

ГЛАВНО УПРАВЛЕНИЕ НА АРХИВИТЕ ПРИ МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ

АРХИВИТЕ ГОВОРЯТ

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

СБОРНИК
ДОКУМЕНТИ

ТОМ ПЪРВИ
1879 – 1900 г.

ГЛАВНО УПРАВЛЕНИЕ НА АРХИВИТЕ
ПРИ МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

АРХИВУТЕ ГОВОРЯТ

ИЗДАТЕЛ НА ПОРЕДИЦАТА
„АРХИВИТЕ ГОВОРЯТ“:

ГЛАВНО УПРАВЛЕНИЕ НА АРХИВИТЕ
ПРИ МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Председател **ПАНТО КОЛЕВ**

Издателски съвет
ВАСИЛ ГЮЗЕЛЕВ, ГЕОРГИ МАРКОВ,
ДОЙНО ДОЙНОВ, ЛЪЧЕЗАР СТОЯНОВ, ПЛАМЕН ЦВЕТКОВ,
СТЕФАН АНДРЕЕВ

Отговорен редактор **ГАЛИНА ПИНДИКОВА**

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

СБОРНИК ДОКУМЕНТИ

ТОМ ПЪРВИ
1879 – 1900 г.

ИЗДАВА СЕ ПО ПОВОД
120-ГОДИШНИНАТА ОТ
ОСНОВАВАНЕТО НА БНБ

СОФИЯ 1998

СЪСТАВИТЕЛИ

Румен Аврамов, Стоян Бояджиев, Христо Яновски

КОНСУЛТАНТ

Румен Аврамов, член на УС на БНБ

© Главно управление на архивите при Министерския съвет, 1998

© Българска народна банка, 1998

© Съставители: Румен Аврамов, Стоян Бояджиев, Христо Яновски

ISBN 954-9800-02-4

СЪДЪРЖАНИЕ

Предговор	19
№ 1 УКАЗАНИЕ ЗА ПРЕДМЕТА НА ДЕЙНОСТ НА ОТДЕЛИТЕ В СЪВЕТА ЗА УПРАВЛЕНИЕ ПРИ ИМПЕРАТОРСКИЯ РУСКИ КОМИСАР В БЪЛГАРИЯ	21
№ 2 ЗАПИСКА НА ФИНАНСОВИЯ ОТДЕЛ ПРИ СЪВЕТА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ИМПЕРАТОРСКИЯ РУСКИ КОМИСАР В БЪЛГАРИЯ ЗА СЪЗДАВАНЕТО НА БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА	23
№ 3 СПИСЪК С ИМЕНА НА БЪЛГАРСКИ ОБЩЕСТВЕНИ И ПОЛИТИЧЕСКИ ДЕЙЦИ, НА КОИТО ДА СЕ ПРЕДОСТАВИ ЗА ОБСЪЖДАНЕ ПРОЕКТЪТ ЗА УСТАВ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА	24
№ 4 ПИСМО ОТ КОНСТАНТИН А. БУХ ДО БЪЛГАРСКИ ОБЩЕСТВЕНИ И ПОЛИТИЧЕСКИ ДЕЙЦИ С ИСКАНЕ ЗА МНЕНИЕ ПО ПРОЕКТА ЗА УСТАВ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА	26
№ 5 ПИСМО ОТ ТОДОР ИСКРОВ КЕСЯКОВ ДО КНЯЗ ДОНДУКОВ-КОРСАКОВ С БЕЛЕЖКИ ПО ПРОЕКТА ЗА УСТАВ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА	28
№ 6 ПИСМО ОТ МИРОН К. БЕШКОВ ДО КОНСТАНТИН А. БУХ С МНЕНИЕ ПО ПРОЕКТА ЗА УСТАВ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА	29
№ 7 БЕЛЕЖКИ НА МАРИН ДРИНОВ ВЪРХУ ПРОЕКТА ЗА УСТАВ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА	30
№ 8 ПИСМО ОТ ИЛИЯ А. ИВАНОВ ДО КОНСТАНТИН А. БУХ С МНЕНИЕ ПО ПРОЕКТА ЗА УСТАВ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА	32
№ 9 ПИСМО ОТ ГРИГОР НАЧОВИЧ ДО КНЯЗ ДОНДУКОВ-КОРСАКОВ С БЕЛЕЖКИ ПО ПРОЕКТА ЗА УСТАВ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА	33
№ 10 ПИСМО ОТ ТОДОР ИКОНОМОВ ДО КОНСТАНТИН А. БУХ С МНЕНИЕ И БЕЛЕЖКИ ПО ПРОЕКТА ЗА УСТАВ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА	34
№ 11 ПИСМО ОТ ИЛИЯ ЦАНОВ ДО КОНСТАНТИН А. БУХ С ПРИЛОЖЕНИ БЕЛЕЖКИ ПО ПРОЕКТА ЗА УСТАВ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА	36
№ 12 ПРОЕКТ ЗА УСТАВ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА, УТВЪРДЕН ОТ ИМПЕРАТОРСКИЯ РУСКИ КОМИСАР В БЪЛГАРИЯ КНЯЗ ДОНДУКОВ-КОРСАКОВ	38
№ 13 ЩАТНО РАЗПИСАНИЕ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА	44
№ 14 ЩАТНО РАЗПИСАНИЕ НА ОТДЕЛЕНИЯТА НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА	45
№ 15 ПРОТОКОЛИ НА СЪВЕТА ЗА УПРАВЛЕНИЕ ПРИ ИМПЕРАТОРСКИЯ РУСКИ КОМИСАР В БЪЛГАРИЯ С РЕШЕНИЯ ПО ПРИЕМАНЕТО НА ПРОЕКТА ЗА УСТАВ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА	45
№ 16 ОБЯВА ОТ ИМПЕРАТОРСКИЯ РУСКИ КОМИСАР В БЪЛГАРИЯ ЗА ОТКРИВАНЕ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА	46

№ 17	ПИСМО ОТ МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ НА РУСИЯ ДО КОНСТАНТИН А. БУХ ВЪВ ВРЪЗКА С ИЗПРАТЕНИТЕ СБОРНИК С УСТАВИ НА РУСКАТА ДЪРЖАВНА БАНКА И ИНСТРУКЦИЯ ПО УСТРОЙСТВОТО, ДЕЛОВОДСТВОТО И ОТЧЕТНОСТТА НА БАНКОВИТЕ КАНТОРИ И ОТДЕЛЕНИЯ	47
№ 18	ПИСМО ОТ КОНСТАНТИН А. БУХ ДО КНЯЗ ДОНДУКОВ-КОРСАКОВ ВЪВ ВРЪЗКА С НАЗНАЧАВАНЕ НА УПРАВИТЕЛ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА	48
№ 19	ЗАПИСКА ЗА ДЕЙНОСТТА НА ВРЕМЕННОТО РУСКО УПРАВЛЕНИЕ В БЪЛГАРИЯ СЪС СВЕДЕНИЯ ЗА ФИНАНСОВОТО ПОЛОЖЕНИЕ, ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ КАСИ И БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА	48
№ 20	ПИСМО ОТ КОНСТАНТИН А. БУХ ДО КНЯЗ ДОНДУКОВ-КОРСАКОВ ЗА ПОДГОТОВКАТА НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ЗА ЗАПОЧВАНЕ НА ДЕЙНОСТ	49
№ 21	ПИСМО ОТ КНЯЗ ДОНДУКОВ-КОРСАКОВ ДО КОНСТАНТИН А. БУХ ЗА ПОДГОТОВКАТА НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ЗА ЗАПОЧВАНЕ НА ДЕЙНОСТ	50
№ 22	ДОКЛАД ОТ КОНСТАНТИН А. БУХ ДО КНЯЗ ДОНДУКОВ-КОРСАКОВ ЗА ПОДГОТОВКАТА НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ЗА ЗАПОЧВАНЕ НА ДЕЙНОСТ	51
№ 23	ИНСТРУКЦИЯ ЗА ДЕЙНОСТТА НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА И НЕЙНИТЕ ОТДЕЛЕНИЯ	52
№ 24	СЪОБЩЕНИЕ ЗА ОТКРИВАНЕТО НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА	73
№ 25	ПИСМО ОТ ГРИГОР НАЧОВИЧ ДО ЕВЛОГИ ГЕОРГИЕВ СЪС СВЕДЕНИЯ ЗА СЪЗДАВАНЕТО НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА И С МОЛБА ЗА СЪДЕЙСТВИЕ ПРИ ЗАПОЧВАНЕ НА ДЕЙНОСТТА ѝ ..	75
№ 26	ПИСМО ОТ ИВАН ЕВСТР. ГЕШОВ ДО ЕВЛОГИ ГЕОРГИЕВ СЪС СВЕДЕНИЯ ЗА НАЗНАЧЕНИЯ ДИРЕКТОР НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА И ЗА ОТНОШЕНИЕТО НА ГРИГОР НАЧОВИЧ КЪМ УСТАВА НА БАНКАТА	76
№ 27	УКАЗ НА КНЯЗ АЛЕКСАНДЪР I БАТЕНБЕРГ ЗА ИЗМЕНЕНИЕ НА ЧЛ. 9 ОТ УСТАВА НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА	77
№ 28	ПОЯСНИТЕЛНА ЗАПИСКА КЪМ ПРОЕКТ ЗА УСТАВ НА НАЦИОНАЛНА БАНКА НА БЪЛГАРИЯ, ПРЕДЛОЖЕН ОТ Г. О. ГИНСБУРГ И С. С. ПОЛЯКОВ	78
№ 29	ПРОТОКОЛ ОТ ЗАСЕДАНИЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ С РЕШЕНИЕ ПО ПРЕДСТАВЕНИЯ ОТ ГИНСБУРГ И ПОЛЯКОВ ПРОЕКТ ЗА СЪЗДАВАНЕ НА НАЦИОНАЛНА БАНКА НА БЪЛГАРИЯ	83
№ 30	ПРОТОКОЛ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ С РЕШЕНИЕ ПО УСЛОВИЯТА ЗА ОТСИЧАНЕ НА МОНЕТИ В РУСИЯ	84
№ 31	ПРОТОКОЛ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ С РЕШЕНИЕ ПО МОЛБАТА НА УПРАВИТЕЛЯ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ЗА ОТСТЪПВАНЕ НА ФАБРИКАТА В С. БАЛИ-ЕФЕНДИ НА ЕДНО АНОНИМНО АКЦИОНЕРНО ДРУЖЕСТВО	86
№ 32	ПРОТОКОЛ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ С РЕШЕНИЕ ЗА ПРОВЕЖДАНЕТО НА КОНКУРС ЗА ОТСИЧАНЕ НА МЕДНИ МОНЕТИ	87

№ 33	ПРОТОКОЛ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ С РЕШЕНИЕ ЗА ИЗПРАЩАНЕ НА МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ В РУСИЯ ЗА ПРЕГОВОРИ ПО ВЪПРОСА ЗА ОТСИЧАНЕ НА МОНЕТИ, ЗА СТРОЕЖА НА ЖЕЛЕЗНИ ПЪТИЩА И ЗА БАНКИТЕ	88
№ 34	ПРОТОКОЛ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ С РЕШЕНИЕ ОТНОСНО ОТПУСКАНЕТО НА ЗАЕМ ОТ 40 000 ТУРСКИ ЛИРИ НА ПРАВИТЕЛСТВОТО НА ИЗТОЧНА РУМЕЛИЯ	88
№ 35	ПРОТОКОЛ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ С РЕШЕНИЕ ПО МОЛБАТА НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ЗА ОТКРИВАНЕ НА БАНКОВ КЛОН В ГР. РУСЕ	89
№ 36	ПИСМО ОТ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ДО МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ ЗА ОТСИЧАНЕТО НА БЪЛГАРСКИ МЕДНИ МОНЕТИ	90
№ 37	ОФЕРТА ОТ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ДО МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ ЗА НАПРАВА НА МЕДНИ МОНЕТИ	91
№ 38	РАПОРТ ОТ КОМИСИЯТА ПО ОФЕРТИТЕ ЗА ОТСИЧАНЕ НА БЪЛГАРСКИ МЕДНИ МОНЕТИ ДО МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ	92
№ 39	ДОГОВОР МЕЖДУ ПРАВИТЕЛСТВОТО НА КНЯЖЕСТВО БЪЛГАРИЯ И ФИРМАТА „РАЛФ ХЕТЪН И СИНОВЕ“ – БИРМИНГЪМ, ЗА ДОСТАВКАТА НА МЕДНИ МОНЕТИ	95
№ 40	ОФЕРТА ЗА СЕЧЕНЕ НА БЪЛГАРСКИ МЕДНИ МОНЕТИ ОТ ФИРМАТА „РАЛФ ХЕТЪН И СИНОВЕ“ – БИРМИНГЪМ, ДО МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ	97
№ 41	ДОКЛАД ОТ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ДО БЮДЖЕТНАТА КОМИСИЯ НА ВТОРОТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ ЗА КАПИТАЛА И ДЕЙНОСТТА НА БАНКАТА, И ОБСЪЖДАНЕ НА ЗАПЛАТИТЕ НА НЕЙНИТЕ СЛУЖИТЕЛИ ОТ НАРОДНИТЕ ПРЕДСТАВИТЕЛИ	98
№ 42	ПИСМО ОТ МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА ДЪРЖАВНИЯ СЪВЕТ С ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ПРЕУСТРОЙСТВО НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА	101
№ 43	ПРОТОКОЛ НА ФИНАНСОВИЯ СЪВЕТ ПРИ ДИРЕКЦИЯТА НА ФИНАНСИТЕ НА ИЗТОЧНА РУМЕЛИЯ С РЕШЕНИЯ ПО ПРЕДЛОЖЕНИЕТО НА ПРАВИТЕЛСТВОТО НА КНЯЖЕСТВО БЪЛГАРИЯ ЗА СЪЗДАВАНЕ НА ДЪРЖАВНА БАНКА В ОБЛАСТТА И ПО ПРОЕКТА НА ОТОМАНСКАТА БАНКА ЗА ПОЕМАНЕ НА БАНКОВИТЕ ОПЕРАЦИИ НА ИЗТОЧНОРУМЕЛИЙСКОТО ПРАВИТЕЛСТВО	102
№ 44	ПИСМО ОТ ДИРЕКТОРА НА ФИНАНСИТЕ НА ИЗТОЧНА РУМЕЛИЯ ДО ГЛАВНИЯ СЕКРЕТАР НА ГЕНЕРАЛ-ГУБЕРНАТОРА НА ОБЛАСТТА ЗА МНЕНИЕТО НА ФИНАНСОВИЯ СЪВЕТ ПО ПРЕДЛОЖЕНИЕТО НА МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ НА КНЯЖЕСТВО БЪЛГАРИЯ ЗА СЪЗДАВАНЕ НА ЕДНА ОБЩА БАНКА	104
№ 45	ПИСМО ОТ ДИРЕКТОРА НА ФИНАНСИТЕ НА ИЗТОЧНА РУМЕЛИЯ ДО ГЛАВНИЯ УПРАВИТЕЛ НА ОБЛАСТТА ЗА РЕШЕНИЕТО НА ФИНАНСОВИЯ СЪВЕТ ПО ПРЕДЛОЖЕНИЯ ОТ ОТОМАНСКАТА БАНКА ПРОЕКТ ЗА ПОЕМАНЕ НА ДЕЙНОСТТА НА ОБЛАСТНАТА КАСА И НА КАСАТА НА ПЛОВДИВСКОТО ДЕПАРТАМЕНТНО КОВЧЕЖНИЧЕСТВО	105
№ 46	ПРОТОКОЛ НА ФИНАНСОВИЯ СЪВЕТ ПРИ ДИРЕКЦИЯТА НА ФИНАНСИТЕ НА ИЗТОЧНА РУМЕЛИЯ С РЕШЕНИЕ ДА СЕ ВЪЗЛОЖИ НА ОТОМАНСКАТА БАНКА ЗАЩИТАТА НА ИНТЕРЕСИТЕ НА ДИРЕКЦИЯТА НА ФИНАНСИТЕ ПРЕД НЕЙНИТЕ КРЕДИТОРИ	106

№ 47	ПРОТОКОЛ НА ФИНАНСОВИЯ СЪВЕТ ПРИ ДИРЕКЦИЯТА НА ФИНАНСИТЕ НА ИЗТОЧНА РУМЕЛИЯ С РЕШЕНИЕ ЗА ПРОУЧВАНЕ НА УСЛОВИЯТА ЗА СКЛЮЧВАНЕ НА ЗАЕМ ОТ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА, ЗА ДА СЕ СРАВНЯТ С ТЕЗИ НА ОТОМАНСКАТА БАНКА	106
№ 48	ПИСМО ОТ МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ ДО ДЪРЖАВНИЯ СЪВЕТ СЪС СВЕДЕНИЯ ЗА ПРЕУСТРОЙСТВОТО НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА	107
№ 49	ДОКЛАД ОТ МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ ДО КНЯЗ АЛЕКСАНДЪР I БАТЕНБЕРГ С МОЛБА ЗА ВНАСЯНЕ И РАЗГЛЕЖДАНЕ В ДЪРЖАВНИЯ СЪВЕТ НА ПРОЕКТА ЗА УСТАВ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА	108
№ 50	ПИСМО ОТ МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ ДО ДЪРЖАВНИЯ СЪВЕТ С МОЛБА ЗА РАЗГЛЕЖДАНЕ И ОДОБРЕНИЕ НА ПРОЕКТА ЗА УСТАВ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА	109
№ 51	БЕЛЕЖКИ ВЪРХУ ПРОЕКТА ЗА УСТАВ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА, НАПРАВЕНИ В ЗАСЕДАНИЕ НА ДЪРЖАВНИЯ СЪВЕТ	110
№ 52	ДОКЛАД ОТ КОМИСИЯТА ЗА ПРОУЧВАНЕ НА ПРОЕКТА ЗА ПРЕУСТРОЙСТВОТО НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ДО ДЪРЖАВНИЯ СЪВЕТ	110
№ 53	ПИСМО ОТ ДЪРЖАВНИЯ СЪВЕТ ДО МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ С ИСКАНЕ ЗА ПОДГОТВЯНЕ НА ПРОЕКТ ЗА ПРАВИЛНИК НА ОТДЕЛЕНИЕТО ЗА ЗЕМЕДЕЛСКИ КРЕДИТ ПРИ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА	113
№ 54	ПРОТОКОЛ НА ФИНАНСОВИЯ СЪВЕТ ПРИ ДИРЕКЦИЯТА НА ФИНАНСИТЕ НА ИЗТОЧНА РУМЕЛИЯ С РЕШЕНИЯ ЗА ОБЛАСТНАТА КАСА И ПОЩЕНСКИТЕ ПЛАТЕЖНИ ЗАПОВЕДИ	114
№ 55	ПИСМО ОТ ГЛАВНИЯ УПРАВИТЕЛ НА ИЗТОЧНА РУМЕЛИЯ ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА ОБЛАСТНОТО СЪБРАНИЕ ЗА ВНАСЯНЕТО НА ЗАКОНОПРОЕКТ ЗА УЧРЕДЯВАНЕТО НА ОБЛАСТНА БАНКА	115
№ 56	ПРОТОКОЛ НА ФИНАНСОВИЯ СЪВЕТ ПРИ ДИРЕКЦИЯТА НА ФИНАНСИТЕ НА ИЗТОЧНА РУМЕЛИЯ С РЕШЕНИЕ ПО ЗАПИТВАНЕ ЗА КУРСА НА БЪЛГАРСКИЯ ЛЕВ	117
№ 57	УСТАВ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА, ПРИЕТ ОТ ТРЕТОТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ	117
№ 58	ПРАВИЛНИК ЗА ДЕЙНОСТТА НА ОТДЕЛЕНИЕТО ЗА ЗЕМЕДЕЛСКИ КРЕДИТ ПРИ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА	133
№ 59	ПРОТОКОЛ НА ФИНАНСОВИЯ СЪВЕТ ПРИ ДИРЕКЦИЯТА НА ФИНАНСИТЕ НА ИЗТОЧНА РУМЕЛИЯ С РЕШЕНИЕ ПО ИСКАНЕТО НА ВИСОКАТА ПОРТА ДА СЕ ЗАБРАНИ ВНОСЪТ НА ЧУЖДЕСТРАННИ МОНЕТИ В ОБЛАСТТА	139
№ 60	ПИСМО ОТ ХРИСТО ПУЛИЕВ ДО ИВАН ЕВСТР. ГЕШОВ СЪС СВЕДЕНИЯ ЗА РОЛЯТА НА ЕВЛОГИ ГЕОРГИЕВ ПРИ ПРЕУСТРОЙСТВОТО НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА В СЪОТВЕТСТВИЕ С УСТАВА Й ОТ 11.02.1883 г. И НЕГОВОТО НАМЕРЕНИЕ ДА ПРЕДЛОЖИ ГЕШОВ ЗА ДИРЕКТОР НА БАНКАТА И ЗА ИСКАНИЯ ОТ ПРАВИТЕЛСТВОТО НА ИЗТОЧНА РУМЕЛИЯ ЗАЕМ ОТ 60 000 ТУРСКИ ЛИРИ	140

№ 61	ПИСМО ОТ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ДО МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ СЪС СВЕДЕНИЯ ЗА ВЪЗНИКНАЛИТЕ ЗАТРУДНЕНИЯ В ДЕЙНОСТТА НА БАНКАТА И ЗА НЕОБХОДИМОСТТА ОТ КАДРОВИ ПРОМЕНИ	142
№ 62	ПИСМО ОТ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ДО МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ С ПРИЛОЖЕНИ УСЛОВИЯ ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕТО НА ЗАЕМ ОТ БАНКАТА НА ДИРЕКЦИЯТА НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО, ТЪРГОВИЯТА И ОБЩЕСТВЕНИТЕ СГРАДИ НА ИЗТОЧНА РУМЕЛИЯ	144
№ 63	АКТ ЗА ПРЕДАВАНЕТО И ПРИЕМАНЕТО НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ОТ ИЗПЪЛНЯВАЩИЯ ДЛЪЖНОСТТА ДИРЕКТОР ИСИДОР МИХАЙЛОВИЧ НА НОВОНАЗНАЧЕНИЯ НА ТАЗИ ДЛЪЖНОСТ СЕКРЕТАР ИВАН А. ИВАНОВ	145
№ 64	ПИСМО ОТ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ДО МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ ЗА ПРЕМЕСТ-ВАНЕТО Й В НОВО ЗДАНИЕ И НЕОБХОДИМОСТТА ОТ ПОСТАВЯНЕ НА КАРАУЛ ЗА ОХРАНА	147
№ 65	ДОКЛАД ОТ МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ ДО МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ЗА ТРУДНОСТИТЕ ПО ПРИВЕЖДАНЕ В ДЕЙСТВИЕ НА НОВИЯ УСТАВ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ОТ 1883 г. И МЕРКИТЕ ЗА ПРЕОДОЛЯВАНЕТО ИМ	147
№ 66	ПРОТОКОЛ ОТ ЗАСЕДАНИЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ЗА ОДОБРЯВАНЕ НА ДОКЛАДА НА МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ ЗА ПРЕУСТРОЙСТВОТО НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА СЪГЛАСНО УСТАВА Й ОТ 1883 г.	150
№ 67	ДОКЛАД ОТ МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ ДО КНЯЗ АЛЕКСАНДЪР I БАТЕНБЕРГ ЗА НЯКОИ ТРУДНОСТИ ПО ПРЕУСТРОЙСТВОТО НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА СЪГЛАСНО УСТАВА Й ОТ 1883 г., С ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА ПРОМЕНИ В РЪКОВОДСТВОТО Й И ЗА ОТКРИВАНЕ НА БАНКОВ КЛОН В ГР. РУСЕ	151
№ 68	УКАЗ НА КНЯЗ АЛЕКСАНДЪР I БАТЕНБЕРГ ЗА НАЗНАЧАВАНЕТО НА УПРАВИТЕЛИ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА И НА БАНКОВИЯ КЛОН В ГР. РУСЕ	152
№ 69	ПИСМО ОТ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ДО МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ ЗА НАЗНАЧАВАНЕ НА ИВАН А. ИВАНОВ ЗА ВРЕМЕННО ИЗПЪЛНЯВАЩ ДЛЪЖНОСТТА ДИРЕКТОР НА БАНКАТА	152
№ 70	ПИСМО ОТ ИВ. ЕВСТР. ГЕШОВ ДО МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ ЗА НАЗНАЧАВАНЕТО МУ НА ПОСТА ДИРЕКТОР НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА И ПРЕДСТОЯЩОТО МУ ИДВАНЕ В СОФИЯ	153
№ 71	ПИСМО ОТ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ДО МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ ЗА НУЖДАТА ОТ ОТКРИВАНЕ НА ОТДЕЛЕНИЕ ЗА ЗЕМЕДЕЛСКИ КРЕДИТ ПРИ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА	154
№ 72	ПИСМО ОТ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ДО МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ С ПРИЛОЖЕНИ ПРОЕКТ ЗА ДОГОВОР И ТАБЛИЦА ЗА ИЗПЛАЩАНЕ НА ЛИХВИТЕ НА ИСКАНИЯ ОТ ПРАВИТЕЛСТВОТО НА ИЗТОЧНА РУМЕЛИЯ ЗАЕМ ОТ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА	155
№ 73	ПИСМО ОТ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ДО ХРИСТО БЕЛЧЕВ ЗА ОТПУСНАТАТА МУ СТИПЕНДИЯ ОТ МИНИСТЕРСТВОТО НА НАРОДНОТО ПРОСВЕЩЕНИЕ ВЪВ ВРЪЗКА С ПРОДЪЛЖАВАНЕ НА НЕГОВОТО ОБРАЗОВАНИЕ В ПАРИЖ	159
№ 74	ПИСМО ОТ ХРИСТО БЕЛЧЕВ ДО ДИРЕКТОРА НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ЗА ОТПУСНАТАТА СТИПЕНДИЯ ОТ МИНИСТЕРСТВОТО НА НАРОДНОТО ПРОСВЕЩЕНИЕ, ПРЕДНАЗНАЧЕНА ЗА ПРОДЪЛЖАВАНЕ НА ОБРАЗОВАНИЕТО МУ В ПАРИЖ	160

№ 75

ПИСМО ОТ УПРАВИТЕЛЯ НА РУСЕНСКИЯ КЛОН НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ИСИДОР В. МИХАЙЛОВИЧ ДО МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ ЗА ИЗДИРВАНЕ НА СВОБОДНА СГРАДА, НЕОБХОДИМА ЗА НАСТАНЯВАНЕ НА БАНКОВИЯ КЛОН 162

№ 76

ПИСМО ОТ ДИРЕКТОРА НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ДО МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ ЗА ИСКАНИЯ ОТ ДИРЕКЦИЯТА НА ФИНАНСИТЕ В ИЗТОЧНА РУМЕЛИЯ ЗАЕМ 164

№ 77

ПИСМО ОТ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ДО МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ С ИСКАНЕ ЗА ВРЕМЕННО АВАНСИРАНЕ НА БАНКАТА ОТ ПРАВИТЕЛСТВОТО ПОРАДИ НЕВЪЗМОЖНОСТТА ДА СЕ ОСИГУРЯТ ЧРЕЗ ПУБЛИЧНА ПОДПИСКА НА АКЦИИ ПРЕДВИДЕНИТЕ В УСТАВА И КАПИТАЛИ 165

№ 78

ПИСМО ОТ ДИРЕКТОРА НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ДО МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ ЗА ДОСТАВЯНЕ НА ЗАЕМ ОТ 60 000 ТУРСКИ ЛИРИ, ОТПУСНАТ НА ДИРЕКЦИЯТА НА ФИНАНСИТЕ В ИЗТОЧНА РУМЕЛИЯ 165

№ 79

ПИСМО ОТ МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ ДО БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА СЪС СЪГЛАСИЕ ЗА АВАНСИРАНЕ НА БАНКАТА С 4 000 000 ЛЕВА 166

№ 80

ПИСМО ОТ МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ ДО МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ СЪС СЪГЛАСИЕ ДА СЕ АВАНСИРА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С 4 000 000 ЛЕВА 167

№ 81

ПИСМО ОТ МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ ДО БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ЗА ОДОБРЯВАНЕ НА ДОГОВОРА ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ЗАЕМ ОТ БАНКАТА НА ПРАВИТЕЛСТВОТО НА ИЗТОЧНА РУМЕЛИЯ 167

№ 82

ПИСМО ОТ МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ ДО ОКРЪЖНИТЕ УПРАВИТЕЛИ С РАЗЯСНЕНИЯ ЗА НЕОБХОДИМОСТТА ОТ ОБЯВЯВАНЕ НА ПУБЛИЧНА ПОДПИСКА ЗА НАБИРАНЕ НА АКЦИОНЕРИ ЗА УЧРЕДЯВАНЕ НА НОВА БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА В СЪОТВЕТСТВИЕ С УСТАВА ОТ 1883 г. 168

№ 83

ПИСМО ОТ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ДО МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ СЪС ЗАПИТВАНЕ ПО КОЙ ОТ ДВАТА УСТАВА (ОТ 1879 г. ИЛИ ОТ 1883 г.) ТРЯБВА ДА СЕ РЪКОВОДИ БАНКАТА 169

№ 84

ПИСМО ОТ КОНСТАНТИН СТОИЛОВ ДО ГРИГОР НАЧОВИЧ СЪС СВЕДЕНИЯ ЗА ДЕЙНОСТТА НА ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ПЕТКО КАРАВЕЛОВ ВЪВ ВРЪЗКА С ПРЕДВИЖДАНАТА ПРОМЯНА НА УСТРОЙСТВОТО НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА 169

№ 85

ПИСМО ОТ ГРИГОР НАЧОВИЧ ДО КОНСТАНТИН СТОИЛОВ С МНЕНИЕ ЗА ПОДГОТВЕНИЯ ОТ ПРАВИТЕЛСТВОТО НА ПЕТКО КАРАВЕЛОВ ПРОЕКТ ЗА ПРЕУСТРОЙСТВОТО НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА 170

№ 86

ПИСМО ОТ ГРИГОР НАЧОВИЧ ДО КОНСТАНТИН СТОИЛОВ С ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ПРЕДПРИЕМАНЕ НА ДЕЙСТВИЯ СРЕЩУ ВНЕСЕНИЯ ОТ ПРАВИТЕЛСТВОТО НА ПЕТКО КАРАВЕЛОВ В НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ ПРОЕКТ ЗА ПРЕУСТРОЙСТВО НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА 171

№ 87

ПИСМО ОТ ГРИГОР НАЧОВИЧ ДО КОНСТАНТИН СТОИЛОВ С ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ПОДГОТВЯНЕ НА ПРОЕКТ ЗА ЗАКОН ЗА ИПОТЕКАРНИТЕ КРЕДИТИ И С МНЕНИЕ ЗА НЕВЪЗМОЖНОСТТА ЗА ПРЕУСТРОЙСТВО НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА НА АКЦИОНЕРЕН ПРИНЦИП 172

№ 88

ДОКЛАД ОТ АНКЕТНАТА КОМИСИЯ ДО IV ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ ПО ПРЕГЛЕЖДАНЕ
НА СМЕТКИТЕ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА 173

№ 89

ПИСМО ОТ КОНСТАНТИН СТОИЛОВ ДО ГРИГОР НАЧОВИЧ СЪС СВЕДЕНИЯ ЗА ДОКЛАДА НА
АНКЕТНАТА КОМИСИЯ, ИЗБРАНА ОТ IV ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ ЗА ПРОВЕРКА НА
ДЕЙНОСТТА НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА, И ЗА ИЗРАБОТВАНЕТО НА ПРОЕКТ ЗА ЗАКОН
ЗА ИПОТЕКИТЕ 212

№ 90

ПИСМО ОТ ПОДПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА IV ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ ДО МИНИСТЪРА
НА ФИНАНСИТЕ ЗА УТВЪРЖДАВАНЕ ЗАКОНА ЗА УЧРЕДЯВАНЕТО НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА
БАНКА С ПРИЛОЖЕНИЕ НА НЕГОВИЯ ТЕКСТ 213

№ 91

ПИСМО ОТ ПОДПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА IV ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ ДО МИНИСТЪРА
НА ФИНАНСИТЕ ЗА УТВЪРЖДАВАНЕ ЗАКОНА ЗА НАМАЛЯВАНЕ КУРСА НА СРЕБЪРНИТЕ РУБЛИ И
ДЕМОНЕТИЗИРАНЕТО ИМ С ПРИЛОЖЕНИЕ НА НЕГОВИЯ ТЕКСТ 217

№ 92

ДОКЛАД ОТ МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ ПЕТКО КАРАВЕЛОВ ДО КНЯЗ АЛЕКСАНДЪР I БАТЕНБЕРГ
ЗА НАЛОЖИТЕЛНОТО НАЗНАЧАВАНЕ НА АДМИНИСТРАТОРИ В УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА
БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С ЦЕЛ УСКОРЯВАНЕ РАБОТАТА ПО РЕОРГАНИЗАЦИЯТА И 219

№ 93

ПИСМО ОТ МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ ДО МИХАИЛ САРАФОВ ЗА НАЗНАЧАВАНЕТО МУ
КАТО АДМИНИСТРАТОР НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА 220

№ 94

ПИСМО ОТ ВЕЛИКИЯ ВЕЗИР САИД ПАША ДО ГЛАВНИЯ УПРАВИТЕЛ НА ИЗТОЧНА РУМЕЛИЯ С
ОТКАЗ ЗА УТВЪРЖДАВАНЕ НА ПРИЕТИЯ ОТ ОБЛАСТНОТО СЪБРАНИЕ ЗАКОНОПРОЕКТ ЗА
СЪЗДАВАНЕ НА ОБЛАСТНА БАНКА 220

№ 95

ПИСМО ОТ ДИРЕКТОРА НА ФИНАНСИТЕ НА ИЗТОЧНА РУМЕЛИЯ ДО ГЛАВНИЯ УПРАВИТЕЛ НА
ОБЛАСТТА С ИСКАНЕ ЗА УТВЪРЖДАВАНЕ НА ЗАКОНОПРОЕКТА ЗА СЪЗДАВАНЕ НА ОБЛАСТНА
БАНКА 221

№ 96

УСТАВ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА, ПРИЕТ ОТ IV ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ И
УТВЪРДЕН С УКАЗ НА КНЯЗ АЛЕКСАНДЪР I БАТЕНБЕРГ 222

№ 97

ПРАВИЛНИК ЗА ИПОТЕКАРНИТЕ ЗАЕМИ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА 238

№ 98

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА
С РЕШЕНИЕ ЗА КАДРОВИ ПРОМЕНИ 242

№ 99

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЯ ПО
КАДРОВИ ВЪПРОСИ, ОПРЕДЕЛЯНЕ РАЗМЕРА НА ЛИХВИТЕ, ОТПЕЧАТВАНЕ НА БАНКОТИ И
ПОДПИСВАНЕ НА ДОКУМЕНТИТЕ НА БАНКАТА 243

№ 100

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА РАЗПРЕ-
ДЕЛЕНИЕ НА ОКРЪЗИТЕ В КНЯЖЕСТВО БЪЛГАРИЯ КЪМ БАНКОВИТЕ КЛОНОВЕ 245

№ 101

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА ОПРЕДЕ-
ЛЯНЕ НА КОМИСИОНИТЕ ПРИ ИЗВЪРШВАНЕ НА БАНКОВИ ОПЕРАЦИИ 246

№ 102

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА
С РЕШЕНИЕ ЗА ПРИЕМАНЕ НА ПРАВИЛНИК ЗА ДЕЙНОСТТА НА СКОНТОВИТЕ КОМИТЕТИ 247

№ 103

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА
С РЕШЕНИЯ ЗА ОТКРИВАНЕ НА БАНКОВ КЛОН В ПЛОВДИВ И ПО КАДРОВИ ВЪПРОСИ 249

№ 104

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА
С РЕШЕНИЯ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА УСЛОВИЯТА ЗА ОТПУСКАНЕ НА ПАРИЧНИ СУМИ СРЕЩУ
ПЛАТЕЖНИ ЗАПОВЕДИ 250

№ 105

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА
ПРИЕМАНЕ НА ПРАВИЛНИК ЗА ПРАВАТА И ЗАДЪЛЖЕНИЯТА НА БАНКОВИТЕ КОРЕСПОНДЕНТИ 251

№ 106

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА
ПРИЕМАНЕ ИЗИСКВАНИЯТА ЗА КУПУВАНЕ, ПРОДАВАНЕ И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА
ГЕРБОВИТЕ МАРКИ В БАНКАТА 254

№ 107

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА
ИЗБИРАНЕ НА ОЦЕНИТЕЛНИ КОМИСИИ В ПЛОВДИВСКИЯ БАНКОВ КЛОН И СЪБИРАНЕ НА
ПЛАТЕЖНИТЕ ЗАПОВЕДИ ОТ МИНИСТЕРСТВОТА 256

№ 108

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЯ ЗА
ЗАДЪЛЖЕНИЯТА НА БАНКОВИТЕ КЛИЕНТИ 257

№ 109

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА
С РЕШЕНИЕ ЗА РАБОТАТА НА СКОНТОВИТЕ КОМИТЕТИ 258

№ 110

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА
С РЕШЕНИЕ ЗА СКОНТИРАНЕ НА СЪКРОВИЩНИ БОНОВЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ 258

№ 111

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА
ВРЕМЕННО ПРЕКРАТЯВАНЕ ОТПУСКАНЕТО НА ВСЯКАКЪВ ВИД ЗАЕМИ 259

№ 112

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЯ ЗА
ПРОДЪЛЖАВАНЕ НА СРОКА НА ЗАЕМИТЕ СРЕЩУ ИПОТЕКА И УТВЪРЖДАВАНЕ ПРЕДСТАВЕНИТЕ
ОТ ПЛОВДИВСКИЯ БАНКОВ КЛОН ЛИЦА ЗА КОРЕСПОНДЕНТИ 260

№ 113

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ
ВСИЧКИ ДЛЪЖНИЦИ НА БАНКАТА, ВЗЕЛИ ЗАЕМИ СРЕЩУ ЗАПИСИ С ПОРЪЧИТЕЛИ,
ДА ИЗПЛАТЯТ 1/4 ЧАСТ ОТ ДЪЛГОВЕТЕ СИ 261

№ 114

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С ДОПЪЛНЕНИЕ НА
РЕШЕНИЕТО ЗА ИЗПЛАЩАНЕ ОТ ДЛЪЖНИЦИТЕ НА БАНКАТА 1/4 ЧАСТ ОТ ДЪЛГОВЕТЕ ИМ 262

№ 115

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА
ДЖИРОСВАНЕ НА ЕДИН СЪКРОВИЩЕН БОН ЗА 120 000 ЛЕВА НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ, ЗА
ПРОВЕРКА НА ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ НА ШУМЕНСКОТО ТЪРГОВСКО ДРУЖЕСТВО
(ДЛЪЖНИК НА БАНКАТА) И ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ВЗАИМНИТЕ ЛИХВИ С ЧУЖДЕСТРАННИ
КОРЕСПОНДЕНТИ 263

№ 116	ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА КРЕДИТА НА ШУМЕНСКОТО ТЪРГОВСКО ДРУЖЕСТВО ПОРАДИ ВЛОШЕНОТО МУ СТОПАНСКО И ФИНАНСОВО СЪСТОЯНИЕ	264
№ 117	ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ЗА ПРИЕМАНЕ ПРОЕКТОБЮДЖЕТА НА БАНКАТА ЗА 1887 г.	266
№ 118	ПРАВИЛНИК ЗА ВЪТРЕШНИЯ РЕД И ЗА СЛУЖИТЕЛИТЕ В БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА	267
№ 119	ПИСМО ОТ УПРАВИТЕЛЯ НА ПЛОВДИВСКОТО ОКРЪЖНО УПРАВЛЕНИЕ ДО МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ СЪС СВЕДЕНИЯ ЗА НАЛИЧИЕ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ФАЛШИВИ БЪЛГАРСКИ МОНЕТИ	284
№ 120	ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ВЗАИМНАТА ЛИХВА НА БАНКАТА С НЕЙНИЯ КОРЕСПОНДЕНТ В БУКУРЕЩ ЕВЛОГИ ГЕОРГИЕВ И ЗА ЗАПЛАЩАНЕ НА ОТПЕЧАТАНИТЕ В САНКТ-ПЕТЕРБУРГ БЪЛГАРСКИ БАНКНОТИ.....	284
№ 121	ПИСМО ОТ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ДО МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ЕКСПЕРТИЗАТА НА ФАЛШИВИ БЪЛГАРСКИ МОНЕТИ	285
№ 122	ПИСМО ОТ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ДО МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ В ОТГОВОР НА ПИТАНЕТО ЗА ОБМЯНА НА РУСКИ СРЕБЪРНИ РУБЛИ В БЪЛГАРСКИ ЛЕВОВЕ	286
№ 123	ДОКЛАД ОТ УПРАВЛЯВАЩИЯ МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ ДО РЕГЕНТИТЕ НА БЪЛГАРИЯ ЗА ЗАТРУДНЕНИЯТА ПРИ ИЗПОЛЗВАНЕТО НА СРЕБЪРНАТА РУСКА РУБЛА КАТО ПЛАТЕЖНО СРЕДСТВО В СТРАНАТА И ЗА НЕОБХОДИМОСТТА ОТ ИЗВАЖДАНЕТО Й ОТ ОБРАЩЕНИЕ.....	287
№ 124	УКАЗ НА РЕГЕНТИТЕ НА БЪЛГАРИЯ ЗА ИЗВАЖДАНЕ НА СРЕБЪРНАТА РУСКА РУБЛА ОТ ОБРАЩЕНИЕ В СТРАНАТА	290
№ 125	ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА ПОДНОВЯВАНЕ НА ОТПУСКАНЕТО НА ЗАЕМИ И ОПРЕДЕЛЯНЕ НА УСЛОВИЯТА ИМ	291
№ 126	ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА СЪС СВЕДЕНИЕ ЗА ОДОБРЯВАНЕ ОТ МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ НА РЕШЕНИЕТО ЗА ПОДНОВЯВАНЕ НА ОПЕРАЦИИТЕ ПО ЗАЕМИТЕ	292
№ 127	ДОКЛАД ОТ УПРАВЛЯВАЩИЯ МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ ДО РЕГЕНТИТЕ НА БЪЛГАРИЯ ЗА ИСКАНЕТО НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ НА ЧЛЕНОВЕ 13, 17 И 20 ОТ УСТАВА Й	293
№ 128	ДОКЛАД НА МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ ДО РЕГЕНТИТЕ НА БЪЛГАРИЯ С ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ИЗМЕНЕНИЕ НА ЧЛЕНОВЕ 13, 17 И 20 ОТ УСТАВА НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА	294
№ 129	ТЕЛЕГРАМА ОТ РЕГЕНТИТЕ НА БЪЛГАРИЯ ДО УПРАВЛЯВАЩИЯ МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ ЗА ОДОБРЯВАНЕ НА ПРЕДЛОЖЕНИЯТА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ НА ЧЛЕНОВЕ 13, 17 И 20 ОТ УСТАВА НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА	295
№ 130	ПИСМО ОТ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ДО МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ С ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ПРОДАЖБА НА СРЕБЪРНИ РУБЛИ ВЪВ ВИЕНА	295

№ 131

ПИСМО ОТ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ДО МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ ЗА ВНАСЯНЕТО НА ТУРСКИ СРЕБЪРНИ МОНЕТИ СЪС СПЕКУЛАТИВНА ЦЕЛ И С ИСКАНЕ ЗА ЗАБРАНА НА ВНОСА НА ЧУЖДЕСТРАННИ СРЕБЪРНИ МОНЕТИ 296

№ 132

ПИСМО ОТ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ДО МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА ЦЕНАТА НА СРЕБЪРНИТЕ РУБЛИ, ИЗПРАТЕНИ ОТ БАНКАТА ЗА ПРОДАЖБА ВЪВ ВИЕНА И БЕРЛИН 296

№ 133

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА УПРАВИТЕЛ НА БАНКАТА ДА БЪДЕ ОПРЕДЕЛЕН МИХАИЛ ТЕНЕВ И ЗА НЕВЪЗМОЖНОСТТА ДА СЕ КРЕДИТИРА СРЪБСКОТО ДИПЛОМАТИЧЕСКО АГЕНТСТВО В СОФИЯ 297

№ 134

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С ОСОБЕНО МНЕНИЕ ОТ ЧЛЕНА НА СЪВЕТА СТЕФАН КАРАДЖОВ ПО ОТПУСКАНЕТО НА ПАРИЧЕН ЗАЕМ СРЕЩУ ИПОТЕКИРАН ИМОТ 298

№ 135

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА СЪС СВЕДЕНИЕ ЗА ПРИЕТИЯ ОТ НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ БЮДЖЕТ НА ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ И НА КЛОНОВЕТЕ НА БАНКАТА 300

№ 136

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА СЪС СВЕДЕНИЯ ЗА ДОПУСНАТИ НАРУШЕНИЯ ПРИ ИЗБОРА НА ЧЛЕНОВЕ НА СКОНТОВИТЕ КОМИТЕТИ В СОФИЯ И РУСЕ 303

№ 137

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ БАНКОВИЯТ КОРЕСПОНДЕНТ В БУКУРЕЩ ЕВЛОГИ ГЕОРГИЕВ ДА ПРОДАДЕ ПОВЕРЕНИТЕ МУ АКЦИИ НА РУМЪНСКАТА НАРОДНА БАНКА ПРИ БЛАГОПРИЯТЕН КУРС И ЗА НАЗНАЧАВАНЕ ЧЛЕНОВЕ НА КОМИСИЯТА ЗА ОДОБРЯВАНЕ ПЛАНОВЕТЕ ЗА СТРАДА НА БАНКАТА 305

№ 138

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА ВРЕМЕННО СПИРАНЕ НА ОТПУСКАНЕТО НА ЗАЕМИ 306

№ 139

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА УПЪЛНОМОЩАВАНЕ НА МИХАИЛ ТЕНЕВ ДА ПРЕГОВАРЯ В ЛОНДОН ЗА ИПОТЕЧНИЯ ЗАЕМ НА БАНКАТА 307

№ 140

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА ПОДНОВЯВАНЕ НА ПРЕДОСТАВЯНЕТО НА ЗАЕМИ 308

№ 141

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА УТВЪРЖДАВАНЕ НА БЮДЖЕТА НА БАНКАТА И ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА УСЛОВИЯТА ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ЗАЕМИ 309

№ 142

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА ПОДНОВЯВАНЕ НА ПРЕДОСТАВЯНЕТО НА ИПОТЕЧНИ ЗАЕМИ И ЗА УВЕЛИЧАВАНЕ НА ЛИХВИТЕ И СКОНТОТО 310

№ 143

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА УПЪЛНОМОЩАВАНЕ НА МИХАИЛ ТЕНЕВ ДА ИЗПЪЛНЯВА ДЛЪЖНОСТТА УПРАВИТЕЛ НА БАНКАТА 311

№ 144

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ПО ЗАЕМА НА СОФИЙСКОТО ГРАДСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ ОТ „ANGLO-FOREIGN BANK“ И БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА И ПО КАДРОВИ ВЪПРОСИ 312

№ 145

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА ПРЕМЕСТВАНЕ НА ДИРЕКТОРА НА ПЛОВДИВСКИЯ КЛОН НА БАНКАТА ПАВЕЛ ИКОНОМОВ ЗА ДИРЕКТОР НА ВАРНЕНСКИЯ КЛОН ПОРАДИ ПУБЛИКУВАНИТЕ ОТ НЕГО СТАТИИ В НЯКОИ ВЕСТНИЦИ, ИЗРАЗЯВАЩИ НЕСЪГЛАСИЕТО МУ С РЕШЕНИЕТО НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА СКОНТОТО И ЛИХВИТЕ НА ЗАЕМИТЕ 313

№ 146

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА ЗАКУПУВАНЕ НА БЪЛГАРСКИ ДЪРЖАВНИ ФОНДОВЕ, ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА ТАКСИТЕ ВЪРХУ БАНКОВИТЕ ОПЕРАЦИИ, ЗА ЗАМЕСТВАНЕ НА ИЗПЪЛНЯВАЩИЯ ДЛЪЖНОСТТА УПРАВИТЕЛ И ЗА НАЕМАНЕТО НА ПОМЕЩЕНИЕ НА ВАРНЕНСКИЯ КЛОН НА БАНКАТА 315

№ 147

УКАЗ НА КНЯЗ ФЕРДИНАНД I ЗА ИЗМЕНЕНИЕ НА НЯКОИ ЧЛЕНОВЕ ОТ УСТАВА НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА 316

№ 148

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ЗА ПРЕДАДЕНИ БАНКНОТИ НА КАСИЕРА НА БАНКАТА, ПРЕДНАЗНАЧЕНИ ЗА ПУСКАНЕ В ОБРЪЩЕНИЕ 319

№ 149

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ДА СЕ ПРЕДОСТАВИ ИПОТЕЧЕН ЗАЕМ НА ЛАЗАР ТРИФКОВИЧ ПО ПРЕДЛОЖЕНИЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ 320

№ 150

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА НАЗНАЧАВАНЕ НА ХРИСТО АНГЕЛОВ ЗА ДИРЕКТОР НА ПЛОВДИВСКИЯ КЛОН НА БАНКАТА 321

№ 151

ПРАВИЛНИК ЗА ИПОТЕКАРНИТЕ ЗАЕМИ В БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА 322

№ 152

ДОКЛАД ОТ МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ ДО КНЯЗ ФЕРДИНАНД I С МОЛБА ЗА ПОДПИСВАНЕ НА УКАЗ ЗА УДЪЛЖАВАНЕ СРОКА НА НАПРАВЕН ОТ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ЗАЕМ И РАЗРЕШАВАНЕ НА БАНКАТА ДА СКЛЮЧИ ЗАЕМ С ДОЙЧЕ БАНК 334

№ 153

УКАЗ НА КНЯЗ ФЕРДИНАНД I ЗА УДОВЛЕТВОРЯВАНЕ МОЛБАТА НА МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ, ОТПРАВЕНА С ДОКЛАД № 39008 ОТ 10 НОЕМВРИ 1890 г., ПО ОТНОШЕНИЕ СКЛЮЧЕНИТЕ ОТ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ЗАЕМИ 335

№ 154

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ НА ПРЕДОСТАВЯНЕТО НА ИПОТЕЧНИ ЗАЕМИ 336

№ 155

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА ВРЕМЕННО ПРЕКРАТЯВАНЕ НА ПРЕДОСТАВЯНЕТО НА ИПОТЕЧНИ ЗАЕМИ 337

№ 156

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА ОТСТРАНЯВАНЕ ОТ ДЛЪЖНОСТ НА КОНТРОЛБОРА В ПЛОВДИВСКИЯ КЛОН НА БАНКАТА ГЕОРГИ БЕНЕВ 338

№ 157

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА УВОЛНЕНИЕ НА КОНТРОЛБОРА В ПЛОВДИВСКИЯ КЛОН НА БАНКАТА ГЕОРГИ БЕНЕВ 339

№ 158

ДОКЛАД ОТ АДМИНИСТРАТОРА НА КАСОВИЯ ОТДЕЛ ДО УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ЗА АЖИОТО МЕЖДУ ЗЛАТОТО И СРЕБРОТО В КЛОНОВЕТЕ НА БАНКАТА 340

№ 159	ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА ОТМЯНА НА ДОГОВОРЕНОСТИТЕ МЕЖДУ БАНКАТА И МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ ЗА АЖИОТО МЕЖДУ ЗЛАТОТО И СРЕБРОТО	341
№ 160	ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА УРЕЖДАНЕ НА ЗАДЪЛЖЕНИЯТА НА КЛИЕНТИТЕ СЪС СПЕЦИАЛНИ ТЕКУЩИ СМЕТКИ, ЗА ИЗДАВАНЕТО НА БАНКНОТИ СЪС СРЕБЪРНО ПОКРИТИЕ И ЗА ПРЕОБРАЗУВАНЕТО НА БАНКАТА В АКЦИОНЕРНА	342
№ 161	ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА ОТПУСКАНЕ НА ПАРИЧНА СУМА НА БЪЛГАРСКОТО КНИЖОВНО ДРУЖЕСТВО	343
№ 162	ПИСМО ОТ ДИРЕКТОРА НА ПЪРВОТО БЪЛГАРСКО ЗЕМЕДЕЛСКО-ПРОМИШЛЕНО ИЗЛОЖЕНИЕ В ПЛОВДИВ ДО ДИРЕКТОРА НА ПЛОВДИВСКИЯ КЛОН НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА	344
№ 163	ПИСМО ОТ ДИРЕКТОРА НА ПЛОВДИВСКИЯ КЛОН НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ДО ДИРЕКТОРА НА ПЪРВОТО ЗЕМЕДЕЛСКО-ПРОМИШЛЕНО ИЗЛОЖЕНИЕ В ПЛОВДИВ	345
№ 164	ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА ОТКРИВАНЕ НА БАНКОВ КЛОН В ТЪРНОВО, ЗА КАДРОВИ ПРОМЕНИ В БАНКОВИТЕ КЛОНОВЕ И ПУСКАНЕ В ОБРЪЩЕНИЕ НА БАНКНОТИ СЪС СРЕБЪРНО ПОКРИТИЕ	346
№ 165	ПИСМО ОТ ДИРЕКТОРА НА ПЪРВОТО БЪЛГАРСКО ЗЕМЕДЕЛСКО-ПРОМИШЛЕНО ИЗЛОЖЕНИЕ В ПЛОВДИВ ДО УПРАВИТЕЛЯ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА	347
№ 166	ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА ПАРИЧНИТЕ СУМИ, ВНЕСЕНИ В ДЪРЖАВНИТЕ КОВЧЕЖНИЧЕСТВА ЗА СМЕТКА НА БАНКАТА	348
№ 167	ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ПО СКЛЮЧЕНИЯ ЗАЕМ С ДОЙЧЕ БАНК И ДРЕЗДНЕР БАНК	349
№ 168	ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С ПРИЛОЖЕНИ ТАБЛИЦА И ПРАВИЛА ЗА ОЦЕНКА НА НЕДВИЖИМИТЕ ИМОТИ ПРИ ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ИПОТЕЧНИ ЗАЕМИ	350
№ 169	ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ИПОТЕЧНИ ЗАЕМИ НА ИВАН Н. ХАДЖИЕНОВ, ТОДОР БАЛАБАНОВ, ИВ. ГРОЗЕВ, Г. МИМИДИ И СИЕ, И НА Н. И. СТРАНСКИ	354
№ 170	ИЗЛОЖЕНИЕ ОТ УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ДО МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ ВЪРХУ МОНЕТНИЯ ВЪПРОС В БЪЛГАРИЯ	356
№ 171	ПРАВИЛНИК ЗА ИПОТЕКАРНИТЕ ЗАЕМИ В БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА	373
№ 172	БЮДЖЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ЗА 1896 г.	385
№ 173	ПИСМО ОТ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА VIII ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ ДО МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ ЗА ПРЕДОСТАВЕНИТЕ 500 000 ЛЕВА КАТО ДАРЕНИЕ НА ПРЕСТОЛОНАСЛЕДНИКА С ПРИЛОЖЕНИ ЗАКОН И ПИСМА МЕЖДУ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА И МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ	388

№ 174	ЗАПИСКА ОТ КОНСТАНТИН М. БИРА СЪС СВЕДЕНИЯ ЗА ДЕЙНОСТТА НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА И С ПРЕЦЕНКА НА НЕОБХОДИМОСТТА ОТ УЛЕСНЯВАНЕ СЪЗДАВАНЕТО НА РУСКО-БЪЛГАРСКА БАНКА	391
№ 175	ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЯ ОТНОСНО ИЗИСКВАНИЯТА ЗА ДЛЪЖНОСТТА КАСИЕР В БАНКОВИТЕ КЛОНОВЕ И ВРЪЩАНЕ НА НЕПРАВИЛНО ОТПУСКАНА ПАРИЧНА СУМА	394
№ 176	ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ЗА ПРЕДАДЕНИ НА КАСИЕРА НА БАНКАТА БАНКНОТИ, ПРЕДНАЗНАЧЕНИ ЗА ПУСКАНЕ В ОБРЪЩЕНИЕ	395
№ 177	ПРАВИЛНИК ЗА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ КАСИ ПО ОПЕРАЦИИТЕ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА	396
№ 178	ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА НАМАЛЯВАНЕ ЛИХВИТЕ ПО СРОЧНИТЕ ВЛОГОВЕ, СКОНТОТО И СПЕЦИАЛНИТЕ ТЕКУЩИ СМЕТКИ	408
№ 179	ПИСМО ОТ КЛОНА НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА В ГР. БУРГАС ДО ЗЕМЕДЕЛСКАТА КАСА В ГР. ЯМБОЛ С ПРЕПОРЪКИ ЗА ВЗЕМАНЕ НА ПРЕДПАЗНИ МЕРКИ СРЕЩУ НЕДОБРОСЪВЕСТИТЕ ДЕЙСТВИЯ НА НЯКОИ ТЪРГОВЦИ ПРИ ИСКАНИЯТА ИМ ЗА ПОЛУЧАВАНЕ НА КРЕДИТ	409
№ 180	ОТЧЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ЗА 1897 г.	410
№ 181	ПИСМО ОТ СТЕФАН КАРАДЖОВ ДО МИХАИЛ САРАФОВ С ОТЧЕТ ЗА СМЕТКИТЕ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА	431
№ 182	ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЯ ЗА ОТКАЗ ДА СЕ АВАНСИРА ПРАВИТЕЛСТВОТО, ЗА УВЕЛИЧАВАНЕ НА СКОНТОТО И ЛИХВИТЕ ПО СПЕЦИАЛНИТЕ ТЕКУЩИ СМЕТКИ И ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ ПРЕДОСТАВЯНЕТО НА ЗАЕМИ	432
№ 183	ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА УВЕЛИЧАВАНЕ НА СКОНТОТО И ЛИХВИТЕ ПО СПЕЦИАЛНИТЕ ТЕКУЩИ СМЕТКИ	433
№ 184	ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ОТНОСНО ИЗДАВАНЕТО НА ГАРАНЦИИ ПО ЛИЧНИЯ КРЕДИТ	434
№ 185	ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЯ ЗА УЧАСТИЕ НА БАНКАТА В СИНДИКАТ НА ЕВРОПЕЙСКИ ФИНАНСОВИ ИНСТИТУТИ И ЗА ЗАКРИВАНЕ НА СПЕЦИАЛНАТА ТЕКУЩА СМЕТКА НА НИКОЛА ХАДЖИЦВЕТОВ ПОРАДИ ИЗВЪРШЕНО ОТ НЕГО НАРУШЕНИЕ	436
№ 186	ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ЗА ОТПУСКАНЕ НА 5 % ЗАЕМ НА БЪЛГАРСКОТО ПРАВИТЕЛСТВО ОТ СИНДИКАТА НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ БАНКИ ЗА КОНВЕРТИРАНЕ НА ДЪЛГОВЕ НА ДЪРЖАВНОТО СЪКРОВИЩЕ	438
№ 187	ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ЗА ПУСКАНЕ В ОБРЪЩЕНИЕ НА БАНКНОТИ СЪС СРЕБЪРНО ПОКРИТИЕ	440
№ 188	ОБЩ БАЛАНС НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ЗА 1899 г.	441

№ 189

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ПО
ИСКАНЕТО НА МИНИСТЕРСТВОТО НА НАРОДНОТО ПРОСВЕЩЕНИЕ ЗА ЛИХВАТА НА
ФОНДОВЕТЕ, ОСТАВЕНИ НА СРОЧЕН ВЛОГ И ЗАВЕЩАНИ ЗА УЧЕНОЛЮБИВИ ЦЕЛИ 442

№ 190

ОБЩ БАЛАНС НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ЗА 1900 г. 443

Предметен показалец 445

Именен показалец 448

Географски показалец 452

Речник на често срещаните понятия 455

Използвани съкращения

а. е.	архивна единица
ДА	Държавен архив
КМФ	Колекция от микрофилми
л.	лист
НАБАН	Научен архив на БАН
оп.	опис
ф.	фонд
ЦДА	Централен държавен архив

ПРЕДГОВОР

Сборникът, който читателят държи в ръцете си, е плод на сътрудничеството на Българската народна банка и Главно управление на архивите при Министерския съвет на Република България. Той е подготвен по повод 120-годишнината от основаването на БНБ, като замисълът на съставителите е да се проследи нейното институционално развитие. Това издание ще бъде последвано от още един том с архивни документи, осветляващи историята на банката през периода 1900 – 1914 г. В перспектива идеята би могла да се развие в издаване на цялостен корпус от архивни документи на централната банка.

Хронологичният обхват на сборника бе определен условно, без да се следва приетата периодизация за историята на банката, с единствената цел да не се увеличава прекомерно обемът на изданието. Подбраните и включени в тома документи дават представа за създаването, началната дейност и развитието на БНБ до началото на нашия век, за промените в законодателството, с което се уреждат устройството и работата ѝ, за управлението ѝ, извършваните от нея операции и значението ѝ в стопанския живот на страната. Сред документите читателят ще намери също информация за паричното обращение, емитирането на парични знаци и заемната политика на банката и държавата през посочения период. Сборникът предлага и няколко документа без пряка връзка с историята на БНБ, поместени доколкото съдържат интересни сведения за състоянието на банковото дело и паричното обращение в Източна Румелия. Тези документи дават възможност за сравнение на процесите в Княжество България и в южнобългарските земи, поставени до 1885 г. под върховната власт на Османската империя.

Според техния произход има няколко групи документи. Първата от тях е документацията, създадена от Съвета за управление при руския императорски комисар в България и от Финансовия отдел към този съвет, както и преписката между княз Дондуков-Корсаков, Финансовия отдел и някои известни български обществени дейци във връзка с учредяване и започване дейността на БНБ. Втората група обхваща документи, създадени от български държавни институции – Народното събрание, Министерския съвет, Министерството на финансите, Държавния съвет, Регентството – във връзка с работата и устройството на банката. В третата група влизат документите, създадени в резултат от дейността на самата банка – протоколи от заседания на Управителния ѝ съвет, преписки с държавни и обществени институции, договори и др. Четвъртата група включва документи, свързани с дейността на държавни институции в Източна Румелия – главния управител, Дирекцията на финансите, Областното събрание – по повод опитите за създаване на държавна банка, по въпроси на паричното обращение и сключването на държавен заем.

Повечето документи са написани на български език, но има и немалко на руски, които са публикувани без превод. Включените няколко документа, чийто оригинал е на френски език, са публикувани само в превод на български.

Археографската обработка на документите е направена въз основа на установените правила за публикуване на архивни документи. Самите документи са подредени в хронологична последователност, притежават пореден номер, заглавие, съдържание на оригинала, данни за мястото на съхранението му, обяснителни и биографични бележки.

Заглавието на всеки документ съдържа: вид; автор; получател; кратко описание на съдържанието, от което са пропуснати сведенията, несвързани пряко с тематиката на сборника.

Съдържанието на оригинала, поместено непосредствено след заглавието, е предадено с използваните днес буквени и препинателни знаци, като са запазени всички характерни особености на езика и стила на епохата, както и някои правописни особености. В квадратни скоби са поставени: а) всички добавки към съдържанието, направени от съставителите за по-голяма точност и яснота; б) допълнително написаните върху оригинала на документа текстове (резолуции, надписи, бележки), включени след основното му съдържание в хронологична и смислова последователност; в) обозначенията с пунктир неразчетени думи или части от тях; г) обозначенията с многоточие пропуснати части от документа, които нямат връзка с тематиката на изданието.

В данните за мястото на съхранение на документите са включени името на архива (изписано съкратено) и номерата на архивния фонд, инвентарния опис, архивната единица и листовите. Обяснителните бележки към всеки документ са поставени под линия непосредствено след данните за мястото на съхранение.

Сборникът е снабден с именен и географски показалец и с предметен показалец, включващ имената на банкови, кредитни, държавни и обществени институции и фирми. В именния показалец с по-тъмен шрифт е отбелязана страницата, на която се намира биографичната бележка за съответната личност.

Издателите изказват благодарността си на Елена Мирчева и Евелина Яновска за превода на документите от френски език.

№ 1

**УКАЗАНИЕ ЗА ПРЕДМЕТА НА ДЕЙНОСТ НА ОТДЕЛИТЕ В СЪВЕТА ЗА
УПРАВЛЕНИЕ ПРИ ИМПЕРАТОРСКИЯ РУСКИ КОМИСАР В БЪЛГАРИЯ¹***София, 26 октомври 1878 г.*

[...]

Отдел Финансовый,

К ведомству отдела финансов относятся:

1. Заведывание всеми отраслями Госсударственных доходов.
2. Разрешение производства из сих доходов расходов.
3. Заведывание суммами, условно поступившими в доходы Болгарского края, как то деньги вырученные от продажи имуществ бежавших Турок и от арендного содержания покинутых ими недвижимых имуществ, и проч[ие].
4. Управление всеми Госсударственными имуществами в крае и Вакуфами², изыскание доходов из сих имуществ и главное наблюдение за поступлением их в кассы страны.
5. Разсмотрение полезности приобретения и отчуждения Госсударственных имуществ и вытекающая из сего распоряжения.
6. Разсмотрение прав частных владельцев на вакуфныя имущества и защита в сем случае интересов казны.
7. Заведывание всеми минеральными богатствами страны и эксплуатация их.
8. Пересмотр существующего положения о таможенном сборе и составление нового правильного тарифа, с отпустимых и провозимых товаров, и соглашение по сему предмету с соседними государствами.
9. Пересмотр существующего положения об акцизных сборах с вина, табаку и соли, и определение размера и способа взимания их сборов.
10. Пересмотр существующего положения о налогах Верги³, Беглик⁴ и Серчим⁵, разсмотрение способа и порядка взимания сих налогов и установления правильных раскладок между плательщиками.
11. Собрание материалов и разработка положения о замене десятинного налога „Юшур“ – поземельным налогом.
12. Определения размера пошлин гербовых, актовых, крепостных и судебных, а также паспортного сбора, указание способа взимания сих видов дохода и установление наружных знаков, доказывающих поступление этих пошлин в доходы казны.
13. Установление новых налогов, а также пересложение различных натуральных повинностей на денежные.
14. Составление проекта замены прямых налогов – налогом подоходным и указание способа перехода к сему налогу.
15. Составление положений, инструкций, правил и форм книг по отчетности для всех учреждений и лиц, принимающих доходы и производящих расходы.
16. Составление Штатов для финансовых учреждений края, как то: акцизных управлений, казначейств: центрального и окружных, таможенных управлений и таможен, учреждений по надзору и эксплуатаций госсударственных имуществ и других.

17. Закрытие существующих и открытие новых Казначейств и главное заведение сими Казначействами.

18. Учреждение и открытие Правительственных и частных Банков, земледельческих касс, ссудосберегательных обществ, товариществ и т. п., все делопроизводство по сим учреждениям и установление контроля над ними.

19. Составление финансовой сметы доходам и расходам на каждый предстоящий год (бюджета).

20. Разпределение по губерниям, внесенных в смету, доходов о определенных по смете расходов.

21. Передвижение наличных сумм из одного Казначейства в другое.

22. Разрешение о сложении, определенных раскладками, налогов и недоимок за прежние годы.

23. Ведение книг для бюджета страны.

24. Установление курса обращающейся в крае монеты.

25. Разработка положения о контроле за поступающими доходами и производимыми расходами.

26. Высшая проверка счетов о доходах и расходах во всех учреждениях, принимающих доходы и производящих расходы.

27. Документальная ревизия всех поступивших доходов и произведенных расходов.

28. Составление отчета об исполнении расписи за истекший год.

29. Все делопроизводство до финансов и имуществ страны относящееся.

30. Утверждение всякого рода договоров и контрактов, заключенных правительственными учреждениями с частными лицами и обществами, а также торгов, производимых этими учреждениями.

31. Разрешение на открытие частными лицами и обществами фабрик и заводов.

32. Выдача привилегий на усовершенствованные изобретения и производства.

33. Представление об определении увольнении, перемещении, и награждении чиновников по всем отраслям финансового управления.

[...]

[Върху указанието – надпис:] *На подлинном рукою Императорскаго
Российскаго Коммиссара написано:*

*„Утверждаю.
26-го Октября 1878 г.“*

ЦДА, КМФ 09, инв. № 187/14, част. I, л. 210 – 215. Препис. Ръкопис.

1. Съветът за управление при Императорския руски комисар в България е висш орган на властта в освободените в резултат на Руско-турската война от 1877 – 1878 г. български земи. Съветът е пряко подчинен и действа под непосредственото ръководство на Императорския руски комисар в България като временна институция, чиито главна цел и задачи в общ смисъл са да улесни създаването и да утвърди основите на държавното устройство на страната. Съве-

тът се състои от 7 отдела: 1. Отдел за вътрешни работи; 2. Финансов отдел; 3. Съдебен отдел; 4. Отдел за просвета и духовни дела; 5. Военен отдел; 6. Отдел за пощи, телеграфи, пътища и обществени работи; 7. Канцелария за общи работи и дипломатически връзки, със специално статистическо бюро. Всеки отдел се ръководи от един от членовете на Съвета, който се нарича управляващ отдела.

2. Под общото название „вакъфи“ се разбират благотворителни фондации в мюсюлманските страни. В случая се имат предвид вакъфските имоти, които според мюсюлманското религиозно право имат особен статут.

3. Пряк данък в Османска Турция.

4. Данък върху дребния добитък (овце и кози) в Османска Турция.

5. Данък върху свинете в Османска Турция.

№ 2

ЗАПИСКА НА ФИНАНСОВИЯ ОТДЕЛ ПРИ СЪВЕТА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ИМПЕРАТОРСКИЯ РУСКИ КОМИСАР В БЪЛГАРИЯ ЗА СЪЗДАВАНЕТО НА БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

София, 16 декември 1878 г.

ЗАПИСКА по вопросу об учреждении в г. Софии Банка

Едва прошло несколько месяцев после освобождения Болгарии от турецкаго владычества и водворена в ней свободы, как уже по всей стране закипела новая жизнь, открылись новые неведомые дотоле, источники богатства, оживилась торговля. В близком будущем страна эта, щедро наделенная природою и населенная народом бережливым и промышленным, еще более разовьет свою промышленную и торговую деятельность. Но многолетнее господство в стране турецких порядков, в особенности тяжело отзывавшихся на христианском населении, не могло не оставить следов на этом населении. Оно осталось на весьма низкой степени развития, и предоставленно само себе без сомнения сделается жертвою ловких спекуляторов, неизбежно являющихся везде, где представляется удобный и легкий способ наживы.

В виду сего представляется крайне необходимым приступить к образованию такого учреждения, которое имело бы, по значению своему, полную возможность регулировать будущия торговые отношения в стране, т. е., народный кредит. Таким учреждением может быть правительственный народный банк.

Представляя при сем проект Устава такого Банка, финансовый Отдел считает нужным объяснить, что при составлении этаго проекта, отдел руководствовался общими основаниями подобного рода учреждений с применением их, по возможности, к местным условиям края. С сею целью пришлось ввести в означенный проект такие подробности, которые обыкновенно в уставах Банков не помещают. Но при малой подготовке болгар к банковому делу и при трудности приискать на первых же порах вполне опытных лиц, подробности эти кажутся не лишними.

При составлении представляемого проекта Устава Банка, Финансовый отдел счел правильным ввести в оный предположение о наложении на будущий банк обязанности хранения сумм, остающихся в казначействах свободными, предоставив банку пользоваться частью этих сумм для своих оборотов. Предположение это

вызвано желанием избежать необходимость учреждения особого центрального казначейства, которое не принося существенной пользы, может только излишне обременить бюджет, а с другой стороны усилить оборотный капитал Банка, так как, особенно на первый раз, ему не может быть дано больших средств.

К сему Финансовый Отдел обязывается присовокупить, что для установления во всех подробностях порядка действий предполагаемого Банка, Отделом будет выработана для него особая инструкция, с приложением форм всех нужных книг и документов.

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 10, л. 2 – 3. Оригинал. Ръкопис.

№ 3

СПИСЪК С ИМЕНА НА БЪЛГАРСКИ ОБЩЕСТВЕНИ И ПОЛИТИЧЕСКИ ДЕЙЦИ, НА КОИТО ДА СЕ ПРЕДОСТАВИ ЗА ОБСЪЖДАНЕ ПРОЕКТЪТ ЗА УСТАВ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

София, преди 6 януари 1879 г.

В Свиштове.

Мирону Бешкову¹

Илия Иванову

В Варне.

Теодору Икономову²

В Филиппополь.

Григорию Начевичу³

Теодору Искрову Кисякову⁴

Ив. Евст. Гешеву⁵

Йоакиму Груеву⁶

В Търново.

Петку Каравелову⁷

В Видин.

Илия Цанову⁸

В Русчук.

Марко Балабанову⁹

В Софию.

Димитрию Коцеву

[Върху списъка – резолюция от княз Дондуков-Корсаков:]

*Лица, котор[ым] следует дать на обсуждение
проект [устава] предполагаемого Банка. Для [- -]¹⁰
представить мне к 6 Января.*

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 10, л. 12. Оригинал. Ръкопис.

1. Мирон К. Бешков (1837, Ловеч – 1918). Участва в Кримската война (1853 – 1856 г.), през 1858 г. се установява в Свищов, където се занимава с търговска дейност, като едновременно с това взема дейно участие в църковно-националната борба и в училищното дело в града. След Освобождението е избран за кмет на Свищов, за народен представител в Учредителното събрание.

2. Тодор Поппетров Икономов (1838, Жеравна – 1892). От 1861 до 1865 г. учи в Киевската духовна академия. След завръщането си в България е учител и деец на църковно-националната борба. По време на Руско-турската война 1877 – 1878 г. е член на Губернаторския съвет в Тулча, а след Освобождението заема различни държавни длъжности: уредник на земеделските каси, инспектор във Варненски окръг, народен представител в Учредителното събрание и в Първото велико народно събрание (като негов подпредседател), префект на Сливен и Бургас, министър на вътрешните работи, окръжен управител в Шумен, председател на Държавния съвет, министър на обществените сгради, земеделието и търговията. Спомагателен, дописен и редовен член е на Българското книжовно дружество.

3. Григор Димитров Начович (1845, Свищов – 1920). Учи във френския католически колеж в Бебек (в Цариград) и в търговски училища в Париж и Виена. Завършва висше образование в Париж по политико-икономически науки. След завръщането си в България се занимава с търговска дейност и едновременно е деен участник в национално-освободителното движение – председател на революционен комитет, член на Добродетелната дружина в Букурещ, осигурява средства и изпраща доброволци за Втората българска легия в Белград. В 1868 г. отваря във Виена клон от търговската фирма на своя баща. Участва в организирането на български доброволци в Белград за Сръбско-турската война през 1876 г. По време на Руско-турската война 1877 – 1878 г. е разузнавач в Генералния щаб на руската армия. След Освобождението е народен представител в Учредителното събрание, в Първото велико народно събрание и в почти всички обикновени народни събрания до 1904 г., и едновременно с това е един от водачите на Консервативната партия. Заема редица държавни и дипломатически длъжности – министър на финансите, министър на външните работи и изповеданията, министър на вътрешните работи, министър на търговията и земеделието, член на Държавния съвет, кмет на София, дипломатически агент на Княжество България в Букурещ, Виена и Цариград. Спомагателен, дописен и редовен член е на Българското книжовно дружество.

4. Тодор Искров Кесяков (неизв.). Вероятно син на търговеца Искро Кесяков от известния копривщенски възрожденски род Чалъкови.

5. Иван Евстратиев Гешов (1849, Пловдив – 1924). От 1865 г. до 1872 г. живее с баща си в Манчестър като му помага в търговската дейност и едновременно с това завършва финансови и политически науки в колежа „Оуенс“. През 1872 г. се завръща в България и се занимава с търговска и обществена дейност. След Априлското въстание изпраща дописки до английските вестници за турските жестокости при потушаването на въстанието, преводач е на английските и американските кореспонденти из България, съставя и изпраща адрес до Цариградската посланическа конференция със сведения за турските зверства. Арестуван е и осъден на смърт от турските власти, но със застъпничеството на английския посланик Лейард е помилван. След Освобождението е председател на Областното събрание, на Постоянния комитет и директор на финансите в Източна Румелия. От 1883 до 1885 г. е директор на Българската народна банка, а по-късно заема длъжностите министър на финансите, председател на Първия български земеделско-промишлен събор в Пловдив, председател на XI и XV обикновени народни събрания, председател на Министерския съвет и министър на външните работи и изповеданията, председател на Българския червен кръст и на Българското книжовно дружество (от 1911 г. Българска академия на науките).

6. Йоаким Груев Проичев (1828, Копривщица – 1912). Преди Освобождението развива усиlena просветна дейност като учител и като директор на Пловдивското класно училище „Св. св. Кирил и Методий“. Той е един от инициаторите за честването на 11 (24) май като празник на българската просвета. Заема редица турски административни длъжности и същевременно е деен участник в църковно-националната борба, а след създаването на Българската Екзархия е член на Пловдивския епархийски съвет. По време на Априлското въстание е арестуван и задържан в затвор. След Освобождението е председател на Съдебния съвет, директор на просветата в Източна Румелия и член-съветник на Върховния административен съд в Царство България. Дописен и действителен член е на Българското книжовно дружество.

7. Петко Стойчев Каравелов (1843, Копривщица – 1903). Брат на Любен Каравелов. Завършва право в Московския университет. След Освобождението е вицегубернатор във Видин, окръжен управител в Търново, народен представител в Учредителното събрание, председател на Първото Обикновено народно събрание, народен представител в VIII, IX, X и XI Обикновени народни събрания, министър на финансите и председател на Министерския съвет. Водач е на Либералната партия, основател и пръв председател на Демократическата партия. Дописен и редовен член е на Българското книжовно дружество.

8. Илия Хаджитомакев Цанов (1835, Видин – 1901). Преди Освобождението заема турски административни и съдебни длъжности, практикува и като адвокат. През 1876 г. е защитник на заловените Ботеви четници пред извънредния съд в Русе. След Освобождението е председател на Видинския губернский съд, народен представител в Учредителното събрание, окръжен управител в Русе, дипломатически агент в Цариград, министър на външните работи и изповеданията.

9. Марко Димитриев Балабанов (1837, Клисурса – 1921). Завършва право в Париж. През 1870 г. се установява в Цариград като адвокат и журналист, като редактира някои от издаваните там български вестници и списания. След Априлското въстание заедно с Драган Цанков е изпратен от цариградските българи да запознаят европейската общественост с обстановката в България и да търсят съдействие в полза на българския народ. След Освобождението е вицегубернатор на Свищов и Русе, народен представител в Учредителното събрание, министър на външните работи и изповеданията, дипломатически агент на Княжество България в Цариград, Букурещ и Атина, председател на XI обикновено народно събрание. Дописен и редовен член на Българското книжовно дружество.

10. Неразчетена дума.

№ 4

ПИСМО ОТ КОНСТАНТИН А. БУХ ДО БЪЛГАРСКИ ОБЩЕСТВЕНИ И ПОЛИТИЧЕСКИ ДЕЙЦИ С ИСКАНЕ ЗА МНЕНИЕ ПО ПРОЕКТА ЗА УСТАВ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

София, 25 и 26 декември 1878 г.¹

Мил[остивый] Государь,

Импер[аторский] Российск[ий] Комиссар, Генерал-Адютант Княз Дондуков-Корсаков², поручил мне препроводить к Вам экземпляр проэкта предполагаемого к учреждению в г. Софии Болгарскаго Народнаго Банка с тем, чтобы Вы по прочтению этого устава, доставили Его Сия[тельст]ву свое по оному заключение не позднее 6 Января 1879 г.

В исполнении такого приказания Его Сия[тельст]ва прилагаю при сем литографированный проэкт Устава Банка с объяснительною к нему запискою, прошу

Вас, Мил[остивый] Гос[ударь], принят уверение в совершенном уважении и преданности.³

Подписал: К. Бух⁴

[След този текст е добавено:]

25 Дек[абря] 18/78 г.

Мирону Бешкову № 5248⁵

Илию Иванову № 5249

Теодору Икономову № 5250

Григорию Начевичу № 5251

Теодору Искрову Кисякову № 5252

Ив. Ев. Гешеvu № 5253

Йоакиму Груеву № 5254

Петру Каравелову № 5255

Марко Балабанову № 5257

26 Дек[абря] 18/78 г.

М. С. Дринову № 6

Д. П. Грекову № 7

Д. Коцеву № 8

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 10, л. 1. Чернова. Ръкопис.

1. Датите са определени по съдържанието на добавения след писмото текст и по други документи в същата архивна единица.

2. Княз Александър Михайлович Дондуков-Корсаков (1820 – 1893). Генерал-адютант. По време на Руско-турската война командва XIII армейски корпус на Източния отряд, а от началото на 1878 г. е командващ и на целия Източен отряд. В началото на май 1878 г. е назначен от руския император Александър II за императорски руски комисар в България и на тази длъжност дава огромен принос за изграждането на българската държавност като ръководи пряко създаването на някои от основните държавни институции, изработването и приемането на основния закон (Конституцията) на Княжество България и избора на българския държавен глава – княза.

3. Писмата – отговори на това писмо, от Мирон Бешков, Илия Иванов, Тодор Икономов, Григор Начович, Тодор Кесяков, Илия Цанов и бележките на проф. Марин Дринов по проекта за устав на БНБ виж тук: док. № № 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11.

4. Константин Андреевич Бух, действителен статски съветник. Член е на Съвета за управление на императорския руски комисар в България като управляващ Финансовия отдел на този съвет. Тъй като писмото е чернова и липсва подписът на К. Бух, авторството му е определено по адресата на писмата отговори.

5. Номер на пощенската пратка.

№ 5

**ПИСМО ОТ ТОДОР ИСКРОВ КЕСЯКОВ ДО КНЯЗ ДОНДУКОВ-КОРСАКОВ С
БЕЛЕЖКИ ПО ПРОЕКТА ЗА УСТАВ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА***Пловдив, 4 януари 1879 г.*

До Негово Сиятелство
Российскы[й] Императорскый
Коммиссар в България
Князя Дондукова-Корсакова

Ваше Сиятелство!

По приказание на Ваше Сиятелство Управляющий Финансовый Отдел отп-
равил ми е устава на Българскый Народен Банк с поручение при прочитанието му,
ако бы да имам някои замечания да стора, да ги доставя на Ваше Сиятелство.

Честта, която ми ся дава по заповед на Ваше Сиятелство, е голяма, и предме-
та сериозен и от голяма важност, щото моите слаби знания не вярвам да бы могли
да отговорят напълно на желанието на Ваше Сиятелство. Уповающ ся, обаче, на
снисхождението на Ваше Сиятелство, изпълнявам с готовност приказанието Ви, с
изложение на следующите ми смирени замечания, върху някои точки на устава на
Българскый Народен Банк.

В § 1 говори ся, че целта на съставянието на тоя Банк е да съдействува на
възрождението и правилното развитие на местната търговия и да тури в ред тър-
говскыти отношения и народный кредит в Княжеството.

Но спорно е, че развитието на търговията в една държава принася богатство-
то в нея земля, и че с думата търговия, ся разумява размяната на веществата, и че
развитието на богатството на една държава състои в по[д]тика на иностранната
търговия, но в развитието на вътрешното богатство, [а] именно – земледелието, ин-
дустрията, обработванието на рудниците и прочее.

По[ради] това следва, по мое смирено мнение, че ако не предварително, поне
своевременно да ся обърне сериозно внимание за съставлението и устройството на
земледелческите Касси, съединени под управлението на една средоточна банка¹,
щото с един Европейскый процент, да ся тури в кръгообращение богатството на не-
движимото имущество на населението. В такъв случай селянинът под емството² на
нивята и пр., ще добые добитък, първо, за да си изработи земята и да не я оставя
както сега до нейде си праздна, второ, за да ръзвѣди добитък, и третьо да обърне
внимание на новата система за обработванието на земята, а гражданинът, на кого-
то тоже повечето богатство [се] състои в недвижимо имущество, ще може и той да
си употреби капитала в търговскы и индустриални предприятия, които за-сега са в
ръцети на чужденцити повече, по причина, че голямото количество на богатството
му е завръзано в недвижимо имущество.

След това иде потреббата, да ся дадѣт и на търговцити улесненията, предвиде-
ни в устава на предлежащий да ся състави Българскый Народен Банк.

Относително до устава на тоя Банк смея да забележа:

[В] § 5, не бы было зле да ся предостави право на тоя Банк да промысли и за

Пловдив, Сливен и прочее, гдето търговията не стои по-доле от назначените градове, когато даже по основните начала в устава не се предвижда някой риск, и при това съединението на народа по търговско отношение ще се подкрепи и може бы да спре и откритието на някой чуждый банк, на когото интересити ще бъдат чужды, може бы и с цел противонародна.

§ 8. Понеже при Управляющий Банка ще съществува един Съвет (§ 10), не бы было вредно, мысля, ако контролерити, Бухгалтерити и Кассирити предварително ся одобряват по вышегласие от тоя Съвет.

[В] § 12 ся съгледва не ясност или противоречие, защото ако вышегласието решава предмета, защо да може Управляющий Банка да отказва на вышегласието и да представлява своето частно мнение за потвърждение и в такъв случай Съветът не остая ли без значение и [из]лишен?

В § 13. Потребно бы было, мысля, да ся определи:

а) всички чиновници преди определението си да дават поръчителство за в случай на щета на Банка, произходяща от тяхна немарливост или не точно изпълнение на обязаностите им;

б) в случай на немарливост да ся уволняват;

в) в случай на щета, произходяща от немарливостта им да ся уволняват и заплащат щетата;

г) в случай на злоупотрепление да ся наказват строго по законат, след като ся заплати злоупотребеното количество от тях и поръчителити им.

В § 30 от количеството на чистата годишна полза на Банка, мысля, не е нужно да ся дава една част, даже и неопределенна, за награда на служащите, когато всякой при известна заплата ще приеме възложената му длъжност, а за награда на служащий нека бъде възвишението му и някоя нравственна награда.

С глъбоко почитание и преданност имам чест да бъда на Ваше Сиятелство
Покорнейший слуга

Тодор Искров Кесяков

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 10, р. 36 – 40. Оригинал. Ръкопис.

1. Това уместно предложение на Т. И. Кесяков за обединяването на земеделските каси и поставянето им под общото управление на една централна банка, е осъществено едва през 1903 г. чрез създаването на Българската земеделска банка.

2. В смисъл „под залог“.

№ 6

ПИСМО ОТ МИРОН К. БЕШКОВ ДО КОНСТАНТИН А. БУХ С МНЕНИЕ ПО ПРОЕКТА ЗА УСТАВ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

Свищов, 7 януари 1879 г.

Ваше Превъсходителство!

Аз имам удоволствието да приемма на 4 сего Месеца почтителното Ваше

[писмо] от 25 Декемврий 1878 [г.] под № 5248, придружено от Проектът за устав на Българский Народен Банк, който се предполага да се основе в София, както и обяснителната за това Записка, след прочитанието на които да доставя на Негово Сиятелство Императорский Российский Комисар своето заключение върху Уставът.

Основанието на Българский Народен Банк за причини, каквито се изложени в обяснителната Записка, който да съдействува за вътрешната търговия и промышленност в страна, каквато за жалост, е Нашето Отечество, дето почти не съществува търговия и промышленност, е мисъл, проникнѣта от най-высок патриотизм и любов, и подобна мисъл се посреща от тукашното търговско съсловие с най-голям въсторг. За Нов живот – да, нужна е Нова деятелност!

Относително Уставът, без да посочвам отделно на достойнството на [в]секи един от членовете му, който съдържа и най-малките подробности за действията на Банкът, а при това и особни инструкции, които ще се приложат, е пълен и съвършен в[ъв] всичкий си обем. Той туря в желаеми условия напредѣкът и съществуването на Банкът, а организацията на Управлението му се отличава чрез особното участие на народът.

Всичко, което съставлява у мен особно желание е, да видя осъществен по-скоро тоя Банк, и Управлението му поверено на достойно и опытно лице, за което ся и не съмневам, при отеческите грижи на Негово Сиятелство Княза Дондукова-Корсакова за преустроението и преуспяването на България.

Ползувам ся, Ваше Превъсходителство, от случайт да Вы засвидетелствувам своето почитание и преданност.

М. К. Бешков

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 10, л. 45, 52. Оригинал. Ръкопис.

№ 7

БЕЛЕЖКИ НА МАРИН ДРИНОВ ВЪРХУ ПРОЕКТА ЗА УСТАВ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

София, 13 януари 1879 г.

§ 3.

В виду ограниченного круга операций Банка (см[отри] § 17), основной капитал его мог бы служить вполне достаточным обеспечением для них, и, по моему мнению, нет особенной надобности обеспечивать их еще и всем достоянием Княжества.

§ 10.

Если управляющему Банком предоставляется право принимать к учету или отказывать в оном и против большинства голосов состоящего при нем совета (см[отри] § 12), то кажется не совсем удобным предоставлять народному представительству избрание членов-депутатов этого совета.

§ 18.

Предоставляемое этим параграфом банку право пользоваться частью свободных правительственных денег для своих оборотов, хотя бы и в пределах, устанавливаемых управляющим финансовым отделом, находится в некотором противоречии с главной целью Банка, заключающейся в урегулировании народного кредита. Регулирование народного кредита возможно лишь при правильной конкуренции, т. е. такой, при которой конкуренты действуют при одинаковых условиях. Между тем Банк, которому предоставляется возможность постоянно черпать новые средства из общей массы доходов Княжества, будет находиться в весьма привилегированном положении по отношению к лицам и учреждениям, деятельность которых он будет регулировать. Обставление Банка такими льготными условиями может быть и нужно для обережения страны от ростовщиков и разных спекуляторов, но такой привилегированный Банк легко может сделаться тормозом для правильно действующих частных кредитных учреждений, с развитием которых тесно связано столь желательное развитие торговли в крае.

Предоставляемая этим параграфом Банку льгота мне кажется неудобною и в другом отношении. Правительственные суммы, считаемя Управляющим отделом в данное время свободными и предоставляемя им Банку для его оборотов, вследствие каких нибудь непредвиденных обстоятельств могут вдруг понадобиться Правительству, и это может случиться в такой момент, когда в кассе Банка не найдется свободных денег. Как выйти из подобного затруднения, когда проект не предоставляет Банку право выпуска билетов¹?

В заключение я позволю себе высказать желание, что бы круг банковых операций был настолько расширен, по крайней мере внесением в оный ссуд под залог домов и других зданий, конечно, застрахованных.

М. Дринов²

ЦДА, ф. 159К, оп.1 , а. е. 10, л. 79. Оригинал. Ръкопис.

1. Т. е. книжни пари, банкноти.

2. Проф. Марин Стоянов Дринов (1838, Панагюрище – 1906). Завършва Киевската семинария и Историко-филологическия факултет на Московския университет, след което е преподавател и професор по славянознание и история в Харковския и Московския университети. През 1869 г. е един от основателите и пръв председател на Българското книжовно дружество в Браила. По време на Руско-турската война и след Освобождението е последователно съветник в Гражданската канцелария на княз В. А. Черкаски, вицегубернатор на София и управляващ отдела за народна просвета и духовни дела в Съвета за управление на Императорския руски комисар в България. Участва дейно в изработване на проекта за Търновската конституция и по негово предложение София е обявена за столица на България. Член е на няколко чуждестранни академии на науките.

№ 8

ПИСМО ОТ ИЛИЯ А. ИВАНОВ ДО КОНСТАНТИН А. БУХ С МНЕНИЕ ПО
ПРОЕКТА ЗА УСТАВ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА*Свищов, 17 януари 1879 г.*

На Негово Превъсходителство
Управляющаго Финансовый
Отдел на Управлението на
Импер[аторский] Российскы[й]
Комисар в България

Ваше Превъсходителство!

На 4-ый текущ[ий месец] вечерта имам честта да приема почитаемото ви от 25 Декем[врий] миналата година под № 5249, придружено от разяснителна записка и проект от уставът на предполагаемыйт за учреждение у градът София Българскый Народен Банк.

Като прочетох внимателно разяснителната Записка, както и проектът от уставът, имам честта да отговоря на Негово Сиятелство Импер[аторский] Российскый Комисар Княза Дондукова-Корсакова, че:

Учреждението на Българскый Народен Банк, като е един от първыты извори за разбогатяванието и развитието на търговията и индустрията в нашето отечество, като е в същото време съвършенното насърдаване за откритието на много богатства, останали затыпкани, и по следствие на които нашият народ и ный ще можем да работим свободно и с всичка деятелност за процъвтыванието и напреднованието на всичко, относяще ся както за разбогатяванието, също и за бързото и траятно¹ развитие на индустрията и търговията, и не ще дадем ни най-малкийт случай за да падне нашата търговия у ръцете на странните², и най-сетне, като проектът е така добре съставен, приятно ми е да заключа, че отварянието на Народнийт Банк е очаквано с най-голяма радост.

Ползвам ся от случайт, Ваше Превъсходителство, да ви засвидетелствавам високото ми към вас почитание и покорност.

Покорный ви слуга: *Илия А. Иванов*

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 10, л. 47. Оригинал. Бланка. Ръкопис.

1. Т. е. трайно.

2. Чужденците.

№ 9

**ПИСМО ОТ ГРИГОР НАЧОВИЧ ДО КНЯЗ ДОНДУКОВ-КОРСАКОВ С БЕЛЕЖКИ
ПО ПРОЕКТА ЗА УСТАВ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА¹***София, 19 януари 1879 г.*

Ваша Светлост,

Смирено моля, Ваша Светлост, за извинение за причиненото от мен закъснение във връзка с изучаването на проекта за устав на Народна банка и да Ви изпратя моите бележки, които Банката има добрината да ме помоли да направя. Стаята, в която живея, не е пригодена за работа, а трябваше да се заема и с Окръжния съвет.

Като нямам нищо друго за казване по този прекрасен проект за устройство на Българската банка, аз си позволявам да навляза в някои подробности, които може би се подразбират от текста, но които аз не можах да схвана.

Благоволете, Ваша Светлост, да приемете уверението за безрезервна преданост, с която имам честта да бъда на Ваша Светлост най-смирен и покорен слуга.

Г. Д. Начович

Страхувам се, че член 12 от проекта, където е казано, че Директорът може и да не се съобразява с решенията на Съвета на Банката, може да бъде изтълкуван в смисъл, че Правителството иска да бъде абсолютен господар на тази финансова институция, за да може, в случай на нужда дискретно да вземе заем от нея.

Използването от банката на определена част от държавните суми (§ 18) ми се струва в състояние да предизвика страх у търговците, кредитирани от банката. Обикновено фабрикантите и търговците са принудени по силата на обстоятелствата да смятат банковия кредит, който им е отпуснат, като увеличаване на техния чист капитал, и в тези случаи те бързат да увеличат кръга на своята дейност. Ако отпуснатият кредит не е съвсем постоянен, ако банката един път отпуска повече, а друг път нищо, защото държавата е изтеглила сумата, с която разполага, тогава в тези случаи фабрикантите се намират в затруднено положение и ще има търговски кризи. Сумите на разположение на държавата могат да бъдат използвани за бързи операции, които могат да бъдат уредени за много кратко време. Но в момента в България не виждам такива работи.

За падежа на полиците, които банката трябва да скотира (§ 25), аз мисля, че 6 месеца е един много дълъг период и че е по-добре в интерес на банката да определи срока на 4 месеца и даже на 3. Половин година може да предизвика големи промени върху просперитета на един дребен търговец, докато богатите могат да се задоволят с падеж за кратък срок.

Член 31 изисква една полица да носи подписите на двама търговци, [които] и да са познати на банката, и да бъдат кредитирани от нея. Мисля, че второто условие не трябва да бъде прието като безусловно правило. Обикновено договарящите страни продават своите стоки и на дребни търговци, чиято платежоспособност познават, но които не са неизвестни за една такава институция като Народната банка.

Аз съм на мнение, че Банката трябва да сконтира също тези полици, при които единият от двамата подписали се е познат и върху стабилността му Съветът няма и най-малко съмнение.

За член 33 се страхувам, че може да доведе до злоупотреби. Длъжник, който има някакви ценни книжа в банката никога не би се отказал от документите, които банката ще му връчи и това по две причини: за да отмъсти на своите кредитори, които го преследват, и с надеждата, че един ден той или неговите наследници ще могат да възстановят тези суми. Тази клауза е без съмнение добра за банката, но не знам дали е много точна.

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 10, л. 67 – 68. Оригинал. Ръкопис.

1. Писмото е написано на френски език, но тук съдържанието му се предава само в превод.

№ 10

ПИСМО ОТ ТОДОР ИКОНОМОВ ДО КОНСТАНТИН А. БУХ С МНЕНИЕ И БЕЛЕЖКИ ПО ПРОЕКТА ЗА УСТАВ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

Шумен, 20 януари 1879 г.

Его Превосходительству
Господину Управляющему
Финансовым Отделом
в Болгарии

Ваше Превъсходителство!

Служебни обязанности като бяха ма повикали от Нова година насам в Силистра, аз не можах да получа на време писмото на Ваше Превосходительство, от 25 Декемврия 1878 [г.] под № 5250, и да отговоря на него до 6 януария, както ми са предписва в реченото писмо. Писмото на Ваше Превосходительство заедно с проекта на Устава за Народный Български Банк и обяснителната при него записка аз едвам снощи получих на завръщанието си от Силистра.

Като донасям за това на Ваше Превосходительство, аз умолявам най-покорно да ма простите за забавянието ми с отговора и да ми позволите да бъда кратък в този отговор, който по причина на закъсняването си, става, може бити, совершенно излишен.

Аз съм совершенно съгласен с мнението на Отдела под Вашето управление, че в недалече България ще развие широка промишленна и търговска деятельность, че простотата на населението и отсъствието на местни олеснения и кредит, могли бы твърде лесно да направят България жертва на ловки и чужди спекуляторы, и че за нашето отечество е крайне необходимо да са образова Народен Български Банк, и не намирам думи да искажа моята искрення благодарност към

Отдела, който е [в]зел отгоре си благородната грижа да представи нуждата за банк у нас тъй осъзнателно, и да изработи нужният за това Устав. Аз признавам по най-положителен начин необходимостта и ползата за отечеството ни от подобно учреждение, и от [в]сичко сърдце умолявам НЕГОВО СИЯТЕЛСТВО КНЯЗА КОМИСАРА да благоволи и са распореди с откриванieto на Банка, комуто е съдено да бъде главно и най-силно поощрение в развитието на народното богатство. Без подобни учреждения мястото ще има много по-малко шансове за материален напредък, а без материален напредък политическата свобода е нещо без яки основания.

В този случай нека ми е позволено да искажа няколко слаби замечания върху частностите на делото по Банка.

1. Като учреждение на цяла България с няколко отделения, [и тъй като] и [то] като [в]сичко у нас ще се създава сега изново и нуждите, по[ради] това, са много и големи, необходимо било бы, капитала на Банка да не е по-малко от четири милиона франка.

2. Не било ли бы възможно да са постави в Устава, какви гаранции ще са искат от служащите при Банка? Кражбите и злоупотребленията при различните банки в Европа през последните години достатъчно оправдават подобни статии.

3. За языка и народността на служащите при банка в проекта нищо не са казува.

4. На банка малко самостоятелност са дава в Проекта. Като смесва капитала на Банка с[ъс] собственото си достояние, и като са зема да отговаря с туй достояние срещу операциите на Банка, Княжеството по необходимост прави Банка твърде зависим от себе си и от затрудненията, в които то може да попадне, когато финансовото положение на страната стане критическо. Направена с цел да увеличи кредита на Банка, тая тясна солидарност на Банка с финансите на страната в мъчни времена може да стане фатална за самый Банк, защото дискре[ди]тиранието на правителството ще докара съсипване на кредита на Банка. За да бъде избавен от подобни случайности, и [за] да служи наистинна за регулатор на кредита в страната, Банка треба да бъде по-малко свързан с государственный кредит.

5. [В]сичките утвърждения по делата на Банка са дават в Проекта от Коммисара. Това да не е недосмотр? Устава са види да не е привременен, като [вместо] властта на Коммисара не ще ли е по-добре да са тури името на Българский княз [нав]сякъде, дето са поменува коммисара?¹

Т. Икономов

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 10, л. 69 – 70. Оригинал. Бланка. Ръкопис.

1. Тая бележка на Т. Икономов е взета под внимание и в окончателния вид на проекта, който е утвърден от княз Дондуков-Корсаков, думите „императорски руски комисар“ и „Финансов отдел“ са заменени съответно с „Централно правителство“ и „Финансова част“. Виж тук: док. № 12, §§ 5, 6, 7, 8, 11, 15, 28, 35, 36, 38.

№ 11

**ПИСМО ОТ ИЛИЯ ЦАНОВ ДО КОНСТАНТИН А. БУХ С ПРИЛОЖЕНИ
БЕЛЕЖКИ ПО ПРОЕКТА ЗА УСТАВ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА***Видин, 20 януари 1879 г.*

На Негово Превъсходителство
Управляющий Финансовый Отдел
при Управлението на Негово Сиятелство
Императорский Российский Коммиссар
в България

Ваше Превъсходителство,

Съобразяващи се с предписанието на Ваше Превъсходителство от 28 Декемврий 1878 год. под № 5256, пристигнало в[ъв] Видин на 1-ий Януарий текущата година, а получено, както по телеграфа имах честта да рапортирам, на 8-ий същият месец, аз прочетох с надлежаше внимание препроводения ми, съгласно с приказанието на Негово Сиятелство Императорский Российский Коммиссар Генерал-Адютанта Княза Дондукова-Корсакова, проект на устава за учреждението на Българский народен Банк в г. София като столица на княжеството.

Наистина проектът обема и по-много, отколкото изисква подобно заведение, но защото главната му цел е развитието на промишленната и търговска дейност, аз намерих за удобно да представя при това, на благоусмотрението и оценението на Негово Сиятелство кратки някои бележки, предизвикани:

1) от състоянието на населението и на страната, за които вишеказаний Банк се учреждава и 2) от положението на някои държави и банкове.

С тая прилика позволете, всепокорнейше моля, да поднеса на Ваше Превъсходителство уверението на чрезмерната ми признателност и високоуважение, с които съм на Ваше Превъсходителство все [- - -]¹ и всепокорнейший слуга.

*Илия Цанов*²

БЕЛЕЖКИ

**на Илия Цанова из г. Видин по
Проектът на Уставът на Българския народен Банк**

I.

Бележка върху § 10-й

Понеже в София за сега няма, и от всичките данни може да се заключи, че още за много време не ще да има, търговци такива, каквито трябва да бъдат депутатите при Управителят на Банкът, народното представителство ще се намери принудено да избира за такива, хора от други градове, а, може би, и вън от държавата, за това, мисля, да се прибави в тоя параграф, че депутатите ще могат да бъдат избира-

еми и за следующето тригодие, и в § 8 да се притури, че и депутатите ще получават плата, съответствуваща с техното знание и положение.

II.

Бележка върху § 17-й

Защото има и такива процентни бумажки, като например:

а) консолидиратата³, облигациите на Румелийската железница и други подобни на тия външни и вътрешни заеми на Османската Империя, б) всякакъв вид облигации на други държави, които се намерват в[ъв] финансово разстройство, и които, също като Османската Империя, не са твърде далеч от конечната си пропаст, в) такива облигации на някои си държави, които само номинално са обезпечени и г) такива облигации на някои си, по системата на анонимни дружества, съставени Банкове, които и в най-малките политически възмущения губат по-много от половината на номиналната си цена, а понекога и конечно пропадат, за това аз съм на мнение: фразата под в „процентных бумаг“ да се замени с[ъс] следующата: „процентных серьезно обезпеченных бумаг“.

III.

Бележка върху §§ 24-й и 25-й

Не е за отказване, че като нема Българи търговци капиталисти, днес за днес всичката търговия, както на Княжеството, така и на още неосвободените страни Български⁴, се намерва в ръцете на Евреите, Гърците и други чужденци; освен това, не е за неверване, че чуждият елемент ще се умножи щом Княжеството се нареди и снабди с[ъс] закони, каквито има в просветените държави, следователно, още от сега може да се предвиди, че Българските търговци, с[ъс] своите ограничени капитали, ще останат прости зрители, до когато чужденците ще се ползват от богатствата на страната, както това става в Сърбия и Румъния, за това аз съм на мнение с време да се потражи цер на това зло, а той може да се намери, според мене, 1) в изменението на § 24, сиреч да се допуши да се дават на търговците ссѣди⁵ под залог и на недвижими имуществва, като: ниви, ливади и други подобни и 2) с додатък в § 25, че ссѣдите под залог на недвижим имот ще се дават най-късо на една година. Това заключение се предизвиква, като [в]земем предвид, че по-голямата част от Българските търговци се лишават от парично богатство, когато напротив, те притежават порядочни недвижими имуществва.

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 10, л. 49 – 51. Оригинал. Ръкопис.

1. Неразчетена дума.

2. По това време И. Цанов е председател на Видинския губернский съд.

3. От лат. – consolido – укрепвам. Най-вероятно авторът има предвид ценни книжа, издадени за османските дългове, които имат определени, сигурни източници за погасяване.

4. Несъмнено става дума за изкуствено създадената върху част от южнобългарските земи автономна област Източна Румелия, както и българските земи в Одринска Тракия и Македония, върнати съгласно решенията на Берлинския конгрес в границите на Османската империя.

5. Заеми (рус. – ссуды).

№ 12

**ПРОЕКТ ЗА УСТАВ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА, УТВЪРДЕН ОТ
ИМПЕРАТОРСКИЯ РУСКИ КОМИСАР В БЪЛГАРИЯ КНЯЗ
ДОНДУКОВ-КОРСАКОВ**

София, преди 25 януари 1879 г.

**ПРОЕКТ УСТАВА
БОЛГАРСКОГО НАРОДНОГО БАНКА**

**Глава I
Постановления общия**

§ 1

Болгарский Народный Банк учреждается с целию содействия возрождению и правильному развитию местной торговли, а равно и с целию урегулирования торговых отношений и народного кредита в Княжестве.

§ 2

Болгарский Народный Банк имеет свое местопребывание в столице Княжества.

§ 3

Будучи учреждением правительственным, Болгарский Народный Банк, для первоначального открытия своих действий, получает единовременно, из сумм Княжества, в основной капитал два миллиона франков, из которых двести тысяч обращаются в запас, для обеспечения операций, а остальную суммою производятся обороты Банка.

§ 4.

По открытии своих действий, Болгарский Народный Банк вступает в сношения как с могущими быть открытыми Отделениями его, так и с иностранными банками.

§ 5.

Болгарскому Народному Банку предоставляется открыть Отделения свои в других городах Княжества, как напр[имер] в Тернове, Рушуке, Варне и др., где значительность торгового или промышленного движения того потребует, испросив на это всякий раз согласие, чрез Управляющего финансовою частью Центрального Правительства.

**Глава II
Управление Банка**

§ 6.

Высшая администрация Болгарского Народного Банка и управление всеми

его операциями возлагается на Управляющего Банком, назначаемого и увольняемого Центральным Правительством, по представлению Управляющего Финансовою частью.

§ 7.

В Болгарском Народном Банке состоят на службе Контролеры, Бухгалтеры¹, Кассиры и их помощники, по прилагаемому штату. Распределение занятий между этими лицами и ближайший надзор за их деятельностью предоставляется Управляющему Банком.

Примечание. Назначение Контролеров, Бухгалтеров и Кассиров зависит от Управляющего Финансовою частью, по представлению Управляющего Банком. Помощники их определяются и увольняются Управляющим Банком.

§ 8.

В случае развития деятельности Банка, означенный в § 7 штат может быть изменен, но не иначе, как по рассмотрении предположения о сем Финансовым Управлением и с утверждения Центрального Правительства.

§ 9.

При Управляющем Банком учреждается Учетный Комитет, состоящий из Контролера, Бухгалтера, Кассира и шести депутатов, избираемых на три года исключительно из лиц, принадлежащих к торговому классу, соединенным присутствием Городского и Окружного Советов того города, где открывается Народный Банк.²

§ 10.

Означенные в предидущем § депутаты собираются в Банк в дни, назначенные Управляющим Банком для учета векселей³ и других, на торговых сделках основанных, срочных обязательств.

§ 11.

Предлагаемые на обсуждение Учетного Комитета Управляющим Банком вопросы решаются простым большинством голосов, при чем в том случае, когда голоса разделяются по равну, голос Управляющего дает перевес. Управляющему Банком предоставляется отказывать в учете векселей вопреки большинству голосов, но на приведение подобного предположения своего в исполнение он обязывается испрашивать всякий раз разрешения Управляющего Финансовою частью.

§ 12.

Как на Управляющего Банком, так и на прочих чинов управления онаго, возлагается исполнять с полным усердием и радением к сохранению интересов Банка, все возлагаемая на них обязанности. В противном случае лица эти подвергаются отрешению от должности, с ответственностью по законам.

§ 13.

Члены Учетного Комитета, избранные соединенными присутствиями Советов, могут заявлять Управляющему Банком свои сомнения, в случае замеченных ими обстоятельств, могущих клониться к ущербу Банка, и Управляющий Банком обязан немедленно принимать меры к исследованию подобных заявлений.

§ 14.

При назначении на службу в Банк, со всех лиц безразлично отбирается подписка в том, что они обязываются строго сохранять тайну о делах частных лиц, имеющих счета с Банком.

§ 15.

Заведывание Отделениями, которых Банк может открыть в других городах Княжества, возлагается на особых Управляющих, назначаемых и увольняемых Центральным Правительством, по совместному представлению Управляющих Финансовою частью и Банком. При сих отделениях состоит потребное число служащих, по прилагаемому штату.

§ 16.

Во всех своих действиях Отделения Банка подчинены надзору и контролю Управляющего Болгарским Народным Банком, непосредственно или чрез командированных им лиц.

Глава III

Операции Болгарского Народного Банка

§ 17.

Операции Болгарского Народного Банка заключаются в следующем:

- а) Прием денежных вкладов, как безсрочных, так и на определенные сроки.
- б) Прием сумм на текущий счет.
- в) Выдача денежных ссуд под благонадежное обеспечение, как то: процентных бумаг, драгоценных металлов в слитках и в монете, и т[ем] п[одобных] ценностей.
- г) Учет векселей и всяких других срочных, на торговых сделках основанных, обязательств.
- д) Перевод денежных сумм в другие места Княжества или за границу, за коммиссионное вознаграждение, чрез посредство своих Отделений или Банков, с которыми он состоит в сношениях, а равно и выдача сумм по переводам.
- е) Открытие, за коммиссионное вознаграждение, подписок на разные государственные или общественные займы.
- ж) Покупка и продажа, на свой счет или по поручению, драгоценных металлов в слитках и монете, тратт⁴ и переводных векселей внутренних и заграничных.
- з) Прием на хранение, за определенное вознаграждение, всякого рода бумаг и ценностей.

Примечание. Подробности производства всех сих операций будут изложены в особой Инструкции Банку, при которой будут находиться и формы всех необходимых книг и документов⁵.

§ 18.

Кроме сих обыкновенных операций, на Болгарский Народный Банк возлагается хранение, на безпроцентном текущем счету, всех тех сумм из общей массы доходов Княжества, которых остаются свободными в Окружных Казначействах. Суммы эти могут быть обращаемы в обороты Банка, но не иначе, как в пределах,

устанавливаемых уполномоченным на то народным представительством правительственным учреждением, дабы Управление Княжества не было стеснено в своевременном удовлетворении предстоящих ему расходов.

§ 19.

Проценты, платимые Банком по вкладам и по текущему счету, определяются им самим, о чем и публикуется от Банка во всеобщее сведение, с точным объяснением размера их, отдельно по вкладам на срок и по текущим счетам.

§ 20.

Равным образом от Банка публикуется во всеобщее сведение и о размере процентов, взимаемых по учету векселей и других торговых обязательств и по выдаваемым им ссудам.

§ 21.

Каждый раз, когда Банк признает по чему либо нужным изменить, повысить или понизить размер как процента, платимаго им по вкладам и по текущему счету, так и учетнаго своего процента, о сем публикуется во всеобщее сведение.

§ 22.

Публикации эти производятся вывешиванием объявлений на видных местах, как в помещении Банка и его отделений, так и в других многлюдных местах города, а равно и чрез публикование в органах печати.

§ 23.

На Управляющего Болгарским Народным Банком, при производстве всех вообще операций Банка, и на состоящий при нем Учетный Комитет, собственно по учетной операции, возлагается строжайшая обязанность пещись о полнейшем сохранении интересов Банка, дабы впоследствии, при неисполнении заемщиком условий платежа должных Банку денег, таковыя могли быть, без всякаго ущерба для Банка, безпрепятственно пополнены.

§ 24.

Ссуды под залог недвижимых имуществ не допускаются вовсе.⁶

§ 25.

Болгарский Народный Банк принимает к учету (п. г. § 17) векселя, срок платежа по коим настанет не далее, как через три месяца со дня приема к учету. Равным образом и ссуды (п. в § 17) выдаются Банком не далее, как на трех месячный срок.

§ 26.

Если заемщик не заплатит в срок ссуды, данной ему Банком, то ему предоставляется десять дней льготы для внесения своего долга. При уплате долга в течение этого льготнаго срока, проценты по ссуде взыскиваются по день расчета в том размере, [в] какой был определен при выдаче ссуды. По прошествии сего льготнаго срока, Управление Банка приступает к продаже залога комиссионным порядком или с публичных торгов. Торги эти производятся в самом Банке, и из вырученной суммы сперва удерживается капитальная сумма ссуды, за тем, проценты, следуемые Банку по оной, комиссионное вознаграждение и расходы по продаже, а ос-

тальная, за тем, часть вырученной суммы выдается заемщику. Если сей последний не окажется на лицо, то Банк обращает подлежащую выдаче ему сумму в процентные вклады до востребования.

§ 27.

Взыскание по учтенным Банком векселям и другим торговым обязательствам, по наступлении по ним срока платежа,, производится общим, установленным для подобных взысканий, порядком.

§ 28.

Болгарскому Народному Банку предоставляется (п. е. § 17) открывать у себя, за комиссионное вознаграждение, подписки на государственные или общественные займы лишь под условием изъвления на сие каждый раз согласия Управляющим Финансовою частью. Ответственность за успех таковых подписок Банк ни в каком случае на себя не принимает.

§ 29.

Покупки (п. ж. § 17), производимыя Банком за счет третьих лиц, допускаются не иначе, как на сумму, находящуюся в Банке на текущем их счету, или по предварительном получении потребной на то суммы, с занесением ее на текущий счет лица, дающего поручение.

§ 30.

Лица, желающия пользоваться кредитом в Болгарском Народном Банке, по учету векселей и других торговых обязательств, обязаны предварительно представить в Банк заявление об открытии им такового кредита. Рассмотрение подобных заявлений и определение размера кредита зависит от Управляющаго Банком, по обсуждении вопроса о сем Учетным Комитетом, причем Управляющему Банком дозволяется, по его соображениям, только сокращать, но не увеличивать размер открываемаго кредита.

§ 31.

Болгарский Народный Банк принимает к учету только такие векселя и другие, основанныя на торговых сделках, обязательства, которые носят на себе не менее двух подписей лиц, пользующихся кредитом в Банке.

§ 32.

При производстве учетной операции Управление Болгарскаго Народнаго Банка обязывается наблюдать, чтобы векселя не были перекрестными, т. е. векселедатель не предъявлял к учету векселей того лица, которое уже предъявило к учету его векселя.

§ 33.

Билеты Банка по вкладам выдаются на устанавливаемых Банком и изготавливаемых его попечением бланках. За подделку сих билетов виновные подвергаются наказаниям, определенным за подделку денежных знаков и монет.

Глава IV

Отчетность

§ 34.

Операционный год Банка считается с 1-го Января по 31-е Декабря.

§ 35.

Годовой отчет по операциям Банка представляется Управляющему Финансовою частью не позже конца Января, наступающего, вслед за отчетным, годом.

§ 36.

Независимо от представления годового отчета по операциям Банка, Управление онаго обязывается, не позже 3-го числа каждого месяца, объявлять во всеобщее сведение баланс за предидущий месяц и представлять Управляющему Финансовою частью сведение об оборотах Банка за этот же месяц.

Глава V

Запасный и Основной Капиталы Банка

§ 37.

По приведении в известность в годовом отчете Банка полученных им прибылей, т. е., всей той суммы, которая останется за покрытием расходов по содержания Банка и его отделений, и других понесенных Банком потерь, а равно и за отчислением следующих по вкладам и текущему счету процентов, 25% сих прибылей отчисляются в запасный капитал Банка, а остальные, за тем, 75 % присоединяются к оборотному капиталу Банка.

§ 38.

Запасный капитал Банка предназначается для покрытия могущих произойти особых убытков и потер от операций Банка. В случае, когда дальнейшее приращение его будет признано Управлением Банка, не нужным, Управлению сему предоставляется войти об этом с представлением к Управляющему Финансовою частью.

§ 39.

Когда основной капитал Банка увеличится в четыре раза против первоначального его размера, Болгарский Народный Банк возвращает в общую массу доходов Княжества данный ему авансом из сих доходов капитал в два миллиона франков. Оставшийся за тем основной капитал Банка, хотя и составляет Государственную собственность Княжества, но признается неприкосновенным.

Управляющий Финансовым
Отделом: К. Бух

[Върху проекта – резолюция:]

Утверждаю.
25 Января 1879 г.
Князь Дондуков

1. Счетоводител, книговодител (рус.).
2. Този член е изменен с Указ № 47 на княз Александър I Батенберг от 26 юли 1879 г. Виж тук: док. № 27.
3. Запис на заповед, менителница (нем. – wechsell).
4. Полица (итал. – tratta).
5. Инструкцията за дейността на Българската народна банка виж тук: док. № 23.
6. Във връзка с текста на този член представлява интерес една бележка на княз Дондуков-Корсаков върху черновата на проекта, със следното съдържание: „Желателно би било разширить кредит по операциям Банка выдачею ссуд под недвижимую собственность. Дело это представляет в настоящем немаловажныя затруднения, в виду неопределенности поземельной собственности и неясности вообще право на поземельную и недвижимую собственность. Но тем не менее желателно би было объявить, что и подобный кредит имеется в виду открыть по выработки этого вопроса. Может быть и теперь можно бы было выдавать ссуды под фабрики (каменные), шахты каменноугольные, паровые мельницы и другие капитальные промышленныя или фабричныя заведения и в этих видах выработать соответствующия правила“.

№ 13

ЩАТНО РАЗПИСАНИЕ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

София, преди 25 януари 1879 г.

Наименование должностей	Число лиц	Жалование одному в год	Жалование
Управляющий Банком.....	1	12000	12000
Контролер.....	1	6000	6000
Бухгалтер.....	1	6000	6000
Кассир.....	1	6000	6000
Помощники: Контролера, Бухгалтера, и Кассира.....	3	4000	12000
Книги, канцелярские расходы, счетчики, сторожа и проч[ие]			10000
Всего	7		52000 ¹

Управляющий Финансовым
Отделом: К. Бух

[Върху разписанието – резолюция:]

Утверждаю
25 Января 1879 [г.]
Князь Дондуков

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 10, л. 64. Оригинал. Ръкопис.

1. Паричните суми са дадени във франкове.

№ 14

ЩАТНО РАЗПИСАНИЕ НА ОТДЕЛЕНИЯТА
НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

София, преди 25 януари 1879 г.

Наименование должностей	Число лиц в год	Жалование одному	Жалование всем
Управляющий.....	1	9600	9600
Контролер.....	1	5000	5000
Бухгалтер.....	1	5000	5000
Кассир.....	1	5000	5000
Помощники: Контролера, Бухгалтера, и Кассира.....	3	3600	10800
Книги, канцелярские расходы, счетчики, сторожа и проч[ие]			8000
Всего	7		43400

Управляющий Финансовым Отделом: К. Бух

[Върху разписанието – резолюция:] Утверждаю.
25 Января 1879 [г.]
Князь Дондуков

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 10, л. 6. Оригинал. Ръкопис.

№ 15

ПРОТОКОЛИ НА СЪВЕТА ЗА УПРАВЛЕНИЕ ПРИ ИМПЕРАТОРСКИЯ
РУСКИ КОМИСАР В БЪЛГАРИЯ С РЕШЕНИЯ ПО ПРИЕМАНЕТО НА
ПРОЕКТА ЗА УСТАВ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

София, 25 януари 1879 г.

Копие журналов Совета Императорского Российского Коммисара:

а) от 20 Января 1879 года за № 38

СЛУШАЛИ: Доклад члена Совета, Управляющего Финансовым Отделом Действительного Статского Советника Буха, об устройстве Болгарского Народного Банка и проэкт устава онаго Банка. ПОСТАНОВИЛИ: Просить Действительного Статского Советника Буха, исправив помянутый проэкт устава Банка, согласно сделанных Советом замечаний, вновь представит таковой проэкт на утверждение Совета в следующее его заседание.

б) от 25 Января 1879 года за № 40

СЛУШАЛИ: доклад Члена Совета, Управляющего Финансовым Отделом Действительного Статского Советника Буха, с представлением исправленного, согласно сделанных в заседании Совета 20 сего Января замечаний, проект устава Болгарского Народного Банка. ПОСТАНОВИЛИ: Означенный проект устава названного Банка утвердить.

[...]

Подлинны за подписью Председательствующаго Императорскаго Россійскаго Коммисара и Членов.

С подлинными верно:
Начальник Отделения, Подполковник [- -]¹

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 10, л. 78. Копие. Ръкопис.

1. Подписът е нечетлив.

№ 16

ОБЪЯВ ОТ ИМПЕРАТОРСКИЯ РУСКИ КОМИСАР В БЪЛГАРИЯ ЗА ОТКРИВАНЕ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

София, 25 януари 1879 г.

О Б Ъ Я В Л Е Н И Е ОТ ИМПЕРАТОРСКОГО РОССИЙСКАГО КОМИССАРА В БОЛГАРИИ

Утвердив сего числа Устав Болгарскаго Народнаго Банка, считаю нужным объявить о том во всеобщее сведение и при этом пояснить, что Банк, который будет открыт на основании сего устава в г. Софии, учреждается с целью содействия возрождению и правильному развитию местной торговли доставлением народу более дешеваго кредита и регулированием торговых сделок. Существующее ныне в Княжестве временное управление, желая сколько возможно скорее восполнить недостаток подобнаго учреждения, предоставляющаго народонаселению все упомянутыя удобства, ограничило на первый раз круг действий Банка лишь операциями составляющими самую насущную потребность и соответствующими незначительным средствам какими оно может располагать. По мере развития, в будущем, средств страны, круг деятельности Банка может быть значительно расширен, а при более прочном устройстве поземельной собственности, возможно будет учредить, в виде ли Отделения учреждаемаго ныне Банка или совершенно самостоятельно, Земельный Банк для выдачи долго- и краткосрочных ссуд под залог недвижимых имуществ. По этому необходимо смотреть на открываемый ныне Банк лишь как на зародыш будущих кредитных учреждений, дальнейшее развитие котораго передается в руки настоящих хозяев страны, в лице ея народных представителей.

[След този текст е добавено собственоръчно от княз Дондуков-Корсаков:]

Г. София, 25 Января 1879 г.

Императорский Коммисар Болгарии

Князь Дондуков-Корсаков

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 10, л. 56. Оригинал. Ръкопис.

№ 17

ПИСМО ОТ МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ НА РУСИЯ ДО КОНСТАНТИН А. БУХ ВЪВ ВРЪЗКА С ИЗПРАТЕНИТЕ СБОРНИК С УСТАВИ НА РУСКАТА ДЪРЖАВНА БАНКА И ИНСТРУКЦИЯ ПО УСТРОЙСТВОТО, ДЕЛОВОДСТВОТО И ОТЧЕТНОСТТА НА БАНКОВИТЕ КАНТОРИ И ОТДЕЛЕНИЯ

С[анкт]-Петербург, 13 февруари 1879 г.

Министерство Финансов
Особенная Канцелярия
по кредитной части
Отделение I
Стол I

№ 1870

Милостивый Государь,
Константин Андреевич,

Вследствие телеграммы Вашего Превосходительства, от 8-го сего Февраля, имею честь препроводить при сем экземпляры Свода Уставов Государственного Банка и его Контор, и инструкции по устройству, делопроизводству и отчетности банковых Контор и Отделений¹.

Покорнейше прошу принять уверение в совершенном моем почтении и преданности.

[- -]²

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, е. 10, л. 74. Оригинал. Бланка. Ръкопис.

1. Тези документи на Руската държавна банка не са приложени в преписката по създаване на Българската народна банка, но е естествено да се предположи, че те са били използвани при съставяне както на Инструкцията за дейността на БНБ и нейните отделения, така и на образците на книгите и документите по деловодството и отчетността на БНБ.

2. Подписът е нечетлив.

№ 18

**ПИСМО ОТ КОНСТАНТИН А. БУХ ДО КНЯЗ ДОНДУКОВ-КОРСАКОВ ВЪВ ВРЪЗКА
С НАЗНАЧАВАНЕ НА УПРАВИТЕЛ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА***София, 21 февруари 1879 г.*

Его Сиятельству,
Императорскому
Российскому
Ком[иса]ру, Князю А. М.
Дондукову-Корсакову

№ 601

Милостивый Государь
Князь Александр Михайлович,

Я просил Марина Степановича Дринова, ознакомившись с личным составом депутатов, собравшимися в Тырнове¹, рекомендовать мне, для доклада Вашему Сиятельству лицо в кандидаты Управляющего Банком; до сего времени М. С. Дринов мне не сообщил увенчались ли его поиски желаемым успехом.

Пользуясь пребыванием Вашего Сиятельства в Тырнове², я имею честь просить содействия Вашего, присовокупляя, что кроме знания банковых операций, несомненной честности и образования, необходимо, чтобы лицо, назначенное на должность Управляющего Банком, знало иностранные языки, так как неминуемо представятся сношений с иностранными Банками и банкирскими домами.

С глубочайшим уважением и совершенною преданностью имею честь быть Вашего Сиятельства покорнейший слуга.

/Подписал:/ К. Бух

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 10, л. 73. Чернова. Ръкопис.

1, 2. Княз Дондуков-Корсаков и проф. Марин Дринов са по това време в Тырново във връзка със започналото дейност там на 10 февруари (ст. ст.) 1879 г. Учредително събрание за изработване и приемане на българската конституция.

№ 19

**ЗАПИСКА ЗА ДЕЙНОСТТА НА ВРЕМЕННОТО РУСКО УПРАВЛЕНИЕ В
БЪЛГАРИЯ СЪС СВЕДЕНИЯ ЗА ФИНАНСОВОТО ПОЛОЖЕНИЕ,
ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ КАСИ И БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА***Търново, 14 март 1879 г.*

[...]

Пестенъето в разноските е било една от най-големите грижи на управлението. И макар, че по причина на бедствията от войната, правителствените приходи се

прибираха доста мудро и нередовно, все пак в края на миналата година из българските приходи могоха да се изделят до един милион рубли, за да се платят на руското казначейство, отдето бяха вземени на заем за поддържане на администрацията и устройството на дружините от първоначалното ополчение. Освен това, могоха да се икономисат два милиона франки за основен капитал на народний банк, който в скоро време ще да се отвори.

[. . .]

Земледелческите каси са учредени само за подпомагане [на] земледелието. За подпомагане [на] търговския кредит, намери се за нужно да се основе народен български банк, на когото уставът е вече утвърден и който след малко време ще се вече и отвори в София. Народний банк ще има отделения в няколко търговски градове, между другите и в Търново.

[. . .]¹

ЦДА, КМФ № 09, инв. № 187/32, л. 11 – 12. Препис. Ръкопис.

1. Тая записка е прочетена от проф. М. Дринов в заседание на Учредителното събрание по поръка на княз Дондуков-Корсаков.

№ 20

ПИСМО ОТ КОНСТАНТИН А. БУХ ДО КНЯЗ ДОНДУКОВ-КОРСАКОВ ЗА ПОДГОТОВКАТА НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ЗА ЗАПОЧВАНЕ НА ДЕЙНОСТ

София, 27 март 1879 г.

№ 1105

М[илостивый] Г[осударь],
Князь Александр Михайлович,

Ваше Сиятельство изволил передать мне по телеграфу, что предназначаете в председателя Болгар[ского] Народн[ого] Банка Г[ригория] Начевича, и что потому было бы желательно теперь же причислить его к Банку для ознакомление с предстоящею ему деятельностью.

Находя и с своей стороны весьма полезным ныне же причислить Г[ригория] Начевича к Финансовому Отделу для личное его участие во всех приготовительных работах, как то составлении инструкции, форм счетоводства и т. п., что впрочем почти все уже готово, я затрудняюсь лишь в том из какого источника назначить ему содержание и в каком размере.

Всего было бы приличнее зачислить его в число контролеров, полагающихся по утвержденному для Банка штату, но дело в том, что содержание всех чинов Банка отнесено на счет прибылей от оборотов Банка, а Банк еще не открыт. Поэтому если Вам угодно назначить содержание Г[ригорию] Начевичу, то оно пока может быть отнесено на Экстраординарную сумму. Контролеру полагается по 6000 фр[анков] в год.

Банк может приступить к операциям в скором времени, потребуется только сделать некоторые приспособления во внутреннем расположении комнат Казначейства, и купить шкафы и мебель, что вероятно обойдется не менее тысячи франков. Если В[аше] С[иятельство] изволите разрешить ей, то немедленно приступлено будет.

Необходимо также увеличить кладовую, которая уже в настоящее время заграждена ящиками с монетою. Об этом я впрочем уже отнесся во Внутр[енном] Отделе и просил поручить архитектору составить план и смету.

Ожидаю с нетерпением указаний Ваших по проэктору сметы, которую необходимо скорее утвердить и тем всех поставить в рамки. [- - -]¹

Глуб[очайшим] уваж[ением] и искр[енной] пред[анностью].

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 10, л. 82, 85. Чернова. Ръкопис.

1. Неразчетена дума.

№ 21

ПИСМО ОТ КНЯЗ ДОНДУКОВ-КОРСАКОВ ДО КОНСТАНТИН А. БУХ ЗА ПОДГОТОВКАТА НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ЗА ЗАПОЧВАНЕ НА ДЕЙНОСТ

Търново, 29 март 1879 г.

Многоуважаемый Константин Андреевич,

Сейчас получил письмо Ваше по поводу банка; мне очень желательно было бы скорее открыть его, назначив директором Карбоньера, я уверен что он направит и устроит хорошо это дело. Приготовьте мне в этом смысле доклад, и представление о назначении всех служащих лиц, и привезите с собой.

Что же касается до Начевича, то он занят теперь здесь в Собрании, а по окончании этого дела, мы переговорим с Вами о том как его устроит чтобы подготовить к делу.

Все расходы по устройству банка разрешаю сделать по Вашему усмотрению, а потом представите мне доклад.

Я ужасно страдаю рожей на правой руки. Можете себе представить как это не [- - -]¹ в эту горячую минуту. До свидания. Поздравляю с Праздником [- - -]². Христос Воскресе.

Князь Дондуков

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 10, л. 83 – 84. Оригинал. Ръкопис.

1, 2. Неразчетени думи.

№ 22

ДОКЛАД ОТ КОНСТАНТИН А. БУХ ДО КНЯЗ ДОНДУКОВ-КОРСАКОВ ЗА ПОДГОТОВКАТА НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ЗА ЗАПОЧВАНЕ НА ДЕЙНОСТ*София, 1 април 1879 г.*Его Сиятельству
Императорскому Комиссару в Болгарии

Во исполнение приказа Вашего Сиятельства имею честь представить о назначении Управляющим Болгарского Народного Банка Коллежского Советника Карбоньера, с производством ему жалованья, назначенного утвержденным Вами штатом для Банка и с сохранением добавочного содержания, ныне получаемого как Русским Чиновником (жалованье Управляющему Банку назначено 12 000 фр[анков]), а Карбоньер по должности начальника Отделения получает 6000 фр[анков] нормального и 8000 фр[анков] добавочных, всего 14000 фр[анков].

Вместе с сим испрашиваю разрешения на назначение на должность Помощника Бухгалтера Народного Банка помощника Начальника Отделения Финансового Отдела Титулярного Советника Крыжановского, который служил уже в Киевском Отделении Государственного Банка помощником Бухгалтера и может оказаться весьма полезным помощником Карбоньеру при первоначальном устройстве Банка для ведения счетоводства тем более, что все прочие должности в Банке будут замещены болгарами мало опытными и не объясняющимися свободно на русском языке. Крыжановскому полагал бы тоже сохранить добавочное содержание, получаемое им как русским чиновником (Жалованье Помощника Бухгалтера Банка назначено 4000 фр[анков], а Крыжановский по должности помощника Начальника Отделения получает 3000 фр[анков] нормального и 6600 фр[анков] добавочных, всего 9600 фр[анков]). Карбоньер с помощью Крыжановского заготовит все книги и формы, необходимые для открытия действий Банка, и войдут в сношение с теми банковыми учреждениями, с которыми Болгарский Банк будет иметь дело.

Должности, занимаемые ныне Крыжановским и Карбоньером в Финансовом Отделе полагаю заместить болгарами, следовательно нового расхода собственно на содержание чиновников Финансового Отдела не потребуется.

Вместе с тем я прошу разрешения на отчисление ныне же двух миллионов франков в основной капитал Банка с тем, чтобы из двух сот тысяч франков, назначаемых по § 3 Устава в запас, производилось содержание назначенным и впредь назначаемым чинам Банка, и из них же были употреблены, по распоряжениям моим, издержки, какия потребуются как на приспособление здания Санджаковаго Казначейства для Банка, так и на заготовление шкафов, книг, счетов и вообще канцелярских принадлежностей Банка, но с тем, чтобы все сии расходы были возмещены из первых прибылей Банка, а пока были записаны долгом.

В заключение имею честь доложить, что назначение прочих чинов Банка полагаю составить впредь до приезда моего в Тырново, где надеюсь лично познакомиться с теми болгарами, список которым доставлен мне Г[осподином] Дриновым. Заочный выбор невозможен, потому что надо убедиться, кто из них на какую долж-

ность более пригоден.

Управляющий Финансовым
Отделом: К. Бух

[Върху доклада – две резолюции:] *Совершенно согласен.*
4 Апреля 1879 г.
Князь Дондуков

*Императорский Коммисар изволил прика-
зать в виду изъявленного Г[осподином]
Крыжановским желание сохранить за собою
должность Помощника Начальника Отде-
ления, считать его командированным для
занятий в Банке с сохранением содержания
какое испрошено ему в сем докладе.*

Управляющий Фин[ансовым]
Отд[елом]: К. Бух
11 Апреля [18]79 г.

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 10, л. 86 – 87. Оригинал. Бланка. Ръкопис.

№ 23

ИНСТРУКЦИЯ ЗА ДЕЙНОСТТА НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА И НЕЙНИТЕ ОТДЕЛЕНИЯ¹

София, 21 май 1879 г.

ГЛАВА I

ПОЛОЖЕНИЯ ОБЩИЯ

§ 1.

Распределение занятий между служащими в Болгарском Народном Банке, и в его отделениях, с соблюдением нижеизложенных правил, а равно и надзор за правильным исполнением служащими их обязанностей, возлагается на *Управляющего Банком* и подведомственных ему управляющих Отделениями Банка, на которых и лежит вся ответственность перед Правительством в правильном ведении дел Банка и его отделений.

§ 2.

В случае временного отсутствия или болезни Управляющего Банком или отделением, во временное исправление их должности вступает контролер Банка или Отделения по принадлежности.

§ 3.

При открытии Болгарскаго Народнаго Банка и его отделений, для них отводятся надлежащия помещения, приспособления которых к удобному помещению Банка и его отделений возлагается на попечение и усмотрение Управляющаго Банком.

§ 4.

Кладовыя Банка и его отделений должны находиться в безопасном от огня и всяких других случайностей помещении, покрытом сводами, с окнами, снабженными железными или чугунными ставнями и твердыми железными решетками, с железною с прочными замками дверью.

§ 5.

Сии кладовыя находятся заключом Управляющаго Банком или отделения и запечатаны, как их, так и контролеров.

§ 6.

При дверях кладовых, а в ночное время и снаружи здания, должен постоянно находиться вооруженный караул назначенный от войска. Кроме того дневальные нижние служители имеют за кладовою постоянный бдительный надзор.

§ 7.

Попечение о назначении военного караула к кладовым Банка и его отделений лежит на обязанности местнаго военного начальника того города, где Банк или его отделение находится; военному начальнику передаются, в двух экземплярах, оттиски печатей, которыми кладовая опечатывается.

Один из сих экземпляров остается у Военнаго Начальника, а другой передается старшему в карауле. Сему последнему Военный Начальник дает инструкцию о порядке охранения кладовой и внушение об ответственности за неисполнении долга службы.

§ 8.

Кладовыя Банка и его Отделений отпираются управляющим Банком или Отделением в присутствии контролера и кассира по предварительном удостоверении в целости печатей. При вынутии из кладовой сумм, контролер записывает в кладовую книгу количество выдаваемых кассиру денег, с обозначением, какими именно знаками деньги выдаются. В получении сих денег кассир расписывается в этой же кладовой книге. Ежедневно, по закрытии операций Банка, кассир возвращает имеющую у него наличность, по проверка оной, с дневною оборотною запискою Бухгалтера и с общим журналом по кассе. Причем в кладовую книгу вносятся дневной приход и расход и выводится остаток.

§ 9.

Кассиру Банка не дозволяется ни выдавать, ни принимать какия либо суммы иначе, как по документам с надлежащими пометками Бухгалтера и Контролера.

§ 10.

Управляющим Банком и его отделениями предоставляется производить проверку наличности в кладовой всякий раз, когда они признают это нужным. Подобныя проверки должны быть производимы обязательно по крайней мере раз в месяц.

При сих поверках присутствуют контролер и кассир, и об оказавшемся по поверке составляется акт, который и записывается в особую книгу актов о поверках, хранящуюся в кладовой.

§ 11.

Для постоянного наблюдения за неослабным со стороны Банка исполнением устава, лица, избранные согласно § 9 Устава Банка в учетный комитет, избирают из среды своей двух депутатов для присутствования в заседаниях Правления Банка и для постоянной, в течение года, проверки его действий.

Примечание. Депутаты эти могут быть избираемы на более или менее продолжительный срок по обоюдному соглашению между ними.

§ 12.

По окончании каждого месяца наличность в кладовой Банка поверяется особым присутствием, состоящим из управляющего, помянутых в предидущем § двух депутатов и депутата, особо назначенного для сего от центрального управления финансами Княжества. Поверка сия производится в присутствии контролера и кассира.

§ 13.

По производстве указанной в предидущем § проверки, составляется об оказавшемся акт за подписью всех присутствующих, который вносится в книгу, упоминаемую в § 10. Копия с сего акта, за подписями всех лиц, производивших проверку, представляется в управление финансами Княжества.

§ 14.

Бухгалтер обязан ежедневно, по закрытии операций Банка, и по проверке контролером, представлять Управляющему Банком дневной баланс операций, с приложением чернового общего журнала по Бухгалтерии, дневной оборотной записки и всех приходо-расходных документов. По просмотре управляющим, все эти документы возвращаются Бухгалтеру.

§ 15.

Банк должен быть открыт для публики, и все операции в нем производятся ежедневно, кроме воскресных и праздничных дней, с 9 часов утра до 2 часов пополудни.

§ 16.

При удовлетворении требований публики должна быть соблюдаема строгая очередь, нарушение которой ни в каком случае не допускается.

§ 17.

Все законные требования публики должны быть удовлетворяемы возможно быстро, дабы напрасной задержки никому причиняемо не было.

§ 18.

Управляющий Болгарским Народным Банком, немедленно по открытии Банка, входит в соображения о том, в каких городах княжества представляется нужным открыть отделения Банка. Затем, предназначив часть ресурсов Банка для предполагаемых отделений представляет предположения свои на утверждение Центрального Управления финансами княжества.

§ 19.

Предоставленныя Болгарскому Народному Банку § 17 устава онаго операции, производятся на основаниях, изложенных ниже сего.

ГЛАВА II**ПРИЕМ СРОЧНЫХ ДЕНЕЖНЫХ ВКЛАДОВ****§ 20.**

Болгарский Народный Банк принимает, для обращения из процентов, вклады на следующие сроки: на 5 лет из 4% и на 10 лет из 4 1/2 %; вклады же, принадлежащие малолетным, принимаются из 4 1/2% и на срок свыше 10 лет до совершеннолетия лиц, на имя коих оные внесены.

§ 21.

На срочные вклады из 4 или 4 1/2% могут быть вносимы капиталы не менее 500 франков и в круглых суммах, без десятков франков.

§ 22.

На вносимыя по срочным вкладам суммы выдаются, по желанию вкладчиков, одно или несколько свидетельств на имя самага вкладчика, или другого лица, или же на предъявителя, с тем, чтобы каждое из свидетельств было суммою не менее 500 франков.

§ 23.

Свидетельства, выданныя первоначально в больших суммах, могут быть впоследствии раздробляемы на несколько свидетельств, но не менее 500 франков каждое.

§ 24.

Именные свидетельства могут быть передаваемы по бланковой надписи, по надлежащем засвидетельствовании оной, и новый приобретатель такового свидетельства может обменять оное на свое имя.

§ 25.

Каждому вкладчику предоставляется, в предупреждение пропажи или утраты своего свидетельства, просить Банк о наложении на оное штампа с означением, что свидетельство изъято из обращения.

§ 26.

Свидетельство на предъявителя, или снабженное засвидетельствованною бланковою надписью, может быть, передаваемо из рук в руки без всяких формальностей. Всякий предъявитель такового свидетельства получает причитающиеся по оному проценты, по истечении же срока выдается предъявителю и самый капитал, в том свидетельстве означенный.

§ 27.

Проценты по свидетельствам на срочные вклады уплачиваются из Банка, или из того из его отделений, в которое вклад сделан, за полные полугодовые или

годовые сроки по желанию. На невзятые в свое время проценты, по окончании года, проценты не насчитываются.

§ 28.

Срочный вклад, по окончании срока, на который был внесен, возвращается владельцу свидетельства или по желанию его может быть оставлен на дальнейшее обращение из процентов по правилам, которые будут к тому времени существовать. Свидетельства, не предъявленные в срок, по прошествии оного приносят проценты, какие установлены для вкладов безсрочных.

§ 29.

Болгарский Народный Банк может выдавать под залог свидетельств на срочные вклады временные ссуды на шесть месяцев, в размер 90% ценности свидетельства, и принимать эти свидетельства в учет за три месяца до окончания срока, на который внесен вклад, в свидетельстве означенный.

Примечание. При просрочках ссуд, выданных под залог свидетельств на срочные вклады списывается со счета вкладов сумма заложенного свидетельства с причитающимися по вкладу процентами и по зачислении из капитала, сколько следует, в уплату выданной ссуды, остальная затем сумма причисляется к процентам по операциям. Из процентов же, причитающихся по день расчета, удерживаются проценты за просрочку, а остальные деньги возвращаются вкладчику.

§ 30.

Книги с бланками свидетельств тщательно проверяются контролером ежедневно до окончания присутствия и затем сдаются на хранение в кладовую Банка.

§ 31.

При наступлении сроков к возврату вкладов, все непредъявленные свидетельства списываются из книг свидетельств, и сумма вклада перечисляется в вклады безсрочные.

§ 32.

В случае утраты именного срочного свидетельства, на коем не было сделано бланковой надписи, владелец такового может объявить об утрате оного Болгарскому Народному Банку или отделению его, смотря потому, откуда было выдано утраченное свидетельство с представлением удостоверения о своей личности, если он неизвестен Банку, и денег, потребных на производство публикации об утрате.

§ 33.

В объявлении об утрате должны быть показаны достоинство, срок и номер утраченного свидетельства, а также изъяснено, что на нем не было сделано бланковой надписи. Вместо показания номера свидетельства допускаются указание, в какое время свидетельство выдано.

§ 34.

Объявление об утрате именного срочного свидетельства допускается от наследников того лица, на имя коего свидетельство было выдано, только в том случае, если они могут доказать, что свидетельство утрачено после смерти сего лица и что на оном не было сделано бланковой надписи.

§ 35.

Если по справке по Банковым книгам окажется, что утраченное свидетельство действительно было выдано на имя лица, показанного в объявлении, и затем не было обменено на имя другого лица, то делается публикация с предварением, что если означенное свидетельство не будет предъявлено в течении года со дня публикации, то оно будет признано недействительным и взамен его будет выдано новое свидетельство.

§ 36.

Если в течение означенного в предыдущем § срока утраченное свидетельство не будет предъявлено, то, когда срок выдачи капитала еще не наступил, взамен прежнего свидетельства объявителю об утрате его выдается новое свидетельство того же достоинства и на тот же срок, с надписью, что свидетельство это выдано по случаю утраты свидетельства за таким то номером и с наложением знаков уплаты процентов за сроки, по коим проценты уплачены. Когда же срок выдачи капитала уже наступил, выдается самый капитал с причитающимися процентами.

§ 37.

Если до истечения установленного в § 35 срока объявленное утраченным свидетельство будет предъявлено с засвидетельствованною бланковою надписью, и надпись эта, по сношения с местом, удостоверившим оную, окажется неподложною, то такое свидетельство признается принадлежащим предъявителю и объявление об утрате оставляется без последствий.

§ 38.

Если же заявленное утраченным свидетельство с законною бланковою надписью будет представлено по истечении установленного в § 35 срока, когда заявившему об утрате выдано уже новое свидетельство или выплочен капитал с процентами, то представленное свидетельство, как недействительное, отбрасывается и уничтожается, и предъявителю оного сообщается формальная справка о происшедшем, дабы он мог доказывать свои права по суду. Если же капитал с процентами еще не выдан, то свидетельство признается собственностью предъявителя оного.

§ 39.

В случае утраты именного свидетельства с наложенным на оное штемпелем уничтожения (§ 25), заявившему об утрате немедленно выдается новое свидетельство, без производства публикации.

§ 40.

Объявления об утрате безименных, или именных, снабженных бланковою надписью, свидетельств, непринимаются вовсе.

ГЛАВА III О ВКЛАДАХ БЕЗСРОЧНЫХ

§ 41.

На суммы, вносимые до востребования, т. е. безсрочно, Болгарский Народный Банк и отделения его в городах, где сии последние будут открыты, платит по 3 % в год, вперед до новых распоряжений.

§ 42.

Каждому вкладчику открывается в книгах при первом взносе особый счет, и выдается одна расчетная книжка, на которые заносятся затем и в общий итог все последующие взносы того же вкладчика. – Книжка пишется исключительно на имя лица или места, для чего подаются лично, или присылаются объявления за подписью вкладчика. Всякому дозволяется вносить и брать книжку на имя другого лица, но востребование таких вкладов принадлежит исключительно лицу, в книжке поименованному. Родители и опекуны и места, их заменяющие, могут вносить и вынимать вклады, внесенные на имя детей.

§ 43.

На безсрочное время принимаются вклады в первый раз, при открытии счета, в суммах не менее 100 франков. Последующие взносы от того же вкладчика принимаются во всяких круглых суммах, но не менее 30 фран[ков] и без сантимов. Последующие взносы на книжку, уже выданную вкладчику, могут быть принимаемы от всякого лица, без требования объявлений и подписи вкладчика.

§ 44.

Проценты на вклады, внесенные безсрочно, исчисляются по каждому взносу с 1-го числа следующего за взносом месяца и до 1 числа месяца, в который будет заявлено о востребовании, так что вкладчик пользуется процентами за все полные месяцы пролежания принадлежащей ему общей суммы. Проценты высчитываются только в конце года, для всех вкладчиков, по 31-е Декабря и с этого времени записываются на счет вкладчика. По требованию вкладчика, заявленному в свое время, с предъявлением книжки, они могут быть причисляемы к капитальной сумме вклада; непричисленные на сем основании проценты, наросшие по 31 Декабря истекшего года, остаются на счету вкладчика до первого его востребования, но без платежа из них процентов.

§ 45.

Сроки взносов и востребований считаются по времени получения денег и заявлений о выдаче.

§ 46.

Вклады могут быть требуемы обратно только самим вкладчиком или по его уполномочию, им самим подписанному, или лицами, заменяющими вкладчика по закону. От неграмотных требуется засвидетельствование полиции или ближайшего местного начальства. Лица, на имена коих взяты были книжки другим лицом и не оставивший своих подписей при взносе или впоследствии, должны, при востребовании в первый раз, доставить засвидетельствование своей личности.

§ 47.

При востребовании части капитала со счета вкладчика выдается ему требуемая сумма, включая в оную, прежде всего, накопившиеся и записываемые при этом в книжку проценты за полные месяцы изтекшего года остающиеся не взятыми на счету вкладчика, но никакого расчета процентов до 31 Декабря за текущий год не делается по количеству требуемой суммы.

§ 48.

При востребовании всего капитала и закрытии счета, вкладчику делается общий расчет за все время и за текущий год и счет его закрывается, а книжка уничтожается.

§ 49.

К книжке вкладчика прилагается таблица процентов за полные месяцы и пример расчета, для объяснения, сколько вкладчик может требовать из своей суммы, не уменьшая капитала.

§ 50.

Как для последующих взносов, так и для востребований, необходимо предъявление книжки.

§ 51.

Книжки, выданные по безсрочным вкладом, как исключительно именныя, ни в каком случае не могут быть, помимо Банка или отделения, выдавшего оныя, ни передаваемы, ни закладываемы, ни представляемы в залоги, ни по бланковой, ни по передаточной надписям, ни по решению правительственных мест.

§ 52.

При переходе всего капитала от одного лица или места к другому, соглашение или постановление их об этом должно быть заявлено Банку или отделению, выдавшему книжку, с представлением самой книжки и объявления новаго приобретателя. При этом старый счет закрывается и старая книжка уничтожается, а новому вкладчику открывается счет в книгах и выдается новая книжка.

§ 53.

Болгарскому Народному Банку предоставляется право возвращать внесенные капиталы, по предъявлении ему книжки, через 3 дня если требуется по оной свыше 25 т[ысяч] фран[ков] и до 100 т[ысяч] фран[ков] через 7 дней – при востребовании от 100 до 300 тысяч, и через две недели при востребовании свыше 300 000 фр[анков].

§ 54.

Потерянные книжки возобновляются по объявлении Банку или его отделению по принадлежности об утрате, и по распубликовании о сем. Через две недели после распубликования выдается новая книжка вкладчику, с пометкою слова: *Дубликат*, за новым, первым, свободным в книге объявлений, номером, при чем взывается 50 сантимов за новую книжку.

§ 55.

В Дубликате прописывается в одной сумме весь остаток по лицевому счету, а в лицевым счете помечается о выдаче дубликата и о времени выдачи. За тем, если бы прежняя книжка отискалась, дубликат сохраняет силу, а прежняя книжка отбрасывается и все страницы перечеркиваются.

§ 56.

Все правила о безсрочных вкладах применяются одинаково как к частным лицам, так и к обществам, местам и учреждениям.

§ 57.

Если вкладчик вносит на свое имя, то его просят расписаться в книге объявлений, в первой свободной строке в предпоследнем столбце и затем чиновник, ведущий книгу, тщательно записывает в той же строке, но в других столбцах, фамилию вкладчика, имя, место рождения, возраст, число и месяц вклада, место жительства, звание и сумму взноса, при чем, если вкладчик неграмотен, об этом обстоятельстве упоминается в книге. При взносе вклада на имя замужней женщины или вдовы, сверх фамилии по мужу, к имени прибавляется фамилия по рождению.

§ 58.

Сведения о вкладчиках, присылающих деньги по почте, а равно указания относительно вкладов, поступающих при бумагах, разных обществ, мест и учреждений, заносятся в книгу объявлений с тех бумаг, при коих присланы деньги без требования дополнительных указаний, если бы даже в бумагах сих не заключались все сведения, назначаемые для книги объявлений. Подпись вкладчика, отбираемая при первоначальном взносе, в этом случае заменяется подписью, находящеюся в бумагах, на которые и следует сделать ссылку.

§ 59.

При взносе на имя малолетнего в книгу записывается имя и фамилия отца, или в случае его смерти, матери, или наконец, за смертью обоих, имя и фамилия опекуна, или название места, их заменяющего, и вносящий росписывается в предпоследнем столбце. Несовершеннолетний, не имеющий ни отца, ни матери, ни опекуна, может сам вносить на свой счет, без всяких формальностей.

§ 60.

Если вносящий деньги желает сделать первый взнос и получить книжку на имя другого лица, то он должен дать все требуемые книгою объявлений сведения о лице, на которое вносится вклад, росписывается в книге, и в ней отмечается, что он вносит по поручению. Востребование таких вкладов, принадлежит исключительно лицу, на имя которого выдана книжка.

§ 61.

Вклады от обществ, учреждений и других мест записываются на имена сих обществ, учреждений и мест, и в книге объявлений росписывается уполномоченный или представитель учреждения.

§ 62.

Взносы безименные или на имена вымышленные положительно запрещаются. В отношении к вкладам, могут быть допускаемы условия о выдаче капитала по достижении совершеннолетия, или другого определенного возраста или до выхода в замужество и т. п. Но никакие условия о случаях возврата вклада самому вносителю, или перехода к другому лицу, не принимаются.

§ 63.

Выдаваемая каждому вкладчику при первоначальном взносе книжка, составляющая документ вкладчика, занумеровывается цифрами и словами и подписывается управляющим Банком. К ней прикладывается печать Банка.

§ 64.

При выдаче книжки, на первой странице прописывается имя и фамилия вкладчика, для обществ, учреждений и других мест пишется официальное название. Другия, более подробныя указания, могущия служить удостоверением личности, ни в каком случае не вписываются в книжку; в особенности же не следует требовать подписи вкладчика на книжке. Как показания эти, так и подпись вкладчика сохраняются в книге объявлений в тайне, для сравнения подписей и проверки показаний в случае сомнения в личности при востребованиях, в видах предупреждения злоупотреблений вследствие потери или пропажи книжки.

§ 65.

Как приеме сумм, так и выдачи означаются в книжке непременно сложением или вычитанием так, чтобы в ней всегда значился полный остаток принадлежащих вкладчику сумм.

§ 66.

Накопившиеся за истекший год проценты, т. е. к 31 Декабря, записываются в книжку при первом же случае, когда она представляется, в одной общей сумме по всем отдельным в течение года взносам, в особую графу отдельно от капитала.

§ 67.

Так как проценты выводятся раз в год, к 31 Декабря, и только по прошествии сего срока вписываются в книжку вкладчика, то при востребовании *части* капитала, в счет суммы, которую вкладчик желает получить, зачисляются прежде всего записанные за истекшие годы и оставшиеся не востребованными проценты, но в круглых цифрах, без сантимов, а остальная часть до востребованного количества отделяется уже из капитала.

§ 68.

Требования о возврате капитала, всего или части, подаются самим вкладчиком, или его поверенным до известного часа и заключаются в предъявлении объявления о сем с представлением книжки, объявление это составляет левую часть бланка, правая сторона которого назначается для росписки в получении денег. Обе эти стороны не отделяются ни в каком случае одна от другой, но складываются так, чтобы при подписании правой стороны получатель не мог видеть левой.

§ 69.

Если вкладчик не может сам подать объявления о востребовании, то уполномоченное от него лицо должно представить письмо, вкладчиком самым подписанное, с объяснением: сколько он желает получить, места настоящего жительства и места, где он проживал во время учинения первого взноса.

§ 70.

Между подачею объявления и самою уплатою подпись вкладчика, выставленная в объявлении или в письме, должна быть сравнена с подписью его в книге объявлений, и если она совершенно тождественна, то выставляется пометка контролера; в случае сомнения помета не ставится, и приступается к распросам о сведениях, заключающихся в книге объявлений.

§ 71.

В замен книжки, которая от вкладчика отбирается, ему выдается немедленно квитанция в подаче объявления о востребовании, в которой означается: номер книжки, фамилия вкладчика, требуемая сумма, если возвращается часть, или упоминается о возврате всего капитала, число и месяц подачи объявления и число назначенного платежа.

§ 72.

Требованиям о возврате части капитала по мере заявления, составляются ведомости с означением номера книжки, фамилии вкладчика и требуемой суммы. Требованиям о возврате всего капитала в то же время составляются особые ведомости, с означением тех же сведений и итога сумм по книжке.

§ 73.

Если вкладчик неграмотен и вклад его не превышает 100 фр[анков], то для выдачи ему денег достаточно верности его показаний по опросу сведений, записанных в книге объявлений при первоначальном взносе. Если же вклад превышает 100 фр[анков], то сверх опроса по книге объявлений, следует платить не иначе, как по представлений засвидетельствования личности; исключение составляет только тот случай, когда вкладчик лично известен управляющему Банком, при чем засвидетельствование личности может быть нетребуемо. Во всех случаях выдачи вклада неграмотному, вместо росписки за него посторонних лиц, производство выдачи удостоверяется подписью управляющего.

§ 74.

Вклады малолетних выдаются тем лицам или местам, которые вносили деньги, при выдаче книжки, до совершеннолетия вкладчиков.

§ 75.

По смерти вкладчиков, капиталы выдаются под росписку лиц, представляющих законные удостоверения в принадлежности им вклада, по правилам, для сего установленным в судебном порядке. Документы, служившие к выдаче вклада, остаются по возможности при росписке, на обороте которой они перечисляются.

§ 76.

В срок, когда условный вклад становится свободным, вкладчик должен представить свидетельство о рождении или другой документ: паспорт, билет, или доказательство о выходе в замужество.

ГЛАВА IV

ТЕКУЩИЙ СЧЕТ

§ 77.

Банк принимает на текущий счет наличные суммы и срочные денежные документы от частных лиц, торговых домов и обществ, с тем, чтобы, по приказам или ордерам сих лиц и мест, производить платежи из сумм, находящихся в распоряжении вкладчика, или переводит суммы с одного счета на другой.

§ 78.

Правительственные и общественные установления, заведывающие общественными и сословными капиталами, пользуются сею операциею на равне с частными лицами.

§ 79.

Торговые лица и общества, имеющие текущий счет, могут назначать выдаваемые ими векселя или другие торговые обязательства, к платежу в банк из сумм, состоящих в их распоряжении (на текущем их счету).

§ 80.

Все платежи из сумм, поступивших на текущий счет, Банк производит немедленно, по предъявлении выданных вкладчикам их Банка бланков ордеров, на которых сам вкладчик отмечает требуемую им сумму.

§ 81.

Все частные лица, общества и правительственные учреждения, имеющие текущий счет в Банке, не производят никакой платы ему за исполнение платежей по своим ордерам в том месте, где находится Банк или его отделение и руководствуются общими правилами, установленными для производства сей операции. При переводе денег по текущим счетам в другие города, где находятся отделения, или корреспонденты Банка он выдает на всякую сумму не менее 200 фр[анков] особые переводные билеты на 5 дней по предъявлении, со взиманием за сие платы 1/6 процента.

§ 82.

На текущий счет принимаются всякия наличныя суммы, неограничивая размера их. Лицу, открывшему себе текущий счет, заносятся, по желанию его, на этот счет все получения сумм, следующие ему из Банка и отделений.

§ 83.

На суммы, внесенныя на текущий счет, Банк уплачивает проценты, которые насчитываются со дня, следующего за днем взноса суммы. Расчет процентов производится только один раз в году, 31 Декабря, и причитающиеся вкладчику проценты заносятся с 1 Января, как капитал, в лицевой счет его.

§ 84.

Размер процентов может быть изменяем по распоряжению Банка, и о всяком таком изменении Банк и Отделения его обязаны извещать своих вкладчиков чрез опубликование.

§ 85.

Текущий счет закрывается: а) во всякое время, по желанию вкладчика; б) по распоряжению Банка или отделения, когда на счету не будет находиться в течении довольно продолжительного времени никаких сумм, или же когда предъявлен будет к платежу чек, превышающий сумму, остающуюся в распоряжении владельца счета. При закрытии счета, расчет процентов производится немедленно, но затем вкладчик лишается права открыть вновь текущий счет в том же году и без новаго разрешения управляющаго.

§ 86.

Собственно правительственные, т. е. состоящие из принадлежащих Государственным доходам суммы, ни в каком случае не пользуются процентами по текущим счетам.

§ 87.

Суммы, внесенные на текущий счет, не подлежат ни какому запрещению или секвестру и как оне, так и все движения по счетам, составляют тайну для всех лиц, кроме самых вкладчиков.

§ 88.

Когда какому-либо лицу разрешено открыть процентный текущий счет, то ему выдаются: 1) расчетная книжка и 2) книжка чеков или ордеров. В первой книжке записываются, день за день, все статьи прихода (кредит) и расхода (дебет) по текущему счету вкладчика с банком и отделением.

§ 89.

Все взносы самого вкладчика, поступления от других лиц и мест, равно все суммы, назначенные лицу к выдаче из Банка или отделения, записываются по книжке в приход кассиром Банка или Отделения, что и служит вкладчику ручательством, что деньги приняты.

§ 90.

Все суммы, которыми вкладчик распорядился для уплаты со своего счета, отмечаются на левой странице (дебет) расчетной книжки рукою самого вкладчика, причем обозначается им день выдачи чека, номер его и сумма.

§ 91.

На текущий счет деньги вносятся при печатном объявлении. Если вкладчик непредъявит одновременно со взносом своей расчетной книжки, то кассир выдает ему равно как и всякому лицу, вносящему деньги на чужой текущий счет квитанцию в принятии денег; в расчетную же книжку прием денег заносится, при первом предъявлении ее.

§ 92.

Расчетная книжка, показывая состояние каждого текущего счета, от времени до времени должна быть предъявляема вкладчиком для проверки и сличения с книгами Банка или Отделения, в начале же каждого года – для занесения в нее суммы причитающихся вкладчику процентов.

§ 93.

Вкладчик по текущему счету располагает своими деньгами посредством чеков. Он или сам может получить по чеку, или же платить другому выдачею чека на кассу Банка или отделения. Лицо, получившее в уплату от другого лица чек на Банк или отделения и желающее перевести сумму на свой текущий счет, может делать подпись своей фамилии поперек чека на лицевой его стороне. В таком случае, вместо выдачи денег по чеку, сумма ставится на счет лица, фамилия коего означена поперек чека, и чек вместо платежного становится переводным.

§ 94.

При выдаче бланков чеков, отбирается от вкладчика еще раз, на особой карточке, подпис руки его, для составления подвижного алфавита, необходимого для скорой и верной выдачи по чекам. Кроме того при выдаче чеков должны быть непременно соблюдены следующие правила: а) листы чеков должны быть перенумерованы во всех книжках последовательно по порядку с отметкою в книгах: кому за какими номерами выданы чеки, поручая эту операцию одному чиновнику, чтобы почерк был бы постоянно один и тот же, и б) На каждом чеке наверху его, в сетке, отпечатывать имя и фамилию, сполна, того лица, для которого изготовляется книжка чеков; для чего войти в соглашение с правительственной, или, если таковой нет, с благонадежною частною типографией. Если же нельзя произвести эти работы в Банке или самом отделении, то отсылать при чиновнике чеки в типографию и принимая их обратно, строго пересчитывать, поручая эту операцию тому же чиновнику, который нумерирует в тех видах, чтобы в случае неверности числа листов, было определено ответственное за это лицо. Если войти в соглашение с типографией не представляется возможности, то выставление имени и фамилии на чеках поручить тому чиновнику, который делает на них нумерацию, обязав его писать имя и фамилию на сетке чеков крупным, четким, по возможности тщательным, и всегда одинаковым почерком.

§ 95.

Для действительности чека, 1) он должен быть помечен числом и месяцем, 2) подписан самим вкладчиком, 3) сумма, требуемая по чеку должна быть написана цифрами и словами, в указанных местах, 4) на чеке должен быть выставлен номер по порядку. Чек уплачивается предъявителю, без всякого удостоверения в личности его. Лицо, выдающее чек, может, однако же, для собственного употребления, обозначить на чеке фамилию лица, которому чек выдан. Банк и Отделения ни в каком случае не уплачивают по чекам более той суммы, какая находится в распоряжении вкладчика, по счету его.

§ 96.

Банк и Отделения не принимают на себя ответственности за последствия потери или покражи чеков, если небыли предупреждены о потере или покраже заблаговременно.

§ 97.

Лица, получающие по чеку деньги, должны предъявлять его в кассу не позже 5 дней, считая со дня его выдачи, во избежание недоразумений, могущих возникнуть при позднем предъявлении чека. По истечении же означенного срока, непредъявленный чек считается недействительным.

§ 98.

Вслед за первым взносом, каждому вкладчику открывается особый лицевой счет (контокоррент), копии с которого выдаются ему в начале каждого года и при закрытии счета. Эти счета ведутся по дебету и кредиту. Проценты насчитываются всегда со дня, следующего за днем вноса или платежа, другими словами, день, в который записывается оборот по дебету или кредиту, в счет не принимается.

§ 99.

Означение статьи прихода и расхода совершается кратко и в следующей форме, в колоннах: В 1-й означает число, когда статья записана по порядку; во 2-й сумма; во 3-й название предмета прихода или расхода (наличными деньгами, по учету, по ссудам, чек № 0, уплачено по векселю и т. д.); 4) число месяца с которого считается течение %; 5) дни, т. е. число дней с 1 Января по день, с которого начинается течение процентов; 6) числа, т. е. произведение от умножения числа дней на сумму.

Примечание. 4-я колонна может быть, во все неупотребляема в Банковских текущих счетах, так как в ней не встречается надобности, исключая редких случаев, когда статья записана гораздо позже того дня, с которого должно по ней начаться течение %; в этих случаях можно означать число срочное в 3-й колонне. При сем пример ведения текущего счета: (в приложении).

§ 100.

Счеты заключаются, по правилам, раз в год, 31 Декабря или во всякое время года, как исключение, по желанию вкладчика или по распоряжению Банка, или отделения, в известных случаях, означенных в § 85. Для заключения счетов делаются следующие операции:

1) Выводится баланс сумм и вписывается за цифрою, в то же время в столбце чисел и по той же стороне, где окажется разница (в банке всегда в дебите), заносится произведение разницы на число дней до заключения счета, т. е. на 360 дней, если счет продолжается, или на число дней (с 1 Января по число закрытия счета в течении года) до представления результата по счету; 2) столбцы чисел балансируются и остаток или разница чисел записывается в столбце чисел и на эту разницу выводится сумма, соответствующая числу, т. е. получаемая через деление разницы на общего делителя (при 3 % – 12,000) и заносится в столбце суммы. Последняя и составляет результат, означающий %, причитающиеся по текущему счету; 3) наконец сличаются столбцы сумм, для заключения счетов, и остаток переносится сполна 1-м Январем на новый счет. Другими словами, при однообразии % по дебету и по кредиту (по 3 %), при каждом означении статьи, записываются получаемые через умножение суммы на дни числа и в конце года выводится разница между суммою чисел по дебету и суммою чисел по кредиту. Разницу чисел делится на 12,000 и получается сумму причитающихся вкладчику %. Проценты вместе с остатком капитала, в одной сумме, переносятся на новый счет следующего года, в кредит вкладчика и счет продолжается как показано.

§ 101.

Каждые 10 дней, вместе с мемориями, отделениями представляются в Банк выписки из общего счета, с обозначением поступлений, выдач и начисления процентов.

§ 102.

Проценты по текущим счетам, которые будут выданы вкладчикам в течении года, при востребовании обратно всего капитала и закрытии вследствие сего текущих счетов, заносятся по % текущим счетам и с этого счета списываются на счет Банка, при общем заключении счетов, 31 Декабря каждого года.

§ 103.

В книгах Банка и отделений, равно и в отчетности их, процентные текущие счета отделяются от безпроцентных.

§ 104.

Отделения ежегодно по заключении текущих счетов и начислении % к 1 Января, представляют Банку подробную ведомость, составленную из выписок из лицевых счетов, с обозначением капитала и начисленных % отдельно по каждому счету.

§ 105.

Отдельные лицевые счета ведутся как объяснено выше. Статьи записываются в счета по подлинным документам. Независимо от сего, ведется ежедневная ведомость остатков каждого лицевого счета и общая сумма их поверяется с остатком баланса и с движением общего счета в Гроссбухе² и журнале. В Бухгалтерии ведется % счет по общему текущему счету и в конце года все суммы процентов отдельных счетов непременно сличаются с общим начислением процентов, на общий текущий счет в Гроссбухе.

Документами по приходу считаются подлинныя объявления при взносе сумм или ведомости, по коим суммы поступают в приход по операциям: учету, ссудам, векселям на комиссию и т. д.

Разходными документами считаются чеки или другия распоряжения, самим вкладчиком подписанные, для уплаты с текущего его счета.

**ГЛАВА V
ССУДЫ****§ 106.**

Болгарский Народный Банк выдает ссуды под залог: а) процентных и других бумаг, принятие которых под обезпечение ссуд будет допущено управляющим финансами Болгарии, и б) золота и серебра в слитках и иностранной монете и других подобных ценностей.

§ 107.

Ссуды под эти залогов, ни в каком случае, не должны превышать 50 % цены, определяемой на оные учетным комитетом на каждое полугодие.

Примечание. При представлении в залог, именныя процентныя бумаги должны быть переданы на имя Банка, или снабжены передаточным объявлением, за подписью залогодателя.

§ 108.

По сим залогам ссуды выдаются на сроки не свыше трех месяцев и не менее, как на 30 дней. Проценты за ссуду удерживаются при выдаче оной. При уплате ссуды ранее срока, Банк удерживает в свою пользу проценты за полные месяцы, считая и начавшийся месяц за полный, а за остальное время возвращает проценты заемщику.

§ 109.

Заемщик выдает Банку обязательство выкупить залог к назначенному сроку и, сверх того обезпечить Банк или добавочным залогом, или соответствующею уп-

латою, в том случае, если в то время, на которое выдана ссуда, цена на представленные в залог бумаги понизится на 10 % против цены, определенной во время приема их в залог. При таком понижении цены сих бумаг, Банк предуведомляет заемщика и если через 6 дней не получит добавочного обеспечения, то продает весь залог, или соразмерную его часть.

§ 110.

В случае просрочки залога, Банк имеет право продать оный, без всякого предуведомления залогодателя, причем Банк покрывает из продажной цены залога выданную ссуду и вес издержки, а излишек возвращает залогодателю.

§ 111.

Проценты по ссудам под залог процентных бумаг назначаются по соображению с учетным процентом, но ни в каком случае не должны быть ниже сего процента.

§ 112.

Золото и серебро в слитках и в иностранной монете принимаются Банком в залог по надлежащем удостоверении в весе и пробе оных.

ГЛАВА VI УЧЕТ ВЕКСЕЛЕЙ

§ 113.

К учету в Банке могут быть допускаемы векселя от лиц, имеющих, по существующим законам, право обязывается векселями, и другая срочные безспорные и верные обязательства.

Банк принимает к учету векселя от известных ему и благонадежных лиц:

- а) Простые и переводные Болгарские, а также иностранные, акцептованные³ в Болгарии.
- б) Обеспеченные в платеже не менее, как двумя подписями лиц, пользующихся кредитом в Банке.
- в) Назначенные к платежу в том городе, где находится Банк или его Отделения, принимающие вексел к учету.
- г) Выданные на гербовой бумаге надлежащего достоинства, и
- д) До платежа по которым остается не более 3-х месяцев.

Примечание. При приеме векселей к учету следует наблюдать за строгим исполнением § 32 Устава Банка относительно векселей перекрестных.

§ 114.

Банку разрешается, в случаях, когда он признает удобным для своих оборотов производить покупку и продажу переводных векселей.

§ 115.

Векселя, не основанные на торговых сделках, не должно быть допускаемы к учету.

§ 116.

Проценты взимаются по числу дней, остающихся со дня разрешения выдачи

денег из Банка, до последнего грационного дня⁴.

§ 117.

С векселей и тратт подлежащих платежу вне города, где находится Банк, взыскивается сверх учета, 1/8 % за перевод.

§ 118.

Краткосрочные векселя, при всех прочих одинаковых условиях, принимаются преимущественно пред векселями, по коим срок платежа приходится на более отдаленное время.

§ 119.

Учетный процент определяется Банком каждые две недели, и в особых случаях и чаще, сообразно с торговыми обстоятельствами. Каждый раз объявляется во всеобщее сведение о размере назначенного Банком учетного процента по векселям и постоянно выставляются объявления о том в залах Банка, для сведения публики.

§ 120.

Незначительность суммы векселя, при благонадежности векселедателей и надписателей, не может служить поводом для отказа в прием векселя к учету.

§ 121.

Лица, кои были объявлены несостоятельными, должны, для представления в Банк векселей к учету, испросить предварительно особое на то разрешение учетного комитета.

§ 122.

Лица, допустившие представление им векселя до протеста на себя, могут быть лишены за сие права предъявлять векселя к учету на будущее время.

§ 123.

Банк ведет список лицам, объявленным несостоятельными должниками, с означением имени, фамилии и местожительства каждого такого должника, а равно года, месяца и числа, когда он объявлен несостоятельным. Если же неисправный должник освобожден судебным решением от всякой ответственности, то в означенном списке отмечается, когда именно сие решение последовало. Независимо от сего, Банк, для собственных соображений, наблюдает вообще за протестом векселей.

§ 124.

Если плательщик окажется несостоятельным до истечения срока векселя, учетного банком, то Банк извещает о том предъявителя, который через три дня обязан или выкупить вексел несостоятельного векселедателя, или заменить его другим благонадежным залогом.

§ 125.

Взыскание по векселям производится от имени Банка на основании общих законов о взысканиях сего рода. Присутственным местам вменяется в обязанность удовлетворять требованиям Банка немедленно, через продажу имущества должника, а вырученные деньги, равно как и всякия другая суммы должникам принадлежащая, отсылать в Банке на хранение в пользу кредиторов, впредь до окончательного судебного решения дел.

§ 126.

Банк и отделения должны наблюдать, что бы одни и те же предъявители не представляли векселей к учету в двух разных местах, т. е. что бы никто не мог состоять предъявителем в Банке и Отделениях онаго. Для достижения этой цели Банк и Отделения сообщают друг другу, в определенные сроки, списки своих предъявителей с отметкою долгов этих лиц по предъявительству и векселедательству и назначенного кредита.

§ 127.

Желающие воспользоваться правом предъявлять векселя к учету в Банке и Отделениях заблаговременно и один раз на всегда, обращаются с письменным о том заявлением к управляющему Банком или отделением, по принадлежности.

Лица, известные членам учетного комитета, являются лично в Банк или отделение, для занесения своих подписей в объявлении. В письменном уведомлении должно означать имя, фамилию, местожительства и занятие. Проситель обязан указать на род торговли и на время, с которого она им открыта. Если объявление подается от торгового дома, товарищества или компании, то необходимо выставить фирму, имена и подписи товарищей, или управляющего делами, или же лиц уполномоченных с подписи векселей. К письму просителя должна быть приложена от членов учетного комитета или двух других известных уже Банку или отделению лиц, имеющих с просителем коммерческие сношения, удостоверение в подлинности подписи и в известности просителя. Удостоверение пополняется по приложенной к сему форме. Письмо и удостоверение сообщаются учетному Комитету, который делает формальное постановление о допущении просителя к предъявлению векселей к учету, причем назначаются примерный размер кредита, которым он имеет право пользоваться.

§ 128.

Лица, которые когда либо были объявлены несостоятельными, хотя бы впоследствии и оправданные по суду, допускаются к учету не иначе, как по предъявлении на заключение учетного Комитета копии с разрешения суда.

§ 129.

Банк и Отделения производят учет векселей два раза в неделю, назначая для этого известные дни, сообразно с местными торговыми обычаями.

§ 130.

Векселя должны быть представлены в Банк и отделения при особом реэстре. Банк и отделения выдают бесплатно печатные формы этих реэстров всем лицам, получившим право на представление векселей к учету. Реэстры с векселями представляются или до наступления учетного дня, или в самый учетный ден, не позже известного, назначенного Банком и отделениями часа.

По прошествии этого часа, они представляются в учетный комитет уже в следующий учетный день.

Реэстры должны быть помечены числом и подписаны самим предъявителем или его поверенным. В последнем случае должна быть сообщена доверенность или копия, которая остается в Банке или отделении, равно должна быть заявлена и засвидетельствована подпись доверенного.

Реэстры должны содержать следующие сведения:

а) Имя, фамилию, занятие и адрес предъявителя.

- б) Сумму каждого векселя во франках.
- в) Сроки платежей, располагая векселя в порядке, начиная с векселей кратчайших сроков.
- г) Имена дебеторов, т. е. плательщиков по переводным векселям или векселедателей по простым.
- д) Имена векселедателей по переводным векселям или тех лиц, в чью пользу выдан был вексел простой.
- е) Место жительства дебеторов, если оно не означено на векселе.
- ж) Общая сумма векселей должна быть означена прописью перед подписью предъявителя. Банк и отделения не отвечают за последствия ошибочных показаний в реэстрах или на векселях и потому обращает особенное внимание предъявителей на правильность означения всех требуемых данных. Им предоставляется отказывать в приеме реэстров, не отвечающих требуемым условиям.

§ 131.

Все простые векселя, представленные к учету, должны быть предварительно снабжены бланковою надписью предъявителя, а переводные и иностранные тра-ты – акцептованы.

§ 132.

Из предъявленных к учету векселей, учетный комитет предлагает к приему только те, которые по его мнению представляют для Банка полное обеспечение. Поэтому от лиц во все или не вполне известных членам комитета векселя во все не принимаются к учету. Сумма векселей, предлагаемых к утверждению, отмечается на каждой описи или реэстре одним из членов комитета. Управляющий со своей стороны пересматривает описи, рассмотренные членами Комитета и утверждает, или не утверждает сделанный членами выбор предъявленных векселей. Описи ни в каком случае не могут быть утверждены без предварительного одобрения членами комитета.

§ 133.

Учетные проценты взимаются не менее как за 10 дней и по тем векселям и бумагам, по которым до платежа остается меньший срок. Размер их назначается Банком.

§ 134.

Векселя назначенные платежом в других городах, где находятся отделения, принимаются к учету, когда до срока платежа по ним остается не менее двух или трех недель, смотря по разстоянию. С общей суммы таких векселей удерживается 1/8 % за перевод.

§ 135.

Суммы, следующие предъявителю учтенных векселей, за вычетом процентов, удерживаемых за учет и перевод, заносятся по желанию предъявителей, на текущие их счета, если они имеют таковые, или же выдаются на руки на другой ден после приема векселей к учету, если количество операции не позволяет произвести выдачу в тот же день.

Управляющий Финансовым Отделом: *К. Бух*
Коллежский Советник: *Карбоньер*

ПРИЛОЖЕНИЕ к § 99.

Текущий счет въ Болгарском Народном Банке изъ 3% съ отнесением
къ 1 Января 1880 года

Счетъ №

ГОСПОДИНА АЛЕКСАНДРОВА И. Г.

Должен						Имеет					
Время записания статьи	Сумма	Предмет	Сроки	Дни	Числа	Время записания статьи	Сумма	Предмет	Сроки	Дни	Числа
1879 г.						1879 г.					
Марта 15	1 000 -	Чек № 1201	14 Марта	74	74 000	Января 10	575 -	Внесено нал.	10 Января	10	5 750
Июня 4	2 000 -	Запложено по векселю	3 Июня	153	306 000	Марта 1	10 000-	„ „	1 Марта	61	610 000
Сентября 17	1 000 -	Чек № 1202	16 Сентября	256	256 000	Июня 1	1 000 -	„ „	1 Июня	151	151 000
Декабря 18	1 000 -	Чек № 1203	17 Декабря	347	347 000	Августа 15	5 000 -	„ „	15 Августа	225	1 125 000
1880 г.											
Января 1	15 575 -	Остаток капитала		360	5 607 000	Сентября 13	4 000	С почты посту- пило с 1 Сент.	1 Сентября	241	964 000
	<u>311 18</u>	% за 1879 г.					<u>311 18</u>	Разность % числа (% за 1879 г.)			3 734 250
Баланс	20 886 18				6 590 000	Баланс	20 886 18				6 590 000

ПРИЛОЖЕНИЕ к § 127.

Форма удостоверения, требуемого для испрошения права на предъявление векселей к учету:

Мы, нижеподписавшиеся (такие то) сим свидетельствуем, что нам лично известен *Г. №.* (имя и фамилия, звание или занятие, род производимой торговли и место жительства), что означенная здесь подпись его, (подпись просителя) действительно учинена им, и что он нам известен с хорошей стороны.

Город, число, месяц, год.

(Подписи двух свидетельствующих)

[Върху инструкцията – резолюция:] *Утверждаю, 21 Майя 1879 г.*
Князь Дондуков

1. Оригиналът на инструкцията не беше намерен, поради което съдържанието ѝ се публикува по: Сборник на законоположенията по уредбата на Банката, издадени през 1879 – 1905 години. С., 1908. (Официално издание на Българската народна банка).

2. Главна книга (нем. – *Großbuch*).

3. От лат. – *ассептус* – приет. Т. е. писмено съгласие да се плати определена сума. Несъмнено в случая се имат предвид подписани записи (полици) с акцепт.

4. Гратисен ден (фр. – *jour de grace*, англ. – *day of grace*) – първият работен ден след падежа на една полица, в който законът позволява на платеща да изплати вписаната в полицата сума без протест.

№ 24**СЪОБЩЕНИЕ ЗА ОТКРИВАНЕТО НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА**

София, 30 май 1879 г.

[...]

Българската Народна Банка.

На 23 Майя стана тържественното отваряне на Българската народна банка в София. На това тържество присъства Негово Сиятелство Княз Дондуков-Корсаков, основателя[т] на това икономическо заведение от толкова голяма важност, Негово Превъсходителство К. Бух, финансов минист[ъ]р¹, и който е устроителя[т] на това заведение, Тяхно Превъсходителство Генерал Грессер², Генерал Домонтович³, Генерал Золотарев⁴, Г[осподи]н Тухолка⁵, Г[осподи]н М. Дринов и многобройно число от местни жители, между които ся виждаха и тукашни богаташи Евреи.

Преди да ся започне молебена Директора на Банката Г[осподи]н Карбоньер направи на Негово Сиятелство едно изложение на всичко що е било нужно да ся

пригответи за отварянето на българската Народна Банка, и какви ще бъдат първите действия на тая банка. Той каза между другото, че ще се старее да отвори в късо време отделения от банката в другите по-важни търговски градища в България.

Негово Сиятелство Княз Дондуков-Корсаков разрешил да се дадат от правителственните пари два милиона франка за капитал на народната банка, и който ще се възвърни на държавата само когато нейния[т] капитал се увеличи до четири пъти от днешната сума, сиреч когато стане осем милиона франка.

Банката ще се занимава с чисто търговски работи: с даване пари в заем срещу движим залог, сиреч скъпоценни неща, правителствени фондове и проч[ие], с шконтиране на полици, с отваряне на текущи сметки за търговците и проч[ие]. Щеше да бъде добро, ако тя приемаше в залог и недвижими имущества, като къщи, дюкени, земи и проч[ие], но днес такова нещо е невъзможно. По времето на предишната власт никой не беше обезпечен, че притежава нещо, всеки беше в опасност да види най-законно добития си имот грабнат пред съдилището, никакъв документ, и най-тържественния[т] даже, не можеше да оварди притежателя от посяганията на съдилищата и на кадиите. Тази обезпеченост не може освен да се продължава и сега, особено след преврата, който се случи в последното време, и през когото много имущества измениха притежателите си. Една сериозна банка, обаче, която трябва да напредва и да ползова страната, не може да приема в залог имущества, на които собствеността може на всеки час да излезе съмнителна, които не са узаконени чрез неоспорими документи. По тази причина за сега Народната Банка ще се занимава с чисто търговски операции.

[...]

В. „Витоша“, бр. 1, год. I, 30 май 1879 г., с. 3.

1. Това е неправилно посочване на длъжността на К. Бух, чието наименование е: управляващ Финансовия отдел в Съвета за управление на Императорския руски комисар.

2. Генерал-майор П. А. Гресер е управляващ Отдела за вътрешните работи в Съвета за управлението на Императорския руски комисар.

3. Генерал-майор М. А. Домонтович е управляващ Канцеларията за общи работи и дипломатически връзки в Съвета за управление на Императорския руски комисар.

4. Генерал-майор В. Г. Золотарев е управляващ Военния отдел в Съвета за управление на Императорския руски комисар.

5. Тухолка е управляващ Отдела за пощите, телеграфите, пътищата и обществените работи в Съвета за управление на Императорския руски комисар.

№ 25

**ПИСМО ОТ ГРИГОР НАЧОВИЧ ДО ЕВЛОГИ ГЕОРГИЕВ СЪС СВЕДЕНИЯ
ЗА СЪЗДАВАНЕТО НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА И С МОЛБА ЗА
СЪДЕЙСТВИЕ ПРИ ЗАПОЧВАНЕ НА ДЕЙНОСТТА Ѐ***София, 7 юни 1879 г.*

Господине Ев. Георгиев,¹
в Букурещ.

[...]

Но да дода на един по-важен предмет. Вый знаете, че тука ся основа една народна банка, на която правителството подари два милиона франга веднаж за всякога, и ѝ дава свобода да може да употребява правителствени пари до едно известно количество. Освен това, правителството ся отказва от правото си върху капитала на банката, и не може да го иска назад (2-та милиона), догде капитала на банката не ся увеличи до 8 милиона франги. Тая основа ми ся види доволно твърда и аз мисля, че светът може да има доверие към едно учреждение, което захваща под толкова добри условия. Правилника за водянето на делата е тоже много строг, по-строг даже от колкото би трябало, но в[ъв] всекий случай добър за да предвардява банката от всяко възможно злоупотрепление.

Уставите ѝ, както и правилника, ся привеждат на френски и ще ся распръснат по Европа. Това, обаче, не е доволно за да ся тури тя в движение и тука дирекцията осеща нуждата да добие за детето си някой покровител. Аз тука често говоря за вас, за това и в този случай ма попитаха особено министера на финанците Г[осподин] Бух, да ли ви[е] не бихте желали да запознаете банката с някои други банки или търговски къщи в Европа: в Букурещ, Виена, Триест, Марсилия, Манчестер, Лондон, Цариград, Одесса и проч[ие]. Банката кредит не желае, иска само да покани хората да ся отнасят към нея за каквито и да са работи, и дирекцията мисли да стане това поканване чрез вас, за много причини, от които едната е , че може да приеме отнегде някои афронт(2), ако тя канеше сама направо.

Аз би[х] желал да чуя и вашите съвети относително до банката въобще, и особено да ни кажете как трябва да постъпи дирекцията за да ся запознае с други къщи в Европа и за да добие доверието им. Дирекцията ви моли тоже да направите за нейна сметка някои покупки на полици, чрез които тя би можла да влезе в сношение с други банки в търговските градища. Министера ми беше казал да ви телеграфирам за тия работи, толкова са те тука в нетърпение. Аз предпочетох да ви пиша, за да ви искажа подробно желанието им, но ви моля: за успокоение на тукашните официални, да имате добрината да ми пишете в отговор за тия неща по-скоричко, и да ми телеграфирате даже, ако мислите, че ще можете да изпълните желанието на дирекцията относително до препоръката.

Поздравлявам ви.

Вам преданный: *Г. Д. Начович*

1. Евлогий Недев Георгиев (1819, Карлово – 1897). През 1837 г. се преселва в Румъния и основава заедно с брат си Христо Н. Георгиев и братя Никола и Христо Пулиеви търговско съдружие с търговски къщи (занимаващи се и с финансова дейност) в Галац, Букурещ, Браила, което разгръща широка мрежа в българските градове и в големите европейски страни. Той е един от основателите на Добродетелната дружина и е с огромен принос за развитието на българската просвета и култура като дарител. След Освобождението е дипломатически агент на Княжество България в Букурещ и е избран за народен представител в V обикновено народно събрание. Завещава 6 000 000 златни лева за построяване на Висшето училище в София (Софийския университет). Почетен член е на Българското книжовно дружество.

2. Обида, оскърбление (фр. – affront)

№ 26

ПИСМО ОТ ИВАН ЕВСТР. ГЕШОВ ДО ЕВЛОГИ ГЕОРГИЕВ СЪС СВЕДЕНИЯ ЗА НАЗНАЧЕНИЯ ДИРЕКТОР НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА И ЗА ОТНОШЕНИЕТО НА ГРИГОР НАЧОВИЧ КЪМ УСТАВА НА БАНКАТА

Пловдив, 20 юли 1879 г.

Почитаемий ми Г[осподин] Евлогие Георгиев,

Много ми е жално, че кое от занятия и кое от тичание на-горе на-доле, до сега неможах да Ви пиша първо за да Ви благодаря за Вашето толкоз приятно мене гостеприемство, и второ да Ви кажа нещо и за работите на Банката, за които бяхте мя натоварили да говоря на Г[осподин] Начович. Когато аз пристигнах в София, Г[осподин] Начович не беше още получил Вашето писмо. Директорът беше вече назначен – Г[осподин] Желязкович¹, едно време писар на Г. Г. Авраамович² – и беше вече пристигнал в столицата. Аз предадох на Г[осподина] Начовича всичко това, което ми казахте, и което той [в]зе под бележка и ми каза, че французският превод скоро ще бъде готов и ще Ви ся испрати. Г[осподин] Начович не одобрява някои от постановленията на тоя Устав, и ми ся моли да направя и аз бележките си въз него. Моето мнение е, че ако е да ся променява Уставът, трябва някои лица, които имат практическа опитност от банкерски заведения, да ся поканят да си кажат мнението въз него и тогава да ся предложи на Народното Събрание нещо обмислено и основано въз опита и практическите нужди на нашето място.

[. . .]

Приимете, почитаемий ми Г[осподин] Евлогие, и особените почитания на

Ваший: *И. Е. Гешов*

ЦДА, ф. 568К, оп. 1, а. е. 40, л. 1 – 3. Оригинал. Ръкопис.

1. Георги Константинов Желязкович (1846, Свищов – 1889). Завършва финансови науки в Париж. От 1870 г. работи в търговска кантора в Галац, като едновременно е спомагателен член на Българското книжовно дружество. След Освобождението се завръща в България и заема длъжностите управител на Българската народна банка (1879 – 1881), министър на финансите (1881 – 1882) и др.

2. Вероятно става дума за собствениците на търговската кантора, в която е работил Георги Желязкович.

№ 27

УКАЗ НА КНЯЗ АЛЕКСАНДЪР I БАТЕНБЕРГ ЗА ИЗМЕНЕНИЕ НА ЧЛ. 9 ОТ УСТАВА НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА¹

София, 26 юли 1879 г.

УКАЗ № 47

Ний Александър I

По милост Божия и по волята на народа
Княз на България

По предложение на Нашия Министър на Финансите в
доклада му от 25 тек[ущий месец] под № 8
Постановихме и Постановяваме:

1-во. Член 9-ий от Устава на Българската Народна Банка да се измени така:

При управляющия Банката се нарежда Комитет за шконто, който се съставя от Контролера, Бухгалтера, Касиера и шест депутати, които се избират за една година от по-първите търговци на мястото, дето се отвори Банката или някой нейн Клон и измежду тия местни търговци, които имат продавници в това също място поне от една година насам.

2-ро. Исполнението на това постановление възлагаме на нашия министър на Финансите.

Издаден в нашия дворец в София на 26 Юлий 1879 [г.]

Александър

Приподписал:

Министър на Финансите: *Г. Д. Начович*

1. Оригиналът на указа не беше намерен, поради което съдържанието му се публикува по: Сборник на законоположенията по уредбата на Банката, издадени през 1879 – 1905 години. С., 1908.

2. Княз Александър I Батенберг (1857, Верона – 1893). Син на принц Йозеф фон Хесен и на графиня фон Батенберг. В близки роднински отношения с императорския руски двор и с английския кралски двор. Получава военно образование в Потсдам, участва в Руско-турската война през 1877 – 1878 г. като офицер в руската армия. Избран е за княз на България на 17 април 1879 г. В много добри отношения е с руския император Александър II, но при неговия наследник Александър III отношенията между Княжество България и Русия се влошават. През април 1881 г. Ал. I Батенберг отменя Конституцията и установява т. нар. Режим на пълномощията (1881 – 1883). През септември 1883 г. е принуден да възстанови Конституцията. Подкрепя Съе-

динението през 1885 г., провъзгласява се за княз на Съединена България и командва българската армия в Сръбско-българската война през 1885 г. На 9 август 1886 г. е детрониран с преврат от т. нар. офицери-русофили и принуден да напусне България. Няколко дни по-късно е възстановен на престола чрез контрапреврат, но връщането му в България не е одобрено от руския император Александър III, поради което се отказва от българската княжеска титла.

№ 28

ПОЯСНИТЕЛНА ЗАПИСКА КЪМ ПРОЕКТ¹ ЗА УСТАВ НА НАЦИОНАЛНА БАНКА НА БЪЛГАРИЯ, ПРЕДЛОЖЕН ОТ Г. О. ГИНСБУРГ² И С. С. ПОЛЯКОВ³

София, [. . .] ноември 1879 г.

Ежедневныя потребности экономической жизни, необходимость обмена туземных продуктов внутри страны, необходимость ввоза разных материялов и возможность, в свою очередь, вывоза известных национальных произведений, уравновешивающего в некоторой степени денежный трибут⁴, платимый иностранному рынку за его продукты, все это вызывает в стране потребность финансовых учреждений.

Точкою отправления, исходным пунктом таковых учреждений служит по всюду Национальный Банк, который основывается в каждой стране, с одной стороны – для содействия национальным и заграничным торговым и промышленным оборотам; с другой стороны – для способствования финансовым операциям и отношениям государства, касательно подажей, налогов и такс, точно также как и касательно могущих явиться нужд Государства – экономических или политических, заставляющих каждое Европейское Государство обращаться от времени до времени к Международному рынку.

Таким образом, Национальный Банк обыкновенно обнимает собою торговую деятельность страны и вместе с тем несет на себе обязанности Государственного Казначейства, предоставляя Государству пользоваться – за известные преимущества уделенные ему (Банку) – частью своих доходов и отправлением собственной администрации Банка и за его же счет службы Казначейства, через что Правительство избавляется от содержания большого числа служащих и от введения многих других дорогих условий для полного обеспечения Государственных фондов, и для соблюдения правильного счетоводства, контролируемого самым правительством.

В тоже время, там, где поземельная собственность, где положение городов и сел и их стремление к развитию требуют энергичной помощи под покровительством Государства, там, вместо отдельного Поземельного Ипотечного Учреждения, действующаго независимо от Национального Банка (как напр[имер] во Франции) сочтено было более целесообразным учредить, при Национальном Банке (как напр[имер] в Австрии) Ипотечное Отделение, имеющее назначением открытие жителям городов и сел кредита под залог их строений или земель – на краткий или долгий срок, с погашением.

В Болгарии, где города должны возродиться из развалин, оставленных Турецким господством, где села должны озаботиться о надлежащей разработке природных

богатств, перешедших теперь в руки Болгар, в то время, как с одной стороны, законы и административныя мероприятия должны содействовать достижению этой двоякой цели, с другой стороны – представляется настоятельною необходимостью вышеуказанное Ипотечное Учреждение. При этом очевидно что подобное учреждение, созданное и поддерживаемое частною инициативою, должно тем не менее находиться под непосредственным контролем и покровительством Государства.

Из такого положения ясно следует, что, подобно Австро-Венгерскому Банку, необходимо что б это учреждение было тесно связано с Национальным Банком Болгарии, проект которого приложен к настоящей записке.

Согласно со всем вышесказанным, проект Национального Банка обнимает собою три главныя выражения общественной и финансовой жизни каждого современного Государства:

I. Финансовыя нужды Государства и их службу. Отношения между Государством и Банком касающияся финансовых интересов страны определены в Главе 3-ей, парагр[аффов] 14, 15, 16 Статутов .

II. Торговля и промышленныя потребности. Отношения Банка к внутренней и международной торговли и промышленности Болгарии, и многосложныя услуги, которыя Банк призван оказывать развитию комерческих интересов страны, изложены во всех подробностях в Главе 4-ой, парагр[аффов] 17 – 30 Статутов.

III. Для удовлетворения требований городов и сел, обусловливающих развитие их благосостояний, улудшение земледелия и других отраслей сельскаго хозяйства, учреждается особое Ипотечное Отделение, вошедшее в состав статутов, в которых кратко изложены принципы и основания ипотечных операций, как это имеется в виду для Болгарии. Более подробное развитие хода и порядка таковых операций изложено в приложении „А“, которое, смотря по решению Правительства Его Высочества, должно целиком войти в Статуты Национального Банка.

Не смотря на то, что новое государство находится так сказать в младенческом состоянии, что элементы народного богатства отнюдь не приведены еще в надлежащий строй, что даже ощущается недостаток в серьезных данных, на которых мог бы основываться Государственный бюджет с надлежащей точностью; не смотря на то, что общественная жизнь еще представляет широкое непочатое поле для законодателя, авторы проэкта тем не-менее старались не отступать от общей программы подобных Учреждений, принятой во всех цивилизованных странах; вследствие чего самый проект и учреждение, вызываемое им, имеют полное право [- -]⁵ к своей солидности и серьезности, так как, очевидно гораздо благоразумнее следовать примерам, оправданным долгим опытом, чем изображать новыя системы, хотя конечно каждая страна требует особаго видоизменения общих принципов. Руководясь такою идеей, авторы приняли, между прочим, за тип для первого Отдела Проекта, касательно отношений с Государством, Национальный Банк Бел[ь]гии, который в свое время, сам был организован сообразно с результатами, данными опытом подобных же учреждений, как Банк Франции и другие. В тоже время авторы руководились статутами Российскаго Государственного Банка, в применений к первому Отделу.

Точно также заимствуя общую экономию, начала и постановления у Торговых Банков, у Поземельнаго кредита Франции, у Ипотечнаго Отделения Австро-Венгерскаго Банка, и у многих других Банков, действующих в Европе, авторы

главным образом приложили к Болгарии статуты коммерческих и земельных Банков, которые будучи установлены высшими властями и утверждены Императорскою Волею, действуют в настоящее время в России.

Такого рода выбор сам собою указывался обстоятельствами составителям проекта: дело в том, что когда, при начале нового Царствования, с наступлением периода Реформ, торговля и промышленность оживились в России и стали быстро развиваться, понадобилось создавать Банки, везде являющиеся неизбежными орудиями правильного хода промышленности и торговли.

Но так как подобные Банки не могли явиться, как в Европе, продуктом постепенного правильного развития Финансовых учреждений, совершенствующихся по мере потребностей и сообразно с приобретаемым опытом; так как в то же время торговая жизнь России не могла уже укладываться в рамки старой, неудовлетворительной процедуры, не соответствовавшей новым требованиям обеспеченности и быстроты действия, то и понадобилось, при учреждении Банков, за отсутствием торгового кодекса и даже административных регламентов, ввести в статуты Русских Банков всевозможные постановления и целый свод подробностей, относящихся до взаимных обязательств и до проистекающей из них ответственности.

Вследствие сего, в Русских статутах предусмотрены все меры, необходимые для правильного хода дел, и составляющие законную гарантию для обеспеченности общественных сумм, вверенных Банку.

Такое положение, бывшее в России, именно представляет собою известную аналогию с современным положением Болгарии, где торговля и промышленность призваны теперь к новой жизни, доселе неизвестной при Турецком господстве, и следовательно Русские Статуты могут быть здесь наилучше применены, тем более, что они представляют собою последнее слово результатов, достигнутых в Западной Европе практикою и опытом.

Нет сомнения, что учреждение Банка, согласно с таковыми статутами, пренесет серьезную пользу и окажет много услуг новому Государству: в отношении политическом и общественном, такое учреждение как Банк, вносит в жизнь народа дух порядка, точности, сознание строгой ответственности за свои поступки и обязательства.

В материальной жизни, такое учреждение, самыми операциями своими, вызывает другие учреждения, существенно важные для цивилизации, как напр[имер] страховые компании, устройство пожарных команд, введение Кадастра, и пр. и пр.

В экономическом порядке, Банк вызывает внимание Правительства и Общества, относительно целой массы других задач и предметов, которые иначе, долго еще оставались бы в забвении: так напр[имер] вопрос о доходности домов, вопрос о плодородности земель, об улучшении земеделия, о введении обработки других национальных продуктов и т. п.

В нравственном мире, роль Банка является не менее серьезною в новой стране, по тому влиянию, которое его деятельность и участие в ней должны иметь на образование и развитие финансовых способностей между самими болгарскими, так как по статутам действительно предоставлено Болгарским подданным большое участие даже в самом Управлении Банка (§§ 31 – 57); это же участие проявляется и в составе Учетных Комитетов, играющих весьма серьезную роль; и вообще очевидно, что каждое отделение, каждое Агентство непременно и неизбежно обратиться

за содействием к интеллигентным силам страны. Так что, в известной степени, Национальный Банк будет школою для правильной отчетности, для финансовой науки, для ведения экономических дел. В тоже время, отправляя службу Государственного Казначейства, Банк является серьезною поддержку Министерству Финансов, даже по отношения к точным данным, на основании которых должен основываться ежегодный бюджет приходов и расходов.

Экономическая выгоды, приносимая Банком непосредственно Государству, под контролем которого он находится, изложены в главе VIII, § 75, Лит. В о распределении прибылей.

В силу этого параграфа, четвертая часть прибыли банка принадлежит Государству (т. е. 25%), как это установлено в статутах Национального Банка Бельгии.

Кроме того, Банк уделяет из своих прибылей 2 1/2% в пол[ь]зу благотворительных Учреждений (§ 75, Лит. Е) и учреждает при себе Вспомогательную и Эмеритальную⁶ кассу для своих служащих (§ 78), которые весьма часто могут оказывать Государственными чиновниками.

Такова задача Банка внутри Княжества.

По отношению к заграничной деятельности, Банк, в силу Статутов (Гл. III, § 16, Лит. d) становится так сказать представителем Финансов Княжества за-границею.

В начале этой записки было упомянуто, что каждая страна бывает вынуждена прибегать более или менее часто к кредиту Европейского Рынка. Есть люди, которые относятся враждебно ко всякой мысли иностранного кредита, претендуя что то или другое Государство недолжно прибегать к займам и платить так сказать дань иностранным капиталам. Например всей Европы, самой Англии и Соединенных Штатов Америки, разбивает в прах эти доморощенные теории, которые желали бы оградить страну от всякого сообщения с миром „Китайскою стеною“.

Вся всемирная финансовая система основывается на кредите и на производительности капитала, так что всякое Государство предпочитает лучше пользоваться капиталами занятыми, уплачивая по ним только определенные проценты, или ежегодные взносы погашающие занятый капитал, в известный период, чем выжимать из страны все источники ее богатства для употребления их за раз на представляющиеся нужды, тем более что такого рода способ в сущности и не возможен, даже для самых богатых Государств. Следовательно, если обращение к кредиту неизбежно, то вопрос в том – как получить этот кредит? Существенное условие всякого кредита заключается в том, чтоб вызвать – пользоваться доверием, а доверие принадлежит по праву только Учреждениям прочным, правильно установленным капиталистами, хорошо известными в Европе.

Национальный Банк во всех странах представляется таковым Учреждением и поэтому Болгарское Правительство может обращаться через Банк к международному кредиту, на основании чего внесен в статуты такой атрибут деятельности Банка – т. е., заключение иностранных займов, по требованию и соглашению с Болгарском Правительством (Гл. II, §§ 6 – 13).

Подобно другим Национальным Банкам, Проект Национального Банка Болгарии вносит в свои статуты, постановление о выпуске банковых билетов, огражденном всеми надлежащими гарантиями (§ 15, Гл. III).

А так как в тоже время очевидно, что Болгария должна иметь, как и все Ев-

ропейския Государства, смешанную денежную систему, т. е., монету металлическую, звонкую, и монету бумажную (банковые билеты, подлежащие размену звонкою монетою по предъявлении); так как однако Монетный Двор не существует в Болгарии (что впрочем всегда бывает во всех молодых государствах), то надо будет обращаться за чеканкою монеты к заграничным монетным Дворам (что во всяком случае выгоднее, ибо пока в Болгарии нет драгоценных металлов); таким образом обязанность чеканки монеты, по статутам Банка, возлагается на Банк, как на представителя Финансов Болгарии за-границею, и как по самому существу своих операций, прямо заинтересованного в том, чтоб этот вопрос, по взаимному соглашению с Правительством, разрешался наиболее выгодно для интересов Государства.

Вследствие сего § 16, Главы III заключает постановление касательно чеканки монеты, хотя возможно, что в первое время, Правительство, согласно с банком, найдет, что будет благоразумнее и экономнее чтоб Банк взял на себя обязательство поставить иностранную монету, смотря по требованиям страны, до той поры, пока эти требования, внутренние и внешние, не будут вполне известны и определены, и пока бюджет и распределение налогов и доходов не определит положительно средств страны относительно металлического фонда; какая пропорция требуется от одного и другого металла двойкой системы: золота и серебра; каков размер обязательств, которые страна в состоянии выполнить?

Таковы главные положения Проекта, предложенного в настоящее время на рассмотрение Правительства Его Высочества.

Даже не обращаясь к подробному чтению статуты, из вышеизложенного ясно усматривается, что организация, деятельность, операции такого Национального Банка, не имеют ничего, кроме названия, общего с Учреждением, оставленным Гражданскою Администрацией Императорского Российского Коммиссара в Софии.

Авторы этой записки отнюдь не имеют намерения критиковать сего Учреждения, которое может быть, и имелось в виду только как временное, и судя по всем данным, было создано чтоб служить хранилищем для сбереженных миллионов.

Иstekший год дает право прийти к заключению о необходимости закрыть это Учреждение, которое не могло создать внешних сношений, ничего не принесло Государству, и платя, в прямой ущерб себе, проценты некоторым вкладчикам, не делая в тоже время никакой известной операции со вложенными суммами, оставило в стране во всей силе страшное ростовщичество, происходящее в городах и селах, и доходящее, как известно, до 30 и 40 %, что уже одно и само по себе составляет самый серьезный аргумент в пользу Учреждения Национального Банка, на началах изложенных в проекте.

Новый Национальный Банк даст возможность Правительству Его Высочества, располагать, смотря по нуждам, миллионами данными в ссуду или вложенными в Банк; избавит сразу Правительство от необходимости содержать на свой счет дорогой штат; положит конец постоянным потерям, происходящим от платы процентов вкладчикам, и вместо всей этой отрицательной стороны, предоставит в распоряжение Правительства, согласно статутам, капиталы, которые могут надобиться ему для реорганизации страны, и металлический фонд, в котором нужда ощущается так сильно.

НАБАН, ф. 54К, оп. 1, а. е. 37, л. 2 – 6. Оригинал. Ръкопис.

1. Тоя проект е бил внесен и разгледан в заседанието на Министерския съвет на 16.05.1880 г. За решението на Министерския съвет виж тук: док. № 29.
2. Барон Г. О. Гинсбург (неизв.) – собственик на банкерска къща в Санкт-Петербург.
3. Самуил Соломонович Поляков (1837 – 1888) – известен руски железопътен предприемач, направил значително състояние през 60 – 70-те години на XIX в. по време на раздаването на големи железопътни концесии в Русия. Построил е няколко големи жп линии. Притежавал е и банкерска къща.
4. От лат. *tributus* – данък.
5. Неразчетена дума.
6. Емеритална каса (от лат. *emeritus* – заслужил). В царска Русия съществува понятието емеритура, което означава капитал, образуван от вноски на чиновници и изразходван за даване на специална издръжка след изтичане на определен срок.
7. Н. Утин е пратеник и представител на банкерските къщи на барон Г. О. Гинсбург и С. С. Поляков.

№ 29

ПРОТОКОЛ ОТ ЗАСЕДАНИЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ С РЕШЕНИЕ ПО ПРЕДСТАВЕНИЯ ОТ ГИНСБУРГ И ПОЛЯКОВ ПРОЕКТ ЗА СЪЗДАВАНЕ НА НАЦИОНАЛНА БАНКА НА БЪЛГАРИЯ

София, 16 май 1880 г.

Протокол № 7

Присъствуваха: Минист[ъ]ра на Външните Работи и
Исповеданията и Председател на Министерския Съвет,
Господин Д. Цанков, Минист[ъ]ра на Финансите, Господин П.
Каравелов, Минист[ъ]ра на Вътрешните Работи, Господин Г.
Тишев, Минист[ъ]ра на Правосъдието, Господин Хр. Стоянов
и Минист[ъ]ра на Просвещението, Господин И. Гюзелев.

Слушаха:

Въпросът за проекта за една национална банка, представен в Министерството от Господина Утина, представител на Банкерските къщи [на] Гинсбурга и Полякова.

Основаючи са на постановлението на Министерския Съвет от 8-ий Януарий 1880 год., според което Министерството са е задлъжило да не представя в Народно-то Събрание друг проект по въпросът за банките до като Народното Събрание не са произнесе окончателно върху проекта на Утин.

Постановиха:

Господин Минист[ъ]р на Финансите са опълномощава да внесе в настоящата сесия на Народното Събрание представеният от Господина Утина проект за основаването на една Народна банка, и в сегашната сесия да стане първо чтение. После да са остави да са изучи той от Господа Представителите за да са разгледва в

идущата сесия¹.

Д. Цанков²
П. Каравелов
И. Н. Гюзелев³
Х. Стоянов⁴
Г. Тишев⁵

ЦДА, ф. 284К, оп. 1, а. е. 1, л. 13. Оригинал. Ръкопис.

1. Проектът е внесен от министъра на финансите Петко Каравелов в I сесия на Второто обикновено народно събрание, но не е разглеждан и е оттеглен по решение на Министерския съвет от 25 октомври 1880 г.

2. Драган Кирияков Цанков (1828, Свищов – 1991). Учи в Одеса, Киев, Виена. Участник е в църковно-националните борби и един от водачите на униятското движение. Заема високи постове в османската администрация. След Априлското въстание заедно с Марко Балабанов посещават големите европейски държави за да търсят съдействие в полза на българския народ. След Освобождението е вицегубернатор на Свищов, Търново и Русе, народен представител в Учредителното събрание, дипломатически агент на Княжество България в Цариград, министър-председател, министър на външните работи и изповеданията, министър на вътрешните работи, неколkokратно е избран за народен представител, председател е на XII обикновено народно събрание. Водач е на Либералната партия, а по-късно на Прогресивно-либералната партия. Дописен и почетен член е на Българското книжовно дружество.

3. Иван Недев Гюзелев (1844, Габрово – 1916). Учи в семинария в Одеса и завършва физика и математика в Новорусийския университет в същия град. Работи като учител в родния си град. След Освобождението е народен представител и секретар в Учредителното събрание, министър на народното просвещение, председател на Върховната сметна палата. Издава и редактира списание и вестник. Спомагателен, дописен и редовен член е на Българското книжовно дружество.

4. Христо Тодоров Стоянов (1842 или 1845, София – 1895). Учи в гимназия в Одеса и завършва право в Московския университет. Работи като учител в София и Пловдив, участник е в националноосвободителното движение. След Освобождението е губернатор на София, народен представител в Учредителното събрание, председател на Върховния касационен съд, министър на правосъдието, министър на външните работи и вероизповеданията, член на Държавния съвет. Преподавател е по гражданско право във Висшето училище (Софийския университет). Дописен и редовен член е на Българското книжовно дружество.

5. Георги Йорданов Тишев (1847, Свищов – 1926). Завършва семинария и Духовна академия в Киев. Служи като секретар на екзарх Антим I. След Освобождението е губернатор на Търново, министър на вътрешните работи, член на Държавния съвет, председател на Върховната сметна палата, окръжен управител във Варна, Русе, Пловдив и София. Неколкократно е избран за народен представител. Дописен и редовен член е на Българското книжовно дружество (от 1911 г. на Българската академия на науките).

№ 30

ПРОТОКОЛ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ С РЕШЕНИЕ ПО УСЛОВИЯТА ЗА ОТСИЧАНЕ НА МОНЕТИ В РУСИЯ

София, 24 юлий 1880 г.

Протокол № 28

Присъствуваха: Минист[ъ]ра на Външните Работи и
Исповеданията и Председател на Министерския Съвет,

Господин Д. Цанков, Минист[ъ]ра на Финансите, Господин
П. Каравелов, Минист[ъ]ра на Вътрешните Работи,
Господин Г. Тишев, Минист[ъ]ра на Правосъдието,
Господин Хр. Стоянов, Минист[ъ]ра на Военните Работи,
Генерал Ернрот, Минист[ъ]ра на Просвещението, Господин
И. Гюзелев.

Слушаха:

Условията на Руското Правителство, по които приема да заготови нужните за Княжеството сребърни и златни монети, и които са:

За приготвянето на 10 м[илиона] франка сребърни монети, от които 4 м[илиона] два-франкови, 3 м[илиона] едно-франкови и 3 м[илиона] полу-франкови: разносните ще съставляват 1, 3 % от стойността на монетите и за това количество монети ще са изискват 2558 пуда¹ чисто сребро; а за приготвянето на 400 хил[яди] франка златни монети, от които 200 хил[яди] двадесет-франкови и 200 хил[яди] десет-франкови разносните ще бъдат 0,18 % от стойността на монетите и за всички тия златни монети ще са изискват 7 пуда и 5 ф[унта]² чисто злато.

Колкото за медните монети, монетният двор в Русия при настоящите си технически средства не е в състояние да удовлетвори ходатайството на Българското Правителство.

Като са взе в[ъв] внимание при всичко [това], че представените условия от Русското Правителство са вигодни, но преди сключването на окончателните споразумения

Постановиха:

1. Да са узнаят тарифите за стойността на среброто.
2. За приготвянето на медните монети, понеже Русското Правителство се отказва, да стане обявление и да са допусне конкурс между разните компании, които би са появили да приготвят тия монети³.

[...]

*Д. Цанков
Г. Тишев
И. Н. Гюзелев
Х. Стоянов
П. Каравелов
К. Эрнрот⁴*

ЦДА, ф. 284К, оп. 1, а. е. 1, л. 63 – 65. Оригинал. Ръкопис.

1. Един пуд е равен на 16.38 кг.

2. Един фунт е равен на 0.4095 кг.

3. За условията на този конкурс и за направените оферти виж тук: док. № 32, 36, 37, 38, 39, 40.

Във връзка с направата на българските сребърни и медни монети във II сесия на Второто обикновено народно събрание е отправено запитване до министъра на финансите и стават интересни разисквания по този въпрос.

4. Йохан-Казимир Густавович Ернрот (1833 – 1913). Руски генерал-лейтенант, по произход

финландец. Участва в Руско-турската война през 1877 – 1878 г. като командир на 11-а пехотна дивизия. През 1880 – 1881 г. е министър на войната на Княжество България. Оказва голяма подкрепа на княз Александър I Батенберг при установяването на т. нар. Режим на пълномощията и възглавява временното правителство. След завръщането си в Русия е заместник на държавния секретар, а след това държавен секретар по въпросите на Финландия.

№ 31

ПРОТОКОЛ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ С РЕШЕНИЕ ПО МОЛБАТА НА УПРАВИТЕЛЯ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ЗА ОТСТЪПВАНЕ НА ФАБРИКАТА В С. БАЛИ-ЕФЕНДИ НА ЕДНО АНОНИМНО АКЦИОНЕРНО ДРУЖЕСТВО

София, 25 юлий 1880 г.

Протокол № 29

Присъствуваха: Минист[ъ]ра на Външните Работи и
Исповеданията и Министра-председателя, Господина
Д. Цанкова, Минист[ъ]ра на Финансите, Господин П.
Каравелов, Минист[ъ]ра на Вътрешните Работи,
Господин Г. Тишев.

Слушаха:

[. . .]

V. Прошението от Управляющий Българската Народна Банка, препратено в Съвета от Министерството на Финансите с отношение от 22-ий Юлий под № 6809, в което ходатайствува да са отстъпи фабриката на с. Бали-Ефенди¹ на едно анонимно дружество, и в което перспективно са излагат условията, по които това дружество би взело под наем тая фабрика.

Като са взе в съображение от една страна безосновността и нецелесъобразността на условията в това предложение, а от друга страна намерението на Правителството да възобнови съществуващото в[ъв] време на Турското Правителство сиропиталище, на което тая фабрика принадлежи

Постановиха:

Да не са вземе в[ъв] внимание предложението на управляющий на Народната Банка.

[. . .]

*Д. Цанков
Г. Тишев
Х. Стоянов
П. Каравелов*

ЦДА, ф. 284К, оп. 1, а. е. 1, л. 65 – 70. Оригинал. Ръкопис.

1. Днес Княжево, квартал на София.

№ 32

ПРОТОКОЛ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ С РЕШЕНИЕ ЗА
ПРОВЕЖДАНЕТО НА КОНКУРС ЗА ОТСИЧАНЕ НА МЕДНИ МОНЕТИ

София, 20 август 1880 г.

Протокол № 39

Присъстваха: Минист[ъ]ра на Външните Работи и
Исповеданията и Председател на Министерский Съвет,
Господин Д. Цанков, Минист[ъ]ра на Военните Работи,
Генерал Ернрот, Минист[ъ]ра на Финансите, Господин П.
Каравелов, Минист[ъ]ра на Вътрешните Работи, Господин
Г. Тишев, Минист[ъ]ра на Правосъдието, Господин Хр.
Стойанов, Минист[ъ]ра на просвещението, Господин И.
Гюзелев.

Слушаха:

I. Отношението от Министерството на Финансите от 14-ий Август под № 7935 относително конкурсът, който трябва да стане за приготвянето на медните монети.

Постановиха:

1. Да стане публичен конкурс за приготвянето на медните монети, като се обяви чрез официалните вестници на Европейските държави за това.
2. Търгът да стане в София, в който да са приемат условия писменни и устни.
3. Приготвителът да представи от подлежащото си правителство изискуемата гаранция за качеството и количеството на приготвените от него монети.
4. Приготвителът да са задължи да предаде приготвените от него монети в разни пунктове, а именно: Видин, Лом, Рахово, Никопол, Свищов, Русчук, Силистра, и Варна, в размер, който ще му са определи от Министерството на финансите.
5. Да са заплати на приготвителът в злато.
6. Предоставя са на Министерството на Финансите да прибави и други условия, които то намери за удобно, за по-скорошното и по-сигурното приготвяние на медните монети.

[...]

Х. Стоянов
И. Н. Гюзелев
Д. Цанков
К. Эрнрот
П. Каравелов

№ 33

**ПРОТОКОЛ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ С РЕШЕНИЕ ЗА ИЗПРАЩАНЕ НА
МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ В РУСИЯ ЗА ПРЕГОВОРИ ПО ВЪПРОСА ЗА ОТСИЧАНЕ
НА МОНЕТИ, ЗА СТРОЕЖА НА ЖЕЛЕЗНИ ПЪТИЩА И ЗА БАНКИТЕ**

София, 25 август 1880 г.

Протокол № 38

Присъствуваха: Минист[ъ]ра на Външните Работи и
Исповеданията и председател на Министерский Съвет,
Господин Д. Цанков, Минист[ъ]ра на Финансите, Господин
П. Каравелов, Минист[ъ]ра на Вътрешните Работи,
Господин Г. Тишев, Минист[ъ]ра на Правосъдието,
Господин Хр. Стоянов и Минист[ъ]ра на Просвещението,
Господин И. Гюзелев.

Слушаха:

[. . .]

V. Необходимостта да са прати едно лице компетентно в Русия за да са споразумее с Руското Правителство по въпросите за монетите, железните пътища и банките.

Постановиха: Да са командирова, Господин Минист[ъ]р на Финансите, за тая цел.

*Д. Цанков
П. Каравелов
Х. Стоянов
И. Н. Гюзелев
Г. Тишев*

ЦДА, ф. 284К, оп. 1, а. е. 1, л. 89 – 90. Оригинал. Ръкопис.

№ 34

**ПРОТОКОЛ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ С РЕШЕНИЕ ОТНОСНО
ОТПУСКАНЕТО НА ЗАЕМ ОТ 40 000 ТУРСКИ ЛИРИ НА ПРАВИТЕЛСТВОТО НА
ИЗТОЧНА РУМЕЛИЯ**

София, 28 август 1880 г.

Протокол № 39

Присъствуваха: Минист[ъ]ра на Външните Работи и
Исповеданията и Председател на Министерский Съвет,

Господин Д. Цанков, Минист[ъ]ра на Военните Работи,
Генерал Ернрот, Минист[ъ]ра на Финансите, Господин П.
Каравелов, Минист[ъ]ра на Вътрешните Работи, Господин
Г. Тишев, Минист[ъ]ра на Правосъдието, Господин Хр.
Стоянов и Минист[ъ]ра на Просвещението, Господин
И. Гюзелев.

Слушаха:

[. . .]

VIII. Рапортът от Българската Народна Банка от 23-й Август 1880 г. под № 286, препратен в Съвета от Министерството на Финансите с отношение от 27-й Август под № 8687, относително даванието в заем още 40 000 турски лири на Правителството в Источна Румелия.

Като са взе в[ъв] внимание, че понеже Българската Народна Банка разполага с малки сумми

Постановиха:

Да са отговори на Румелийското Правителство, че Българската Народна Банка не е в състояние да удовлетвори желанието му за да му са дадат взаимнообразно още 40 000 франка, и да му са припомни да върне взетите от него досега взаимнообразно сумми.

*Х. Стоянов
И. Н. Гюзелев
Д. Цанков
П. Каравелов
К. Эрнрот*

ЦДА, ф. 284К, оп. 1, а. е. 1, л. 91 – 93. Оригинал. Ръкопис.

№ 35

**ПРОТОКОЛ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ С РЕШЕНИЕ ПО МОЛБАТА НА
БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ЗА ОТКРИВАНЕ НА БАНКОВ КЛОН В ГР. РУСЕ**

София, 10 септемврий 1880 г.

Протокол № 41

Присъствуваха: Минист[ъ]ра на Външните Работи и
Исповеданията и Председател на Министерский Съвет,
Господин Д. Цанков, Минист[ъ]ра на Правосъдието,
Господин Хр. Стоянов, Минист[ъ]ра на Просвещението,
Господин И. Гюзелев, и наместникът на Минист[ъ]ра на
Финансите, Господин Д. Каранфилович.

Слушаха:

[...]

IV. Отношението от Министерството на Финансите от 10-й Септемврий 1880 г. под № 9267, чрез което съобщава, че Народната Банка ходатайствува да ѝ са позволи да отвори едно свое Отделение в г[р.] Руссе.

Като са взе в[ъв] внимание, че сесията на Народното Събрание наскоро ще са отвори, в която може би да са види за нужно да станат някакви си променения в Банката¹,

Постановиха:

Да не са изпълни ходатайството на Народната Банка да ѝ са позволи да отворя Клон в Руссе или другаде.

*Х. Стоянов
И. Н. Гюзелев
Д. Цанков
Д. Карамфилович²*

[Върху протокола – надпис:] *Тишев не присъствувал.*

ЦДА, ф. 284К, оп. 1, а. е. 1, л. 97 – 98. Оригинал. Ръкопис.

1. Несъмнено предположението за промени в Българската народна банка е направено предвид внесения в Народното събрание проект за преустройство на банката на акционерен принцип (предложен от Г. О. Генсбург и С. С. Поляков).

2. Димитър Петрушов Карамфилович (1839, Велес – 1906). Завършва търговска гимназия в Будапеща, работи в търговска кантора във Виена, занимава се с търговия в родния си град. Представител е на Българската екзархия пред Високата порта в Цариград за Велешка епархия. Участва в Руско-турската война в 1877 – 1878 г. След Освобождението е един от основателите на финансовата администрация, министър на финансите.

№ 36

ПИСМО ОТ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ДО МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ ЗА ОТСИЧАНЕТО НА БЪЛГАРСКИ МЕДНИ МОНЕТИ

София, 28 ноември 1880 г.

До Господина
Минист[ъ]ра на Финансите,

Имаме честта да Ви представим при настоящето под № 481 оферта от страна на Банката за направата на франка 2 100 000 номинална стойност медни монети, съгласно § 17, п[ункт] ж. от Устава.

На основание на устното обяснение, което благоволихте да дадете на нашия Г[осподи]н Директор, не приложихме изискуемата гаранция от зл[атни] фр[анка]

50.000, но ако нужда стане – няма освен да заповядаме и ще Ви представим такава.

Ако има нужда от лично присъствие, Управлението на Банката упълномощава Г[осподи]на Директора Георг[и] К. Желяскович да я представлява, съгл[асно] § 6 от Устава.

Българска Народна Банка
Директор: *Геор. К. Желяскович*
За Контрольор: *П. Икономов*¹

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 24, л. 36. Оригинал. Ръкопис.

1. Вероятно Павел Икономов (неизв.). Роден в Свищов, завършва гимназия в Саксония, работи в банкерско-търговски кантори в Браила. Участва като доброволец в Сръбско-турската война през 1876 г. и в Руско-турската война през 1877 – 1878 г. След Освобождението е член на Софийския окръжен съд и дългогодишен служител в Българската народна банка. За него виж тук: док. № 149 и 150.

№ 37

ОФЕРТА ОТ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ДО МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ ЗА НАПРАВА НА МЕДНИ МОНЕТИ

София, 28 ноември 1880 г.

№ 481

ОФЕРТА

от Българската Народна Банка

за направата на медните монети от фр[анка] 2 100 000

от състав 95% чист бакар

4% „ калай

1% „ цинк

			номинална стойност	диаметър	грамаж
15 000 000	парчета по 10 стотинки	фр.	1 500 000	30 мм	10
10 000 000	„ „ 5 „	„	500 000	25 мм	5
5 000 000	„ „ 2 „	„	100 000	20 мм	2

1) Времето за [в]сичкото предаване се определява на 12 месеца от денят, [в] който стане споразумението на Княжеското правителство с Правителството на държавата, на което ще се секът монетите. Половината от сумата ще се предаде в разстояние на 6 месеца, а другата половина до изтечението на срокът от 12 месеца. Със [в]сичко това Банката ще се старае по възможност да се предадът монетите и по-скоро от този срок.

2) Предаването ще стане в количествата, които Министерството ще укаже в

следующите градове на Княжеството: Видин, Лом-Паланка, Рахово, Никопол, Свищов, Русчук, Тутракан, Силистра и Варна.

3) Стойността на тези медни монети от 2 100 000 франка Княжеското правителство ще заплати на Българската Народна Банка, без никакви други разноси по франка 32.60 в злато за сто франка медни монети [в]сичко златни франка 684 600 – шестстотин осемдесет и четири хиляди и шестстотин.

4) Способът за плащанieto ще се определи частно между Министерството на Финансите и Българската Народна Банка.

5) [В]сичките други условия, обнародвани в Държавний Вестник се приемат напълно от Българската Народна Банка.

6) Моделът, по когото Банката ще отчекани медните монети, се намира в Министерството на Финансите.

Българска Народна Банка
Директор: *Геор. К. Желяскович*
за Контрольор: *П. Икономов*

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 24, л. 37. Оригинал. Ръкопис.

№ 38

РАПОРТ ОТ КОМИСИЯТА ПО ОФЕРТИТЕ ЗА ОТСИЧАНЕ НА БЪЛГАРСКИ МЕДНИ МОНЕТИ ДО МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ

София, 30 ноември 1880 г.

До Господина Минист[ъ]ра на финансите

Репорт от Комисията за разглеждане офертите за насичането българските медни монети

Господине Министре!

Съгласно с предписанието Ви от 27 ноемврий т. г. под № 12511 [в]сичките членове на комисията събраха се вчера в една от залите на Министерството на външните работи, гдето в 12 часа господин Председателя[т] отвори публично заседание в присъствието на няколко души от конкурентите и на другите лица. След прочитането протокола от първото заседание на комисията, отвори се куверта, който съдържаще пристигналите оферти, които се и прочетоха по хронологически ред, както се види и от протокола на това заседание, което се затвори на 3 часа след пладне.

Снощи (29 ноемврий) от 6 1/2 до 11 часа вечерта, комисията в пълния си състав държа главно заседание за да изучи подробно офертите и да се произнесе коя от тях е най-износна за правителството.

Понеже за основание на [в]сичките оферти служи обявлението от Министерството на финансите за насичането на български медни монети, публикувано на 29 октобър/10 ноемвр т. г., то комисията счете за своя длъжност да прегледа още вед-

нъж [в]сичките условия на това обявление, в което се и указаха две точки, които, според комисията, заслужават особено внимание при сключването контракта за насичането монетите. Тези две точки са законното отбиване от тежината на монетите и VI-то условие от споменатото обявление; защото според напечатаната таблица законното отбиване на тежината е десет на сто, което отбиване, по мнението на комисията, е много голямо, а шестото условие чини се да не е в пълно съгласие с условията V и VII, затова могло би да бъде причина за неспоразумение измежду правителството и предприемача.

След разглеждането [на] обявлението, комисията премина към изучението [на] офертите и има чест да Ви изложи в следующето накратко техните съдържания:

1) Оферта от господина А. Allard, директор на Белгийския монетен двор в Брюксел. Господин А. Allard желае да насече монетите в поверения нему монетен двор и да ги предаде в един от следующите градове според назначените, за [в]секи отделно, цени:

Брюксел за	598 500 франка
В[и]ена „	661 500 фр[анка]
Букурещ „	703 500 фр[анка]

С една телеграма г[осподи]на Allard съобщава после, че той приема да предаде монетите във Варна, ако му се заплати за транспорт 12 сантима на килограм, тъй щото като се притурят и тези разноски на цената в Брюксел, излиза, че за монетите предадени във Варна трябвало да се плати 623 700 фр[анка]. Изискваната гаранция според IX условие от обявлението не е вложена.

2) Оферта от господа „James Watt & Cie“ в Лондон, която не е направена съгласно със [в]сичките условия на обявлението и предлага да се предадат монетите във Варна за 585 400 фр.

3) Оферта от Българската народна банка в София. Офертата е съгласна със [в]сичките условия на обявлението, и определя за предаването [на] парите максимален срок 12 месеца, а цена 32.60 фр. за сто франка, т. е. 684 600 фр. за [в]сичко.

4) Оферта от госп[один] Йосифа Познански в Петербург, според която монетите ще се направят в Брюкселския монетен двор и ще се предадът на гарата в Брюксел, със заплата 680 500 франка, като отстъпи Бълг[арското] правителство предварително други 9000 фр[анка] за направата естампилите¹. Тази оферта не е съгласна с много условия от обявлението.

5) Оферта на господа „Ralph Heaton & Sons“ в Бирмингам, според която монетите ще се насекът в собствения на фирмата монетен двор. Тези господа задължават се да предадат парите в разстояние на 3 – 4 месеца според II-то условие от обявлението и желаят да им се плати в Букурещ по 25.87 фр[анка] за сто франка, т. е. 543 270 фр[анка] за [в]сичко. Офертата съгласна е със [в]сичките условия на обявлението, [с] изключение само VII-то.

6) Оферта от господа „Schöller & Cie“ във В[и]ена. Тази фирма предлага да насече парите във Виенския монетен двор с цена 33.95 фр[анка] за сто франка т. е. 712 950 фр[анка], която сума трябвало Бълг[арското] правителство да вложи като депо в една виенска къща, като отстъпи на фирмата 200 000 фр[анка] аванс. Монетите ще се предадът в разстояние на 6 – 9 месеца според второто условие от обявлението.

7) Оферта от господата „Jorsch & Söhne“ във В[и]ена. Фирмата предлага да насече парите във В[и]енския монетен двор, да ги предаде във Видин, гдето да ѝ се изплати по 35.904 фр[анка] за сто франка, т. е. 753 984 франка за [в]сичко.

8) Оферта от „Ludwig Löwe & Cie“, според която парите ще се насекът в разстояние на 2 – 3 месеца и предадът във Варна. Офертата е съгласна с[ъс] [в]сичките условия от обявлението, изключая само втората част от II-то условие.

Освен изброените по-горе оферти, комисията намери в куверта и следующите две телеграми:

а) Депенша от „L. Y. Enthoven & Cie“ в Хага за насичането 30 000 000 парчета монети в Хамбургския монетен двор за 754 000 франка.

б) Депенша от „Basse Salve“ в Алтона, с която се предлага направата на монетите с цена по 35.75 фр[анка] на стотех франка, т. е. за 750 075 фр[анка] [в]сичко, и която явява, че има на път писмена оферта.

Тези депешни комисията не можеше да счита като законни оферти, затова и реши да ги остави без [в]сяко последствие.

От споменатите осем оферти трябваше да се изпуснат от разглеждане като несериозни офертите назначени от 1), 2) и 4), защото нямаха изискваната според IX условие гаранция, а и въобще в много се несъгласяват с публикуваното обявление за насичането бълг[арски] медни монети. Измежду останалите пет оферти, комисията като мисли, че офертите под [номера] 5) и 8) са по-износни за Правителството, нежели онези под [номера] 3), 6) и 7), подложи речените две оферти на особено сравнително изучение, резултат[ът] на което е в следующето изложение:

а) „Ralph Heaton & Cie“ ще секат монетите в своя монетен двор, със задължение да представят за тях изисквания от III условие Judgement² от Лондонския правителствен монетен двор; „Ludwig Löwe & Cie“ казват само, че приемат [в]сичките условия на обявлението, трябва прочее да се предполага, че те приемат I-то и III-то условие напълно.

б) „Ralph Heaton & Cie“ задължават се да предадът парите в разстояние на 3 – 4 месеца от деня на подписването [на] контракта; „Ludwig Löwe & Cie“ казват, че им е нужно 6 – 8 недели за изрезването и направата матриците и естампилите, а задължават се да насекът самите монети в разстояние на 2 – 3 месеца „според желанието на Правителството“.

в) „Ralph Heaton & Cie“ искат да направят и метала на монетите за 543 270 франка и предават монетите в градовете Видин, Лом, Рахово, Никопол, Свищов, Русчук и Варна; „Ludwig Löwe & Cie“ искат само 525 000 франка, но предават парите само в гр. Варна.

г) „Ralph Heaton & Cie“ желае, щото заплатата 543 270 фр[анка] за монетите да им се внесе в Букурещ щом се проверят насечените пари от английските държавни чиновници в Бирмингам; „Ludwig Löwe & Cie“ казват, че изплащането ще стане според междуособното споразумение измежду правителството и фирмата.

Както се види из това сравнение, измежду условията на едната и друга оферта няма значителна разлика, затова комисията реши да Ви препоръча заедно като най-износни за Правителството офертите от „Ralph Heaton & Cie“ и „Ludwig Löwe & Cie“, като оставя, Господине Министре, на Ваше благоусмотрение да предпочетете една от тях.

При настоящия си рапорт Комисията прилага [в]сичките 8 оферти и 2 телег-

рами, заедно с една запечатана оферта, която се предаде на комисията, след затварянето на публичното заседание, и която оферта не можеше вече да се отвори, тъй също и протоколите на заседанията, които Комисията държи.

Председател: *И. Ценов*
Членове: *М. К. Сарафов*³
*И. Н. Бракалов*⁴
Член-секретар: *Ив. Д. Ташев*

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 24, л. 3 – 6. Оригинал. Ръкопис.

1. Печатите (фр. – estampille)

2. Разрешение (англ.)

3. Михаил Костадинов Сарафов (1854, Търново – 1924). Завършва гимназия в Загреб, слуша лекции във Философския факултет на Загребския университет, в Политехниката в Мюнхен и в Колеж дьо Франс в Париж. Деен участник е в националноосвободителното движение. След Освобождението е министър на народното просвещение, министър на финансите, администратор в Българската народна банка, министър на вътрешните работи, директор на Солунската българска гимназия, зам.-директор на Застрахователно дружество „Балкан“, дипломатически агент на Княжество България във Виена и пълномощен министър на Царство България в Цариград. Дописен и редовен член е на Българското книжовно дружество.

4. Иван Недялков Бракалов (неизв.). Роден в Калофер в семейството на търговец. Учи в търговско училище във Ватвил, Швейцария. След Освобождението е дългогодишен служител и администратор в Българската народна банка.

№ 39

ДОГОВОР МЕЖДУ ПРАВИТЕЛСТВОТО НА КНЯЖЕСТВО БЪЛГАРИЯ И ФИРМАТА „РАЛФ ХЕТЪН И СИНОВЕ“ – БИРМИНГАМ, ЗА ДОСТАВКАТА НА МЕДНИ МОНЕТИ

София, 5 декември 1880 г.

ДОГОВОР

за доставката на медни монети за Княжество България

Между Г[осподи]н Каравелов, Министър на финансите и Председател на Министерския съвет на Негово Превъзходителство Г[осподи]н Княза на България, от името на правителството на Княжеството от една страна

И Господата Ралф Хетън и Синове от Бирмингам, при Монетния двор на Правителствата на Англия, Франция, Италия, Румъния, Сърбия и др.

Стигна се до съгласие за следното:

Чл. I. Господата Ралф Хетън и Синове се наемат да доставят следните медни монети на Княжество България:

15 000 000 монети	от 10 сантима,	франка 1 500 000
10 000 000 „	„ 5 „ ,	„ 500 000
5 000 000 „	„ 2 „ ,	„ 100 000
30 000 000 монети		Общо: 2 100 000

Чл. II. Монетите ще бъдат изработени съгласно таблицата по-долу, съдържаща се в закона, гласуван от Народното събрание на Княжество България и обнародван с указ на Княза от 27 май/9 юни 1880 г. под номер 229.

Таблица

Количество на монетите	Стойност на монетите фр. сант.		Тегло на монетите (гр[ама])		Сплав на монетите	
15 000 000	0	10	0	10	Мед	0,95
10 000 000	0	05	0	5	Калай	0,04
5 000 000	0	02	0	2	Цинк	0,01
Толеранс в теглото	Толеранс в сплавта		Диаметър на монетите (мм)			
0,010	Мед	0,01	30			
0,005	Калай и	{ 0,05	25			
0,003	Цинк		20			

Монетите ще бъдат проверени в Монетния двор в Бирмингам от официалните власти към него, посочени от Британското правителство, след което ще бъдат изпратени, като опаковките ще бъдат добре затворени и подпечатани с 4 печата от същите официални власти и придружени от протокол, съставен пак от тях, доказващ, че сеченето на монетите е извършено съгласно изискванията на таблицата по-горе.

Правителството на Княжеството декларира, че гаранцията, изисквана в чл. 9, последната алинея на закона, ще бъде изпълнена с подписването на протокола.

Чл. III. Предприемачите се наемат да доставят в цялост 30 000 000 монети на номинална стойност 2 100 000 франка за цената от 543 270 франка, включително разносните по опаковането, транспорта и рисковата застраховка франко пристанища Видин, Лом, Оряхово, Никопол, Русчук и Варна след взаимно съгласие за количеството за предаване във всяко пристанище.

Чл. IV. Българското правителство може да упражнява всякакъв контрол, какъвто сметне за необходим при сеченето и изпращането на монетите, но след получаване съгласие от Дирекцията при Монетния двор.

Чл. V. Сеченето на монетите ще се извършва съгласно всички точки на рисунките, представени на Правителството на Княжеството и потвърдени от Министъра на финансите.

Чл. VI. След сеченето на монетите матриците ще бъдат задържани в Кралския монетен двор в Лондон докато Българското правителство изпрати делегати, за да ги получат. Печатите ще бъдат унищожени след като сеченето на монетите е

завършено и се изготви протокол, удостоверяващ унищожението, и който ще бъде изпратен на Българското правителство.

Чл. VII. Плащането ще бъде в злато и ще се извърши в Букурещ, веднага щом бъде положен подпис върху удостоверяващия проверката протокол, което ще бъде направено от съответните чиновници на Английското правителство и на Министъра на финансите в София.

Чл. VIII. Доставка на монетите ще бъде извършена изцяло в срок от 3 до 4 месеца от подписването на договора и утвърждаване на рисунките на монетите. Предприемачите няма да заплащат нищо за таксите за влизане, митнически такси, за марки и каквито и да са други такси.

Чл. IX. Предприемачите ще депозират в касата на БНБ – София гаранция от 50.000 франка в банкноти на „Bank of England“. Тази гаранция ще бъде върната на предприемачите, веднага след изпълнението на договора.

Чл. X. В случай на трудности между договарящите се страни, ще бъде съставен арбитражен съд, чийто състав ще се определи от Министъра на финансите, от една страна, и от друга страна от дипломатическия представител на Великобритания в София или от самите предприемачи. В случай че двамата арбитражи не достигнат до съгласие, те ще определят трети. Решенията на този съд не подлежат на обжалване.

Договорът е изготвен и подписан в два екземпляра в София на 5 декември, стар стил, 1880 година.¹

Министър на финансите
и Председател на Министерския съвет: *Каравелов*
Министър на Външните работи: *Н. С. Стойчев*
Ралф Хетън и Синове

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 24, л. 79 – 81. Оригинал. Ръкопис.

1. Договорът е написан на френски език, но тук съдържанието му се предава само в превод.

№ 40

ОФЕРТА ЗА СЕЧЕНЕ НА БЪЛГАРСКИ МЕДНИ МОНЕТИ ОТ ФИРМАТА „РАЛФ ХЕТЪН И СИНОВЕ“ – БИРМИНГАМ, ДО МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ

Бирмингам, 10 декември 1880 г.

До Негово Превъзходителство
Г[осподи]н Министъра на финансите
София

Ние, долуподписаните, Господата Ралф Хетън и Синове от Бирмингам, Англия, при Монетния двор на правителствата на Англия, Франция, Италия, Румъния и Сърбия, имаме честта да представим на Негово Превъзходителство, Министъра на финансите на България, условията, при които сме готови да доставим изцяло Бронзовата монета на България в посочените градове, а именно Видин, Лом, Оряхово,

Никопол, Свищов, Русчук и Варна, както Негово Превъзходителство е посочил в Указа си от 30 октомври и съгласно всичките изброени условия. Нашата последна цена в злато за 100 франка на медните монети е 25.87 франка, т. е. за 30 000 000 монети, общата сума ще бъде 543 270 франка.

Ние не поемаме задължението за заплащане на каквито и да са такси, били те такси за влизане, митническа такса, такса за марки и др. Доставка ще бъде изпълнена в срок от 3 до 4 месеца от датата на подписване на договора, макар че правителството в същото това време решава въпроса за матриците.

Заплащането ще се извърши в Букурещ, в злато, веднага след като медните монети бъдат проверени от съответните власти при английското правителство.

Монетите ще бъдат проверени в нашия Монетен двор, в Бирмингам, от официалните власти на английското правителство, преди да бъдат изпратени, след което ще бъдат опаковани и запечатани с 4 печата от същите официални власти и ще се придружават от свидетелство, издадено от Кралския монетен двор на Англия.

Тук приложени Ви изпращаме две рисунки на монетата, но сме готови да направим промяна в тях, ако желаете такава. Депозирали сме в касата на БНБ-София гаранция от 50 000 франка в банкноти на „Bank of England“, за което имаме разписка от Директора на БНБ.

Приемете Г[осподи]н Министър най-дълбокото ни уважение

Ралф Хетън и Синове

15 декември – Получено от Министъра на Финансите

1. Удостоверение за Нотариална заверка
2. Гаранция на английското правителство, подписано от [- - -]
3. 2 рисунки на монетите.

Ралф Хетън и Синове¹

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 24, л. 48. Оригинал. Ръкопис.

1. Офертата е написана на френски език, но тук съдържанието ѝ се предава само в превод.

№ 41

ДОКЛАД ОТ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ДО БЮДЖЕТНАТА КОМИСИЯ НА ВТОРОТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ ЗА КАПИТАЛА И ДЕЙНОСТТА НА БАНКАТА, И ОБСЪЖДАНЕ НА ЗАПЛАТИТЕ НА НЕЙНИТЕ СЛУЖИТЕЛИ ОТ НАРОДНИТЕ ПРЕДСТАВИТЕЛИ

София, 17 декември 1880 г.

[...]

Докладчик Анев¹: За банката се говори в бюджетната комисия, но тъй като г[осподи]н М[инистър] на Финансите се опълномощи от Нар[одното] Събрание да я организира, то сега нищо не остава да се говори за нея. Г[осподи]н М[инистър] на Финансите сам ще има пред вид да отвори клонове от банката покрай Дунава, защото сега е ужасна мъчнотия в това отношение, като търговците прехвърлят пари

с 12 % провизия², тъй щото дохожда, че нашите търговци вземат парите с лихва повече от 12 %. Освен това, тук има един рапорт от Банката и ако желае Нар[одното] Събрание мога да го прочета.

Председател: Желае ли Нар[одното] Събрание да прочете рапорта от Банката? (Желае).

Докладчик: (Чете:)

„До почитаемата бюджетарна комиссия в Българското Нар[одно] Събрание.

Съгласно с писменното искание на почитаемата бюджетна комиссия от днес, имаме чест да изложим следующото:

Българската Нар[одна] Банка почна лани с един капитал от 2 000 000 фр[анка]; на свършването на годината, понеже поради ограниченията по уставът не можеха да станат почти никакви операции, Банката можа да покаже една печалба само от фр[анка] 1440.84 срещу разноски от фр[анка] 24 250.04; Освен тъй загуба на разносните фр[анка] 22 809.20 чрез превръщанieto курсът на рублите от 4 фр[анка] на 3.70, по който курс те бяха приети в касата на банката, капиталът се умали с още 23 824 фр[анка] 60 сан[тима]; тъй щото капиталът на банката представляваше в началото на текущата година цифрата от фр[анка] 1 953 366.20 разпределена тъй: фр[анка] 1 776 597.27 основний и фр[анка] 176 768.93 запасний фонд.

В[ъв] второто шестмесечие Банката реши да свърже по-обширни сношения с някои и други европейски пияци³ и до днес успя да направи едно зимание-давание с Букурещ на фр[анка] 1 500 000; с Виена на фр[анка] 830 000; с Париж на фр[анка] 110 000; с Петербург на 300 000, и с Цариград на фр[анка] 160 000, които в разни епохи се внесоха и постепенно истеглиха за нуждите на Банковите клиенти.

Това движение принесе на Банката една печалба до свършването на месец Ноемврий т. г. фр[анка] 79 071.78 срещу разноски 32 354.70.

Тези печалби до сключването на годината ще има да се уголемят с още приблизително 60 000 фр[анка] от разни сметки, тъй щото печалбите за новата година ще представят една цифра от фр[анка] 139 071.78, а всичките разноски фр[анка] 35 354.70. Прочее чистата печалба, с която ще да уголемим капиталите на Банката за нова година ще бъде приблизително фр[анка] 103 717.08.

Не можем да умълчим при този случай, че за да придобием тези сумми, нам се е доставило туй твърде мъчно и скъпо, понеже Ви е известно, че София е отстранена от търговските пияци и от търговия. Нашите рапорти до Финансовото М[инистерст]во от самото отваряне на Банката не са преставали да оказват на преиначенията на някои от членовете на устава и да се въвеждат някои и други преобразувания, които да са износи и за подкрепяването на местната търговия и за подпомагане развитието на индустрията в държавата. Но главний лост за преуспяването на Банката и за по-удачното нейно работение остава неизбежно отварянieto на отделения покрай дунавските градове и в[ъв] Варна, за осъществяването на което тоже сме ходатайствovali няколко пъти пред Финансовото Министерство.

Българска Народна Банка.
Директор: *Геор. К. Желязкович*
Контролер: *Исидор Михайлович*

Паничерски⁴: При всичко, че комиссията е свалила една част от заплатите на служащите в Банката, пак ми се вижда, че суммата е твърде голяма. Един Управи-

тел на Банката да взема 12 000 фр[анка] (Гласове: той взема 9600 фр[анка]). Даже 9600 фр[анка] са много. Аз мисля, че му е достатъчно толкоз, колкото на един главен секретар, т. е. 7000 фр[анка], а на контролера до 4800 фр[анка]. А колкото за техните помощници, съгласен съм да вземат по толкова, колкото им го е направила комиссията.

Докладчик: Ние не сме свалили. Както казах, 12 000 фр[анка] беше по ветхото, а сега е представено 9600 фр[анка]. Това стана по предложението на г[осподи]на М[инистъ]ра на Финансите и в комиссията останахме всички съгласни. Ако ли г[осподи]н Паничерски мисли, че 9600 са много, то има да му кажа, че не ще намери човек нито за 10 000 фр[анка], защото такива хора са твърде малко. От директора зависи да направи много полза. Той трябва всеки ден да щудира⁵ върху всичките курсове в света. Тогава не е лесна работа. Най-сетне работата зависи от Нар[одно]то Събрание.

Паничерски: Аз не виждам да е направила тази банка никакви чудесии. Че е зависело от Управителя на Банката нещо и т. н. ... В М[инистерст]вото на Финансите главният секретар получава по 7000 фр[анка] и каква огромна работа има? Аз имах случай да видя управителя на тази банка, касиера и контролера колко работа имат. Те имат работа само по 2 часа на ден, а повечето време се разхождат. За това управителя[т] не трябва да получава повече заплата отколкото един главен секретар, защото ако остане тъй, то ще бъде много обидно за другите чиновници.

М[инистъ]р Каравелов: Нар[одното] Събрание даде пълномощие да се преобразува банката. Ако я оставим така, както е сега, то по добре е тогава просто да се закрие. Завчера казах, че сребро може да се купи много ефтино, и както се указа, те взели и купили стари рубли със злато. Това е просто спекулация.

Платите не съ толкова големи. 9000 фр[анка] не са много, но не при такава банка, както съществува сега. Сега вотираме преобразована Банка. Затова да се приеме това, както го е представило М[инистерст]вото. (Гласове: съгласни).

Симидов: Г[осподи]н Паничерски каза, че за банката е много платата, като мисли, че досега банката не е работила. Аз няма да обвинявам тези г[оспо]да, защото уставът не им е позволявал, но именно за това трябва да уголемим платата, защото до сега лицата не са имали работа. Като уставът не ги е оставил да работят, то не трябва да ги обвиняваме. Директора на банката и касиера трябва да са достойни хора и 50 000 фр[анка] разноски са нищо, ако тия хора са способни, ако не са способни, то и 5000 фр[анка] са много.

Председател: Желает ли някой да говори? (Не). Който не приема 43 000 лева за разноски на банката да си вдигне ръката. (Никой не дигна).

М[инистъ]р Каравелов: Тая сума няма да влиза в бюджетът, тя си е особенна и те трябва да се вземат от нейните пари, а не от бюджета.

[- - -]

ЦДА, ф. 173К, оп. 8, а. е. 4, стр. 273 – 274. Печатно. (Дневници на Второто обикновено народно събрание. Кн. III. С., 1881 г.)

1. Димитър Ген. Анев (неизв., Свищов – 1899). Учи във Виена и Париж. Занимава се с търговия. Участва в националноосвободителното движение – член е на Свищовския революционен комитет, събира доброволци за Втората българска легия. Един от основателите е и председател на дружество „Напредък“ във Виена. След Освобождението е председател на Свищов-

ския градски съвет, народен представител в Учредителното събрание, окръжен управител в Русе. Неколкократно е избран за народен представител.

2. Комисиона, възнаграждение на посредник.

3. В случая със значение на борси (итал. – piazza).

4. Михаил Паничерски (неизв.). Роден е в Бесарабия. Учи в Болградската гимназия. Завършва Юридическия факултет на Новорусийския университет в Одеса. Работи като учител, взема участие в националноосвободителното движение като секретар на революционния комитет и на Българското централно благотворително общество в Болград. След Освобождението е председател на Балчишкия окръжен съд, народен представител в Учредителното събрание. Неколкократно е избран за народен представител.

5. Да следи, да проучва (нем. – studieren).

№ 42

ПИСМО ОТ МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА ДЪРЖАВНИЯ СЪВЕТ С ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ПРЕУСТРОЙСТВО НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

№ 5357

София, 4 март 1882 г.

Българската Народна Банка в досегашното си съществуване оправда отчасти назначението си, доколкото, сиреч, самите обстоятелства и Уставът ѝ допускаха. Нейното действие е било локално, ограничено повечето в отсамбалканската част¹, когато тя, единствено подобно учреждение в отечеството ни, би трябвало да бъде един улеснител за всичките почти страни в Княжеството. Ако това не е могло да бъде до сега, по разни и уважителни причини, то не трябва да продължава и за напред; толкос повече, че при съществуващата оскудност от капитали между народа ни, а от друга страна като нуждата за подобни двигатели от ден на ден се усеща повече и повече с проявлението на разните потребности, на които естествените следствия [са в]се по-живите сношения и помежду си, и с другите държави, то по² мене друго средство за удовлетворение [на] толкова многобройни[те] нужди не може да се намери другаде, освен в една добре устроена и на здрав базис поставена Народна Банка. Поставянето днешната ни Народна Банка в подобно положение ще стане с приемането на три условия: 1) увеличението на капиталите; 2) отварянето отделения в някои от по-първите търговски градове и 3) изменението на настоящия Устав. За сполучното постигане на това, аз съм напълно уверен, и моето мнение е да [в]земем за основа пътят, показан в уставът на Ромънската „Banca national“, която за едно кратко време се показва толкова благодатна за държавата им, и такава име и значение доби в света, щото акциите ѝ от 500, стигнаха в последно време и до 2000 лв. Само в такъв случай ще можем каза, че Банката е достигнала до оная висота, която по назначението си, би трябвало да има за страната ни.

Това като Ви съобщавам Господине Председателю, чест имам да Ви изпроводя и самият устав на горепоменатата Банка на Ромънски и в преводът ѝ на Българският език, с покорна молба да го прегледате и като вземете пред вид моите възгледи, да имате добрината да ми съобщите мнението си по тоя толкос важен въпрос, че в случай на одобрение, да могат са взе по-скоро мерки за осъществлението му. В няколко дена ще добия писмено и мнението на Съветникът по повереното ми ми-

нистерство Г[осподи]на Кейе³, което ще Ви испратя допълнително веднага с получаванието му.

Минист[ъ]р: *Геор. К. Желязкович*

Началник на Отделението: *Г. П. Шойлеков*⁴

[Върху писмото – резолюция:] *Разглеждането на този важен въпрос се отлага до пристигането и на другите членове на Съветът, които по-добре разбират от подобни въпроси.*

9 март 1882 г.

[Т.] Икономов

[И друга, с почерк, различен

от този на първата:]

Горното е решение на Дръж[авний] Съвет, станало в заседанието му от 9-й март.

10 март [18]82 г.

[- -]

ЦДА, ф. 242К, оп. 2, а. е. 2581, л. 2. Оригинал. Бланка. Ръкопис.

1. Има се предвид територията на Княжество България, разположена на юг от Стара планина, т. е. столицата София и областта около нея, в границите ѝ, определени от Берлинския договор.

2. Т. е. според.

3. Емен Кейе (неизв.). Френски финансов специалист, назначен от министъра на финансите Георги Желязкович за съветник в Министерството по предложение на Григор Начович през 1881 – 1884 г. Освободен е от тази длъжност през август 1884 г. от тогавашния финансов министър Петко Каравелов.

4. Генчо Петков Шойлеков (1855, Клисурса – 1918). Учи в земеделско училище в Табор, Чехия, и във висши училища по земеделие в Кlostернойбург и Виена. След Освобождението е служител в Министерството на финансите, организира образцово едро земеделско стопанство (чифлик) край София (Горна баня), взима дейно участие в Първия земеделско-промишлен събор в Пловдив през 1892 г.

№ 43

ПРОТОКОЛ НА ФИНАНСОВИЯ СЪВЕТ ПРИ ДИРЕКЦИЯТА НА ФИНАНСИТЕ НА ИЗТОЧНА РУМЕЛИЯ С РЕШЕНИЯ ПО ПРЕДЛОЖЕНИЕТО НА ПРАВИТЕЛСТВОТО НА КНЯЖЕСТВО БЪЛГАРИЯ ЗА СЪЗДАВАНЕ НА ДЪРЖАВНА БАНКА В ОБЛАСТТА И ПО ПРОЕКТА НА ОТОМАНСКАТА БАНКА ЗА ПОЕМАНЕ НА БАНКОВИТЕ ОПЕРАЦИИ НА ИЗТОЧНОРУМЕЛИЙСКОТО ПРАВИТЕЛСТВО

Пловдив, 11 март 1882 г.

Протокол № 14 на Финанциялний Съвет на заседанието му от 11-ий Март 1882 [г.]

Под председателството на Г[осподи]на Ив. Ев. Гешов, Директор на Финанц[иите], и в присъствието на Г. Г.: М. Ив. Маджаров¹, главен Контрольор, П. Кар-

ловски², Гл[авен] Съкровищник, М. Р. Малеев³, Гл[авен] Счетоводител, [С. Д.] Веженев⁴, подДиректор и В. Павлитов⁵, Началник на Канцеларията, съветът се занимава с[ъс] следующите въпроси:

[. . .]

7. Тъй също предложението на Българското Правителство за отварянето [на] една банка, в която да вземе участие и тукашното правителство, не се прие от Съветът, а се реши да се отговори, че в политическите условия, в които е поставена Источна Румелия, основанието на подобно банково учреждение, което служи в областта като правителствено, е невъзможно, тъй като законът, който ще основе такова общо учреждение, няма никаква възможност да се потвърди от В[исоката] Порта. Като се прибави още, че ако основанието на подобно учреждение ще срещне непреодолими пречки, никакъв съществуващ закон не е противен на отварянето в Областта на един или повече клонове от Народната банка в София, и Дирекц[ията] на Финансите с удоволствие ще види взимането на една подобна мярка от страна на Българското Правителство.

8. Съветът разгледа проектът, испратен на Дирекцията от Главн[ия] Управител с писмо под № 3842 от 23 декемврий м[иналата] г[одина], с който тукашният клон на Оттоманската Банка предлага да му се остави без никакво възнаграждение, да прибира приходите и [да] плаща разходите, които стават в обл[астната] каса и в Касата на Пловдивското департ[аментно] Ковчежничество. Той взе следующото решение като реши да се отговори в същата смисъл Гл[авному] Управителю: „Исканието на тукашната банка не може да се вземе, за сега в[ъв] внимание, тъй като има едно решение, вземано от обл[астното] събрание, какво Об[ластното] Правителство не бива да си служи с Оттом[анската] Банка⁶ даже за своите нужди и съкровищни операции, камо ли да туря в нейните ръце приходите и разходите на гореспоменатите две ковчежничества“.

Подир това, съветът затвори заседанието си часът на 6 вечерта.

*Ив. Ев. Гешов
С. Д. Веженев
М. Ив. Маджаров
П. Карловски
М. Р. Малеев*

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 52, л. 27, 28. Оригинал. Ръкопис.

1. Михаил Иванов Маджаров (1854, Копривщица – 1944). Завършва Робърт колеж в Цариград, работи като главен учител в Пазарджик. След Освобождението е един от водачите на Народната (Съединистката) партия в Източна Румелия и участва в управлението на областта. Член е на Областното събрание и на Постоянния комитет, главен контролор в Дирекция на финансите и неин директор. След Съединението е министър на обществените сгради, пътищата и съобщенията, министър на войната, министър на външните работи и изповеданията, пълномощен министър на Царство България в Русия. Многократно е избиран за народен представител, подпредседател е на V велико народно събрание.

2. Петър Карловски (1853, Тулча – неизв.). Завършва гимназия в гр. Николаев, Русия. Учи като държавен стипендиант в Минния институт в Санкт-Петербург. Взема участие в руското анархистко движение и е арестуван за революционна дейност. След завръщането си в България работи в Дирекцията на финансите на Източна Румелия, а след Съединението е инспектор в Министерството на финансите.

3. М. Р. Малеев (неизв.). След Освобождението е финансов началник на Пловдивския департамент в Източна Румелия, а след това главен счетоводител в Дирекцията на финансите на областта.

4. Стоян Делчев Веженев (1842, Клисура – 1907). Преди Освобождението работи като учител и като управител на книжарницата на Хр. Г. Данов в Русе, взима участие в националноосвободителното движение. След Освобождението е поддиректор на Дирекцията на финансите в Източна Румелия, а след Съединението е съветник във Върховната сметна палата.

5. Васил Павлитов (неизв.). Учи в Галатасарайския лицей в Цариград. След Освобождението е началник на Канцеларията на Дирекцията на финансите на Източна Румелия, а по-късно началник на Канцеларията на Главния управител на областта.

6. Клонът на Отоманската банка в Пловдив е създаден в 1874 г.

№ 44

ПИСМО ОТ ДИРЕКТОРА НА ФИНАНСИТЕ НА ИЗТОЧНА РУМЕЛИЯ ДО ГЛАВНИЯ СЕКРЕТАР НА ГЕНЕРАЛ-ГУБЕРНАТОРА НА ОБЛАСТТА ЗА МНЕНИЕТО НА ФИНАНСОВИЯ СЪВЕТ ПО ПРЕДЛОЖЕНИЕТО НА МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ НА КНЯЖЕСТВО БЪЛГАРИЯ ЗА СЪЗДАВАНЕ НА ЕДНА ОБЩА БАНКА

Пловдив, 12 март 1882 г.

Г[осподин] Главний Секретарю,

В отговор на писмото Ви от 16 миналаго януария под № 242, имам чест да Ви съобщя, че Финанциялний Съвет на въверената мен Дирекция, по причина на многобройните други дела, с които имаше да се занимава, едва вчера има време да прегледа притвореното писмо на Г[осподина] Минист[ъ]ра на финанциите на Княжеството относително до едно съдействие от наша страна за преобразованието на Народната Банка в София. Финанц[иалний] Съвет, при всичките ползи, които и той предвижда и за двете съседни страни от основанието на едно добро банково учреждение, съзира в политическите условия, в които тая област е поставена, непреодолими спънки за основанието на една такава банка, каквато предлага Г[осподин] Минист[ъ]рът на финанциите. За учреждението на една банка, която да служи в тая област като правителствена, ще трябва закон. А има ли вероятност, че законът, който ще основе такова общо учреждение, каквото предлага Г[осподин] Минист[ъ]рът, ще бъде потвърден?

Но ако основанието на едно подобно учреждение ще срещне непреодолими пречки, никакъв съществуващ закон не е противен на отварянieto в областта на един или повече клонове от Народната банка в София, и Дирекцията на финанциите поне с удоволствие ще види [в]зиманието на една подобна мярка от страна на Министерството на финанциите в Княжеството.

Благоволете и пр.

Ив. Ев. Гешов

[Върху писмото – надпис:]

№ 296.

12 / 3[-ти] м[есеца] 1882 г.

№ 45

**ПИСМО ОТ ДИРЕКТОРА НА ФИНАНСИТЕ НА ИЗТОЧНА РУМЕЛИЯ ДО
ГЛАВНИЯ УПРАВИТЕЛ НА ОБЛАСТТА ЗА РЕШЕНИЕТО НА
ФИНАНСОВИЯ СЪВЕТ ПО ПРЕДЛОЖЕНИЯ ОТ ОТОМАНСКАТА БАНКА
ПРОЕКТ ЗА ПОЕМАНЕ НА ДЕЙНОСТТА НА ОБЛАСТНАТА КАСА И НА
КАСАТА НА ПЛОВДИВСКОТО ДЕПАРТАМЕНТНО КОВЧЕЖНИЧЕСТВО**

Пловдив, 18 март 1882 г.

Г[осподи]н Генерал-Губернаторе,

Имах честта да получа с[ъс] съобщението Ви от 26 Декемврий м[иналата] г[одина] под № 3842 препис из писмото от 23 Декемврий м[иналата] г[одина] на Тукашний Клон от Оттоманската банка заедно с копие от проектът ѝ, гдето предлага да ѝ се остави ней без никакво възнаграждение да прибира приходите и [да] плаща разноските, които се правят в Областната каса и в касата на Пловдивското департаментално ковчежничество.

Финансиалний Съвет на поверената ми Дирекция, на чието обсъждане едва [на]последък можах, в следствие на многото натрупани други дела, да подложа и този въпрос, реши без всякакви по-нататъшни размишления и разисквания, че исканието на Тукашната банка не може да се [в]земе за сега в[ъв] внимание, тъй като има едно решение [в]земано от Областното Събрание още в начало[то] на [. . .] порядък и в[ъв] времето на Г[осподи]н Шмид¹, какво Областното ни правителство не бива да си служи с Оттоманската Банка даже за своите нужди и съкровищни операции, камо ли да туря в нейните ръце приходите и расходите на горепоменатите две казначейства.

Така, догдето това решение на Областното събрание не се отмени, излишно е да се занимаеме с проектът, представен от Банката. А такъво едно отменение не ще може да стане, освен в идущата сесия на Областното Събрание, до която сесия ние ще имаме достатъчно време за да разгледаме и обсъдим повече въпросът като се възползуваме и от вещината на специалистът ни, който до тогива ще успее вече да е при нас.

Ив. Ев. Гешов

[Върху писмото – надпис:]

№ 430.

18 / 3[-ти] м[есеци] 1882 г.

ЦДА, ф. 158К, оп. 1, а. е. 9, л. 20. Чернова. Ръкопис.

1. Шмид е първият диктор на финансите на Източна Румелия и заема този пост през 1879 – 1880 г.

№ 46

**ПРОТОКОЛ НА ФИНАНСОВИЯ СЪВЕТ ПРИ ДИРЕКЦИЯТА НА
ФИНАНСИТЕ НА ИЗТОЧНА РУМЕЛИЯ С РЕШЕНИЕ ДА СЕ ВЪЗЛОЖИ НА
ОТОМАНСКАТА БАНКА ЗАЩИТАТА НА ИНТЕРЕСИТЕ НА ДИРЕКЦИЯТА
НА ФИНАНСИТЕ ПРЕД НЕЙНИТЕ КРЕДИТОРИ**

Пловдив, 27 април 1882 г.

**Протокол № 26
на Финанциалний Съвет
на заседанието му от 27 Апри[ли]й 1882 год.**

Под председателството на Г[осподи]на Ив. Ев. Гешов, Директор на Финанции[те] и в присъствието на Г. Г.: М. Ив. Маджаров, Гл[авен] Контрольор, М. Р. Малеев, Гл[авен] Счетоводител, П. Карловски, Гл[авен] Съкровищник, С. Д. Веженев, подДиректор, и В. Павлитов, Началник на Канцеларията, съветът се занима с[ъс] следующите въпроси:

1. Прочете се едно писмо от Отоманската Банка в Одрин, чрез което иска, Дирекцията на финанците да испрати тамо един чиновник за да я представлява пред массата на Кредиторите на Г[осподи]н Ж. Дорфани и да защити привилегиите, които тя има върху другите кредитори. Съвет[ът] реши да се отговори на Банката, че Дирекцията на Финанците оставя ней да направи всичко, що зависи от нея, в полза на интересите ѝ, и да ѝ се съобщи текстът от законът, върху който Дирекцията основава претенциите си.

[...]

Ив. Ев. Гешов

М. Ив. Маджаров

С. Д. Веженев

В. Павлитов

П. Карловски

М. Р. Малеев

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 52, л. 54 – 55. Оригинал. Ръкопис.

№ 47

**ПРОТОКОЛ НА ФИНАНСОВИЯ СЪВЕТ ПРИ ДИРЕКЦИЯТА НА
ФИНАНСИТЕ НА ИЗТОЧНА РУМЕЛИЯ С РЕШЕНИЕ ЗА ПРОУЧВАНЕ НА
УСЛОВИЯТА ЗА СКЛЮЧВАНЕ НА ЗАЕМ ОТ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА
БАНКА, ЗА ДА СЕ СРАВНЯТ С ТЕЗИ НА ОТОМАНСКАТА БАНКА**

Пловдив, 30 април 1882 г.

**Протокол № 27
на Финанциалний Съвет
на заседанието му от 30-й Априлий 1882 г.**

Под председателството на Господина Ив. Ев. Гешов, Директор на Финанции-те и в присъствието на Г. Г.: М. Ив. Маджаров, Главен Контрольор, М. Р. Малеев,

Гл[авен] Счетоводител, П. Карловски, Гл[авен] Съкровищник, С. Д. Веженев, под-Директор и В. Павлитов, Началник на Канцеларията, Съветът се занима с[ъс] следующите въпроси:

[...]

3. Прочете се едно писмо от тукашното Отделение на Отоманската банка, относително до условията на един заем, който Правителството мисли да сключи. Съветът реши щото преди да се отговори на банката, да се поискат условията и на Българската Народна банка в София¹.

[...]

*Ив. Ев. Гешов
М. Ив. Маджаров
М. Р. Малеев
П. Карловски
С. Д. Веженев
В. Павлитов*

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 52, л. 56 – 57. Оригинал. Ръкопис.

1. Източно-румелийското правителство проучва тези условия, в резултат на което се стига до подписването на договор за заем от Българската народна банка за 60 000 турски лири. За това виж: док. № 62, 72, 76, 78, 81, 88.

№ 48

ПИСМО ОТ МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ ДО ДЪРЖАВНИЯ СЪВЕТ СЪС СВЕДЕНИЯ ЗА ПРЕУСТРОЙСТВОТО НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

№ 12414

София, 21 май 1882 г.

С отношение от 13 того под № 11867 Министерството на Финансите помоли Съветника Г[осподи]на Queille¹ да приготви един проект за преустройството и разширението [на] кръга на действията на Българската Народна Банка², който проект Министерството ще има чест да Ви представи в непродължително време по установения ред за разглеждане от Държавния Съвет.

Министерството на Финансите има чест да прибави при това, Господине Председателю, че Правителството е решило да се недопускат никакви концесии, на каквито и да било капиталисти, частни лица или общества, за учредяването в България [на] други Банк, освен Българския Народен Банк, който с помощта от Правителството и с участието на Български Капиталисти и населението, след като се преустрои и уголеми капитала му, ще бъде в състояние да отговаря на изискванията се от подобно учредяване условия. За уголемяване [на] капитала на Банка, Дирекцията на съществуващия сега Народен Банк е влязла вече в сношение с някои Българи капиталисти.

Министър: *Георги Желязкович*
Началник на Отделението: *М. Тенев*³

[Върху писмото – резолюция:] *По повод настоящето, Дръж[авният] Съвет в извънредното си заседание от 22-й т[екущий] Май едногласно реши:*

Да се има пред вид при обсъждането [на] въпроса за Народ[ния] Банк.

24. V. [18]82 г.

[- -]

ЦДА, ф. 242К, оп. 2, а. е. 2581, л. 42. Оригинал. Бланка. Ръкопис.

1. Емен Кейе.

2. При съставянето на този проект съветникът Е. Кейе е използвал закона и устава на Румънската национална банка, приети и утвърдени през 1880 г.

3. Михаил Тенев Колев (1856, Казанлък – 1943). Учи в търговски отдел на гимназия в Женева, следва физика и математика в Женевския университет. Участва в Руско-турската война 1877 – 1878 г. като преводач в руската армия. След Освобождението работи в Съвета за управление на Императорския руски комисар в България, финансов инспектор и началник е на отделение в Министерството на финансите. През 1883 г. е командирован в Марсилия и Париж за да проучи френските финансови служби. През 1885 – 1894 г. е администратор и член на Управителния съвет на Българската народна банка (през 1887 – 1894 г. е и временно управляващ банката), а през 1894 – 1899 г. е управител на банката. Министър на финансите през 1899 – 1900 г. След оттеглянето си от политическия живот е търговец и индустриалец, председател на различни акционерни дружества.

№ 49

ДОКЛАД ОТ МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ ДО КНЯЗ АЛЕКСАНДЪР I БАТЕНБЕРГ С МОЛБА ЗА ВНАСЯНЕ И РАЗГЛЕЖДАНЕ В ДЪРЖАВНИЯ СЪВЕТ НА ПРОЕКТА ЗА УСТАВ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

София, 7 юни 1882 г.

№ 13103

Господарю!

Българската Народна Банка в продължение на тригодишното си съществуване се показва да не е лишена от недостатъци и то твърде чувствителни в някои отношения, което обаче, не е нещо неестествено и мъчно за истълкувание, ако се вземе пред вид временният характер почти на всичко, създадено при окупационното Управление на Княжеството¹. На времето и опитът е следователно предстояло, като издирят и узнаят где и в що именно са се състояли тия недостатъци, какви нужди и интереси са се явявали за удовлетворение, да покажат и надлежните мерки и начини за поставението [на] Банката на такъв базис, който като отстрани първите, да даде пълно удовлетворение на вторите. За тая цел, като имах пред вид всичко това, и като желаях на стане Банката по-съобразна с нуждите и интересите на населението, предложих на съветника при поверенното ми Министерство изработването на тук приложеный законопроект за преустрояването на Българската Нар[одна] Банка, който проект, ако ВАШЕ ВИСОЧЕСТВО удобрявате, благоволете и заповядайте ни да го внесе в Държавният Съвет на разглеждане.

Съм, Господарю, на ВАШЕ ВИСОЧЕСТВО най-покорен служител и верен поданик.

Министър на Финансите: *Георги Желязкович*
Началник на Отделението: *Г. П. Шойлеков*

ЦДА, ф. 242К, оп. 2, а. е. 2581, л. 75. Препис. Ръкопис.

1. Става дума за т. нар. Временно руско управление, осъществено от Императорския руски комисар в България Княз Ал. Дондуков-Корсаков и от неговия Съвет за управление.

№ 50

ПИСМО ОТ МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ ДО ДЪРЖАВНИЯ СЪВЕТ С МОЛБА ЗА РАЗГЛЕЖДАНЕ И ОДОБРЕНИЕ НА ПРОЕКТА ЗА УСТАВ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

София, 9 юни 1882 г.

№ 13177

Съгласно указът на НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО по докладът ми от 7-й т[еку-
щий] Юний под № 13103, чест имам да Ви помоля, Господине Председателю, да
благоволите и предложите в Държавний Съвет на разглеждане и одобрение тук
приложения законопроект за нов Устав на Българската Народна Банка¹.

При това, са приложени и преписи от гореспоменътите Указ и Доклад.

Министър: *Георги Желязкович*
Началник на Отделението: *Г. П. Шойлеков*

[Върху писмото – резолюция:] *Дръж[авният] Съвет в извънредното си заседание от 10-й т[екущий] Юний, след разглеждане настояще-
то заедно с приложението му и като взе пред вид, че внесеный зако-
нопроект има нужда от предварително изучаване, едногласно прие:*

I. Да се избере комиссия, състояща [се] от членовете на Съвета: Г[оспо]да Т. Икономов, Д. Греков и Ю. Теодоров

*II. Да се помоли тая комиссия, да изучи речения законопроект сво-
евременно и да представи заключението си по него в общото събрание,
съгласно с §§ 20 и 22 – 26 от правилника на Дръж[авния] Съвет.*

10. VI. [18]82 г.

[- - -]

ЦДА, ф. 242К, оп. 2, а. е. 2581, л. 43. Оригинал. Бланка. Ръкопис.

1. Този проект е с успореден текст на френски и български език.

№ 51

**БЕЛЕЖКИ ВЪРХУ ПРОЕКТА ЗА УСТАВ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА
БАНКА, НАПРАВЕНИ В ЗАСЕДАНИЕ НА ДЪРЖАВНИЯ СЪВЕТ***София, след 10 юни 1882 г.*

Един от членовете на Държавния Съвет поиска обяснение върху въпроса: Каква е ползата от спирането [на] продажбата на привременните квитанции, отпустнати преди издаването на акцията?

Той забележи още, че това запрещение ще представя затруднение на подписателите.

Щом като са определени условията и сроковете за подписването, аз не виждам какво неудобство може да има, но при всичко това можем да се повърнем върху текста на законопроекта и да се разреши продажбата на расписките, но като ся вземат някои предосторожности. Ето изложението, което може да се прибави:

„Привременните титри¹ не могат да са подават освен чрез предаване, записано в регистрите на обществото, и подписано от отстъпника и приемника“.

„Упомяване за предаването е забележено от другата страна на титрата, направено от един от Управителите или от друго лице, упълномочено за това“.

„Всяко свидетелство, лишено от редовното упомяване за изискваните вносове не може да се продава“.

Упомяването на това условие е забележено върху временните титри.

Полезно би било да се въведе в закона относително до поземелния кредит следующото положение:

„Количеството на ипотечните облигации, отпустнати в обращение в ни един случай не може да надмине в 20 пъти суммата от капитала, определена за поземелния кредит“.

ЦДА, ф. 242К, оп. 2, а. е. 2581, л. 73. Оригинал. Ръкопис.

1. В оригиналния текст е изписано „титли“. В случая е със значение на свидетелство, на документ за собственост за записаните акции.

№ 52

**ДОКЛАД ОТ КОМИСИЯТА ЗА ПРОУЧВАНЕ НА ПРОЕКТА ЗА ПРЕУСТРОЙСТВОТО
НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ДО ДЪРЖАВНИЯ СЪВЕТ***София, 1 юли 1882 г.*

№ 494

Комисията, на която бе възложено предварителното изучаване [на] законопроекта за преустрояването на Българската Народна Банка, изработен от Съ-

ветника при Министерството на Финансите и внесен на разглеждане в Държавний Съвет с Указ от Негово Височество от 7-й Юний 1882 г., като прочете и разгледа реченний законопроект, намери го за твърде доб[ъ]р и полезен относително развитието на местната търговия и индустрия, и подиганието на народний кредит в Княжеството. Защото Банката с малкия си капитал, с който прави обръщения понастоящему, лишена от заинтересовани Български капиталисти, в положението, в което се намерва днес, тя няма средства да открие клонове и в други някои търговски пунктове на Княжеството, нито пък да направи Ипотечно Отделение, за да дава пари в заим под залог на недвижими имуществва, нужда толкози въпиюща за нашата страна. Закона, по който се управлява сега, не ѝ позволява да приема под лихва пари, било от частни лица, било обязательни съдебни или други правителствени влогове и така да можаше да прави по-големи обръщения. Уединена така, само в София, очевидно е, че тя не ще може да удовлетвори нуждите на страната, нито ще да способствува и принесе ония ползи, които тряб[в]а да се очакват от подобно едно учреждение.

Освен това за по-добро запознаване с работата, комисията направи сравнение и с други Устави за Банки, но за основа взе пак внесения от Правителството и го прие с някои малки допълнения и изменения, [в]зети от другите проекти. Защото всъщност относително операциите, Управлението, пригледванието на сметките, дележът на ползите и пр., и в другите Устави стоеше почти истото¹ нещо.

Принципиално, обаче, комисията е направила следующите изменения от Правителствения законопроект:

1. Наместо да трае 20 години Банката, комисията е приела да трае тя 30 години от денят на утвърдяването ѝ с Княжески Указ, като мисли, че за да напредне по-добре и да се развие нашата Народна Банка, потребен е един по-дълъг срок.

2. Правителственият проект казва, че за сега ще се открият сюркуляри² в Търново, Видин, Свищов, Русе и Варна, а комисията е приела само в последните три града, като е изоставила Търново и Видин, дето търговските движения не са толкова важни понастоящем.

Но по-после в Уставът е казано, че Банката, ако види за нужно, то да открие и там клонове.

Комисията беше на мнение тоже щото и в Пловдив, като търговски цент[ъ]р, да се открие един клон и там за да се развият йощи повече търговските сношения между Источна Румелия и България. Но за да стане подобно нещо, изисква се щото нашето Правителство предварително да влезе в споразумение с Источно-Румелийското³; и така, за да са не предрешава въпросът отсега комисията е на мнение да се предостави и това на управлението на Банката, което, като осети нуждата и вигодността му, ще да представи за това на надлежното Министерство, което да направи нуждното споразумение за достигане на поменътата цел.

3. Правителственият проект казва да се вложът 15 милиона лева за основен капитал, който да се раздели на 30 000 акции, всяка по 500 лева, комисията е приела щото основния[т] капитал да бъде по-малко, т. е. от 12 милиона лева и да се раздели на 40 000 акции и [в]сяка акция да бъде по 300 лева, по тези съображения, като е мислила, че по-добре ще да е да се захване с по-малко капитал и ако се види, че работата на Банката напредва и става нужда за по-голямо обръщение, в Уставът е казано и Общото Събрание на акционерите може да реши за увеличение на капи-

талът.

А колкото за акциите наместо да бъдат по 500 лева, комисията е приела по 300, причината е тая, че като са по-евтини, те ще бъдат достъпни на по-много наши Българи за да си купят.

4. Относително Банкнотите, Правителственият законопроект в 50-й си член казва: „Първото издание на банкнотите не може да стане преди да бъде упълномощено от един нарочно за това закон“. Комисията, обаче, е приела така: че банкнотите ще се издадат, когато се намери това за удобно, и по съглашение на Управлението на Банката с Минист[ъ]ра на Финансите, и тъй не ще да става нужда за особен закон, който в[ъв] [в]секи случай не може да бъде поставен, освен пак върху истите тези основи.

5. Правителственият проект казва: че освен годишните лихви 6 % да се раздадът и дивиденди⁴ (когато има таквизи) в размер до 65 % върху дяловете на Акционерите, а остатъка 35 % да се задържат за Правителствения надзор и за служащите в Банката за побуждение на старанията им. Комисията като приема това е на мнение да се задържи още 5 % за образуване на един запасен капитал за пенсии и степендии на служащите. И тъй наместо 65 [%], да се раздава само 60 % дивиденд на Акционерите.

А другите малки изменения и допълнения, които е направила комисията ще се разгледат при разглежданието на самия законопроект, който комисията има чест да Ви представи.

*Д-р П. Минчович⁵
Н. Даскалов⁶
Ю. П. Теодоров*

ЦДА, ф. 242К, оп. 2, а. е. 2581, л. 77, 108. Оригинал. Ръкопис.

1. Същото.

2. Банкови клонове (фр. – succursale)

3. Министерството на финансите на Княжество България прави предложение на Дирекцията на финансите на Източна Румелия за участие в една, преустроена на акционерен принцип, Българска народна банка, още в началото на 1882 г. За това предложение и становището на Дирекцията на финансиите виж тук: док. № 43, 44.

4. Дивиденди – оная част от печалбата, която съгласно решението на Общото събрание на акционерите е предназначена за разпределяне между тях.

5. Пантелей Минчович (1834, Търново – 1898). Следва медицина в Атина и Париж. Завършва военно-медицинско училище в Цариград и служи в турската флота. В началото на Руско-турската война през 1878 – 1878 г. дезертира и се поставя на разположение на руското военно командване. След Освобождението е губернатор на Варна, старши лекар на Александровската болница в София, член е на Държавния съвет, на Висшия медицински съвет, член-основател и председател е на Българския червен кръст. Многократно е избран за народен представител, председател е на IX обикновено народно събрание. Дописен и редовен член е на Българското книжовно дружество.

6. Николай Георгиев Даскалов (1834, Самоков – 1900). Участва във въстанието на капитан Дядо Никола през 1856 г. Учи в Одеската и Киевската семинарии, работи в руското консулство във Варна. Участва дейно в създаването на Българското опълчение. След Освобождението е вицегубернатор на Русе и на Тулча, народен представител е в Учредителното събрание, председател е на Варненския административен съд, губернатор и кмет е на София, член е на Държавния съвет.

№ 53

**ПИСМО ОТ ДЪРЖАВНИЯ СЪВЕТ ДО МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ С
ИСКАНЕ ЗА ПОДГОТВЯНЕ НА ПРОЕКТ ЗА ПРАВИЛНИК НА ОТДЕЛЕНИЕТО ЗА
ЗЕМЕДЕЛСКИ КРЕДИТ ПРИ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА***София, 5 август 1882 г.*

№ 336

Държавний Съвет, в редовното си заседание от 3-й т[екущий] Август, след като изслуша второто чтение на Устава за Българската Народна Банка и като взе пред вид, че тоя Устав ще бъде недостатъчен, ако се обнародва без правилника за хипотечното отделение на Банката, реши:

„Да се помоли Министерството на Финансите да се распореди за приготвянето [на] един проект на речения правилник, който и да внесе своевременно в Съвета за разглеждане“.

Горното решение на Съвета имам чест да Ви съобща, Г[осподи]не Министре, за надлежно распореждане.

Подпредс[едател]: *Н. Михайловский*¹

Гл[авен] Секретар: *Й. Ковачев*²

Вярно: Секц[ионен] Секр[етар]: *Ташикманов*³

ЦДА, ф. 242К, оп. 2, а. е. 2581, л. 109. Препис. Ръкопис.

1. Никола Стоянов Михайловски (1888, Елена – 1892). Завършва гимназия в Атина и Филологическия факултет на Московския университет. Работи като учител, участва дейно в църковно-националната борба. Цензор е на български книги и инспектор на българските училища в турското Министерство на просветата в Цариград. След Освобождението е председател на Търновския губернский съд, народен представител в Учредителното събрание, член е на Върховния касационен съд, подпредседател е на Държавния съвет. Неколкократно е избран за народен представител. Преподавател е по гръцки език и литература, а по-късно по история във Висшето училище в София. Дописен и почетен член е на Българското книжовно дружество.

2. Йосиф Антонов Ковачев (1839, Щип – 1898). Завършва Белградската семинария и Киевската духовна академия. Работи като учител и училищен инспектор, основава първото мъжко педагогическо училище, въвежда модерни методи на преподаване и организация на обучението. След Освобождението работи като служител в просветните ведомства в Пловдив и София, народен представител е в Учредителното събрание, главен секретар е на Министерството на вътрешните работи и на Държавния съвет, кмет е на София. Преподава философия и педагогика във Висшето училище в София (Соф. университет). Автор е на първия български учебник по педагогика. Дописен и редовен член е на Българското книжовно дружество.

3. Ангел М. Ташикманов (неизв.). Роден в Горна Джумая (днес Благоевград). Завършва Габровската гимназия, работи като учител. След Освобождението е съдебен и административен служител. Началник е на стенографското бюро на Народното събрание, секретар е на финансово-икономическата секция на Държавния съвет.

№ 54

**ПРОТОКОЛ НА ФИНАНСОВИЯ СЪВЕТ ПРИ ДИРЕКЦИЯТА НА
ФИНАНСИТЕ НА ИЗТОЧНА РУМЕЛИЯ С РЕШЕНИЯ ЗА ОБЛАСТНАТА
КАСА И ПОЩЕНСКИТЕ ПЛАТЕЖНИ ЗАПОВЕДИ***Пловдив, 20 октомври 1882 г.***Протокол № 44****Заседание на Финанциялний Съвет от 20-ий
Октомвр[ий] 1882 г.**

Под председателството на Г[осподин] Ив. Ев. Гешов, Директор на Финансиите и в присъствието на Г. Г.: С. Д. Веженев, подДиректор, М. Ив. Маджаров, Гл[авен] Контрольор, П. Карловски, Гл[авен] Съкровищник, М. Р. Малеев, Гл[авен] Счетоводител и В. Павлитов, на дневен ред бяха следующите въпроси:

1. Прие се мнение Областната Каса, която до сега беше у Главното Съкровище, да се държи занапред от Пловдивското окр[ъжно] Ковчежничество и там да се внасят фондовете от другите Ковчежничества.

2. Относително до пощенските платежни заповеди (mandatt de poste), които Дирекц[ията] на Общ[ествени]те Сгради мисли да въведе, и за които се допитва до Дирекц[ията] на финанциите, прие се мнение да се отговори, че Дирекц[ията] на финанциите счита въпросът преждевременен и трябва да се изучи, а за сега по-важното е да се усъвършенствува пренасянieto на групoвете¹.

3. Въпросът, зададен от Т[атар] Пазарджи[к]ский Фин[ансов] Началник на каква цена да се [в]зимат Българските Сребърни левове, се отложи за друго заседание.

[. . .]

*Ив. Ев. Гешов
П. Карловски
М. Ив. Маджаров
М. Р. Малеев
В. Павлитов
С. Д. Веженев*

ЦДА., ф. 159К, оп. 1, а. е. 52, л. 86. Оригинал. Ръкопис.

1. Вързопи от пари за изпращане по пощата.

№ 55

**ПИСМО ОТ ГЛАВНИЯ УПРАВИТЕЛ НА ИЗТОЧНА РУМЕЛИЯ ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА ОБЛАСТНОТО СЪБРАНИЕ ЗА ВНАСЯНЕТО НА
ЗАКОНОПРОЕКТ ЗА УЧРЕДЯВАНЕТО НА ОБЛАСТНА БАНКА***Пловдив, 23 ноември 1882 г.*

№ 3591

Господин Председателю,

Приключен в настоящето ми, имам честта да Вы препроводя, за да ся разгледа от Уважаемото Областно Събрание, един законопроект за учреждението на едно кредитно заведение в Источна Румелия, законопроект, който е бил изработен преди няколко време от Частният ми Съвет.

Приемете, Господин Председателю, уверенията на отличното ми почитание.

Генерал-Губернатор: *А. Богориди*
Началник на Канцелярията: *Павлитов*

[Върху писмото – надпис:] *Получено на 23 Н[оем]врия 1882 [г.]*
В. № 167

[И друг, с почерк, различен от този на първия:] *Прочетено на*
23 Н[оем]врий
1882 [г.]

ЦДА, ф. 20К, оп. 1, а. е. 5, л. 171. Оригинал. Бланка. Ръкопис.

ЗАКОНОПРОЕКТ**за учреждението на една Областна банка****Чл. 1.**

Опълномощава ся Областното Правителство да влезе в споразумление за учреждението в Областта на една Областна Банка.

Чл. 2.

Правителството има правото да контролира делата на Банката и да надзирава за точното изпълнение на уставът ѝ, без да се меси в[ъв] вътрешното ѝ управление.

Чл. 3.

Капиталът на Банката ще се състои най-малко от 300 000 (тридесет хиляди) лири турски, разделени на 30 000 (тридесет хиляди) акций по десет лири турски всяка една акция.

Щом почне да действува Банката, половина[та] от капиталът ѝ (сто и петдесать [хиляди] – 150 000 – лири турски) ще ся вложат в брой. Влаганието на другата

половина от капиталът ще става според потребите на Банката и по решението на административният ѝ съвет.

Капиталът на Банката ще може да бъде увеличен до удвояване.

Чл. 4

Седалището на Банката ще бъде в Пловдив. Тя има правото да отвори клонове всъду¹, гдето намери за нужно.

Чл. 5.

Отстъпката за учредението и съществуването на Банката ще бъде за 30 години от днес.

Чл. 6.

Управлението на Банката, както и операциите ѝ, ще се определят в устава ѝ, който ще се утвърди с чл. 55 от Органическият устав.

Чл. 7.

Банката ще има привилегията да издаде банкноти, които ще се изплащат в брой при представление и с ценност на съществуващата златна монета и подрездението ѝ. Тия банкноти ще бъдат приподписани от Правителствения комисар при Банката.

Банката може да издаде банкноти до едно количество, двойно от това, что има в брой в касата си. В[ъв] всякой случай, количеството на банкнотите не бива да надмине капиталът на дружеството.

Чл. 8.

Лихвата на Банката ще бъде най-много осем на сто, но тя се задължава да заима всякога на Правителството до сто хиляди лири турски с лихва шест на сто най-много, и с[ъс] срок най-малко от шест месеци.

Чл. 9.

Банкнотите и акциите на Банката са освободени от всякой данък.

Чл. 10.

Банката се задължава да обнародва месечно чрез вестници биланца² си, както и годишните си сметки.

Чл. 11.

Источно-Румелийското Правителство [в]зема от чистата годишна печалба на Банката 8 % (осем на сто), за полза на Областний Ковчег³.

Чл. 12.

Съдилищата на областта ще съдят споровете между Правителството и Банката, освен ако двете страни се съгласят да се отправят до един арбит[ъ]р.

ЦДА, ф. 20К, оп. 1, а. е. 5, л. 172 – 173. Литографско копие. Ръкопис.

1. Навсякъде.

2. Балансът.

3. Областната каса.

№ 56

**ПРОТОКОЛ НА ФИНАНСОВИЯ СЪВЕТ ПРИ ДИРЕКЦИЯТА НА
ФИНАНСИТЕ НА ИЗТОЧНА РУМЕЛИЯ С РЕШЕНИЕ ПО ЗАПИТВАНЕ ЗА
КУРСА НА БЪЛГАРСКИЯ ЛЕВ**

Пловдив, 30 декември 1882 г.

Протокол № 46

Заседание на Финанц[иалний] Съвет от 30-ий Декемврий 1882 г.

Под председателството на Г[осподи]на Ив. Ев. Гешов.
Присъствуваха всички освен Г[осподин] Маджаров.

[. . .]

2. По едно запитване от Т[атар]-Пазарджикский Финанц[иалний] Началник дали може да ся приемат в областните каси новите български левове и по какъв курс в златни грошове, съветът реши да ся пита за това Г[осподина] Главний Управител, като му ся предложи гроша зл[атни] 4 и 10 пари левът.

[. . .]

*Ив. Ев. Гешов
П Карловски
С. Д. Веженев
В. Павлитов
В. Р. Малеев*

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 52, л. 89 – 90. Оригинал. Ръкопис.

№ 57

**УСТАВ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА, ПРИЕТ ОТ ТРЕТОТО
ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ**

София, 11 февруари 1883 г.¹

**ГЛАВА I
УСТРОЙСТВО НА БАНКАТА**

Чл. 1. Под название Българска Народна Банка учреждава се едно безименно акционерно дружество, което действува и се управлява по настоящият устав.

Туй дружество има седалището си в Столицата на Българското Княжество и отваря клонове, в които градове счете за нужно, с[ъс] съгласието на Княжеското правителство.

Чл. 2. Българската Народна Банка има привилегията да издава банкноти, които тя ще изплаща в злато на предявителя.

Количеството на тия банкноти се определя от общото събрание на дружест-

вото с одобрението на правителството, съгласно с чл. 47 от настоящия устав.

Чл. 3. Банката ще да трае 30 години от деня на съставянето ѝ.

Подир свършването на този срок Българската Народна Банка може да продължи съществуването си по решение на общото събрание на акционерите и с[ъс] силата на един закон.

ГЛАВА II ОСНОВЕН КАПИТАЛ

Чл. 4. Основният капитал на дружеството е 12 000 000 лева в злато, разделен на 40 000 акции по 300 лева едната.

Една третя част от тези акции ще се купи от държавното съкровище, а останалите две части ще се отстъпят на частни лица чрез публична подписка.

С купуванието на акции всеки купувач се обявява съгласен да се подчинява на настоящият устав.

Чл. 5. Капитала на Банката ще се събере с издаването на акции на три пъти.

Първото издаване ще бъде от 6 000 000 лева (20 000 акции), от които 2 000 000 се купуват от правителството, а за остатъка се открива публична подписка.

Чл. 6. Ако би при първата подписка да се подпишат повече от 20 000 тогава подписките за по една акция си остават несмаляеми, а подписките за по-много акции се смаляват съразмерно с количествата им докле се достигне до предопределения размер на капитала.

Чл. 7. Второто и третото издаване [на] акции ще стане по решение на общото събрание на акционерите, направено по предложението на управителния съвет на Банката, одобрено от Министъра на Финансите.

Чл. 8. При всяко издаване до допълнение на основния капитал държавното съкровище ще подписва и внася една третина от капитала на изданието.

Другите акции се изваждат на публична подписка, при която се дава предпочитание на носителите на издадените по-напред акции съразмерно с количеството, което притежават.

Чл. 9. Акциите биват или на име, или на предявител. Това зависи от желанието на купувачите.

И едните и другите нодят № по ред и се отразяват от един регистър с кочан (à souche). Те биват подписвани от Директора на Банката, от един Управител и един Цензор.

Чл. 10. Акциите на правителството биват и си остават всякога поименни и освен туй неотчуждаеми. Те се пазят в ковчега на правителството.

Тези акции дават право на правителството да [в]зема участие в общото събрание, да участва в печалбите и дружествения имот, с една реч, да упражнява всичките права, с които се ползва всеки акционер.

Чл. 11. Във времето на подписката всеки купувач на акции трябва да брои за всяка акция сумата, определена в обявлението в „Държавен Вестник“ и получава срещу нея расписка, която не може да бъде предмет за търгуване. Купувачът на акции се задължава да исплати и остатъка за подписаната акция в определените в обявлението срокове.

Закриването на подписката се обявява чрез вестниците и особено чрез „Държавен Вестник“.

Чл. 12. Лицата, които първоначално са се подписали за акции, ако не внесат навреме някой от следующите вносове, те ще плащат глоба по 10 % от следуемия внос, и ако заплащането не стане в продължение на два месеца след срока, обявен в „Държавен Вестник“, расписката на неисплатената акция се обявява за унищожена и се заменява с друга от същия №, а самата акция се продава изново.

Купувачът на нова акция плаща, освен продажната цена още и искания внос. От сумата, която е броил първоначалният купувач, се спадат разноските, глобите, лихвите и другите възможни загуби, причинени от закъснението, а остатъкът се оставя на разположение на първия купувач в разстояние на три години без лихва.

След истичанието на този срок остатъкът остава притежание на Банката.

Чл. 13. Когато акционерите изплатят цялата сума на акциите, срещу временните расписки им се дават действителните акции на име или на предявител.

Те могат да се преобръщат от един вид в други по желанието на притежателите им, за което преобръщане се плаща за всяка акция по един лев.

Чл. 14. Притежанието на една акция на име не може да стане освен чрез внасянето ѝ в регистрите на Банката.

Тия регистри са в два екземпляра и се държат в седалището на Банката.

Записаният притежател получава едно свидетелство, което обаче не съставя една предаваема титра² само чрез едно просто предаване.

Чл. 15. Отстъпката на акциите на име става чрез едно писмено заявление за предаване, записано в регистрите, датирано и подписано от отстъпника и приемателя, или же от техните пълномощници, снабдени с надлежното пълномощие.

Това заявление се приподписва от един управител или от един чиновник на Банката, определен нарочно за това.

Ако би срещу преустъпването на поименна акция да се е предявило пред Банката съпротивление, преустъпването не може да се извърши.

Чл. 16. Отстъпването на предявителна акция става само с предаването на самата акция.

Чл. 17. Всеки акционер има право на една съразмерна част от имота на дружеството. Обаче през цялото траяние на дружеството, акционерът няма право да иска припадащата се нему част от този имот. Той има право да иска само она част от печалбите, която по устава на дружеството се назначава за разделяне между акционерите.

Чл. 18. Забранено е да се определя от напред количеството на дяловете (дивидендите) върху акциите било от първото, било от второто издание.

Ще се делят само печалбите, които ще се покажат след сключването на годишната равностметка и то след като се извадят за напред всичките тегоби и разноси, каквито тежат на дружеството.

Също така е забранено да се иска дивиденд, преди [по]пълнението на дружественний капитал, когато този капитал се е нащърбил вследствие на загуби.

Чл. 19. Веднъж раздаденият по законен начин дивиденд в никой случай не се повръща.

Чл. 20. Акцията е неделима за Банката, която не признава за притежател

[друг] освен предявителя.

Чл. 21. Наследниците и заемодавците на акционерите не могат да изискват налагане заповор на имуществата и ценностите на дружеството, ни да изискват дележ или продаване на тези имущества, ни да се месят в делата на дружеството.

Те могат за упражнение на техните права да се отнасят към инвентарите на дружеството и протоколите от общото събрание.

Чл. 22. Акционерите не отговарят за дълговете на дружеството, освен в раз-
мера на стойността на акциите.

ГЛАВА III ЗАПАЗЕН КАПИТАЛ

Чл. 23. От годишните печалби, като се извадят най-напред 6 % като лихва за акционерите върху внесения им капитал, от остатъка ще се задържат за запазен капитал 20 %.

Чл. 24. Запазеният капитал има следуюшките назначения:

а) да допълня загубите, за да се държи дружественният капитал в неговия първоначален размер, и

б) да допълня в случай на нужда количеството на печалбите, за да обезпечи на акционерите една лихва от 6 % върху внесения им капитал.

Запазеният капитал ще се държи в най-здрави държавни ценни фондове.

Лихвите от запазения капитал се прибавят към тоя капитал и се показват отделно между годишните сметки на Банката.

Чл. 25. Туй задържане (чл. 23) на една част от печалбите за образуване запазен капитал ще престане, щом тоя капитал достигне до размера на една третя част от основния капитал.

Чл. 26. Подир истичането на 30-тех години, запазеният капитал, както и всичките имущества на Банката, ще се разделят между акционерите съразмерно с акциите на всекиго.

ГЛАВА IV ОПЕРАЦИИ НА БАНКАТА

Чл. 27. Банката се занимава с[ъс] следуюшките операции:

А. По делата на Държавата:

1) да издава държавни доходни книги, като ренти и облигации, за една съгласена между правителството и Банката комисиона;

2) ако правителството ѝ възложи, Банката е длъжна да приема и съхранява в касата си, а така тоже и в касите на своите клонове, без възнаграждение, суммите, които се внасят от всичките източници на доходите на държавата;

3) да заплаща също тъй безплатно всичките парични искания по заповед на правителството до пълното изчерпване на внесените държавни сумми;

4) да скантира боновете на държавното съкровище, или да прави заем за държавата срещу тези бонове за известно възнаграждение до изчерпване на една пета част от капитала на Банката;

5) да служи за хранилище на разни залози, дадени от правителството без ущърб на правото на държавата да си създаде за тая цел особена каса, и

6) Банката се задължава да приема съдебните и другите обязательни парични влогове и да плаща за тях една лихва от 3 % на годината.

Когато влоговете не са в пари, но в други ценности и фондове, Банката не плаща никаква лихва, а на против [в]зема по 2 1/2 на 00/00³ право за хранение на годината.

Б. По банкерските дела:

1) да сконтира и да купува полици и записи на заповед, както и други ценни книги, които имат здрава стойност;

2) да приема на хранение срещу една комисиона от 2 1/2 00/00⁴ под расписка, която не може да се продава другиму с жиросване, всякакви ценни книжа и драгоценни метали;

3) да препраща суми и да купува или продава в брой и за сметка на трети лица разни ценни книжа срещу комисиона;

4) да прави търговия с[ъс] златни или сребърни метали;

5) да приема на текуща сметка и с определена лихва суми, които би могли да ѝ се внесат;

6) да приема пари с лихва на дълги срокове и да плаща в годината лихва на притежателите според определението на управителния съвет.

7) да открива, с разрешението на Министъра на Финансите, подписка за заеми в полза на държавата или на частни компании с непременно условие, че подписката ще става всякога не за сметка на Банката, а за сметка на трети лица и

8) да дава на заем и за текуща сметка пари под залог на държавни ценни книжи и на стоки под условия, които от време на време определя управителният съвет на Банката и одобрява Министъра на Финансите.

Чл. 28. За да улесни обръщенията си, Банката може да издава наместо пари, мандати и чекове.

За тях ще се държи в Банката особенна сметка.

ГЛАВА V ПОЗЕМЛЕН КРЕДИТ

Чл. 29. С цел да удовлетвори привременно една нужда, призната от общото мнение и до като се състави специално учреждение, Банката се упълномощава да посвети най-много четвъртата част от основния ѝ капитал за операции на ипотечни заеми, като учреди едно отделение за поземлен кредит.

Една притурка към този закон определя подробностите за операции на това отделение за поземлен кредит.

ГЛАВА VI ЗАПРЕТЕНИ ОПЕРАЦИИ

Чл. 30. Банката по никакъв начин не може да върши работи, които се не предвиждат в настоящия устав.

Чл. 31. Банката не може да дава в заем пари срещу индустриални акции. Нито срещу своите собствени. Тя не може такожде⁵ да откупува своите акции. Също тя не може да взема никакво участие направо или косвенно в индустриални или търговски предприятия.

Чл. 32. На Банката са особено забранени операциите на игри и посредничеството (меситство) по борсите.

Чл. 33. Банката не може да преобретава в собственост други недвижими имоти, освен необходимите за нея и за отделенията ѝ помещения.

ГЛАВА VII УСЛОВИЯ ЗА СКОНТО

Чл. 34. На Банката е забранено да сконтира икономически полици, сиреч онези, които нямат за основа търговска операция или действителна стойност.

Чл. 35. Ще се сконтират само записи на заповед, които са облепени с нужните гербови марки, имат действителна стойност и носят три здрави подписи, и на които срока истича не по-късно от 91 ден след сконтирването.

Чл. 36. Записи с два подписа ще се сконтират само тогази, когато броената срещу такъв подпис сума се гарантира и с някакъв залог.

Чл. 37. Никакво предпочитание не се прави на акционерите на Банката.

Чл. 38. Записи на испаднали лица, с невъзстановена чрез съдилището чест, не могат никога да бъдат сконтирани.

Забележка. За да се знаят таквизи лица, Банката ще държи един списък, в който ще се записват всичките испадвания и банкрутства.

Тоя списък ще съдържа името на испадналия търговец или банкерин, датата на испадването и времето, когато се е възстановила честта му, ако таквизи възстановление е станало.

Чл. 39. Размерът на сконтото за София и за другите клонове на Банката, а [също] така и сумата на правителственните бонове, които трябва да приема Банката за сконтиране, ще се определя всяка седмица от управителния съвет. Обаче във важни и спешни случаи, управителният съвет има право да измени в течението на седмицата своите решения върху подобни въпроси.

Решенията на управителния съвет относително размера на сконто и количеството на правителственните бонове, които могат да се приемат със сконто, се съобщават на Министра на Финансите и се публикуват в „Държавен Вестник“.

ГЛАВА VIII ЗАЕМ

Чл. 40. Заеми срещу стоки се дават с къси срокове и то с[ъс] следующите условия:

а) стоките да не подлежат на бърза развала и да се намират под надзора на Банката;

б) заемите да не надминуват две трети от стойността на стоката;

в) стоката да е застрахована за сума, която да надминува най-малко 1/10

част от количеството на заема и за един срок, който да истича поне един месец след истичането срока на заема;

г) застрахователните квитанции да се вложат в Банката;

д) помещенията, в които се намерват застрахованите стоки, да бъдат безопасни и одобрени от Банката, и

е) наема на тия помещения да е заплатен поне за един месец повече от срока за изплащането на заема.

Чл. 41. Когато Банката дава пари на заем под залог на ценни книги, то тези книги се предават на Банката придружени с един акт, подписан от заемопримателя, в който той обявява, че ако не плати дълга си на срока, то след едно известие в къщата му и чакане до пет дни от деня на известието, Банката има право да продаде, без всяка друга формалност и намеса на правосъдието, заложените ценни книги, ако ще би било и поименни да са и да задържи от получената стойност онова количество, което покрива дължимата ней сума.

Забележка. С такъв също акт се придружава и молбата за заем под залог на стоки.

Чл. 42. Заемопримателя[т] се задължава писмено, че ще допълни залога си в Банката, ако заложените ценни книги спаднат с 20 % и повече.

Ако заемопримателят не допълни залога си с други ценности до осем дни след известието, проведено в дома му. Банката има право да продаде заложените му ценни книги и да си обезпечи вземането. Ако заложените ценности не покрият заема, тогава Банката налага запор върху другите движими и недвижими имуществва на длъжника по закона.

Чл. 43. Банката ще има неоспорима привилегия върху ценните книжа, както и върху стоките, които ѝ са заложени. Запор върху заложените в Банката стойности може да стане само за излишъка, който надминава количеството, дължимо на Банката.

Чл. 44. Количеството на сумите и размерът на лихвите за заемите, които ще се правят срещу залози от държавни фондове и други ценности, гарантирани от някоя държава, ще се определят всяка седмица.

Тия заеми не ще могат да се правят, освен на лица състоятелни и на срок най-много до четири месеца.

Тоя срок не може да се продължи освен за време равно на първото и то само по решение на управителния съвет.

Управителният съвет определя тоже кои държавни фондове и други ценности се приемат за залог от Банката и кои не се приемат.

Държавните фондове и другите ценности, гарантирани от някое правителство, ще се приемат като залози за 3/4 части от тяхната стойност по дневния курс.

ГЛАВА IX БАНКНОТИ

Чл. 45. На Банката се дава привилегия да може да издава банкноти, които ще се заплащат на предъявителя и ще се приемат за изплащане, като чиста монета, в ковчежничествата на държавата и в[ъв] всичките правителствени учреждения.

Чл. 46. Банката е длъжна да пази постоянно в касата си металическа монета в едно количество, равно на третата част от стойността на издадените банкноти.

Обаче Банката не може в никой случай да издава банкноти повече от стойността на предметите и ценностите, които тя притежава и които лесно могат да се обръщат в пари.

Чл. 47. Формата на банкнотите, времето и начина на издаването ще се определят по съвещание на управителния съвет с Министра на финансите, като се има предвид готовата и спазената в касата на Банката металическа монета, размера на целия капитал на Банката в[ъв] времето, когато става изданието, стойността на предишните издания и количеството определено от общото събрание.

Чл. 48. Количеството на всяка категория ще се определя от управителния съвет със съгласието на Министра на Финансите върху следующите основи:

Ще има пет категории банкноти: от 20, 50, 100, 500 и 1000 лева.

Чл. 49. Банкнотите ще се заплащат веднага по предявление в злато, както в седалището на Банката, тъй и в клоновете ѝ.

Но ако на някой от тия клонове се представи за веднъж да размени банкноти за стойност по-голяма от 100 000 лева, в такъв случай исплащането на тия банкноти може да се отложи до седем дни най-много.

Чл. 50. Виновните в издаване [на] калпави банкноти или в преправяне на истинските, както и техните съучастници, подвѣргат се на същите наказания, както виновните за направа на калпави монети.

ГЛАВА X

РАВНОСМЕТКА И ДЕЛБА НА ПЕЧАЛБИТЕ И ДИВИДЕНТИТЕ

Чл. 51. На 30 юний и на 31 декемврий всяка година управителният съвет сключва равностметка на Банката. До десет дни подир това, шестмесечната равностметка се подлага на разгледване в съвета на Цензорите, които, като я разгледат в продължение на други десет дни, одобряват я за обнародване.

Чл. 52. Само одобрението на годишната равностметка от общото събрание на акционерите освобождава управлението от отговорност за периода на преминалото управление.

Чл. 53. При съставянието на равностметката трябва да се запазват следующите правила:

а) ценните и лихвоносни книги, от каквото естество и да бъдат, смятат се най-много по оная цена, която те имат, когато се прави равностметката. А дължимите от закъснелите длъжници сумми, само на половина от цялата им стойност.

б) разносните по управлението на Банката и всичките тегоби, които лежат на нея, се изваждат от дохода в равностметката, както се изважда и сконтото за останалото време на всичките полици и записи, които се намират в касата на 31 декемврий и на които срока не е свършил. Това скonto се оставя за упражнението на следующата година.

Чл. 54. Заедно с годишната равностметка се обнародва една сравнителна таблица за резултатите на операциите през миналите години.

Чл. 55. От чистата печалба, която се показва в равностметката в края на годината, на носителите на акциите ще се раздаде като пръв дълг 6 % върху внесения

капитал съгласно с членове 21 и 25, а от останалата част на печалбите ще се задържат 20 % за запазен капитал, ако той не е достигнал още до размера на 1/3 от основния капитал.

Остатъка подир това, разделен на 100 равни части, се разпределя както следва:

20 части на държавата независимо от дяловете ѝ като акционер;

5 – на Директора и на управителите на Банката;

3 – на Цензорите и на правителствения комисар;

4 – на отаналите служаци в седалището на Банката и в клоновете ѝ;

3 – на касата за съставяне [на] фонд за пенсии на служащите при Банката и за помощ на техните семейства, и

65 – на акционерите, като (дивиденд) втори дял върху акциите им.

Чл. 56. Припадающата на акционерите печалба (дивиденд) ще се заплаща както в седалището на Банката, тъй и в местата на нейните клонове след решението на общото събрание на акционерите.

Чл. 57. Ако би печалбите та Банката [да] не достигат да се раздаде на акционерите годишна лихва по 6 %, тогава недостатъка се допълня от запазения капитал (чл. 24, алинея б).

Чл. 58. Дяловете (дивидендите), които не би се потърсили в продължение на 5 години от деня, когато се е решило да почнат да се изплащат, ще остават в полза на Банката.

Чл. 59. Управлението на Банката ще обнародва всяка седмица едно кратко изложение за своите операции.

В края на всеки месец то ще испраща в Министерството на Финансите и ще обнародва таблици за положението на Банката.

Равносметката и сметката на печалби и загуби за всяко шестмесечие ще се обнародват и в „Държавен Вестник“.

Чл. 60. Общата годишна равносметка, сметката по печалби и загуби и рапорите на управителния съвет и на Цензорите върху делата на Банката през течението на годината ще се обнародват в „Държавен Вестник“ поне 10 дни (най-малко) преди отварянето на общото събрание.

Всичките тези документи се обнародват освен това в особена брошура и се турят в разположение на акционерите, в писалищата на Банката и на нейните клонове.

ГЛАВА XI УПРАВЛЕНИЕТО

Чл. 61. Банката се управлява от един Директор и трима Администратори, на които помагат трима Цензори.

Администраторите помагат на Директора в[ъв] воденето на делата на Банката и го заместват в случай на отсъствие.

Чл. 62. Директорът на Банката ще е български подданик и назначен от Главата на държавата за пет години.

Преди да постъпи на длъжността си, Директорът трябва да покаже, че притежава 70 акции поименни.

Чл. 63. Директорът е длъжен да пребивава в столицата на Княжеството.

Годишната заплата на Директора е 12 000 лева, плащани помесечно от Банката.

Чл. 64. Директорът свиква управителния съвет и общото събрание и председателства в тях.

Той привожда в изпълнение техните решения и представя на общото събрание отчетите на управителния съвет.

Той ръководи делата на Банката, надзирава да се изпълнява устава, подписва съглашенията, преследва по делата и в името на Банката пред съдилищата и по закона всяко лице, и представлява Банката в нейните сношения с трети лица и с правителството.

Книжата, които са вън от реда на текущите дневни дела и които задлъжават Банката, се приподписват от главния секретар на Банката.

Чл. 65. Администраторите ще са трима, от които един ще бъде назначен от Главата на Държавата, а двоицата избрани от общото събрание.

Директорът и Администраторите не могат да занимават никаква служба държавна или обществена, която се плаща, нито да бъдат депутати в Народното Събрание. Те не могат тоже да участвуват в търговски предприятия, или в правителствени или общински подряди и сгради, нито да вземат участие в управлението на друга някоя банка.

Чл. 66. Администраторите трябва да бъдат български поданници, обаче правителството заедно с общото събрание има право да назначи един иностранец специалист, ако се вижда това за нужно.

Чл. 67. Периода на службата на Администраторите е две години. След истичането на тоя срок те могат да бъдат отново назначени или избрани за следующия период.

Чл. 68. На Администраторите и на Цензорите ще се дава годишна плата по определение от общото събрание и от средствата на Банката.

Чл. 69. Избраният от общото събрание, или назначеният от правителството Администратор, който замества един Администратор умрял, или в оставка, довършва времето на оногова, когото замества.

Чл. 70. В случай, че мястото на някой Администратор остане вакантно, в междурека до общото събрание, управителния[т] съвет на Банката може според нуждите и с упълномощението на Минист[ъ]ра на Финансите да назначи друго временно до отварянето на общото събрание.

Чл. 71. Директорът може да упълномощи един или повече Администратори да подписват за него, но само за постоянната преписка и за джиросването на собствените ефекти (записи, полици, чекове и проч[ие]) на Банката.

Чл. 72. Цензорите са трима. Единът от тях се назначава от правителството, а другите двама се избират от общото събрание на акционерите.

Назначението и избирането на Цензорите ще става за една година.

Цензорите, на които срокът на службата се е свършил, могат да бъдат отново избирани или назначени.

Чл. 73. Един само от тримата Цензори може да бъде от чужда народност, ако правителството и общото събрание намерят това за нужно.

Чл. 74. Преди да постъпят в длъжност Администраторите и Цензорите трябва да докажат, първите, че притежават по 30 поименни акции, а вторите – по 15 акции тоже поименни.

Тези акции, както и акциите на Директора, са определени като гаранция за техните действия. Те ще се вложат в касата на Банката и ще се повърнат след окончателното одобрение на равносметката за периода на тяхното управление.

Този влог в качество[то] на поръчителство се поменува в регистрите на Банката.

Чл. 75. Задълженията на Банката не могат по никой начин да се считат за лични задължения на Директора, Администраторите и Цензорите.

Тези лица са отговорни пред дружеството само за изпълнението на своите обязанности.

Чл. 76. Главният Секретар и Ковчежникът се назначават и отчисляват от управителния съвет.

Ковчежникът трябва да даде трима честни и състоятелни поръчители.

Чл. 77. Членовете на управителния съвет, а тъй също и всичките служещи на Банката са длъжни да пазят тайна[та] на частни[те] лица по всичките техни търговски дела и счетоводения с Банката.

Чл. 78. Един особен правилник, изработен от управителния съвет и потвърден от Минист[ъ]ра на Финансите определя вътрешния ред и длъжностите на всичките служещи в Банката.

ГЛАВА XII УПРАВИТЕЛЕН СЪВЕТ

Чл. 79. Управителният съвет се състои:

от Директора,

от тримата Администратори, и

от тримата Цензори.

Той направлява, съгласно с устава, всичките операции на Банката и определя условията им, а именно:

а) определя всяка седмица размера и условията на сконтото, сумата за сконтиране на държавните бонове, сумата за заемите срещу публични фондове и за покупката на такива фондове;

б) произнася се за назначаването на служащите лица, определя заплата им и поръчителството, което би трябвало да се [в]земе от тях;

в) назначава лицата, които ще дават расписка за вносовете или залозите, както и лицата, които ще подписват исплатените менителници и записи;

г) произнася се върху лицата, [на] които ще се дава пълномощие да подписват актовете на Банката във от Столицата;

д) решава въпроса за подигане на съдби, съпротивления (опозиция), оспорвания, въззиви за искания [на] огледи, или отказване от всичките тия тъжебни форми; за искание на проверка на почерки или за заявление на подлог, за полагане и оттегляне на клетва, за спогаждане по любовен начин, за приемане на тре-

тейски съд⁶ и за правяние на всякакви други актове по съдопроизводството;

е) установява, съгласно чл. 47, формата на банкнотите, решава надписите, които ще носят, както и издаването, прибирането и унищожението им.

Всяко разискване, което има за цел направата, отпуснатието или унищожението на банкнотите, трябва да бъде одобрено най-малко от двама Цензори;

ж) определя условията, с които се приемат залозите, и които условия трябва да бъдат предложени на одобрението на Минист[ъ]ра на Финансите;

з) разисква предложенията за учреждение на клонове в окръжията и за тяхната частна организация, както и за назначение на кореспонденти на Банката;

и) распределя приетия от общото събрание бюджет за разходите на Банката и в течението на годината разрешава извънредните разноски от всякакъв вид, и

к) приготвя документите и докладите за поднасяние в общото събрание.

Чл. 80. Събранието на управителния съвет става веднъж в седмицата.

Той се събира извънредно всякога, когато Директорът намира за нужно, или когато двама Администратори, или двама Цензори поискат.

Съветът не може да разисква, ако болшинството на неговите членове не присъствува.

Решенията стават по вишегласие.

Ако при първото свикване не се състави вишегласие, съветът се свиква отново в кратък срок; ако и този път се случи равногласие, гласът на председателя се превишава.

Чл. 81. Цензорите участват в[ъв] всичките разисквания на управителния съвет, но с[ъс] съвещателен глас.

Чл. 82. За разискванията на управителния съвет се държи протокол, в който се упоменават предметите на разискванията и решенията заедно с мотивировките.

Черновката на протокола се подписва на същото заседание от присътстващите членове и от секретарите.

ГЛАВА XIII ЦЕНЗОРИТЕ

Чл. 83. Цензорите са натоварени с[ъс] специалната служба да бдят върху точното изпълнение на устава и на правилниците на Банката.

Поради това те имат право да контролират всичките действия на Банката и да преглеждат състоянието на касата, регистрите, хранимите в касата ценни книги, записи и менителници, кореспонденцията и писанията (*écritures*) от всякакъв вид.

Чл. 84. Когато Цензорите участват в управителния съвет, те имат право, както и Администраторите да искат да се запишат техните предложения, които не са били приети от съвета.

Чл. 85. Цензорите излагат в един мотивиран рапорт до общото събрание на акционерите резултата на надзираването си върху водението и хода на делата в Банката, както и забележките си върху равностетката. Такъв рапорт ще се печата всяка година и ще се раздава заедно с рапорта на управителния съвет.

ГЛАВА XIV СКОНТОВИЯТ КОМИТЕТ

Чл. 86. Сконтовият комитет при главното седалище на Банката се състои от две отделения, състоящи всяко от три члена. Те работят едно подир друго по една седмица.

Директорът, когато намери за нужно, може да съедини двете отделения за да работят заедно.

Членовете на сконтовия комитет се назначават за една година от управителния съвет, който определя тяхното възнаграждение.

Те се вземат из помежду акционерите на Банката, които владеят по 10 акции и по възможност помежду по-значителните търговци. Техните акции се влагат в Банката и им се повръщат след истичанието на службата им.

Чл. 87. Дните и часовете на събранието на сконтовия комитет се определят от един особен правилник.

Комитетът е изключително натоварен да приема или отхвърля, след разглеждане, ценностите, представени за сконтиране. На този комитет председателствува един от Администраторите на Банката.

Цензорите могат да присъствуват в заседанията на комитета.

Решенията на комитета стават по вишегласие; в случаите на равногласие стойността трябва да се отхвърли и ни една ценност не може да се приеме без формалното одобрение от председателстващия Администратор.

Списъкът за приемане на ценностите за сконтиране трябва да бъде подписан от всичките членове, които са присъствували в заседанието на комитета.

ГЛАВА XV ОБЩО СЪБРАНИЕ

Чл. 88. Общото събрание представя всичките акционери на Банката.

Правилно станалите решения на общото събрание са задължителни за всичките акционери на Банката, били те отсъствували, [или] били на друго мнение.

Чл. 89. Общото събрание се съставя от акционерите, които притежават по пет акции, поименни или на предявител.

Тези акции се влагат поне 20 дни напред в касата на Банката или на нейните клонове.

Акции, представени по-късно от тоя срок, не се приемат и не дават право на притежателя им да присъствува в събранието.

Чл. 90. Един акционер може да бъде представен на събранието само от такъв повереник, който и сам има право да гласоподава.

Обаче държавата, заведенията и корпорациите могат да бъдат представяни и от пълномощници неакционери. Малолетните, запретените (interdits) и всички онези, които се намират под настойничество, се представят от своите опекуни и настойници, а пък жените от какъвто и да е повереник, бил той акционер или не.

Чл. 91. Пълномощните писма и други книжа, които установяват правото на някое лице да присъствува на общото събрание, съгласно с предидущите парагра-

фи, трябва да бъдат предадени на Банката два дни преди събранието, инак те си губят силата.

Тия книжа трябва да носят подписа на [у]пълномощителя и да бъдат заверени по законен начин.

Чл. 92. Преди да се открият заседанията на събранието, присъстващите акционери подписват списъка, с който се удостоверява тяхното присъствие. В този списък се показва числото на акциите, които всеки един от акционерите е вложил.

Чл. 93. Пет акции дават правото на един глас; никой не може да има повече от пет гласа за себе си и 5 други по пълномощие, колкото и да е числото на неговите акции и онези на поверителите му.

Представителят на правителството има тридесет гласа.

Чл. 94. Редовните годишни общи събрания се свикват всяка година в Столицата на Княжеството през месец май.

Чл. 95. Извънредните общи събрания се свикват, когато това би се поискало или от управителния съвет, или от Цензорите, или от правителството, или от няколко акционери, които представляват повече от 1/4 на дружествения капитал, или най-после, когато станат загуби и дружественият капитал се намали на половина.

Чл. 96. Всяко свикване на общото събрание ще бъде обявено чрез „Държавен Вестник“ четиридесет дни преди деня на откриването му.

В случай на спешност управлението на Банката може да намали този срок на 20 дни и тогава в обявлението се определя денят, в който трябва да се положат акциите в Банката, с които се дава право на акционера да участва.

В обявлението за свикване се съобщават и въпросите, които ще се обсъждат и решават.

Чл. 97. За да бъде общото събрание съставено правилно, то трябва да се състои най-малко от двесте (200) акционери, представлявани лично или чрез поверенници.

Освен това записаните или вложените от присъстващите на събранието лица акции, трябва да представляват непременно половината от реализования дружествен капитал.

Чл. 98. Ако в назначения ден общото събрание не може да се състави според гореизложените условия, заседанието се отлага за три дни. На четвъртия ден събранието се открива и наченва да действа без всяко друго известие или покана, колкото и да бъде числото на присъстващите акционери и на представените акции.

Чл. 99. За проверители на гласовете в общото събрание се избират по явно гласоподаване двама от по-главните акционери, които не са членове от управителния съвет.

Проверителите подписват протоколите заедно с председателя и с другите присъстващи членове на управителния съвет.

Протоколите се печатат и се изпращат на онези акционери, които биха ги искали.

Чл. 100. Общото събрание постановява:

1) върху предметите, които са показани в обявлението и които ще бъдат предложени от управителния съвет и от Цензорите на разгледване;

2) върху предложенията, които биха подписали 20 акционери. За да могат да

се внесат на дневен ред в събранието, тия предложения трябва да бъдат съобщени на управителния съвет поне 10 дни преди откриването на събранието;

3) върху представената от управителния съвет равностметка за миналата година, върху водението на делата от него и върху распределението на печалбите.

Тия постановления стават само след прочитанието и изучаването на годишните рапорти, които управителният съвет и Цензорите представят на редовното общо събрание.

Чл. 101. Общото събрание избира лицата, които трябва да заменят онези Цензори и Управители, на които срокът от службата се свършва.

Чл. 102. Общото събрание може да извади Администраторите и Цензорите, които само е избрало.

То решава въпросите за увеличение на дружествения капитал.

То може да измени устава, но тези изменения се утвърждават всякога с особен закон.

Чл. 103. Решенията на общото събрание стават по вишегласие. В случай на равногласие предложението пада.

Обаче решенията върху мерките, указани в §§ 2 и 3 на предидущия член, ще се сметат правилни само тогава, когато са били приети по вишегласие от 2/3 на присъстващите акционери.

Чл. 104. Избирането на Администраторите и на Цензорите става по тайно гласоподаване.

Ако при първото гласоподаване избираемите лица не са получили вишегласие, пристъпва се към второ гласоподаване.

В такъв случай въпросът се решава и с относително вишегласие.

Ако при второто гласоподаване гласовете са се разделили по равно, то предпочтение се дава на по-стария на години.

ГЛАВА XVI

РАСТУРЯНИЕ НА ДРУЖЕСТВОТО

Чл. 105. Управителният съвет е длъжен да свика общо събрание и да му предложи въпроса за растуряние на дружеството, щом види, че дружественият капитал се е намалил на половина.

Чл. 106. Общото събрание има право да постанови: или да се [в]земат мерки за да се доведе дружествения капитал в първоначалната му цифра (цифрата на подписката), или да се растури дружеството.

Чл. 107. Когато капиталът се е смалил до една третя (1/3) част от първоначалния му размер, растурянието става от само себе си.

Чл. 108. Когато предлежи да се растури дружеството, общото събрание назначава ликвидаторите и им определя властта.

Чл. 109. Освен по казаните по-горе причини, в никой други случай растурянието на дружеството не може да стане преди истичанието на показания в настоящия устав срок.

ГЛАВА XVII ПРАВИТЕЛСТВЕН КОМИСАР

Чл. 110. Правителството има право да надзирава и проверява всичките операции на Банката и да въспира изпълнението от нейна страна и на всяка мярка, която би била противна на законите, уставите, или на интересите на държавата.

За тая цел то назначава особен комисар, който наглежда всичките операции на Банката и особено издаването на банкнотите и сконтото.

Чл. 111. Заплатата на комисаря се определя от правителството по съгласие на управителния съвет на Банката и се заплаща от тая последната.

Чл. 112. Правителственият комисар има право да изучава хода и състоянието на делата на Банката и да проверява книгите и касите.

Управлението е длъжно да му представя състоянието на Банката, което е заверено за точно, всякога, когато той поиска това.

Чл. 113. Комисарят заседава в общо[то] събрание, в съвета и комитетите на Банката, но неговият глас в[ъв] всичките тия събрания е съвещателен.

Чл. 114. Отсъствието на комисаря не въспира съвета и комитета в техните решения, но станалите в такъв случай решения му се съобщават от председателя по-скоро.

Чл. 115. Комисарят може да поиска да се въспре привременно изпълнението на решенията, които му се видят противни на законите, уставите и правилниците на дружеството, или же на интересите на държавата.

В такъв случай той явява на правителството работата в по-скоро време, и то решава окончателно.

ГЛАВА XVIII ПРЕХОДНИ РАЗПОРЕЖДЕНИЯ

Чл. 116. Щом се покрие подписването, съгласно член 5 от тоя закон, Министерът на Финансите в късо време и само чрез едно просто известие свиква акционерите на общо събрание за съставяние на дружеството и въвеждане на Директора в длъжността му.

Акционерите, колкото и да бъде числото им, проверяват подписката на акциите и внесения капитал от първото издание, избират немедленно Администраторите и Цензорите и пристъпят към другите действия по съставянието на дружеството.

Чл. 117. Министерът на Финансите предава на дружеството всичките актове, както и расходните сметки, за да почне дружеството по-скоро да действа.

Чл. 118. До съставянето на дружеството правителството ще вземе нужните мерки за привременно уреждане на Банката, за да не би да окъснее наченването на действието ѝ.

Чл. 119. Настоящият устав ще се напечати на отделни книжки и ще се раздаде на всичките акционери, които го поискат.

ЦДА, ф. 173К, оп. 8, а. е. 5, л. 230 – 249, 253 – 271, 284 – 287.

1. Датирането на устава е направено по Указа, с който е утвърден (Указ № 100 на княз Александър I Батенберг от същата дата).

2. В случая със значение на ценна книга (фр. – titre)

3, 4. Т. е. 2.5 %.

5. Така също.

6. Арбитражен съд.

№ 58

ПРАВИЛНИК ЗА ДЕЙНОСТТА НА ОТДЕЛЕНИЕТО ЗА ЗЕМЕДЕЛСКИ КРЕДИТ ПРИ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

София, 11 февруари 1883 г.

ГЛАВА I ОПЕРАЦИИ

Чл. 1. Отделението на поземления кредит при Българската Народна Банка има за предмет:

а) да дава заем в залог срещу недвижими имоти (ипотека) суми, които ще се изплащат за дълъг срок чрез годишни платежи (annuities), или за кратък срок с погашение или без погашение (amortissement/;

б) да дава в заем на окръжията, общините и на обществените заведения срещу залог или без залог на недвижими имущества суми, разрешени от Държавния Съвет;

в) да издава поземлени облигации и да търгува с тях. Сумата на тези облигации не трябва да надминува сумите, дължими от заемодателите.

ГЛАВА II УСЛОВИЯ ЗА ЗАЕМИТЕ

Чл. 2. Съгласно чл. 1 отделението за поземления кредит прави два вида ипотечни заеми:

1) едните се изплащат в дълъг срок чрез годишни платежи, сметнати по начин така, щото да могат да погасят (amortir) дълга в един определен срок, траянieto на който да не надминува времето, през което ще трае Банката;

2) другите заеми се изплащат в кратък срок с погашение или без погашение (amortissement).

Чл. 3. Заемите могат да се правят в пари и в поземлени облигации или залогови билети.

Чл. 4. Заемите се правят само срещу първа ипотека, сиреч, срещу залог от таква имущества, които не са заложени другому. Ако недвижимото имущество е заложено другому, Банката може да даде заем срещу такова имущество, като го освободи от първия заемодавец и го земни върху себе си.

Чл. 5. Не се приемат в залог срещу заеми:

1) мерите, пасищата и горите (балталъците), принадлежащи на общините, и други общински имуществва, за които законът за земите не позволява да се продават;

2) рудниците и каменоломните;

3) неразделен недвижим имот, освен ако той се заложи с[ъс] съгласието на всичките съпритежатели, и

4) театрите.

Чл. 6. Отделението за поземления кредит приема в залог само недвижими имоти, които дават траен и оздравен доход.

Чл. 7. Количеството на заема не може да надминува половината от стойността на заложения недвижим имот.

За лозя, гори, ниви и други имоти, на които дохода произлиза от посеви и растения, заема не може да надминува една трета от стойността им.

Големите и малки фабрики се ценят само по тяхната стойност независимо от индустриалното им значение.

Чл. 8. В никой случай годишните платежи, т. е. лихвите, погашението и други разноси, за които заемоприемателът се задължава, не могат да надминат цялата сума на дохода от недвижимия имот.

Чл. 9. Размерът на лихвата на заемите се определя от управителния съвет по предложение на Управителя на ипотечното отделение.

Той не може в никой случай да бъде по-голям от размера на лихвата за ония заеми, които се правят срещу залог недвижимо имущество.

Чл. 10. Годишните платежи стават в пари и съдържат:

1) лихвата

2) погашението (*l'amortissement*), пресметнато според размера на лихвата и времето, колкото ще трае заема.

3) годишно плащане (*allocation*) за право на комисиона и за разноси на управлението, на които цифрата ще се определява от управителния съвет без да надминува 1 %.

Чл. 11. Годишните платежи (*les annuités*) стават по шестмесечие в срокове, определени от управителния съвет. При сключването на заема, от капитала се задържа лихвата и определената комисиона (*allocation*), които се падат за времето до истичание на първия шестмесечен почек (срок).

Чл. 12. За всяко шестмесечно изплащане в определения срок плаща се лихва по пълно право и без формално известие (*mis un demeure*) за в полза на Банката.

Също се плаща лихва и за разносните, направени по преследванията за разчистване на сметките до събиране на дълговете, като се смята от деня, от който тия разноси са станали.

Чл. 13. След един месец от известяването, ако длъжникът не си заплати вносът в уречения срок, Банката ще продаде с публичен търг заложения недвижим имот без всяка друга формалност и съгласно с[ъс] закона за публичните търгове.

От получената сума на продадения недвижим имот, Банката задържа главите, лихвите и всичките разноси по търга, а остатъкът се дава на длъжника.

Чл. 14. Длъжниците имат право да се отплащат преди срока на заема изцяло

или на части.

Тия преждевременни исплащания се извършват според желанието на длъжниците, било в пари, било в поземлени облигации или залогови билети от издание, показано в контракта на заема.

Тези облигации или залогови билети се приемат по номиналната им стойност цена, какъвто и да им бъде курсът.

За преждевременните исплащания Банката [в]зема едно обезщетение, което не може да надмине 2 % от цялата сума на платеното преждевременно количество.

Капиталът, който се образува от преждевременните плащания, ще се употреби или за погашение, или за изкупване отново на поземлени облигации, или пък за даване на нови заеми.

Чл. 15. Заемоприемателят е длъжен да известява на Банката в едномесечен срок за продажбите на имуществата си, които може да е направил на цяло или на части.

Ако не извести в този срок, Банката може да поиска от него цялото внасяние на дълга му.

Освен това, Банката има право на обезщетението, определено от предидущия член.

Чл. 16. Заемоприемателят е длъжен също да заплати същото обезщетение, когато не извести в показания по-горе срок за поврежданията, които заложените недвижими имущества са претърпели и за всички случайности, каквото: за умаляване на стойността, за повреждане на имота му, или за нарушение правото му на притежаване.

За неизвестяване в[ъв] всичките гореизложени случаи Банката може да поиска от заемоприемателя изплащането на заема.

Чл. 17. В случай, че заемоприемателят укрива законните причини за унищожението на ипотека, изплащането на дълга също се иска и обезщетението, определено в чл. 14 остава притежание на Банката.

Чл. 18. Имотите, които могат да загинат от огън, трябва да бъдат застраховани с разноси на заемоприемателя, освен ако Банката има за залог на заема си в същото време и други имущества, на които стойността е двойна от заетата сума, и които не ще могат да загинат от огън.

В акта за заема се упоменува, че в случай на нещастие Банката приема направо обезщетението.

Застрахованието трябва да съществува през всичкото време до гдето трае залогът.

Банката може да иска щото застрахованието да бъде направено в нейно име, и количеството на годишните разноси да се изплаща през ръцете ѝ.

В този случай цифрата на годишните платежи на заема се увеличава с количеството на платежа за застрахованието.

Чл. 19. В случай на нещастие Банката приема направо обезщетението.

В срок на една година от оправянието на нещастиято, заемоприемателят има право да въ[з]станови недвижимите си имоти в първобитното им състояние.

През това време Банката пази обезщетението под вид на гаранция за сумата,

която има да [в]зема, до истичанието на годината.

След преустрояването на недвижимия имот, тя предава обезщетението на длъжника, като спадне това, което следва да [в]зема.

Ако до истичанието на годината, длъжникът не е упражнил правото си да въ[з]станови изгорялото си недвижимо имущество, и ако преди този срок той е обявил намерението си, че няма да упражни това си право, обезщетението окончателно минава на сметка на Банката, и се спада като предварително изплащане срещу дълга му.

Чл. 20. Преждевременните изплащания, произхождащи от нещастие, не дават повод на обезщетението, поменато в чл. 14.

Ако Банката намира, че последствие на това нещастие, нейното обезпечение се поврежда, тя може да поиска плащанieto на остатъка, който ѝ се дължи.

Чл. 21. Оценението на имотите, които се залагат, се прави според документите, контрактите и другите сведения, доставени от стопанина, който иска да му се даде заем.

Освен това Банката има право да произведе оценка от експерти.

В[ъв] всеки случай оценението се прави върху двойни основи, като се гледа на чистия доход и на продажната цена.

Чл. 22. Когато притежанието е припознато за редовно и гаранцията за достатъчна, управителният съвет на Банката определя количеството на заема, който ще се направи и условият контракт се подписва.

Чл. 23. Ако след изпълнението на ипотечните формалности се е открил някой запис, или някое действително право, което нарушава редовността на притежанието на недвижимия имот, услов[е]ният контракт се унищожава чрез един акт, подписан от Управителя (администратора) на отделението на поземления кредит.

В противен случай актът се приподписва от Директора на Банката и се облича с подписа на заемоприемателя и в този акт се поменува: за изпълнението на формалностите, за предаването на стойността, съставляваща количеството на заема и времето, от когато начеват лихвите.

Чл. 24. Всичките разноски и иждивени пари, по искане на един заем, остават за сметка на лицето, което е направило това искане, даже в случай, в който заемът не се е свършил.

ГЛАВА III

ЗА ПОЗЕМЛЕНИТЕ ОБЛИГАЦИИ ИЛИ ЗАЛОГОВИ БИЛЕТИ

Чл. 25. Поземлените облигации, издадени от Банката, са на име или на предявител.

Чл. 26. Облигациите на име се преотстъпват по джиро или по всякакъв друг начин, който ще бъде определен от управителния съвет.

Банката в никой случай не отговаря за правилността на джирата, както и като плати облигацията на лицето на името на което е джиросана, тя се счита, че се е правилно издължила.

Облигациите на предявител се отстъпват по просто предаване (tradition).

Чл. 27. Ипотечните облигации, издадени от Банката, образуват равностой-

ността (*contre-valeur*) на заемите; тяхното количество не може да бъде по-голямо от количеството на дълговете на заемоприемателите.

Освен това в никой случай това количество не може да превишава повече от десет пъти сумата на капитала, определен нарочно за поземления кредит.

Ипотечните облигации имат за гаранция:

1) заложените (*hipoteques*) недвижими имоти, които представляват винаги стойност поне два пъти по-голяма от стойността на облигациите, които са в обръщение;

2) отредената част от основния капитал на Банката, положена върху операции за поземления кредит и която не може да бъде повече от четвъртата част на тоя капитал;

3) Съответствующата част от резервния фонд на Банката.

Чл. 28. Не се допуска никакво съпротивление от страна на трети лица за заплащането на капитала или на лихвите на поземлените облигации освен в случай на изгубване на акцията (*titre*).

Чл. 29. Поземлените облигации не могат да се издават за стойност по-малка от 100 лева.

Чл. 30. Поземлените облигации дават лихва, на която размерът, сроковете и начинът на плащането се определят от управителния съвет.

От внасянието на годишните платежи от заемоприемателя до плащането на лихвите на предявителя на облигациите, междукът¹ бива най-малко от три месеца.

Каквато и да бъде формата на облигациите, лихвата се плаща на предявителя на акцията.

Чл. 31. Поземлените облигации ще бъдат представени с титри, отрязани от един регистър с кочан и с талонче, и подписани от Управителя (администратора) на ипотечното отделение и от Директора на Банката, и подпечатани с печата на Банката.

Талоните на поземлените облигации, след постъпнените издавания се проваждат в Министерството на Финансите, което ще ги съхранява, след като ги запише в един специален регистър и ще гледа всеки месец, щото количеството на изпуснатите залогови билети да не надмине количеството на ипотечните заеми, на които те образуват равностойността (*la contre-valeur*).

Чл. 32. Управителният съвет може да позволи да се положат облигациите в касата на Банката за пазене.

До изтегляването им, издава се срещу тях едно свидетелство на име.

Управителният съвет определява условията, начина на възвръщането им, разноските за свидетелствата и разноските за разменението на облигациите.

Чл. 33. Поземлените облигации се издават без да се определява времето за изплащането им от Банката. Те се изплащат чрез теглене на жребий (тираж).

Всяко изплащане съдържа числото на облигациите, които трябва да се погасят (*amortissement*), тъй щото облигациите, които остават в обръщение, да не надминуват никой път капиталите, които остават дължими от ипотечните заеми.

Чл. 34. Не ще се дават делби (*lots*) или премии (*primes*) при изплащането на облигациите.

Чл. 35. Теглението на облигациите, които трябва да се платят, извършва се от управителния съвет в присъствието на правителствения комисар.

Чл. 36. Осем дни след теглението на жребие (тираж) изтеглените номера се залепват в седалището на Банката и се обнародват в „Държавен Вестник“ и в един иностранен.

Чл. 37. Изтеглените по жребие облигации изплащат се в деня, показан в обявлението.

От тоя ден лихвите на изтеглените облигации се спират с пълно право.

Чл. 38. Изплатените по следствие на тиража облигации се подпечатват веднага с един печат в знак на унищожението им. След това те се изтребят в присъствието на Директора, на Управителя (Администратора) на ипотечното отделение, на един от Цензорите и на правителствения комисар. За това се съставя акт, който се подписва от горепоменатите лица.

Чл. 39. Облигациите, принадлежащи на Банката по следствие на преждевременните изплащания, се подпечатват веднага с един особен печат и не могат да се турят в обръщение, освен с едно ново визиране от Управителя (администратора) на ипотечното отделение и от Директора.

Чл. 40. Независимо от поземлените облигации, на Банката се позволява да издава облигации в размер на количеството, изисквано за посрещане на заеми, които тя ще прави на обществени заведения без залог, съгласно с действующите закони на държавата.

ГЛАВА IV

УПРАВЛЕНИЕ НА ОТДЕЛЕНИЕТО ЗА ПОЗЕМЛЕНИЯ КРЕДИТ

Чл. 41. Управителят (администраторът) на ипотечното отделение за поземления кредит се назначава от Директора на Банката.

Чл. 42. Този Управител (администратор) е натоварен да изучава всичките дела, отнасящи се до операциите на поземления кредит, да кореспондира с[ъс] заинтересованите лица, да следи за изпълнението на решенията на управителния съвет, да надзирава за точното приспособление на настоящия устав, за правилното водение на регистрите и на счетоводството, с една дума, да води всичките подробности на управлението, с[ъс] службата на което е специално натоварен.

Чл. 43. На Управителя (администратора) е забранено да взема под своя самоотговорност всяка мярка, която би могла да обвързва (engager) капитала на Банката.

Всичките дела, отнасящи се до отделението за поземления кредит, подлагат се от Управителя (администратора) на разглеждане в управителния съвет, също както се разгледват и другите дела на Банката.

Чл. 44. За операциите на поземления кредит се държи отделно счетоводство, по което всяка година се представят особени сметки.

Всеки път тия сметки трябва да са отделни от общото счетоводство на Банката.

Чл. 45. Цензорите надзират операциите на поземления кредит, както и другите операции на Банката.

За резултата на този надзор се съставя една особена глава в рапорта, който се представя всяка година от Цензорите за разгледване в общото събрание.

ГЛАВА V ЗА ПРИВИЛЕГИИТЕ, ДАДЕНИ НА БАНКАТА ОТНОСИТЕЛНО ДЕЙСТВИЯТА НА ПОЗЕМЛЕНИЯ КРЕДИТ

Чл. 46. Щом ипотечният закон се издаде, един специален закон ще определи, ако е нужно, привилегиите, които се дават на Банката относително процедурата за заздравяването и събирането на заемите, направени от отделението за поземления кредит.

ЦДА, ф. 173К, оп. 8, а. е. 5, л. 267 – 271, 287.

1. Промеждутък.

№ 59

ПРОТОКОЛ НА ФИНАНСОВИЯ СЪВЕТ ПРИ ДИРЕКЦИЯТА НА ФИНАНСИТЕ НА ИЗТОЧНА РУМЕЛИЯ С РЕШЕНИЕ ПО ИСКАНЕТО НА ВИСОКАТА ПОРТА ДА СЕ ЗАБРАНИ ВНОСЪТ НА ЧУЖДЕСТРАННИ МОНЕТИ В ОБЛАСТТА

Пловдив, 19 и 21 февруари 1883 г.

Протокол № 53

Заседание на Финанциял[ний] Съвет от 19 и 21
Февруар[ий] 1883 г.

Под председателството на Г[осподина] Ив. Ев. Гешов.
Присъствуваха всички.

1. Прочете се едно писмо от Първий Министър в Цариград, испратено до Дирекцията от Г[осподин] Генерал-Губернаторът. Високата Портата явява Г[осподи]ну Генерал-Губернатору, че от 1-ий идущий май чуждите моннети не ще имат вече вход в империята, та затова предписва и нашето правителство да [в]земе до речената дата мерки за да ся изключат и от Источна Румелия чуждите моннети. Съветът като взе пред вид, че такъва една мярка ще лиши областта ни от [- - -] моннети, които и сега са доста редки, прие мнение, че не ще бъде възможно для нашето правителство да ся съобрази с предписанието на В[исоката] Портата. От друга страна чуждите сребърни моннети, които падат в обл[астните] Ковчежничества, ся [в]зимат съразмерно с лир[ите] тур[ски] от 100 гр[оша], а пък другите много парички ся сре-

щат, та и не падат много в кассите.

[...]

*Ив. Ев. Гешов
М. Ив. Маджаров
П. Карловски
С. Д. Веженов
В. Павлитов
М. Р. Малеев*

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 52, л. 109. Оригинал. Ръкопис.

№ 60

**ПИСМО ОТ ХРИСТО ПУЛИЕВ ДО ИВАН ЕВСТР. ГЕШОВ СЪС СВЕДЕНИЯ
ЗА РОЛЯТА НА ЕВЛОГИ ГЕОРГИЕВ ПРИ ПРЕУСТРОЙСТВОТО НА
БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА В СЪОТВЕТСТВИЕ С УСТАВА ѝ ОТ
11.02.1883 г. И НЕГОВОТО НАМЕРЕНИЕ ДА ПРЕДЛОЖИ ГЕШОВ ЗА
ДИРЕКТОР НА БАНКАТА И ЗА ИСКАНИЯ ОТ ПРАВИТЕЛСТВОТО НА
ИЗТОЧНА РУМЕЛИЯ ЗАЕМ ОТ 60 000 ТУРСКИ ЛИРИ**

Букурещ, 20 май 1883 г.

Любезний ми Иванчо,
в Пловдив.

[...]

Относително по въпросът за банката в София се разговорих отново с Г[осподи]на Евлогия, комуто предадох твоето желание, той е напълно съгласен с теби, и бъди уверен, че, ако стане работа[та], няма да бъдеш представен като solliciteur¹, но поканен от София, за да заемиш постът за когото е думата. Главната причина дето тая работа може да се забави е, че Г[осподи]н Евлогий не е яко расположен към Бурмова², защото Господството в някой работи се отнесе доста неприлично, та ще гледа, ако е възможно, да не се учреждава банката в[ъв] времето на негово-то Управление на Министерството на Финансиите. На поканата, която той беше направил официално Г[осподи]ну Евлогию, по следствие на решение от Министерский Съвет, за да му препоручи някое лице, което да заеми постът на Директор на Бълг[арската] Нар[одна] Банка, отговори му се, още [свое]временно, че предложението на Министер[ския] Съвет ще да се има пред вид, но тъй като между нашите българи хора способни и опитни за да заемат тая служба са много редки, па и ония между тях, които би се намерили, не са без никаква работа та не могат да бъдат разположени да приемат служба, чтом им се предложи, трябва да се почака, что-то да се не компрометира още от зачалото първото наше Кредитно учреждение с поверението [на] управлението му на някое лице, което не би имало изискуемите за това качества. От тогива се прие и друго писмо от Бурмова из Виенна, като отива-

ше за Петербург, по същия въпрос, с което канеше Г[осподи]на Евлогия да му пише в Петербург, обаче това няма да стане и ще чакаме да се върни Негово Височество³ от Россия, за да видим какво направление ще да [в]земат работите в Княжеството. Много се говори, че Генерал Соболев⁴ няма да се върне веке, и че и Каулбарс⁵ ще да си върви, обаче, доколко са верни тия слухове не можа да ти гарантирам. На всеки, обаче, случай, мисли се за положително, че Соболев няма да види веке България. Та, ако излезе така, ще чака Г[осподи]н Евлогий да види по какъв начин ще да се комбинира ново Министерство в България преди да започни да действа по въпросът за банката. Той мисли да пише дето трябва, че иска да предложи теби тоя пост, и че ще да се старае да те убеди да го приемеши по много съображения, за в полза на народното ни дело, но за това трябва положението ти да се изравни за 5 години, което предварително да се разиска и с Негово Височество. Той ми каза, че когато наближи веке да се реши тоя въпрос, да ти пиша да [в]земиш отпуск от Румелийското Правителство, и да додеш до тука за малко време. [В]сичко това, моля, да имаш тайно помежду ни.

За заемът от 60 000 Л[ири] Т[урски], когото искаше да прави Рум[елийското] Правителство, забавихте да ни дадете сведения, които ни интересуват – приеха ли се някой предложения от Кредитните учреждения, до които имаше циркуляри, или не? Като замина Г[осподин] Величков⁶ от тука за Москва ми казваше, че уж *Banque Ottomane* била направила много интриги в Европа, защото Румелийското Правителство не се било отнесло само до нея, за да намери тя да направи исканият заем – абсурдно предложение, ако е вярно. [В]се от Величкова научих, че уж Румелийското Правителство било наклонно да плати годишна лихва по 12 %. Ако узнаваш нещо за тоя въпрос, пиши ми. Ще е добре, мисла, ако можеше да почака Рум[елийското] Правит[елство] за да се учреди Банката в София, за да направи тя тоя заем.

[...]

Твой преданный: *Х. Пулиев*⁷

ЦДА, ф. 129к, оп. 1, а.е. 2450, л. 1 – 5. Оригинал. Ръкопис.

1. Молител (фр.).

2. Тодор Стоянов Бурмов (1834 – 1906). Завършва семинария и духовна академия в Киев. Работи като учител. Редактира вестници и списания, служи в руското посолство в Цариград като преводач и съветник. Взима дейно участие в църковно-националната борба. След Освобождението е вицегубернатор на Пловдив, губернатор на София, министър-председател, министър на вътрешните работи и министър на финансите, подпредседател на Върховния касационен съд, член на Кодификационната комисия, член на Държавния съвет. Водач е на Консервативната партия. Дописен и редовен член е на Българското книжовно дружество.

3. Княз Александър I Батенберг.

4. Леонид Николаевич Соболев (1844 – 1913). Руски военен деец, генерал. Участва в Руско-турската война през 1877 – 1878 г. в щаба на действащата армия. По време на т. нар. Режим на пълномощията е поканен в България от княз Александър I Батенберг и назначен за министър-председател и министър на вътрешните работи (1882 – 1883). След възникналия конфликт между двамата е отстранен от княза от управлението на страната.

5. Александър Василиевич Каулбарс (1844 – 1922). Руски военен деец, генерал. Участва в Руско-турската война 1877 – 1878 г. като началник-щаб на кавалерийска дивизия и като командващ конния преден отряд на 13 армейски корпус. По време на т. нар. Режим на пълномощия-

та е военен министър в правителството на ген. Соболев.

6. Константин Петков Величков (1855 – 1907). Завършва Галатасарайския лицей в Цариград. Работи като учител в родния си град, взема участие в подготовката на Априлското въстание като член на революционния комитет в града. Арестуван е от турските власти и осъден на смърт, но е освободен със съдействието на европейската комисия. По време на Руско-турската война през 1877 – 1878 г. е преводач в руската армия. След Освобождението е народен представител в Областното събрание, член на Постоянния комитет и директор на просвещението в Източна Румелия. След Съединението е народен представител, министър на народното просвещение, министър на обществените сгради, пътищата и съобщенията, министър на търговията и земеделието, дипломатически агент на Княжество България в Белград. По негова инициатива е създадено Рисувалното училище (Художествената академия).

7. Христо Пулиев. Заедно с брат си Никола Пулиев участват като съдружници в търговската и банкерска дейност на братята Евлоги и Христо Георгиеви.

№ 61

ПИСМО ОТ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ДО МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ СЪС СВЕДЕНИЯ ЗА ВЪЗНИКНАЛИТЕ ЗАТРУДНЕНИЯ В ДЕЙНОСТТА НА БАНКАТА И ЗА НЕОБХОДИМОСТТА ОТ КАДРОВИ ПРОМЕНИ

София, 5 ноември 1883 г.

№ 6600

Разрешението [на] въпросът за откриване [на] кредити на текущи сметки разшири кръгът на операциите в поверенната мен Банка, които операции и без този клон постепенно [в]се повече и повече се увеличават, така, че то чиновниците в Банката, заети по цял ден с текущи работи, едва им остава време да се занимават с [с]воевременно вписване [на] станалите дела в книгите и с приготвяне [на] извлечения, сключване и проверяване [на] сметките на Банковите Клиенти и Кореспонденти, едва им остава време, казвам, да приготвят още и ежедневните баланси за извлечение [на] изискуемият ся от уставът месечен баланс (пример: закъсняване с приготвяне балансите за Юлий, Август, Септемврий и Октомврий т. г.).

Пред вид на гореизложеното, от една страна, и от друга страна, за да се предвари по-голямо натрупване на непригответени сметки и за да се успее, щото годишните сметки на Банката да бъдат овреме пригответени, толкоз повече като Банката ся намира при над[в]ечерието на преустройството си, аз се усмелявам, Господине Министре, да Ви предложа да благоизволите и разрешите да стане разменение с персонала на чиновниците в Банката, а така също, да разрешите и за назначението на някои нови чиновници, и това като необходимо за сега. Разменението и назначението на чиновниците, мисля да стане, както следва:

Досегашний бухгалтер Ник. И. Божинов да [в]земе вакантната длъжност Контролер, а вместо него за Бухгалтер да мине досегашний помощник-бухгалтера Георг. В. Даскалов. Помощникът на Контролера П. Г. Теодоров да се счита като I-й помощник, а за II-й помощник-контролера да се утвърди Стати Михайлов, който с

разрешението на бивший И[зпълняващ] Д[лъжността] Директор г[осподин] Исиidora В. Михайлович е постъпил в Банката (за реченната длъжност) от 1-й Октомврий т. г. с месечно жалование 250 (двесте петдесет Лева). За помощник-бухгалтера же, предлагам да се назначи Димитрий Еленков (сега докладчик в Сметната Палата), за когото мя уверяват, че проумявал от бухгалтерия.

Назначението на Георг. В. Даскалов за бухгалтер, ако е възможно да стане от 1-й текущ[ий] Ноемврий, тъй като той от него ден е почнал да се занимава на тая длъжност.

Има още необходима нужда да се назначи и един помощник на секретаря, за която длъжност аз ще ся постарая да Ви препоръчам скоро лицето, а по-късно ако се усети нужда и за други чиновници, аз не ще закъснея, Господине Министре, да Ви доложя и попрося разрешението Ви за назначението [на] такива.

По гореизложений начин настанени чиновниците в Банката, па и като работят задружно и с повечко усердие, има надежда да се достигне желаемата цел за уреждане на закъснелите сметки и своевременното вписване на текущите дела, предвидено в Банковий Устав.

При това, считам за длъжност да Ви съобщя, Господине Министре, че по причина на многото работа аз реших и [в]земах от 1-й того още един расилен в Банката, тъй като досегашните двама постоянно биваха заети, ту с броение [на] пари, ту с дирение [на] длъжници за местни и иностранны полици. За такъв съм условил Цвятко Танев, свидетелствата на когото (от Дружинний му Командир, когато е бил солдатин; от Софийск[ий] Драгунски Началник, когато е бил сержант; от Софийский Градоначалник, когато е бил старши пеши жандарм; и едно свидетелство от няколко софийски граждани, с което поръчителствуват за честността му, потвърдено от местното общинско управление), позволяват да се вярва, че той ще изпълнява добросъвестно новата си длъжност.

И[зпълняващ] Д[лъжността] Директор: *Ив. А. Иванов*
За Контролер: *Н. Божинов*

[Върху писмото – резолюция:] *Съгласен, и да се направи доклад и указ за назначението и.м.*

№ 62

ПИСМО ОТ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ДО МИНИСТЕРСТВОТО НА
ФИНАНСИТЕ С ПРИЛОЖЕНИ УСЛОВИЯ ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕТО НА
ЗАЕМ ОТ БАНКАТА НА ДИРЕКЦИЯТА НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО, ТЪРГОВИЯТА
И ОБЩЕСТВЕНИТЕ СГРАДИ НА ИЗТОЧНА РУМЕЛИЯ

София, 5 ноември 1883 г.

№ 6601

Съгласно отношението Ви от 27 Септемврий т. г. под № 23723 ний съобщихме на Дирекцията на Земледелието, Търговията и Общите Сгради в Источна Румелия с какви условия можем да им направим исканий им заем от Лир[и] Т[урски] 60000, както ще видите от тук приложеный препис от писмото ни № 6060 към поменътата Дирекция, и за отговор получихме вчерашна телеграма, от която тоже Ви притваряме препис. Като получим Контрактът, за който ся поменува в телеграммата им, не ще закъснеем да Ви го съобщим и поискаме наставленията Ви.

И[зпълняващ] Д[лъжността] Директор: *Ив. А. Иванов*
За Контролер: *Н. Божинов*

Препис
София, 28 септември 1883 г.

До Господина Директора на Земледелието,
Търговията и проч[ие] в Источна Румелия.

На телеграмата Ви от 21 того Ви отговорихме по телеграфа вчера следующото:
„Пишиме Ви подробно с какви условия можем да Ви заемем 60000 Лири“.

С настоящето си прихождаме да изпълним обещанието си като Ви съобщим, че сме расположени да направим исканий Ви заем от Шестдесет хиляди Лир[и] Турски с[ъс] следующите условия:

1. Вашето Правителство да са задължи да прибира и внася в поверенната нам Банка, както ежегодните лихви за заетата сума, тъй също и амортизацийте¹, понеже на Банката ще бъде доста неудобно да дири всяка от Земледелческите Касси, на които се дадът части от заетата сума.

2. Заемът да се амортизира в Пет или Шест години, като са почне от края на Третата или Четвъртата година и

3. Лихвата, която ще са плаща ежегодно, да са определи на седем (7) на сто.

Като са надяваме, че тия условия ще бъдат приети от поверенната Вам Дирекция, а така също и от Правителството на Областта, очакваме отговорът Ви, и Ви молим да приемете, Господине Директоре, уверението на особенното ни към Вас уважение.

За Директор: (подписал) *Исидор В. Михайлович*
За Контролер: (подписал) *Ив. А. Иванов*
С първообразното вярно:
И[зпълняващ] Д[лъжността] Директор: *Ив. А. Иванов*

Препис
Пловдив, 4 ноември 1883 г.
София, 4 ноември 1883 г.

Директору на Българската Народна Банка

Предложени[те] от Вас условия за заем [от] 60 000 лири Турски се приеха от Правителство и Постоянний Комитет. Наскоро ще Ви пратим контракти 4311.

Стамболский²

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 58, л. 303 – 305. Оригинал и препис. Ръкопис.

1. В случая се имат предвид годишните вноски за изплащане на заема.

2. Христо Танев Стамболски (1843, Казанлък – 1932). Завършва Императорското военно-медицинско училище в Цариград, а по-късно е назначен за професор по анатомия и хистология в същото училище. Разработва турско-арабска анатомична терминология, превежда от френски на турски език анатомичен атлас и ръководство по анатомия, съставя френско-турски анатомичен речник. Деен участник е в църковно-националните борби и в живота на Цариградската българска община. След Освобождението е народен представител в Областното събрание на Източна Румелия и негов председател, префект е на Сливен, директор е на земеделието, търговията и обществените сгради. След Съединението е началник на отделение в Александровската болница и директор на Гражданската санитарна инспекция в Министерството на вътрешните работи. Един от основателите е на Българския лекарски съюз и подпредседател на Българския червен кръст.

№ 63

АКТ ЗА ПРЕДАВАНЕТО И ПРИЕМАНЕТО НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ОТ ИЗПЪЛНЯВАЩИЯ ДЛЪЖНОСТТА ДИРЕКТОР ИСИДОР МИХАЙЛОВИЧ НА НОВОНАЗНАЧЕНИЯ НА ТАЗИ ДЛЪЖНОСТ СЕКРЕТАР ИВАН А. ИВАНОВ

София, 11 октомври 1883 г.

АКТ

Вследствие предписанието на Министерството на Финансите под № 25057 от 5 того Октомврий, с което Министерството уведомява Банката, че приема оставката на досегашний И[зпълняващ] Д[лъжността] Директор на Банката Г[осподи]н Исидор В. Михайлович¹ от 11 того и че вместо него за И. Д. Директор се назначава

привременно Секретаря при Банката Г[осподи]н Ив[ан] А. Иванов². На основание гореизложеното предписание, днес на единадесетият Октомврий 1883 год. стана предаването и приемването на Банката, както следва:

Провериха се Касата, Влагалището и влоговете за пазение, които според приложен при настоящий акт опис се намериха точно. Освен това Г[осподи]н Исихор В. Михайлович предаде всичките книги, принадлежащи на Банката, както и ключовете от влагалището.

Съгласно още с горепоменатото предписание, Г[осподи]н Исихор В. Михайлович, в качеството И. Д. Директор, се разпореи и уведоми своевременно чрез циркуляри, всичките кореспонденти на Банката за променението.

А колкото за приготвянието балансите на Банката за месеците Юлий, Август и Септемврий, по причина на кратковременност, Г[осподи]н Исихор В. Михайлович не успя да ги приготви, обяви обаче, че ако времето му позволи, ще се постарее да ги приготви.

За всичко тук изложено, състави се настоящий акт, потвърден с подписите на предавателя, приемателя и присъстващите.

Предал: *Исихор Михайлович*

Приел: *Ив. А. Иванов*

Присъстваха:

Касиер: *И. Д. Тропчиев*

Бухгалтер: *Н. Божинов*

Помощник-контрольор: *П. Г. Теодоров*

Заб[ележка]: Настоящий акт се направи в три екземпляри, от които един се препроводи в Министерството на Финансите (с писмо от 27 Октомврий, под № 6426)³, един [в]зима г[осподи]н Исихор В. Михайлович, а един остава в Банката.

Секретар при Банката: *Ив. А. Иванов*

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 58, л. 86. Оригинал. Ръкопис.

1. Исихор В. Михайлович заема длъжността контрольор в Българската народна банка от откриването на нейната дейност до април 1881 г., когато е назначен за временно управляващ банката. От октомври 1883 г. е назначен за директор на Русенския банков клон.

2. Иван А. Иванов е секретар в Българската народна банка и изпълняващ длъжността директор на банката от 11 октомври до 1 декември 1883 г., когато за директор е назначен Иван Евст. Гешов.

3. Съдържанието на това писмо виж тук: док. № 69.

№ 64

**ПИСМО ОТ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ДО МИНИСТЪРА НА
ФИНАНСИТЕ ЗА ПРЕМЕСТВАНЕТО ѝ В НОВО ЗДАНИЕ И
НЕОБХОДИМОСТТА ОТ ПОСТАВЯНЕ НА КАРАУЛ ЗА ОХРАНА***София, 12 октомври 1883 г.*

№ 6228

До Господина
Минист[ъ]ра на Финансите

С настоящето си Българската Народна Банка има честта, Господине Министре, да Ви уведоми, че се премества в новонаетото здание на Г[осподин] Н. И. Странски¹, с това преместване става нужно да се постави потребний караул при новото помещение на Банката. Вследствие което, молиме Ви, Г[осподи]не Министре, да благоволите и направите надлежното разпоряжение, за да се уведоми комендантството на градът, което за утре в Четвъртък вечер да постави караул в новото помещение, или же най-късно до в Петък вечер – в който ден парите на Банката ще бъдат непременно принесени от старата в новата кладовая².

Българска Народна Банка
за Директор: *Ив. А. Иванов*
за Контрольор: *Н. Божинов*

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 58, л. 8. Оригинал. Бланка. Ръкопис.

1. Никола Иванов Странски (1850, Калофер – 1910). Завършва фармация в Букурещ, участва в Сръбско-турската война през 1876 г. като лекар. След Освобождението е аптекар и търговец в София. Общински съветник е и има заслуги за благоустройството на столицата. Участва като член в Управителния съвет на Българската народна банка.

2. Хранилище (рус.).

№ 65

**ДОКЛАД ОТ МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ ДО МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ЗА
ТРУДНОСТИТЕ ПО ПРИВЕЖДАНЕ В ДЕЙСТВИЕ НА НОВИЯ УСТАВ НА
БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ОТ 1883 г. И МЕРКИТЕ ЗА ПРЕОДОЛЯВАНЕТО ИМ***София, преди 21 октомври 1883 г.*

Министерския[т] Съвет, като взе в съображение, от една страна, голямата нужда, която се чувствова в Княжеството от преобразованието на настоящата Българска Народна Банка, съгласно с приетия от Народното Събрание устав, и от друга – обстоятелствата, които в настоящето време не благоприятствуват за отваряние [на] публична подписка за набавяние [на] нужния капитал за преобразуването на

казанната Банка, реши в заседанието си от Септемврий да не се отваря публична подписка за набавяние [на] капитала, който е нужен за преобразованието на Народната Банка и за увеличението на нейната деятелност, но да се отпусне този капитал от Държавното Съкровище.

Като споделям напълно възгледовете на Министерския Съвет върху днешните неблагоприятни за публична подписка обстоятелства, имам честта да представя в настоящия си Доклад начина, по който трябва да се постъпи, за да се изпълни горекананото постановление на Министерския Съвет.

Устава на Българската Народна Банка определя, че тая Банка ще се учреди от едно безименно акционерно дружество, в което и българското съкровище ще вземе участие, като положи една третя част от капитала на Банката, сиреч 4 000 000 лева (чл. 1-й и 4). Двете трите от този капитал ще се добият, според чл. 5 от същия устав, „с издаване на акции на три пътя“, сиреч като се отвори на три пътя и според нуждите, публична подписка.

За да се избегне в настоящето време публичната подписка, необходимо е щото съкровището, вместо да подписва при всяка подписка по за една третя част от суммата, която се иска, да положи тосчас цялата третя част от капитала на Банката, сиреч 4-те милиона, а подписката за останалите 8 милиона да [се] отваря постепенно отпосле и по мерките на нуждите. По този начин целта да се преобразова това кредитно учреждение без забава се постига, като се избегнат в същото време случайностите на публичната подписка в днешните трудни времена.

В гореканания Устав на Банката не е казано нищо за капитала на днешната Банка, сиреч, как ще се постъпи с него при преобразованието на Банката. Аз мисля, обаче, че понеже е бил вложен от съкровището, той трябва да се смята като имот на държавата и да се сметне като държавен внос при преобразованието на Банката, сиреч, че съкровището има да внесе в дружеството, което ще учреди Българската Народна Банка, целия капитал на днешната Банка и още толкова, колкото не достига да се попълнят 4-те милиона.

Това нещо ще може, обаче, да се изпълни само след няколко години по следущите причини:

По заповед на правителството казанната банка е раздала почти целия си капитал на Земледелчески каси (928 000 [лева]), на Общински управления (1 057 730 [лева]) и проч[ие], и то с една лихва по-малка от 6 на сто. При преустрояването на Банката съкровището не може да вложи като готов капитал тия вересии, които ще се събират постепенно, и които носят, повечето от тях, една лихва по-ниска от она, която устава на Банката гарантира на своите акционери, сиреч, 6 % (чл. 23).

Съкровището, напротив, трябва да внесе привременно нужния капитал, когато Банката ще е длъжна да върне по мерката на ликвидиранието [на] горекананите вересии. За разяснение ще прибавя, че ако настоящата Банка е била в състояние да работи след раздаването [на] капитала си по разните горекананни учреждения, тя е можала да го прави само благодарение на заемите, които е постоянно получавала от съкровището. Но да се върна на предмета си.

Щом обстоятелствата станат по-благоприятни от днес, правителството да разреши отварянето на първата публична подписка, която съгласно с устава трябва да е за една сума от 4 милиона лева (чл. 5). Като се извърши подписката благополучно, общото Събрание на акционерите се свиква по определения от устава на-

чин. Това събрание съставя окончателно безименното дружество на Банката и устава влиза напълно в действие.

Едновременно с туряние на разположение на Банката гореказанните 4 милиона лева, Държавния[т] Глава трябва да назначи и Директора на Банката съгласно с чл. 62 от устава. Относително до администратора и цензора, които правителството на основание чл. 65 и 72 от устава има право да назначи, те да се назначат по мерката на нуждите. Другите двама администратори и двама цензори, които се избират от общото събрание на акционерите, да се назначат само след като се извърши публичната подписка за първите 4 милиона лева, и като се състави окончателно дружеството в първото общо събрание на акционерите. До окончателното съставяние на банковото безименно дружество, обаче, Директора, администратора и цензора трябва да представят нужната гаранция, вместо да влагат изискването от чл. чл. 62 и 74 число акции, заедно с[ъс] задължението, че ще заменят тая гаранция с числото на акциите, които се изискват от устава на Банката при първата публична подписка.

До гдето се извърши първата публична подписка, Управителния[т] Съвет и скомтовия[т] Комитет да се назначават от правителството. Правителството да назначи тоже и предвидения в чл. 110 от устава комисар.

Едновременно с преобразованието на днешната Банка правителството трябва да отвори клонове в Руссе и Варна, и да си избере за кореспонденти в Търново, Свищов и прочее, лица, които би[ха] били в състояние да дадът здраво поръчителство за 200 000 лева най-малко. Штата на филиялите се определя от правителството. На кореспондентите не се дава жалование, но само един известен процент от сумите, които минават през тях, и който процент не може да е по-висок от два на сто. Начина, по който тия филияли и кореспонденти ще имат да изпълняват обязанностите [си] ще се определи от правителство[то] в инструкциите, които ще се изработят от после. Освен това, при всяка филияла ще има и скомтов Комитет, който до първото общо събрание на акционерите ще се назначава от Министерството според сведенията, които [то] ще добие от управителите за търговците в мястото.

Служащите лица на банката и на филиялите да се определят от управителния комитет заедно с Министерството по мерката на нуждите, и като се има за основа до една степен штата, определен в устава на днешната Банка. До окончателното преобразуване на Банката, обаче, те да се назначават от правителството.

Ако Министерския[т] Съвет одобри измененията, които тук изложих, изменения, които се отнасят само до буквата на устава на Банката, а не и до неговия дух, и които ни се налагат от обстоятелствата, Българската Народна Банка ще може да [се] преустрои в едно ра[з]стояние не надълго от няколко недели, и ще започне действията си, от които цялото население очаква най-благотворителни резултати за местната търговия и промишленост.

Министър на Финансите: *Г. Д. Начович*

[Върху доклада – надпис:] *Четен в заседание от 21 октомври [18]83 г.
Към протокол № 60.*

[- -]

№ 66

**ПРОТОКОЛ ОТ ЗАСЕДАНИЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ЗА ОДОБРЯВАНЕ НА
ДОКЛАДА НА МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ ЗА ПРЕУСТРОЙСТВОТО НА
БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА СЪГЛАСНО УСТАВА Й ОТ 1883 г.**

№ 60

София, 21 октомври 1883 г.

Присъствуваха:

Председателят на Министерският Съвет и Минист[ъ]р на Вътрешните дела Г[осподи]н Д. Цанков, Минист[ъ]рът на Финансите Г[осподи]н Г. Д. Начович, Минист[ъ]рът на Обществения сгради, Земеделието и Търговията Г[осподи]н Т. Икономов, Минист[ъ]рът на Правосъдието Г[осподи]н К. Стоилов¹ и Минист[ъ]рът на народното Просвещение Г[осподи]н Д. Моллов².

Слушаха:

1. Докладът на Г[осподи]на Минист[ъ]ра на Финансите относително преобразуването на Българската народна Банка.

Постановиха:

Одобрява се приложеният при настоящия протокол доклад на Г[осподи]на Минист[ъ]ра на финансите, относително преобразуването на Българската Народна Банка.

[- - -]

Заседанието се закри часът на 6 след пладне.

*Д. Цанков
Г. Д. Начович
Т. Икономов
К. Стоилов
Д. Моллов*

ЦДА, ф. 284К, оп. 1, а. е. 204, л. 1 – 9. Оригинал. Ръкопис.

1. Константин Константинов Стоилов (1853, Пловдив – 1901). Завършва Робърт колеж в Цариград. Слуша лекции по история, правни науки, финанси и политическа икономика в университетите в Хайделберг и Лайпциг. Дипломира се в Хайделбергския университет като доктор по право. След Освобождението е член на Пловдивския апелативен съд, председател на Софийския съд, народен представител и секретар в Учредителното събрание, главен секретар на Канцеларията на княз Александър I Батенберг, началник на Политическия кабинет на Княза, министър на правосъдието, министър-председател, министър на вътрешните работи, министър на външните работи и изповеданията, дипломатически агент на Княжество България в Санкт-Петербург. Един от водачите е на Консервативната партия, основател и водач на Народната партия.

2. Димитър Петров Моллов (1845, Елена – 1914). Завършва Киевската семинария и медицина в Московския университет. Участва в Сръбско-турската война в 1876 г. След Освобождението ръководи санитарното дело в България, народен представител е в Учредителното събрание, кмет на София, многократно е избран за народен представител. Главен лекар е на София, изработва проекта на първия закон за устройството на санитарната служба в България, един от инициаторите е за създаването на Българския червен кръст и негов дългогодишен председател. Дописен и редовен член е на Българското книжовно дружество.

№ 67

**ДОКЛАД ОТ МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ ДО КНЯЗ АЛЕКСАНДЪР I БАТЕНБЕРГ
ЗА НЯКОИ ТРУДНОСТИ ПО ПРЕУСТРОЙСТВОТО НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА
БАНКА СЪГЛАСНО УСТАВА Ё ОТ 1883 г., С ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА ПРОМЕНИ В
РЪКОВОДСТВОТО Ё И ЗА ОТКРИВАНЕ НА БАНКОВ КЛОН В ГР. РУСЕ**

№ 26530

София, 24 октомври 1883 г.

Господарю,

Както е известно на Ваше Височество, Народното Събрание в сесията си от 1882 год. прие един Устав за Банката, който беше прегледан от Държавния Съвет, и който се утвърди от Вас, Господарю, с Указ от 11-й февруарий 1883 год. До тоя час, обаче, казания[т] Устав не се тури в действие и страната следва да се лишава от едно кредитно учреждение, нуждата на което е станала вопиюща.

За да не се губи повече време, аз представих на Министерския Съвет доклад, когото тука прилагам, и в който се определя начина, по който трябва да се постъпи за да се отвори без забава Българската Народна Банка. Министерския[т] Съвет, в заседанието си от 19 текущий октомврий, даде пълното си съгласие на тоя доклад, когото имам честта да представя на удобрението на Ваше Височество.

Една от спънките, които се срещат за незабавното отваряне на Банката в пълната нейна широчина, е лишението от упражнен персонал за ръководството на централната кантора и на нужните клонове, както и за воденето на Банковите дела. По тая причина, на първо време не може да се мисли освен за уреждането на централната кантора в София и на клона в Русе, сиреч на града, който е свързан с най-удобните средства за съобщение с другите части на Княжеството.

За тая цел покорно моля, Ваше Височество, да одобрите назначението на Г[осподи]на Исидора Михайловича, контрольор при днешната Софийска Банка, за Управител на Русенския Банков Клон с годишно жалованье от 8 400 лева, а управлението на Софийската централна кантора да се повери на Секретарят на Банката Г[осподи]на Ив. А. Иванова.

Господин Михайлович ще се натовари да замине за Русе немедленно за да намери и устрои помещението за Банковия клон преди да се постъпи за назначението на другите служащи.

Ако Ваше Височество одобрявате моето предложение, то покорно Ви моля да благоволите и подпишете тук приложения Указ.

Съм, Господарю, на Ваше Височество най-покорен служител и верен поданик:

Минист[ъ]р на Финансите: *Г. Д. Начович*

[Върху доклада – резолюция:] *Одобрено.*
Александър

№ 68

**УКАЗ НА КНЯЗ АЛЕКСАНДЪР I БАТЕНБЕРГ ЗА НАЗНАЧАВАНЕТО НА УПРАВИТЕЛИ
НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА И НА БАНКОВИЯ КЛОН В ГР. РУСЕ**

№ 905

София, 25 октомври 1883 г.

Ний, Александър I, с Божия милост и народната воля,
Княз на България,

По предложение на Нашият Минист[ъ]р на Финансите, представено Нам с докладът му от 24 т[екущий] м[есе]ц под № 26 530

постановихме и постановяваме:

1. Да назначим Г[осподи]на Исидора Михайловича, досегашния контролер при Българ[ската] Народна Банка, за Управител на Руссенския Банков Клон с годишна заплата 8400 лева.

2. Управлението на Софийската Централна кантора на Българската Народна Банка да се повери привременно на Секретарят на Банката Г[осподи]на Ив. А. Иванова.

Исполнението на настоящия Указ се възлага на Нашът Министър на финансите.

Издаден в Нашата Столица София на 25 Октомврий 1883 година.

Александър

Минист[ъ]р на финансите: *Г. Д. Начович*

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 62, л. 23. Оригинал. Бланка. Ръкопис.

№ 69

**ПИСМО ОТ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ДО МИНИСТЪРА НА
ФИНАНСИТЕ ЗА НАЗНАЧАВАНЕ НА ИВАН А. ИВАНОВ ЗА ВРЕМЕННО
ИЗПЪЛНЯВАЩ ДЛЪЖНОСТТА ДИРЕКТОР НА БАНКАТА***София, 27 октомври 1883 г.*

№ 6426

До Господина
Минист[ъ]ра на Финансите

Съгласно предписанието Ви от 5 того под № 25057 на настоящето си, чест имаме, Господине Министре, да Ви изпроводим един екземпляр от акта, който се

състави по случай отеглюванието контрольора г[осподи]н Ис[идор] В. Михайлович от Банката от 11 текущего октомврий и назначението секретаря Ив. А. Иванов за временно И[зпълняващ] Д[лъжността] Директор на Банката.

Българска Народна Банка
И[зпълняващ] Д[лъжността] Директор: *Ив. Иванов*
за Контрольор: *Н. Божинов*

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 58, л. 85. Оригинал. Бланка. Ръкопис.

№ 70

ПИСМО ОТ ИВ. ЕВСТР. ГЕШОВ ДО МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ ЗА НАЗНАЧАВАНЕТО МУ НА ПОСТА ДИРЕКТОР НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА И ПРЕДСТОЯЩОТО МУ ИДВАНЕ В СОФИЯ

Пловдив, 11 ноември 1883 г.

До Господина Минист[ъ]ра на Финансите,
в София

Господине Министре,

Имах честта да получа вчерашната Ви телеграма с която ми явявате, че с Височайший указ от вчерашна дата аз се назначих за Директор на Българската народна банка в София, и ме каните да дойда там по-скоро.

Дозвовете ми най-напред, Г[осподи]н Министре, да Ви помоля да поднесете на Н[егово] Височество Князът моите смирени благодарения за голямата чест, която Той благоволи да ми направи, като ме назначи на тоя важен пост. При това аз считам за своя длъжност да благодаря и Вам за доверието, което показахте към мене, като ме предложихте на Н[егово] Височество.

Аз бих желал да можах да дойда веднага в София, защото колкото по-скоро се заломя за новата си работа, толкоз по-добре. Но както и Вие предвиждахте в писмото си от 5 Ноемврия под № 28224, съществуват някои мъчнотии, които аз [в]зимам смелостта да Ви изложа. Предложени са, както знаете, от въверената мене Дирекция на Областното събрание както бюджетопроектите, тъй и разни други законопроекти, и в вчерашното заседание на Частний Съвет, в което аз си дадох оставката, Г[осподи]н Главний Управител и досегашните ми събратя изразиха силно желание да остана аз до края на настоящата сесия за да ги защитя. Затова и днес имам честта да Ви помоля да ми позволите, ако е възможно, да не дохождам в София преди 10 идущий Декемврия, когато, както Ви е известно, ще се закрие сесията.

Благоволете да приемете, Господине Министре, уверение в моето дълбоко към Вас уважение.

Ив. Ев. Гешов

[Върху писмото – резолюция:] *Да се проводи препис в Кн[яжеската]
Канцелария с молба да се съобщи на
Н[егово] Височество.*

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 58, л. 193. Оригинал. Ръкопис.

№ 71

ПИСМО ОТ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ДО МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ ЗА НУЖДАТА ОТ ОТКРИВАНЕ НА ОТДЕЛЕНИЕ ЗА ЗЕМЕДЕЛСКИ КРЕДИТ ПРИ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

София, 14 ноември 1883 г.

№ 6747

До Господина
Минист[ъ]ра на Финансите

Нуждата за откриване Отделението на Поземлений кредит при Българската Народна Банка (предвидено в устава на Банката, утвърден от Негово Височество с указ № 100 от 11 февруарий т. г.) става от ден на ден по-випиюща. С учредението на това отделение ще се направи голямо улеснение на населението в страната, ще се освободят домовладелците и притежателите на недвижими имущества от ръцете на лихвоимците, на които са принудени сега да плащат баснословни лихви и най-после ще се даде възможност на окръжните общини и на други обществени заведения да правят заеми за по-дълъг срок, като по тоя начин ще могат да вписват в годишните си бюджети определените за лихви и погасение суми. Въобще казано, турението в действие на отделението за поземлений кредит ще принесе грамадни ползи за страната.

От подобни съображения се е водило и Княжеското Правителство, та е предвидило в устава на Банката и откриването на подобно отделение.

Имащ, прочее, предвид до тук изложеното, аз [в]земам дързостта, Господине Министре, да Ви помоля да благоизволите и разрешите откриването на предметното ипотечно отделение.

В надеждата си, че Вий ще се съгласите на предложението ми аз се осмелявам да представя на благоусмотрението Ви приложен при настоящето ми проект за привременен вътрешен правилник на Ипотечното отделение при Банката, заместването на който с по-обширен ще зависи от нуждите, които опитът ще укаже по-после. Когато това отделение почне операциите си, представлявам ще на Ваше благоусмотрение и образец за таблиците, които Ипотечното отделение би трябвало да състави за изплащане лихвите и погашението на заемът от страна на заемоприемателя, за каквито таблици се поменува в чл. 3 от привременния вътрешен правилник. Тоя образец за таблици е съставен за заем със срок за десет години (като е [в]зето за пример, че заемът е за 10 000 лева, с изплащане на лихвите на [в]сяко шестмесечие, а погашението на капитала от началото на втората година и с пред-

положение, че лихвата е 8 % годишно), а заемите с кратък срок ще могат да остават във вид на откриване текуща сметка срещу залог на недвижими имуществва.

За сега не Ви представям лица, които трябва да съставят персонала на Ипотечното отделение, тъй като по мое мнение най-добре ще бъде, откриването на това отделение да стане в началото на идущата 1884 год., до когато ще може да се приготви, както персонала, тъй и други потребности за отделението, като в същото време предварително се обнародва за неговото турение в действие. Мнението си основавам на това именно, че понеже нужният персонал за отделението ще трябва да се вземе от сегашните служещи в Банката, то по-напред ще е нужно да се намерят и назначат техните бъдещи заместници, за да могат за изучат и вникнат в изпълнение на длъжностите, за които ще бъдат предназначени и по тоя начин да не страдат действията на Банката и техният редовен ход. Това от една страна, и от друга, нареждането и приготвянето на закъснелите сметки в Банката, ще трябва да се извърши от упражнените вече чиновници в Банката.

По-късно ще трябва да се назначат при Ипотечното отделение един архитект и един адвокат, каквите имат подобните кредитни учреждения в другите страни.

Българска Народна Банка

И[зпълняващ] Д[лъжността] Директор: *Ив. А. Иванов*

Контрольор: *Н. Божинов*

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 58, л. 412 – 413. Оригинал. Бланка. Ръкопис.

№ 72

ПИСМО ОТ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ДО МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ С ПРИЛОЖЕНИ ПРОЕКТ ЗА ДОГОВОР И ТАБЛИЦА ЗА ИЗПЛАЩАНЕ НА ЛИХВИТЕ НА ИСКАНИЯ ОТ ПРАВИТЕЛСТВОТО НА ИЗТОЧНА РУМЕЛИЯ ЗАЕМ ОТ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

София, 15 ноември 1883 г.

№ 6752

С писмото си от 5 того под № 6601 ний Ви испроводихме преписи от писмото ни към Дирекцията на Общите Сгради и проч[ие], и проч[ие] в Источна Румелия под № 6060, и от телеграма на реченната Дирекция под № 4311. С настоящето си имаме честта, Господине Министре, да Ви испроводим заверени преписи, както от писмото на казанната Дирекция от 7 того под № 4343, тъй и от проектът за контракт, когото Дирекцията е приготвила при сключване [на] заемът от 60 000 Л[ири] Тур[ски]. Освен това, испровождаме Ви и таблицата за формата, по която Румелийското Правителство предлага да прави исплащанието на лихвите и погашението на предметний заем.

Както виждате в проекта за контракт, Дирекцията предполага, чтото Банка-та да сключва с [в]секой от 6-те Департаменти особни контракти, а ний в писмото си от 28 С[ептем]врий № 6060 им казахме, че Банката желае, чтото Областното

Правителство да се задължи да прибира и внася в Банката суммите, т. е. контрактът да се сключи помежду Областното Правителство и Банката, а за по-нататък то (Правителството) да си се грижи и по този начин изплащанията да стават според рекапитулацията при таблицата.

Ний проверихме таблицата, за която става дума по-горе и я намерихме вярна, и не остава друго, освен да направите Вашите забележки, каквито би[хте] намерили за нуждни и ни дадете надлежний отговор с Вашите наставления, за да можем час по-скоро да отговорим и ний в Пловдив.

И[зпълняващ] Д[лъжността] Директор: *Ив. А. Иванов*
Контролер: *Н. Божинов*

Препис

Проект на Контракт между подписаните

Финансовата Дирекция на Источна Румелия, от една страна, от друга страна... и Г[оспо]да Г[оспо]да ..., действующи в името и за сметка на Българската Народна Банка в София, сключиха са следующите условия:

1. Българската Народна Банка са задлъжава да брой в заем, при първото поискване на Фин[ансовата] Дирекция на Ист[очна] Румел[ия], за службата на земеделческите Каси, количеството от...

2. Срокът на заемът са определя на шест години от денят, в който Народната Банка ще брой парите.

3. Амортизиранieto на заема ще става на края на всяка една от четирите последни години и ще са внася в Българската Нар[одна] Банка на четири равни вноски от ... всяка, и първата вноска ще стане на края на третата година от заемът.

4. Лихвите ще са смятат по 7 % на година върху тази част от заемът, която не са е още исплатила и ще са ликвидират и плащат на края на всяка една от шестте години, на Банката в София.

5. Количествата от заема, които ще са плащат на края на всяка една от шестте години, ще бъдат съобразни с тук приложената таблица.

За Окръгът:

Председател на Окръжната Коммисия: [- - -]

За Българската Народна Банка: [- - -]

Областното Правителство на Источна Румелия одобрява настоящий контракт и гарантира редовното изпълнение на [в]сичките условия, които съдържа по сила на гласуваното решение на Областното Събрание от 24-й Ноемврий 1882 година.

Осъществлението на заемът, както и плащанието на лихвите и повръщанието на майката, ще стават посредством Областното Правителство на Источна Румелия.

Переписките, относящи са о настоящийт контракт, ще стават изключително между Народната Банка и Дирекцията на Финанциите.

За Областното Правителство на Источна Румелия: [- - -]

За . . . Окръг:

Председател на Окръжната Коммисия: [- - -]

За Народната Българска Банка: [- - -]

Вярно:

И[зпълняващ] Д[лъжността] Директор: *Ив. А. Иванов*

Препис

Пловдив, 7 ноември 1883 г.

Управление на
Земледелието, Търговията и
Общите Сгради на
Источна Румелия

До Г[осподина] Директора
на Българската Народна Банка
в София

№ 4343

Господине Директоре!

В допълнение на телеграммата ми от 4 того под № 4311 имам чест да Ви испратя заедно с настоящото си образец на контракт за сключването на заем от 60 000 лири Турски според условията, които ни съобщихте в писмото си от 28 Септемврий т. г. под № 6060. Притваряме и една таблица за распределението на заемът по департаментите и за амортизацията му.

Моля да направите Вашите забележки върху съдържанието и формата на приключений тук образец за контракт и ни ги съобщите колкото е възможно по-скоро, за да може да са пристъпи към окончателното сключване на предметният заем.

Директор: *Д-р Стамболский*
Началник Канцелярий: *П. Наботков*¹

С първообразното вярно:

И[зпълняващ] Д[лъжността] Директор: *Ив. А. Иванов*

Година	Глоувинский Департамент 12000 л. т.				Т.-Пазарджикский Департамент 8000 л.т.				Ст. Загорский Департамент 17500 л. т.				Хасковский Департамент 9000 л. т.				Бургасский Департамент 6750 л.т.				Сливенский Департамент 6750 л.т.			
	Ликса	Амортизация	Всичко	Ликса	Амортизация	Всичко	Ликса	Амортизация	Всичко	Ликса	Амортизация	Всичко	Ликса	Амортизация	Всичко	Ликса	Амортизация	Всичко	Ликса	Амортизация	Всичко	Ликса	Амортизация	Всичко
1	840	"	840	560	1225	"	1225	630	"	630	472.50	"	472.50	472.50	472.50	"	472.50	472.50	"	472.50	"	472.50	"	472.50
2	840	"	840	560	1225	"	1225	630	"	630	472.50	"	472.50	472.50	472.50	"	472.50	472.50	"	472.50	"	472.50	"	472.50
3	840	3000	3840	560	2000	2560	1225	4375	5600	630	2250	2880	472.50	1687.50	2160.00	472.50	1687.50	2160.00	472.50	1687.50	2160.00	472.50	1687.50	2160.00
4	630	3000	3630	420	2000	2420	918.75	4375	5293.75	472.50	2250	2722.50	354.375	1687.50	2041.875	354.375	1687.50	2041.875	354.375	1687.50	2041.875	354.375	1687.50	2041.875
5	420	3000	3420	280	2000	2280	612.50	4375	4987.50	315	2250	2565	236.25	1687.50	1923.75	236.25	1687.50	1923.75	236.25	1687.50	1923.75	236.25	1687.50	1923.75
6	210	3000	3210	140	2000	2140	306.25	4375	4681.25	157.50	2250	2407.50	118.125	1687.50	1805.625	118.125	1687.50	1805.625	118.125	1687.50	1805.625	118.125	1687.50	1805.625
Всичко	3780	12000	15780	2520	8000	10520	5512.50	17500	23012.50	2835	9000	11835.00	2126.25	6750	8876.25	2126.25	6750	8876.25	2126.25	6750	8876.25	2126.25	6750	8876.25
Департаменти																								
					840	"	840	"	840	3000	630	3000	420	3000	210	3000								
					560	"	560	"	560	2000	420	2000	280	2000	140	2000								
					1225	"	1225	"	1225	4375	918.75	4375	612.50	4375	306.25	4375								
					630	"	630	"	630	2250	472.50	2250	315	2250	157.50	2250								
					472.50	"	472.50	"	472.50	1687.50	354.375	1687.50	236.25	1687.50	118.125	1687.50								
					472.50	"	472.50	"	472.50	1687.50	334.375	1687.50	236.25	1687.50	118.125	1687.50								
					4200	"	4200	"	4200	15000	3150	15000	2100	15000	1050	15000								

РЕКАПИТУЛАЦИЯ

Година	Лихва	Амортизация	Всичко
1	4200	„	4200
2	4200	„	4200
3	4200	15000	19200
4	3150	15000	18150
5	2100	15000	17100
6	1050	15000	16050
	1890	60000	78900

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 58, л. 349 – 353. Оригинал. Ръкопис.

1. Пантелей Наботков (1850, Свищов – неизв.). Учи в гимназия в гр. Николаев, Русия, завършва Технологическия институт в Санкт-Петербург. Работи като учител, участва в подготовката на Априлското въстание като член на Пловдивски революционен комитет. За тази дейност е арестуван от турските власти и е затворен в Пловдивския затвор. След излизането си от затвора организира в Букурещ доброволчески български чети за Сръбско-турската война в 1876 г. По време на Руско-турската война през 1877 – 1878 г. е преводач в руската армия. След Освобождението е окръжен управител в Ст. Загора, Белоградчик и Силистра, началник е на канцеларията в Дирекцията на земеделието, търговията и обществените сгради на Източна Румелия. Участва в Областното събрание на Източна Румелия.

№ 73

**ПИСМО ОТ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ДО ХРИСТО БЕЛЧЕВ ЗА
ОТПУСНАТАТА МУ СТИПЕНДИЯ ОТ МИНИСТЕРСТВОТО НА
НАРОДНОТО ПРОСВЕЩЕНИЕ ВЪВ ВРЪЗКА С ПРОДЪЛЖАВАНЕ НА
НЕГОВОТО ОБРАЗОВАНИЕ В ПАРИЖ**

София, 19 ноември 1883 г.

Господине Хр. Белчов¹
в Париж

Преди да получим заповед от Финансовото министерство за да наредим да Ви се дава по лева 300-месечно, според новоопределената за Вас стипендия, начиня от 1/13 того, ний по заповед от Министерството на Народното Просвещение, бяхме писали на „Crédit Lyonnais“ да Ви брои лева 250 за Ноемврий според обикновенний ред, но завчера получихме от Министерството на Просвещението заповед да спрем отпуснанието на първата стипендия, тъй като Вий ще получавате новата стипендия занаяпред от страна на Финансовото министерство, а понеже ний сме писали още на 18/30 миналий октомврий да Ви се брои, то по всяка вероятност Вий

сте получили и двете суми, затова ний Ви молим като получите настоящето ни, разпоредете се, молим, да повърнете на „Crédit Lyonnais“ получените Ви 250 лева (за Ноемврий), за която цел и ний пишем до „Crédit Lyonnais“ да ги получи и запише в сметката ни, а ний от наша страна тук, ще повърнем същата сума в Министерството на Просвещението и по тоя начин ще се нареди тоя въпрос, а за напред ще следвате да получавате новата си стипендия.

Уверени, че Вий ще изпълните просбата ни (за удовлетворение Министерството на Просвещението), молим Ви да приемете уверението на отличното ни почи- тание.

Българска Народна Банка

Подписали:

И[зпълняващ] Д[лъжността] Директор: *Ив. А. Иванов*

За Контрольор: *Н. Божинов*

Вярно: Хр. Белчов

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 58, л. 282. Оригинал. Ръкопис. Подпис.

1. Христо Минчев Белчев (1857, Търново – 1891). Завършва гимназия в Загреб, следва философия в Загребския университет, като държавен стипендиант следва в Париж политически и икономически науки. След завръщането си в България е главен ревизор и главен секретар в Министерството на финансите, а в 1890 г. заема поста министър на финансите. Убит е при разходка с министър-председателя Стефан Стамболов, който всъщност е цел на покушението.

№ 74

ПИСМО ОТ ХРИСТО БЕЛЧЕВ ДО ДИРЕКТОРА НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ЗА ОТПУСНАТА СТИПЕНДИЯ ОТ МИНИСТЕРСТВОТО НА НАРОДНОТО ПРОСВЕЩЕНИЕ, ПРЕДНАЗНАЧЕНА ЗА ПРОДЪЛЖАВАНЕ НА ОБРАЗОВАНИЕТО МУ В ПАРИЖ

Париж, 26 ноември 1883 г.

До Господина Директора на Българската Народна Банка
в гр. София

Господине Директоре,

Бързам да отговоря на почитаемото Ви от 7/19 текущий ноемврий, което ми пристигна днес, че аз и до сега още не съм получавал нито от Министерството на Народното Просвещение известие, че ми се прекратява за напред стипендията от под неговото ведомство, нито Министерството на Финансите ми е явило, че е станало радпореджание от негова страна да ми се отпуска за напред, начни от 1/13 текущий, и за негова сметка, увеличената на 300 фр[анка] месечно стипендия, нито пък от „Crédit Lyonnais“ съм уведомяван, че ми е отворен нов кредит по тази сметка.

Следователно аз съм бил в правото си да искам за текущий месец ноемврий от „Crédit Lyonnais“ бурсата¹ си, в размер от 250 фр[анка], която и изтеглих, но нито съм искал, нито са ми давани и други 300 фр[анка] за същия месец, както Уважаемата банка, неизвестно по какви причини и твърде обидно за мене, счита „по всяка вероятност, че съм получил и двете суми“. Че аз разбирам правата и длъжностите си в качество на правителствен стипендиант, че съм се водил и се водя от принципите на законността и порядъкът, и че не съм никакъв „келепирджия“, както може да се чете из между линиите на въпросното писмо, вярвам гореизложеното да е достатъчно доказателство пред очите на Уважаемата банка. Ако то не стига, аз имам на своя страна повече от две и половина години, в разстояние на които не съм дал на ръководимото от Вас учреждение никакъв повод за оплакване или незадоволство. Най-сетне, че аз не съм имал нито най-малко на ум да се възползувам незаконно от несъвпаденията на разпорежданията по въпроса на моята стипендия, най-ясно и неопровержимо свидетелствува и тоя факт, че аз научих от „Държавен вестник“ и по-напред от всяко друго частно уведомление, какво², увеличената и новоотпускаемата мене стипендия начева от 1 ноемврий т. г., а като е тъй, аз до днес бих можъл да се отнеса до „Crédit Lyonnais“, местото от където се отпускат [в]сичките ни определени суми, и да изискам парите, които ми се следват по новите разпореждания, и които щяха да ми се отпуснат, защото, както ми се явява от почитаемото Ви писмо, аз съм бил акредитиран още на 18/30 миналий октомврий, а това аз не съм направил, и повтарям да кажа, не съм имал никога намерение да направя.

Не по-малко обидно за мене е и разпорежданieto на Уважаемата банка до „Crédit Lyonnais“, с което се иска да върна в последното учреждение неправилно, не по моя вина, [в]зетите 250 фр[анка] защото тя не благоволила да попита предварително или „Crédit Lyonnais“ или мене, и да се уведоми как стои въпроса: [в]земал ли съм или не двете суми, че тогава да упражни съответстващите мерки. Сега това учреждение има пълно право да ме счита escroc³, което не може да прави никаква чест на Правителството, що ми дава благодееяние, и когато се явя в помещението му, да ме посочва на особен надзор, ако не и на самия полицейский, или пък съвършено да откаже Вам и мене, като на неблагонадежден, практиката си. Аз вече се съмнявам да не е такава причината, по която още не ми се е явило от Централното му бюро за откриванieto новия кредит. Но следствията на казаното, преждевременно и основано на неистини и докачителни предположения, распореждане не се ограничават само там. Те са неблагоприятни и за самата Уважаема банка, защото ѝ предстои сега, когато вижда ясно работата, да пише отново в „Crédit Lyonnais“ за изправност и за възстановление на моята чест, с изменен смисъл, който след [в]сичко казано, не става нужда да формулирам. Смея даже да вярвам, че Вашия Парижкий кореспондент ще Ви е явил и той, от своя страна, че не ми е отпуснано за месец ноемврий т. г. освен 250 фр[анка].

Колкото за поправление на сметките, в чието побъркване моята отговорност не е никак ангажирана, аз имам да приложя следующето. Още след прочитанието Указа под № 884, обнародван в брой 115 на „Държавен вестник“, който ми пристигна не късно след изтегляването сумата 250 фр[анка] за текущий месец, аз [в]зех решението да поискам от „Crédit Lyonnais“ остатъка от 50 фр[анка], които ми се следват по него Указ за този месец, на едно с 300-та фр[анка], които ми се падат за идущий Декемврий, когато ми се яви за отварянието новия кредит, едно, защото не знаех кога ще ми се извести това, и друго, защото за два пъти ходение до Централното бюро се губи двойно време и се правят двойни разноски. Това ми решение

не биде освен подкрепено след прочитанието с горест на писмото Ви от 7/19 тек[ущий месец]. Ето, следователно, що имам аз да направя: когато ми се яви от „Crédit Lyonnais“ да се представя пред надлежното guichet, аз няма да [в]зема за текущ месец ноемврий освен остатъка от 50 фр[анка] за получените вече от мен 250 фр[анка] в този месец и по сметката на Министерството на Народното Просвещение, а ще помоля да ги минат на новооткритият ми кредит и да уведомят управляемата от Вас Банка за да ги възвърне на казаното Министерство. Аз не мога да повърна на „Crédit Lyonnais“, както е Вашето желание, тая сума (250 фр[анка]), защото е [из]лишна операция, а и мисля, че не трябва аз да платя разноските, с които е сопрянжен подобен пренос.

С почитание: *Хр. Белчов*
7, rue Casimir Delavigne
Париж,
26 (н. с.) Ноемврий 1883 [година]

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 58, л. 282 – 283. Оригинал. Ръкопис. Препис.

1. Стипендията (фр. – bourse)
2. В смисъл на „че“.
3. Мошеник, измамник (фр.)

№ 75

ПИСМО ОТ УПРАВИТЕЛЯ НА РУСЕНСКИЯ КЛОН НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ИСИДОР В. МИХАЙЛОВИЧ ДО МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ ЗА ИЗДИРВАНЕ НА СВОБОДНА СГРАДА, НЕОБХОДИМА ЗА НАСТАНЯВАНЕ НА БАНКОВИЯ КЛОН

Русе, 29 ноември 1883 г.

До Господина
Минист[ър] на Финансите
в София

Съгласно предписанието Ви от 29 Октомврий т. г. № 27244, от пристиганието ми тук постарах се и можах благодарение на приятели и най-паче на ковчежника Г[осподи]на Петковича да прегледам почти всичките празни здания, които бяха много-малко удобни за помещение на Банковия клон.

Както имах честта да Ви съобща с телеграмите си от 14, 16, 21 и 24 того № 1/4, удобни помещения за Банката намерих:

1) Къщата на Гръцката община, до Палатът, където живее Г[осподи]н Лесовой. По причина на неговото отсъствие, притежателите ѝ от ден на ден обещават да ми дадът отговор и най-после научих, че сега за сега не могат да я дадът и че вероятно ще я продадът на Н. В.

Едни казват, че Г[осподи]н Лесовой плаща 500 рубл[и] среб[ърни], други, че [плаща] 100 наполеона.

2) Къщата на Ив[ан] Стояновича, когото чаках една неделя и комуто писах два пъти в Гюргево, но при заминаването му за Рахово – София, казал (както ми съобщиха), че не я дава с кирия, и че ако се реши да направи това, то и в София може да свърши.

3) Къщата на Балканский, за която трябваше да чакам и за нея отговор, тъй като и до днес не се е завърнал от Шумен, иска 2400 фр[анка] и не я дава за по-къс срок от 3 год. и разноските за железните прозорци и врата на Кладоваята (която е много добра), да бъдат наши.

4) Къщата на Агора (където живее г[осподи]н Миронов). И за нея ме държаха около 10 дена за отговор и най-после ми каза, че до Новата година не може да я даде.

5) Къщата на Георг[и] Герова¹, за която Ви телеграфирах в отговор на депешата Ви от 12 т[екущият месец] – че не е удобна и това защото на 1-я кат други държат магазина и под нея да имаме ний хранилището. Освен това, отзад, където се влиза в хранилището, има един вид малък двор, в който и други кирияши² на магазини имат вход. От друга страна, хранилището поправено даже, е помежду други понници³ които служат, вярвам, на други магазини за депозит.

6) Къщата на Хр. Иванова, нова, която я дава и за една година с 5000 фр[анка], като обещава да направи на негови разноси железни прозорци и врата за хранилището.

7) Къщата на Изворова. Искаше 2000 фр[анка], склоняваше и с 1500, но е много на страна и както ми казаха, е студена и влажна. От друга страна научавам, че е дадена вече с кирия.

8) Къщата на Хараламби Петкова – и тя не по-малко от 3 – 4 год. с 2500 – 2000 фр[анка] и 1/2 разноси за поправяне на хранилището, които както той сам казва, ще струват 75 наполеона – да бъдат наши.

Колко[то] за старото Казначейство, както и Г[оспо]да Ковчежникът и Инженера ми казаха, поправките ще струват 10 до 12 хиляди лева и сега не могат да станат освен вътрешните.

И понеже видях и се убедих, че освен 2-те – 3-те стаи от Управлението друго удобно помещение за банка няма, за сега освен къщата на Балкански и Иванова, телеграфирах Ви на 24 того потребните.

Като имах предвид от една страна неудобностите, освен на гореказаните, и на други за Банков клон помещения, и от друга, скъпите сравнително с тук кирий, бях и съм на мнение, както и добрите приятели ме съветват, да [в]зема временно двете празни стаи от Управлението, да ни се отпусне една желязна каса от Ковчежничеството и в нужда да съхраняваме пари, ценни ефекти и проч[ие], там гдето и Ковчежничеството.

Вчера получих картичка от Г[осподи]на Управителя, с която ми казва, че е получил телеграма от Вас, и че по причина на болестите му, да размисля с Г[осподи]на Поповича – фин[ансов] чинов[ник] и се споразумеем за помещението на Банката.

Додохме до това заключение, че сега по-добре ще бъде в Управлението.

С телеграмата Ви от 17 того № 29004 и писмото Ви от 21 того № 29305 ще се съобразя.

Управител на Русенския Банков
Клон: *Исидор В. Михайлович*

[Върху писмото – резолюция:] *Да се вземат стаите в Управлението.*

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 58, л. 359 – 360. Оригинал. Ръкопис.

1. Вероятно Георги Петров Геров (1838, Русе – 1906). Търговец и акционер. След Освобождението построява парна мелница край Русе, участва като акционер в кожарска и тухларна фабрики.

2. Наематели

3. Понница – изба, зимник.

№ 76

ПИСМО ОТ ДИРЕКТОРА НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ДО МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ ЗА ИСКАНИЯ ОТ ДИРЕКЦИЯТА НА ФИНАНСИТЕ В ИЗТОЧНА РУМЕЛИЯ ЗАЕМ

София, 21 декември 1883 г.

№ 7367

До Господина
Минист[ъ]ра на Финансите

Имаме чест да Ви съобщим, че вследствие на съобщението Ви от 30 Ноември 1883 [г.] под № 30327, ний телеграфирахме на Дирекцията на Земеделието и пр. в Пловдив, че контрактът за 60 000 лири турски трябва да се сключи с Финансовата Дирекция. В отговор ний тая заран получихме следующата депеша, с дата 20 того:

„Съгласно Ваше желание Дирекция на Финансите, опълномощена от Областното Събрание да сключи заема от 60 000 Ви моли пратете веднага проекто-контракт 535, Петров.“

Съобразно с желанието, изразено в тая депеша, за да се изпрати веднага проекта на контракта, ние имаме чест да Ви изпратим, тук притворен, тоя проект с умоление да направите нужните разпореждания за да се прегледа той и да ни явите дали може да се приеме със замяна само на думите „Окръжний Съвет“ с думите „Дирекция на Финансите“, или трябва и други промени да се въведат в него.

Потребно ще бъде при това да се [в]земат мерки за да се съсредоточи това количество, в лири Турски, в Софийското ковчежничество и да ми се яви кога ще може да бъде готово това съсредоточване, та да пишем и ние на Източно-румелийското правителство кога именно трябва да прати пълномощника си за да прибере сумата.

Българска Народна Банка
Директор: *Ив. Ев. Гешов*
за Контрольор: *Ив. А. Иванов*

[Върху писмото – резолюция:] *Контракта се одобрява тъй, както е, и сумата от 60 000 лири да се авансира.*

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 58, л. 528. Оригинал. Ръкопис. Бланка.

№ 77

**ПИСМО ОТ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ДО МИНИСТЕРСТВОТО НА
ФИНАНСИТЕ С ИСКАНЕ ЗА ВРЕМЕННО АВАНСИРАНЕ НА БАНКАТА ОТ
ПРАВИТЕЛСТВОТО ПОРАДИ НЕВЪЗМОЖНОСТТА ДА СЕ ОСИГУРЯТ ЧРЕЗ
ПУБЛИЧНА ПОДПИСКА НА АКЦИИ ПРЕДВИДЕНИТЕ В УСТАВА И КАПИТАЛИ**

№ 7423

София, 27 декември 1883 г.

За отварянето, както на Ипотечното Отделение при Народната Банка, тъй и на нейний Клон в Русчук, се изискват капитали, които за сега поне, както и сам Министерский Съвет е признал, е невъзможно да се доставят с публична подписка на акции или издаване на поземелни облигации. За това имаме честта да Ви помолим, Господине Министре, да ни явите дали Правителството може да авансира привременно на Народната Банка освен количеството от четири (4) милиона лева, за което се споменува в доклада Ви до Н[егово] Височество, и което е необходимо за обикновенните ни банкерски операции в София, и друго едно горе-долу равно количество, за да може и Банката да направи нуждните распореждания. Срещу авансираните количества Народната Банка може: 1-о. Да издаде и предаде на Правителството, ако то благоразсъди, акции или поземелни облигации, които в случай на нужда да могат да се продадът, или 2-о. Да [в]земе задължението да му повърне парите щом като си достави чрез публична подписка предвидения от закона Капитал.

Директор: *Ив. Ев. Гешов*
за Контролер: *Ив. А. Иванов*

[Върху писмото – резолюция:] *Да се авансира тая сума и да се истегли по мярката на нуждите от разните Ковчежничества. Това да се съобщи на Мин[истерския] Съвет.*

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 58, л. 501. Оригинал. Бланка. Ръкопис.

№ 78

**ПИСМО ОТ ДИРЕКТОРА НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ДО МИНИСТЪРА
НА ФИНАНСИТЕ ЗА ДОСТАВЯНЕ НА ЗАЕМ ОТ 60 000 ТУРСКИ ЛИРИ,
ОТПУСНАТ НА ДИРЕКЦИЯТА НА ФИНАНСИТЕ В ИЗТОЧНА РУМЕЛИЯ**

№ 7442

София, 29 декември 1883 г.

До Господина
Минист[ъ]ра на Финансите

В допълнение на писмото ни от 21 Декемврий № 7367, с което Ви пратихме

препис от депешата на Г[осподи]н Директора на Финансите в Източна Румелия, относително до заема от 60 000 лири турски, имаме честта да Ви явим, Господине Министре, че същия Г[осподи]н Директор, с писмото от 22 того, прието вчера, ни пита, дали това количество не може да се достави в Цариград, за да се избегнат по тоя начин големите затруднения по пренасянето му през планината.

Като Ви съобщавам това питане, молим да ни явите дали просбата на Г[осподи]н Директора на Финансите може да се изпълни.

Българска Народна Банка

Директор: *Ив. Ев. Гешов*
за Контралъор: *Ив. А. Иванов*

[Върху писмото – резолюция:] *Според по-предидишното писмо Министерството е вече дало заповед телеграфически да се концентрират парите в София.*

ЦДА, ф. 159К, ап. 1, а. е. 58, л. 530. Оригинал. Бланка. Ръкопис.

№ 79

ПИСМО ОТ МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ ДО БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА СЪС СЪГЛАСИЕ ЗА АВАНСИРАНЕ НА БАНКАТА С 4 000 000 ЛЕВА

№ 33665

София, 31 декември 1883 г.

В отговор на отношението Ви от 27 того, № 7423 имам чест да Ви уведомя, Г[осподи]не Директоре, че съм съгласен да се авансират на Банката още четири милиона лева, които тя може да истегли според потребата в разни Ковчежничества като съобщи предварително в кое каква сума ще му трябва, за да се вземат мерки за централизирането им.

Министър: [- - -]
Гл[авен] Секр[етар]: [- - -]
Нач[алник] Отд[еление]: *М. Тенев*

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 58, л. 502. Препис. Ръкопис.

№ 80**ПИСМО ОТ МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ ДО МИНИСТЕРСКИЯ
СЪВЕТ СЪС СЪГЛАСИЕ ДА СЕ АВАНСИРА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА
БАНКА С 4 000 000 ЛЕВА****№ 33666***София, 31 декември 1883 г.*

Като препращам при това препис от отношението на Банката, № 7423, имам чест да уведомя Министерския Съвет, че съм съгласен да се авансират на Банката още четири милиона лева, които тя може да истегли според потребите в разни Ковчежничества.

Министър: [- - -]
Гл[авен] Секр[етар]: [- - -]
Нач[алник] Отд[еление]: *М. Тенев*

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 58, л. 503. Препис. Ръкопис.

№ 81**ПИСМО ОТ МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ ДО БЪЛГАРСКАТА
НАРОДНА БАНКА ЗА ОДОБРЯВАНЕ НА ДОГОВОРА ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ
НА ЗАЕМ ОТ БАНКАТА НА ПРАВИТЕЛСТВОТО НА ИЗТОЧНА РУМЕЛИЯ****№ 34004***София, 31 декември 1883 г.*

Като повръща при това представения при отношението на Банката от 21 то-го, № 7367 проект за контракт относително заема на Румелийското Правителство за земеделческите каси, Министерството на Финансите уведомява Банката, че одобрява проекта на контракта, когото представяте, и по който да се даде заем за земеделческите каси в разните окръзи на Источна Румелия, и с гаранцията на тамошната Дирекция на Финансите.

Независимо от горното, Министерството уведомява Банката, че се распореди телеграфически да се испратят с първа поща всички лири, които се намират в разните Ковчежничества за да се съсредоточат в Софийското Ковчежничество най-късно в расстояние на 15 дни. Находящите се, обаче, на лице лири едва ли ще могат да напълнят исканната сума. Затова нека Банката попита Дирекцията на Финансите дали не ще е възможно да се допълни недостига с други вид златни монети.

Министър: [- - -]
Главен Секретар: *Д. Попов*¹
Началник на Отделението: *М. Тенев*

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 58, л. 527. Оригинал. Бланка. Ръкопис.

1. Д. Попов (неизв.). Главен секретар е в Министерството на финансите през 1884 – 1885 г., от м. август 1885 до м. август 1889 г. е член на Управителния съвет на Българската народна банка, временно управляващ банката е през 1886 – 1887 г.

№ 82

ПИСМО ОТ МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ ДО ОКРЪЖНИТЕ УПРАВИТЕЛИ С РАЗЯСНЕНИЯ ЗА НЕОБХОДИМОСТТА ОТ ОБЯВЯВАНЕ НА ПУБЛИЧНА ПОДПИСКА ЗА НАБИРАНЕ НА АКЦИОНЕРИ ЗА УЧРЕДЯВАНЕ НА НОВА БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА В СЪОТВЕТСТВИЕ С УСТАВА ОТ 1883 г.

№ 3323

София, 16 януари 1884 г.

[...]

За да се учреди гореспоменатата банка, първата необходимост, разбира се, е да се приговори нуждия за действуването ѝ капитал чрез обявяване [на] публична подписка; но правителството, при аномалното положение, в което се е намирало Княжеството от няколко години до скоро, като се е бояло да не би поканата му за подписка [на] акции да се посрещне несъчувствено от населението и с това да се компрометира за известен период откриването на предначертаното финансово учреждение в Княжеството, отлагало е приспособлението на узаконения вече устав, като се е задоволявало да поддържа съществуващата Бълг[арска] Н[ародна] Банка с постепенното прилагане на някои постановления от новия устав.

Понеже страната се наслаждава вече с[ъс] съвършенно спокойствие и влезе отново в пълния си Конституционен ред, правителството мисли, че е време вече да вземе мерки за учреждаването [на] акционерната Банка, съгласно новия устав с някои може би изменения, като разчита на готовността, с която населението ще посрещне поканата за подписка [на] акции. Правителството желае, щото Банката да си остане чисто народна и да отстрани, ако се може, съвършенно вземането [на] участие от чужди дружества или капиталисти, които с голяма готовност би посрещнали поканата и с купуването на по-голямата част от акциите, би взели управлението на Банката в ръцете си, а с това би упражнявали грамадно влияние върху търговията и икономическото положение на Княжеството ни.

[...]

Министър: *М. Сарафов*

Гл[авен] Секр[етар]: *Попов*

Нач[алник] на Отдел[ението]: *М. Тенев*

ЦДА, ф. 765К, оп. 1, а. е. 167, л. 30. Препис. Ръкопис.

№ 83

**ПИСМО ОТ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ДО МИНИСТЕРСТВОТО НА
ФИНАНСИТЕ СЪС ЗАПИТВАНЕ ПО КОЙ ОТ ДВАТА УСТАВА (ОТ 1879 г.
ИЛИ ОТ 1883 г.) ТРЯБВА ДА СЕ РЪКОВОДИ БАНКАТА**

№ 674

София, 6 февруарий 1884 г.

Имаме чест да Ви помолим да ни явите, Г[осподи]не Министре, по кой устав въверената нам Народна Банка трябва да се води, да-ли по старий, който бе утвърден още на 25 Януарий 1879 [г.] от Князя Дондукова-Корсакова, или по новий, който е утвърден от Н[егово] В[исочество] с указ под номер 100 от 11 Февруарий 1883 [г.]. Ако съдим по доклада на предшественика Ви, обнародван в „Държ[авен] Вестник“ от 1 Ноември 1882 год., Министерския[т] Съвет, основан, види се, на член 118 от новий устав, е считал тогава, че тоя устав е в сила. Но отпосле ние приехме писмото Ви от 21 Януарий 1884 г., № 753, в което, по повод на въпроса за обнародването [на] количеството на лихвата, която Банката [в]зема, Мин[истерството] на Ф[инанси]те цитира както новий, тъй и старий устав.

[. . .]

Директор: *Ив. Ев. Гешов*
За Контрольор: *Ив. А. Иванов*

[Върху писмото – две резолюции на М. Сарафов:]

Ще докладвам в Мин[истерския] Съвет.

7/ II.

До съставянето [на] акционерна Банка в сила е старий устав. Да се пише на Г[оспо]да Окр[ъжните] Управители да съберат сведения от по-първите търговци дали има надежда за успех, ако се отвори подписка на акциите, като се изложи нуждата, щото акциите да останат в българ[ски] ръце.

Тези сведения да се пратят по-скоро.

11/II.

ЦДА, ф. 765К, оп. 1, а. е. 167, л. 30. Препис. Ръкопис.

№ 84

**ПИСМО ОТ КОНСТАНТИН СТОИЛОВ ДО ГРИГОР НАЧОВИЧ СЪС
СВЕДЕНИЯ ЗА ДЕЙНОСТТА НА ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА МИНИСТЕРСКИЯ
СЪВЕТ ПЕТКО КАРАВЕЛОВ ВЪВ ВРЪЗКА С ПРЕДВИЖДАНАТА
ПРОМЯНА НА УСТРОЙСТВОТО НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА**

София, 4 ноември 1884 г.

Драгий ми Начович,

[. . .]

Каравелов държа при частни събрания от депутати и не депутати – търговци

за банката: отхвърлили благотворното акционерно начало и решили да стане „государственный“ банк. Кар[авелов] казал, че ще даде 6 000 000 в злато за банката; проекта бил направен от Гешова¹ и бил подражание на закона за гръцката банка.

[...]

Поздравлявам те сърдечно и остаям твой преданный:

К. Стоилов

ЦДА, ф. 600К, оп. 1, а. е. 264, л. 8 – 12. Оригинал. Машинопис.

1. Иван Евстр. Гешов по това време е директор на Българската народна банка.

№ 85

ПИСМО ОТ ГРИГОР НАЧОВИЧ ДО КОНСТАНТИН СТОИЛОВ С МНЕНИЕ ЗА ПОДГОТВЕНИЯ ОТ ПРАВИТЕЛСТВОТО НА ПЕТКО КАРАВЕЛОВ ПРОЕКТ ЗА ПРЕУСТРОЙСТВОТО НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

Букурещ, 13 ноември 1884 г.

Драгий ми Стоилов,

[...]

Държавна банка е една глупост. Евлогий¹ ми казваше, че Гешов го уверил, че щял да си даде оставката, ако банката стане държавна. това може да е било, обаче само дипломация. Каравелов иска да стане банката държавна, защото така го иска Хилков², Каяндер³; така да се употребят нашите пари за тая глупост и да стане нужда да вземем пари заем от Русия за железницата, за да може да се бъкне Поляков в България през западната дупка, вместо през северната. Освен това, аз мисля, че каквото и да казва Каравелов, тая железница ще се свърши скоро, понеже Хилков не може вече да отлага за по-дълго време постигането на целта си. Следователно, по е добре да не се учреждава никаква банка, отколкото да се учреждава държавна; да се предложи да се остави проекта за идущата сесия за да се обмисли по-добре и да се питат избирателите.

[...]

Твой: *Г. Д. Начович*

[Върху писмото – бележка на Гр. Начович:]

„Поляков⁴ даден под съд за неговите злоупотребления по железниците в Русия“.

ЦДА, ф. 600К, оп. 1, а. е. 263, л. 29 – 33. Оригинал. Ръкопис.

1. Става дума за Евлоги Георгиев.

2. Княз Михаил Иванович Хилков (1835 – 1909). Руски държавен и политически деец, инженер по професия. Ръководи строежа на различни железопътни линии в Русия, включително и

на Трансисбирската жп линия. През 1881 г. е министър на търговията и обществените сгради на Княжество България в правителството на ген. Л. Н. Соболев.

3. Александър Иванович Каяндер (неизв.). Руски дипломат, придворен съветник. Дипломатически агент и генерален консул на Русия в Княжество България през 1884 – 1885 г.

4. Най-вероятно става дума за известния руски железопътен предприемач С. С. Поляков.

№ 86

ПИСМО ОТ ГРИГОР НАЧОВИЧ ДО КОНСТАНТИН СТОИЛОВ С ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ПРЕДПРИЕМАНЕ НА ДЕЙСТВИЯ СРЕЩУ ВНЕСЕНИЯ ОТ ПРАВИТЕЛСТВОТО НА ПЕТКО КАРАВЕЛОВ В НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ ПРОЕКТ ЗА ПРЕУСТРОЙСТВО НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

Букурещ, 15 ноември 1884 г.

Драгий ми Стоилов,

[. . .]

Тука ти претварям нещо върху Банката за Шивачова. Ти можеш, обаче, да направиш следующата дипломация: Каракаша от Рахово проводил на Евлогия законопроекта и го молил да му каже мнението си, като го уверявал, че има средства да прокара в Събранието измененията, които Евлогия му покаже. Евлогия ще му отговори, че не може да покаже никакви изменения, понеже целия[т] проект е турен на лоши основи, и че треба целия да се отхвърли. Ти можеш да наредиш работата тъй, щото Каракаша да чуе, че моите бележки, които са претворени тук, са проводени от Евлогия до некое поверително лице, като например до Вази или до Грекова¹, което го било питало върху новия устав на Банката. По тоя начин ще спечелите поне няколко противници на Какавеловската² банка.

Аз желая да не се загубят тия мои бележки и да ми се върнат след употреблението.

Сърдечните ми поздравления [на] теб и всичките приятели.

Твой: *Г. Д. Начович*

ЦДА, ф. 600К, оп. 1, а. е. 263, л. 5 – 6. Оригинал. Ръкопис.

1. Вероятно става дума за Димитър Панайотов Греков (1847, Болград – 1901). Завършва право във Франция, работи като съдебен служител и адвокат в Браила, Румъния. След Освобождението е председател на Софийския областен съд, народен представител в Учредителното събрание, министър на правосъдието, министър на външните работи и изповеданията, председател на Върховния съд, подпредседател на Държавния съвет, министър-председател. Избран е многократно за народен представител, председател е на III обикновено народно събрание. Дописен и редовен член е на Българското книжовно дружество.

2. В смисъл „Каравеловската“. В личната си преписка К. Стоилов и Гр. Начович наричат своя политически противник с презрителните прозвища „Какавелов“, „Какавелата“ и „Кака-та“.

№ 87

ПИСМО ОТ ГРИГОР НАЧОВИЧ ДО КОНСТАНТИН СТОИЛОВ С ПРЕДЛОЖЕНИЕ
ЗА ПОДГОТВЯНЕ НА ПРОЕКТ ЗА ЗАКОН ЗА ИПОТЕКАРНИТЕ КРЕДИТИ И С
МНЕНИЕ ЗА НЕВЪЗМОЖНОСТТА ЗА ПРЕУСТРОЙСТВО НА БЪЛГАРСКАТА
НАРОДНА БАНКА НА АКЦИОНЕРЕН ПРИНЦИП

Букурещ, 15 ноември 1884 г.

Драгий Стоилов,
[...]

Ти си искал кредит от „Дачия и Румъния“¹; твоето предложение се разгледало в управителния съвет и решението било не благоприятно. Казало се, че това дружество ще може да дава кредити в България само когато се издаде един закон за хипотеките. Питали Грекова върху хипотекарното право в България, но неговия[т] отговор бил тоже неблагоприятен.

За да се отървем ти и аз от белите, които навлякохме на главите си чрез тия къщи, и да поосвободим ръцете си за работа, защо не обуеш железни ботуши и не прекараш един хипотекарен закон още през настоящата сесия? Аз вярвам, че има много депутати, които не желаят по-малко от нас един такъв закон, и че всички те ще помогнат. Разбира се, че ще е най-згодно, ако направиш тъй, щото инициативата да излезе от лагера на Силите. За теб и Грекова² работата е много легка, в един час закона е искълъпен; придумвате тогава Каракаша (Рахова), Чернева³ (чрез Аннева⁴), Цека Чорбаджи и Семидова⁵ (чрез Каракаша), и работа[та] може да се сполучи. В[ъв] всекий случай *celà mérite d'être tenté sérieusement*⁶.

От думите на Евлогия разбрах, че ако се прокара един такъв закон, „Дачия“ ще започне да отваря кредити в България и тогава, то за нас ще е по-згодно, от колкото предполагаемата Нар[одна] Банка, която по мое убеждение, няма да види никога слънце, па и ако види, ще бъде полезна, с днешния персонал, само на Евреите.

В надежда, че ще добия приятни известия, съм твой все същия.

Г. Д. Начович

ЦДА, ф. 600К, оп. 1, а. е. 263, л. 7 – 8. Оригинал. Ръкопис.

1. Румънско застрахователно дружество.

2. Димитър П. Греков.

3. Вероятно Петър Атанасов Чернев (неизв.). Роден в Русе. Завършва Робърт колеж в Цариград, работи като учител; изтъкнат читалищен и театрален деец. След Освобождението е народен представител в Учредителното събрание, кмет на София, заема и други държавни служби.

4. Вероятно Димитър Ген. Анев.

5. Вероятно Филип Стоянов Симидов (1852, Търново – 1925). Завършва училище по горско и селско стопанство в Букурещ, работи като учител. Деен участник е в националноосвободителното движение – член на революционен комитет, участва в подготовката на Ботевата чета. Доброволец е в Сръбско-турската война (1876 г.) и в Руско-турската война (1877 – 1878 г.) като разузнавач в руската армия. След Освобождението е училищен инспектор, околийски начал-

ник, окръжен управител и др. Неколкократно е избран за народен представител. Занимава се и с фабрикантска дейност.

6. Това заслужава да бъде опитано (фр.).

№ 88

ДОКЛАД ОТ АНКЕТНАТА КОМИСИЯ ДО IV ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ ПО ПРЕГЛЕЖДАНЕ НА СМЕТКИТЕ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

София, 7 януари 1885 г.

ДОКЛАД

ДО IV ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

от анкетната Комисия, избрана от същото Събрание за да прегледа сметките на
държавата

I. По сметките на Българската Народна Банка

Г[оспо]да Представители!

Избраната от Вас 19-членна анкетна комиссия за да прегледа имало ли е действително злоупотребления с български държавни пари от днес нататък ще има честта да Ви даде отчет за извършената си до сега работа.

Преди всичко не ще бъде излишно да Ви са съобщи, че комиссията са беше разделила на 6 секции за по-лесното и по-бързото свършване на възложената ѝ работа. На всяка от секциите са възложи по едно или повече от Министерствата, както са намери за по-добре, само банката са отдели от финансовото Министерство и са възложи на особенна секция.

И така са възложи:

на 1. Секция прегледванието сметките на Българската народна банка

„ 2. Секция – Министерството на финансите

„ 3. „ – „ Вътр. Дела

„ 4. „ – „ Общите Сгради и пр.

„ 5. „ – „ Военното Министерство

„ 6. „ – Министерството на Народното Просвещение, на Правосъдието и на Външните Дела и Изповеданията.

Най-напред ще се захване докладванието относително сметките на Българската Народна Банка.

За нужно са счете да са разясни по-напред кога, как и с каква цел е била учредена тая банка.

Българската Народна Банка е била учредена от Руското окупационно управление през 1879 г. на основание на един Устав, утвърден от Н[егова] С[ветлост]

Княза Дондукова-Корсакова на 25 Януарий 1879 г.

Според тоя устав Българската Народна Банка е била основана с цел да спомага за възражданието и правилното развитие на местната търговия и да оправя търговските отношения и народния кредит в Княжеството.

За основен капитал дадено е било на банката от държавното съкровище из един път 2 000 000 лева.

Седалището на Банката е било определено в София, но ѝ е било дадено право да отваря, с[ъс] съгласието на финансовото министерство, свои отделения и в други градове на Княжеството, когато и гдето се яви нужда.

На чело на Банката е бил поставен един директор, управляющий банката, назначаван от Централното управление по представление от финансовото министерство.

При директора на банката е бил нареден и един сконтов комитет, който е състоял от контролера, бухгалтера, касиера на банката и от шест души депутати, избрани из между търговците в седалището на банката по за три години от градски и окръжний съвети на тоя град.

Тоя сконтов комитет трябвало да са събира в банката в дните, назначени от директора на банката и да обсъжда шконтиранието на полици и други срочни обязательства, основани на търговски земания-давания.

На директора е било дадено право и да не шконтира полици, за които болшинството на сконтовий комитет е решило да са шконтират, но е бил задължен да взема по-напред разрешението на фин. минист[ъ]р за подобно свое действие.

Според помянатий устав на банката е било определено да върши следующи те операции:

1. Да приема пари в депозит без срок и на определен срок.
2. Да приема суми на текуща сметка.
3. Да дава на заем под здрав залог като лихвенни фондове скъпоценни метали леени или в пари и др. т[акива] ценности.
4. Да шконтира полици и всички други срочни обезательства, основани на търговски земания-давания.
5. Да препраща пари в други места на Княжеството или вън от границите му за комиссиона през отделенията си или банките, с които са нахожда в сношения, а също и да плаща пари срещу полици от своите отделения или други банки, с които има сметка.
6. Да отваря, за комиссиона, подписки за различни държавни или обществени заеми.
7. Да купува и продава, за своя сметка и по поръчка, скъпоценни метали, леени и в пари, трати и полици вътрешни и чуждестранни.
- и 8. Да приема за пазение, за определена плата, всякакъв вид акции и ценности.

Подробностите за вършението на тия операции както и формата на всичките потребни книги и документи са били описани в особен правилник.

Освен тия операции определено било да са дава на банката да пази на безлихвенна текуща сметка свободно останалите сумми от общите доходи на Княжеството. Тия сумми банката могла да пуца в търговия, но само в пределите, които опре-

дели упълномощенното за това от народното представителство правителствено учреждение.

Банката е имала право да определи сама лихвата, която [в]зема или дава, длъжна била обаче да я обнародва за знаяние на всички. Така също банката е била длъжна да обнародва за всеобщо знаяние всяко изменение, качване или сваляне на лихвата, което тя прави когато го намира за потребно.

Заеми поз залог на недвижими имоти не са допускали никак.

На банката е било позволено да шконтира само такива полици, на които до падежа остава не повече от 3 месеца от деня шконтиранието им. Също и заеми банката е имала право да дава не за повече от 3 месеца.

Ако заемателя не плати на срока, отстъпват му са още десет дни и ако не плати и след това време трябвало е да са пристъпи към продаване на оставения му залог.

Лицата, които желаят да са ползват с кредит в банката за шконтиране полици и други търговски обвезателства, длъжни са да представят в банката заявление за да им са отвори кредит. Разглежданието на такива заявления и определението величината на кредита зависело е от директора на банката след като са обсъди въпроса с шконтовия комитет. Директора на банката по свои съображения могъл е да съкрати тоя кредит, но по никой начин не е имал право да го оголемява.

Банката могла да приема за шконтиране само такива полици и други търговски обвезателства, които са основани на търговски операции и носят *не по-малко от два* подписа на лица, които имат кредит в банката.

Когато шконтира полици банката е била длъжна да внимава да не би издателя на полицата да представя за шконтиране полици на това лице, което е вече представило негови полици за шконтиране.

Операционната година на банката се е броила от 1 Януар[и] до 31 Декемврий. Банката е била длъжна да представя на финансовия минист[ъ]р годишна сметка на операциите си не по-късно от края на мес. Януарий от новата година, освен това тя е била длъжна да обнародва не по-късно от 3-тия ден на всеки месец баланса за предиущий месец и да представя на фин. минист[ъ]р сведения за операциите си за същия месец.

От чистата печалба на банката 25 % трябвало да се отделят за запазен фонд, а 75 % да са причисляват към капитала ѝ.

Постановено било, че откак са оголеми основния капитал на банката 4 пъти повече от първата си големина, банката да върне на държавното съкровище капитала два милиона лева. Останалият след това основен капитал, ако и да е държавна собственост, брои се за неприкосновен.

В особенни наставления са били изложени правата и длъжностите както на управителя, така и на другите служещи в банката. В тия наставления е било определено как и где се пазят парите на банката, какви книги са държат, определено е било да са прави ревизия на касата рядовно всеки месец, а внезапно, когато директора намери за нужно. На рядовните ревизии е трябвало да присъствува всякой път особен депутат, назначаван от фин. министерство.

Банката е действувала до 1881 г. на основание устава и съобразните с него наставления.

Кръгът на действията ѝ е бил доста малък; понеже устава ѝ е бил доста огра-

ничен от една страна, а от друга страна и самото население, както търговското, така и останалото, види се, не е било добре разбрало както улеснението, така и ползата, които банката би могла да му принесе.

Подир извънредните случаи у нас през 1881 г.¹ банката, както и цялото управление, остана без благотворния контрол на Народното Представителство; така щото управлението на банката, което впрочем е напълно зависело от финансовото министерство, е помислило, види се, че и нему не ще бъде непозволено да напустне кръга на действията, които му определят устава и наставленията на банката. Почнали са разни нередовности, своеволия и даже злоупотребления.

Разните министерства, които са идвали на власт от 1881 г. а именно: Г. Г. Жел[я]скович, Стоилов, Начович, Бурмов, Начович и Сарафов не са грижили да разузнат какво става и що са върши в банката, а напротив сами са карали банката да не върви по определения си път.

Из обществото захванали да са носят разни слухове за действията, или по-добре, за нередовностите и произволите, които са вършили в банката.

Оплаквали са, че в банката са предпочитали лица с известни политически убеждения и такива, които са радвали на поддържката и препоръката на силните на деня и др. п.

Имало е случаи, че и из самата банка, т. е. от служащите в банката лица, било съобщавано на Правителството за нередовностите, които са вършили в това учреждение. Министерството не обръщало внимание на това.

Времето текло, а в течение на времето са случи, че са промениха обстоятелствата.

В началото на мес. Януарий 1884 г. финансовий минист[ъ]р г. Сарафов, са намерил принуден да назначи една комиссия, състояща от шест души, която комиссия да прегледа и провери действията и въобще всичките операции на банката от 1881 до 1884 г., за тая комиссия са съобщило на директора на банката с[ъс] следующето секретно писмо:

Секретно

Препис

Министерство
на
финансите
отдел[ение] счетоводно
№ 466

.....13/1 1884 година

г. София

Господину Директору на Българската Народна Банка

Имам чест да Ви уведомя, Господине Директоре, че съгласно с постановлението на Министерский Съвет от 9 того назначих комиссия, която да ревизира на личността на поверенната Вам Банка и операциите ѝ от началото на 1881 година до сега. За членове на комиссията са назначени, Господа: Д. Попов, главния секретар

при Финансовото Министерство, М. Тенев и Ст. Караджов², началници отделения, Доктор Ст. Данев³, главен ревизор и Йор. Урумов⁴, главен Контролер при същото Министерство и Ас. Златарски, съветник при Сметната палата.

Като Ви съобщавам това, имам чест да Ви помоля, Господине Директоре, да укажете потребното съдействие на комисията за поскорошното и успешно изпълнение на възложената ѝ миссия.

Минист[ъ]р: *Сарафов*

Главен секретар: *Д. Попов*

Началник на Отделението: *М. Тенев*

Комиссията работила около два месеца и представила най-после на министерството един рапорт за извършените си работи.

Анкетната комиссия вметя тоя рапорт в даклада си; тъй като той е произведени на една специална комиссия, която е имала възможност да работи повече и да изучи делото по-основно.

Ето що гласи извлечението от тоя рапорт, който е представен в министерството на финансите в края на мес. Февр[уарий] 1884 г.

Извлечение

Господину Министру на Финансиите.

От Коммисията по проверяване действията на
Банката от 1 Януарий 1881 год. до 1 Януарий
1884 год.

РАПОРТ

Съгласно с предписанието Ви от 13 Януарий т. год. под № 491 Коммисията, отредена за проверяване действията и въобще всичките операции на Българската Банка от 1881 до 1884 год. има чест да Ви извести, Господине Министре, че тя свърши вече задачата си и за резултата на ревизията Ви представлява подробен отчет, който следва по долу. Тоя отчет се дели на 10 отдела, в които се разгледват самостоятелно по-важните предмети на Банковите операции.

Казваме, че сме изследвали по-важните предмети на Банковите операции, защото върху второстепенните не можахме, па и не искахме да се спираме и вдълбочаваме, тъй като от една страна няхаме материална възможност, а от друга – това не влизаше толкова в добре преумеваната цел на нашата ревизия, която има за задача да представя положението на Банката от точка зрение на по-същественните интереси, било на самото това учреждение, било на населението, което се ползува с кредит в Банката.

Пристъпяме, прочее, към изложението на отчета по ревизията на Банката:

I. СЪСТОЯНИЕ НА ВЛАГАЛИЩЕТО В ДЕНЯ НА РЕВИЗИЯТА

На 14 Януарий незабавно след пристиганието ни в Банката, са распоредихме да направим, в присъствието на Директора и Кассиера, ревизия на наличността на влагалището, за което съставихме приложения при това акт. От тоя акт ще благоволите да видите, Господин Министре, че в деня на ревизията се намери един недостатък от 546 лева и 24 стот., обаче на 19 същия Януарий Кассиера ни заяви, че въпросното количество не липсува, но че в кассовата книга по погрешка са минати няколко платежа на приход вместо на расход, с което и ся обяснява горнята разлика. Като проверихме кассовата книга с дневните бележки на Кассиера, намерихме, че действително е станала грешка в преминуването [на] суммите по кассовата книга, и че никакъв недостиг няма.

При ревизията на влагалището забележихме, че Банковите сумми се пазят в съндъчета, останали още от Санджаковите Ковчежничества и в стари долапи, които не представляват ни най-малко удобство и пречат за добрия ред за пазене парите. Г. Директора ни заяви, че той още при постъпването си в Банката е обърнал внимание върху тоя недостатък и че ще се погрижи в непродължително време да снабди Банката с[ъс] здрави железни ковчези, както и с нуждните баланси за теглене сребърните монети.

Съгласно с 12 чл. от Устава на Банката, на края на всеки м[есе]ц трябвало е да става проверка на Банковото влагалище в присъствието на Директора, на Контролера, на Кассиера, на двама депутати от Шконтовия комитет и на назначения нарочно за тая цел депутат от Министерството на Финансите. Въпреки тоя член подобна проверка не е ставала ни един път от 1881 год. насам, тъй щото в продължение на три години суммите на Банковото влагалище не са биле ревизувани от страна на Финансовото Министерство.

II. СИТУАЦИЯ НА ТЕКУЩИТЕ СМЕТКИ И ЗАБЕЛЕЖКИ ВЪРХУ ТИЯ СМЕТКИ

Безспорно е, че една от най-важните операции, която Банката съгласно с Устава извършва, са тъй наречените текущи сметки, или *comptes courants*. Както според Устава на нашата Банка, тъй и според уставите на всичките Европейски Банки, пари по текущи сметки са отпускат само в такъв случай, ако заемодателя е вложил ефективна в Банката, или пък някакви ценни документи. И наистина, по-голямата част от текущите сметки са отваряни съгласно с устава, но има обаче отваряни сметки на такива лица, които на срещу отпуснатите им количества не са представлявали никакви законни обезпечения, тъй щото интересите на Банката са биле изложени на риск. За подкрепление на тия наши думи, ний ще изложим по-долу, текущите сметки на ония дебитори на Банката, които нямат никаква гаранция срещу дадените им назаем сумми, или пък имат гаранции, които закона не припознава за редовни. Тези лица са: Г. Г. Д. Греков⁵, Хаджиенов⁶, П. Петров, Г. Михайлович, Бержие, Начович и Желяскович. Независимо от това, има много текущи сметки, отворени на разни учреждения по заповед и под гаранция на Финансовото Министерство. От подробното разглеждане на изложените в[ъв] ведомостта по Н-ро 3 текущи сметки се забележва следующото:

Сметката на Хаджиенова представлява на 1 Януарий 1881 година:

дебет	244 646 лева 20 ст. злат[ни]
кредит	45 516 „ 80 „ среб[ърни]
През течение на годината направено обращение.	
дебет	1 469 813 лв. 16 ст. злат[ни]
	1 778 069 „ – „ среб[ърни]
а кредит	522 336 лв. 30 ст. злат[ни]
	1 564 545 „ 55 „ среб[ърни]
На 31 Декемврий 1881 год. положението на сметката му представлява:	
дебет	1 192 123 лв. 06 ст. злат[ни]
	<u>168 006 „ 75 „ среб[ърни]</u>
	1 360 129 „ 81.

При сключването на сметката му суммата, която е длъжал в злато, е преобърната в сребро с ажио 1 1/2 % като го задължили с 17 881 лв. 85 ст. *Комиссията* не можа да си *обясни* на какво основание нетеглените от Г. Хаджиенова през течението на цялата година сумми в злато са обърнати в сребро с ажио 1 1/2 %, когато в същия ден, както ще видим по-долу, при сключване сметката на П. Петрова, нетеглените от него златни сумми са преобърнати в сребро с ажио 1 3/4 %.

Сметката на Г. Хаджиенова от 1882 год. представлява на 1 Януарий същата година:

дебет	1 360 129 л. 81 ст.
През течението на годината направено обръщение:	
Дебет	1 049 350 л. 79 ст.
кредит	2 106 507 л. 55 ст.
На 31 Декемврий 1882 г. сметката му представлява:	
Дебет	302 973 л. 05 ст.
Взето лихва 7 %	<u>36 983 „ 04 ст.</u>
Да дава	339 956 л. 09 ст.
през течен. на 1883 г. дал	336 592 л. 30 ст.
„ „ „ взел	<u>135 069 л. 73 ст.</u>
Да дава	 201 522 – 75 ст.
	 138 433 – 52 ст.

При разгледването текущите сметки на Г. Хаджиенов за 1882 г. Комиссията забележи, че ажиото през тая година е пресметано различно и в разни времена, а не в края на годината, както е станало това при сключване сметката му от 1881 г. Така на пример на 2 Август 1882 г. пресметнато му е ажио за 10 000 лева златни срещу сребро с 3 1/2 на стотех; на 22-й Декемврий с. г. преобърнати 40 000 лева златни с 3 1/4 % и на 31 същия месец 233 434 л. 19 ст. с 3 % ажио, пресметано освен това и 1/4 % комисиона от суммите на дебета му. При всичко, че през 1881 г. не се знае положително ажиото, понеже в Банката няма данни, от които да можеше Комиссията да се осветли; като се вземе, обаче, в[ъв] внимание ажиото през следующата година, писмените сведения на по-видните Софийски сарафи, които сведе-

ния се прилагат при настоящето под Н-ро 4, още и забележката на Контрольора Михайловича от 19-й Януарий 1882 г., поместена в прима-нотата по повод променяването 100 000 рубли с 1 1/2 % ажио срещу злато, която бележка гласи: „когато среброто беше много по-евтино“, комиссията дохожда до заключение, че ажиото на 31 Декемврий 1881 г. е било значително по-високо от гореопределената норма.

От текущите сметки на гореказаното лице се забележава още, че неговия дълг е достигвал понекога до една извънредна цифра, а именно до 1 400 000 лева, когато гаранцията му е отговаряла само на 200 000 лева. С какви съображения ся е ръководила Банката, като му е отваряла такива от грамаден размер кредити, служащите в Банката не можаха да ни дадът *обяснение*, а напротив, напълно признаха, че Г. Хаджиенов се е ползвал с[ъс] силна протекция, благодарение на която е можал да получава такава щедра помощ от Банката.

Текущата сметка на Г. Д. Грекова представлява следующето положение:

На 1 Януарий 1882 г. е имал да дава	32 л.
В течение на годината взел	168 712 „ 80 ст.
дал	<u>62 029 „ 33 ст.</u>
	106 715 л. 17 ст.
Взето лихва 6 %	<u>3 826 „ 70 ст.</u>
Останал да дава на 1 Януарий 1883 г.	110 542 л. 17 ст.
<u>През 1883 г. взел</u>	<u>7 937 – 80</u>
<u>„ „ дал</u>	<u>43 104 – 97</u>
	35 167 л. 17 ст.
Оставал да дължи на 1 Януарий 1884 г.	75 375 л. – ст.
<u>От втората сметка откр[ита] през 1883 г.</u>	<u>27 801 „ – ст.</u>
Остава да дава всичко	103 176 л. 80 ст.

Срещу тия дългове Д. Греков е имал гаранция от Евлогия Георгиева само за 75 000 лева, а за остатъка имал 3-ма поручители. Следователно срещу един дълг от 110 542 лева 17 ст. на 1 Януарий 1883 год. Банката е държала само 75 000 л. законно обезпечение, а за остатъка от 35 542 л. 17 ст. тя е била осигорена с 3-ма поручители. Последната гаранция противоречи на Устава на Банката.

Текущата сметка на П. Петрова представлява следующето:

На 31 Декемврий 1881 год.	73 918 л. 15 ст.	зл[атни]
да дава	<u>73 166 „ 64 „</u>	<u>сребр.</u>
147,084 л. 79 ст.		
През годината взел	76 856 – 63	
„ „ дал	188 446 -75	<u>131 590 л. 12 ст.</u>
Остава да дава на 1 Януарий 1883 г.		35 494 л. 67 ст.
В течение на [18]83 г. взел	74 403 – 92	
„ „ „ дал	109 898 – 59	<u>35 495 – 67 –</u>
Изравнява сметката си		– – –

Срещу горнята сума 147 084 л. 79 ст. той (Петров) не е вложил никаква га-

ранция нито парична, нито поръчителство.

Сметката на г. Начовича представлява през 1883 г. следующето положение:

Отворено му е кредит срещу гаранция от Е. Георгиев 35 000 л.

с[ъс] срок от 15 Юний 1883 г. до 15 Юний 1884 г.

втори път му е дадено 15 000 л.

с поръчителство на М. Поповича и Минча Цачева⁷ и трети път

още 15 000 л.

под поръчителството на Д. Михайлова и Ив. Грозева⁸

с[ъс] срок до 26 Септемврий 1884 г.

Всичките горепоменати кредити са отворени съгласно с последоваващото от Финансовото Министерство в началото на 1883 г. распореждане за условията, които трябвало за напред да са съблюдават при отварянието текущи сметки, сиреч отпуснатите на Г. Начовича кредити са гарантирани с поръчителство на две лица, единственната неправилност тука е тая, че суммата 15 000 л., отпусната под поръчителството на Поповича и Цачева, е за неопределен срок.

Сметката на Бержие представлява на 31 Декемврий 1882 година:

дебет 179 813 л. 05 ст.

кредит 149 250 „ – „

Остава да дава на 1 Януарий 1883 г. 30 563 л. 05 ст.

лихва за цялата година 2 750 л. 70 ст.

Останал да дава на 1 Януарий [18]84 г. 33 313 л. 75 ст.

Срещу тоя дълг Банката държи една проста расписка от Бержие. Последния[т] ся е обещал да издаде впоследствие чек на Banque Maritime, но не е изпълнил обещанието си. Заради това Управлението на Банката ся е принудило да положи запор на суровите материали, които ся намират в[ъв] фабриката на Бержие при Княжево, и да вземе поръчителство от Рабелю.

На Георги Михайловича е отпусната една сума от 2 591 л. 90 ст. без всяка гаранция, също и на *Г. Желязковича* 1 200 л. тоже без гаранция.

Сметката на Сливенското Индустриално Дружество представлява в началото на 1882 г.:

Кредит 3 144 – 80

в течение на годината

Дебет 173 314 – 97

Кредит 119 605 – 65 53 709 – 33

Остава да дава 50 664 л. 53 ст.

срещу които няма никаква гаранция.

Независимо от текущите сметки на горепоменатите частни лица и Дружеството, има още, както казахме по-горе, отворени сметки на разни дружества и учреждения, въпреки устава, по една проста заповед на Министерството на Финансите.

Софийското Градско Общинско Управление е взело на заем из Банката с 6 % лихва 30 000 рубли сребърни под залог на конракта от кантарието⁹ за стойност 3000 рубли сребърни.

III. ШКОНТИРАНИ ПОЛИЦИ

Съгласно с 31 и 32 членове от устава на Банката, шконтиранието на полици се разрешава само под условие, ако те носят не по-малко от два подписа на лица, които имат кредит пред Банката. Между това през 1881 и 1882 г. Банката е шконтирала полици само с един подпис, а понекогаш и без подпис, както се види от приложените ведомости под Н-ро 4. § 35 на Устава гласи, че Банката приема за шконтиране полици с[ъс] срок не повече от три месеца, когато всичките почти полици не са били изплащани в тоя срок, а са били подновявани още няколко пъти по за 3 месеца. Освен това 115 чл. от инструкциите за Банката не позволява да са шконтират полици, неосновани на търговски [в]земания-давания, между това има много полици, представени за шконтиране от лица, които никога не са се занимавали, нито пък техната професия им позволява да се занимават с търговия. Такива и тем подобни отстъпления от устава са ставали и стават още в Банката по шконтиранието на полици. Единствения[т] мотив, с който се оправдава Банката, е тоя, че Устава е твърде ограничителен и ако буквално го изпълняваше, тя би трябвало да се откаже от всяка инициатива, и съзнателно да нащърбява интересите си.

Независимо от нарушението на гореозначените точки от Устава, голяма несправедливост ся забележва в размера на лихвите, които Банката е вземала на шконтиране на полици. Приложената в края на настоящия рапорт ведомост под Н-ро 6 показва, че на някои лица, кредитирани от Банката, се е вземало 6 % лихва, на други 7 %, на други 8 %, 9 % и 10 %. Кои са причините на това, комиссията неможа да ся научи и мисли, че при определението нормата на лихвите не се е имало пред вид някое разумно основание; но просто е ставало всичко това по личното усмотрение или може би по небрежието на Управляющия.

Тука му е мястото да забележим, че е останала една полица, именно полицата на Х. Димитра от Сливен на сума 100 турски лири, която не е протестирана и до сега, при всичко, че падежа ѝ е истекъл още на 25 май 1881 год. Причината дето не е протестирана тая полица, е касиера Г. Греков, който ся канил да я испрати на нотариуса за протест, но я не испратил и тя стои и сега в портوفела на Банката; тъй щото, ако горепоменатия Х. Димит[ъ]р не ся съгласи да исплати стойността ѝ, последната треба да се изиска от бившия касиер Г. Грекова, като виновен в закъсняването на платежа.

IV. ПРОЦЕНТИ ОТ ОПЕРАЦИИТЕ. РАЗМЯНА НА МОНЕТИТЕ

Известно е, че Министерството на Финансите в края на 1881 г. отпущна на Банката едновременно 4 000 000 лева в злато заемообразно, с цел да ги облеche тя в различни камбияли и да спекулира. Освен спекулата с купените камбио, Банката е добивала печалба и от разменяването правителственното злато срещу сребро; сиреч, печелила чрез тая операция ажиото, което е съществувало на пияцата между златото и среброто в деня на размяната на монетите. Независимо от горните 4 000 000 лева Банката е държала в края на 1881 г. още 1 220 765 лева 70 ст. правителствени пари на безлихвенна текуща сметка.

Колкото се отнася собствено за камбиото, Банката не е водила никакви сметки, по тая причина никъде не можахме да издирим колко е било купено камбио и колко продадено, на каква стоност и каква е печалбата от тая операция.

Срещнахме в дневника само една операция с 111 314 лева 48 ст. от Трати и Римеси. Срещу въпросната сума стои едно дълго обяснение, препис от което прилагаме при настоящето си под Н-ро 7. От това обяснение ся разбира, че горните 111 314 – 48 ст. са печалба от камбио, купено през 1879, 80 и 81 год.; тъй също и от разницата, която е произлязла от курса на кредитните рубли, исплатени в Петербург за разни поръчки за сметка на нашето Военно Министерство. Няма съмнение, че ако Банката беше държала сметка за камбиялската валута, в такъв случай комиссията би била в положение да ся увери от книгите ѝ, колко има печалба и колко загуба от разницата на курса: но понеже подобна сметка не съществува, за това Комиссията гледа на гореказанното обяснение като на едно предположение, което е близо до истината, но не е още самата истина.

Несъществуването в Банката никакви сметки за купените камбио, според както ся каза по-горе, накара Комиссията да не ся спира повече върху тая част, но да пристъпи незабавно към разгледването втората част от спекулативните операции на Банката, т. е. към *разменяването на монетите*. Преди да влезе в подробно оценение на поведението и дейността на Банката по въпроса за сарафлъка, Комиссията счита за нужно да посвети на тоя предмет няколко реда от общи разсъждения. Най-напред, самото това обстоятелство, че сребърните монети, които Банката си е доставила срещу притежаемото от нея злато, са биле набавяни изключително от един и същи сарафин, хвърля достатъчна сянка от съмнение и кара комиссията неволно да подозира задни цели. Второ, Банката е ходатайствувала в началото на 1882 год. пред Министерството да ѝ се разреши да размени на сребро 1 831 105 л. 50 ст. от правителственните сумми, находящи ся в нея на текуща безлихвенна сметка, и от заемообразно дадените ѝ, което действително и ѝ са разреши. Обаче, вместо да се ограничи да разменя само това количество, тя променила 3 241 358 лева 30 ст., т. е. повече от разрешената сума на 1 410 252 л. 06 ст. След това, като е повръщала постепенно в ковчежничеството взетите си заемообразно сумми, тя или съвсем е примълчавала да каже в писмата си до министерството, в какви монети ги е внасяла, или пък неверно е обозначававала, колко са в злато и колко са в сребро. Тъй например, в писмото си от 10 Марта 1882 г. под Н-ро 2100, тя сама казва, че внася обратно в Софийското ковчежничество 1 057 000 лева без да спомене в какви монети ги внася; а за друга една сума от 566 000 долага с писмо от 17 Марта под Н-ро 2138, че уж ги върнала в злато, когато от тях в злато бяха само 217 111 лева; а остава в сребро. Същото това ся констатира от книгите на Банката. Няма съмнение, че Банката умишлено е премълчавала в писмата си до Министерството да обозначи монетите на горните две сумми с цел да не узнае то за станалите без негово разрешение променения. Това е всичко, що са отнася до общия преглед на отдела по променяване на монетите. След тия общи разсъждения Комиссията ще влезе в подробно и обстоятелствено разгледване фактическата страна на въпроса по разменяване на монетите, като се постарее на основание на положителни данни да докаже, каква линия на поведение е държал в това дело бившия касиер на Банката Г. Греков. Променяване злато срещу сребро е ставало изключително през 1882 г., както ще кажем за това по-долу; но преди да захванем 1882 г., ще ся спрем върху единственната промяна през 1881 год., а именно:

На 9 Ноемврий 1881 г. М. Калъпов и С. Марков внесли в Банката 14 816 рубли нови, срещу които получили са по 2 1/2 % злато или 2527 3/4 напалеона

.....	50 555 л. – ст.
Разменно	4 „ – 60 „
.....	50 559 л. 60 ст.
На 11 Ноемврий същите внесли в Банката	3 154 1/2
наполеондора	63 090 л. – ст.
Разменно	1 л. 40 ст.
.....	63 091 л. 40 ст.
срещу които получили следующите:	
2816 нови рубли	9856 -
15 000 стари	52 500 -
Иностранно сребро	194 -
Медни	3500 – 65 ст.
.....	66 050 – 65 ст.

От дневника се извлича следующото:

За новите рубли Банката е давала	3 1/2 % ажио
„ старите „ „ „	4 1/2 % „
„ Иностранните левове „ „	3 1/2 % „
„ медните „ „	7 % „

Също на 11 Ноемврий същите Калъпов и Марков внесли в Банката 21 800 нови рубли и 2 1/2 лева, срещу които получили злато с по 2 1/2 %.

От горните три операции излиза на яве, че Калъпов и Марков ся продавали на Банката злато с 3 1/2 %, а са купували от там сребро с 2 1/2 %.

През 1882 г. Банката е почнала редовно да продава злато срещу сребро на 19 Януарий 1882 г. и е променила в тоя ден 100 000 рубли с 1 1/2 %. В същия ден Комиссията срещна в кассовата книга, на стр. 3, записани на приход 5250 лева от ажио на горното количество. Прима нотата на Бухгалтера от същата дата не е подписана от него; има само една забележка от контрольора Исидора Михайловича, която гласи така: „когато среброто беше много по-ефтино“. Съ тая бележка контрольора е искал да каже, че ажиото 1 1/2 %, с което са били разменили срещу злато гореозначените 100 000 рубли, е било в тоя ден много по-високо. Независимо от тия писменни доказателства, които свидетелствуват най-явно, че ажиото 1 1/2 % е било показано фалшиво и много по-ниско от действителната му норма, ще окажем още и на това обстоятелство, че по заявление на служащите в Банката купените от нея на 19 Януари 1882 г. 100 000 рубли са били всички до една стари рубли, следователно ажиото им трябвало да бъде още по-високо и от оная норма, която е предполагал да съществува контролера Михайловича, когато е направил горнята бележка.

При това комиссията ся намери в недоумение, дето в един ден е истеглено от Софийската пияца такова грамадно количество рубли и тя е убедена, че никога един тукашен сарафин няма възможност да доставя на Банката в един ден 100 000 рубли сребърни.

По-нататък размяната е вървяла както следва: на 4 Февруари Банката е купила 20 000 рубли с 1 1/2 %; от 9 – 18 Марта купено 120 000 рубли с 1 1/4 % ажио; от 23 Марта до 15 Мая е купено 131 000 рубли с 1 % ажио и на 29-й Мая – 35 000 лева с 2%. За последната сума има една забележка в приманотата на Бухгалтера, направена и подписана от Георги Даскалов. Тая бележка гласи: „Задържам си правото,

за да не бъде отговорен, като съм подписал тая забележка“. От съдържанието на горната бележка ся разбира, че ажиото е показано не в такъв размер, колкото е било в действителност, а в по-малък. В същия ден, на 29 Мая, Управляющия Банката, Исидор Михайлович, е отправил в Министерството един рапорт под Н-ро 2420, препис от който представяме при това, с който уведомява Министерството, че ако и да е напомнявал не еднократно на ковчезника неговите obligations, но той все следвал да извършва различни комбинации с поверените нему сумми без знанието на Управлението. От всичко ся вижда, че тоя рапорт на управляющия е бил предизвикан от бележката на Даскалова, за която ся говори по-горе. Според наставленията на Банката, а именно, според §§ 8 и 9 Управляющия не е трябвало да ся задоволява само с рапортиране в Министерството, но да упражни правото, което му дават горните наставления, сиреч да забрани на касиера да изнася и внася сумми в[ъв] влагалището без негово – на Управляющия – знание и присъствие, и да го накара да съблюдава в това отношение начина, показан в § 9 от споменатите наставления. Както и да е, но и това слабо средство от страна на Управляющия е направило своето действие. След 5 дена от испращанието рапорта в Министерството, на 4 Юний, Банката е купила 2075 рубли с 3 3/4 % и 200 рубли с 3 % ажио, сиреч ажиото е нараснало за 5 дена на 1 1/2 % – 2 % повече. Освен това тая бележка и рапорт, макар и да са станали след като ковчезника беше „свършил своите комбинации“, все пак, без да гледаме да ли те са станали по собствена инициатива, а на подписавшите ги, или от немай къде, те служат като протест против предосъдителните и тъмните дела на касиера Георги Греков. Още по-голямо доказателство за своекористните цели на касиера Грекова служат трите писма от по-големите Софийски сарафи, а именно: на Братия Пезаро, Фархи и Таджера, според които размера на ажиото в първата половина на 1882 г. е показан повече от оня в Банката на 1 1/4 %. При другите фактове по разменяването монетите интересен е и тоя, че банката най-напред не е приемала от Българските търговци никакви вносове в сребро. Всеки, който е имал платежи в странство, и който е искал да внесе на Банката сребро, за да го исплати тя в странство в злато, като си вземе ажиото, е бил връщан назад от ковчезника с думите „идете при Калъпова“. Следователно данните, които комиссията е имала под свое расположение, и с които си е служила – са от естество да убедят всекиго, че в операциите по разменяване на монетите са станали най-въпилющите неправилности и злоупотребления, и че главния виновник на това е ковчезника Греков. Неговата деятелност в Банката по промяната на парите е илюстрирана твърде характеристически и на дълго в частния рапорт на сегашния секретар на Банката Ив. А. Иванов, отправен на 2 Септемврий 1882 г. до тогавашний Минист[ъ]р на Финансите Г[осподи]на Начовича, който незабавно след приемането му ся принуди да накара Грекова да подаде в оставка. При това прилагаме извлечение от по-главните пасажии на тоя рапорт.

Като сключваме тоя отдел, който по наше мнение съставлява най-печалната, а заедно с това и най-мрачната страница от късия живот на нашето единствено кредитно учреждение, ний предоставяваме на Вас, Господине Министре, да съдите, като какво наказание заслужва касиера Греков за тия му престъпни и опропастителни за Банката действия. Но от какъвто характер и да са тия постъпки на бившия касиер, то на верно би могли да ся предотведят, ако Управляющия на Банката на време би взел нуждните мерки спрямо произволното разполагание на Грекова са влагалището, който го е отварял и затварял когато е искал. За съжаление, ний видяхме вече, че управляющия е обърнал внимание (или по-добре да ся каже са го на-

карали да обърне внимание другите служачи) едва тогава, когато Греков беше променил всичкото злато, или според терминологията на самия Управляющий, когато той бе „свършил вече комбинациите си“. Забележително е още, че рапорта на Управляющий Михайловича не се намира в архивата на Министерството и вероятно, че е задържан от тогавашния Минист[ъ]р Г. Желязкович (това е не верно, понеже рапорта се е намерил после в Министерството – бел. на д[окладчика]).

V. ЗАЕМИ ПОД ЗАЛОГ. ЦЕННИ ЕФЕКТИ

Според 17-ий член от Устава на Банката на заем се дават пари само под залог на скъпоценни метали, разни бонове и пр. За приетите бонове Банката не е държала особенна книга, в която да записва, какви са боновете, платени ли са купоните им или не и пр. При това Банката не е съблюдавала всеки път правилото да дава на заем пари само под горните условия, а твърде често е приемала под залог от длъжниците си контракти по разни предприятия. Както при шкантированието на полици, тъй и при даването пари на заем под залог, няма определен размер на лихвите, а те са биле различни както за частни лица, тъй и за общински управления (6%, 7%, 8%).

Колкото се отнася до ценните ефекти, намерихме, че Банката е купила с разрешение на Г. Железковича, тогавашния Минист[ъ]р на Финансите, 152 акции на сума 217 215 лева, които и сега още се пазят у Евлогия Георгиева в Букурещ. (От тия акции 1/2 са сега продадени – бел. на д[окладчика]).

В допълнение на гореизложеното ще добавим, че има заеми, дадени за неопределено време, когато според Устава се налага срок от три месеца.

VI. ОТЧЕТНОСТ В БАНКАТА

Състоянието на сметките в Банката представлява следующето положение:

През 1881 г. има безбройни грешки, пропуснати сумми, поправени на цели 30 листа во дневника в края на годината, всичките тия погрешки, неправилности и упущения, ся дължат на невниманието и неспособността на бухгалтера Маринова. Тия погрешки са станали причина на това, дето Бухгалтерията е останала на няколко месеца назад. Независимо от поправките, внесени в главната книга и дневника, в баланса на 20, 22 и 23 Марта 1882 год. всичките без изключение сумми в актива и пасива са преправени, тъй щото с голем труд са четат. За по-важните пропуснати сумми Комиссията представлява при това едно извлечение от дневника под № 10. Освен горните погрешки, забележихме още, че до 1 Януарий 1884 г. книгодържеца е водил само една партида „проценти от операциите“, без да е подразделена тя на бечалба от лихва, от курса, комисионна и др. такива. Това подразделение е направено в книгите за текущата 1884 г. Срецахме още и такива груби грешки, които показват, че книгодържеца не отбира от диплогафия: например в дневника през Юний м. 1882 г. кассата дала на проценти 624 лева 01 ст. книгодържеца вместо да завери кассата и задължи процентите, заверил кассата и задължил без всяко основание текущите сметки. Според както е съставена операцията в дневника, тая сума не ся губи за общия баланс, но тя понеже не фигурира в „процентите от операциите“, губи ся за последната партида.

По-горе споменахме, че бухгалтерията в Банката не е à jour. Тъй например главната книга е закъсняла на 3 месеци, тъй щото според заявлението на самите служещи, сметките от 1883 г. ще бъдат сключени едва на 1 Априлий текущата година. Комиссията не може да си обясни, кои са причините на окъсневанието, като вземе особено пред вид, че през дните, когато Банката е имала най-много работа, операциите ѝ ежедневно не са надминавали повече от 35; а от друга страна персонала на Банката е бил всякога достатъчно, следователно можал е да надвие на работата.

VII. СЪДЪРЖАНИЕ НА БАНКАТА И КАНЦЕЛЯРСКИ РАЗНОСКИ

От преглежданието документите ся убедихме, че чиновниците в Банката са получавали заплатите си от самото начало и до сега в злато и са съставлявали в това отношение изключение от всичките служещи в другите държавни учреждения, без да е имало някое законно основание. Но не стигало, види ся това, Ковчежника Греков е истеглювал всеки месец канцелярските сумми тоже в злато, което е записано на расход в правителствен курс, а е било похарчено в чаршийски¹⁰ курс. След заместванието [на] тоя ковчежник канцелярските сумми са ся отпущали в сребро и са харчени правилно.

VIII. РАСПРЕДЕЛЕНИЕТО [НА] ЧАСТНИЯ КАПИТАЛ НА БАНКАТА, ПРАВИТЕЛСТВЕНИТЕ ФОНДОВЕ И ВЛОЖЕНИЕТЕ В НЕЯ ОТ ЧАСТНИ ЛИЦА И УЧРЕЖДЕНИЯ СУММИ НА 1 ЯНУАРИЙ 1884 ГОДИНА

Макар, че Банковите книги не са сключени окончателно за истеклата година и не могат да бъдат готови по-рано от 1-й Априлий, Комиссията намери приблизително следуюция резултат за положението на находящите ся в расположение на Банката сумми.

Пасив

1) Основний и запасен капитал	2 839 936 л. 93 ст.
2) Правителствени фондове	4 451 301 „ 47 „
3) Сумми, внесени на безлихвенна сметка от частни лица и учреждения	1 125 550 „ 43 „
	<u>8 416 788 л. 83 ст.</u>

Актив

Наличност в кассата	816 924 – 37 -
Текущи сметки с Министерствата	1 472 468 – 24 -
„ „ „ частни лица	1 488 096 – 09 -
Ценни ефекти	217 215 – -
Шконтирани полици	902 664 – 82 -
(На частни лица	93 952 – 96 -
Земани под залог (Гра[дски] Общ[ински] Упр[авление] в Княж[еството]	860 015 – 66 -
(Пловд. „ „ „	218 997 – 25 -
Земледелчески касси в Княжеството	678 702 – 68 -
„ „ „ Ист. Румелия	469 973 – 91 -
Сметки с Банките	<u>1 197 777 – 36 -</u>
	<u>8 416 788 – 83 -</u>

Като вникнем в суммите на актива, ще видим, че от тях ще може да се реализират в случай на нужда, в едно непродължително време (най-късно в 4 м[есе]ци) всичките, освен суммите, заети на Общинските Управления и на земеделческите каси. При това прилага се подробна ведомост под № 9 за актива на 1 Януарий 1884 год.

IX. ОБЩ ПРЕГЛЕД ВЪРХУ ДЕЯТЕЛНОСТТА НА БАНКАТА ОТ НАЧАЛОТО НА 1881 Г. ДО 1 ЯНУАРИЙ 1884. И ПОЛЗАТА, КОЯТО Е ДОКАРАЛА ТЯ НА СТРАНАТА В ЕКОНОМИЧЕСКО ОТНОШЕНИЕ

Всичките Банки на света се устрояват с цел да привличат разединените свободни капитали в страната и чрез сгрупирването им в едно цяло да ги направят производителни за местната търговия или промишленност. Същата цел е турена в основанието и на нашата Народна Банка, за което изрично гласи 1-ий член от Устава ѝ. До колко, обаче, ся е постигнала тая цел в действителност от нашата Банка – това е предмет, който Комиссията ще изследва в настоящия отдел.

Изцяло, Устава на Банката от 25 Януарий 1879 г. е предначертал твърде тесен кръг за действие на администрацията на Банката и ѝ свързва ръцете там, дето би трябвало да ѝ даде по-голема власт и да ѝ отвори по широко поле за работа. Ако Централното Управление и Управлението на Банката бяха са водили буквално по устава, тогава земеделческите каси както в Княжеството, тъй и в Источна Румелия трябваше да се лишат от ония кредити, които им ся отпуснаха и които им оказаха такава голяма услуга. За щастие спънката, която поставяше устава, правителството, за полза на страната, съумя да я премахне и има кураж да пожертвува буквата на закона за интересите на населението. Не е тъй, обаче, и с другите распореждания на Банковата администрация – распореждания, които са имали за цел да облагодетелствуват не отечественната търговия и промишленност, а само няколко отделни лица. Многобройните фактове, като например отпуснатието пари на заем с недостатъчна гаранция или без всяка гаранция, с лихва за одного висока, за друго низка, строги взискания за едни и радушен прием за други, служат като най-бляскаво доказателство, че Банката през всичкия период на съществуването си ся е отдалечавала от истинското си призвание и е вървяла не по пътя на справедливостта. Към това като се прибави и неудачния избор на персонала на Банката, ще разберем причината, по която тя не е могла да изпълни задачата си така, както приличаше на едно народно кредитно учреждение. Следователно: от една страна незаконното и неправилното направление, което взе Банката, а от друга явните недостатъци на Устава ѝ дадоха повод, да се осуети ползата, която се очекуваше от нея. При това всякой е проумел вече, че Банката ако и да е докарала каква годе полза за търговията, то тая полза я е осетила само един твърде незначителен контингент търговци, а именно само местните търговци в София, а всичките други в останалата част на Княжеството не опитаха нито добрия, нито лошия плод на Банката. За да се поправеше тоя не от малка важност недостатък, т. е. за да ся развиеше търговията и в другите по-големи градове, като напр. в[ъв] Варна и Руссе трябвало би да се отворят клонове, както се предвиждаше това и в самия устав, но това за голямо съжаление не стана, тъй щото българските търговци в крайдунавските градища бяха принудени в 1880 и 1881 г. да заемат пари на заем, за да може да наддават на правител-

ственните десетъци, не из банката, а от Браилските и Галацките капиталисти, като им плащаха твърде скъпи лихви. С това Комиссията ще свърши, понеже тя и така си позволи в тоя отдел да излезе от пределите на своята миссия, като се впусна в разсъждения, които имат малка свръзка с нейната – на комиссията пряма задача.

Освен изказаното в тоя рапорт, което комиссията (анкетната) потвърждава напълно, тя изнамери още и следующите злоупотребления и неправилности.

Известно Ви е, Г-да Представители, че през 1881 г. са намали курса на сребърната рубла от 3 л. 70 ст. на 3 л. 50 ст., и че беше даден едномесечен срок до 14 Септ. 1881 г. на всички държавни длъжници да заплатят на съкровището дългът си в рубля 3 л. 70 ст. освен недоборите от даждията, за които беше допуснат по-дълъг срок (ако помните добре до 31 Дек. 1881 г.) до 14 Септ. 1881 г.

Г. Хаджиенов дължал в онова време на Българската Народна Банка в сребро 409 715 лева 48 ст. (в злато отделно). Той е могъл да внесе на 14 Септ. 1881 г. тая сума в банката в рубли по 3 л. 70 ст. Това той, обаче, не направил. В сметката му за 1881 г. са намира сега, че на 17 Септ. 1881 г. Г. Хаджиенов е бил заверен с 22 148 л. 40 ст. за разлика по 20 ст. (от 3.70 ст. до 3.50) на 110 742 сребърни рубли, които той е дължал на банката на 14 Септ. с. г. така щото тая загуба от 22 148 л. 40 ст. се истеглила от банката, вместо да си остане дълг на Г. Хаджиенова.

Също е била заверена и сметката на Г. М. Петрова с 1119 лева 60 ст. за разлика по 20 ст. на 5588 рубли сребърни, които тоя Г[осподи]н е дължал на банката по онова време.

Комиссията като попита по чие распоряжение и защо са е направило това, не можа да получи никакъв удовлетворителен отговор; показаха ѝ се само две – три бележки от онова време. В едната от тия бележки се съдържахше исчислението на загубата, която се записала в книгите на банката, която загуба произлизала от нахлядащите се на лице, в онова време в банката сребърни рубли. А в другата се съдържахше тъй също исчислението на загубата от горепоменатите две сметки. Относително първата бележка няма що да се каже, тъй като тя е съвършено законна, но защо се е задължила банката с чужди дългове това остава необяснимо.

Намери се в банката и един чек за 60 лири стерлинги, издаден от някой си Фарлей¹¹ през 1882 г. срещу някоя си Лондонска банка. Тоя чек останал неисплатен, тъй като Лондонската банка е отказала да го заплати по простата причина, че Фарлей не е имал никакъв кредит, отворен у тая Банка. Комиссията распита дали не се е направила някоя постъпка за да се съберат тия пари и получи отговор, че управлението на банката е писало няколко пъти даже и на самия Фарлей да внесе тия пари, но е получило за ответ, че понеже Г. Фарлей бил направил толкова добрини на България, то какво щяло да бъде да го почакали малко.

Освен всичко до тук казано, комиссията намира и направения на Румелийското правителство през мес. Май 1884 г. заем за 60 000 турски лири за неправилност.

Комиссията ще съобщи на почитаемото Нар. Събрание извлечение из преписката по тоя заем, както и самия контракт.

Извлечение из преписката по заемът от 60 000 лири турски на Источно-Румелийското Правителство:

1) *Българската Нар. Банка* с писмото си до М[инистерст]вото на Ф[инан]сите с дата 22 Април 1883 г. № 4511, като испраща преписът от отношението на Дирек-

цията на Обществения Сгради и пр. и пр. в Источна Румелия от 13/25 Април с. г. № 1186, с което се предлагало на Банката да направи на тамошните земеделчески Каси заем до 60 000 лири (но не за земеделческите Каси, а за Правителството) и Министерския Съвет тогава решил да се направи заема с 8 % годишна лихва, но Румелийското Правителство не се съгласило.

2-ро *М[инистерст]вото на Финансите* с отношение от 25 Април 1883 год. под № 8944, отговаря на Банката, че исканият заем не може да се направи на Румел. Правителство.

3-то *М[инистерст]вото на Финансите* с отношението си до Банката от 27/9 1883 г. под № 23 723 (което е допълнение на онова под № 8944) като я моли да влезе в споразумение с Дирекцията на Земледелието и пр. в Источна Румелия, по повод възбудения въпрос с отношението ѝ до Банката под № 1186, относително искания заем за тамошните Земеделчески Каси от 60 000 лири под гаранция на Румелийското Правителство, предлага на Банката да отговори на Дирекцията, че тя (Банката) е наклонна да отпусне исканата сума под следующите условия:

I. Румелийското Правителство да се задължи да прибира и внася в Банката, както ежегодните лихви за заетата сума, тъй също и амортизациите, понеже на Банката не ще бъде удобно да дири всяка от земеделческите Каси, на които се авансират части от заетата сума;

II; Заема да се амортизира в 5 и 6 години, като се почне от края на 3 и 4-тата година.

III. Лихвата, която се плаща ежегодно, да се определи 7 % или в краен случай 6 %, както се отпускат заеми на Земеделческите Каси в Княжеството.

4-то) *Банката* с № 6601 от 5 Ноемвр. 1883 год., като отговаря на отношението на М-вото под № 23 723, явява, че съобщила условията на Дирекцията и получила телеграфически отговор, от когото прилага препис, с[ъс] следующото съдържание: Предложените от Вас условия за заем 60 000 лири се приеха от Правителството и Постоянния Комитет. Наскоро ще ви пратим контракта № 4311 – Стамболски.

5-то) *Банката* с отношение от 15 Ноември 1883 г. под № 6752, като испраща в М-вото преписи: от писмото на Дирекцията под Н-о 4343; от проекта за контракта, когото Дирекцията е приготвила за сключване заема от 60 000 лири; от таблицата за формата, по която Румелийското Правителство предлага да прави изплащането на лихвите и погашението на заема, в който проект Дирекцията предполагала, щото Банката да сключва с всекия от 6-те Департамента особенни контракти, моли М-вото да ѝ даде наставленията си, за да може да отговори по с време в Пловдив.

6-то) *М[инистерст]вото на Финансите* с отношението си от 30 Ноември 1883 год. под Н-о 30 327, като явява на Банката, че Министерския Съвет в заседанието си от 28/11 постановил, да се упълномощи Банката да даде взем 60 000 лири на Земеделческите Каси в Румелия, като си сключи контракта с Финансовата Дирекция, а не с председателите на Постоянните Комиссии, както предлага Румелийското Правителство, предлага ѝ да съобщи телеграфически това постановление на Румелийското Правителство.

7-то) *Банката* с отношението си от 21 Декември 1883 г. под Н-о 7367, като съобщава на М-вото, че съобщила на Дирекцията на Земледелието и пр. в Пловдив,

че контракта за 60 000 лири трябва да се сключи с Финансовата Дирекция, вследствие на което тя (Банката) получила телеграфически отговор с[ъс] съдържание: „Съгласно Ваше желание Дирекцията на Финансите, упълномощена от Областното Събрание да сключи заема от 60 000 лири, Ви моли пратете веднага проект-контракт Н-о 5351“ – испраща проект от Контракта за одобрение от М-вото и го моли да направи распоредения за да се съсредоточат исканото количество в Соф. Ковчежничество, а тъй също да я уведоми, кога може да бъде готово това количество, за да пише на Румелийското Правителство да испрати пълномощника си да прибере суммата.

8-то) *М[инистерст]вото на Ф[инанс]сите* с отношението си от 31 Декемврий 1883 г. под Н-о 34 004, като повръща на Банката испратения ѝ при отношение Н-о 7367 проект за Контракт по въпросния заем, уведомява, че то (М-вото) одобрява проекта за Контракта, по който да се даде заем на Земледелческите Каси в разните окръзи на Источна Румелия и с гаранцията на тамошната Дирекция на Финансите, и, че е дал заповед да се съсредоточат най-късно до 15 дни всичките лири от другите Ковчежничества в Софийското; но понеже находящите се налице лири едва ли ще напълнят исканата сума, то Банката да попита Дирекцията на Финансите, да ли не ще бъде възможно да се допълни недостига с други вид златни монети.

9-то) *Банката* с отношението си от 29 Декемврий 1883 г. под Н-о 7442, като съобщава, че получила депеша от Директора на Финансите, с което питал дали 60-те хиляди лири не може да се доставят в Цариград, за да се избегнат големите разноси при принасянието им през планината – моли да ѝ се яви, дали просбата му може да се изпълни.

10-то) *М[инистерст]вото на Ф[инанс]сите* с отношението си от 31 Декемврий 1883 г. под Н-о 34 008, съобщава на Банката, че просбата на Директора относително испращане лирите в Цариград не може да се изпълни, по причина, че е дало вече заповед на Ковчежничествата да испращат лирите в София, гдето е от повечето и пристигнала вече.

11-то) *М[инистерст]вото на Ф[инанс]сите* с отношението си от 25 Януарий 1884 г. под Н-о 868, моли Банката да попита телеграфически Директора на Финансите не ще ли бъде възможно да се плати исканата сума в нови сребърни рубли, тъй като Княжеското Правителство ще се намери в голямо затруднение, ако плати суммата в злато, а пък и то има задължения за много по-големи сумми, които трябва да се платят все в злато.

12) *Банката* с отношение от 15 Януарий 1884 г. под Н-о 416 явява в М-вото, че преди да даде ход на отношението му под Н-о 868, препраща препис от отношението на Дирекцията на Финансите в Ист. Румелия от 21 Януарий с. г. Н-о 5721, с което моли Банката да намери някоя Банкова комбинация, щото предстоящият заем да ѝ се внесе в Пловдив или Цариград, за да се избегне опасността по пренасянието им с товари през планината. Банката дава мнение: 1) че когато Румел. Правит[елство] намира мъчно пренасянието на злато, то още по-мъчно ще му се види да пренася сребро и 2) че за да не спада цената на среброто, да не се изнася из Княжеството златото, като моли да ѝ се дадът наставления.

13) *М[инистерст]вото на Ф[инанс]сите* с отношение от 31 Януарий 1884 г. под Н-о 1835 явява на Банката, че то освен гдето не намира възможност да стават Комбинации за внасяне заема в Цариград или Пловдив, но настоява щото сума-

та да се предаде в София на делегираното лице, което на свои разноски да ги отведе, и, щото заемът да стане в сребро. За избежение опасността по пренасянieto им през планината, Княжеското Правителство ще даде необходимото число конвоири от София до Ихтиман, а пък от Ихтиман до Пазарджик Румел. Правит[елство] да даде нужднийт конвой.

14) *Банката* с отношение от 4 Февр. 1884 Н-о 638, съобщава в Министерството, че съгласно с отношението му под Н-о 1835, тя съобщила на Румелийското Правителство съдържанието му, и получила следующият отговор: „Телеграммата от 1 того получена приемаме десет хиляди лири в рубли, съгласно с писмото Ви Н-ро 97, кажете ни в какъв курс; ще пратим пълномощник да ги получи, а за останалите 50 000 лири пак молим да комбинирате Банкова операция, та да ни са броят в Цариград 5975“.

15) *М[инистерст]вото на Ф[инан]сите* с отношение от 8 февр. 1884 г. Н-ро 2189, явява на Банката, че не намира възможно да стане някаква операция за пренасяние исканата сума в Цариград, и, че настоява щото цялата сума да са запласти в рубли по Курса 3 л. 50 ст., в какъвто курс и ще се повърнат.

16) *Банката* с отношение от 10 февр. 1884 г. Н-ро 760, като отговаря на финансовото отношение Н-ро 2189, явява, че съобщила на Источно-Румелийското правителство съдържанието му, в отговор на което получила телеграма със следующото съдържание: Дирекцията на Финансите може да получи само за 10 хиляди лири сребърни рубли и то нови, а остатъка в злато според както сте се ангажирали спрямо нея с писмото Ви от 10 януар. 1884, Н-ро 97. Н-ра на телеграмата е 6071.

17) *Банката* с отношение от 14 март 1884 г. Н-ро 1436 препраща в М-вото препис от телеграммата на Дирекц. на Ф[инан]сите в Пловдив Н-р 282 „не е ли възможно да ни се даде само златото 30 000 лири, телеграфирайте да приготвим контракта и пратим пратеник“.

18) *М[инистерст]вото на Ф[инан]сите* с отношение от 23 март с. г. Н-ро 7046 уведомява Банката, че по постановлението на Министерский Съвет исканийт заем от 30 000 л. не може да се отпустне само в злато, а половината в сребро.

19) *Банката* при отношение от 16 май 1884 г. Н-ро 2925 като испраща в М-вото контракт в 2 екземпляра от Директора на Ф[инан]сите в Источна Румелия за заема от 60 000 лири, които доверителите донесли, и препис от добавения член (контракта и добавения член заедно с пълномощното писмо се прилагат тук), моли М[инистерст]вото на Ф[инан]сите да ѝ отговори приема ли контракта и члена, както са си.

20) *М[инистерст]вото на Ф[инан]сите* с отношение от 18 май 1884 г. Н-ро 13 117, уведомява Банката, че контракта и заема от 60 000 лири с добавения член се приема.

Вярно:

Началник на отделението: М. Тенев

*Препис***КОНТРАКТ**

Между Директора на Финансиите, действующ в името на Правителството на Источна Румелия и на основание на пълномощието, дадено от Областното Събрание в заседанието му от осмий Декемврий 1883 година, да сключи един заем от шестдесет хиляди лири турски за нуждите и за сметка на Земледелческите каси в Областта от една страна Господа Ив. Ев. Гешов, Директор, и контрольора, действующи в името и за сметка на Народната Банка в София от друга страна се сключиха следующите условия:

Член 1. Българската Народна Банка в София се задължава да брой в заем на Дирекцията на Финансиите едно количество от шестдесет хиляди лири турски.

Член 2. Срокът на заемът се определя на шест години от денят, в който Българската Народна Банка в София брой парите.

Член 3. Амортизацията на заемът ще става на края на всека една от четирите последни години и ще се внася в Българската Народна Банка в София в четири равни вноски.

Първата вноска ще стане в края на третата година от срокът на заема.

Член 4. Лихвите ще се смятат по седем на сто на годината върху тая част от заемът, която не се е още исплатила и ще се ликвидират и внасят в Българската Народна Банка в София на крайт на всека една от шестте години.

Съставен в Пловдив на 27-й Януарий 1884 година в два екземпляра, от които един остая в Дирекцията на Финансиите, а другий се предава на Българ. Нар. Банка в София.

Българска Народна Банка
Директор: *Ив. Ев. Гешов*
Контрольор: *Исидор В. Михайлович*
Удобрявам и потвърждавам условията на настоящият контракт.

Директор на Финансиите:
Петров (печат)

Пловдив 27 януари 1884 г.

Генерал-Губернаторът на Источна Румелия
А. Богориди
(печат)

*Препис***ДОБАВИТЕЛЕН ЧЛЕН**

Срещу количеството от шестдесет хиляди лири турски (60 000) означени в член 1 от настоящий контракт ще се броят в лири турски 40 000 (четиридесет хиляди) и в рубли сребърни нови за 20 000 (двадесет хиляди) лири турски, като се смята турската лира по двадесет [и] два лева [и] седемдесет стот. (22,70), а рублата сре-

бърна по три лева [и] петдесет стот. (3,50).

Повръщанието на заетите сумми ще става в лири турски за количеството от 40000 (четиридесет хиляди) Л[ири] Т[урски], а за останалото количество от 20 000 (двадесет хиляди) Л[ири] Т[урски] ще се повърнат или лири турски или български сребърни левове по курса 22,70 (двадесет два, седемдесет) лева за една лира турска.

София, 18 май 1884 г.

(подписали)

Българска Народна Банка

Директор: *Ив. Ев. Гешов*

Контрольор: *Исидор В. Михайлович*

Пълномощниците на Дирекцията
на Финансиите

П. Карловски

Ив. Найденов

Получихме напълно горнето количество днес в лири турски четиридесет хиляди (40 000) и в рубли сребърни нови за 20 000 (двадесет хиляди) лири турски.

София, 18 май 1884 г.

Подписали: *П. Карловски*

Ив. Найденов

Вярно: Нач. Отделението: М. Тенев

Препис

Пловдив, 26 април 1884 г.

Дирекция на финансите

на

Источна Румелия

№ 1149

ПЪЛНОМОЩНО

Аз,

Директор на финансите на Источна Румелия и съгласно с предписанието на Г. Генерал-Губернаторът от 21 Априлий 1884 г. Н-ро 1357, упълномощавам Г. Г. И. Найденов, Префект на Татар-Пазарджиският Департамент и П. Карловски, Главен Съкровищник при поверенната мен Дирекция да разискват *ad referendum*¹² и определят с управлението на Българската Народна Банка в София измененията и прибавките, които ще се въведат след удобрението от частният съвет на Г. Генерал-Губернаторът, в контракта сключен с речената Банка за заем от 60 000 лири турски, които изменения ще се прибавят в контракта в[ъв] вид на добавителен член, които

ще се подпишат от Г. Г. Наиденова и Карловский, в денят на броемето на парите, които Г. Г. Наиденов и Карловский така също се упълномощават да приемат и при-несът в Пловдив с[ъс] съдействието на Княжеското правителство.

Директор на финансите:
(подписал) *Петров*
(печат)

От някои вънкашни търговци биде обърнато вниманието на комиссията върху следующето:

През 1881 г. са били пратени в Букурещ от Варненското и Руссенското ковчеж-ничества доста големи сумми в злато, без да се знае за каква цел е станало това.

Комиссията като распита и за това, намери в архивите на финансовото ми-нистерство следующето писмо, от което комиссията изиска заверен препис. Тоя препис комиссията има чест да съобщи на почитаемото Н[ародно] Събрание.

Препис

София, 16 септем[ври] 1881 г.

BANQUE NATIONALE BULGARE

Одобрява се исканието на Банката да се даде заповед телеграфически на Видин и Варна да испратят нуждната сума, за да ся съставят в Руссе 5 000 000 фр[анка] пет милиона и да ся открие кредита на Банката.

Желяскович

№ 1509

ДО ГОСПОДИНА МИНИСТРА НА ФИНАНСИТЕ

Основани на сведенията, които имаме от Търговските къщи на Г[осподи]на Евлогия Георгиева в Букурещ и Галац, че днес цените на Камбиото са най-вигодни, по причина на множеството експортации, които стават и които теглят връх Европа суммите, които им се следват за продадените там храни.

Имаме честта, Господине Министре, ако намерите за сполучливо да благово-лите и разрешите на основание § 18 от Устава на Банката да обличем от правител-ственните фондове, находящи са в Банката и казначействата от 5 до 6 Милиона франка в първостепенно камбио, купени на Букурещката и Галацката Борси, тези камбии може да се пратят на добри къщи за обръщение в пари или ще стоят в рас-положението на Банката, до гдето цените на камбиото захванат да ся вдигат вслед-ствие на търсението им.

Тази операция ще принесе не малка полза и според това повтаряме да ви мо-лим да ни разрешите тази операция, като ни откриете надлежните кредити в Рус-

сенското Окръжно ковчежничество.

Българска Народна Банка
(подписал) за Директор: *Исидор В. Михайлович*
За Контрольор: *Г. Ив. Маринов*
Вярно:
Началник на отделението: *М. Тенев*

Както се каза и в прочетеният рапорт от миналогодишната комиссия, в банката не е държано никаква сметка за камбиялните операции, тъй щото не може да се знае какво се е направило с тая огромна сума 5 000 000 лева.

Поражда ся едно справедливо съмнение дали не нарочно не са държани тия сметки.

В[ъв] всеки случай, ако предположим, че тая сума се е употребявала не повече от две години и ако сметнем най-долна лихва 6% ще намерим, че 600 000 л. са отишли неизвестно где.

След всичко до тук исказано следвало би Г[оспо]да Представители, Комиссията да даде своето заключение. При всичко, че е явно какво може да бъде това заключение, Комиссията реши да остави това сега и да го направи накрая на целия си доклад.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 7

ОТ ТРАТИ & РИМЕССИ

При сключаване партидата на Трати & Римесси произлиза една разлика от л[ева] 111 314 [и] 48 [ст.], която разлика от 1879, 1880 и 1881 г. и до днес е стояла тъй висяща без да се уравни; според справките, които станаха, оказа се, че през горните три години са купени значителни сумми камбио (полици), без обаче при препродаването на тези камбиа, като им дошло очистението, да е минавана печалбата или загубата. Естествено е, че когато се купуват таквиз камбиа с една цена и се негосират¹³ в Европа с друга цена по-висока, произлиза една разлика, която разлика в законът на Диплографията носи името си Валута камбиялска, а такваз партида и до днес в книгите на Банката не е съществувала и разниците от подобни книги не са се минували нигде. Тъй също правили са се разни преводи от значителни суми на кр[едитни] Рубли в Петербург за сметка на Военното Министерство, като му се е смятало всяка кр[едитна] Рубла по 2,70 – 2,772 и вземало комисиона по 1 % тех, за които сумми, като се е получавало очистението от Banque de l'Etat, расчитвало се е приблизително Пола á крд. 8.20 фр. крд. 2.51 и 8.25 фр. 2.49¹⁴ според както се види и от тези операции е произлизало достатъчно разлика. Заради това настоящето дело остава за обяснение и уравнение горната разлика, а тъй също и с[ъс] съгласието на Г[осподи]н Ис. В. Михайлович, Директор на Банката и Г[осподи]н А. Теодоров, помощник-контрольора frs 111 314.48.

*Препис***ПРИЛОЖЕНИЕ № 8****№ 2420***29 май 1882 г.*

До Господина Министра на Финансите

Управлението на Българската Народна Банка нееднократно е напомнявало на своя ковчежник, че трябва строго да се съобразява с чл. 9 от наставленията при уставът ѝ. Освен това, управлението му е съобщавало своевременно Вашите частни и устни приказания относително неговите obligations след всичко това обаче, Господин Ковчежник следва да извършва различни комбинации с поверенните нему сумми, без знанието и без надлежните бележки от управлението. За това имам честта, Господин Министре, да Ви съобщим това и да Ви приложим, че управлението счита себе си съвършено неотговорно върху тия постъпки от страна на Г-н Банковий Ковчежник.

(подписал) за Директор на Българската Народна Банка: *Исидор В. Михайлович**Извлечение*

из писмото на секретаря на Банката
Ив. А. Иванов от 2 септември 1882 г.
до Министра Начовича

„По-късно, обаче, като почнах да вниквам в работите и следоват[елно] щех-нешех трябваше да отивам при касиера да му казвам едно и друго, узнах, че банката не приемала по никакъв начин сребро за преводи и други под[обни] и че когато тя имала нужда от сребро, поръчвала на Г[оспо]да Калъпова и Марков (сарафи), които ѝ доставяли (с цени неизвестни отначалото другиму освен на Г[оспо]да Г. Греков и [Г.] К. Желяскович). Тоя вид операции мени ми направи възмутително впечатление, защото не можах да си обясня що за Банка е тая, която не приема по никой начин сребро от интересующите се, които бяха готови да си платят надлежното ажио вместо да тичат по сарафите и го променят. Еднъж-дваж попитах наивно защо това става така и за отговор получих, че тъй било установено от Банката“.

[...]

„Един ден случайно бех в касовото отделение и в това време дохожда един българин търговец. Отнася се към касиера Грекова с молба да му даде около 200 полуимпериала срещу чисти нови рубли, като си заплати каквото и да било ажио, стига само да си свърши работата. И знаете ли какво му отговори Г-н Греков?

„Мене не ми трябва сребро и недей ми боли на главата. Иди при Калъпова“.

[...]

„Променяването на златото за сребро ставаше по един начин, който даже и в частните банкерски кантори не е позволен, а колко повече в една Правителствена Банка (гдето на всяка минута може да се прави ревизия). Ето как:

На Калъпова се отпущаха торби с[ъс] злато, с които купуваше сребро и постепенно го носеше в Банката, което не се минуваше всеки ден в кассовата книга, както го изисква банковия търговски ред, за да може всяка вечер да се знае каква сума има в кассата и в какви монети състои тя (за която цел се уж държа монетар¹⁵ от кассиера) и когато Калъпов набавеше една кругла сума напр. 100 000 рубли, тогава Г[осподи]н Греков дръпваше в книгите си един калем 100 000 рубли купени с 1% ажио“.

[...]

„Една вечер успях да срещна Г[осподи]на Желясковича насаме и му казах моите заключения (като му ги повторих и потретих, защото той се стараеше да отвори други разговор), а той ми отговори, че не вярва подобно нещо, и че Калъпов и С-ие биле сиромаси хора, та да се прехранват“.

[...]

Между прочим аз не преставах да разговарям с г. Михайловича върху безсходността на тая работа, а тоя клети пышкаше и се чудеше как да постъпи. Реши се най-после и каза на Господина Желясковича, че в пиящата света разменява златото с 2 и 3 %, а Банката следва да го купува с 1 % и 1 1/2 % за отговор, обаче Г[осподи]н Желяскович го изхоква и му каза то не е твоя работа, ти си гледай балансите.

[...]

Около 22 и 25 число на месец Мая [18]82 год. съдружника на Калъпова донесе 10 000 руб[ли] стари и предложи на г. Михайловича да ги вложи в Банката, която да му даде срещу тех около 20 000 фр[анка] в злато за няколко време с надлежната лихва. На това предложение г. Михайловича не можеше освен да се съгласи, защото Банката биваше обезпечена, следователно операцията се извърши и 10 000 хиляди руб[ли] се вложиха в[ъв] влагалището на Банката. Не ся минаха обаче 5 дена и ето че Г[осподи]н Греков представи сметките си на 29 Мая в събота „десет хиляди рубли, купени от Калъпова с 2 % ажио“ (а в пиящата вече беше 3 % – 3 1/4 %), след което последова писмото Н-ро 2420.

„Какво е станало в Министерството с това писмо не зная. Зная само, че в понеделник или в[ъв] вторник Г[осподи]н Желязкович отишъл в дома на Г[осподи]на Михайлович, дето стоял пет – шест часа. Говорил му по най-любезен начин, че тая работа трябва да се замалчи, защото уж щяла да се компрометира партията“.

[...]

В началото на Юния 1882 год. преди да тръгне Г[осподи]н Греков в двумесечен отпуск, от Банката беше съобщено на всички сарафи в Софийската пияца, че тя купува сребро срещу злато и всекиму е достъпно да ся яви в Банката да продаде сребро, като се пазареше за ажиото... Като чува това сарафите, тия ся почудиха и не искаха да вярват подобно нещо... увериха се обаче, защото почнаха да носят кой 5000, кой 3000 руб., пазаряха се с нас за ажиото и отиваха на кассата, та ги предаваха и си взимаха златото...

[...]

„Дойде ми наума да Ви съобща и това. Когато Г[осподи]н Желязкович по случай на ходението си в Русе за храните и оттам в Букурещ беше дошъл след връщанието си в Банката и ни каза, че Г[осподи]н Евлогия¹⁶ и Г[осподи]н Шопов¹⁷ се чудели как Банката е кредитирала Ив. Н. Хаджиенова с такива огромни сумми, когато речените Г[оспо]да не виждали добре изход от работите на Хаджиенова...

[...]

ПРИЛОЖЕНИЕ № 4

София, 16/28 август 1882 г.

До поч[итаемата] Българска Народна Банка
В София

В отговор на отношението от 13/25 того чест имаме да известиме поч[итаема-та] Б. Н. Банка, че ажиото на сребро срещу злато в тукашната пияца по наведените справки были следующи с нови рубли:

От 1	до	12 Януарий	по 2 1/2	на %
„ 12	„	20 „	„ 2 1/4	„ %
„ 20	„	25 „	„ 2 –	„ %
„ 25 Ян[уари] до		1 Февруари	„ 2 1/2	„ %
„ 1 Фев.	„	8 „	„ 2 3/4	„ %
„ 8 „	„	14 „	„ 2 1/2	„ %
„ 14 „	„	15 „	„ 2 1/4	„ %
„ 15 „	„	4 Март	„ 2 1/8	„ %
„ 4 Март	„	10 „	„ 2 1/2	„ %
„ 10 „	„	12 „	„ 2 3/4	„ %
„ 12 „	„	3 Април	„ 2 1/2	„ %
„ 3 „	„	15 „	„ 1 3/4	„ %
„ 15 „	„	17 „	„ 2 –	„ %
„ 17 „	„	19 и 30 „	„ 2 1/4	„ %
и в цял Май месец			по 2 –	„ %

С почитание: (подпис) *Исак М. Таджер и синове*

До поч[итаемата] Българска Народна Банка
В София

В отговор на отношението от 13/25 того чест имаме да известиме почит[аема-та] Българска Народна Банка, че ажиото на сребро (нови рубли) срещу злато в пияцата било следующото:

От 1	до 2	Януарий	по 2 1/2	на %
„ 12	до 20	„	„ 2 1/4	„ %
„ 20	до 25	„	„ 2 –	„ %
„ 25 Януар.	до 1	Февр.	„ 2 1/2	„ %
„ 1 „	до 8	„	„ 2 3/4	„ %
„ 8 „	до 14	„	„ 2 1/2	„ %
„ 14 „	до 15	„	„ 2 1/4	„ %
„ 15 Февр.	до 4	Март	„ 2 1/3	„ %

„	4	„	до 10	„	„	2 1/2	„	%
„	10	„	до 12	„	„	2 3/4	„	%
„	12	Февр.	до 3	Април	„	2 1/2	„	%
„	3	„	до 15	„	„	1 3/4	„	%
„	15	„	до 17	„	„	2 –	„	%
„	17	„	до 30	„	„	2 1/4	„	%
Цял Май месец					„	2	на	%

С почитание: (подпис) *Pesars frere*

Освен тия документи, Г[оспо]да представители, има още няколко, които комиссията не счита за нужно да са прилагат при доклада.

Докладчик в анкетната комиссия
по сметките на банката: *Хр. П. Никифоров*

Членове на Комиссията: *Н. Сукнаров, Х. Грънчаров,
Н. Манов, С. Хайдудов, Ив. Стоянов, Кесим Зааде,
Ц. Нинов, Т. Иванчов, К. Генов, Н. Влаев,
Х. Х. Колев, К. Станоев, А. Узунов, И. Вълчев, И. Луканов*

София, 7 януари 1885 г.

**ЗАЕМИ НА ЗЕМЛЕДЕЛЧЕСКИ КАССИ В КНЯЖЕСТВОТО И В ИСТОЧ[НА] РУМЕЛИЯ ПРЕКЛЮЧЕНИ
ДО 22 АВГУСТА 1884 г.**

НАИМЕНОВАНИЕ	Количеството лева	ст.	Кога е даден	Срок	Каква лихва	Плаща ли редовно	ЗАБЕЛЕЖКА
Радомирска Земледел. Касса	19058	19	1879/ ₈₃	неопр.	6%	неплаща	
Видинска "	40123	33	1883/ ₄	"	"	"	
Варненска "	101262	48	1881/ ₈₄	"	"	"	
Балчикска "	81706	32	1881/ ₈₃	"	"	"	
Плевненска "	41500	-	1880/ ₈₄	"	"	плаща	Падеж 20 март 84 не е платила
Трънската "	119166	84	"	"	"	неплаща	
Ески-Джумайска "	80428	05	"	"	"	плаща	
Ловченската "	51750	-	"	"	"	"	
Белоградчиска "	91	66	1882/ ₈₃	"	"	"	За уравнение не доплати лев. 91,66
Х. О. Пазардж. "	153070	-	1881/ ₈₄	"	"	неплаща	
Свищовска "	28100	-	1880/ ₈₃	"	"	плаща	
Кюстендил "	4000	-	"	"	"	"	
Орханийска "	42158	50	1880/ ₈₄	"	"	неплаща	
Разградска "	102230	43	1882/ ₈₄	"	"	"	
Златишката "	15140	83	1883/ ₈₄	"	"	"	
Никополската "	30000	-	1883	"	"	неплаща	
Осман-Пазарска "	100191	66	1883/ ₄	"	"	плаща	
Тутраканска "	15000	-	1884	"	"	неплаща	Падеж беше 20 Марта 1884
Троянската "	10000	-	"	"	"	"	Падеж беше 4 Юний 1884
Софийската "	20000	-	"	"	"	плаща	неистеглен всичкий кредит
Шумненската "	20000	-	"	"	"	"	отпуснатите 20 Юлий 84
Севлиевската "	60000	-	"	"	"	"	"
Земедел. Касса в Румелия	449735	43	1880	5 г.	6%	неплаща	Падеж 9 Януарий 1885
Всичко лева	1584713	72					

Вярно:

Началник на отделението: (подписал) Бухалтер *Г. В. Даскалов*

ЗАЕМИ НА ГРАДСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ В КНЯЖЕСТВОТО ПРИКЛЮЧЕНИ ДО 22 АВГУСТ 1884 г.

НАИМЕНОВАНИЕ	Количество лева	ст.	Кога е даден	Срок	Каква лихва	Плаща ли редовно	ЗАБЕЛЕЖКА
Самоковско Градско Общ. Управл.	18160	-	1882	10 г.	6%	плаща	Падеж 23 Марта 1892
Берковско „	7000	-	„	2 г.	„	„	Падеж 25 Юлий 1885
Руссенско „	97936	67	„	1	8%	неплаща	
Варненско „	62090	55	„	„	„	„	
Силистренско „	25000	-	„	„	„	плаща	Падеж 5 Август 84
Плевненско „	10000	-	„	„	„	„	Падеж 10 Август 84
Горне-Ореховско „	20000	-	„	„	„	„	Падеж 23 Марта 84
Шумненско „	10000	-	1881	„	„	„	зети в разни времена
Софийско „	600000	-	1882 ₃	„	3%	неплаща	
	850187	22					
Пловдив. Град. Съвет	218997	25	1881 ₈₂	5 г.	6%		(Погашението требваше да почне в 1882 и свърши в 1886 г.)
	1069184	47					
Дирекц. на Финанс.	1362000	-	1884	6 г.	7%		(Погашението ще почне в 1888 г. и свърши в 1890 г.)
	2431184	47					

Вярно:

Началник на отделението: (подписал) с първообразното Бухгалтер *Г. В. Даскалов*

ПРИЛОЖЕНИЕ № 9

ЗАЕМИ НА ЗЕМЛЕДЕЛЧЕСКИТЕ КАССИ НА 1 ЯНУАРИ 1884 г.

1	Радомирска	Земеделческ.	касса	лева	19058	19
2	Варненска	”	”	”	72584	14
3	Балчикска	”	”	”	36030	11
4	Плевненска	”	”	”	24991	94
5	Трънска	”	”	”	75251	50
6	Ески-Джумайска	”	”	”	68310	13
7	Ловчанска	”	”	”	31471	-
8	Видинска	”	”	”	4123	33
9	Белоградчикска	”	”	”	10691	66
10	Х. О. Пазарджикска	”	”	”	144086	71
11	Свищовска	”	”	”	31230	15
12	Кюстендилска	”	”	”	4839	-
13	Орханийска	”	”	”	37158	50
14	Разградска	”	”	”	33428	83
15	Златишка	”	”	”	5140	83
16	Никополска	”	”	”	30155	-
17	Осман-Пазарска	”	”	”	50191	66
18	Румелийските Земеделчес. каси	”	”	”	469973	91
Всичко лева					1148676	59

СМЕТКА ЗА КУПЕНОТО ОТ БАНКАТА СРЕБРО СРЕЩУ ЗЛАТО ПРЕЗ 1882 г.

Година месец и число	В рубли сребърни		В левове сребърни		С колко на % аджио	Каква печалба		Година месец и число	В рубли сребърни		В левове сребърни		С колко на % аджио	Каква печалба	
	руб.	к.	лева	ст.		лева	ст.		руб.	к.	лева	ст.		лева	ст.
1882 г.															
Фебр. 4	20000				1 $\frac{1}{2}$	1050		Пренос	300633	-	60297	06		14035	55
Март 9	101000				1 $\frac{1}{4}$	4418	85	Юний 30	н. 156	-	"	-	1	6	51
" 11	3000				1 $\frac{1}{4}$	131	25	" "	ст. 70	"	"	"	2	4	90
" 13	6000				1 $\frac{1}{4}$	262	50	Юлий 2	ст. 2900	"	"	"	1 $\frac{1}{2}$	152	25
" 18	10000				1 $\frac{1}{4}$	437	50	" 5	ст. 180	"	"	"	1 $\frac{1}{4}$	34	13
" 23	31000				1 $\frac{1}{4}$	1085	-	" "	н. 2000	"	"	"	1 $\frac{1}{4}$	87	50
Май 4	77000				1	2695	-	" 6	н. 2100	"	"	"	1 $\frac{1}{4}$	91	88
" 15	"		940		2	18	80	" 7	"	"	22291	51	2 $\frac{1}{4}$	444	78
" "	23000		"		1	805		" "	"	"	ст. 2100	"	2	42	
" 22	"		3000		2	60		" "	"	"	н. 3150	"	1 $\frac{1}{4}$	39	
" 29	"		35000		2	700		" 12	944	"	"	"	2 $\frac{1}{2}$	82	55
Юний 4	2075		"		3 $\frac{3}{4}$	262	50	" 14	1658	"	"	"	2 $\frac{1}{2}$	145	27
" "	ст. 2000		"		3	210		" "	ст. 257	"	"	"	3	26	98
" 7	"		1957		3	58	70	" 15	"	"	310	"	3	9	30
" "	1520		"		3	159	60	" "	ст. 1000	"	"	"	3	105	
" "	1801		"		(20 ⁶⁰) 3	183	60	" 16	ст. 7800	"	"	"	3	819	
" 8	3000		"		3	315		" 19	ст. 5000	"	"	"	3	525	
" 11	1500		"		2	105		" 21	2123	"	"	"	3	222	90
" "	2271		"		3	203	48	Авг. 2	"	"	675	50	3 $\frac{1}{2}$	24	70
" 15	"		3515	06	3	105	45	" 3	"	"	807	50	3 $\frac{1}{2}$	27	80
" "	"		175		3	5	25	" 4	"	"	456	45	3 $\frac{1}{2}$	16	
" 21	н. 196		"		1	6	86	" 7	"	"	968	75	3	29	10
" "	"		4900		1 $\frac{1}{2}$	73	50	" 14	"	"	7048	50	3 $\frac{1}{2}$	246	70
" 22	"		3500		1	35		" 16	"	"	330		3 $\frac{1}{2}$	11	55
" "	300		"		1	10	50	" 19	"	"	4200		3 $\frac{1}{2}$	147	
" "	"		2310		1 $\frac{1}{2}$	34	65	" 20	"	"	2500		3 $\frac{1}{2}$	87	50
" 23	н. 600		"		1 и 1 $\frac{1}{2}$	73	50	" 24	"	"	2572	50	4 $\frac{1}{4}$	109	35
" "	н. 1200		"		1	42		" 27	"	"	213	60	4 $\frac{1}{4}$	9	10
" "	ст. 400		"		1 $\frac{1}{2}$	21		" 31	"	"	717	50	3 $\frac{1}{4}$	23	35
" "	"		5000		1	50		Септ. 2	"	"	610		3 $\frac{1}{2}$	21	35
" 24	н. 1500		"		1	52	50	" 3	"	"	600		4	24	
" "	ст. 491		"		1 $\frac{1}{2}$	25	75	" "	"	"	653	60	4 $\frac{1}{4}$	27	70
" "	н. 8600		"		1	301		" 6	"	"	13640		4 $\frac{1}{2}$	579	70
" 25	1880		"		1	65	80	" 9	779	"	"		4 $\frac{1}{2}$	121	59
" 26	300		"		2	21		" 18	"	"	763	22	4 $\frac{1}{2}$	34	55
Пренос	300633		60297	06		14085	55	Пренос	328193		124905	69		18465	54

СРЕБРО СРЕЩУ ЗЛАТО

ЗЛАТО СРЕЩУ СРЕБРО

Година месец и число	В рубли сребърни		В левове сребърни		С колко на % аджио	Каква печалба		Година месец и число	В рубли сребърни		В левове сребърни		С колко на % аджио	Каква печалба	
	руб.	к.	лева	ст.		лева	ст.		руб.	к.	лева	ст.		лева	ст.
Пренос	328193	-	124905	69		18465	34	До 31 Май			36149	49	1	861	49
Септ. 18	"	-	1578	95	$4\frac{1}{4}$	{ 67	10	4 до 16 Юн.	6523		"		2	456	61
" 21	ст. 2967	-	"		$4\frac{1}{2}$	{ 839	-	18 и 19	4783		"		1	167	40
" "	н. 2655		"		4			Юлий 3	4000		"		1	140	
" 27	"		386	33	$4\frac{1}{2}$	17	40	" 10	"		3500		1	35	
Окт. 1	"		290	-	5	14	50	" 29	"		7000		1	70	
" 7	"		3500	-	5	175	-	" 31	"		3500		1	35	
" 18	"		250	-	$3\frac{1}{2}$	8	75	Авг. 2	"		3500		1	35	
" "	"		600	-	4	24	-	" 4	"		3500		1	35	
" 30	"		1200	-	4	48	40	" 10	"		3500		1	35	
" "	"		1135	-	3	34	05	" 16	"		7000		1	70	
Нов. 2	"		1700	-	$2\frac{1}{2}$	(?) 26	77	" 19	"		3500		1	35	
" "	"		1000	-	$2\frac{1}{2}$	(?) 4	80	" 21	"		3500		1	35	
" 4	"		150	-	$3\frac{1}{2}$			" 25	"		3500		1	35	
" "	"		н. 280	-	$2\frac{1}{2}$	11	20	" 28	"		3500		$1\frac{1}{2}$	52	50
" "	"		600	-	$2\frac{1}{2}$	15	-	Септ. 1	"		3500		$1\frac{1}{2}$	52	50
" 6	"		226	-	3	6	80	" 4	"		3500		$1\frac{1}{2}$	52	50
" 8	"		824	-	3	24	75	" 6	"		3500		$1\frac{1}{2}$	52	50
" "	"		ст. 154	-	$4\frac{1}{2}$	6	95	" 18	"		3500		$1\frac{1}{2}$	52	50
" 8	"		1475	50	3	44	25	" 20	"		7000		$1\frac{1}{2}$	105	-
" 12	"		200	-	$3\frac{1}{2}$	7	50	" 25	"		3500		$2\frac{1}{2}$	70	-
" 16	"		20000	-	$3\frac{1}{2}$	700	-	" 30	"		3500		2	70	-
Дек. 1	"		10000	-	3	300	-	Окт. 1	"		3500		2	70	-
" 2	"		355	-	3	10	65	" 4	"		3500		2	70	-
" 11	"		800	-	3	24	-	" 9	"		3500		4	140	-
" 20	"		143	25	3	4	30	" 25	н. 30000		"		3	3150	-
" 23	"		1400	-	3	42	-	" 30	н. 3000		"		$2\frac{1}{2}$	262	50
[540] „ 24	"		10000	-	$3\frac{1}{4}$	320	-	Ноемв. 2	н. 4000		"		$2\frac{1}{2}$	250	-
" 28	"		110	60	$3\frac{1}{2}$	3	85	Всичко	52306	-	120149	49		6095	50
" 29	"		1250	-	$3\frac{1}{4}$	40	65	лева	183071	-					
" 30	"		150	-	$3\frac{1}{4}$	5	25								
" "	"		870	-	$3\frac{1}{2}$	30	45				303220 = 49				
Всичко	333815	-	185534	32		21322	71		13538.86	82	21322	71			
лева	1168352	50							303220	49	6095	50			
									1050666	33	15227	21			
	1,353.886 = 82														

Препис
София, 20 Август 1882 г.

На почитаема Българска Народна Банка

В София

На отговор на почитаемото Ви писмо от 13-й того, с което ми заповедвате да Ви явя цените срещу сребро и злато на забележените месеци.

С настоящето си имам чест да Ви явя цените на операциите които аз съм правил, в тези месеци в тукашната пияца.

В месец	януарий	напалиона	струваше	20	фр.	55	с.	20	45.
”	”	февруария	”	”	20	”	60	”	20 50.
”	”	март	”	”	20	”	50	”	20 55.
”	”	априлия	”	”	20	”	40	”	20 45.
”	”	май	”	”	съща цена.				

Тези цени бяха с рубли лис. ср.

С почитание: (подпис) *И. Н. Фархи*

ПРИЛОЖЕНИЕ № 5

Шконтирани полици през 1881 г. с един джирант и без джирант

№	Името на издателът на полицата	На каква сума		Името на джирантът
		лева	ст.	
1		5675	-	Един джирант
2		2659	60	”
3		500	-	”
4		4243	90	”
5		2270	-	”
6		10000	-	”
7		4000	-	без джирант
8		5550	-	един джирант
9		3000	-	”
10		1850	-	”
11		11100	-	”
12		10000	-	”
13		4440	-	без джирант
14		2060	-	един джирант
15		11980	-	”
16		8482	70	”
17		2472	-	”
18		5550	-	без джирант
19		1400	-	един джирант
20		2000	-	”
21		2605	-	”
22		2270	-	”
23		3405	-	”
24		3090	-	без джирант
25		1440	-	един джирант
26		4120	-	”
27		2000	-	”
28		681	-	без джирант
29		1236	-	един джирант
30		1000	-	с един подпис
31		22700	-	без джирант
32		721	-	с един подпис
33		721	-	”

Шконтирани полици през 1882 г. с един джирант и без джирант

№	Име и фамилия на издателът на полицата	На каква сума лева ст.	Име и фамилия на джирантът
1		12360	Един джирант
2		4120	„
3	(4 пъти просрочена)	2000	„
4		6180	„
5		1236	един джирант
6		1442	„
7		3405	„
8		1000	„
9		9000	„
10		721	един джирант
11		6000	„
12		500	„
13		4120	„
14		400	„
15		1030	„
16		10300	„
17		10300	един джирант
18		15000	„
19		1648	един джирант
20		5000	„
21		1236	„
22		1135	„
23		300	„
24		2678	„
25		2000	„
26		560	един джирант
27		515	„
28		400	„
29		1500	„
30		1236	„
31		25000	един джирант
32		412	„
33		4581	„
34		800	един джирант

През 1883 г. всички полици се шконтирани рядовно.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 6

Проценти от операции през 1881 година земено лихви
по-малко от обикновената – 10% от следующите лица

6%
От разни лица и учреждения

7%
От седемдесет души

8%
От тридесет и четири души

Също през 1882 г.

6%
От четири души

7%
От двадесет души

8%
От осемнадесет души

Също през 1883 г.

6%
От десет души

7%
От четиредесет и двама души

8%
От осем души

ПРИЛОЖЕНИЕ № 9

Препис

От текущи сметки остава да зема Българ. Нар. Банка
на 1 Януар. 1884 г. следующите сумми:

№	Имената на длъжниците	Размер на лихвата	Суммата
1		с 7%	138433 52
2		6	103476 80
3		7 и 9	69704 40
4		6 и 9	63242 10
5		8	56880 00
6		10	39527 75
7		9	38523 20
8		9	33313 75
9		6	20964 97
10		-	20072 10
11		9	19898 30
12		9	16061 45
13		7	15606 55
14		-	11012 80
15		9	10909 75
16		9	10131 05
17		9	10123 90
18		9	10040 00
19		9	9685 80
20		-	8000 –
21		9	7602 70
22		9	6014 75
23		9	4574 05
24		8 и 7	3083 36
25		9	3024 68
26		9	2651 15
27		9	1777 10
28		7	1768 05
29		-	1500 –
30		9	1017 20
31		7	1003 30

№	Имената на длъжниците	Размер на лихвата	Суммата
32		9	1002 50
33		-	523 10
34		-	473 88
35		-	172 93
36		9	138 10
37		-	5 67
Всичко от частни лица			1488096 09
1	Министерство на Външните работи		415892 51
2	Министерство на фин. за ср. монети и др. сметки		388494 51
3	Мин. на Общ. Сгради		176023 71
4	Построй. на Двореца		184058 19
5	Теле.-Пощен. Управл.		123900 83
6	Министерство на Нар. Просвещ. 85510.19		
	Министерство на Нар. Просвещ. сметка Керемед 13296.17		98806 36
7	Политически Кабинет		51552 49
8	Министер. на Вътрешните Работи		31625 64
9	Медицинско Управл.		2114 –
Всичко от учрежден.			1472468 24
Всичко от тек. сметки			2960564 33

ЦДА, ф. 173, оп. 1, а. е. 93, л. 39 – 40. Печатно.

1. Има се предвид суспендирането на Конституцията и установяването на т. нар. Режим на пълномощията на княз Александър I Батенберг.

2. Стефан Георгиев Караджов (1858 – 1931). Завършва търговско училище в Одеса. След Освобождението работи в Съвета за управление на императорския руски комисар в България, началник на отделение е в Министерството на финансите, администратор и член на Управителния съвет на Българската народна банка (1885 – 1894), управител на банката (1899 – 1905), председател на Софийската търговско-индустриална камара, на Интернационалната банка и др. Дописен и действителен член е на Българското книжовно дружество.

3. Стоян Петров Данев (1858, Шумен – 1949). Завършва гимназия в Прага, следва право в Цюрих, Лайпциг, Хайделберг и завършва с докторат. Следва политически науки в Париж. Участва в националноосвободителното движение, доброволец е в четата на Филип Тотю през Сръбско-българската война в 1876 г. След Освобождението е главен инспектор в Министерството на финансите, член на Кодификационната комисия, преподавател е по международно пра-

во и по дипломатическа история на България във Висшето училище и в Свободния университет, министър на външните работи и изповеданията, министър на финансите, министър-председател. Многократно е избран за народен представител, председател е на V велико народно събрание. Водач е на Прогресивно-либералната партия. Председател е на Българския червен кръст, подпредседател на Международния съюз на Червения кръст в Женева, член на Арбитражния съд в Хага.

4. Йордан Урумов по-късно е служител в Българската народна банка.

5. Вероятно Димитър Греков.

6. Иван Н. Хаджиенов (неизв.). След Освобождението е едър търговец и предприемач.

7. Вероятно Минчо Д. Цачев (1847, Дряново – 1919). Завършва военномедицинското училище в Цариград. Работи като военен лекар в турската армия, член е на Цариградското медицинско дружество. По време на Руско-турската война през 1877 – 1878 г. преминава към руската армия. След Освобождението работи като лекар в Търново, в Александровската болница в София и като управител на българската болница в Цариград. Избран е за народен представител и за общински съветник в София.

8. Иван Димитров Грозев (1847, Карлово – 1916). Учи в Рим и в търговско училище във Виена. Преди Освобождението участва в строежа на участък от жп линия на барон Хирш, построява и открива текстилно предприятие край Карлово. След Освобождението е председател на Пловдивския окръжен съвет, кмет на Карлово, кмет на София, председател на Софийската търговско-индустриална камара. Основава строително дружество „Иван Грозев и Сие“, което извършва редица големи строежи. Акционер е в Износно-вносна банка.

9. Кантарис, кантарина (тур.) – такса за ползване на общински мерки и теглилки.

10. Пазарен.

11. Вероятно става дума за Леви Фарлей, който през 1882 г. представя на Министерството на финансите проект за устав на Българо-английска банка. Този проект не е утвърден от министерството.

12. За доклад; с условие да бъде докладвано (лат.).

13. Търгуват (от лат. – *negociari*).

14. Неясен израз.

15. Опис на монетите.

16. Става дума за Евлогий Н. Георгиев.

17. Георги Василев Шопов (1823, Калофер – 1949). Учи в Търговското училище на о. Халки и в гимназия в Атина. Работи в търговската кантора на Георги Золотович в Цариград. По-късно се установява в Измаил, Бесарабия, и се занимава с търговия.

№ 89

ПИСМО ОТ КОНСТАНТИН СТОИЛОВ ДО ГРИГОР НАЧОВИЧ СЪС СВЕДЕНИЯ
ЗА ДОКЛАДА НА АНКЕТНАТА КОМИСИЯ, ИЗБРАНА ОТ IV ОБИКНОВЕНО
НАРОДНО СЪБРАНИЕ ЗА ПРОВЕРКА НА ДЕЙНОСТТА НА БЪЛГАРСКАТА
НАРОДНА БАНКА, И ЗА ИЗРАБОТВАНЕТО НА ПРОЕКТ ЗА ЗАКОН ЗА
ИПОТЕКИТЕ

София, 11 януари 1885 г.

Драгий ми Начович,

[...]

Въпросът, който днес занимава всичките умове, е Анкетната комисия.

[...]

Първият ден се докладва Банката и излезох на яве работите на Желязкович¹, Калъпов² и пр. При това, каза се кой колко има да дава на Банката и с какви лихви, което ще има за резултат да компрометира Банката и да докара нейното затваряне.

[...]

Аз изработих един Закон за ипотеките; чрез Иван Стоянова дадох го Радославову³ и той си залепи отдолу подписа и, без да измени нито една буква, внесе го, като свой проект в Събранието. Надея се, че ще да се прокара без изменение; разумява се, че Радославов не знае, или се прави, че не знае, от где иде законът. Видех в „Марица“ Законът румелийски за Банка⁴; аз мисля, че щеше да бъде много полезно, ако се сравняваха принципите на румелийския закон с принципите гнили, които искат да прокарат у нас; и да се тегли заключение за сериозността на румелийското управление с нашето сравнено.

[...]

Твой преданный: *К. Стоилов*

ЦДА, ф. 600К, оп. 1, а. е. 264, л. 15 – 19. Препис. Машинопис.

1. Георги К. Желязкович, бивш управител на Българската народна банка.

2. М. Калъпов, за дейността на когото се споменава в доклада на Анкетната комисия за проверяване на Българската народна банка. Виж тук: док. № 88.

3. Васил Христов Радославов (1854, Ловеч – 1929). Учи в Чехия, работи като учител. След Освобождението учи правни науки във Виена и завършва с докторат в Хайделбергския университет. Заема редица висши държавни длъжности – министър на правосъдието, министър на вътрешните работи, министър на народното просвещение, министър на външните работи и изповеданията, министър-председател. Многократно е избран за народен представител. Един от водачите е на Либералната партия, а след разцеплението ѝ оглавява Либералната партия (радослависти). Спомага за присъединяването на България към Германия и Австро-Унгария по време на Първата световна война, за което след войната е задочно осъден от Държавен съд като един от виновниците за втората национална катастрофа. Дописан и редовен член е на Българското книжовно дружество.

4. Този закон е приет от Областното събрание на Източна Румелия, но не е утвърден от Високата порта. За отказа на Великия везир да утвърди Закона виж тук: док. № 95, 96.

№ 90

**ПИСМО ОТ ПОДПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА IV ОБИКНОВЕНО НАРОДНО
СЪБРАНИЕ ДО МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ ЗА УТВЪРЖДАВАНЕ
ЗАКОНА ЗА УЧРЕДЯВАНЕТО НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА, С
ПРИЛОЖЕНИЕ НА НЕГОВИЯ ТЕКСТ**

IV ОБИКНОВЕНО
НАРОДНО СЪБРАНИЕ
I редовна сесия
№ 277

София, 19 януари 1885 г.

До Господина
Минист[ъ]ра на финансите

Имам чест да Ви испроводя, Господине Министре, за по-нататъшно от Ваша страна разпореждане закона за учреждението на Българската Народна Банка, приет от Народното събрание в заседанието му от 18-ий т[екущий] януарий 1885 година.

За Председател на Народното Събрание

Подпредседател: *Гр. Панов¹*

Секретар: *Н. Луканов²*

[Върху писмото – резолюция:] *Да се издаде указ.*

[Приложение]

ЗАКОН

ЗА УЧРЕЖДЕНИЕТО НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

Чл. 1. Под название Българска Народна Банка основава се едно държавно кредитно учреждение, което има седалището си в Столицата на Българското Княжество и отваря клонове със съгласието на Княжеското Правителство в които градове счита за нужно.

Чл. 2. Основний капитал на Банката е 10 000 000 лева в злато. Той се внася от държавата и съставлява собственост на Банката. Той в никой случай не бива да се намали. Ако записанный капитал в некой случай се яви недостатъчен да покрие загубите от операциите, то първоначалното количество на основний капитал ще се допълни от държавното съкровище.

Чл. 3. Една трета част от чистите годишни печалби на Банката се задържа за съставлението един запасен капитал, целта на който е да допълня загубите от операциите, та да държи основния капитал в първоначалния му размер.

Задържането на третата част от печалбите за образувание запасен капитал ще престане щом като тоя капитал достигне до размер на една трета част от основний капитал и в такъв случай всичките печалби се внасят в държавното съкровище.

И в единият, и в другият случай 3 % от чистите годишни печалби се задържат

за възнаграждение на чиновниците при Банката.

Чл. 4. Българската Народна Банка има изключителната привилегия да издава банкноти, които ще се приемат за платежи в Ковчежничествата на държавата и във всичките правителствени учреждения.

Банката е длъжна да пази постоянно в касата си златна монета за едно количество равно с третата част от стойността на издадените банкноти.

Банкнотите ще се заплащат веднага на предявителя в злато, както в Централното седалище, тъй също и в клоновете на Банката. В последния случай плащането може да се отложи до пристиганието на нужните фондове в клона.

Чл. 5. Операциите на Българската Народна Банка са следующите:

1. Приемване пари в текущата сметка с лихва и без лихва.
 2. Приемване влогове лихвени и безлихвени, срочни и безсрочни.
 3. Приемване с лихва съдебни и други правителствени влогове, както и капиталите на спестителните каси.
 4. Даване на заем пари в границите, които ще се определят в устава, под залог на недвижими имоти срещу записи, подписани от заложителите със срок не по-дълъг от година.
 5. Даване на заем пари най-много за шест месеца и отваряне на текущи сметки, под залог на стоки, лихвоносни ефекти, ценни книги, коносаменти³ и товарителници, и скъпоценни метали, в кюлче или в пари и други скъпоценни вещи.
 6. Сконтиране полици, записи и др. срочни обезателства, снабдени най-малко с два подписа и до платежа на които отстоят не повече от 3 месеца.
- Забележка: Банката може [да] сконтира полици и с два джира, т. е. снабдени с подписа на един издател и един притежател, когато тия подписи или поне един от тях, е подпис на една позната солидна търговска фирма. Сконтовият комитет, обаче, може да не одобри сконтирането на подобни полици, на такива, които са снабдени даже с повече от два джира, ако между тях няма нито едно солидно.
7. Отваряне текущи сметки в размер на повече от 50 000 лева на търговци и промишленици само срещу запис с гаранция на поне два други подписа, принадлежащи на състоятелни търговци и промишленици.

8. Сконтиране бонове на държавното съкровище и даване в заем пари на държавата срещу тия бонове, за едно количество, което ще се определи от устава.

9. Даване на заем пари срещу залог на окръжията, общините и земеделческите каси по начина и гаранциите, които ще се определят в устава.

10. Събиране (инкасиране) местни и чуждестранни полици и препращание пари в други места на Княжеството или във от границите му, срещу комисиона.

11. Отваряне, срещу комисиона, подписки на разни държавни или обществени заеми.

12. Купуване и продаване за своя сметка и по поръчка скъпоценни метали в кюлче или в пари, както и полици, местни и чуждестранни.

13. Приемване за пазение, срещу определена комисиона на всякакъв вид акции, ценности и други залози, дадени от Правителството или частни лица.

При това, ако Правителството ѝ възложи, Банката е длъжна да приема и пази в касата си и в касите на клоновете си, без възнаграждение, сумите, които се внасят от държавните доходи, а тъй също да заплаща безплатно Правителствените

парични искания до пълното изчерпване на внесените държавни суми.

За улеснение на обръщенията си, Банката може да издава на място пари, мандати и чекове.

Чл. 6. На Българската Народна Банка може да се позволи от Правителството да купи български държавни фондове за една сума, която не може да бъде по-голяма от цялата сума на основния ѝ капитал.

Чл. 7. На Българската Народна Банка строго се запретиават операциите, непредвидени в настоящия закон, а особено игранието на борсата.

Тя не може да дава на заем пари срещу индустриални акции, нито да [в]зема участие пряко или косвено в индустриални или търговски предприятия.

Тя не може да купи други недвижими имоти, освен необходимите за нея и клоновете ѝ помещения.

Чл. 8. Заемите под залог на имоти се правят само срещу първа ипотека, сиреч, срещу залог на имоти, които не са заложени другиму.

Количеството на заема не може да надминува половината от продавателната цена на заложенный недвижим имот.

Чл. 9. Подлежащите на загинване недвижими имоти и стоки, които се дават под залог на Банката, трябва да бъдат застраховани с разноски на заемопримателя.

Чл. 10. Стоките, които се дават под залог на Банката, не трябва да са такива, които подлежат на бърза развала.

Количеството на заема не трябва да надминува две трети от стойността на заложените стоки.

Чл. 11. Управлението на Банката определява с одобрението на Министерството на Финансите кои лихвени ефекти могат да се приключат като залог срещу заеми от Банката.

Количеството на заема не трябва да надминува четири пети от дневната цена на заложените лихвени ефекти.

Чл. 12. Размерите на лихвите, които плаща Банката за вложените в нея пари, и които заема от направените от нея заеми, както и размерите на сконтото ѝ, се определят от Управителния съвет, одобряват се от Министерството на Финансите и се обнародват в „Държавен вестник“.

Чл. 13. Управлението на Българската Народна Банка и на всичките нейни операции се въверява на Управителя на Банката, който се назначава от Княза по представление от Министерството на Финансите.

Той (управителя) има за съветници четирима администратори или началници на отделите, назначавани от Княза по предложение от Министъра на Финансите. Управителят на Банката и администраторите не могат да бъдат уволнявани от служба без предварителното решение на Народното Събрание. Те (управителят и четиримата администратори) съставляват Управителния съвет на Банката, длъжността и правата на когото ще се определят в Устава на Банката. В заседанията на Управителния съвет [в]зимат участие по ред и двама членове от Сконтския комитет, който е при централното седалище на Банката.

Чл. 14. Управлението на клоновете на Банката в другите градове на Княжеството се дава на особ[е]ни директори, които Князът назначава по представление от

Министъра на Финансите със съгласното мнение на Управителния съвет.

Чл. 15. Началниците на отделите в клоновете на Банката се назначават от Княза по представление от Министъра на Финансите със съгласното мнение на Управителния съвет.

Чл. 16. При Централното седалище на Банката и при всякой неин клон се нарежда по един сконтовий комитет, който [се] състои от Управителя или Директора и от по шест изборни члена, които градский и окръжний съвети на тоя град, дето се намира седалището или клона, в съединено заседание избират в двойно число кандидати по за една година из между лица от търговско или промишлено съсловие.

Изборните членове на сконтовите комитети се потвърждават от Министъра на Финансите от как се [в]земе мнението на Управителний съвет на Банката. Те получават по едно възнаграждение на заседание, което възнаграждение ще се определи в Устава.

Чл. 17. В центъра на всяка околия, която би пожелала да има по една комисия за оценение на недвижими имоти, състояща [се] от кореспондента на Банката, от касиера на Земледелческата каса и от трима членове, избрани от местния Градский Съвет.

До тая оценителна комисия Банката ще се отправя и за сведения върху кредитоспособността на частните лица от нея околия, които биха се обърнали към Банката, за да искат заем или сконтиране полици.

Чл. 18. Правителството има право да надзирава и проверява всичките операции на Банката, както и да наблюдава за точното пазение и изпълнение на законите и уставите. В случай на нужда дотира изпълнението на операциите, които намира за противни на законите и уставите.

Чл. 19. Операционната година на Българската Народна Банка се брои от 1-й Януарий до 31-й Декемврий.

Годишна сметка за операциите на Банката се представя на Министъра на Финансите не по-късно от първата половина на Февруари от следующата година.

Освен тая годишна сметка Банката праща на Министерството на финансите всяка неделя своя баланс и го обнародва в „Държавен вестник“.

Чл. 20. Уставът на Българската Народна Банка ще се изработи на основа на тоя закон от управлението ѝ и от как се одобри от Министерството на Финансите ще се утвърди чрез указ.

Чл. 21. Числото на служащите при Централното управление и в клоновете на Банката, както и количеството на годишната им заплата, се определят по приложения в края на тоя закон щат, който ще изработи Министерството на Финансите и ще се одобри от Народното Събрание в ближната сесия.

Чл. 22. Един специален закон ще определи, ако е нужно, привилегиите, които се дават на Банката относително процедурата за уздравлението и събиранieto на заемите, направени от нея.

Чл. 23. Унищожават се Уставите на Българската Народна Банка от 25-й януарий 1879 год. и 11-й февруарий 1883 год.

Както активът, тъй и пасивът на настоящата Българска Народна Банка минуват на ново учреждаемата Банка с изключение на направените по заповед на Правителството заеми, които не могат да се подведат под операциите, изброени в чл. 5-й от настоящий закон, и които отстоят за сметка на Правителството.

Чл. 24. Настоящий закон ще влезе в действие в шест месеца от деня на обявяването си, до който срок Правителството е длъжно да внесе в Банката три пети от основния ѝ капитал.

Горний закон се вотира в настоящата форма и прие от IV-то Обикновено Народно Събрание в заседанието му от 18-й януария 1885 год.

Утвърждавам:
Александър

Подпредседател: *Тр. Панов*
Секретар: *Н. Луканов*

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 89, л. 65, 69 – 72. Оригинал. Ръкопис. Бланка-писмо. Оригинал. Ръкопис-приложение.

1. Трифон Л. Панов (1846 – 1918). Участва във Втората българска легия. Завършва право в Новорусийския университет в Одеса. По време на Руско-турската война 1877 – 1878 г. е преводач-секретар в Гражданската канцелария на княз Черкаски. След Освобождението работи като адвокат и нотариус. Неколкократно е избран за народен представител, подпредседател е на IV обикновено народно събрание (1884 – 1885).

2. Никола Луканов (неизв.). Заема различни държавни длъжности – секретар в Държавния съвет, секретар на IV обикновено народно събрание и др.

3. Connaissance (фр.) – удостоверение, издавано от капитана на кораб за определена стока, със задължение да я достави, предаде, на определено лице и на уречено място. Смята се за ценна книга на заповед, която може да се прехвърля чрез джиро.

№ 91

ПИСМО ОТ ПОДПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА IV ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ ДО МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ ЗА УТВЪРЖДАВАНЕ ЗАКОНА ЗА НАМАЛЯВАНЕ КУРСА НА СРЕБЪРНИТЕ РУБЛИ И ДЕМОНЕТИЗИРАНЕТО ИМ С ПРИЛОЖЕНИЕ НА НЕГОВИЯ ТЕКСТ

IV Обикновено
Народно Събрание
I редовна сесия
№ 286

София, 22 януари 1885 г.

До Господина
Минист[ъ]ра на финансите

Имам чест да Ви изпровода, Господине Министре, за по-нататъшно от Ваша страна разпореждане закона за намаляване курса на сребърните рубли и демонетизирането им, приет от Народното събрание в заседанието му от 21-й януарий 1885 година.

Подпредседател: *Тр. Панов*
Секретар: *Д. К. Вачов*¹

[Върху писмото – резолюция] *Да се издаде указ. Да се съобщи на окръжните управители да дадат на моя указ най-голяма гласност, а също да [се] съобщи и на ковчежничествата.*

[Приложение]

ЗАКОН ЗА НАМАЛЯВАНЕ КУРСА НА СРЕБЪРНИТЕ РУБЛИ И ДЕМОНЕТИЗИРАНЕТО ИМ

Чл. 1. Да се намали от 1 май 1885 год. курса на сребърните рубли в следую-
щия размер:

- а) за монетите с надпис „рубль“ на 3 лева [и] 40 стотинки;
- б) за рублите с разни надписи на 3 лева [и] 30 стотинки.

Чл. 2. След насичанието и пристиганието в Княжеството половината от нови-
те 5-левови монети (закона от 12-й декемврий 1884), да се демонетизират сребърни-
те рубли. Деньт, от когато ще престанат да се приемат рублите, ще се определи с
Княжески указ, публикуван 2 месеца по-рано. През тези два месеца Държавните
ковчежничества ще приемат рублите по 3 лева [и] 40 стотинки и по 3 лева [и] 30
стотинки.

Горний закон в настоящата форма се вотира и прие от IV-то Обикновено На-
родно Събрание в заседанието му от 21-й януарий 1885 год.

Утвърждавам:
Александър

Подпредседател: *Тр. Панов*
Секретар: *Д. М. Вачов*

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 89, л. 74 – 75. Оригинал. Ръкопис. Бланка-писмо. Оригинал. Ръко-
пис-приложение.

1. Димитър Костов Вачов (1855, Ловеч – 1922). Учи в гимназия в Чехия, завършва висше
юридическо образование в Хайделбергския университет с докторат. След Освобождението ра-
боти в Апелативния съд, неколkokратно е избиран за народен представител, подпредседател е
на IV обикновено народно събрание и на III велико народно събрание, председател на XV
обикновено народно събрание, министър на народното просвещение.

№ 92

ДОКЛАД ОТ МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ ПЕТКО КАРАВЕЛОВ ДО КНЯЗ
АЛЕКСАНДЪР I БАТЕНБЕРГ ЗА НАЛОЖИТЕЛНОТО НАЗНАЧАВАНЕ НА
АДМИНИСТРАТОРИ В УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА
БАНКА С ЦЕЛ УСКОРЯВАНЕ РАБОТАТА ПО РЕОРГАНИЗАЦИЯТА ѝ

София, 28 февруари 1885 г.

ДОКЛАД ДО НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО КНЯЗА

№ 5286

Господарю!

Съгласно член 24 от Закона за учреждението на Българската Народна Банка, приет в последната сесия на Народното Събрание и утвърден с Указ от 27 януарий н. г. под № 19, реорганизацията на Банката по новия закон трябва да се извърши най-късно в продължение на 6 месеца от обнародването му. Според чл. 13 на същия закон Управителя[т] на Банката ще има за съветници четирима администратори или началници на отдели, назначавани по представление от Министъра на финансите. За да се вземат всичките необходими мерки и приготвят потребните книжа и форми за пълното приспособление на закона в определения срок, намирам неизбежно да се назначат предварително някои от администраторите, които заедно с Директора на Банката да работят за по-скорошно приложение на новия закон. Последствие на това имам чест да помоля най-покорно Ваше Височество, да благоволите и утвърдите чрез подписването приложения при това Указ, да се назначи за Администратор г[осподи]н М. К. Сарафов с[ъс] 7200 лева годишна заплата.

Съм, Господарю, на Ваше Височество най-покорен служител и верен поданик.

Одобрено:
Александър

Министър на Финансите: П. Каравелов

№ 93

**ПИСМО ОТ МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ ДО МИХАИЛ
САРАФОВ ЗА НАЗНАЧАВАНЕТО МУ КАТО АДМИНИСТРАТОР НА
БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА**

№ 5396

София, 4 март 1885 г.

С това Ви съобщавам, Господине, че с Указа на Негово Височество от 28-ий мин[алия] февруарий под № 41 се назначавате от 20-ий същият месец за Администратор на Българската Народна Банка, с годишна заплата 7200 лева.

Минист[ъ]р: *П. Каравелов*Главен Секретар: *Д. Попов*Началник на Отделението: *М. Тенев*

НАБАН, ф. 17К, оп. 1, а. е. 59, л. 1. Оригинал. Бланка. Ръкопис.

№ 94

**ПИСМО ОТ ВЕЛИКИЯ ВЕЗИР САИД ПАША ДО ГЛАВНИЯ УПРАВИТЕЛ
НА ИЗТОЧНА РУМЕЛИЯ С ОТКАЗ ЗА УТВЪРЖДАВАНЕ НА ПРИЕТИЯ
ОТ ОБЛАСТНОТО СЪБРАНИЕ ЗАКОНОПРОЕКТ ЗА СЪЗДАВАНЕ НА
ОБЛАСТНА БАНКА**

Цариград, след 20 февруари – преди 17 април 1885 г.

№ 169

Ваше Високо Превъсходителство,

С писмото Ви от 11-й Ребюлахър¹ под № 154, при което ми испратихте приетият от Областното Събрание законопроект заедно с мотивите му за съставянето в Источна Румелия на една Областна Банка, се прочете както в Държавний, тъй също и в Министерский Съвети.

Съставянето [на] закони за кредитни учреждения, според както е предвидено в алинея 9 на член 13-й от Органическият Устав, понеже подпада под включителното ведомство на Областната законодателна власт, то законопроектите, съставени от страна на Областта за сътворяване на полезни учреждения: като Земледелческа Банка и пр., ако и да е нужно да се утвържда[ва]т и да им се дава по-скоро следствие, но подобни заведения трябва да се съставят в кръгът на общото си правило.

Горереченната Банка, която областта иска да състави под името Правителствена Банка и участието на Правителството в капитала ѝ, е нешто по-горе от общото правило, така щото в никоя страна не се е видела такава постъпка.

Затова реши се, щото сравнително с[ъс] земеделческите Банки, съставени в другите Държави, т. е. освобод[е]но от съучаствуванието на Правителството, ако се постави съставянието в обикновен[н]ийт начин на една земеделческа Банка, и законопроектът се състави според нея, и ако се испрати така, то тогава ще се извърши нуждното.

Поради това, повръщам Ви самият законопроект, отхвърлянието на който Ви бях известил с телеграмата си от 20-ый февруарий.

Сайд²

ЦДА, ф. 158, оп. 1, а. е. 10, л. 7. Превод от османо-турски език. Ръкопис.

1. Става дума за 11 раби-ул-ахър 1302 г. по мюсюлманското летоброене, което отговаря на 27 януари 1885 г.

2. Мехмед Саид Паша (1834 – 1914). Велик везир на Османската империя през 1879 – 1885, 1895 – 1908 г.

№ 95

ПИСМО ОТ ДИРЕКТОРА НА ФИНАНСИТЕ НА ИЗТОЧНА РУМЕЛИЯ ДО ГЛАВНИЯ УПРАВИТЕЛ НА ОБЛАСТТА С ИСКАНЕ ЗА УТВЪРЖДАВАНЕ НА ЗАКОНОПРОЕКТА ЗА СЪЗДАВАНЕ НА ОБЛАСТНА БАНКА

Пловдив, преди 17 април 1885 г.

Г[осподи]не Гл[авний] управителю,

При надпис под № 941 Вие благоволихте да ми испратите препис от писмото на Негово Величество Великий Везир под № 169, в което се излагат причините, по[ради] които е отхвърлен законопроектът за създаването на една областна банка.

Негово Величество признава правото на областното събрание да гласува закона за създаването у нас [на] кредитни учреждения, но той се противи на участието, което ще вземе правителството в капитала на проектираната банка, защото в никоя страна не се допускало подобно нещо.

Аз няма да привождам всичките държави, които взимат участие в подобни финансови учреждения, тъй като те са много отдалечени от нас и може да ми се възрази, че са поставени в съвсем други обстоятелства и условия, от колкото е нашата област, но то ще ми бъде позволено да дам като пример Румъния, страна блиска до нас и на която икономическите условия напомняват много на нашите. Там в 1880 година се основа една банка, с капитал 30 милиона франка, от които 10 милиона вложи правителството, а 20 милиона частните лица. Същото нещо стана и в Княжество България¹. Както виждате областното събрание не е направило нещо необикновено, а е последвало просто примера на другите държави. Но за съседна Румъния съществуват и други важни съображения, освен чисто икономическите, които я карат да иска една банка с участието на правителството. Според чл. 48, [точка] „в“ от Орг[анически]я устав за освободените [. . .] имущества ще се изда-

дат lettres de gage², които ще бъдат пуснати в циркуляция и операциите за тях ще се поверят на една съществуваща вече банка, или която ще се учреди за тях. Ще се съгласи вярвам и Негово Величество, че подобна работа не може да се даде на едно частно учреждение, без да има правителството на него един сериозен контрол, а тоя контрол само тогава може да се упражнява ефективно, когато правителството е участник в банката. Областните представители, които познават страната, след дълго изучаване на въпроса дойдоха до заключение, че понастоящем, ако искаме да успее едно финансово учреждение с права, каквито дава гласуваний законопроект, без да пострадат в нищо интересите на частните лица, е неизбежно нужно да се тури правителството съучастник и в следствие на това да упражнява един строг контрол във всичките операции.

Като Ви моля да настояите пред Негово Височество да се утвърди гласуваний законопроект, бързам да поднеса своето към Вас почитание.

[. . .]

[Върху писмото – надпис:] № 1144
17/ IV 1885 г.

ЦДА, ф. 158К, оп. 1, а. е. 10, л. 5 – 6. Чернова. Ръкопис.

-
1. Има се предвид очевидно уставът на Българската народна банка от 11 февруари 1883 г.
 2. Заложни свидетелства (фр.)

№ 96

УСТАВ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА, ПРИЕТ ОТ IV ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ И УТВЪРДЕН С УКАЗ НА КНЯЗ АЛЕКСАНДЪР I БАТЕНБЕРГ

София, 4 август 1885 г.

ГЛАВА I

Название и седалище на Банката

Чл. 1. Българската Народна Банка е едно държавно кредитно учреждение, основано чрез закона от 27 януарий 1885 г. и което упражнява дейността си съгласно с настоящия Устав.

Печатът на банката носи герба на българското Княжество и около него думите „Българска Народна Банка“.

Чл. 2. Българската Народна Банка има седалището си в Столицата на Българското Княжество.

Банката има право, с[ъс] съгласието на Княжеското Правителство, да отваря клонове, в които градове счете за нужно, или да затваря ония, на които ползата не би се доказала от опита.

Преди да отвори или затвори некой клон, Управителът на Банката, по реше-

нието на Управителния Съвет, докладва на Минист[ъ]ра на Финансите, който дава или отказва съгласието на Княжеското Правителство.

Решението на Министерството трябва да последва вътре в месец от съобщението на доклада и отказването му трябва да бъде мотивирано.

В градове, гдето нема клонове, Управителния[т] Съвет определя за кореспондент на Банката некое лице, което да отговаря на назначението си.

ГЛАВА II

Основният и запасният капитали

Чл. 3. Основният капитал на Банката е 10 000 000 лева в злато. Той се внася от държавата и съставлява собственост на Банката. Той в никой случай не бива да се намали.

Увеличението му може да стане чрез закон.

Чл. 4. Целият имот на Българската Народна Банка отговаря за всичките нейни задължения.

Ако запасният капитал в некой случай се яви недостатъчен да покрие загубите от операциите, то първоначалното количество на основния капитал ще се допълни от държавното съкровище.

Чл. 5. Една третя част от чистите годишни печалби на Банката се задържа за съставлението един запасен капитал, целта на който е да допълня загубите от операциите, та да държи основният капитал в първоначалния му размер.

Задържанието на третята част от печалбите за образуване запасен капитал ще престане, щом като тоя капитал достигне до размер на една третя част от основния капитал, и в такъв случай всичките печалби се внасят в държавното съкровище.

И в единия и в другия случаи 3% от чистите годишни печалби се задържат за възнаграждение на чиновниците при Банката. Цялото количество на това възнаграждение се разделя, както между членовете на Управителния Съвет, тъй и между останалите чиновници, съразмерно с[ъс] заплатите им.

ГЛАВА III

Банкноти

Чл. 6. Българската Народна Банка има изключителна привилегия да издава банкноти, които ще се приемат за платежи в ковчежничествата на държавата и в[ъв] всичките правителствени учреждения.

Чл. 7. Банката е длъжна да пази постоянно в кассата си златна монета за едно количество равно с третата част от стойността на издадените банкноти.

В[ъв] всякой случай, стойността на банкнотите в кръгообращение трябва да се представява в кассата на Банката от пари или от ценности, които лесно могат да се преобърнат в пари.

Банката не може да издава банкноти за едно количество по-горно от два пъти основния и запасния ѝ капитали.

Чл. 8. Банкнотите ще се заплащат веднага на предявителя, в злато, както в

централното седалище, тъй също и в клоновете на Банката. В градове, гдето Банката няма клонове, правителствените ковчежничества са длъжни да разменяват банкноти срещу злато, за сметка на Банката. В случай че клоновете или ковчежничествата не разполагат с[ъс] злато, плащането може да се отложи до пристигането на нуждните фондове.

Чл. 9. Формата на банкнотите, времето и начина на издаването им, както и количеството им по категории, се определят от Управителния Съвет на Банката, с[ъс] съгласието на Министерството на Финансите.

Ще има четири категории и банкноти: от 20, 50, 100 и 500 лева¹.

ГЛАВА IV

Операции на Банката

Чл. 10. Операциите на Българската Народна Банка са следващите:

- а) приемане пари с текуща сметка, с лихва и без лихва;
 - б) приемане влогове, лихвенни и безлихвенни, срочни и безсрочни;
 - в) приемане с лихва съдебни и правителствени влогове, както и капиталите на спестителните каси;
 - г) даване на заем пари, в границите, определени от чл. 32 на устава, под залог на недвижими имоти срещу записи, подписани от заложителите (соло-вексели) с[ъс] срок не по-дълъг от година;
 - д) даване на заем пари, най-много на шест месеци, и отваряне на текущи сметки, под залог на: 1) стоки; 2) лихвоносни ефекти, ценни книги, коносаменти и товарителни[ци], и 3) скъпоценни метали, в кюлче или в пари, и други скъпоценни вещи;
 - е) сконтиране полици, записи и други срочни обвезателства, снабдени най-малко с два подписа и до платежа на които остават не повече от три месеца;
- Забележка.* Банката може да сконтирва полици и с две жира (подписа), т. е. снабдени с подписа на един издател и един притежател, или трасант и акцептант, когато тия подписи или поне единият от тях, е подпис на една позната търговска къща; сконтовият комитет, обаче, може да не одобри сконтироването на подобни полици и на такива, които са снабдени даже с повече от два жира (подписа), ако между тях няма нито едно солидно.
- ж) отваряне текущи сметки, в размер не повече от 50 000 лева, на търговци и промишленници само, срещу запис, с гаранция на поне два други подписа, принадлежащи на състоятелни търговци и промишленници;
 - з) сконтиране бонове на държавното съкровище и даване в заем пари на държавата срещу тия бонове, за едно количество определено в чл. 70 на устава;
 - и) даване на заем пари срещу залог на окръжията, общините и земеделческите каси по начина и в границите, определени от членове 32, 45 и 46 на устава;
 - к) събиране (инкасиране) местни и чуждестранни полици и препращане пари в други места на Княжеството, или вън от границите му, срещу комисиона;
 - л) отваряне, срещу комисиона, подписка на разни държавни или общественни заеми;
 - м) купуване и продаване, за своя сметка и по поръчка, скъпоценни метали в

кюлче или в пари, както и полици, местни и чуждестранни;

н) купуване и продаване, по поръчка и за чужда само сметка, на разни лихвоносни ефекти;

о) приемане за пазене, срещу определена комисиона, на всякакъв вид акции, ценности и други залози, дадени от правителството или частни лица.

При това, ако правителството ѝ възложи, Банката е длъжна да приеме и пази в кассата си и в кассите на клоновете си, без възнаграждение, сумите, които се внасят от държавните доходи, а тъй също и да заплаща безплатно правителственните парични искания до пълното изчерпване на внесените държавни суми.

За улеснение на обращенията си, Банката може да издава наместо пари, мандати² и чекове.

Чл. 11. На Българската Народна Банка може да се дозволи от правителството да купи български държавни фондове за една сума, която не може да бъде по-голяма от цялата сума на основният ѝ капитал.

Дозволенieto се иска по решението на Управителния Съвет. То е специално за всяка операция, и остая без сила, ако Банката не се възползува от него вътре в един месец.

Чл. 12. На Българската Народна Банка строго се запретиават операциите, непредвидени в настоящия устав, а особено игрането на борсата.

Тя не може да дава на заем пари срещу индустриални акции, нито да зема участие, прямо или косвено, в индустриални или търговски предприятия.

Тя не може да купи други недвижими имоти, освен необходимите за нея и клоновете ѝ помещения.

Чл. 13. Платки³ на Българската Народна Банка могат да стават само в нейни банкноти или в златни монети, на които кръгообращението е позволено в България.

Среброто се приема само за преводи вътре в Княжеството⁴.

ГЛАВА V

Текущи сметки

Чл. 14. Българската Народна Банка приема на текуща сметка налични сумми и срочни парични документи от частни лица, търговски къщи и дружества, както и от правителствени учреждения, с цел, щото по заповедите на тия лица или места, издадени в[ъв] вид на чекове, да прави платки из суммите, които се намират в разположението на владателя, или да ги минува от едни сметки в други.

Чл. 15. Частни лица, търговски къщи или дружества, които имат текуща сметка с Банката, могат да наредят, щото полиците или другите търговски обвезательства, които те издават, да се плащат от Банката, из сумите, които стоят там в тяхно разположение.

Чл. 16. Банката прави платките по текущите сметки безплатно.

Чл. 17. За да се отвори една текуща сметка, първият внос трябва да бъде не по-малко от 500 лева. След отварянето се приемат всякакви суми.

Текущата сметка се закрива или по желанието на владателя, или по разпореджението на Банката, която не е длъжна да дава причините на своето решение⁵.

Чл. 18. Текущите сметки биват безлихвени или лихвени.

Сумите на безлихвените текущи сметки се плащат веднага, щом се явят чековете на влагателите, в брой или чрез прекарване на друга стока.

Тегления срещу лихвените текущи сметки, в размер по-горе от 1000 лева, не се плащат, освен след известия, дадени преди петнадесет деня; могат обаче и такива сумми веднага да се прекарат на друга лихвена текуща сметка⁶.

Чл. 19. Собствено правителственните пари в никой случай не се ползват от лихви по текущата сметка.

Изключват се съдебните и други подобни влогове, както и суммите на пощенските спестителни каси, които се ползват от установената лихва.

Чл. 17 и 18 не се прилагат към вносовете от последните две категории.

ГЛАВА VI

Влогове

Чл. 20. Всякакви сумми, по-горни от 500 л[ева] могат да се внасят в Българската Народна Банка като влогове лихвени или безлихвени, срочни или безсрочни⁷.

Чл. 21. Срочните влогове, било лихвени или безлихвени, не се приемат за по-малко от една година, и по никой начин не могат да се повърнат преди изтичането на срока, за който са вложени.

Безсрочните влогове, оставени без лихва, могат да се повърнат, когато се поискат.

Безсрочните влогове, в размер по-горен от 1000 лева, оставени с лихва, могат да се повърнат само след известие, дадено петнадесет деня преди деня, в който влагателът иска да стане повръщането⁸.

Чл. 22. Срещу внесените влогове, срочни или безсрочни, Банката издава именни свидетелства с обозначение в тях на условията, по които тия влогове са приети от нея. Тия свидетелства съставляват изключителна принадлежност на самия влагател, и не могат да се предадат или прекарат на името на друго лице без трансферт в книгите на Банката.

Чл. 23. За да се вземе надире един влог, трябва да се представи именното свидетелство.

В случай, че се изгуби свидетелството, Банката издава незабавно ново на притежателя, като обяви, на негови разноси, в „Държавен Вестник“, че ново свидетелство се е издало, и че първото трябва да се счете за недействително.

Чл. 24. Ако вносителът на един срочен влог желае, след истичанието на срока, да го остави за нов срок, трябва да обади за това у-време на Банката.

Ако той не направи това вътре в десет деня подир истичанието на срока, то влогът му се счита за безсрочен и като такъв се ползува от лихвата и е подложен на условията на безсрочните влогове.

Банката не плаща в никой случай лихви на лихви на влоговете.

Чл. 25. Управителният Съвет на Банката определя, с одобрението на Министерството на Финансите, и обнародва в „Държавен Вестник“, размерите на лихвите, които тя плаща за вложените в нея пари, било по текуща сметка, било по срочни или безсрочни влогове.

Управлението на Банката е длъжно да обяви поне месец напред всяко изменение в размерите на тия лихви, както и в другите условия, по които пари се приемат от нея по текуща сметка или по срочни влогове.

Ония вложители, които не са съгласни с новите размери на лихвите или с новите условия, са свободни да изтеглят влоговете си и преди срока им⁹.

ГЛАВА VII

Заеми под залог

Чл. 26. Българската Народна Банка дава на заем пари:

- 1) най-малко за месец и най-много за година, под залог на недвижими имоти;
- 2) най-малко за месец и най-много за шест месеца под залог на: а) стоки; б) лихвоносни ефекти, ценни книги, коносаменти и товарителници, и в) скъпоценни метали, в кюлче или пари, и други скъпоценни вещи.

Всичките разноси, както при оценението и залаганieto на заложените срещу заеми от тоя род имоти или ценни вещи, тъй и при освобождението на залога, са за сметка на заемоприемача.

Движимите имоти и ценни вещи, дадени срещу заеми на Банката, се считат като заложени за обезпечение на заетите суми, който и да бъде техният собственник¹⁰.

Чл. 27. Размерите на лихвите, които Банката [в]зема върху направените от нея заеми, се определят от Управителния Съвет и се одобряват от Министерството на Финансите.

Това определение се обнародва според начина, предвиден в чл. 25¹¹.

Чл. 28. Банката задържа напред лихвите връз заемите, които прави.

Ако преди изтичанieto на срока заемоприемачът изяви желание да си поднови заема и плати напред установената лихва, то заемът може да се поднови, стига заложеният имот или ценна вещь да не са претърпели някое обезценение, или да има друга причина, която Банката не е длъжна да яви.

За всичкото просрочено време на заемите под залог, Банката [в]зима, освен установената лихва, и 4 % на година като глоба¹².

Чл. 29. Лицето, което е получило заем от Банката, може да върне всичките заети пари или част от тях и преди изтичанieto на срока, в който случай броените предварително лихви се връщат на заемоприемача в установения от Управителния Съвет размер, но само за пълните месеци, които остават до срока.

Чл. 30. Заложените в Банката имоти и ценни вещи не могат да се секвестрират за дългове на частни лица или на правителството, но могат да се продадът, по исканieto на някое съдебно учреждение, за удовлетворение на други искове, с условие, че Банката ще си получи напълно сумата, която ѝ се дължи по закона, заедно с лихвата.

Чл. 31. Ако чрез продажбата на заложените имоти или ценни вещи на неизправния заимоприемач се извадят повече пари отколкото има да [в]зима Банката, то за това се известява в „Държавен Вестник“ с обявление, че връхнината ще се предаде на заложителя или на неговите кредитори или наследници, според общите закони. Но ако в течение на десет години от обнародването никой се не яви за получаванieto на тая връхнина, то тя се вписва в печалбите на Банката.

А. Заеми под залог на недвижими имоти и заеми на окръжия, общини и земеделчески каси.

Чл. 32. Половина до две-трети от действителния капитал на Банката се определят: 1) за заеми под залог на недвижими имоти срещу записи, подписани от заложителите (соловексели) и 2) за заеми, под залог, на окръжия, общини и земеделчески каси.

За същата цел може да се употреби и цялото количество на срочните влогове, както и три-четвърти от количеството на : 1) на съдебните и други подобни влогове и 2) капиталите на пощенските спестовни каси.

Ако тия суми не са достатъчни да удовлетворят всичките нужди, правителството, откак [в]земе съгласието на Народното Събрание, може да позволи на Българската Народна Банка да издаде облигации, количеството, формата и начина на издаването на които ще се определят от един правилник, обнародван с указ.

Чл. 33. Записите на заеми под залог на недвижими имоти не могат да бъдат за по-малко от петстотин лева , нито пък може на едно и също лице да се дадат, под залог на недвижими имоти, повече от 50 000 лева¹³.

Чл. 34. Заеми под залог на недвижими имоти се правят само срещу първа ипотека, сир[еч] срещу залог на имоти, които не са заложили другиму.

Количеството на заема не може да надминува половината от продавателната цена на заложения недвижим имот.

Чл. 35. Желаящият да заложи недвижимият си имот трябва да представи на Банката в София, при едно заявление, следните документи:

- 1) крепостен акт, или други документи, които удостоверяват правото на собственост или право на ползуване върху имота, който има да се заложи;
- 2) подробно описание на имота;
- 3) свидетелство за покупката на имота в емлячната книга, и
- 4) полисът на застраховане¹⁴, ако заемът се иска под залог на сграда¹⁵.

Чл. 36. След получаването на заявлението, Банката се отнася към оценителната комисия (чл. 93) на околията, в района на която лежи залагаемият имот.

Оценителната комисия, при определението на продавателната цена на имота, постъпва съгласно с особния правилник за ипотекарните заеми¹⁶ и съобщава на Банката това определение с протокол, подписан от всичките ѝ членове.

Това определение се преглежда и количеството на заема се определя окончателно от Управителния Съвет на Банката.

Чл. 37. Ако заемът се иска под залог на фабрики или заводи, то при тяхното оценение, стойността на машините, стоките и на другата фабрична движимост не влиза в оценочната сума¹⁷.

Чл. 38. Щом количеството на заема се определи окончателно от Управителния Съвет, Банката се разпорежда да извърши ипотеката на залагаемия имот и се отнася до местната административна власт с молба, да нагледва целостта на залога¹⁸.

Чл. 39. Ако собственикът на недвижимия имот иска да гради на него или да преправя съществуващата на него сграда, той е длъжен да заяви за това писмено на Банката, която разрешава предлагаемата работа, ако е уверена, че тя няма да на-

мали продавателната цена на заложения имот.

Чл. 40. Който желае да продаде или отстъпи заложеният на Банката имот, като прехвърли дълга си, е длъжен да изпроси дозволенията на Банката, която се разпорежда за да станат нужните променения в документите.

Чл. 41. След изплащането на заема, Банката се разпорежда за вдигането на ипотеката и се отправя до местната административна власт, за прекращение на нейния надзор¹⁹.

Чл. 42. В случай, че заемът не се плати в определения срок, заложеният имот се продава, съгласно с[ъс] закона за ипотеките.

Чл. 43. Ако при проданта на имота се констатира, че оценението не е било направено добросъвестно, та цялата сума, дължима на Банката не може да се извади, то недостигът се плаща по наполовина от оценителната комисия, която го е била оценила, и от градския съвет, който е бил избрал и тримата нейни изборни члена.

Чл. 44. Българската Народна Банка прави заеми на окръжия, общини и земеделчески каси с одобрението на Управителния Съвет и съгласието на Министерството на Финансиите.

Тия заеми не могат да бъдат за срок по-дълъг от година, но могат да се подновяват като се пазят разпорежданията на чл. 28 от устава²⁰.

Чл. 45. Заемите на окръжия и общини се правят под залог на недвижими имоти или на приходи, произхождащи от законни окръжни или градски даждия.

Размерите на заложените даждия не могат да се намалят, додето не се изплати заемът, направен срещу тях, освен ако на Банката се даде допълнителен залог.

Членове 34 до 43 от настоящия устав се прилагат и при заемите на окръжията и общините.

Чл. 46. Българската Народна Банка прави заеми на земеделческите каси:

- 1) срещу гаранция на правителството;
- 2) под залог на окръжни или общински приходи, и
- 3) под залог на записи с[ъс] срок не по-дълъг от година.

Б. Заеми под залог на стоки

Чл. 47. Българската Народна Банка дава на заем пари под залог на стоки, които са сложени или в митнически антрепозити²¹, или в градски складове, или в частни помещения. Тия стоки не трябва да са такива, които да подлежат на бърза развала.

Приемат се само ония стоки, които са изброени в списъка, съставен от Управителния съвет и утвърден от Министерството на Финансиите.

Чл. 48. Подлежащите на загинване стоки, когато се дават под залог на Банката, трябва да бъдат застраховани и полиците да се предават на Банката.

Платата за застраховане и наемът на помещенията, в които са турени стоки, трябва да са платени за един срок два месеца по-дълъг от срока на заемите.

Чл. 49. След получ[а]ването на заявлението за заем под залог на стока, Банката се отправя до оценителната комисия на околията, в района на която се намира залагаемата стока.

Оценителната комисия преглежда качеството и количеството на стоката и

пише за това на Банката, като ѝ съобщава с протокол, подписан от всичките ѝ членове, сумата, на която тя оценява стоката.

Това оценение се преглежда и количеството на заема се определя окончателно от сконтовия комитет на Банката или клона, дето се е отнесъл заявителът.

Чл. 50. Количеството на заема не трябва да надминува две трети от стойността на заложената стока.

Чл. 51. Щом количеството на заема се определи окончателно от сконтовия комитет, Банката се разпорежда да се наложи запор на стоката.

Подир това, ако стоката е турена в реални антрепозити (чл. 121 от закона за митниците) или в градските складове, Банката явява на надлежното митническо или общинско учреждение и им предлага да нагледват целостта на залога.

Ако стоката е положена в номинален антрепозит (чл. 123 от закона за митниците), Банката явява на митническото учреждение за надзора, като взима същевременно втория ключ от търговеца-зложител.

Ако стоката се намира в частно помещение, магазин или [х]амбар, Банката взима ключовете и същевременно полага печата си на помещението.

Чл. 52. При даване на заем, Банката [в]зема от заемоприемача особено обвезателство, с което той се задължава да откупи залога в назначения срок, да се съобразява с устава и правилата на Банката и в случай, че не плати, да отговаря пред Банката не само с[ъс] заложената стока, но и с всичкия си други имот. Препис от това обвезателство се дава на заемоприемача.

Чл. 53. Банката не отговаря за целостта на заложената ней стока.

Чл. 54. За удостоверение на състоянието на заложената стока, Банката я преглежда на месеца два пъти чрез своите служачи или кореспонденти, в присъствието на залогодателя или неговия пълномощник. Ако при това преглеждане се яви някоя повреда или загуба в стоката, или ако цената на тая стока е спаднала, то притежателят е длъжен вътре в десет деня, или да внесе заетата сума, или да представи за обезпечение друг залог, съразмерен с оказаната разлика. Ако не направи нито едно, нито другото, то с[ъс] заложената стока се постъпва като с просрочена.

Чл. 55. Ако заемоприемачът не заплати на срока сумата, [в]земана под залог на стока, то му се дават десет деня за да се издължи. Ако и подир изминаването на тия десет деня заетите пари не бъдат внесени, то Банката се разпорежда за продажването на стоката чрез публичен търг, който в никой случай не бива да стане покъсно от два месеца подир изтичането на срока.

Чл. 56. Ако при продажбата на стоката с публичен търг се константира, че оценението не е било направено добросъвестно, та не се извади цялата сума, дължима на Банката, и ако останалия[т] имот на длъжника не може да покрие недостига, то тоя недостиг се плаща както е казано в чл. 43 от тоя устав.

В. Заеми под залог на лихвени книги, конос[а]менти и товарителни[ци].

Чл. 57. Управителният Съвет на Банката определя, с одобрението на Министерството на Финансите, кои лихвоносни ефекти могат да се приемат като залог срещу заеми от Банката.

Количеството на заема не трябва да надминува четири-пети от дневната цена на заложените лихвоносни ефекти²².

Чл. 58. Представляемите в залог именни лихвоносни и други книги трябва да се преписват на името на Банката, или да се снабдяват с удостоверение, че се предават на Банката.

Чл. 59. При даването на заем, Банката [в]зима от заемоприемача особено обвезателство, с което той се задължава да откупи залога в означения срок, да се съобразява с устава и правилника на Банката, и в случай, че не плати, да отговаря пред нея не само с[ъс] заложените книги, но и с всичкия си друг имот. Той се задължава при това, че ще обезпечи Банката, с[ъс] съответствующа платка или друг залог, щом цената на заложените книги спадне 10 % по-долу от цената, която е била определена, когато са били приети в залог. Когато последва подобно спадане, Банката обажда на заемоприемача, и ако той не я обезпечи вътре в 10 дни, то продава всичкия залог или една съразмерна част.

Чл. 60. Ако заемоприемачът не заплати на срока сумата, [в]земена под залог, то подир изтичането на десет дни, Банката, без да е длъжна да му обади, продава залога, според както намери за по-сгодно за нея и заемоприемача.

Чл. 61. Заеми под залог на конос[а]менти и товарителни[ци] се правят само когато тия конос[а]менти и товарителни[ци] се отнасят до стоки, под залог, на които Банката дава в заем пари (чл. 47); членовете 48, 49, 50, 52, 53, 55 и 56 се прилагат и на заемите от този род.

Г. Заеми под залог на скъпоценни метали и други драгоценни вещи.

Чл. 62. Под залог се приемат: скъпоценни метали в кюлче или пари, драгоценни камъни, бисер, златни, платинов и сребърни вещи.

Представляемите под залог вещи, освен парите, се приемат не инак, освен в здрави сандъчета или кутии, според големината и свойството им.

Чл. 63. Оценката на залаганите вещи става от определените за тая цел оценители, които трябва да бъдат вещи по оценяването на подобни неща, и които, преди определеното си, дават два състоятелни поръчители, с които отговарят в случай, че произлезе някоя загуба за Банката от тяхното оценение.

На тия оценители се плаща за всяка оценка установеното от Управителния Съвет на Банката възнаграждение.

Чл. 64. Ако заемоприемачът не заплати на срока сумата, [в]земена под залог, то подир изтичането на десет дена, Банката, без да е длъжна да му обади, продава залога с публичен търг, който в никой случай не бива да стане по-късно от три месеца подир изтичането на срока.

ГЛАВА VIII

Скотиране полици и съкровищни бонове

Чл. 65. Българската Народна Банка приема за скотиране от познати ней и благонадеждни лица само такива полици, записи на заповед и други срочни обвезателства, които са:

а) издадени от лица, които по съществуващите закони имат право да издават подобни обвезателства;

б) обезпечени в плащането поне с два подписа (както е казано в чл. 10, ал. е, бележка от този устав) на лица, които са вписани в кредитните списъци на Банката;

в) назначени за плащане в градове, дето Банката има клонове или кореспонденти;

г) облепени с нужната гербова марка;

д) до платежа на които остават не повече от три месеца.

Чл. 66. Сконтото се [в]зема напред за цялото число дни, които останат от деня на сконтирането до последния ден на плащането. Най-малкото число дни, за което се [в]зема сконто, е 10. Освен сконтото, за полици и други обезпечения, назначени за плащане в други градове, [в]зема се и определената комисиона.

Чл. 67. Незначителността на сумата на обезпечението не може да послужи за повод да се откаже сконтирането, стига то (обезпечението) да изпълнява другите искани условия.

Банката не е длъжна да дава причините на своето отказване.

Чл. 68. Полици и записи на изпаднали лица, с невъзстановена чрез съдилището чест не могат да се сконтират.

За да се знаят тия лица Банката ще държи един списък, в който ще се записват всичките спирания на платежи и банкрутства.

Тоя списък ще съдържа: името на изпадналото лице, датата на изпадването и времето, когато се е възстановила честта му, ако такова възстановление е станало. Нужните за тая цел сведения се доставят от съдилищата.

Чл. 69. Ако платецът падне преди изтичането срока на сконтираното обезпечение, то за това се явява на представителя, който е длъжен в три дена или да го изкупи, или да представи било залог, било друг състоятелен поръчител.

Чл. 70. Българската Народна Банка не може да сконтира бонове на държавното съкровище, или да даде на държавата в заем пари под залог на тия бонове за едно количество по-голямо от петата част на нейния действителен капитал.

Условията за сконтирането на тия бонове и за даване пари срещу тях, колкото се отнася до сконтото и срока, са същите, каквито и за полиците.

Чл. 71. Размерът на сконтото, за Софийското седалище и за банковите клонове, както и количеството на съкровищните бонове, които могат да се приемат за сконтиране или под залог, се определят всяка седмица от Управителния Съвет, одобряват се от Министерството на Финансите и се обнародват в „Държавен Вестник“²³.

ГЛАВА IX

Специални текущи сметки под залог или срещу гаранция

Чл. 72. Българската Народна Банка отваря специални текущи сметки от две категории:

1) под залог на: а) стоки, б) лихвоносни ефекти и в) скъпоценни метали, в кюлче или в пари, и други скъпоценни вещи;

2) срещу гаранция на поне два други подписа, принадлежащи на състоятелни търговци или промишленници.

Текущите сметки от последната категория се отварят само на търговци и промишленници, и то в размер не повече от 50 000 лева²⁴.

Чл. 73. Както при отварянето на специалните текущи сметки от първата ка-

тегория, тъй и при тяхното течение и закриване, пазят се²⁵ всичките предписания на тоя устав относително до заложените стоки, ценни книги или вещи.

Чл. 74. Текущи сметки както от първата, тъй и от втората категории, се отварят за по шест месеца. Ако не се продължат, те се затварят на срока и дължимата сума се плаща веднага.

В случай на продължение, те пак могат да се закрият, щом Управителният Съвет на Банката го реши, или по несъблюдение от страна на длъжника на предприеманите правила, или по друга някоя причина, която Банката не е длъжна да яви.

В такъв случай длъжникът трябва да брое количеството, което остава да дава, заедно с лихвите, вътре в два месеца от деня, в които му се е съобщило за закриването на текущата му сметка²⁶.

Чл. 75. За текущите сметки от втората категория поръчителите дават безусловна гаранция за неопределено време, като подписват заедно с длъжника и за цялото количество на кредита един запис, платим два месеца подир деня, в който се съобщи на издателите му за закриването на кредита.

Чл. 76. При даването пари срещу специални текущи сметки, Банката е длъжна да внимава, щото цялото количество на отворения кредит да не се авансира, а всякога да остава една разлика, достатъчна да покрие лихвите на авансираните пари поне за шест месеци.

Чл. 77. Лихвите връз специалните текущи сметки се пресмятат на края на всяко шестмесечие, на 30 юний и 31 декемврий, и се плащат веднага, или в брой, ако кредитът е изпълнен, или чрез записване в сметката, ако той не е изпълнен.

Чл. 78. Размерите на лихвите, които Банката взима връз специални текущи сметки се определят от Управителния Съвет и се одобряват от Министерството на Финансите.

Това определение се обнародва според начина, предвиден в чл. 25²⁷.

ГЛАВА X

Комисионни операции

Чл. 79. Правата, които Българската Народна Банка има за комисионните операции, предвидени в алинеи *к*, *л*, *м*, *н* и *о* от чл. 10 на настоящия устав, се определят от Управителния Съвет и одобряват от Министерството на Финансите.

За бързото и удовлетворително водене на тия операции, Управителният Съвет на Банката избира някои първокласни чуждестранни банкови учреждения, или банкери, с които отваря текущи лихвени сметки.

На тия текущи сметки не се прилага максималния размер от 50 000, за които говори чл. 72 от тоя устав.

ГЛАВА XI

Управление и личен състав на Банка

Чл. 80. Управлението на Българската Народна Банка се въверява на Управителя на Банката, който се назначава от Княза, по представление от Минист[ъ]ра на Финансите.

Управителът има за съветници четирима Администратори или Началници на

отделите, назначени от Княза под представление от Минист[ъ]ра на Финансите.

Управителът и Администраторите на Банката не могат да бъдат уволнени от служба без предварително решение на Народното Събрание.

Те, Управителът и Администраторите, съставляват Управителния Съвет на Банката.

Чл. 81. Управителът свиква Управителния Съвет и председателства в него.

Той привожда в изпълнение неговите решения, ръководи делата на Банката, надзирава да се изпълнява устава и другите ѝ правилници, подписва съглашенията, преследва по делата и в името на Банката пред съдилищата според закона и представя Банката в нейните сношения с правителството и с трети лица.

Чл. 82. Администраторите помагат на Управителя в[ъв] воденето на делата на Банката, като вземат всякой от тях по един отдел.

Те заместват Управителя в случай на отсъствие.

Чл. 83. Управителният Съвет направлява и надзирава управлението на Банката. Той определя, съгласно с устава, главните условия на нейните действия, а именно:

а) произнася се върху отварянето и затварянето на клоновете и избирането кореспондентите на Банката (чл. 1);

б) определя формата, времето и начина на издаването [на] банкноти, както и количеството им по категории (чл. 9);

в) определя размерите на лихвите и сконтото, както и количеството на съкровищните бонове, които могат да се приемат за скантиране или под залог (членове 25, 27, 70 и 71);

г) произнася се върху заеми под ипотека на недвижими имоти (чл. 36) и съставя списъка на стоките и лихвоносните ефекти, които могат да се приемат под залог (чл. 47 и 57);

д) определя правата на комисионните операции, както и банковите учреждения, с които Българската Народна Банка може да отвори текущи сметки (чл. 79);

е) одобрява заемите на окръжия, общини и земеделчески каси (чл. 44);

ж) дава мнение върху лицата, които могат да се назначат за чиновници в Банката и в клоновете, както и за членове на сконтовите комитети (чл. 86, 87 и 91);

з) назначава Администратора, който ще замества Управителя, в случай на отсъствие, както и лицата, които ще подписват книжата, изходящи из Банката в София и из клоновете ѝ;

и) произнася се дали спорните въпроси трябва да се решат по съдебен или миролюбив начин;

к) определя разходния бюджет на Банката и клоновете ѝ, и в течението на годината, разрешава извънредните разноски от всякакъв вид;

л) изработва и одобрява правилници по разните служби на Банката;

м) приготвя годишната сметка на Банката за преставление на Минист[ъ]ра на Финансите.

При това той дава мнение върху всичките други въпроси, които му се подложат от Управителя²⁸.

Чл. 84. Управителният Съвет заседава редовно всяка седмица.

Той се събира извънредно, когато Управителът намери за нужно, или когато

двама Администратори го поискат.

В заседанията му [в]земат участие с[ъс] съвещателен глас по двама членове от сконтовия комитет, който е централното седалище на Банката. Тия членове се [в]зимат по азбучен ред на имената си и се менят всеки два месеца.

Чл. 85. Решенията на Управителния Съвет стават по вишегласие. При равноголасие, гласът на Председателя превишава.

За разискванията и решенията се държи кратък протокол, черновката на който се подпива в същото заседание от присъстващите.

Най-младият от Администраторите изпълнява длъжностите на секретар.

Чл. 86. Управлението на клоновете на Банката в другите градове на Княжеството се дава на особни Директори, които Князът назначава, по представление от Минист[ъ]ра на Финансите, с[ъс] съгласното мнение на Управителния Съвет²⁹.

Чл. 87. Началниците на отделите в клоновете на Банката се назначават от Княза по представление от Минист[ъ]ра на Финансите с[ъс] съгласното мнение на Управителния Съвет.

Всички останали чиновници се назначават от Управителя на Банката с[ъс] съгласното мнение на Управителния Съвет.

Чл. 88. Задълженията на Банката не могат по никой начин да се считат за лични задължения на Управителя, Администраторите или Директорите на клоновете.

Тия лица са отговорни пред правителството само за изпълнението на своите обязанности.

Чл. 89. Служащите на Банката имат всичките права и длъжности на държавните чиновници.

При постъпването си в Банката, те се задължават писмено да пазят тайно всичките нейни дела и сметки.

Чл. 90. Един особен правилник, изработен от Управителния Съвет и потвърден от Министерството на Финансите, определя вътрешния ред и длъжностите на всички служещи в Банката³⁰.

ГЛАВА XII

Сконтови комитети и оценителни комисии

Чл. 91. При централното седалище на Банката и при всякой нейн клон се нарежда по един сконтов комитет, който [се] състои от Управителя или Директора и от по шест изборни члена, които градският и окръжният съвети на тоя град, дето се намира седалището или клонът, в съединено заседание, избират в двойно число кандидати по за една година, измежду лица от търговско или промишлено съсловие. Изборните членове на сконтовите комитети се утвърждават от Минист[ъ]ра на Финансите, откак се [в]земе мнението на Управителния Съвет на Банката.

Те получават по седем лева възнаграждение на заседание.

Чл. 92. В случай на нужда, Управителът или Директорът могат да се заместят в заседанията на сконтовите комитети от един Администратор или Началник на отдела.

Чл. 93. В цент[ъ]ра на всяка околия, която би пожелала, ще има по една ко-

мисия за оценение на недвижими имоти, състояща [се] от кореспондента на Банката, от касиера на земеделческата каса и от трима членове, избрани от местния градски съвет.

До тая оценителна комисия Банката ще се отправя и за сведения върху кредитоспособността на частните лица от тая околия, които биха се обърнали към Банката, за да искат заем или скотиране [на] полици.

В София и в градове, гдето Банката има клонове, кореспондентът се замества от един чиновник на Банката или клоната.

На членовете на оценителните комисии (освен чиновниците на Банката) се плаща установеното от Управителния Съвет възнаграждение³¹.

Чл. 94. Дните на заседанията и начинът на действията на скотовите комитети се определят от един особен правилник³².

Чл. 95. Разискванията и решенията на скотовите комитети и оценителните комисии се пазят тайно и никому не се дават обяснения за причините на техните заключения.

ГЛАВА XIII

Отношения на Банката към правителството

Чл. 96. Правителството има право да надзирава и проверява всичките операции на Банката, както и да наблюдава за точното пазене и изпълнение на законите и уставите. В случай на нужда, то спира изпълнението на операцията, които намира за противни на законите и уставите.

Чл. 97. Правителството упражнява надзора си чрез двама свои депутати, първият от които е един от съветниците на Сметната Палата, а вторият един чиновник от Министерството на Финансите.

Правителствените депутати имат право в[ъв] всяко време да проверяват книгите и касите на Банката.

Чл. 98. Операционната година на Българската Народна Банка се брои от 1 януарий до 31 декемврий.

Годишна сметка за операцията на Банката се представя на Минист[ъ]ра на Финансите не по-късно от първата половина на февруарий от следующата година.

Освен тая годишна сметка, Банката праща в Министерството на Финансите всяка неделя свой баланс и го обнародва в „Държавен Вестник“.

Чл. 99. При съставлението на годишната сметка спазват се следующите правила:

а) ценните и лихвоносни книги, от каквото естество и да бъдат, смятат се най-много по цената, която те имат в деня, когато се прави сметката. А из дължимите от закъснените длъжници суми се спада такава част, каквато, според Управителния Съвет, е достатъчна да покрие предполагаемата загуба;

б) разносните по управлението на Банка, и всичките други разходи, които лежат на нея, се изваждат от дохода, както се изваждат и лихвите или скотото за останалото време на всичките записи или полици, които се намират в касата на 31 декемврий, и на които срокът не е още пристигнал. Тия лихви и скотове остават за следващото упражнение.

Чл. 100. Заедно с годишната сметка представляват се на Министерството и сравнителни таблици за резултатите на операциите през последната и предпоследната години.

Годишната сметка и сравнителните таблици се препращат до Министерството[то] на Финансите, придружени от един доклад на Управителя на Банката.

Чл. 101. Къде средата на февруарий тоя доклад, заедно с годишната сметка, се предават на една комисия, състояща от двамата правителствени депутати (чл. 97), от още един съветник на Сметната Палата и Началника на счетоводното отделение при Министерството на Финансите.

Тая комисия, откак прегледа и провери сметката, поднася я за одобрение на Министерството на Финансите.

Чл. 102. Министерството е длъжно да се произнесе вътре в два месеца от деня, в който му се е препратила от Банката сметката.

Ако то одобри тая сметка, управлението на Банката се освобождава от отговорност за периода на миналото упражнение.

Тъй също то се освобождава, ако Министерството не се произнесе вътре в предвидения по-горе срок.

ГЛАВА XIV

Общи разпореждания

Чл. 103. Настоящият устав не може да се промени освен подир предварително съгласие между Министерството на Финансите и Управителния Съвет на Банката.³³

1. Чл. 9 е допълнен с Указ № 37 от 22 февруари 1888 г. така, че вместо четири, предвиждат се шест категории банкноти, с добавката „и от по 5 и 10 лева“.

2. Платежни нареждания (лат.)

3. Т. е., плащания, разплащания.

4. Чл. 13 е изменен с Указ № 82 от 2 май 1887 г. в смисъл, че предоставяните от банката заеми, както и изплащането им, да стават в сребро, т. е. в сребърни монети. Това изменение на чл. 13 на свой ред е обезсилено с Указ № 39 от 28 февруари 1890 г. За обезсилването виж тук: док. № 147.

5. Чл. 17 е изменен с Указ № 82 от 2 май 1887 г. в смисъл, че първоначалната вноска за откритие на текуща сметка е намалена от 500 на 100 лева.

6. Чл. 18 е изменен с Указ № 39 от 28 февруари 1890 г. За това изменение виж тук: док. № 147.

7. Чл. 20 е изменен с Указ № 82 от 2 май 1887 г. в смисъл, че първоначалната вноска за откритие на влог е намалена от 500 на 100 лева.

8, 9, 10, 11, 12, 13. Членове 21, 25, 26, 27, 28 и 33 са изменени и допълнени с Указ № 39 от 28 февруари 1890 г. За тези изменения и допълнения виж тук: док. № 147.

14. Застрахователната полица.

15, 17, 18, 19, 20. Членове 35, 37, 38, 41 и 44 са изменени с Указ № 39 от 28 февруари 1890 г. За тези изменения виж тук: док. № 147.

16. Този правилник е утвърден с Указ № 142 от 19 август 1885 г. Съдържанието на правилника виж тук: док. № 97.

21. Места, помещения за съхраняване на стоки; складове (фр. – antrepos).

22, 23, 24. Членове 57, 71 и 72 са изменени с Указ № 39 от 28 февруари 1890 г. За тези изменения виж тук: док. № 147.

25. В смисъл на „спазват се“.

26, 27, 28, 29. Членове 74, 78, 83 и 86 са изменени и допълнени с Указ № 39 от 28 февруари 1890 г. За тези изменения и допълнения виж тук: док. № 147.

30. Този правилник е утвърден със заповед № 639 на министъра на финансите от 31 декември 1886 г. Съдържанието на правилника виж тук: док. № 118.

31. Чл. 93 е допълнен с Указ № 39 от 28 февруари 1890 г., като се определя срока, в който действат избраните от градските съвети членове на оценителните комисии. За това допълнение виж тук: док. № 147.

32. Този правилник е приет с протокол № 24 на Управителния съвет на Българската народна банка от 16 май 1886 г. Съдържанието на правилника виж тук: док. № 102.

33. Оригиналът на Устава не беше открит, поради което съдържанието му се публикува по: Държавен вестник, бр. 82, 10.08.1885 г.

№ 97

ПРАВИЛНИК

ЗА

ИПОТЕКАРНИТЕ ЗАЕМИ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

София, 19 август 1885 г.

ГЛАВА I

СРОК И РАЗМЕРИ НА ЗАЕМИТЕ

Чл. 1. Ипотекарните заеми на Българската Народна Банка стават най-малко за месец и най-много за година. Те се подновяват, ако подир изтичането на срока не съществува никакво препятствие за тяхното продължение. Те не могат да бъдат за по-малко от 500 лева, нито пък може на едно и също лице да се дадат, под ипотека на недвижими имоти, повече от 50 000 лева.

Чл. 2. Заеми под залог на недвижими имоти се правят само срещу първа ипотека, сиреч срещу залог на имоти, които не са заложили другиму.

Количеството на заема не може да надминува половина от продавателната цена на заложения недвижим имот.

ГЛАВА II

ЗАЯВЛЕНИЕ И ПРЕДСТАВЛЕНИЕ НА ДОКУМЕНТИ

Чл. 3. Всяко искане на заем под ипотека на недвижим имот става чрез писмено заявление до Банката в София.

В това заявление се забележават ясно: исканата сума, срока, за който се иска, името, презимето, занятието и местожителството на просителя.

Печатни форми на тия заявления се намират у Банката, клоновете и кореспондентите ѝ.

Чл. 4. При заявлението просителът представя още и следующите документи, изисквани от закона за ипотеки (чл. 12):

1) крепостен акт, или други документи, които удостоверяват правото на собственост, или право на ползуване върху имота, който има да се заложи;

- 2) подробно описание на имота;
- 3) свидетелство за оценката на имота в емлячната книга¹;
- 4) полисът за застраховането, ако заемът се иска под залог на сгради.

Всичките приложени документи се забележават с номер по ред отдолу на лявата страна на заявлението.

Чл. 5. Всякой крепостен акт или документ, който удостоверява право на собственост или ползуване, трябва да се препише, в случай, че това е възможно, на името на заложителя преди да се представи.

Ако документът е завещание, трябва да се представи удостоверение от надлежното съдилище, че това завещание се е намерило редовно, и че никакъв иск не се е представил в определения от закона срок.

Банката си запазва правото да поиска всякой други допълнителен акт, който тя счита като необходим за удостоверение правото на собственост или ползуване.

Чл. 6. Описанието на имота трябва да съдържа: 1) видът, местоположението и границите; 2) пространството в уврати², ако имотът е селски; в четвъртити метри, ако той е градски; 3) пространството в четвъртити метри на сградите, ако има такива; 4) означение дали сградите са едноетажни или двуетажни; 5) означение за какво служи имотът и дали се дава под наем, или се държи от самия собственик.

Ако за даваните под ипотека имоти съществуват особни крепостни актове или документи, то при описанието трябва да се забележава, кой акт или документ съответствува на всякой имот или част от имота.

Ако между действителното състояние на имота и съдържанието на документите има някоя разлика, относително до вида, границите или пространството му, то в описанието на тоя имот трябва да се каже от [г]де произлиза тая разлика и как се оправдава тя.

Описанието се подписва от собственика и потвърждава от местното общинско управление, което същевременно удостоверява, дали описуемият имот е притежание на подписавшия (чл. 34 от закона за нотариусите).

Чл. 7. Свидетелството за оценката на имота в емлячната книга трябва да дава последното оценение. То се подписва от надлежното общинско управление.

ГЛАВА III

ОЦЕНЕНИЕ НА ИМОТА

Чл. 8. В цент[ъ]ра на всяка околия, която би пожелала, ще има по една комиси-я за оценение недвижимите имоти, които се представляват за гаранция на ипотекарните заеми, състояща от един чиновник на Банката или от нейния кореспондентин, от касиера на земеделческата каса и от трима членове, избрани от местния градски съвет.

Чл. 9. Членовете на оценителните комисии (с изключение на чиновниците на Банката) се обезщетяват за своите разноски и труд според числото и важноста на исканите заеми.

Разноските за отиване до имота, ако той лежи вън от местопребиванието на членовете на комисиите, се плащат от просителя, който при това е длъжен, при подаването на заявлението, да внесе следущето количество:

	5 лева, ако искания заем е до	1000 лева;
10	„ „ „ „ „ от	1001 до 5000 л[ева].
15	„ „ „ „ „ „	5001 „ 10000 „
20	„ „ „ „ „ „	10001 „ 20000 „
25	„ „ „ „ „ „	20001 „ 30000 „
30	„ „ „ „ „ „	30001 „ 40000 „
35	„ „ „ „ „ „	40001 „ 50000 „

Тая вноска се забележава в самото заглавие. Тя се повръща, ако Банката, подир прегледването на представените актове и документи, намери, че те не представляват достатъчна гаранция за нея да направи заема. Тя се задържа, ако Банката намери за добре да натовари оценителната комисия с оценението на имота, дори и ако отпосле Банката по каквито и да е причини реши да не направи заема.

Чл. 10. След получаването на заявлението и вноската за обезщетение на оценителите, Банката, ако намери документите редовни, се отнася към оценителната комисия на околията, в чийто район лежи залагаемият имот.

Чл. 11. Оценителната комисия се председателства от чиновника или кореспондента на Банката. До него Банката се отнася за оценението, и той, щом получи писмото ѝ, незабавно свиква всичките членове на комисията, за да се пристъпи към оценението на имота. В случай на отсъствие, председателят се заменява от най-стария измежду членовете. Най-младия измежду членовете служи за секретар.

При прегледването на имота може да присъства и собственикът или заместникът му и да даде обясненията, които той счете за нужно. При оценението, обаче, комисията действа сама. Тя решава щом присъстват в нея трима членове.

Чл. 12. При оценението на имота, комисията отговаря на следующите въпроси:

- а) имотът гледа ли се добре, или е занемарен?
- б) може ли да принася постоянен приход и колко?
- в) лесно ли може да се продаде, или не?
- г) каква цена може да намери, ако Банката се принуди да го продаде с публичен търг?
- д) цените на тоя вид имоти в тая местност на горе ли гледат, или на долу?
- е) има ли някоя разлика между цената в емлячната книга и цената на комисията и от где произлиза тая разлика?
- ж) заемоискателят честен, редовен, достоен и пестелив ли е, или не? има ли и други имоти и до каква сума?
- з) неоспорима собственост на заемоискателя ли е тоя имот? няма ли, или не заявява ли друг някой право върху него?

Чл. 13. Комисията, при оценението на фабрики или заводи, не [в]зема пред вид машините, стоките и другата фабрична движимост, тъй като тяхната стойност не влиза в оценочната сума.

Тъй също при оценението на гори, лозя и градини, комисията [в]зема пред вид, че тия имоти подлежат на загинване чрез огън или болест, тя ги оценява 25% по-долу от продавателната им стойност.

Чл. 14. Ако при оценението на имота, комисията съгледа, че в описанието, представено от собственика (чл. 6), има някоя съществена неточност, тя е длъжна

да я покаже на Банката, за да може тая последната да има колкото се може по-точни сведения върху състоянието и цената на имота.

Въобще, комисията е длъжна да изпълнява добросъвестно възложената ней задача, тъй като ако изпосле, подир проданта на имота, се докаже, че е имало недобросъвестност от нейна страна, та цялата дължима сума не може да се извади, то недостигът се плаща по наполовина от нея и от градския съвет, който е бил избрал тримата нейни изборни членове.

Чл. 15. Подир оценението комисията съставлява протокол в два екземпляра, които се подписват от присъстващите членове, и единият от които незабавно се праща на Банката в София.

Ако някой от присъстващите членове на комисията не е съгласен с мнението на болшинството, той може да подпише при особено мнение.

Чл. 16. Независимо от тоя протокол, който служи само за сведение на Банката и се държи там, председателят и секретарът на оценителната комисия подписват и изпращат до Банката една декларация, която съдържа само оценението на имота (алинея г, чл. 12), и която служи за документ при вписването на ипотеката. Ако имотът е селски, тая декларация се потвърждава от общинският съвет на местонахождението на имота (чл. 12 от закона за ипотеките).

Печатни форми, както за тая декларация, тъй и за протоколите, се пращат от Банката на оценителните комисии.

Чл. 17. Обещетението за оценение, внесено в Банката, се разделя наравно помежду ония членове от комисията, които са присъствували при оценението.

ГЛАВА IV

ОПРЕДЕЛЕНИЕ НА КОЛИЧЕСТВОТО И СКЛЮЧВАНЕ НА ЗАЕМА

Чл. 18. Щом протоколът на оценителната комисия пристигне в Банката, той се подлага, заедно с другите книжа по искания заем, на Управителния Съвет на Банката, който одобрява заема и определя окончателно количеството.

Чл. 19. Подир това одобрение съчинява се договорът между Управителя на Банката и зложителя или неговия пълномощник, който трябва да бъде снабден с редовно пълномощно.

Тоя договор се подписва от Управителя и се изпраща на зложителя заедно с другите документи, изискани от чл. 12 на закона за ипотеките.

Чл. 20. Зложителят е длъжен да се погрижи заедно с кореспондента на Банката, като нейн пълномощник, за вписването на ипотеката. Подир това той праща на Банката в София, вътре в определени[я] от договора срок:

а) един запис (соло-вексел) за цялото количество, подписан от него и удостоверен, ако е нужно от нотариуса;

б) свидетелството на нотариуса или мировия съдия, за което говори чл. 14 от закона за ипотеките.

Чл. 21. От как записът и свидетелството на нотариуса се прегледат и намерят редовни, Банката плаща заема чрез заповеди връз своите каси или ковчежничества.

ГЛАВА V**ПЛАЩАНЕ НА ЛИХВИТЕ И ПОВРЪЩАНЕ НА ЗАЕМИТЕ**

Чл. 22. Банката задържа напред⁴ лихвите връз ипотекарните заеми, които прави.

Ако, преди изтичането на срока, заемоприемачът изяви желание да се поднови заема и плати напред установената лихва, то заемът може да се поднови, стига заложеният имот да не е претърпел някое обезценение, или да има друга причина, която Банката не е длъжна да яви.

В случай на продължение на заема променява се записът (соло-векселът), за който се говори в чл. 20, алинея а, от този правилник.

Чл. 23. Ако лихвата не се плати у време, за всичкото просрочено време, Банката взима върху количеството на заема, освен установената лихва, и 4% на година като глоба.

Лицето, което е получило заем из Банката, може да върне всичките заети пари или част от тях и преди изтичането на срока, в който случай броевите предварително лихви се връщат на заемоприемача в установения от Управителния Съвет размер, но само за пълните месеци, които остават до срока.

Чл. 25. В случай, че заемът не се плати в определения срок, то заложеният имот се продава, съгласно с чл. 20 от закона за ипотеките⁵.

1. Данъчна книга за недвижими имоти.

2. Мярка за повърхнина, равна на около 1000 кв. метра.

3. Т. е. квадратни метри.

4. В смисъл на „предварително“.

5. Оригиналът на Правилника не беше намерен, затова съдържанието му се публикува по: Държавен вестник, бр. 86, 22.08.1885 г.

№ 98**ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА
БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА КАДРОВИ ПРОМЕНИ**

София, 19 август 1885 г.

Протокол № 1

на

Управителния съвет при Българската Народна Банка

Заседание на 19 август 1885 г.

Присъствували на заседанието Г[оспо]да: Ив. Ев. Гешов, Д. Попов, Ив. Бракалов и М. Тенев

След прочитане писмата на господина финансовият министър от [. . .] и 19 августа под №№ [. . .], с които се уведомява Банката за назначаването на Г[оспо]да Попова, Бракалова и Тенева за администратори, Съветът пристъпи към разглежда-

нието на някои въпроси, върху които се приеха следующите решения:

Да се предложи на помощник-контрольора Стояна Михайлова да си подаде оставката, защото иначе ще се уволни от длъжността с мотивиран доклад. Да се назначи на место Михайлова сегашния архивар при банката Тодор Икономов. Да се назначи наместо Икономова за архивар при банката Петко Тъпчилещов¹. Да се представи за назначение на касиерската длъжност във Варненския клон сегашния варненски ковчезник П. Тинев. Да се предложи на бухгалтера Георг Даскалов длъжността на Началник на бухгалтерите във Варненския клон с годишна заплата 4800 лева.

Одобрен: *Ив. Ев. Гешов*
Д. Попов
Ив. Бракалов
М. Тенев

ЦДА, ф. 285К, оп. 1, а. е. 1, л. 1. Оригинал. Ръкопис.

1. Петко Николов Тъпчилещов (неизв.). Син на известния търговец Никола Тъпчилещов. Завършва Галатасарайския лицей в Цариград. След Освобождението е служител в Българската народна банка.

№ 99

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЯ ПО КАДРОВИ ВЪПРОСИ, ОПРЕДЕЛЯНЕ РАЗМЕРА НА ЛИХВИТЕ, ОТПЕЧАТВАНЕ НА БАНКОТИ И ПОДПИСВАНЕ НА ДОКУМЕНТИТЕ НА БАНКАТА

София, 20 август 1885 г.

Протокол № 2

Заседание на 20 август [1885 г.]

Присъствували на заседанието на Съвета Г[оспо]да: [Ив. Ев.] Гешов, [Д.] Попов, [Ив.] Бракалов, [М.] Тенев и [А.] Горанов.

Съветът прие следующите решения:

При назначаването на нови служаци в Банката и при приемането лица за практика, да се предпочитат лица, които са следвали в някое комерческо училище. Ако няма такива, да се приемат лица, които са свършили най-малко пет гимназиални класа.

Да се приеме за практикант в Банката, с откриването вакантно място, Юрдан Д. Екзархов, с условие, че ще се назначи само, ако се окаже годен за работа. Лихвите за разните операции на Банката се определят заанапред в следующите размери:

Шконтото, лихви на заем под залог на недвижими имоти и ценни ефекти – $7\frac{1}{2}\%$; лихви за заеми на общини и земедел[чески] каси – 7% ; лихви за специални текущи сметки и скъпоценни вещи – 8% ; лихви на пари по текущи сметки и на безсрочни влогове – 3% ; лихви за срочни влогове (от година до три години) – 5% . [В]сякой [от] горните размери се одобрява от господина Министъра на финансите. Измененията на лихвата за размера на общини и земеделчески каси, и на текущи сметки, да се турят в действие от 1 ноемврий н[астоящата] год., а другите от 1 септемврий.

Да се помоли Финансовото министерство да напише в експедицията¹ за отпечатване петдесет хиляди билети окончателни от стойност сто лева. Големината на тия билети да бъде 11 сантиметра величина с $14\frac{1}{2}$ сант. дължина.

Списъкът на ценните книжа, които Банката е приемала до сега под залог се приема и занапред с условие, че ще се утвърди отново от финансовия министър.

Изходящите книжа от Банката ще се подписват от следующите лица:

Писмата – от управителя и администратора, който завежда Секретариата; Чековете, паричните искания и акредитивните писма – от управителя и администратора на Касното отделение²; Разписки, квитанции и други книжа, изпратени до Банката за прибиране суми, се подписват от касиера; Писмата, чековете, паричните искания и акредитивните [писма], изходящи от клоновете ще се подписват от директора и контрольора на клона, а разписките, квитанциите и други книжа за суми, от касиера.

Ив. Ев. Гешов

Д. Попов

Ив. Бракалов

М. Тенев

А. Горанов

ЦДА, ф. 285К, оп. 1, а. е. 1, л. 1 – 2. Оригинал. Ръкопис.

-
1. Има се предвид Експедиция заготовлениения государственных бумаг в Санкт-Петербург.
 2. Касовото отделение.

№ 100

**ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА
БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ОКРЪЗИТЕ В КНЯЖЕСТВО
БЪЛГАРИЯ КЪМ БАНКОВИТЕ КЛОНОВЕ**

София, 26 август 1885 г.

Протокол № 3

на

**Управителний съвет при Българската народна банка
на 26 август 1885 г.**

Присъствували на заседанието следующите господа: Ив. Ев. Гешов, Д. Попов, Ив. Бракалов, М. Тенев, Ив. Андреев и [А.] Горанов.

Разисква се кои окръзи на Княжеството трябва да се дадът на Софийското седалище на Банката, кои на Русенския клон и кои на новооткрилия се Варненски клон. Реши се следующето: Жителите от Софийския, Кюстендилския, Троянския, Врачанския, Плевенския и Ловчанския окръзи, както и на околиците Берковска и Кутловска трябва да се отправят до Русенския клон, а жителите на Варненския и Шуменския окръзи – към клона във Варна.

*Ив. Ев. Гешов
Д. Попов
Ив. Бракалов
М. Тенев
Ив. Андреев
А. Горанов*

№ 101

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА
БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА КОМИСИОНИТЕ ПРИ
ИЗВЪРШВАНЕ НА БАНКОВИ ОПЕРАЦИИ

София, 27 февруари 1886 г.

Протокол № 14

Заседание на 27 февруарий 1886 г.

Присъствували: Д. Попов, М. Тенев, Ив. Бракалов, С. Караджов,
Н. Георгиев и Ив. Андреев.

Прочете се писмото от Варненския клон с дата 18 февруарий т. г. под № 355 и се реши, щото за преводи за Цариград да взима Варненския[т] клон комисионна $\frac{1}{4}\%$, а в София и Русе за същите операции с Цариград да се взима $\frac{1}{2}\%$. Колкото за другата част от гореспоменатото писмо, отнасяща се до правата, които трябва да задържи Банката за себе си при купуване и продаване ценни книжа за чужда сметка или пък за събиране купони, прие се да се взима, освен установеното право за превод на парите, още една комисионна в размер $\frac{1}{2}\%$ от стойността на купуваните или продаваните ценни книжа + пощенски и др. разноски. Независимо от горното, Управителния съвет намери за благословно, щото от сега за напред да се взима от клиентите на Банката и клоновете ѝ за бележните книжки, чекове, свидетелства срещу срочни текущи сметки и др. бланки, които се издават, едно известно право, което да не надминува стойността, която коства напечатването им, а именно:

- а) за чекова книжка по текущи сметки за 50 чека 3 лева
- б) чек за теглене срещу Лондон, Париж и др. 10 ст.
- в) „ „ „ Бр. Паница 10 ст.
- г) бланки за полица 10 ст.
- д) чек за в България 10 ст.
- е) бележна книжка 30 ст.

Освен това, по повод на една телеграма от Варненския клон Управителния[т] съвет реши да намали ажиото¹ за продаване от $6\frac{3}{4}\%$ на $6\frac{1}{2}\%$.

М. Тенев
Д. Попов
Ив. Бракалов
С. Караджов
Н. Георгиев
Ив. Андреев

ЦДА, ф. 285К, оп. 1, а. е. 1, л. 17 – 18. Оригинал. Ръкопис.

1. Връхнината, която банката взима при размяната на сребърните и златните монети.

№ 102

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА ПРИЕМАНЕ НА ПРАВИЛНИК ЗА ДЕЙНОСТТА НА СКОНТОВИТЕ КОМИТЕТИ

София, 16 май 1886 г.

Протокол № 24

Заседание на 16 май 1886 г.

Присъствували: Ив. Ев. Гешов, Д. Попов, М. Тенев, Ив. Бракалов,
Ст. Караджов и Боне Петров¹.

[. . .]

и 23-о. Прие се следующия Правилник за Сконтовите комитети на Българската народна банка:

Чл. 1. Сконтовий комитет се председателствува в централното седалище от Управителя, а в клоновете от Директора.

В случай на отсъствие, Председателят се замества от един Администратор в централното седалище (чл. 92 от Устава), а от Контрольора – в клоновете.

Това заместване се съобщава на Сконтовий Комитет чрез едно писмо, подписано от Председателя и за което става бележка в протокола на комитета.

Чл. 2. В[ъв] всяко заседание се поднася на Сконтовий комитет един списък на заявленията, постъпили за разглеждане. При списъка се прибавят и самите заявления. На края на заседанието, след като се забележи в списъка, кои заявления се приемат и кои отхвърлят, той се подписва от председателствующия и другите присъствующи членове.

Чл. 3. Протоколът на всяко заседание се прави под надзора на председателствующия от един чиновник на Банката или на клона и се подписва в следващото заседание от членовете, които са присъствували на него заседание.

Всякой член има право да подпише при особно мнение.

Чл. 4. Сконтовият Комитет може да заседава, щом присъствуват председателствующият и поне трима изборни членове.

Чл. 5. Редовните заседания на Сконтовий Комитет стават всеки понеделник и четвъртък.

Председателствующият има право, според обстоятелствата, или да намали заседанията само на един път в неделята, или да ги увеличи, според нуждата, като промени и дните.

Чл. 6. Сконтовите Комитети се произнасят върху следващите въпроси:

а) кредитоспособността на лицата, вписани в кредитните списъци на Банката (Чл. 65, алинея б от Устава);

б) полиците, записите и другите обвезателства, представени на Банката за сконтиране;

в) заеми и отваряние на специални текущи сметки срещу стоки (Чл. 49 и 73 от Устава);

г) отваряние на специални текущи сметки срещу гаранция на поне двама състоятелни търговци или промишлен[н]ици (Чл. 75 от Устава).

Чл. 7. Всичките въпроси, подложени на Сконтовий комитет, се решават по вишегласие.

В случай на равногласие, преудолява онова мнение, за което е гласувал и председателствующият.

Строга тайна се пази от членовете върху всичките разисквания на комитета. За тая цел те дават при постъпването си едно писмено задължение.

Чл. 8. Членовете, които се интересуват прямо или косвено (като жиранти, поръчители и пр.) в някой въпрос, са длъжни да се отдалечат от съвещателната стая при разискването и решението на интересующия тях въпрос.

Чл. 9. Членовете на Сконтовий Комитет са длъжни да пазят строго интересите на Българската Народна Банка, като внимават, да не би в следствие на някое тяхно решение да произлезе някоя загуба за казаната Банка.

Те са отговорни, ако не материално, то морално за всяка подобна загуба.

Чл. 10. На Сконтовите комитети се възлагат особено следващите обязанности:

1) при отварянето кредит на частни лица, било срещу полици, било в[ъв] вид на специална текуща сметка да вникнуват добре в тяхното имущественно или търговско състояние;

2) да внимават, дали длъжниците или поръчителите им са честни, редовни и пестеливи;

3) да помнят добре, че посланието на Банката е да подпомага търговията, промишленността и земледелието, и че тя трябва да не насърчава [в]зиманието пари за не производителни цели;

4) да отбягват, по възможност, да приемат за издател и поръчители на същия запис хора, които боравят с[ъс] същия вид търговия, когато тая търговия е изложена на непредвидени рискове, като житарството, джелепикът² и пр.;

5) да гледат тъй също, до колкото се може, да не би издателят на един запис пред Банката да представлява за поръчител лице, за което от своя страна той е поръчителствувал вече, с една реч, да отбягват взаимната гаранция, или пък, ако я допуснат, то да я позволяват само на съвършенно благонадеждно и сигурно лице;

6) да не допускат никому сума, по-горня от определения кредит, освен ако състоянието му се е подобрило, и той заслужава да му се увеличи първоначално открития кредит.

Чл. 11. В случай, че председателствующият не е съгласен с някое от решенията на Сконтовий комитет, той има право, ако благоразсъди, да отложи изпълнението му и да подложи въпроса с мотивите за неговото несъгласие на Управителний Съвет на Банката.

Решението на Управителний Съвет е окончателно.

Чл. 12. На изборните членове на Сконтовите комитети се плаща по 7 лева само за заседанията, в които са присъствували.

Това възнаграждение им се дава на края на всякой месец по ведомости, които те подписват.

Ив. Ев. Гешов
Д. Попов
М. Тенев
Ив. Бракалов
С. Караджов
Б. Петров

ЦДА, ф. 285К, оп. 1, а. е. 1, л. 30 – 35. Оригинал. Ръкопис.

1. Боне Петров (неизв.). Работи като учител в София. Близък съратник е на Васил Левски, председател е на Софийския революционен комитет. През 1873 г. е арестуван от турските власти, осъден е на доживотен затвор и заточен в Диарбекир. След Освобождението е амнистиран и се завръща в София. Заема различни административни постове, между които и член на Управителния съвет на Българската народна банка.

2. Търговия с жив добитък (тур.).

№ 103

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЯ ЗА ОТКРИВАНЕ НА БАНКОВ КЛОН В ПЛОВДИВ И ПО КАДРОВИ ВЪПРОСИ

София, 31 май 1886 г.

Протокол № 26

Заседание на 31 май [1886 г.]

Присъствуваха: Ив. Ев. Гешов, Д. Попов, М. Тенев, Ив. Бракалов, С. Караджов и С. Панчов.

Реши се следующето:

[. . .]

18-о. Съгласно чл. от Устава на Банката, Управителният съвет решава да се открие клон в Пловдив и същевременно да се подложат [за одобрение] на М[инистерството] на финансите кандидатите, които да заемат длъжностите в клона с присвоените¹ заплати, с изключение на К. Х[аджи] Димитрова, който ще се назначи за секретар с 3000 лева, понеже той сега за пръв път постъпва на държавна служба.

19-о. На вакантната длъжност директор на Варненския клон, вместо П. Икономова, да се назначи Хр. Ангелов, сегашния контролър в Русенския клон със заплатата 6600 лева.

Ив. Ев. Гешов
Д. Попов
М. Тенев

*Ив. Бракалов
С. Караджов
С. Панчов*

ЦДА, ф. 285К, оп. 1, а. е. 4, л. 2 – 3. Оригинал. Ръкопис.

1. В смисъл определенията.

№ 104

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЯ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА УСЛОВИЯТА ЗА ОТПУСКАНЕ НА ПАРИЧНИ СУМИ СРЕЩУ ПЛАТЕЖНИ ЗАПОВЕДИ

София, 3 юни 1886 г.

Протокол № 27

Заседание на 3 юний 1886 г.

Присъствуваха: Ив. Ев. Гешов, Д. Попов, Ив. Бракалов, М. Тенев, С. Караджов, Ив. Андреев и Х[аджи] Мано Стоянов¹.

Съветът реши:

[...]

6-о. Да се дадат на П. Икономова за подедни по преместването му в Пловдив на длъжността директор на тамошния новооткриваем клон 600 лева, предвид на това, че той в разстояние на 9 месеца се мести вече 2 пъти и понеже ще е длъжен да мине през Цариград. Това решение да се подложи на Министерския съвет за одобрение, съгласно чл. . . . от Закона за чиновниците.

7-о. Решава се щото Банката да авансира пари срещу платежни заповеди най-много за 6 месеца и в размер на 95 % от тяхната стойност под гаранцията на един или двама поръчители по усмотрение на Комитета. Тия платежни заповеди трябва да бъдат признати от Ковчежничеството за правилни и подлежащи на изплащане. Независимо от сконтото, ще се взима и $\frac{1}{4}\%$ за инкасиране.

[...]

*М. Тенев
Ив. Бракалов
Ив. Ев. Гешов
Ив. Андреев
Хаджи Мано Стоянов
Д. Попов
С. Караджов*

ЦДА, ф. 285К, оп. 1, а. е. 4, л. 4. Оригинал. Ръкопис.

1. Хаджи Мано Стоянов (неизв.). Занимава се с търговска дейност и земеделие. След Освобождението е член на Сконтовия комитет и на Управителния съвет на Българската народна банка.

№ 105

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА ПРИЕМАНЕ НА ПРАВИЛНИК ЗА ПРАВАТА И ЗАДЪЛЖЕНИЯТА НА БАНКОВИТЕ КОРЕСПОНДЕНТИ

София, 16 юни 1886 г.

Протокол № 29

Заседание на 16 юний 1886 г.

Присъствували: Ив. Ев. Гешов, Д. Попов, М. Тенев, Ив. Бракалов, С. Караджов, Ив. Андреев и Х[аджи] Мано Стоянов.

[...]

12-о. Разискува се и се прие правилника за правата и обязаностите на Банковите Кореспонденти, който гласи следующото:

Чл. 1. Всички операции, които Банката върши в градовете, гдето тя няма клонове, стават посредством избрани лица за нейни кореспонденти, както е споменато в последната алинея на чл. 2 от Устава.

Имената на банковите кореспонденти се съобщават за сведение на публиката чрез обявления, обнародвани в „Държавен Вестник“.

Чл. 2. Обязаностите на Банковите кореспонденти се заключават в следующото:

а) да председателствуват в Оценителната Комисия на определения им район, когато има да се произнася върху имуществата, които се ипотекират на Банката, сриещу искания от разни лица заеми, като се съобразяват с предписанията на специалния правилник за ипотечарните заеми;

б) да председателствуват истите¹ комисии, когато има да се произнесат върху състоянието и кредитно-способността на лицата, които искат заеми от Банката, както и на ония, които се представляват за взаимно-поръчители на заемите; по записи, по специални текущи сметки срещу стоки, или срещу гаранция на две лица;

в) да приемат заявленията на заемоискателите и да ги препращат до Банката или клоновете ѝ, а също да следят за редовното подписване на записите от длъжниците и техните взаимнопоръчители;

г) да събират стойността на [чужде]странните и местни полици, които Банката и клоновете ѝ изпращат срещу живущи в района им лица и да внасят получението от тях суми;

д) да протестираат и повръщат поменатите полици, когато издателите им откажат да ги заплатят;

е) да съобщават исканите сведения от Банката и клоновете ѝ върху кредита на ония лица, които имат земание-даване в странство, когато чуждестранните кореспонденти и клиенти поискат подобни сведения;

ж) да изпълняват всички непредвидени в горните пунктове нареждания на Банката и клоновете, които се касаят до делата на Банката и клоновете ѝ.

Чл. 3. Всички заявления, които Банковите клиенти из провинцията подават за заеми, от каквата категория и да са, освен ипотечните, трябва да се препращат в Банката чрез нейните кореспонденти. Веднага след като кореспондентите получат заявленията, отделят ония, които се касаят до нови заеми, и ги представят на Оценителната Комисия, за да даде посменно сведения за състоянието на заемоискателя и взаимнопоръчителите му. Тия сведения служат на Сконтовия комитет при определянето кредитоспособността на всяко лице.

При доставянieto на поменатите сведения Оценителните Комисии са длъжни да обръщат особено внимание на материалното и морално състояние на заемоискателя и взаимнопоръчителите, като определят за каква сума приблизително заслужават кредит на основание движимите и недвижимите им имоти, дали те са честни, редовни в платежите си и пестеливи, и с какво се занимават.

Определението на оценителната комисия се вписва в протокол според приложената при това форма, който заедно с[ъс] заявлението се изпраща незабавно от Кореспондентите в Банката или клона, според района, в който се намира градът. Лицата, които искат за пръв път кредит от Банката, прибавят при първото си заявление два лева за възнаграждение на оценителната комисия.

Заявленията за продължаване срока на заемите се изпращат от Кореспондентите в Банката или клона, без да се подлагат на разглеждане в Оценителната Комисия.

Чл. 4. Щом забележат някое изменение в материалното или морално състояние на заемоискателя или взаимнопоръчителите, Кореспондентите трябва да съобщават това незабавно на Банката или клона, за да се вземат надлежните мерки.

Чл. 5. Веднага след разрешението заем на някое лице от Сконтовия Комитет, Банката или клонът изпращат на Кореспондентите приготвени записи за заеманите суми, които записи трябва да се подпишат от заемоискателя и взаимнопоръчителите му в присъствието на Кореспондентите.

Кореспондентите са обязани да се уверят в самоличността на заемача и поръчителите, и да внимават строго, щото записите да носят същите подписи на поменатите лица. Ако някой е неграмотен, опълномощеното лице да го подпише трябва да бъде добре познато на Кореспондента.

Кореспондентите изпращат подписаните записи на Банката или клоновете ѝ, които от своя страна издават незабавно парични искания срещу надлежните Ковчежничества в името на заемоискателя, и ги изпращат на кореспондентите за предаване по принадлежност. Паричните искания се издават за чистата сума, която се следва да получи заемоискателят, след като се спаднат лихвите и други права на Банката. Всеко променение на записи при истечението на сроковете, ако Сконтовият комитет разреши продължението на заема, става тоже в присъствието на Кореспондентите, които след приемане новите подписани записи и парични искания от Ковчежничеството за следуемите се лихви и други сборове за новия пери-

од, испращат ги в Банката или клона; а последните от своя страна им повръщат старите полици за предаване по принадлежност.

Чл. 6. Когато някой длъжник желае да изплати целия или част от дълга си, внася сумата направо в местното Ковчежничество и издадената от последното плащевна заповед предава на Кореспондента за испращане в Банката или клона, от гдето му е отпуснат заема.

Чл. 7. Всички полици и други търговски обвезателства, които се предават на Банката и клоновете ѝ за инкасиране, ако издателите им се намират в провинцията, се испращат на Кореспондентите за събиране.

Кореспондентите ги представят на падежа за исплащане и ако издателите откажат да ги исплатят, повръщат ги с първа поща, след като ги протестираат или не, според наставленията, които им са били пратени заедно с полицата.

В случай, че издателят не е можал да заплати сумата по някои уважителни причини, и пожелае да му се даде срок, Кореспондентите може да задържат полиците и други обвезателства най-много да десет дни, след истичанието на което време те ги повръщат, придружени от протеста, ако са протестирали.

Чл. 8. Получените от събраните полици суми Кореспондентите внасят с първа поща на Банката, чрез местното Ковчежничество, след като удържат следуемите се там права.

Кореспондентите трябва да излагат ясно в писмата си, по отделно, общата сума, която са събрали за сметка на Банката от всеки вид операции, правата, които задържат за себе си отделно за всеки вид операции и чистата сума, която остава, препращат на Банката.

Чл. 9. В сношенията си с клиентите на Банката Кореспондентите трябва да бъдат вежливи и да се пазят да не дават повод за недоволство. Строго се задължават, да пазят в най-голяма тайна задълженията на лицата от поверения им район спрямо Банката.

За всяко нарушение на тайните, за всяко забавяне испращането на събраните пари и въобще за всяко нарушение на настоящия правилник, Банката ще вземе нужните според обстоятелствата мерки спрямо нарушителите и ще ги уволнява от длъжността им.

Чл. 10. Кореспондентите трябва да се грижат за запазване интересите на Банката. За всички загуби, причинени ней умишлено и злонамерено, Кореспондентите са отговорни.

Чл. 11. Правата, които Кореспондентите получават от възлагаемите тям операции, се определят от Управителния Съвет на Банката и се съобщават на Кореспондентите чрез окръжни писма.

Правата си от сумата на разните заеми, които [се] извършват чрез тех, кореспондентите получават направо от заемоискателите при подписването на записите.

Правата, които им се следват от сумата на инкасираните [чужде]странни и местни полици, те си удържат от добитата сума съгласно с чл. 8; за всички права, които не може да удържат веднага, като: за акцепт, за сведения, за повърнати несъбрани полици, за протест, порто² и гербов сбор, представляват всеки 3 месеца на Банката или клоновете ѝ сметки с означение точно датата на писмото, с което са се внесли по всяка операция с Банката или клоновете, и вида на операцията.

След като провери Банката поменатите сметки, издава парични искания в

полза на кореспондентите си за следуемите им се суми.

Ив. Ев. Гешов
Д. Попов
М. Тенев
Ив. Бракалов
С. Караджов
Ив. Андреев
Хаджи Мано Стоянов

Приложение

Протокол

Днес хилядо осемстотин осемдесет година оценителната в гр. комисия, действаща в името на Българската Народна Банка, като се събра в писалището на кореспондентина на тая Банка, Г[осподин] за да определи, под негово председателство, кредитоспособността на долуозначените лица от околия и съгласно с чл. 93, алинея 2-ра от устава на Банката, като взе пред вид имущественното им и търговското им състояние (сиреч движимите им и недвижими имоти), както и тяхната честност, редовност и пестеливост, реши, че въпросните лица заслужават и може да се ползват с[ъс] следните кредити.

ЦДА, ф. 285К, оп. 1, а. е. 1, л. 38 – 41. Оригинал. Ръкопис.

1. Същите.
2. Пощенска такса за писма, колети, стоки и др., която е за сметка на получателя.

№ 106

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА ПРИЕМАНЕ ИЗИСКВАНИЯТА ЗА КУПУВАНЕ, ПРОДАВАНЕ И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ГЕРБОВИТЕ МАРКИ В БАНКАТА

София, 25 юни 1886 г.

Протокол № 31

Заседание на 25 юний 1886 г.

Присъствували: Ив. Ев. Гешов, Д. Попов, Ив. Бракалов, М. Тенев, С. Караджов и Хаджи Мано Стоянов.

Съветът постанови:

[...]

10-о. Прочетоха се и приеха, след разискувание, наставленията за купуване-то, продаването и разпределението на гербовите марки в Българската народна банка, както следва:

Чл. 1. Гербовите марки, нужни за облепване полиците, чековете и другите книжа, подлежащи на гербов сбор, се купуват от касиера на Банката или на клоновете из местното Ковчежничество в брой. Отстъпката, която Банката или клоната получава от Ковчежничеството при всяко купуване марки, се минава веднага като печалба.

Чл. 2. Касиерът на банката или клоната е длъжен да държи сметка в нарочна книга за купените марки и за тяхното продаване или разпределение между разните отдели на Банката.

Чл. 3. За раздадените от отделенията гербови марки касиерът изисква от получаващия ги чиновник да се разпише върху наръчната му книга, която разписка му служи за оправдание при ревизиите.

Чл. 4. Чиновниците, определени да получават гербови марки, за да ги продават на публиката, са длъжни да ги изплащат касиеру в брой, а чиновниците, натоварени да залепват марки върху [чужде]странните полици, чековете и други подобни, длъжни са да дават касиеру сметка дали са ги залепили и дали са задължили, ако е нужно притежателите на полиците. Поменатите сметки се проверяват и сравняват с регистъра за полиците, чековете и книжата за дълговете на банковите клиенти от касовия администратор в Банката и от контрольора в клоновете, който ги заверява и повръща на касиера за пазение.

Чл. 5. За редовното оправдание на марките всяко лице има право да получи два аванса наред, тъй щото при всяко ново искание марки оправдава напълно предпоследния аванс.

Чл. 6. Всеки чиновник, който получава от касата гербови марки, си държи наръчна книжка, в която записва от една страна всички получавани марки, а от друга – сумата, която внася или оправдава пред касиера. За всяка внесена или оправдана сума касиерът се разписва в книжката на чиновника, която разписка му служи за оправдание.

Чл. 7. За продадените [на]право от касиера гербови марки на публиката той държи особена кутия, в която туря събраните пари от продажбата на марките. Тия пари се минават на приход в касата и се записват в наръчната книга за гербови марки.

Ив. Ев. Гешов

Д. Попов

М. Тенев

Ив. Бракалов

С. Караджов

Хаджи Мано Стоянов

№ 107

**ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА
БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА ИЗБИРАНЕ НА ОЦЕНИТЕЛНИ КОМИСИИ В
ПЛОВДИВСКИЯ БАНКОВ КЛОН И СЪБИРАНЕ НА ПЛАТЕЖНИТЕ
ЗАПОВЕДИ ОТ МИНИСТЕРСТВОТА**

София, 30 юни 1886 г.

Протокол № 32

Заседание на 30 юний 1886 г.

Присъствували: Ив. Ев. Гешов, Д. Попов, Ив. Бракалов, М. Тенев,
С. Караджов и Хаджи Маню Стоянов.

Съветът постанови:

[...]

11-о. С откриването на Пловдивския банков клон ще стане нужно да се избераат във всеки околийски град на Южна България по една оценителна комисия, за определение кредитоспособността на клиентите на поменатия клон. Пред вид на това, че в Южна България днес за днес не съществуват общински управления, редовно избрани, а един вид привременни комисии, които са натоварени да водят временно общинските работи, то Съветът решава: да се пита г[осподин] Министъра на финансите, ако намира той възможно, да се избераат въпросните оценителни комисии от сегашните градски комисии; ако пък се реши от г[осподин] Министъра да се отложи избора на тия комисии до прилагането на новия общински закон, то до тогава определението на кредитите да се извършва от банковите кореспонденти.

12-о. Съветът решава, ако и Варненският клон е съгласен, да се присъединят към неговия район Бургаската и Анхиялската околии, за улеснение сношенията на населението от тия околии с гореозначения банков клон.

13-о. За отстранение мъчнотиите, които Банката среща при събирането платежните заповеди на разните министерства от Софийското окръжно ковчежничество, Съветът, който взе под внимание изложените мотиви от администратора на Касното¹ отделение, постанови:

От 1-й юлий т. г. известията, препращани в Банката и издадени на нейна заповед, да [се] препращат от разните министерства в Банката, след като Софийското окръжно ковчежничество ги снабди със следующата виза: „Може да се изплати“. Препратените до сега в Българската народна банка известия да се съберат по стария начин. За настоящето постановление да се пише в Министерството на финансите, като се помоли да съобщи то на другите учреждения за сведение и изпълнение.

*Ив. Ев. Гешов
Д. Попов
Ив. Бракалов
М. Тенев
С. Караджов
Хаджи Маню Стоянов*

ЦДА, ф. 285К, оп. 1, а. е. 1, л. 44. Оригинал. Ръкопис.

1. Касовото отделение.

№ 108

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЯ ЗА ЗАДЪЛЖЕНИЯТА НА БАНКОВИТЕ КЛИЕНТИ

София, 3 юли 1886 г.

Протокол № 33

Заседание на 3 юлий 1886 г.

Присъствуваха: Ив. Ев. Гешов, Д. Попов, Ив. Бракалов, С. Караджов и
Х[аджи] Мано Стоянов.

Реши се:

[. . .]

8-о. Като [в]зема предвид втората част от едно писмо, получено на 28 юния от администратора на Сконтното отделение С. Караджова, относителна до кредитните списъци, Управителний съвет решава:

1. Тъй като незабавното уравниение на задълженията на банковите клиенти с определените им кредити би докарало едно побъркване в работите на повечето от тия клиенти, и тъй като целта на Банката е да улеснява населението, за да се избегне подобно побъркване, казаното уравниение да стане постепенно.

2. Да се намаляват, дето е възможно, косвените задължения на претоварените клиенти, а дето не, преките.

3. Това намаление да става по следующия начин: при променението на записа да се обажда на надлежното лице, за да [в]земе мерки, та подир три месеца или в следующия падеж да представи други поръчители или брой част от дълга си.

[. . .]

*Ив. Ев. Гешов
Д. Попов
Ив. Бракалов
С. Караджов
Х[аджи] Мано Стоянов*

ЦДА, ф. 285К, оп. 1, а. е. 1, л. 45. Оригинал. Ръкопис.

№ 109**ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА
БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА РАБОТАТА НА СКОНТОВИТЕ КОМИТЕТИ***София, 11 август 1886 г.***Протокол № 40**

Заседание на 11 август 1886 г.

Присъствували: Ив. Ев. Гешов, Д. Попов, М. Тенев, С. Караджов,
Н. Георгиев и Ив. Андреев.

Съветът реши следующото:

1-о. Предвид извънредното положение на Княжеството, създадено на 9 текущия август¹, Управителният съвет решава, щото да се поръча на сконтовите комитети да бъдат крайно осторожни в отпускане на нови заеми срещу записи, полици, търговски обвезателства и пр. Същото се отнася и до заемите по специални текущи сметки.

[. . .]

*Ив. Ев. Гешов
Д. Попов
Ив. Бракалов
С. Караджов
Н. Георгиев
Ив. Андреев*

ЦДА, ф. 285К, оп. 1, а. е. 1, л. 50. Оригинал. Ръкопис.

1. Става дума за извършения на тази дата преврат, с който е детрониран княз Александър I Батенберг.

№ 110**ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА
БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА СКОТИРАНЕ НА СЪКРОВИЩНИ БОНОВЕ НА
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ***София, 4 септември 1886 г.***Протокол № 42**

Заседание на 4 Септемврий 1886 г.

Присъствували: Дим. Попов, М. Тенев, С. Караджов, Боне Петров и
Н. Георгиев

Съветът постанови:

Г[осподина] Министра на Финансите като съобщава с писмото си от 4-й Септемврий т. г. под № 41904, че Министерский Съвет е решил да сконтира Банката на Държавното Съкровище, съкровищни бонове за сума 500 000 лева, предлага за сега от тая сума Банката да внесе 200 000 лева в Руссенското Ковчежничество, и ако не разполага с[ъс] злато, то да отпусне тая сума в български левове. Управителния[т] Съвет като се съобрази с чл. 5, пункт 8-й от закона за Банката, произнесе се да се сконтират на правителството бонове за 500 000 лева, и за сега да му се отпуснат 200 000 лева в сребро с ажио 5%. Колкото за срока и размера на сконтото, съгласно с чл. 70 от Устава те са същите, каквито и за частните полици. Относително 300 000 лева Съветът постанови, че ажиото ще се определи тогава, когато правителството ще поиска изплащанието им.

*Д. Попов
Н. Георгиев
С. Караджов
Б. Петров*

ЦДА, ф. 285К, оп. 1, а. е. 4, л. 24. Оригинал. Ръкопис.

№ 111

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА ВРЕМЕННО ПРЕКРАТЯВАНЕ ОТПУСКАНЕТО НА ВСЯКАКЪВ ВИД ЗАЕМИ

София, 9 септември 1886 г.

Протокол № 43

Заседание на 9 септември 1886 г.

Присъствували: Д. Попов, Ив. Бракалов, С. Караджов, М. Тенев и Н. Георгиев.

1-о. В допълнение на постановлението си от 11 изтеклий месец Управителния[т] съвет решава, щото за напред, до второ разпореждане, да се спре даването на всякакъв вид заеми, именно: заеми срещу сконтиране [на]записи, полици и др. търговски обвезателства; срещу специални текущи сметки, даже и срещу отворени вече сметки от тоя род; заеми срещу скъпоценни неща и ценни ефекти, и наконец заеми под ипотека. Относително ипотечните заеми Съветът намира за нужно, щото ония лица, които са направили вече ипотека в Банката, но не са изтеглили още разрешената им сума, а се нуждаят от нея за изплащане на работници и пр., да могат да изтеглят остатъка, но за всеки отделен случай ще се иска одобрението на Управителния Съвет.

[...]

Д. Попов
Ив. Бракалов
С. Караджов
М. Тенев
Н. Георгиев

ЦДА, ф. 285К, оп. 1, а. е. 2, л. 1 – 2. Оригинал. Ръкопис.

№ 112

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЯ ЗА ПРОДЪЛЖАВАНЕ НА СРОКА НА ЗАЕМИТЕ СРЕЩУ ИПОТЕКА И УТВЪРЖДАВАНЕ ПРЕДСТАВЕНИТЕ ОТ ПЛОВДИВСКИЯ БАНКОВ КЛОН ЛИЦА ЗА КОРЕСПОНДЕНТИ

София, 19 септември 1886 г.

Протокол № 44

Заседание на 19 септември 1886 г.

Присъствували: Д. Попов, Ив. Бракалов, М. Тенев, С. Караджов, Боне
Петров и Н. Георгиев.

Реши се:

[...]

3-о. Управителният съвет решава, щото до утвърждението вътрешния правилник на Банката от Министъра на финансите, да се прегледват от тоя Съвет оценките на имотите, които се дават в ипотека, от година на година, а ипотекарните заеми, взети за по-къс срок, да се продължават до една година без утвърждението на Съвета.

[...]

6-о. Да се утвърдят представените от Пловдивския Банков Клон за кореспонденти следующите лица:

1. В. Г. Блъсков в Калофер.
2. Бр. М. Астарджиеви в Карлово.
3. Юрдан Манолов в Х[аджи] Елес¹.
4. Д. Х. Баиев в Харманлий.
5. В. Марфов в Стара Загора.
6. Цанко Биволаров в Ст. Ново село.
7. Хр. Е. Богоров в Сопот.
8. Д. К. Гичев в Перушица.
9. Ив. Д. Мишайков² в Т. Пазарджик.
10. Индустриално Търг[овско] Друж[ество] в Сливен.
11. Вел. Г. Качулев в Ямбол.

12. П. Стойновски в Брезово.
13. Г. Т. Калчев в Чирпан.
14. Гьорчо Караколев в Търново-Сеймен³.
15. Д. Гьошев в Пещера и Брацигово.

*Д. Попов
Ив. Бракалов
С. Караджов
М. Тенев
Боне Петров
Н. Георгиев*

ЦДА, ф. 285К, оп. 1, а. е. 2, л. 2. Оригинал. Ръкопис.

1. Днес Първомай.
2. Иван Димитров Мишайков (1854 – неизв.). Учи в Педагогическия отдел на Източния лицей във Виена. След Освобождението е административен служител в просветното ведомство в гр. Пазарджик и кореспондент на Българската народна банка в града.
3. Днес Симеоновград.

№ 113

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ВСИЧКИ ДЛЪЖНИЦИ НА БАНКАТА, ВЗЕЛИ ЗАЕМИ СРЕЩУ ЗАПИСИ С ПОРЪЧИТЕЛИ, ДА ИЗПЛАТЯТ 1/4 ЧАСТ ОТ ДЪЛГОВЕТЕ СИ

София, 29 септември 1886 г.

Протокол № 45

Заседание на 29 Септемврий т. г.

Присъствували: Д. Попов, Ив. Бракалов, С. Караджов, Н. Георгиев

[. . .]

4. Управителния[т] Съвет като взе пред вид, от една страна, задълженията на Банката спрямо частните лица, които са вложили в нея сумми на лихвенна и безлихвенна сметка, а от друга – че от няколко години насам длъжниците на Банката, които са взели от нея на заем пари срещу записи с поръчители, не са исплатили от взетия капитал ни най-малката част, постанови:

а) Да се задължат от 1-й Ноемврий нататък всичките ония, които имат да дават пари срещу записи, да исплатят по възможности 1/4 част от дълга им.

Само лицата, които би доказали очевидно, че не ще бъдат в състояние да се подчинят на тая мярка, се освобождават от внасяние 1/4 част до второто промене-

ние на записите си.

б) На същите задължения да се подложат и лицата, които са взели пари по специална текуща сметка.

в) Земледелческите Каси и Градските Съвети да се поканят тъй също да си исплатят от 1-й Януарий 1/4 част от направените заеми.

*Д. Попов
Н. Георгиев
С. Караджов*

ЦДА, ф. 285К, оп. 1, а. е. 4, л. 26 – 27. Оригинал. Ръкопис.

№ 114

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С ДОПЪЛНЕНИЕ НА РЕШЕНИЕТО ЗА ИЗПЛАЩАНЕ ОТ ДЛЪЖНИЦИТЕ НА БАНКАТА 1/4 ЧАСТ ОТ ДЪЛГОВЕТЕ ИМ

София, 14 октомври 1886 г.

Протокол № 46

Заседание на 14 Октомврий 1886 г.

Присъствували: Д. Попов, Ив. Бракалов, С. Караджов, Боне Петров

Съветът постанови:

[. . .]

6. Постановлението на Управителния Съвет от 29 Септемврий т. г. относително да се изискува от 1-й Ноемврий нататък 1/4 част от длъжниците, които имат да дават пари с[ъс] записи, да не се приспособява към клиентите на Банката в Южна България и към тамошните земеделчески каси, тъй като първите са взели пари едва от 3 месеца насам¹, а последните (Земеделческите Каси) имат контракт, според който те са длъжни да исплатат едната четвърт от заетите пари в края на идущата 1887 година.

*Д. Попов
Б. Петров
Ив. Бракалов
С. Караджов*

ЦДА, ф. 285К, оп. 1, а. е. 4, л. 28. Оригинал. Ръкопис.

1. До Съединението на Княжество България с Източна Румелия през септември 1885 г. Българската народна банка не разполага със свой банков клон в Пловдив. Последвалата Съединението Сръбско-българска война през ноември – декември 1885 г. и усилената дипломати-

ческа дейност на България за признаване на Съединението от страна на Великите сили (успешно завършена през април 1886 г. с подписването на т. нар. Топханенски акт), затрудняват бързото откриване на клон на банката в Пловдив. Този клон е открит едва през лятото на 1886 г.

№ 115

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА ДЖИРОСВАНЕ НА ЕДИН СЪКРОВИЩЕН БОН ЗА 120 000 ЛЕВА НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ, ЗА ПРОВЕРКА НА ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ НА ШУМЕНСКОТО ТЪРГОВСКО ДРУЖЕСТВО (ДЛЪЖНИК НА БАНКАТА) И ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ВЗАИМНИТЕ ЛИХВИ С ЧУЖДЕСТРАННИ КОРЕСПОНДЕНТИ

София, 26 ноември 1886 г.

Протокол № 50

Заседание от 26 Ноемврий 1886 г.

Присъствували: Д. Попов, М. Тенев, Ив. Бракалов, С. Караджов и С. Панчов

1. Прочете се писмото от Министерството на финансите с дата 25 Ноемврий т. г. под № 57526, с което се предлага на Банката да джироса един съкровищен бон, издаден на заповед на фабриката „С. Епнер“ в Ландесхут за 120 000 лева златни, с падеж 27 Май 1887 г., а с лихвата заедно 123 600 лева зл[атни]. Съветът се произнесе да джироса Банката въпросния бон, съгласно закона от 6 Септемврий 1886 г., но в същото време постанови да се донесе до сведението на Министерството, че Банката не ще може да гарантира за напред за правителството, освен за една сума не по-голяма от 180 000 лева. Тъй щото, като се вземе предвид, че Банката е отпуснала вече на правителството 200 000 лева срещу съкровищен бон и сега гарантира пак за 120 000 лева, то максималният размер, който Съветът е намерил за възможно да ангажира на разположение на правителството срещу съкровищни бонове, възлиза всичко на 500 000 лева.

2. Съгласно с една телеграма от директора на Варненския Клон от днес, с която той съобщава в Централното Управление на Банката, че търговските работи на Шуменското Дружество, което дължи на Клона 50 000 лева, не отивали добре, разрешава се на директора да отиде в Шумен, за да изучи на място истинското положение на това Дружество, и в особености на някои негови членове.

[...]

4. Въз основание на чл. 79 от Устава на Банката, Съветът прие да се заведат от 1-й Януарий идущата година лихвенни сметки с долупоменатите [чужде]странни кореспонденти на Банката в следуюция размер:

а) с В. Рашеева¹ и Син в Одеса взаимната лихва да бъде по 1%.

б) с Евлогий Георгиев в Букурещ взаимната лихва да бъде за Банката 4%, за него 5%, или пък 5% за Банката, а 6% за него.

в) с Бр[атя] Паница² в[ъв] Виена да се води и за напред безлихвенна текуща сметка, тъй като условието да тегли Банката срещу тях винаги книжни флорини никак не е в интереса на последнята.

*С. Караджов
М. Тенев
Ив. Бракалов
Д. Попов
С. Панчов*

ЦДА, ф. 285К, оп. 1, а. е. 4, л. 31 – 32. Оригинал. Ръкопис.

1. Васил Николаевич Рашеев (около 1821, Габрово – 1907). Учи в Ришельовския лицей в Одеса. Създава търговска фирма в Одеса и поддържа търговски връзки с Букурещ, Цариград, Италия и др. Един от основателите е и член на Одеското българско настоятелство и на Българското книжовно дружество. След Освобождението основава търговска кантора в Русе. Един от инициаторите е за създаване на Руско-българска банка (като акционерно дружество) през 1896 г., но този проект не е осъществен.

2. Много известна търговска фирма във Виена. Един от нейните основатели е Сава Паница, завършил френския католически лицей Бебек в Цариград. С. Паница е между основателите на просветни и благотворителни дружества. Неговият син Евстати Паница след Освобождението се занимава с банкерска дейност и участва в различни акционерни дружества в България.

№ 116

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА КРЕДИТА НА ШУМЕНСКОТО ТЪРГОВСКО ДРУЖЕСТВО ПОРАДИ ВЛОШЕНОТО МУ СТОПАНСКО И ФИНАНСОВО СЪСТОЯНИЕ

София, 8 декември 1886 г.

Протокол № 51

Заседание на 8-й Декемврий т. г.

Присъствували: Д. Попов, М. Тенев, Ив. Бракалов,
С. Караджов, С. Панчов и Ив. Андреев.

Решиха:

1. Прочете се рапорта на Директора на Варненския Банков Клон от 2 текущия Декемврий под № 2629 относително търговското положение на Шуменското Търговско дружество, което има да дава на Банката 50 000 лева, и тъй като от тоя рапорт се вижда, че положението на това дружество не стои добре, то се реши да се намали кредита до минимален размер, като се обърне внимание и на поръчителите.

2. В същото писмо се поменува, че Пивоварното Дружество „Радев, Бойчев и С-ие“ в Шумен не стояло добре; това дружество подало заявление да ипотектира

фабриката си за бира срещу дълга на одного от акционерите си Илия Маджарова, който дължи на Варненския клон 25 000 лева зл[атни], поръчителствувани от гореканзаната фирма. Но основание сведенията от горния рапорт и по причина на нередовност в документите, Съветът отказа да приеме фабриката в ипотека, и постанови да се искат парите.

3. След прочитание [на] писмото от Финансовото Министерство с дата 4 Декемврий т. г. под № 59906 касателно взетата от Управителния съвет мярка за изискувание от длъжниците на Банката 1/4 част от количествата, които имат да дават с[ъс]записи, реши се следующето:

Да се отговори г[осподи]ну Министру на финансите, че тая мярка се приспособява само за ония лица, които са в състояние да платят исканата от тях част, и че Съветът намира за нужно да се прилага и за напред по същия начин, сиреч без приетснение на длъжниците, по доброволно съгласие.

[. . .]

9. Пред вид на това, че банковият кореспондент в г[р.] Шумен, сиреч тамошното Търговско Дружество, даде на Банката неточни сведения по ипотеката на „Радев, Бойчев и С-ие“, а именно са оценили тяхната фабрика за бира за 40 000 лева, а според рапорта на директора на Клона тя не струвала даже 20 000 лева, а от друга страна, че членовете и на двете горни дружества са заинтересувани, следователно ще държат тайно от Банката истинското положение на такъв един длъжник, каквото е Търговското Д[ружест]во, което е истеглило 50 000 лева, и най-наподир пред вид злоупотреблението с името на Банката, което членовете на това Дружество си позволили да направят като са вземали от частни лица пари с лихва 6 % и са ги уверили, че поверените сумми са се пазили уж в Банката, Съветът прие решение, щото да се препоръчи на Варненския Банков Клон да замести Дружеството с друго някое благонадеж[д]но лице за кореспондент, което и да представи на утвърждение от Централното Седалище.

[. . .]

*Д. Попов
М. Тенев
С. Караджов
С. Панчов
Ив. Бракалов*

№ 117

**ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА
БАНКА ЗА ПРИЕМАНЕ ПРОЕКТОБЮДЖЕТА НА БАНКАТА ЗА 1887 г.***София, 30 декември 1886 г.***Протокол № 53**

Заседание на 30-й декемврий 1886 г.

Присъствували: Д. Попов, М. Тенев, Ив. Бракалов, С. Караджов и С. Панчов.

1-о. В днешното заседание Управителният съвет прегледа проекта на бюджета на Българската народна банка за 1887 година и го прие както следва:

а) разходите на Централното седалище по §1 за съдържание на личния състав възлизат на 110 420 лева; по §2 за възнаграждение членовете на Сконтовия комитет се предвидиха 5000 лева и по §§3 – 11, включително, за веществени разходи се разрешиха 33 500 лева, или всичко разходите в Централното седалище се възкачиха на 148 920 лева;

б) за съдържание на личния състав на Русенския банков клон:

по §1 се предвижда 34 420 лева; за възнаграждение членовете на Сконтовия комитет по §2 предвидиха се 4200 лева и за веществени разходи по §§3 – 10, включително, предвидиха се 6650 лева, или всичко в Русенския клон разреши се за разходи през 1887 г. 44 270 лева;

в) за съдържание на личния състав във Варненския банков клон по §1 се предвидиха 28 160 лева; за възнаграждение членовете на Сконтовия комитет по §2 предвидиха се 4200 [лева] и за веществени разходи по §§ 3 – 10, включително, 4500 лева или всичко 36 860 лева;

и г) за съдържание на личния състав в Пловдивския банков клон по §1 се предвидиха 32 360 лева; за възнаграждение членовете на Сконтовия комитет по §2 предвидиха се 4200 лева и за веществени разходи по §§3 – 10, включително, 3483 л[ева] [и] 50 ст. или всичко разходи за 45 043 л[ева] [и] 50 ст.

*Д. Попов
М. Тенев
Ив. Бракалов
С. Караджов
С. Панчов*

№ 118

**ПРАВИЛНИК ЗА ВЪТРЕШНИЯ РЕД И ЗА СЛУЖИТЕЛИТЕ В
БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА¹***София, 31 декември 1886 г.***ГЛАВА I****УПРАВИТЕЛЕН СЪВЕТ**

Чл. 1. Управителният Съвет заседава всяка седмица в понеделник.

Той се събира извънредно, когато Управителът намери за нужно, или когато двама Администратори го поискат.

Чл. 2. В заседанията на Управителния Съвет [в]зимат участие, с[ъс] съвещателен глас, по двама членове от Сконтовия Комитет, който е при централното седалище на Банката. Тия членове се взимат по азбучен ред на имената и се сменят всеки два месеца.

Предвиденото от чл. 91 на устава възнаграждение, по 7 лева на заседание, се дава на двамата членове от Сконтовия Комитет, които [в]зимат участие в заседанията на Управителния Съвет.

Чл. 3. Управителният Съвет се председателства от Управителя, или от някой заместник Администратор.

Заседанията се считат за законни, щом присъствуват в тях председателствующият, двама Администратори и един член от Сконтовия Комитет.

Ако ни един от двамата членове на Сконтовия Комитет, чийто ред е да заседават в Управителния Съвет, не може да дойде на някое от неговите заседания, то председателствующият може да викне друг някой член от комитета, като следва азбучния ред на имената им.

Чл. 4. Председателствующият туря на разискване въпросите, дава думата на членовете на съвета и събира гласовете, като почне от най-младия; той гласува последен.

Всичките Администратори са длъжни да гласуват.

Решенията стават по вишегласие.

При равногласие, гласът на председателствующия превишава.

Чл. 5. За разискванията и решаванията се държи кратък протокол, черновка на който се подписва в същото заседание от присъстващите. Ония, които не са съгласни с някое решение, могат да подпишат при особено мнение.

Особеното мнение трябва да се представи писмено, най-късно в три дни и се прилага при протокола.

Най-младият от Администраторите изпълнява длъжностите на секретар.

Чл. 6. На управителния съвет се възлагат:

- 1) въпросите, изброени в чл. 83 от устава на Банката;
- 2) предметите, с които го натоварва настоящият правилник: (чл. чл. 8, 10, 12, 15, 17, 21, 22, 37, 38, 43, 67, 83, 95, 96, 98, 108 и 126), и
- 3) длъжностите, които отпосле сам той може да си наложи.

ГЛАВА II

УПРАВИТЕЛ И АДМИНИСТРАТОРИ

Чл. 7. Всичките писма и документи, които по решението на Управителния Съвет трябва да носят подписа на Управителя, му се поднасят за подписване, след като се подпишат от Администратора, из чиито отдел те излизат.

Чл. 8. Управителят упражнява един непосредствен надзор връз всичките служещи на Банката и налага им по решението на Управителния Съвет наказанията, предвидени от закона за чиновниците, като долага за утвърждение на Министерството на Финансите в случаите, когато това утвърждение е нужно.

Чл. 9. В случай на отсъствие, Управителят предизвестява оня Администратор, който е назначен от Управителния Съвет за негов заместник (чл. 83 от устава на Банката).

Ако ще отсъствува за повече от три дена, той предизвестява писмено Управителния Съвет.

Чл. 10. Управителят, от как се допита до Управителния Съвет, [в]зема потребните мерки за пазенето на Банката.

В случай на пожар в Банката или близо до нея, както и в случай на събития от естество за туряне в опасност Банката, Управителят, Администраторът на касовия отдел и Касиерът, се уведомяват от дежурния разсилен, събират служещите на Банката и обаждат на местните власти, за да [в]земат нужните мерки.

Чл. 11. Администраторите помагат на Управителя в[ъв] воденето делата на Банката, като заседават в Управителния Съвет и заведват всякой от тях по един отдел.

Отделите се разпределят между Администраторите от Управителния Съвет.

Чл. 12. Служещите в отделите са турени под заповедите на надлежните Администратори. Тия последните приемат от Управителя съобщенията, назначени за служещите под тяхното ведомство.

Администраторите са длъжни да долагат на Управителния Съвет за всичките нередовности, намерени от тях в подведомствените тям отделения.

Чл. 13. Управителят, чрез един или двама Администратори, прави поне два пъти в годината обща проверка на отделите и клоновете на Банката.

Ни един Администратор не взема участие в проверката на своя отдел.

За проверката се съставява протокол в два екземпляра, един от който се поднася на Управителния Съвет.

ГЛАВА III

ОТДЕЛИ

Чл. 14. Централното седалище на Българската Народна Банка има четири отдела:

- 1) Ипотечен отдел;
- 2) Сконтов отдел;
- 3) Касов отдел, и

4) Счетен отдел, в който влиза секретарията, счетоводството, инспекцията на клоновете и контрола на банкнотите.

Чл. 15. Всеки отдел има за началник един Администратор.

В случай на отсъствие Администраторът се замества от друг Администратор, или от някой чиновник в отдела, според решението на Управителния Съвет.

І. ИПОТЕЧЕН ОТДЕЛ

Чл. 16. Ипотечният отдел се занимава с[ъс] следующите [дейности]:

а) даване на заем пари под залог на недвижими имоти. Оценение на тия имоти. Кореспонденция с Оценителните Комисии. Ипотекиране и вдигане на ипотека-та. Продажба на имотите на неизправните длъжници. Надзор върху ипотекираните имоти и водене спомагателните книги по операциите на поменатия отдел;

б) даване на заем пари и отваряне на текущи сметки под залог на: а) стоки; б) лихвоносни ефекти, ценни книги, коносаменти и товарителници, и в) скъпоценни метали в кюлче или пари и др. скъпоценни вещи. Оценение на залозите. Продажби на залозите на неизправните длъжници.

в) даване заеми на окръжия, общини и земеделчески каси.

Чл. 17. Администраторът, началник на тоя отдел, е и председател на Оценителната Комисия, избрана за столицата и нейната околия.

В случай на някое препятствие, той се замества от чиновника, който е назначен за тая цел от Управителния Съвет.

Чл. 18. Щом направи някой заем на частно лице, било под ипотека или залог, Ипотечният отдел е длъжен еженеделно да съобщава за това на скontoвия отдел, ако заемателят се намира в района на централното седалище на Банката, или [на] надлежащия клон, ако той се намира вън от тоя район.

Изключение се прави само за заеми под залог на скъпоценни вещи.

Чл. 19. Срещу вложените в Банката залози (лихвоносни ефекти и скъпоценни метали или вещи) Ипотечният отдел издава свидетелства, които се подписват от Администратора, началник на отдела и от касиера, който е длъжен преди да подпише, да провери залога и да го прибере в особ[е]ната за тая цел каса.

Чл. 20. На края на всеки месец началникът на ипотечния отдел съобщава на надлежащите uzдравителни дружества² списък на uzдравените при тях сгради, които съ се ипотекирали при Банката и им напомнюва, че Банката е готова да плати едногодишна uzдравителна такса на оня притежател, който не се погрижи да я внесе сам о време.

Чл. 21. Администраторът, началник на ипотечния отдел, разглежда заявленията за продължение сроковете на ипотечните заеми, заемите на Земеделческите Каси, Общинските Управления и Окръжните Съвети, и ако имота не е претърпял обезценение, след като се разреши в Управителния Съвет, той продължава срока съгласно чл. 22 от ипотечния правилник.

Чл. 22. Ипотечния[т] отдел, посредством оценителните комисии, проверява ежегодно състоянието на заложените имоти, и долага за резултатите в Управителния Съвет.

ІІ. СКОНТОВ ОТДЕЛ

Чл. 23. Скontoвият отдел се занимава с[ъс] следващото:

а) сконтване полици, записи и други срочни обвезателства. Държане кредит-

ните списъци. Портфейл³. Предаване на касовия отдел полиците с пристигнал падеж. Приемане от касовия отдел протестираните полици. Статистика на приетите, отхвърлените и протестираните полици;

б) скотиране на държавни бонове и даване в заем пари на държавата срещу тия бонове. Определение количеството на боновете, което може да се приеме за скотиране или под залог;

в) отваряне специални текущи сметки срещу гаранция на два подписа.

Чл. 24. Скотовият отдел особено е натоварен:

1) да приема заявленията за скотиране на полици и пр., както и заявления за отваряне специални текущи сметки;

2) да преглежда, дали представените полици отговарят на условията, изисквани от чл. 65 на устава;

3) да съставлява списък на заявленията за всяко заседание на скотовия Комитет;

4) да дава бележки в тоя списък за преките и непреки задължения на подписаните в полиците според кредитните списъци;

5) да държи, чрез един свой чиновник, протокола на скотовия комитет.

Чл. 25. За неприетите заявления се съобщава на заявителите от скотовия отдел.

Скотовият отдел прави бележки за приетите заявления, на основание на които бележки полиците се плащат или продължават. Ако при заявлението е имало полици, те се повръщат.

Чл. 26. Скотовият отдел приема всякой ден от касата новоскотираните полици. Тъй също той приема чрез секретариата всичките представени за скотиране полици, получени чрез пощата, в деня на техното пристигане или най-късно до след пладне следващия ден.

Чл. 27. Скотовият отдел вписва в книгите си приетите полици, нарежда ги според подписите им, най-късно един ден подир постъпването им и ги прибира в портфейла, който се пази в безопасен от огън ковчег, в[ъв] влагалището на Банката.

Ключовете на портфейла се държат от началника на отдела.

Чл. 28. Портфейлът се проверява поне два пъти в годината, според начина, определен от чл. 13.

Чл. 29. Началникът на скотовия отдел предава на касиера всеки 7 дена, а именно на 1, 8, 15 и 23 число, записите, които са за събиране в София.

Той предава на секретарията о време, ония, които са за събиране вън от столицата.

Протестираните полици, веднага подир постъпването им, се връщат на скотовия отдел, който се грижи за тяхното незабавно събиране.

Чл. 30. Ако протестираните полици не би се събрали по доброволен начин от издателите или поръчителите, Скотовият отдел се грижи за преследването на едните и другите пред съдилището, като се споразумява за това с банковия адвокат и като наблюдава заедно с него за хода на процесите.

Чл. 31. Скотовият отдел следи за лицата, обявени от съдилищата за несъстоятелни, като им държи особен регистър и се грижи за разчистване [в]земане-дава-

нията по начина, определен от чл. 69 на устава.

III. КАСОВ ОТДЕЛ

Чл. 32. Касовият отдел се занимава с[ъс] следващото:

а) приемане пари в текущи сметки. Приемане влогове лихвени и безлихвени. Приемане с лихва съдебни и други правителствени влогове, както и капиталите на пощенските спестителни каси. Облигации, издавани от Банката на основание чл. 32 от устава;

б) събиране местни и чуждестранни полици.

Пращане за протестиране на неплатените полици. Издаване чекове за препращане суми вътре в Княжеството или вън от границите му. Отваряне подписки на държавни или обществени заеми. Купуване и продаване скъпоценни метали и полици. Купуване и продаване на лихвени ефекти. Приемане за пазене на разни залози. Приемане на кауции⁴ и издаване удостоверения;

в) проверка на бележките, издавани срещу касата от разните отделы. Изпълнение на тия бележки. Разменяване на банкноти срещу злато. Купуване и продаване разни монети. Пращане пари вън. Събиране пари от вън. Изпълнение бюджета на Банката.

Чл. 33. Съкровището на Българската Народна Банка се намира под ведомството на касовия отдел.

То се подразделя на две каси:

1) служебната, в която се държат всичките пари, необходими за всекидневните операции, ключът на която се намира у Касиера, и

2) запасната, в която се пазят всичките суми, които не са нужни за всекидневните операции, и която има два ключа, единият от които се държи от управителя на Банката, а другият от надлежния Администратор – началник на касовия отдел.

Ковчезите и на двете каси се държат в[ъв] влагалището на Банката. Вратата на това влагалище се отварят с два ключа, единият от които се държи от надлежния Администратор, а другият – от касиера.

Чл. 34. Всяко внасяне в или изнасяне из запасната каса се констатира чрез записване в една книга, която се подписва от Управителя, надлежния Администратор и Касиера.

Чл. 35. Касиерът е отговорен пред Банката, както за парите в служебната каса, тъй и за другите ценности, които се въвеждат нему, като: залозите, депозитите, записите за събиране и пр.

Под негово ведомство и по негова препоръка се назначава един подкасиер, за когото той отговаря. Подкасиерът полага определената за длъжността гаранция.

Чл. 36. В случай [на] отсъствие на касиера, замества го подкасиерът.

Както предаването, тъй и приемането надире на касата, се констатира с протокол, подписан от страните, в който се излага положението на касата, залозите и депозитите.

Чл. 37. В случай [на] отсъствие на Подкасиера, Управителният Съвет определя наместника му по предложение на Касиера.

Чл. 38. Началникът на Касовия отдел е длъжен да проверява служебната каса поне един път всяка неделя.

При най-малката разлика между книгите и касата, той е длъжен да доложи на Управителния Съвет за сведение или надлежно разпореждане.

Чл. 39. Цялото съкровище, както и касата на залозите и депозитите, се проверяват поне два пъти в годината, според начина, определен в чл. 13.

Не е позволено на касата да брои или приема пари без бележки или чекове, [не]визирани от надлежните банкови чиновници.

Чл. 40. Всички бележки, съставлявани от разните отдели за банковите операции, се проверяват от проверителя, преди да са предадени на Касиера за приемане или плащане пари.

Проверителят е отговорен за всички загуби на Банката, които би произлезли от невнимателното проверяване на бележките или други документи.

IV. СЧЕТЕН ОТДЕЛ

Чл. 41. Счетният отдел обема секретарията, счетоводството, инспекцията на клоновете и контрола на банкнотите, и се занимава с[ъс] следващото:

А. Секретарият.

Кореспонденция. Разпределяне между разните отдели на писмата и разни пратки. Входящи и изходящи дневници. Съобщаване на отделите и клоновете, решенията на Управителния Съвет. Извлечение из кореспонденцията за съобщаване на счетоводството. Личен състав на Банката и клоновете. Полици за инкасиране. Визиране разноските на Банката. Пазене банковата архива. Грижата за инкасиране чуждите полици. Заведване канцеларските материяли, осветлението и отоплението на банковото помещение и движимите имоти.

Б. Счетоводство.

Съсредоточаване операциите от разните отдели на Банката. Държане на наръчника, журнала⁵ и главната книга. Държане текущите сметки с правителството и кореспондентите на Банката. Вадене дневните, неделните и годишните равностметки. Съставяне на годишните сравнителни таблици. Проверяване сметките на клоновете. Инспекция на клоновете.

В. Банкноти.

Счетоводството на банкнотите. Приемане и проверяване на печатаните банкноти. Предаване банкнотите на служащия, натоварен с удряне на подписите. Приемане банкнотите от казания служащ и проверяване. Предаване банкнотите на касовия отдел и съставяне нуждний протокол. Приемане от касовия отдел банкнотите, назначени за унищожаване. Унищожаване и нареждане на унищожените банкноти. Пазене на неподписаните и унищожени банкноти.

Секция I. Секретарият.

Чл. 42. Независимо от изложеното в чл. 41 буква А Секретариятът извършва и всичките други работи, които не влизат в длъжността на другите отдели.

Чл. 43. На края на всеко шестмесечие Началникът на секретарията предава на Управителния Съвет сметката за разноските, сторени на основание бюджета. Той показва излишека, или недостига на някои кредити и, когато стане нужда, иска разрешението на съвета в случаите, предвидени от алинея к, чл. 83 от устава.

Чл. 44. За всеки разход Секретариятът издава платежни заповеди, които се подписват от Управителя и Началника на секретарията.

Всяка сметка или разписка трябва да е заверена от надлежния Администратор.

Чл. 45. Секретариятът предава на Администраторите извлечения от ония решения на Управителния Съвет, които се касаят до техните отдели.

За получаванieto на тези извлечения, те се разписват в особени книги.

Чл. 46. Всички получавани в Банката книжа и ценности се разпечатват от Управителя или упълномощеното от него лице, и след като се постави нуждната според съдържанието резолюция, предават се за записване в[ъв] „входящия дневник“. В[ъв] входящия дневник се записва порядния номер, денят на приемането, датата и номера на полученото писмо, и учреждението или лицето, което го препраща.

Върху записаното писмо се поставя порядния номер на дневника.

Чл. 47. Записаните писма, ценности и пр. се разпределят по отделите, които съставят отговора им, ако изискват подобен, или [се]отбелязват, [за] да се отнесат до надлежното дело, след което се предават на лицето, което реди и съхранява архивата на Банката. Отговорите на писмата се приготвяват и изпращат с първа поща, ако съдържанието на писмото не изисква особени справки и дълги изложения.

За писмата, имеющи особена важност, приготвяват се предварително черновки, които се поднасят на Управителя за одобрение. Предаването в отделите на ценности, постъпили в секретарията, както и приемането в секретарията на ефектите, или ценностите, които се изпращат вън, се констатирват ежедневно чрез листове, визирани от надлежните Администратори.

Чл. 48. Ни едно писмо не може да се отнесе в делото преди надлежният Началник или Секретар да е поставил върху него забележка „към делото“, която забележка да е подписана от него.

Чл. 49. Всички изходящи от Банката писма, ведомости и други подобни книжа, се подписват от Управителя и надлежния Администратор; телеграмите се подписват или визират само от Управителя или заместника му.

Чл. 50. Изпращаните писма се записват в изходящия дневник на Банката, в който се отбелязва порядния[т] номер, дата на изпращането, учреждението или лицето, до което се изпращат. Датата и порядния[т] номер, под който е записано писмото в дневника, се поставят и върху самото писмо в определеното за това място, както и върху писмото, което [е] предмет на отговора.

Чл. 51. Писмата, телеграмите, известията, балансите и пр. на Банката, се копират в особ[е]ни книги.

Чл. 52. Архиварът, който държи изходящия и входящия дневници, и съхранява архивите, е обязан да проверява всяка седмица, дали предадените писма в отделите за отговор, му са повърнати изпълнени.

Чл. 53. Постъпающите писма, които идат от същото учреждение и имат еднакво съдържание, се събират в едно и също дело.

Чл. 54. Преписката, която по съдържанието и по важността си не заслужава да ѝ се състави особ[е]но дело, се събира в едно дело под заглавие „разна преписка“.

Чл. 55. Всичката кореспонденция, телеграфна, писмовна, парична или поси-
лочна⁶, която Банката испраща в Княжеството, се пренася даром по пощата и телеграфа, съгласно с узаконенията на телеграфо-пощенското управление.

На всичката предавана по пощата и телеграфа кореспонденция, Банката трябва да прилага печата си.

Чл. 56. Когато Банката изпраща до частни лица писма, телеграми или други пратки, които се отнасят до техния частен интерес, то на плика се забелязват думите „да се таксува“ и следуемите такси се вземат от получателите в обикновен размер.

Чл. 57. Писмата и пратките без обявена ценност се изпращат по пощата, като се разпише получающийт ги пощенски чиновник в разсилната книга на Банката.

Чл. 58. За изпращаните от Банката по пощата суми и ценности пощенските писалища издават надлежните квитанции.

Чл. 59. Лицето, което ще получава кореспонденцията на Банката от пощата, трябва да е снабдено с нуждната довереност, съставена в два екземпляра, от които единът се пази в пощенското писалище, а другият[т] носи опълномощеното лице, за да го представи при всяко поискване. Довереностите могат да бъдат или за всички или само за някои видове кореспонденции.

Чл. 60. Строго е запретиено на служащите в Банката да включват в банковата кореспонденция и частни писма.

Нарушителите се наказват според закона.

Чл. 61. Чиновникът, който е натоварен с грижата за инкасирането на чуждите полици, се намира под ведомството на Секретарията и се ръководи от долуизложените указания.

Чл. 62. Като пристигнат с пощата, писмата, които ги придружават, се регистрират и предават на Секретаря, а полиците се отделят и връчват на специалния чиновник.

Чл. 63. Полиците се записват в общия регистър, съставя им се опис и софийските се предават на касиера за инкасиране, а ония за провинциалните градове се препращат на кореспондентите чрез Секретаря. За едните и другите чиновникът прави формени бележки, които предава на счетоводството. Бележките за предаваните на касиера и секретаря полици се подписват от последните.

Чл. 64. Преди да се предадат софийските полици на касиера, чиновникът изпраща на издателите призовки, с които ги приканва да се яват на падежа, да заплатят сумите и си приберат полиците. Призовките се записват в особена разсилна книга, дето се разписват лицата за получаването им. Чиновникът съставлява бележките за всичките изплащани полици в София, приготвява деконтите⁷ за инкасираните през всеки ден полици още в същия ден и ги предава заедно с чековете на проверителя, който е длъжен да ги провери и повърне на чиновника най-късно до пладне на следващия ден; чиновникът ги предава незабавно Секретарю за изпращане по принадлежност. При съставянето на деконтите, чиновникът взима в[ъв] внимание всички права и разноски, които Банката е останала да взема от клиента за инкасиране на по-предишните полици.

Чл. 65. Всичките неизплатени на падежа полици се предават от Касиера на чиновника, протестирани по установения ред, за повръщане на банковите клиенти, придружени от сметка за направените по протеста разноски и следуемите се права на Банката.

Чл. 66. За всички събрани и ремитирани⁸, също и за всички повърнати незаплатени полици, протестирани или не, се прави забележка в общия регистър срещу

всяка полица.

Сведенията за забележките относително полиците, които са препратени за събиране на кореспондентите, се извличат от писмата на последните; а сведенията относително полиците, на които издателите са в столицата, се извличат от бележките, ако са инкасирани. Полиците, които не са изплатени на срока и трябва да се повърнат на клиентите, потестирани или не, се предават от Касиера на чиновника, който след като направи нуждните бележки в общия регистър, предава ги на Секретаря за изпращане.

Секция II. Счетоводство.

Чл. 67. Управителният Съвет определя числото и формата на главните и второстепенни книги; никакво променение не може да стане без негово одобрение.

Чл. 68. Касовата книга, журнала и главната книга на Банката, се заверяват и подпечатват от Финансовото Министерство; а ония на клоновете – от местния окръжен управител.

Чл. 69. За всички операции на Банката се съставляват от отделите бележки, на основание на които се минават операциите в журнала, главната и спомагателните книги. Изключение се прави за чековете, издавани от имеющите текущи сметки в Банката, и за чековете, издавани от банковите клонове и кореспондентите (освен ако чековете на кореспондентите са издадени в чужди монети), които се плащат от Касиера и минават по книгите без бележки.

Бележките трябва да се пишат ясно и без замацване или стъргане.

Чл. 70. Всички задържани от Касиера бележки, по които той извършва приходите и разходите си, се предават на счетоводството два пъти в деня, а именно: на 2 часа после пладне и след преустановяването на занятията. Бележките се предават с писъмце, в което се означават количеството и номерата им.

Писъмцето се приготвя в два екземпляра, от които единият се повръща на Касиера, след като Счетоводителят или помощникът му се е разписал за получаването на бележките.

Чл. 71. Съставените от отделите бележки, които не минават през Касиера, се предават направо в счетоводството, след като се проверят от Проверителя на сметките.

Чл. 72. На основание получените бележки, счетоводството минава в наръчници всички извършени през деня операции, а след като наръчника се провери с приходните и разходните документи, операциите се пренасят в журнала и главната книга.

Чл. 73. Ежедневните операции се записват по установения ред в журнала и прекарват в главната книга най-късно до вечерта на следващия ден. Никакви поправки, стъргания или заличавания не се позволяват в журнала и главната книга. Всяка допусната погрешка се изправя чрез противна бележка.

Чл. 74. Счетоводството е длъжно да сравнява всяка седмица, а особено при извличането на месечния баланс, положението на сметките от главната си книга с[ъс] спомагателните книги на отделите. За тая цел отделите изпращат периодически в счетоводството следващите сведения;

а) всяка вечер общите сумми на ежедневните приходи и разходи, извършени от касата.

б) всяка седмица, в дните за които се вади баланса, наличността на банкнотите, златото и среброто в запасната и служебна каси. (Книжните иностранны монети се отнасят в златото, а медните в среброто). Записите, които са останали у Касиера незаплатени или непродължени; чуждите полици, които са останали у Касиера несъбрани;

в) ежемесечна бележка за положението на ипотечарните заеми, специалните текущи сметки, заемите на земеделческите каси и общинските управления.

Чл. 75. Всеки два дена счетоводството представлява на Управителя положението на сметките с външните кореспонденти на Банката.

Чл. 76. На 1, 8, 15 и 23 число то всеки месец счетоводството прави извлечение из главната книга за резултата от операциите на Банката до 7, 14, 22 и последния ден на месеца включително, и след като присъедини доставените телеграфически извлечения от клоновете, приготвя общия баланс на Банката. Препис от баланса се изпраща в администрацията на „Държавен Вестник“ за обнародване, и до Финансовото Министерство, до клоновете и всички банкови главни кореспонденти за сведение.

Чл. 77. На 30 юний и 31 декемврий, всички сметки в главната книга се приключват и шестмесечният баланс се изважда най-късно до 1 август и 1 февруарий.

На същата дата се приключват и текущите лихвени и безлихвени сметки на Банката, извлечение от които се изпраща на заинтересованите лица и учреждения най-късно до 20 юлий и 20 януарий.

Чл. 78. Най-късно до 1 февруарий, счетоводството приготвя приложенията, които трябва да придружават отчета на Банката до Финансовото Министерство за изтеклата година, а именно:

а) общия баланс на Банката за 31 декемврий изтеклата година.

б) обща ведомост за печалбите и загубите през цялата година с разчленение на банковите и на клоновете;

в) сравнителен баланс за последните две години;

г) сравнителна ведомост за печалбите и загубите през последните 2 години;

д) ведомост за движението на всички сметки от главната книга, съдържащи операциите на Банката и клоновете заедно;

е) сравнителна ведомост за движението на всички сметки от главната книга през последните две години.

Чл. 79. Щом се представи отчета на Финансовия Минист[ъ]р, един препис се предава веднага заедно с приложенията за напечатване и се изпраща на банковите кореспонденти. Отчетът се обнародва и в „Държавен Вестник“.

Чл. 80. Главния[т] Счетоводител е отговорен за точността на всичките пера, вписани в книгите на счетоводството и отнасящи се до общите операции на Банката.

Чл. 81. Всички забележки по операциите на Банката се пазят в особ[е]ни дуплапи⁹, под надзора на Главния Счетоводител, до като се прегледат от ревизионната комисия. След като се произнесе Финансовият Министър за правилността на представения отчет, бележките се предават на съхранение в архивата на Банката.

Чл. 82. Ни една бележка не може да се взема от отделите, било из счетоводството, било из архивата, след като са предадени там, до като надлежният Администратор не даде разписка за нея.

При повръщане на бележката, разписката се предава обратно.

Б. Инспекция на клоновете.

Чл. 83. Ревизуването на клоновете става поне един път през годината от Началника на Счетния отдел, или в случай на препятствие от негова страна, от един друг Администратор. В случай на крайна нужда Администраторът може да се замести и от други някой чиновник на Банката.

Извънредни ревизии може да се правят, когато Управителният съвет намери за нужно.

Инспекторът се снабдява с отворено писмо от управлението на Банката.

Независимо от инспекцията на Банката, Финансовото Министерство може да възлага проверката на клоновете и на особени депутати, съгласно с чл. 97 от устава.

Чл. 84. Инспекторът е длъжен да пристига в градовете, гдето са клоновете, с най-голяма тайна; да се явява веднага в помещението преди или след затварянето му и в присъствието на Директора и Касиера да запечата хранилището и касите, които са извън него.

Директорите на клоновете са длъжни, да указват съдействие на Инспектора и да турят на разположението му всичките регистри, дела и документи, за да може да констатира положението на клона.

Чл. 85. В случай ако Директорът или Касиерът на клона не се яви, след като му се извести, или ако се представи и упорствува да се запечатат касите и проверяват операциите, Инспекторът призовава местния Прокурор или в отсъствието му други някой чиновник от съдебната полиция, и в негово присъствие извършва проверката си, като съобщава за това телеграфически Управителю на Банката.

Чл. 86. Проверката на наличността и разните ценности трябва да се извършва в най-скоро време, и в присъствието на Касиера.

Чл. 87. Преди захващането на проверката, Инспекторът приключва касовата книга, резултатът се заверява от него и Касиера, и поисква, щото Касиера да му отговори писмено на следните въпроси:

- а) записани ли са всички приходи и разходи в касовата книга;
- б) всички прибрани на основание приходните документи суми или ценности внесени ли са в хранилището, и
- г) има ли и колко чужди пари или ценности в хранилището.

Чл. 88. Излишекът, който би се намерил при проверяването наличността, без да се знае от що произлиза, се отделя и оставя като депозит. Ако в продължение на 6 месеца Касиерът не докаже от где се образува излишека, се записва като печалба на клона.

Чл. 89. Ако при проверката се окаже липса на сума повече от двесте лева неоправдани и се поражда съмнение в злоупотреба, или се открие подлог¹⁰ в писането, или незаписване по книгите получените суми, или записани разноси повече, отколкото са били, както и погрешки в сбора на прихода в по-малко, Инспекторът констатира това в присъствието на Директора, съобщава телеграфически Управителю на Банката и иска нужните наставления.

Чл. 90. За всяка проверка Инспекторът съставя акт, в който означава, за кое време е проверил операциите на клона и в какво положение е намерил касата, сче-

товодството, деловодството и пр. на клона. Актът се приподписва от Директора и Касиера на клона. Ако последните има да направят някои забележки върху изложението на Инспектора, длъжни са да ги напишат върху самия акт, най-късно в разстояние на три дни. Инспекторът дава заключението си върху тия забележки. Актът се съставя в три екземпляра, от които единият остава в клона, вторият остава в Банката, а третият се препраща на Финансовия Министър.

Актът се представя Управителю на Банката, придружен от рапорт, в който Инспекторът излага мерките, които мисли за нужно да се вземат за подобрието на клоновете и за спазване еднообразността на действията в[ъв] всички [тях].

Чл. 91. В случай, че Директорът или Касиерът откаже да подпише акта, Инспекторът постъпва съгласно с чл. 85.

Чл. 92. Проверката на клоновете се заключава в следващото:

а) да се провери наличността на сумите и ценностите, и се сравни с касовата книга, монетаря¹¹ и главната книга;

б) да се разгледат шкантираните полици и записи, които се намират в портфейла и да се сравни резултата им с главната книга;

в) от подробното проверяване на всички операции по съставените бележки през няколко дни от всеки месец, да се увери Инспекторът за правилното съставяне бележките и за точното изпълнение на банковия устав и всички постановления на Управителния Съвет;

г) да се сравнят спомагателните книги с главната;

д) да се узнае не са ли превишени определените от сконтовия комитет кредити на всяко лице;

е) правилно ли са разходвани сумите по бюджета на клона;

ж) правилно ли е приспособяван законът за гербовия сбор върху полиците и записите, които клонът е сконтирал, и

з) правилно и на време ли се минават всички операции по книгите на счетоводството и съблюдава ли се изискуемата чистота и ясност в тях.

Секция III. Банкноти.

Чл. 93. Има четири категории банкноти: от 20, 50, 100 и 500 лева.

Величината на банкнотите е определена от Управителния Съвет на Банката, както следва:

а) банкноти от 20 лв. с 15 см. дължина и 10 см. широчина

б) „ „ 50 „ „ 15 „ „ „ 10 „ „

в) „ „ 100 „ „ 17 1/2 „ „ 11 „ „

г) „ „ 500 „ „ 19 „ „ „ 10 „ „

Чл. 94. Приготовлението на необходимата за банкнотите хартия, както и отпечатването им, се извършва в ония местни или иностранны заведения, които одобри Министърът на Финансите.

Чл. 95. Веднага след получаването на отпечатаните банкноти, Управителният Съвет назначава лица да ги проверяват и да съставят протокол за количеството им по категория; въз основа на тоя протокол записват се в особ[е]ния за това регистър и се затварят и пазят в определеното за тях място, под ключа на Управителя и Администратора на счетния отдел, до когато стане нужда да се поставят върху им

предвидените в тях подписи.

Чл. 96. Банкнотите носят подписа на Управителя и Касиера. Подписването им се извършва посредством особена машина в присъствието на назначеното от Управителния Съвет лице, под надзора на Касиера.

Чл. 97. Определените за подписване (грифование) банкноти се предават на назначеното лице, след като се запише количеството и номерата им в особ[е]ния за това регистър и се разпише то за получаването им. Грифачът¹² получава от лицето чистите банкноти и му ги повръща обратно нагрифовани под брой.

Чл. 98. Всички нагрифовани банкноти се предават от поменатото лице на назначените от Управителния Съвет двама от служащите в Банката, които едно след друго проверяват порядния им номер да не е побъркан, грифването дали се е извършило добре, дали няма някои повредени и пр., и като ги отделят по 100 парчета, свързват ги в пакети по 1000 банкноти и означават върху всеки пакет деня на проверката, количеството на банкнотите, номера им и се подписват. Повредените при грифването банкноти, а също и ония, на които номерата са погрешени, се отделят на страна, описват се в[ъв] ведомост и се предават отделно заедно с[ъс] здравите, които се записват в общия регистър. Независимо от общия регистър натовареното с надзора за грифването лице държи бележна книжка, в която означава всички получавани и повръщани банкноти; за приемането на грифованите се разписва, който ги получава, в определеното място на тая книжка.

Чл. 99. Негодните за обращение банкноти се пробиват с един щемпел, който носи думата „Повредени“.

Чл. 100. Натовареното с надзора при грифването лице, както и натоварените с проверката на грифованите банкноти, отговарят за загубените или оказавшите се отпосле липси в пакетите.

Чл. 101. Грифованите банкноти се внасят направо в запасната каса. За това внасяне се съставя протокол, в който се означава денят на внасянето, количеството по всяка категория и номерата на банкнотите. В протокола се означава и числото и номерата на проверените банкноти. Протоколът се подписва от Управителя, Началника на касовия отдел, Касиера и чиновника на грифоването. Банкнотите се записват в специалния регистър, а в същото време се съставя бележка, на основание [на] която счетоводството ги записва в книгите на Банката.

Чл. 102. Касиерът записва на приход в касовата си книга, всички получавани от него банкноти за пуцане в обращение. Ако стане нужда да изпрати част от тях на някой от клоновете, заминава¹³ изпращаните количества на разход, като се съставя за тая операция бележка, на основание на която счетоводството заверява сметката на касата в главната книга, а задължава сметката на надлежния банков клон.

Чл. 103. Скъсаните банкноти се заменят с други, или се заплащат напълно в злато, щом те представляват парче по-голямо от половината, или отделни малки парчета, които съставляват част от банкнотата, по-голяма от половината. В единия и в другия случай номерът на банкнотата трябва да е спасен напълно. Не се дава никакво обезщетение за изгубени, или унищожени банкноти.

Чл. 104. Всички скъсани, оцапани или повредени банкноти, представени в Банката или клоновете за платки или размяна, се задържат от Касиерите, без да се пуцат вече в обращение. Подобни банкноти се събират в[ъв] връзки от по 100 пар-

чета по всяка категория; а десет подобни връзки се свързват в пакети по 1000.

Чл. 105. Събраните по този начин нездрави банкноти от клоновете се изпращат на Банката, при особена ведомост, като заверят касата си, а задължат сметката на Банката. Щом ги получи банковият Касиер, п[р]оверява ги и записва в касата си, след което ги предава наредени по номер, в отдела на Счетоводството, да ги съхранява до като се реши унищожението им. За предаването на подобни банкноти се съставлява протокол след като се проверят от един чиновник на Счетоводството в присъствието на представител от касовия отдел. Протоколът се подписва от поменатите две лица. Както за получените от клоновете нездрави банкноти, тъй и за предаваните от Касиера за унищожение, се съставляват бележки, на основание [на] които Счетоводството минава операциите по книгите си.

Чл. 106. Предназначените за унищожение банкноти се пронизват от Касиера, преди предаването им в Счетоводството, посредством един металически щемпел, който отпечатва върху им думата „унищожена“.

Чл. 107. В Банката се приготвя един контролен регистър, в който са отпечатани наред всички номера на съществуващите банкноти. Всеки номер има отделна преградка, която остава бяла и свободна, до когато банкнотата е в обращение. При всяко унищожаване на банкноти един от служащите на Банката отбелязва чрез особен щемпел в праздната преградка, която е оставена до всеки номер в регист[ъ]ра, годината, месецът и денът, когато банкнотата е унищожена и изтеглена от обращение, а следователно, ако би се появила отпосле някоя банкнота под същия номер, трябва да се дири, да ли не е извършена някоя погрешка или фалсификация. Бележките в контролния регистър трябва да се щемпелират много внимателно и да се проверяват после от второ лице, за да не би се направило погрешно бележка на някоя неизтеглена банкнота.

Чл. 108. След като се отбележат изтегляваните банкноти в контролния регистър, проверяват се за последен път да не би някоя да се е изгубила и се предават Администратору на счетоводството за влагането им в особени каси. Поменатите се пазят в касите под ключа на Администратора и Управителя докато управителният съвет постанови окончателното им унищожение чрез изгаряне.

Чл. 109. Изгарянето става след пет години от като банкнотите съ изтеглени от обращение, в присъствието на комисията, състояща от предвидените в чл. 97 от устава депутати, от Управителя, Администратора на касовия отдел и Администратора на счетоводството; за изгарянето на банкнотите се съставлява акт, от който един екземпляр се изпраща в Министерството, един остава в архивите на Банката и един се предава Администратору на счетоводството, за да му служи за оправдание.

Чл. 110. Контролният регист[ъ]р, за който се говори в чл. чл. 107 и 108 ще се въведе, след като се пуснат в обращение окончателните банкноти на Банката.

ГЛАВА IV

КЛОНОВЕ

Чл. 111. Клоновете вършат всичките операции на Банката с изключение на ипотечните [заеми] и заемите на окръжия, общини и земеделчески каси. Членове 7, 8, 10, 12, 34, 35, 39, 40, 42, 44, 46 до 60, 67 до 74, 77, 80, 81, 82, 124 до 134 от настоящия правилник се отнася[т] и до клоновете, до колкото те могат да се приложат на тяхното устройство.

Чл. 112. Клоновете се управляват от Директори, подпомогнати от четир[и]ма началници на отделенията, а именно: Контрольора, Счетоводителя, Касиера и Секретаря.

Чл. 113. За Директори на клоновете не могат да се назначават лица, които са сродници до четвърти пояс на Управителя или Администраторите.

Баща и син, тъст и зет, чичо и племенници, братя, баджанаци и шуреи, не могат да бъдат същевременно служещи в един и същи клон.

Чл. 114. В случай на отсъствие на Директора, замества го Контрольорът.

Ако и Контрольорът отсъствува, управлението се води от оня из Началниците на отделенията, който се назначава от Управителния Съвет на Банката.

Чл. 115. Контрольорът подписва всичките писма, които излизат от Банката, с изключение на означените в чл. 117.

Той контролира всичките бележки, издадени от Счетоводителя и визира всичките разходни документи на клона.

Той държи потрфейла. Кредитните списъци се държат от Контрольора под надзора на Директора.

Чл. 116. Счетоводителят издава всичките бележки и държи както главната, тъй и спомагателните книги.

Чл. 117. Касиерът държи касата и отнасящите се до нея книги. Той подписва разписките за внесените в Банката пари или ценности, а приподписва заедно с Директора всичките чекове и парични искания, теглени от клона срещу вътрешни или външни кореспонденти.

Касиерът държи всичките заложили или депозирани ценности.

Той отговаря за всичките загубени пари и ценности.

Чл. 118. Секретарят държи кореспонденцията и архивата на клона.

Чл. 119. В случай на отсъствие на някой Началник на отдела, той се замества от оня чиновник, който се назначи от Директора.

Изключение се прави за Касиера, който назначава сам с[ъс] съгласието на Директора своят наместник и отговаря за него.

Чл. 120. Съкровището на всякой клон се подразделя на две каси:

а) служебната, в която се държат всичките пари, необходими за всекидневните операции, и ключът за която се намира у Касиера;

б) запасната, в която се пазят всичките суми, които не са нужни за всекидневните операции, и която има два ключа, единият от които се държи от Директора, а другият от Контрольора.

Ковчезите и на двете каси се помещават в[ъв] влагалището на клона. Вратата на влагалището се отварят с три ключа, единият от които се държи от Директора, вторият – от Контрольора, а третият – от Касиера.

Чл. 121. Директорът е длъжен, поне един път в месеца, в присъствието на Контрольора, да проверява касата както и всичките заложили или депозирани ценности, които се намират у Касиера.

Проверката се констатира с протокол в два екземпляра, единият от които се праща на централното седалище, а другият остава в клона.

Чл. 122. За 7, 14, 22 [число]и края на всеки месец клоновете изпращат телеграфически своя баланс на Банката в София, най-късно до вечерта на следующия

ден. Същевременно те пращат и по пощата същия баланс по установения формуляр.

Чл. 123. В края на всеки шест месеца, клоновете пращат на Банката в София:

- 1) списък на заемите под залог;
- 2) положението на кредитните списъци (кому какъв кредит е отворен и за колко се е задължил било по полици, било по специални текущи сметки).

ГЛАВА V

ЛИЧЕН СЪСТАВ

Чл. 124. За да постъпи някой в Българската Народна Банка, трябва да е българин, да има поне 21 години с изключение на настоящите служачи и да е свършил *Търговско училище* или *Гимназия*. Последното условие не се изисква от бройците и разсилните.

Чл. 125. Йерархическият ред на службите се определя както следва:

- а) Управител;
- б) Администратори;
- в) Директори на клонове;
- г) Касиер, Секретар, Счетоводител, Проверител в централното седалище, Началници на отделенията в клоновете;
- д) Помощници-касиери, Помощници-счетоводители, Помощници-секретари и Книговодители I клас в централното седалище;
- е) Книговодители II клас, Писари и Архивари I клас;
- ж) Писари и Архивари II клас;
- з) Събирачи на полици (encaisseurs);
- и) Разсилни.

Чл. 126. Ни един служащ не може да бъде повишен, без да е служил поне две години в една служба, освен в случаите, гдето интересите на Банката изискват едно изключение.

В такива случаи решението на Управителния Съвет трябва да е мотивирано.

Чл. 127. Обикновеното повишение става по съображение на старшинството, достойнство, усърдие и поведение.

Старши в един клас се счита оня, който е постъпил най-напред.

В случай на едновременно постъпване в същи клас, гледа се кой служащ е по-напред влязъл в Банката.

Чл. 128. Служащите на Банката имат всичките права и длъжности на държавните чиновници, както те са определени в закона за чиновниците.

Един особен правилник ще определи пенсиите на служащите в Банката, на основание началата, които ще бъдат приети в закона за пенсиите на държавните чиновници.

Чл. 129. Всичките служащи на Банката са длъжни да се намират на работата си в присъствените дни от 9 до 12 часа и от 2 до 6 часа после пладне и да се не отстраняват без разрешението на Управителя или техния Началник-администратор.

В случай на неотлагаема нужда служащите могат да се задържат и по-късно,

и да им се дава работа за дома.

Въобще ни един от служащите не може да напусне учреждението, дори и по-дир 6 часа, до като не свърши всичко, относящо се до неговата пряма обязаност в отношение на дневните операции.

Началниците може да приканват служащите на занятие и в неприсъствени дни, когато интересите на Банката го изискват.

Чл. 130. През всичкото време за занятие, служащите са длъжни да се занимават само с възложените тям дела. Всякакви разходки, разговори не относящи се до работите на Банката, както и четенето вестници или книги, се запрещава абсолютно.

Чл. 131. Служащите трябва да полагат особени старания за спазване интересите на Банката и да се отнасят към възложените тям длъжности като с[ъс] свои собствени дела.

Чл. 132. Служащите трябва да се отнасят към публиката с най-голяма вежливост и с готовност да изпълняват законните ѝ искания.

Чл. 133. Никой от служащите, освен Касиера и Анкесъорите, не смее да събира пари.

Чл. 134. С ония служащи, които нарушават постановленията на настоящия правилник, ще се постъпва съгласно с членове 47 и 48 от „закона за чиновниците“¹⁴.

1. Документът не беше открит сред архивните фондове на Централния държавен архив, поради което съдържанието му се публикува по: Сборник на законоположенията по уредбата на Банката, издадени през 1879 – 1905 г. С., 1908 (официално издание на Българската народна банка).

2. Вероятно се имат предвид застрахователните и осигурителни дружества.

3. Всички активи (ценни книжа, валути и др.), с които разполага една финансова институция.

4. Гаранции, поръчителства, подсигурявания (фр. – caution).

5. Дневник.

6. Вероятно става дума за колетни пратки.

7. Сметки, отчети (фр. – decomppte).

8. Вероятно се имат предвид полиците, предадени на ремитентите (поемателите).

9. Шкафове.

10. Подправка, подправяне.

11. Списък, опис на монетите.

12. Грифовачът, работникът на машината за грифование.

13. Отмята, отбелязва.

14. Този правилник е утвърден със заповед № 639 на министъра на финансите от 31 декември 1886 г.

№ 119

**ПИСМО ОТ УПРАВИТЕЛЯ НА ПЛОВДИВСКОТО ОКРЪЖНО
УПРАВЛЕНИЕ ДО МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ СЪС СВЕДЕНИЯ ЗА
НАЛИЧИЕ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ФАЛШИВИ БЪЛГАРСКИ МОНЕТИ**

Пловдив, 4 януари 1887 г.

До Г[осподи]на Минист[ъ]ра
на финансите

Началника на тукашната т[елеграфо]-пощенска станция с отношението си от 3 того под № 1 ми изпровожда едни български петолевник, намерен в телеграфната каса, за да му се направи нужния анализ, понеже според необикновенната си големина давал съмнение да е фалшив, като прибавя, че този петолевник бил предаден в станцията на 2 того от неизвестно лице за изплащане таксата на някоя депеша.

Като изпровождам на благоусмотрението Ви, Г[осподи]не Министре, предметния петолевник, считам за нужно да прибавя, че направих разпореждане в повереното мене Окръжие за предпазване населението от вземане на подобни фалшиви монети, както и за откриването на разпространителите им.

Окр[ъжен] Управител: *П. Димитров*¹
Секретар: [- - -]

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 118, л. 5. Оригинал. Ръкопис.

1. Павел Димитров (1848, Жеравна – 1919). Учи в Галатасарайския лицей и завършва Робърт колеж в Цариград. Работи като учител в Робърт колеж и редактор в американския мисионерски вестник „Зорница“. Преводач на Юджийн Скайлър и Дж. Макгахан при анкетата им по разследване на турските зверства при потушаване на Априлското въстание. След Освобождението е началник на Канцеларията при Дирекцията на вътрешните работи в Източна Румелия, народен представител в Областното събрание, управител на Пловдивското окръжно управление, дипломатически агент на Княжество България в Белград, Цариград, Атина и Букурещ, главен секретар и съветник в Министерството на външните работи и изповеданията.

№ 120

**ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С
РЕШЕНИЕ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ВЗАИМНАТА ЛИХВА НА БАНКАТА С НЕЙНИЯ
КОРЕСПОНДЕНТ В БУКУРЕЩ ЕВЛОГИ ГЕОРГИЕВ И ЗА ЗАПЛАЩАНЕ НА
ОТПЕЧАТАНИТЕ В САНКТ-ПЕТЕРБУРГ БЪЛГАРСКИ БАНКОТИ**

София, 15 януари 1887 г.

Протокол № 1

Заседание на 15 Януарий 1887 г.

Присъствovali: Д. Попов, Ив. Бракалов, М. Тенев, С. Караджов, Х[аджи] Мано Стоянов и Н. Георгиев.

Реша се:

[...]

7. Вследствие [на] разменената с г[осподин] Евлогия Георгиев из Букурещ и Банката преписка Управителния[т] Съвет намери за възможно да се сключи текущата сметка между тоя банков кореспондент и Банката през последното шестмесечие на 1886 год. по 6% за негова полза и по 4% за в полза на Банката (Гл[едай] Протокол от 26 Ноемврий 1886 г.).

[...]

10. Съгласно с отношението на Финансовото Министерство от 14 Януарий т. г., № 887, Съветът прие да се исплатят на „Експедицията Заготовки Государственных Бумаг“ 6500 кредитни рубли за напечатване [на] постоянните банкноти от 100 лева.

[...]

Д. Попов
Х[аджи] М[ано] Стоянов
Ив. Бракалов
Н. Георгиев
С. Караджов
М. Тенев

ЦДА, ф. 285К, оп. 1, а. е. 4, л. 62. Оригинал. Ръкопис.

№ 121

ПИСМО ОТ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ДО МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ЕКСПЕРТИЗАТА НА ФАЛШИВИ БЪЛГАРСКИ МОНЕТИ

София, 21 януари 1887 г.

До Министерството на
Финансите

В ответ [на] отношението на Министерството под № 1231 от 19 того, имаме чест да съобщим, че повърхността, както и вътрешността на препратений [ни] петолев е направена от сребро, но всичките му други външни признаци показват ясно, че тази монета е леяна, а не пресована и следователно не е друго, освен искусна имитация на българските 5 левови монети и трябва да се унищожи. Касателно еднолевова монета имаме чест да съобщим, че тя е добра, но е пропуснато в Монетний двор напечатването върху окръжността ѝ и на думите „Боже, пази България“.

Мнението на Банката е и двете тия монети да се унищожат понеже не отговарят точно на външните знакове на нашите монети и могат да въведат в заблуждение публиката.

При това възвръщаме и двете монети. Петолевът е разрязан за по-добро изследование.

Българска Народна Банка
за Управител: Д. Попов
Администратор: Бракалов

[Върху писмото – резолюция:] *Г[осподи]н Иванов, Да се направи по-скоро обявление в Дър[жавен] Вест[ник] за появяването на такива фал[шиви] монети. Монетите да ми се повърнат.*

[- -]

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 118, л. 66. Оригинал. Бланка. Ръкопис.

№ 122

ПИСМО ОТ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ДО МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ В ОТГОВОР НА ПИТАНЕТО ЗА ОБМЯНА НА РУСКИ СРЕБЪРНИ РУБЛИ В БЪЛГАРСКИ ЛЕВОВЕ

София, 6 февруари 1887 г.

До Министерството
на Финансите

В ответ [на] отношението на Министерството от 7 януар[и] т. г. под № 283, в което се пита Банката дали ще може да обменява руските сребърни рубли на български левове, имаме чест да съобщим на Министерството следующето: Одеския[т] ни кореспондент казва, че имало банкери, които би купили 200 000 до 300 000 рубли, но тъй като курсът на камбиото¹ семенявал по случай на обстоятелствата много често, то не могли да дадат положителен курс и за рублите, и трябвало да се почака за сега. Виенският ни кореспондент ни съобщава, че имало във Виена купувач на сребърни рубли само една банкерска къща, която плащала за вехтите рубли по 75 фиорина² книжни за един килограм, а за новите, т. е. от 1830 г. до днес, по 74 фиорина книжни за килограм, която обаче къща не се задължавала нито за количеството, нито за цената, нито за дълъг срок.

От направената сметка по цените, дадена ни от Виенския ни кореспондент, излиза, че сребърните рубли 50x20 грама всяка = 1000 грама, т. е. 1 килограм, за който ще платят във Виена 74 фиорина книжни, които оценени по фиор[ина] 20 кр. за 1 наполеон = 7,25 1/2, което се равнява на 145 л[ева] зл[атни] [и] 10 ст., от които ще трябва да се спаднат 38 ст. златни за транспорт и 48 ст. зл[атни] за застраховане, всичко 86+ 18 стот. за 1/8 % комисионна и тъй ще останат чисти 144 л[ева] зл[атни] 06 ст. за всички 50 рубли, ако тия тежат всяка по 20 грама, т. е. по 2 л[ева] 88 ст. златни за всяка сребърна рубла, към която сума като се прибави ажиото на златото по 8 %, както е сега, излиза, че всяка рубла може да се вземе от правителс-

твото по 3 л[ева] [и] 11 ст., а ако прибавим ажиото по 5 %, то ще може да се приеме рублата по 3 л[ева] [и] 02 ст.

Банката няма възможност за сега да обменява рубли със сребърни левове, не може да продава тия рубли за сметка на правителството и след като се продадът, да му ги изплаща в левове сребърни. Банката е на мнение Правителството да почне да приема рублите, безразлично стари и нови (разумява се пълновесни), по 3 лева за даждията³, да ги концентрира в покрай дунавските ковчежничества и като се наберат 50 000 до 60 000 рубли, да ги препраща чрез Банката във Виена за разпродаване за сметка на Правителството; същевременно необходимо е да се определи срок до кога Правителството ще получава рублите, като се съобщи на населението, че след изтичанieto на срокът циркулацията на рублите ще се забрани и в чаршията. Освен за даждията ковчежничествата могат да се [- - -] да разменяват рублите срещу български левове, в определен, разумява се, срок. Този е начинът, по който могат да се очистят рублите, находящи се сега в населението.

Българска Народна Банка
за Управител: Д. Попов
Администратор: Ив. Бракалов

[Върху писмото – резолюция:] *По заповед на Г[осподи]на Управ[ителя] М[инистерст]вото да почака с разрешението на тоя въпрос още десетина дена.*

10 февр[уари] [18]87 г.

[- - -]

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 118, л. 84 – 86. Оригинал. Бланка. Ръкопис.

1. В случая става дума за цената, по която се купуват чуждите валути.
2. Флорин – стара австрийска монета.
3. Данъците.

№ 123

ДОКЛАД ОТ УПРАВЛЯВАЩИЯ МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ ДО РЕГЕНТИТЕ НА БЪЛГАРИЯ ЗА ЗАТРУДНЕНИЯТА ПРИ ИЗПОЛЗВАНЕТО НА СРЕБЪРНАТА РУСКА РУБЛА КАТО ПЛАТЕЖНО СРЕДСТВО В СТРАНАТА И ЗА НЕОБХОДИМОСТТА ОТ ИЗВАЖДАНЕТО Ѐ ОТ ОБРАЩЕНИЕ

София, 12 март 1887 г.

№ 6311

От всичките части на Южна България и от повечето на Северна [България] пристигват известия, че преобладаващата монета в обращение е сребърната рубля; търговията и въобще транзакциите¹ се усложняват поради неманието на монета с[ъс] сравнително стабилен курс; изплащането на даждията в някои места е почти

невъзможно по причина, че липсува у населението български лев. Всичките тия известия са придружени от оплаквания против това състояние на работите. По сведенията, които се намират в повереното ми Министерство, в известни околии и окръзи курсът на рублята е толкова паднал, щото даноплатците² напусто търсят и не могат да намерат да я продадат и за по-малко от 3 лева сребърни. Естествено е, че това побивание на рублята отваря поприще на експлоатациите на сарафите, и че то вредно се отзовава в разчетите на производителите и на търговците.

Главните причини за това падане на курсът на рублята е демонетизирането на тая монета пред кассата на държавното съкровище, която се предписа с Височайшия Указ от 27-й Юний 1886 г. под № 90, а така също и от запрещението, което правителството на Турция недавно направи за циркулирането на иностранныте сребърни монети в тая държава. Към тая причина от по-общ характер предстои да добавя и една от по-специален, а именно, че последствие на събитията, които са се развили от 6-ий Септемврий 1885 година насам³, из България се изнесе в странство една значителна част от нашият златен монетен сток⁴.

От друга страна, селяни и граждани, купувачи и продавачи, ползующи се от расположенията на чл. 17 от законът за монетите, вземат решения за приемане или не на рублята в техните зиманье-давания, едни по един курс, други по друг. Антагонизмът, който се поражда по тоя начин между тях, обуславява застой нежелателен и всички прибегват до посредничеството на правителството за да расправи и определи то взаимните им отношения.

Заставено на такъв начин, и като съзнава необходимостта от едно скорошно премахване на неприятностите и загубите, изложени по-горе, поверенното ми Министерство се распореди още на 25-ий Декемврий 1886 год. да се не допуска внасянето в България на рубли, но тъй като и без това в Княжеството се намираше вече немалко количество от тая монета, то всичката цел не се постигна, а и не можеше да се постигне. За това повереното ми Министерство счете за уместно да предложи на одобрението на Министерския Съвет някои допълнителни мерки, които то намери за необходимо нуждни да се [в]земат в тоя случай.

Министерският Съвет в заседанието си на 28-ий Февруарий тек[ущата] година, протокол № 11, одобри вземанието на тия мерки, както следва:

1) Да се разреши на кассите на Държавното съкровище да приемат срещу даждията сребърни рубли по цена три лева;

2) Да се приемат, съгласно горний пункт, само здравите рубли, такива, каквито са били приемани в съкровището преди демонетизирането им;

3) срокът, до когато ще се приемат рублите, да се определи от Минист[ъ]ра на Финансите;

4) След истичаньето на тоя срок, да се запрети абсолютно обращението на рублята и в търговските земанье-давания, под строга отговорност на тия, които ги испущат, като се допусне само на банкерите и сарафите да ги събират с цел за изнасяне из Княжеството.

С прилаганьето на горните мерки, за което ще трябва да се ходатайствува при първи случай пред Народното Събрание, съгласно член 47 от Конституцията, убеден съм, Господа Регенти, че ще може да се помогне на населението, а съкровището, по мнението на Българската Народна Банка, с един малък риск може да внесе в страната, срещу запретената рубля, златна монета.

Като Ви докладвам това, Господа Регенти, чест имам да Ви помоля, чрез подписването на приложения при настоящото указ, да благоволите да разрешите за вземанъето на горепоменатите мерки, с които ще се прекрати, от една страна, циркулиранъето на рублята и населението ще се избави от загубите, които му се причиняват от непостоянния курс на тая монета, а от друга – в замена ще се получи злато, от което не малко нужда се явява за страната.

Съм ваш верен служител.

Управляющий Финансовото Министерство,
Минист[ъ]р-Председател и Минист[ъ]р на
Вътрешните Дела: *В. Радославов*.

[Върху доклада – резолюция:] *Одобрено.*

*С. Стамболов*⁵

*Подполковник Муткуров*⁶

*Георги Живков*⁷

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 117, л. 167 – 170. Оригинал. Ръкопис.

1. Сделките.

2. Данъкоплатците.

3. Имат се предвид Съединението, Сръбско-българската война, трудностите пред България във връзка с признаването на Съединението, превратът и детронирането на княз Ал. I Батенберг, проблемите с избора на нов държавен глава и офицерските бунтове.

4. Запас (англ. – stock).

5. Стефан Стамболов (1854, Търново – 1895). Учи в Одеската духовна семинария. Един от водачите е на национално-освободителното движение, главен апостол на Българския революционен централен комитет, един от ръководителите на Старозагорското и на Априлското въстания. През Руско-турската война работи в помощ на руското военно командване. След Освобождението е един от водачите на движението против Берлинския договор, деен член на Либералната партия, неколкратно избран за народен представител, председател е на IV обикновено народно събрание. Подкрепя Съединението, доброволец е в Сръбско-българската война. След детронирането на княз Александър I Батенберг оглавява контрапреврата заедно с подполк. Сава Муткуров, а след абдикирането на княза е член на Регентския съвет, като съсредоточава в ръцете си цялата политическа власт. Съдейства за избирането на Фердинанд Сакс-Кобург-Готски за български княз. Оглавява Народно-либералната партия; от 1887 до 1894 г. е министър-председател и министър на вътрешните работи като установява т. нар. Стамболовистки режим. Допринася много за ускоряване на стопанското развитие на България, за външно-политическото ѝ утвърждаване и за укрепването на българската държавност. През 1894 г. Ст. Стамболов става жертва на политическо покушение.

6. Сава Атанасов Муткуров (1852, Търново – 1891). Военен и политически деец, генерал-майор. Учи във военни училища в Цариград и Одеса, участва заедно с български доброволци в Сръбско-турската война (1876 г.), в Руско-турската война през 1877 – 1878 г. След Освобождението служи в българската войска и е един от главните дейци на Съединението; член е на Временното правителство на Южна България. В Сръбско-българската война се отличава като командир на основната част от българските войски при превземането на Пирот. След детронирането на княз Александър I Батенберг заедно със Ст. Стамболов ръководи контрапреврата за възстановяване на княза на българския престол. След абдикирането на Александър I Батенберг е член на Регентския съвет. Като военен министър извършва реорганизация и превъоръжаване на армията.

7. Георги Атанасов Живков (1844, Търново – 1899). Учи в медицинско училище в Цариград, работи като учител. Деен участник е в национално-освободителното движение – в Търновското въстание в 1862 г., в революционните действия на българската емиграция в Румъния, в Априлското въстание. Участва като доброволец в Сръбско-турската война в 1876 г. След Осво-

бождението е кмет на Търново, Софийски окръжен управител, окръжен училищен инспектор във Варна. Виден деец е на Либералната и на Народно-либералната партии. След абдикирането на Александър I Батенберг е член на Регентския съвет, а по-късно министър на народното просвещение. Многократно е избран за народен представител, председател е на III велико народно събрание и на VII обикновено народно събрание.

№ 124

УКАЗ НА РЕГЕНТИТЕ НА БЪЛГАРИЯ ЗА ИЗВАЖДАНЕ НА СРЕБЪРНАТА РУСКА РУБЛА ОТ ОБРАЩЕНИЕ В СТРАНАТА

София, 13 март 1887 г.

УКАЗ № 63

Ний, Регентите на България,

По предложението на Нашът Управляющий Министерството на Финансите, Президент-Минист[ъ]р и Минист[ъ]р на Вътрешните Дела, представено Нам с доклада му от 12 Март т[ази] г[одина] под № 6311, и съгласно постановлението на Министерский Съвет,

Постановихме и Постановяваме:

Ст[атия] I. Разрешава се на касите на Държавното Съкровище да приемат срещу даждията сребърната рубла по цена три лева.

Ст[атия] II. Ще се приемат, съгласно горната стат[и]я, само здравите рубли, такива, каквито са били приемани в съкровището преди демонетизирането им.

Ст[атия] III. Срок, до когато ще се приема рублата, се определя три м[есе]ца от денят на обнародването в Държавния Вестник на настоящия Указ.

Ст[атия] IV. След истичането на трите м[есе]ца да се запрети абсолютно обращението на рублата и в търговските [в]зиманье-давания, под строга отговорност на ония, които ги испущат, като се допусне само на банкерите и сарафите да ги събират с цел за изнасяние из Княжеството.

Ст[атия] V. Настоящий указ, съгласно член 47 от конституцията, има да се внесе на одобрение в най-близката сесия на Народното Събрание.

Ст[атия] VI. Исполнението на тоя указ възлагаме на Нашът Управляющий Министерството на Финансите, Президент-Минист[ъ]р и Минист[ъ]р на Вътрешните Дела.

Издаден в Ст[олицата] София на 13 март 1887 година.

С. Стамболов

Подполковник Муткуров

Георги Живков

Управляющий Министерството,

Минист[ъ]р-Председател и

Минист[ъ]р на Вътрешните Дела: *В. Радославов*

№ 125

**ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА
БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА ПОДНОВЯВАНЕ НА ОТПУСКАНЕТО НА ЗАЕМИ И
ОПРЕДЕЛЯНЕ НА УСЛОВИЯТА ИМ***София, 30 март 1887 г.***Протокол № 7**

Заседание на 30 Март 1887 г.

Присъствували: Д. Попов, М. Тенев, Ив. Бракалов, С. Караджов и Ив. Андреев

В днешното заседание Управителния[т] Съвет се занимава с въпроса за подновяване [на] заемите, които Банката беше спряла след 9 Септемврий м. г., и като взе предвид: а) че настоящата криза най-много материални загуби е докарала на търговците и занаятчиите в градовете, като е причинила пълен застой в[ъв] [в]земанията – даванията им; б) че отсъствието на свободни капитали в страната и лишението от кредит са турнали местните производители и търговци в трудно положение, за подобрението на което, без друго, треба да се помисли; в) че едно народно кредитно учреждение, каквото е Банката, за да отговаря на истинската си цел и предназначение, треба да [се] притече на помощ на населението тогава, когато то има най-голяма нужда от нея; и г) че наличността на Банката днес се въскачва на ...¹,

Постанови:

1. От 15-й идущий месец Априлий да поднови Банката да дава предвидените в Устава ѝ заеми, които беше спряла след 9-й Септемврий 1886 год.

2. За горнята цел да се отдели от наличността ѝ, която съществува днес, 1 000 000 лева, които да се раздават постепенно и най-малко в разстояние на 1 1/2 – 2 месеца. Тъзи сума да се разпредели помежду Централното седалище и Клоновете, както следва:

На Централното седалище – 400 000 лева

На Руссенския и Пловдив[ския] Б[анков] Клон – по 250 000 лева

На Варненския [Банков Клон] – 100 000 лева

Тъй като в Южна България няма оценителни комисии, то в Пловдивския банков район не ще се отпускат ипотечарни заеми, а определената на тамошния клон сума ще му послужи за извършване на другите видове операции.

3. За подновяване на заемите да се извести на населението чрез „Държавния Вестник“ и другите столични вестници, и с циркулярни писма до Клоновете и кореспондентите на банката.

4. Отпуснатието на заеми да стане под следующите условия:

а) на ония, които ще поискат да се кредитират в Банката или в клоновете ѝ наново, да им се отпуснат срещу записи, полици и специални текущи сметки, количества, не превишаващи половината от определения им от Сконтовите Комитети кредит.

б) на лицата, които вече дължат на Банката значителни сумми срещу записи,

полици и специални текущи сметки, да им се отпускат пари по усмотрението на Сконтовите Комитети, но в[ъв] всякой случай те не може да истеглят повече от половината на кредита си; за ипотечарните заеми се произнася Управителния[т] Съвет.

5. Предвид оскъдността на капиталите в страната, увеличават се, сравнително с досегашния размер, с 1/2 % лихвите на срочните и безсрочни влогове, а вследствие на това, повишава се тоже с 1/2 % сконтото за заемите срещу записи, полици, специални текущи сметки, ипотеки, ценни книжа и скъпоценни метали. Това повишение на лихвите да се счита от 15 Априлий за безсрочните влогове, а за срочните влогове и всичките други поименувани по-горе заеми – да се счита след предстоящото истичание на сроковете им. За покачване [на] размера на лихвите и сконтото да се иска одобрението на г[осподин] Минист[ъ]ра на Финансите, съгласно чл. чл. 25 и 71 от Устава на Банката.

6. С цел да се привлекат повече капитали в Банката, необходимо е да се допустне, щото първоначалните вноски било на текущи сметки, било като влогове – срочни или безсрочни, да бъдат от 100 лева нагоре, вместо 500, както се изискува от членове 17 и 20 на Устава, за което да се иска разрешението на г[осподин] Минист[ъ]ра на Финансите.

7. Тъй като за извършване [на] горните операции Банката няма достатъчно златен фонд, то да се ходатайствува пред г[осподин] Министра на Финансите да ѝ позволи да прави новите заеми, въпреки чл. 13 от Устава ѝ, в сребро вместо в злато, които заеми да се повръщат на Банката от длъжниците ѝ тоже в сребро.

[. . .]

ЦДА, ф. 285К, оп. 1, а. е. 4, л. 45 – 48. Оригинал. Ръкопис.

1. Така е в оригинала.

№ 126

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА СЪС СВЕДЕНИЕ ЗА ОДОБРЯВАНЕ ОТ МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ НА РЕШЕНИЕТО ЗА ПОДНОВЯВАНЕ НА ОПЕРАЦИИТЕ ПО ЗАЕМИТЕ

София, 14 април 1887 г.

Протокол № 8

Заседание на 14 Априлий 1887 г.

Присъствували: Д. Попов, М. Тенев, Ив. Бракалов, С. Караджов и Ив. Андреев.

1. Прочете се писмото на Финансовото Министерство от 13 Априлий т. г. под № 9165, с което се разрешава на Банката да поднови операциите по заемите от 1-й идущий Май, и се потвърждават и другите точки на постановлението на Управителния Съвет от 30 Март, № 7.

[...]

Д. Попов
М. Тенев
Ив. Андреев
Ив. Бракалов
С. Караджов

ЦДА, ф. 285К, оп. 1, а. е. 4, л. 48 – 49. Оригинал. Ръкопис.

№ 127

ДОКЛАД ОТ УПРАВЛЯВАЩИЯ МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ ДО РЕГЕНТИТЕ НА БЪЛГАРИЯ ЗА ИСКАНЕТО НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ НА ЧЛЕНОВЕ 13, 17 И 20 ОТ УСТАВА Й

София, 27 април 1887 г.

№ 10271

Българската Народна Банка с отношението си под № 2373 от 1-й того ни съобщава, че Управителния[т] ѝ Съвет в заседанието си на 30-й миналий Март се е занимавал с[ъс] заемите, които беха спрени от 9-й Септемврий 1886 г. до сега, и като взел пред вид: а) че съществуващата в Княжеството ни криза най-много материални загуби е докарала на търговците и занаятчиите в градовете, като е причинила пълен застои в[ъв] [в]зиманье-даванията им, б) че отсъствието на свободни капитали в страната и лишението от кредит са поставили местните производители и търговци в трудно положение, за подобрието на което без друго трябва да се помогне и в) че едно народно кредитно учреждение, каквото е Банката, за да отговаря на истинската си цел и предназначение, трябва да [се] притече на помощ на населението тогава, когато то има най-голяма нужда от нея, е постановил, щото от 15-й Априлий да поднови Банката да дава предвидените в устава ѝ заеми, които беше спре-ла след 9-й Септемврий 1886 година.

Но за да може Банката да върши по-успешно и безпрепятствено своите операции, и за да може да привлече повече капитали, а от друга страна понеже закона за спестителните каси, Т[елеграфо]-Пощенското Управление още не е турило в изпълнение, то Управителния[т] Съвет е намерил за нужно да се разреши, изменение на чл. 17 и 20 от уставът на Банката, щото първоначалните вноски по текущи сметки и по влогове срочни и безсрочни, вместо по 500, да бъдат от 100 лева нагоре, и още като няма достатъчно злато Банката, за да извършва подновените си операции, и понеже не се предвижда в скоро време да постъпи в страната злато, то явява се още една нужда да се измени, но привременно чл. 13-й от уставът, щото новите заеми да стават и в сребро, в каквато монета да става и изплащанието им.

Като намираме за уместно постановлението на Управителния Съвет на Банката и, от друга страна, като имам пред вид настоящето положение на страната ни, чест имам най-покорно да Ви помоля, Господа Регенти, да благоволите и разрешите, чрез подписванието на приложения тук указ да се изменят членовете 17 и 20 от

устава на Банката в смисъл щото първоначалните вноски по текущи сметки и по влогове срочни и безсрочни, вместо от 500, за напред да бъдат от 100 лева нагоре, а така също да се отмени, но привременно чл. 13 от същия устав, щото новите заеми да стават и в сребро, в каквито монети и ще се изплащат¹.

Съм Ваш верен служител:

Управляющий Финансовото Министерство,
Минист[ъ]р-Председател и Минист[ъ]р на
Вътрешните Дела: *В. Радославов*

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 117, л. 216 – 218. Оригинал. Ръкопис.

1. Поради някаква причина този доклад не е получен от регентите Ст. Стамболов, подполк. С. Муткуров и Георги Живков. Искането на Българската народна банка за изменение на членове 13, 17 и 20 им е съобщено с друг доклад на управляващия Министерството на финансите под № 10630, и е одобрено от тях с изпратена от Русе на 1 май 1887 г. телеграма. За това виж тук: док. № 128 и 129.

№ 128

ДОКЛАД НА МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ ДО РЕГЕНТИТЕ НА БЪЛГАРИЯ С ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ИЗМЕНЕНИЕ НА ЧЛЕНОВЕ 13, 17 И 20 ОТ УСТАВА НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

София, 30 април 1887 г.

№ 10630

Моля да благоволите и утвърдите следующото:

[. . .]

7. Да се определи гаранцията на подконтролера при Банката в София от десет хиляди лева;

8. Да се изменят членовете 17 и 20 от устава на Банката в смисъл, щото първоначалните вноски по текущи сметки и по влогове срочни и безсрочни, вместо по 500, да бъде от 100 лева нагоре, а чл. 13 от същия устав да се отмени привременно, щото заемите да стават и се изплащат в сребро.

[. . .]

Управляющий Фин[ансовото] М[инистерст]во:
[- -]

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 117, л. 240 – 241. Чернова. Ръкопис.

№ 129

**ТЕЛЕГРАМА ОТ РЕГЕНТИТЕ НА БЪЛГАРИЯ ДО УПРАВЛЯВАЩИЯ
МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ ЗА ОДОБРЯВАНЕ НА
ПРЕДЛОЖЕНИЯТА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ НА ЧЛЕНОВЕ 13, 17 И 20 ОТ УСТАВА
НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА**

Русе, 1 май 1887 г.

М[инист]ру Радославову.
Ст[олицата]

Предложенията Ви с доклад № 10630 по Ф[инан]совото М[инистер]ство съобщени нам. Телеграфически одобряваме.

Регенти: *Ст. Стамболов*
Подполковник *Муткуров*
Г. Живков

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 117, л. 242. Бланка. Копие. Ръкопис.

№ 130

**ПИСМО ОТ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ДО МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ
С ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ПРОДАЖБА НА СРЕБЪРНИ РУБЛИ ВЪВ ВИЕНА**

София, 16 юни 1887 г.

До Господина Минист[ъ]ра
на Финансите

В отговор на отношението Ви от 29 Майя под № 13195, имаме чест да Ви уведомим, Г[осподи]не Министре, че от добитите ни сведения за цената на сребърните рубли, най-износно намираме да се продадат във Виена. Следователно, благоволете да заповядате да се концентрират всички сребърни рубли в Ковчежничеството в Русе, от гдето тамошният клон на Банката ще ги приеме, пакетирани и изпрати по парахода във Виена за продаване.

За направеното от Ваша страна разпореждане, молим Ви, Г[осподи]не Министре да ни уведомите.

Българска Народна Банка
за Управител: *Д. Попов*
Администратор: *Бракалов*

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 118, л. 168. Оригинал. Бланка. Ръкопис.

№ 131

**ПИСМО ОТ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ДО МИНИСТЪРА НА
ФИНАНСИТЕ ЗА ВНАСЯНЕТО НА ТУРСКИ СРЕБЪРНИ МОНЕТИ СЪС
СПЕКУЛАТИВНА ЦЕЛ И С ИСКАНЕ ЗА ЗАБРАНА НА ВНОСА НА
ЧУЖДЕСТРАННИ СРЕБЪРНИ МОНЕТИ**

София, 26 юни 1887 г.

До Господина Минист[ъ]ра
на Финансите

Току що получихме една депеша от Варна, с която ни се съобщава, че сарафите внасяли бели меджидиета от Турция за да спекулират с тях.

В интереса на търговията и на населението, чест имаме да Ви помолим, Г[осподи]не Министре, да се разпоредите и телеграфически заповядайте на всички Митници в Княжеството да не пропускат внасянето в страната ни [на] иностранны сребърни монети¹.

Българска Народна Банка
за Управител: *Д. Попов*
Администратор: *Бракалов*

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 118, л. 236. Оригинал. Бланка. Ръкопис.

1. Това искане на Българската народна банка е удовлетворено с окръжно писмо на Министерството на финансите до митниците от 27 юни 1887 г.

№ 132

**ПИСМО ОТ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ДО МИНИСТЕРСТВОТО НА
ФИНАНСИТЕ ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА ЦЕНАТА НА СРЕБЪРНИТЕ РУБЛИ,
ИЗПРАТЕНИ ОТ БАНКАТА ЗА ПРОДАЖБА ВЪВ ВИЕНА И БЕРЛИН**

София, 10 юли 1887 г.

Спешно!
До Господина Минист[ъ]ра
на Финансите

В допълнение на писмото си от 26 Юния под № 4619, имаме чест да Ви съобщим, Г[осподи]не Министре, че изпратените от Банката среб[ърни] рубли за опита във Виена и Берлин хващат първите по 2 [лева и] 73 ст., а вторите по 2 [лева и] 81 ст. златни, а от наводнението на рублите върху горните две пияци излиза, че още ще се намали цената на този вид монети.

Понеже има купувачи за рубли в Русе, които дават по 2 [лева и] 81 1/2 ст. за

всяка рубла злато, то имаме чест да Ви помолим, Г[осподи]не Министре, да ни съобщите още днес да пристъпим ли към продаването на рублите по гореозначената цена, т. е. 2 [лева и] 81 1/2 ст. до 82 ст. в злато.

Нашето мнение е да се продадат рублите в Русе по тази цена, тъй като от направените опити се вижда, че във Виена съвсем долна цена добиват, а в Берлин едва достигат предложената в Русе цена.

Българска Народна Банка
за Управител: *Д. Попов*
Администратор: *Бракалов*

[Върху писмото – резолюция:] *Да се продадат в Русе.*

[- - -]

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 118, л. 316. Оригинал. Бланка. Ръкопис.

№ 133

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА УПРАВИТЕЛ НА БАНКАТА ДА БЪДЕ ОПРЕДЕЛЕН МИХАИЛ ТЕНЕВ И ЗА НЕВЪЗМОЖНОСТТА ДА СЕ КРЕДИТИРА СРЪБСКОТО ДИПЛОМАТИЧЕСКО АГЕНТСТВО В СОФИЯ

София, между 23 ноември и 10 декември 1887 г.

Протокол № 30

Заседание на . . .

Присъствували: М. Тенев, Ив. Бракалов, С. Караджов, Н. Георгиев и Х[аджи] Мано Стоянов.

Съветът постанови:

[. . .]

3-о. Съгласно чл. 83, буква 3, Управителният съвет постановява, щото занаят пред длъжността управляващия на Банката да се възложи върху администратора г[осподи]н М. Тенева, тъй като администраторът Д. Попов е претоварен с много работа по повереното му отделение, а освен това и състоянието на здравето не му позволява по-нататъшно изпълнение на тая длъжност.

и 4-о. Доложи се отношението на г[осподи]н Министърът на финансите от 26 ноември под № 29664, с което предлага на Банката да отвори на Сръбското дипломатическо агентство в София един кредит от 5000 лева, от който да черпи в случай на нужда. Управителният Съвет, като взе предвид, че според чл. 5 от Закона за Банката подобни операции не се предвиждат, а чл. 7 от същия закон строго забранява на Банката да извършва операции, непредвидени в статутите ѝ, реши: да се отговори г[осподину] Министру на финансите, че няма възможност да се отвори такъв

кредит, даже и под негова отговорност.

*М. Тенев
Ив. Бракалов
С. Караджов
Х[аджи] Мано Стоянов
Н. Георгиев*

ЦДА, ф. 285К, оп. 1, а. е. 4, л. 84. Оригинал. Ръкопис.

№ 134

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С ОСОБЕНО МНЕНИЕ ОТ ЧЛЕНА НА СЪВЕТА СТЕФАН КАРАДЖОВ ПО ОТПУСКАНЕТО НА ПАРИЧЕН ЗАЕМ СРЕЩУ ИПОТЕКИРАН ИМОТ

София, 25 ноември 1887 г.

ОСОБЕНО МНЕНИЕ

От члена на Управителния Съвет Ст. Караджов, по въпроса за отпущание на Д. Великсина 2500 лв. под залог на мястото му, находящо се в г. София, улица „Славянска“ и „Преслав“, с пространство 388 квад[атни] метри, оценено от Комисията за 5820 лева.

В заседанието си от 23 ноемврий т. г. Управителния[т] съвет на Банката постанови, да се отпусне Д. Великсину една сума от 2500 лв. срещу горепоменатото му празно място. Не мога да се съглася с това решение на Съвета и въз основание на чл. 5 от Вътрешния правилник на банката излагам мотивите на особеното ми по тоя предмет мнение:

1. Великсин не е редовен платец, за доказателство на което служи следующото: Срещу заетата му от банката сума в размер 3300 лв. под ипотека на двете негови празни места, находящи се в новите квартали между Цариградското и Орханийското шосета, оценени за лв. 6774, той не е можал да изплати на срока припадащата се лихва и [в]следствие на това прибегнал към залагане на другото си място, находящо се в София, в улици „Преславска“ и „Славянска“ с пространство 961 кв. мет[ра]. Като на нередовен и неблагонадежден длъжник, Управит[елният] съвет не трябваше да му прави вече кредит и да му дава отново пари на заем, докато не уреди вехтия си дълг. Обаче, Съветът като взе предвид, че втората му ипотека има много по-голяма ценност от първата, реши на 11 юний т. г. да му даде наново 7000 лв., с условие да изплати от тях по-напрешния си ипотекарен заем в размер 3300 лв. На 22 октомврий с. г. Великсин отново се явява да иска заем срещу двете си места в новите квартали, по които той се оказа неакуратен платец, и които бяха заменени от Съвета с ипотеката на мястото му, срещу което той получи 7000 лв. Съветът, под предлог на това, че ипотеката на тия места не е била снета и без да

даде важност на решението от 11 юний, отново решава да му се отпуснат още 2000 лв. След един месец, именно на 23 ноемврий. Великсин иде за третий път да иска заем срещу друго свое място, състоящо се от 388 кв. мет[ра], и находящо се в същите улици, и ето че пак му се дават наново 2500 лв., тъй щото целият му дълг се възкачи на 8200 лв.

2. Помимо това, че Великсин притежава качества на нередовен платец и не е в състояние да плаща даже лихвите на заемите си, но още прибъгва всякога към нови заеми, не с цел да оползотвори залагаемите имущества, като например да вдигне връз тях сгради и пр., с една реч да даде на парите, които заема от банката производително назначение, а с цел за свое лично употребление, т. е. те му служат за средство за препитание, аз съм на мнение, че Банката трябва да помага с капиталите си на ония, които след като ѝ плащат установената лихва, ще изкарат и за себе си известна печалба, а не и на хора като Великсина, който нищо не произвежда и не влага парите в полезно предприятие, а просто ги изяда.

и 3. Най-главния[т] мотив, по който аз се противих на втория и не се съгласих на третия заем, отпуснат Великсину, е долу изложения: От 1-й май т. г., от когато Банката почна да прави нови заеми, препоръча се на сконт[овите] комитети да бъдат крайно осторожни в действията си и да отпускат пари само в размер на половината кредит, който заслужава заемоискателя. Комитетът при Централното седалище, независимо от тия ограничения, прие за принцип, щото едно лице да не може да изтегли от Банката пари повече от един път. Тая мярка има за цел не друго, освен да се даде възможност, щото капиталите на банката да се пръснат измежду повече хора. В сила на горната практика на Сконтския комитет излиза, че ако някой търговец или промишленник, който има в Банката кредит за 15 000 лв., а ѝ дължи само 5000 лв., поиска на заем още 2500 лв. с поръчителството на двама други търговци, имеющи кредит по 25 000 лева всеки, тя ще откаже да му ги отпусне. Ако пък се яви друг някой, като например Великсин, който притежава места на стойност до 26 000 лева (сиреч може да има един кредит не повече от 13 000) тя не го ограничава в искането на заеми, а му разрешава да тегли пари по три пъти. Несправедливостта тук е очевидна и се заключава в това, че на едни длъжници се отпускат в заем суми по няколко пъти, когато на други – само един път. Независимо от това, гаранцията на ония, които искат заеми срещу записи или п[о]лици, е в три пъти по-голяма от гаранцията, която се дава в недвижими имоти, а между това на търговеца срещу една гаранция от 65 000 лв. се отпускат само 5000 лв., а на домовладелеца – 8200 лв. (според горния пример). Тъй щото излиза, че личния[т] кредит, който у нас повечето пъти тоже е и вещний, реалний, е в положение много по-стеснително, от колкото поземления кредит, когато требало би да бъде обратно, особено защото по настоящем търговците, промишленниците и занаятчиите най-много страдат от скъпотията на парите.

С. Караджов

№ 135

**ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА
СЪС СВЕДЕНИЕ ЗА ПРИЕТИЯ ОТ НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ БЮДЖЕТ НА
ЦЕНТРАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ И НА КЛОНОВЕТЕ НА БАНКАТА**

София, 28 декември 1887 г.

Протокол № 33

Заседание на 28 Декемвр[ий] 1887 г.

Присъствували: М. Тенев, Ив. Бракалов, С. Караджов, Х[аджи] Мано Стоянов и Никола Георгиев

Управ[ителният] Съвет постанови:

[. . .]

10. Въз основание на приетия от Народното Събрание бюджет на Банката за идущата 1888-ма година¹, распределят се заплатите на служащите в Централното Седалище и Клоновете, както следва:

Централно Седалище:

1 Управител	10 000 лева
4 Администратори	28 800 лева
Касиер	6 000 лева
Никола Божинов, секр[етар] на Бълг[арска] корр[еспонденция]	5 400 лева
Тодор Алтънов ² , секр[етар] на Иностр[анна] корр[еспонденция]	5 400 лева
Йорд[ан] Урумов, счетоводител	4 800 лева
Исидор Михайлович, проверител	4 000 лева
А. Москов, помощ[ник] касиер	3 600 лева
С. Тъпчилещов ³ , книгов[одител]	
I-ви клас	4 000 лева
М. Михайлов ⁴ , книгов[одител]	
I-ви клас	4 000 лева
М. Попов, книгов[одител]	
I-ви клас	4 000 лева
Двама нови кандидати, от които единия за Касс[ата], а другия за Ип[отечното] Отд[еление]	по 4 000 лева
Т. Икономов, книгов[одител]	
II-ри клас	3 000 лева
В. Шишманов, книгов[одител]	
II-ри клас	3 000 лева

П. Тъпчилещов, книгов[одител]		
II-ри клас		3 000 лева
Един кандидат за книгов[одител]		
III-ти клас		2 400 лева
К. Константинов, архивар		2 700 лева
Бройци – трима	общо	3 600 лева
Разсилни – двама	общо	1 920 лева
		<hr/>
		109 020 лева

Руссенский Клон:

Ив. А. Иванов, директор		7 200 лева
П. Енчев, контролър		4 800 лева
Ив. Петкович, касиер		4 200 лева
И. А. Начев, счетоводител		4 200 лева
Б. Стоянов, секретар		4 000 лева
И. Чакалов, помощ[ник]		
счетовод[ител]		2 700 лева
Попов, книговод[ител]		
I-ви клас		2 400 лева
Кандид[ат] за броец-инкасатор		1 200 лева
Разсилни – двама	общо	1 920 лева
		<hr/>
		32 620 лева

Варненский Клон:

Хр. Ангелов, директор		7 200 лева
И. Радов, контролър		4 800 лева
П. Тинев, касиер		4 200 лева
М. Михайлов, счетовод[ител]		4 200 лева
Д. Байчев, секретар		4 000 лева
(Вакантно), броец-инкасатор		1 200 лева
Разсилний		960 лева
		<hr/>
		26 560 лева

Пловдивск[ий] Клон:

П. Икономов, директор		7 200 лева
Г. Бенев ⁵ , контролър		4 800 лева
И. Калев ⁶ , касиер		4 200 лева
М. Малеев, счетоводит[ел]		4 200 лева
К. Х[аджи] Димитров, секретар		4 000 лева
К. Кузев, помощ[ник] счетоводител		2 700 лева
Т. Алексов, архивар		1 800 лева

Броец-инкасатор		1 200 лева
Разсилни – двама	общо	1 920 лева
		32 020 лева

Бюджетът на Банката за 1888 год. се определя както следва:

А. Личен състав:

	София	Русе	Варна	Пловдив
Съдържание на служащите	109 020	32 620	26 560	32 020
Възнаграждение на Сконтовия Комит[ет]	4 000	4 000	4 000	4 000

Б. Вещественни разходи:

	София	Русе	Варна	Пловдив
Канцелярски разноски	1 200	600	500	600
Осветление и отопление	2 000	800	500	800
Движими и недвижими имоти	3 000	1 200	800	800
Печатание [на] бланки, регистри и пр.	3 000	1 200	1 200	1 200
Книги, вестници, курсове и пр.	500	500	500	500
Поправки [на] здания	200	500	600	-
Наем [на] помещения	12 000	-	-	2 951
Непредвидени разноски	-	-	-	-
Командировки	1 000	-	-	-

11. Да се приеме отставката на К. Х[аджи] Димитров, а вместо него да се назначи Теодоров, свършивший курс в Ecole libre des sciences politiques et Morales⁷ в Париж с предвидената заплата.

М. Тенев
Ив. Бракалов
Н. Георгиев
Х. М. Стоянов
С. Караджов

ЦДА, ф. 285К, оп.1, а. е. 4, л. 87– 89. Оригинал. Ръкопис.

1. Този бюджет е утвърден с Указ № 270 от 17 декември 1887 г. и обнародван в Държавен вестник, бр. 9 от 25 януари 1888 г.

2. Вероятно Тодор Иваницов Алтънов (ок. 1845, Свищов – 1890). Виден деец на националноосвободителното движение. Участва в Общото събрание на Българския централен революционен комитет в Букурещ (1872 г.), организира чета през 1876 г., подпомага българските доброволци в Сръбско-турската война през 1876 г. След Освобождението заема различни адми-

нистративни длъжности.

3. Вероятно Стоян Христов Тъпчилещов (1850, Калофер – 1896). Учи в търговското училище на о. Халки и в търговско училище в Марсилия. Работи в Българската народна банка и във Върховната сметна палата.

4. М. Михайлов е дългогодишен служител в Българската народна банка. През 1899 г. е назначен за администратор, а през 1905 – 1906 г. е временно управляващ банката.

5. Вероятно Георги Бенев (1843, Ст. Загора – 1909). Учи в Белградската семинария, в Историко-филологическия факултет на Пражкия университет, завършва история във Виенския университет. Дейно участва в националноосвободителното движение, член е на революционния комитет в Стара Загора. Участва в Руско-турската война в 1877 – 1878 г. като преводач в руската армия. След Освобождението е пловдивски окръжен управител, член на Върховния съд в Източна Румелия, окръжен началник, главен контролър в Дирекцията на финансите на Източна Румелия, народен представител в Областното събрание. Член е на временното правителство на Южна България по време на Съединението. Участва в Сръбско-българската война в 1885 г. Редовен член е на Българското книжовно дружество. За него виж тук: док. № 157 и 158.

6. Илия Кръстев Калев (1844, Панагюрище – 1927). Деен участник е в национално-освободителното движение. Един от основателите е на Пловдивския революционен комитет, на първото пловдивско читалище и на първото кредитно акционерно дружество „Пчела“ в града. Работи като счетоводител-касиер в търговската къща на братя Гешови в Пловдив. След Освобождението е член на Окръжната постоянна комисия в Пловдив, служител в Пловдивския клон на Българската народна банка, и др.

7. Свободен университет за политически и нравствени науки.

№ 136

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА СЪС СВЕДЕНИЯ ЗА ДОПУСНАТИ НАРУШЕНИЯ ПРИ ИЗБОРА НА ЧЛЕНОВЕ НА СКОНТОВИТЕ КОМИТЕТИ В СОФИЯ И РУСЕ

София, 11 януари 1888 г.

Протокол № 2

Заседание на 11 Януарий 1888 г.

Присъствували: М. Тенев, Д. Попов, Ив. Бракалов, С. Караджов, Боне Петров и Ив. Андреев.

[. . .]

5. Г[осподин] Минист[ъ]рът на Финансите с отношенията си до Банката от 9 Януарий т. г. под № 318 и от 11 същият месец под № 489 като препраща Протокола на съединеното заседание на Софийското Градско Общинско Управление и Софийската Окръжна Постоянна Комиссия, държано на 22 Декемврий 1887 г., и оня на Русенското Градско Общинско Управление и Окръжната Постоянна Комиссия от 15 Декемвр[ий] м. г. относително избирането [на] членове за Шконтовите Комитети в тия градове, предлага да му се съобщи мнението на Управителния Съвет на Банката по тия избори.

Вследствие на това Съветът, като взе пред вид:

1-во. Че съгласно чл. 16 от Закона за Банката и чл. 91 от Устава ѝ, лицата за кандидати в Сконтовите Комитети се избират от Градский и Окръжний Съвети, в съединено заседание, а не от Градското Общинско Управление и от Постоянната Коммиссия на Окръж[ния] Съвет, както това е станало в г. г. София и Руссе;

2-ро. Че и през 1885 година членовете на Сконтовите Комитети в Централното Седалище на Банката и Клоновете ѝ се избраха, въз основание на същия закон за Банката, от съответствующите Градски и Окръжни Съвети в пълния им състав, а не от присъствието на Градското Общинско Управление и от Окръжната Постоянна Коммиссия, за което свидетелствуват протоколите на съединеното заседание на Съветите, испроводени в Банката, в препис, при отношенията на Г[осподи]на Министра на Финансите от 16 Септемврий 1885 год. под NN 28845, 28849 и 31579.

3-то. Че в съединеното заседание на Софийското Градско Общинско Управление и Окръжната Постоянна Коммиссия, станало на 22 Декемврий истеклата година, се е възбудил въпроса за избирание членове за Сконтовите Комитети от Градский и Окръжний Съвети според изричното постановление на чл. 16 от закона за Банката; но въпреки това и по съображения, че за свикването на Окръжния Съвет се изискват известни формалности, които ще забавят изборите, събранието е решило да се произведат изборите само от постоянното присъствие на Градското Общ[инско] Управление и от Окръжната Постоянна Коммиссия. Това решение като противоречаще на специалния закон за избиранието на членове за Сконтовите Комитети, подлежи на оспорване

Постанови:

Въз основание на гореизложените мотиви и преди да се произнесе върху качествата и способността на избраните за членове в Сконтовите Комитети лица, счита за своя длъжност да обърне вниманието на Г[осподи]на Министра на Финансите върху станалата неправилност в изборите. Ако Министерството на Финансите, което е компетентната власт, имеюща право да тълкува горепоменатия закон, признае изборите за правилни и по известни уважителни причини не намери за нужно произвожданието на нови избори, Съветът няма и не може да има нищо против това, и веднага след съобщението за правилността на изборите ще представи за утвърждение лицата, които според него отговарят за избрания пост.

*Ив. Бракалов
М. Тенев
Б. Петров
Д. Попов
С. Караджов*

№ 137

**ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С
РЕШЕНИЯ БАНКОВИЯТ КОРЕСПОНДЕНТ В БУКУРЕЩ ЕВЛОГИ ГЕОРГИЕВ ДА
ПРОДАДЕ ПОВЕРЕНИТЕ МУ АКЦИИ НА РУМЪНСКАТА НАРОДНА БАНКА ПРИ
БЛАГОПРИЯТЕН КУРС И ЗА НАЗНАЧАВАНЕ ЧЛЕНОВЕ НА КОМИСИЯТА ЗА
ОДОБРЯВАНЕ ПЛАНОВЕТЕ ЗА СГРАДА НА БАНКАТА**

София, 3 март 1888 г.

Протокол № 7

Заседание на 3 март 1888 г.

Присъствували: М. Тенев, Д. Попов, Ив. Бракалов, С. Караджов и Никола Георгиев.

Съветът постанови:

[. . .]

8-о. Да се даде заповед на Евлогий Георгиев в Букурещ да продаде акциите на Румънската народна банка, които се пазят у него за наша сметка, щом като намери благоприятен курсът им.

9-о. Да се назначат за членове в Комисията, която ще разгледа представените планове за здание на Българската народна банка, следующите архитекти: Адолф Колар¹, градски архитект; Кустер, архитект в Строителното дружество и две други лица по указание на Дирекцията на общ[ествен]ите сгради.

10-о. Да се отчисли архиварът при Банката К. Х[аджи] Константинов по недоверие² и да се замести с друго подходящо лице.

*С. Караджов
М. Тенев
Ив. Бракалов
Д. Попов
Н. Георгиев*

ЦДА, ф. 285К, оп. 1, а. е. 4, л. 100 – 101. Оригинал. Ръкопис.

1. Адолф В. Колар (неизв. – 1905). Архитект, по произход чех. След Освобождението е първият градски архитект на София и директор на Техническата дирекция към Столичната община. Проектира паметника на Васил Левски в София, участва в първото преустройство на двореца, проектира и ръководи строителството на Министерството на войната (старата сграда), Военното училище, Военния клуб, хотел „България“ и др.

2. Поради недоверие към него.

№ 138

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С
РЕШЕНИЕ ЗА ВРЕМЕННО СПИРАНЕ НА ОТПУСКАНЕТО НА ЗАЕМИ*София, 6 май 1888 г.*

Протокол № 13

Заседание на 6 Май 1888 г.

Присъствували: М. Тенев, Д. Попов, Ив. Бракалов, С. Караджов, Х[аджи] Манно Стоянов.

Съветът постанови:

[...]

6. Пред вид намалението [на] наличността на Банката, Управителния[т] Съвет решава да се спрат, до второ распореждане, заемите под ипотека, срещу записи и полици, по специални текущи сметки и ценни книжа, с изключение на заеми срещу удостоверения, ипотеки вече ангажирани в Северна България, равно¹ и нови ипотеки в Южна България до исчерпване [на] определения от закона размер. За това распореждане да се съобщи в Министерството на Финансите.

7. Да се ходатайствува пред правителството да разреши на Банката да продаде депозираните в нея ценни книжа в името на Ефорията за Болницата „Св. св. Кузма и Дамиян“ и училището „Св. Кирил“ в г[р]. Търново; 2) На българската благотелна Дружина в Букурещ; 3) На Покойний Митрополит Рашеев²; 4) На фонда „Керемекчиев“³; 5) На Книжовното Дружество; 6) На дружеството „Св. Пантелеймон“; 7) На Человеколюбивото Д[ружест]во⁴ и 8) На Савва Радулова⁵, и добитите от продажбата сумми да се запишат на влогове срочни до издаване [на] ипотекарни банкови облигации. За лихви на тия срочни влогове Съветът е на мнение да се определи по 7% в годината.

*Х. М. Стоянов**М. Тенев**Ив. Бракалов**Д. Попов**С. Караджов*

ЦДА, ф. 285К, оп. 1, а. е. 4, л. 109 – 111. Оригинал. Ръкопис.

1. Също така.

2. Вероятно Митрополит Панарет (светско име Панайот П. Рашев – 1808, Търново – 1887). Учи в лицей „Св. Сава“ в Букурещ. Получава висше образование в Атина и Париж. Работи като придворен учител на влашкия княз Александър Гика, като учител в патриаршеското училище на Фенер в Цариград. Назначен е от Цариградския патриарх за митрополит в Букурещ. Един от инициаторите е за създаването на Добродетелната дружина. Почетен член е на Българското книжовно дружество. Завещава значителни парични средства за подпомагане на духовно-

просветното дело.

3. Става дума за фонд, основан от Петър Ненчев Керемекчиев (1826, Търново – 1881). Учи в колежа „Рефорцу“ в Цариград. Работи като секретар на Юмер паша в Шумен. Учи в търговско училище в Одеса. Участва в акционерно дружество в Румъния, финансиращо издаването на вестници. Участва в състава на българската делегация, приета от руския император Александър II през 1876 г. Завещава целия си капитал на училището „Св. Кирил“ и болницата в Търново, на българското училище и църква в Букурещ, и основава фонда „Петър Керемекчиев“ при Министерството на народното просвещение за издръжка на даровити българи за обучение в чужбина.

4. Става дума за Българското книжовно дружество.

5. Сава Илиев Радулов (ок. 1817, Панагюрище – 1887). Учи в Смирна (Измир), в Хилендарския манастир, в Ришельовския лицей в Одеса. Работи като учител и книжовник. Завещава значителни средства на Министерството на народното просвещение за учредяване на стипендия за висше образование. Един от основателите е на Българското книжовно дружество и негов спомагателен и дописен член.

№ 139

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА УПЪЛНОМОЩАВАНЕ НА МИХАИЛ ТЕНЕВ ДА ПРЕГОВАРЯ В ЛОНДОН ЗА ИПОТЕЧНИЯ ЗАЕМ НА БАНКАТА

София, 24 юни 1888 г.

Протокол № 18

Заседание на 24 Юний 1888 год.

Присъствували: М. Тенев, Д. Попов, Ив. Бракалов, С. Караджов и Никола Георгиев

Съветът постанови:

1. По случай командировката на Управляющий Банката, Администратора на Счетний Отдел, г[осподина] М. Тенева в Лондон по правителствена работа, Съветът реши, съгласно чл. [- - -] от Вътрешний Правилник, да назначи за негов заместник Администратора на Счетоводний Отдел С. Караджова.

2. В[ъв] време на отсъствието в отпуска на Администратора на Ипотечний Отдел, г[осподина] Д. Попова, неговата длъжност да се изпълнява от Администратора на Касовий Отдел г[осподина] Ив. Бракалова.

3. Тъй като с отсъствието на Администраторите г. г. Тенева и Д. Попова не ще може да стават заседания на Управителния Съвет, понеже ще липсва нужното число гласове, то Съветът упълномощава остащите се администратори Караджова и Бракалова в крайна и необходима нужда да държат заседания с двамата членове от Счетоводний Комитет, с условие обаче, че в последствие Протоколите на тия заседания ще се утвърдят след завръщанieto на отсъстващите членове на Съвета.

4. Като се ползува от пребиванието на г[осподи]на Тенева в Лондон, Съветът го опълномощава да третира с някоя тамошна банкерска къща въпроса за ипотеч-

ния заем на Банката, съгласно инструкциите, които ще му даде Съветът и според специалния за това закон.

[...]

*Д. Попов
Н. Георгиев
М. Тенев
Ив. Бракалов
С. Караджов*

ЦДА, ф. 285К, оп. 1, а. е. а. е. 4, л. 117 – 118. Оригинал. Ръкопис.

№ 140

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА ПОДНОВЯВАНЕ НА ПРЕДОСТАВЯНЕТО НА ЗАЕМИ

София, 27 октомври 1888 г.

Протокол № 27

Заседание на 27 Октомврий 1888 г.

Присъствували: С. Караджов, Д. Попов, Ив. Бракалов, Никола Георгиев и Дойчин Павлов.

Съветът постанови:

След прочитанието [на] доклада на Администратора С. Караджова и правилата относително произвежданието [на] нови заеми от Банката, начиная от 1-й Януарий, Съветът се произнесе в принцип, да почне Банката да дава пари на заем от новата година нататък. Приложените при доклада правила¹ да се изпроводят Г[оспо-ди]ну Министру на Финансите за сведение и до банковите Клонове, за да си дадат мнението.

*Ив. Бракалов
С. Караджов
Д. Попов
Д. Павлов
Н. Георгиев*

ЦДА, ф. 285К, оп. 1, а. е. 4, л. 129. Оригинал. Ръкопис.

1. За същността на тези правила се съдържат сведения в протокол № 31 на Управителния съвет на банката. Този протокол виж тук: док. № 141.

№ 141

**ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА
БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА УТВЪРЖДАВАНЕ НА БЮДЖЕТА НА БАНКАТА И
ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА УСЛОВИЯТА ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ЗАЕМИ***София, 30 декември 1888 г.***Протокол № 31**

Заседание на 30-й Декемврий 1888 г.

Присъствували: С. Караджов, Д. Попов, Ив. Бракалов, Ив. Андреев и М. Багдатлийский.

Съветът постанови:

[. . .]

3. Утвърждава се бюджета на Банката за идущата 1889 г. както следва:

I. Личний състав

В Централн[ото] Седалище	-	112 020 л[ева]
В Руссенский Клон	-	34 420 л[ева]
В[ъв] Варненский Клон	-	25 560 л[ева]
В Пловдивский Клон	-	34 420 л[ева]
Всичко:		207 420 л[ева]

II. Вещественни и други разходи

Съдържание на Сконтовите Комитети	-	16 000 л[ева]
Канцелярски разноски	-	3 800 л[ева]
Осветление и отопление	-	4 500 л[ева]
Движими и недвижими имоти	-	7 000 л[ева]
Печатание [на] книги, бланки и др.	-	8 700 л[ева]
Книги, вестници, курсове и др.	-	2 700 л[ева]
Поправка на здания	-	1 600 л[ева]
Наем на помещения	-	13 951 л[ева]
Командировки	-	1 000 л[ева]
А всичко:		266 671 л[ева]

4. Пред вид на това, че наличността на Банката се е въскачила до 3 000 000 лева, Управителния[т] Съвет след като разгледа и обсъди внесените в заседанието му от 27 Октомврий т. г. правила за подновяване на банковите операции, и доставените от Клоновете бележки, постанови да се почнат следующите операции, начина от 1-й Януарий 1889 година:

а) сконтиране [на] търговски п[оли]ци, в размер на целий кредит на длъжниците, платими (полиците) най-много в тримесечен срок.

б) даване [на] пари срещу записи на заповед с двама поръчители, в размер на половината кредит на длъжниците, които записи да се изплащат по равни части всяко тримесечие в разстояние на девет месеца. За известни съсловия на населението като например земеделците, занаятчиите, търговците с жива стока и пр., погашението не е обязательно да става всяко тримесечие, но в течение на деветтях месеца абсолютно е необходимо да се исплати целий дълг.

в) даване [на] пари срещу специални тек[ущи] с[мет]ки в размер на целий кредит, ако тия с[мет]ки ще са в постоянно движение.

г) издаване [на] удостоверения за гаранции, в размер на целий кредит, и сконтиране на платежни заповеди, издадени срещу държавните Ковчежничества.

д) заеми срещу скъпоценни книжа.

Ипотечарните заеми и заемите срещу скъпоценни метали, до второ разпореждане, няма да се отпускат. Вехтите записи на заповед треба да се исплатят в разстояние на една година, както и вехтите специални тек[ущи] с[мет]ки, които са останали в застой, а в Централното Седалище заемите срещу вехти записи и специални тек[ущи] с[мет]ки се изплащат в течение на 1 1/2 година, като се внася редовно съразмерната част при всяко променение на записите. Остатъка в платежите срещу вехтите дългове се прави най-много за три месеца, с условие, обаче на втория срок непременно да се внесе съразмерната за две тримесечия част.

*С. Караджов
Д. Попов
Ив. Бракалов
Ив. Андреев
Манол Багдатлийский*

ЦДА, ф. 285К, оп. 1, а. е. 4, л. 134 – 135. Оригинал. Ръкопис.

№ 142

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА ПОДНОВЯВАНЕ НА ПРЕДОСТАВЯНЕТО НА ИПОТЕЧНИ ЗАЕМИ И ЗА УВЕЛИЧАВАНЕ НА ЛИХВИТЕ И СКОНТОТО

София, 27 януари 1889 г.

Протокол № 1

Заседание на 27-й Януарий 1889 г.

Присъствували: С. Караджов, Д. Попов, М. Тенев, Ив. Бракалов, Ив. Андреев и М. Багдатлийский

Съветът постанови:

1. Да се открие операцията по отпускане [на] ипотечарни заеми, заеми на ок-

ръжията, общините и земеделческите каси, а също и заемите срещу скъпоценни метали, съгласно правилата, предвидени в Устава на Банката.

2. Да се увеличат, начиная от 1-й Март т. г., съгласно чл. чл. 25, 27 и 71-й от Устава на Банката размерите на лихвите и сконтото както следва:

- а) От 8% на 9% ипотеканите заеми, отпускаеми на частни лица;
- б) От 7% на 8% заемите на окръжия, общини и Земледелчески Каси;
- в) От 8 1/2% на 9% специалните текущи сметки от 1-й Февруарий т. г.
- г) От 8% на 9% сконтирани п[оли]ци и записи на заповед от 1-й Февруарий т. г.
- д) От 8% на 9% заемите срещу скъпоценни книжа
- е) От 8 1/2% на 9% заемите срещу скъпоценни метали.

3. Вехтите заеми, до истичание [на] срока на записите, плащат лихвите в същия размер, който е съществувал до сега. Това постановление на Съвета да се съобщи на Министерството на Финансите за надлежното утвърждение и да се публикува в „Държавен Вестник“.

[...]

*М. Тенев
Ив. Бракалов
С. Караджов
Д. Попов
Манол Багдатлийский
Ив. Андреев*

ЦДА, ф. 285К, оп. 1, а. е. 4, л. 166 – 167. Оригинал. Ръкопис.

№ 143

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА УПЪЛНОМОЩАВАНЕ НА МИХАИЛ ТЕНЕВ ДА ИЗПЪЛНЯВА ДЛЪЖНОСТТА УПРАВИТЕЛ НА БАНКАТА

София, 1 февруари 1889 г.

Протокол № 2

Заседание на 1-й февруарий 1889 г.

Присъствували: С. Караджов, Д. Попов, М. Тенев, Ив. Бракалов, Ив. Андреев и Манол Багдатлийский.

Съветът постанови:

[...]

11-о. Управителният съвет на Банката упълномощава администратора си Г[осподин] М. Тенев да изпълнява длъжността на управителя, като подписва всичките книжа, писма и парични документи, а в случай на негово отсъствие и на неот-

лагаема нужда, дава се право да подписват книжата и документите и другите администратори.

*С. Караджов
Д. Попов
М. Тенев
Ив. Бракалов
Ив. Андреев
Манол Багдатлийский*

ЦДА, ф. 285К, оп. 1, а. е. 2, л. 63 – 64. Оригинал. Ръкопис.

№ 144

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ПО ЗАЕМА НА СОФИЙСКОТО ГРАДСКО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ ОТ „ANGLO-FOREIGN BANK“ И БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА И ПО КАДРОВИ ВЪПРОСИ

София, 9 юни 1889 г.

Протокол № 14

Заседание на 9 юний 1889 г.

Присъствували: М. Тенев, Д. Попов, С. Караджов, Ив. Бракалов и
Дойчин Павлов.

Съветът постанови:

1-о. Да се командирова администратора на Банката, г[осподи]н М. Тенев в Лондон за уреждане въпроса по заема на Софийското градско общинско управление от 10 000 000 лева, в който [в]зема участие „Anglo-Foreign Bank“ и Българската [народна] банка, върху главните предложения, които са установени вече между контрагентите, а именно:

а) заема ще бъде 10 000 000 лева, от които 6 000 000 се поемат веднага *ferme*¹ по 82 за 100 лева номинални, за 4 000 000 лева поменатите банки си запазват правото на *option*² по същата цена в продължение на 3 месеца от подписване контракта с Общинското управление;

б) Българската народна банка взема участие в заема с 1/4 от сумата както на 6 000 000 лева поети веднага, тъй и върху 4 000 000 лева от *option*³а;

в) лихвата на заема ще бъде 6 % годишно, плащана на шестмесечия;

г) заема ще се амортизира с по 1 % годишно върху капитала чрез годишни тегления в Лондон;

д) за гаранция Общинското управление ще даде приходите: от движими и недвижими имоти, от русумат³, клание [на] добитък, кантарис, октроа⁴ и бъдещите приходи, приходящи от извършените от тоя заем работи;

е) Българската народна банка ще плати на посредниците между нея и „Anglo-Foreign Bank“ 1 % върху частта, която тя ще поеме.

2-о. В отсъствие на г[осподин] М. Тенева ще управлява Банката администратора на Ипотечний отдел г[осподи]н Д. Попов.

3-о. Да се ходатайствува пред г[осподи]н Министъра на финансите да разреши едномесечен отпуск на администратора на Кассовий отдел г[осподи]н Ив. Бракалова от деня когато почне да се ползува с него.

и 4-о. Да се назначи Христо Димов за надзирател по постройката зданието на Банката с 125 лева месечна заплата, начиная от 10-й юний т. г.

*М. Тенев
Д. Попов
С. Караджов
Ив. Бракалов
Дойчин Павлов*

ЦДА, ф. 285К, оп. 1, а. е. 2, л. 76 – 77. Оригинал. Ръкопис.

1. Твърдо (фр.).
2. Избор (фр.). В случая със значение на право за закупуване или отказ от закупуване на облигациите.
3. Косвени данъци.
4. Общински налог върху внасяните в даден град спиртни и хранителни произведения.

№ 145

**ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С
РЕШЕНИЕ ЗА ПРЕМЕСТВАНЕ НА ДИРЕКТОРА НА ПЛОВДИВСКИЯ КЛОН НА
БАНКАТА ПАВЕЛ ИКОНОМОВ ЗА ДИРЕКТОР НА ВАРНЕНСКИЯ КЛОН ПОРАДИ
ПУБЛИКУВАНИТЕ ОТ НЕГО СТАТИИ В НЯКОИ ВЕСТНИЦИ, ИЗРАЗЯВАЩИ
НЕСЪГЛАСИЕТО МУ С РЕШЕНИЕТО НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ ЗА
НАМАЛЯВАНЕ НА СКОНТОТО И ЛИХВИТЕ НА ЗАЕМИТЕ**

София, 30 октомври 1889 г.

Протокол № 30

Заседание на 30 Октомврий 1889 г.

Присъствували: М. Тенев, Иван Бракалов, Ст. Караджов, Иван Андреев и
Манол Багдатлийский.

Съветът постанови:

[. . .]

21. Като взе пред вид следущето: 1-во) Че публикуваните в[ъв] вестниците „Пловдив“ и „Свобода“ статии, в които се нападаше и укоряваше Банката по един

най-недостоеен начин, са произведение на Директора на Пловдивския Банков Клон, Павел Икономов, за което Управлението на Банката притежава точни и положителни доказателства; 2-ро) Че никъде по света, дето има правилен ред и организация, не е позволено на един чиновник да хули, напада и безчести учреждението, на което той е служител, а особено когато това учреждение е кредитно и се нуждае от най-широкото и пълно доверие на публиката; 3-то) Че поменатия директор на Банковия Клон, като представител на Централната Банкова Администрация, за да може да действа в интереса и за в полза на поверенното му учреждение, независимо от подготовката и знанията, които се изискват, треба да се отличава с преданност и вяност, за да може да бъде добър проводник на всичките распореждания и мерки на Централното Управление, а не да ги претълкува и изопачава в лошава смисъл, както той е правил нееднократно чрез печата; 4-то) С писмото си до г[осподин] Минист[ъ]ра на Финансите от 10 Октомврий т. г. под № 9492 Банката, въз основание на постановлението на Управителния си Съвет, взето в заседанието му от 9 того, Протокол № 27, е ходатайствувала за утвърждение [на] намалението на сконтото и лихвите на всичките видове заеми от 9% на 8%, начиная от 1-й Ноемврий т. г., а г[осподи]н Минист[ъ]р на Финансите с отношението си от 25 Октомвр[ий] под № 42147 е одобрил това постановление. Между това, в последния брой на вестник „Пловдив“ от 23 того същият Директор на Клона, който завежда финансовия отдел на тая газета, умишлено е съчинил и пуснал слух, че уж Банката взела решение да намали лихвите на срочните влогове от 7% на 6%. Подобно с нищо неоправдано действие от страна на висший чиновник, който чрез измислици и съвършенно неосновани слухове подкопава авторитета на учреждението, дискредитира доброто му име и внушава недоверие на публиката, не може да бъде търпимо в никое ведомство; 5-то) Че всичката тежест и отговорност за добрия вървеж на цялата банкова машина, закона, устава и проистекающите от тях правилници като са възложили върху Административния Съвет, то ео ipso¹ последния[т] е обязан да бди за опазване [на] доброто име на поверенното му учреждение и да взема бързи и ефективни мерки за спиране на всяко зло, клоняще към компрометиране [на] честта на учреждението. Не направи ли това, Съветът рискува да бъде обвинен в бездействие и в неупражнение на дадената му от закона власт. Като взе всичко това в съображение Управителния[т] Съвет постанови:

Да се премести Директора на Пловдивския Банков Клон Павел Икономов, за сега в[ъв] Варненския Клон на същата длъжност, като му се направи същевременно строга бележка и напомнювание, че, ако и занаяпред продължава да излага честта на Банката, ще бъде отчислен. Гореозначенното постановление на Административния Съвет да се подложи г[осподи]ну Министру на Финансите за одобрение.

*С. Караджов
Ив. Бракалов
М. Тенев
Ив. Андреев
Манол Багдатлийский*

1. Сам по себе си (лат.)

№ 146

**ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С
РЕШЕНИЕ ЗА ЗАКУПУВАНЕ НА БЪЛГАРСКИ ДЪРЖАВНИ ФОНДОВЕ, ЗА
НАМАЛЯВАНЕ НА ТАКСИТЕ ВЪРХУ БАНКОВИТЕ ОПЕРАЦИИ, ЗА ЗАМЕСТВАНЕ
НА ИЗПЪЛНЯВАЩИЯ ДЛЪЖНОСТТА УПРАВИТЕЛ И ЗА НАЕМАНЕТО НА
ПОМЕЩЕНИЕ НА ВАРНЕНСКИЯ КЛОН НА БАНКАТА**

София, 3 декември 1889 г.

Протокол № 35

Заседание на 3-й Декемврий 1889 г.

Присъствували: М. Тенев, С. Караджов, Ив. Бракалов и Д. Х. Коцов

Съветът постанови:

1. Като взе пред вид, че наличността на Банката, след изплащанието [на] дълговете на Финансовото Министерство от сключения заем, достигна една грамадна сума от около 13 000 000 лева; че пласирането на това количество не може да стане в едно кратко време и срещу редовните заемни операции на Банката, а стоектието на парите в касата ще се отрази вредно върху учреждението, понеже лихвите на банковите кредитори текат редовно като при това и срочните влогове се въскачиха през тек[ущата] г[одина] от 2 834 000 лева на 9 000 000, то съгласно чл. 6 от Закона на Банката, Съвета реши да се иска разрешение от г[осподин] Минист[ъ]ра на Финансите да се купят български държавни фондове от 1888 г. за от 3 до 5 милиона лева, и то колкото е възможно по-скоро докато курса им не се е повишил.

2. Тъй като някои от преводните операции на Банката, а също и правата за инкасиране на [чужде]странните и местни полици, гаранциите за участие в търгове и пр., са доста скъпи то Съветът намира за нужно да се намалят някои от тях, начиная от идущата 1890 год. за улеснение на банковите клиенти, като се вземе за ръководство приложената при настоящето таблица¹.

3. Понеже администратора г[осподи]н М. Тенев се командирова от правителството за подписване във Виена [на] облигациите по новия държавен заем с Лендербанк, то длъжността на управителя ще се изпълнява от Администратора на Сконтовий отдел г[осподи]н Ст. Караджова и заседанията на Управителний съвет ще стават в присъствието на двамата администратори г. г. Караджова и Бракалова, с условие, че протоколите на заседанията ще се подпишат от администратора г[осподи]н Тенев след завръщането му, за да може да имат законната сила.

4. Да се потвърди контракта за помещението на Варненский Банков Клон в зданието на г[осподи]н Велико Христова с наемна цена в годината 2800 лева, всичкото за три години 8400 лева.

*С. Караджов
Ив. Бракалов
Д. Х. Коцов
М. Тенев*

ЦДА, ф. 285К, оп. 1, а. е. 2, л. 98 – 99. Оригинал. Ръкопис.

1. В действителност тази таблица не е приложена към протокола.

№ 147

УКАЗ НА КНЯЗ ФЕРДИНАНД I ЗА ИЗМЕНЕНИЕ НА НЯКОИ ЧЛЕНОВЕ ОТ УСТАВА НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

София, 28 февруари 1890 г.

У К А З

№ 39¹

НИЙ, ФЕРДИНАНД I,²

С Божията милост и народната воля

Княз на България,

Като одобряваме предложението на Нашия Министър на Финансите, представено Нам с доклада му от 29 февруарий т. година под № 6194

ПОСТАНОВИХМЕ И ПОСТАНОВЯВАМЕ:

I. В уставът на Българската Народна Банка да станат следующите изменения:

Чл. 18, алинея 3 да се измени така:

Тегления по текущи лихвенни сметки за сумми до 5000 лева се плащат веднага при поискванието. За суми от 5001 до 10000 лева, трябва да се предизвестява банката пет дни преди теглението; а за суми от 10001 лева на горе трябва да се известява десет дни преди теглението. От една сметка в друга може да се пренасят, без предваритерно известие, каквито и да било сумми.

Чл. 21, алинея 1 да се измени така:

Срочните лихвени влогове се приемат за 1, 3 или 5 години и не се повръщат преди изтичанието на срока, за който са вложени.

Алинея 3 на същия член да се измени така:

Тегления по безсрочни влогове за суми до 5000 лева да се изплащат веднага при поискванието. За суми от 5001 до 10000 лева трябва да се предизвестява Банката пет дни преди теглението; а за суми от 10001 л[ева] на горе трябва да се известява десет дни преди теглението.

Чл. 25, алинея 2 да се измени така:

Управлението на Банката е длъжно да обяви поне месец напред, всяко изменение в размерите на тия лихви, както и в другите условия, по които се приемат от нея пари по текущи сметки или по срочни и безсрочни влогове.

Алинея 3 на чл. 25 се унищожавя.

Чл. 26, алинея 1 да се измени така:

1) най-много до 30 години, под залог на недвижими имоти.

Чл. 27 да се измени така:

Размерите на лихвите, които Банката [в]зема върху направените от нея заеми, се определят от Управителния Съвет, а одобряват от Министерството на Финансите и се обнародват в „Държавен Вестник“.

Към чл. 28 да се прибави в нова алинея следующето:

Изплащането на ипотечните заеми ще става по начина, който е определен в специалния за тях правилник³.

Чл. 33 да се измени така:

Записите на заеми под залог на недвижими имоти не могат да бъдат за по-малко от 1000 л[ева], нито пък може на едно и също лице срещу една само сграда с пристройката ѝ да се дадат повече от 100 000 лева.

Чл. 35, пункт 3 да се измени така:

Свидетелство за оценката на имота в емлячната книга.

Чл. 37 да се измени така:

Ако заема се иска под залог на фабрики или заводи, стойността на машините и другите фабрични принадлежности не се вземат под внимание при оценението; но те се считат в ипотеката и притежателя[т] им не може да разполага с тях, до когато не изплати дълга си в Банката.

Чл. 38 да се измени така:

Щом количеството на заема се определи окончателно от Управителния Съвет, Банката се разпорежда за да се извърши ипотеката на залагаемия имот. Оценителните комисии следят за целостта на заложения имот, и в края на всяка година рапортират в управлението на Банката за положението на всички заложенени в района им имоти.

Чл. 41 да се измени така:

След изплащането на заема, Банката се разпорежда за вдигането на ипотеката и съобщава на Оценителната комисия за прекращение на нейния надзор.

Чл. 44, алинея 2 да се измени така:

Тие заеми не могат да бъдат за срок по-дълъг от 30 години.

II. ЗАЕМИ ПОД ЗАЛОГ НА ЛИХВОНОСНИ ЕФЕКТИ, ЦЕННИ КНИЖА, КОНОСАМЕНТИ И ТОВАРИТЕЛНИЦИ.

Чл. 57 да се измени така:

Управителният съвет на банката определя, с одобрението на Министерството на Финансите, кои лихвоносни ефекти и *ценни книги* може да се приемат като залог срещу заеми от Банката.

Количеството на заема не трябва да надминава четири пети от дневната цена на заложените лихвоносни ефекти и *ценни книги*.

Чл. 71 да се измени така:

Размерът на сконтото, за Софийското седалище и банковите клонове, както и

количеството на съкровищните бонове, които може да се приемат за сконтиране или под залог, се определят от управителния съвет на Банката, одобряват се от Министерството на Финансите и се обнародват в „Държавен Вестник“.

Чл. 72, пункт 1 да се измени така:

1) под залог на: а) стоки; б) лихвоносни ефекти, ценни книжа и в) скъпоценни метали в кюлче или пари и други скъпоценни вещи.

Чл. 74, алинея 3 да се измени така:

В такъв случай длъжникът или взаимопоръчителите трябва да броят количеството, което остая да дават заедно с лихвите, веднага или на срока, който се даде от Банката, и който срок не може да бъде по-голям от два месеца от деня, в който им се е съобщило закриването на текущата сметка.

Чл. 78 да се измени така:

Размерите на лихвите, които Банката взема върху специални текущи сметки, се определят от управителния съвет, одобряват се от Министерството на Финансите и се обнародват в „Държавен Вестник“.

Чл. 83, буква г да се измени така:

Произнася се върху заеми под ипотека на недвижими имоти (чл. 36) и съставя списък на стоките, лихвоносните ефекти и *ценни книжа*, които може да се приемат под залог (чл. чл. 47 и 57)

Към чл. 86 да се прибави следующата алинея:

Директорите на клоновете привеждат в изпълнение решенията на управителния съвет и разпорежданията на централното седалище на Банката; ръководят делата на клоновете, надзирават да се изпълняват устава и другите правилници на Банката; подписват съглашенията, преследват по делата и в името на Банката пред съдилищата, според закона и представляват клоновете в техните сношения с правителствените и обществените учреждения, и с трети лица.

Към чл. 93 да се прибави в края:

По за три години.

II. Обезсилва се отменението, станало с[ъс] ст. II от указа от 2 май 1887 г. под № 82.

Исполнението на този указ възлагаме на Нашия Министър на Финансите.

Издаден в Нашата столица София на 28 февруарий 1890 година.

На първообразното с[ъс] собственната ръка на Негово Царско Височество написано:

ФЕРДИНАНД

Приподписал:

Министър на Финансите: *Ив. Салабашиев*⁴

1. Оригиналът на указа не беше открит, поради което съдържанието му се публикува по: Държавен вестник, бр. 54, 09.03.1890 г.

2. Фердинанд I Сакс-Кобург-Готски (1861, Виена...). Избран за княз на България на 7 юли

1887 г. През 1908 г. се провъзгласява за цар на България, която титла е призната от Великите сили през 1909 г. Принуден е да абдикира на 3 октомври 1918 г. (след поражението на България в Първата световна война, довело до т. нар. втора национална катастрофа).

3. Такъв правилник е утвърден с Указ № 142 от 19 август 1885 г. и е претърпял изменения през 1890 и 1895 г. За това виж тук: док. № 97, 151 и 171.

4. Иван Петров Салабашев (1853, Ст. Загора – 1924). Учи в гимназия в Табор, Чехия, и в Пражкия университет, който завършва със специалност математика. Взима участие в националноосвободителното движение, доброволец е в Сръбско-турската война в 1876 г. Работи известно време като учител в Болградската гимназия. След Освобождението е народен представител в Областното събрание на Източна Румелия, главен секретар на Дирекцията на народното просвещение, член на Върховния съд и директор на правосъдието. След Съединението е министър на финансите, министър на правосъдието, пълномощен министър на Царство България във Виена. Неколкократно е избран за народен представител. Член е на Народно-либералната партия и на Демократическата партия. Член-основател и председател е на Физико-математическото дружество. Дописен и редовен член е на Българското книжовно дружество.

№ 148

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ЗА ПРЕДАДЕНИ БАНКНОТИ НА КАСИЕРА НА БАНКАТА, ПРЕДНАЗНАЧЕНИ ЗА ПУСКАНЕ В ОБРЪЩЕНИЕ

София, 13 март 1890 г.

Днес, на 13 март 1890 год., се предадоха Касиеру на Банката за пуцание в обръщение 4999 (четири хиляди деветстотин деветдесет [и] девет) парчета банкноти от по 10 (десет) лева едната, с номера 10001 – 12900; 12902 – 15000, и 10000 (десет хиляди) парчета от по 5 (пет) лева едната с номера 15001 – 25000, от които четири с № 11544, 12283, 12884, 12885 от по десет лева, повредени при грифването. Сумата на предадените банкноти възлиза на 99 999 (деветдесет и девет хиляди [и] деветстотин деветдесет [и] девет) [лв.], от които за четиридесет лв. повредени.

За удостоверение на горното се състави настоящий протокол съгласно чл. 101 от вътрешний правилник на Банката.

Една банкнота под № 12901 е предадена на Г[осподи]на Министъра Стамболова за представяне на Негово Царско Височество¹.

Управител: *М. Тенев*
Администратор на Касовий
отдел: *И. Н. Бракалов*
Касиер: *К. Димитров*

ЦДА, ф. 285К, оп. 4, а. е. 1196, л. 12. Оригинал. Ръкопис

1. Има се предвид княз Фердинанд I.

№ 149

**ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА
БАНКА С РЕШЕНИЕ ДА СЕ ПРЕДОСТАВИ ИПОТЕЧЕН ЗАЕМ НА ЛАЗАР
ТРИФКОВИЧ ПО ПРЕДЛОЖЕНИЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ***София, 20 март 1890 г.***Протокол № 13**

Заседание на 20 Март 1890 г.

Присъствували: М. Тенев, Ив. Бракалов, Ст. Караджов, Манол Багдатлийский и Ив. Андреев.

[...]

Съветът постанови:

31. С писмото си от 17 Март т. г. под № 9344, г[осподин] Минист[ъ]рът на Финансите като съобщава на Банката, че в заседанието си от 13 същия месец, с протокол № 14, Министерския Съвет е постановил: „да се отпуснат на Лазар Трифковича двести и петдесет хиляди лева срещу ипотека на двете третини от движимите и недвижимите му имоти, находящи се в местността, наречена Павлово (Софийско Землище)“, предлага ѝ да изпълни това прошение на Министерския Съвет. Управителния[т] Съвет на Банката като се съобрази с горното писмо на г[осподин] Минист[ъ]ра на Финансите, и като взе пред вид:

а) че Лазар Трифкович е похарчил за направата в България, в гореозначената местност, на една фабрика за бира, цялото си състояние от 800 000 до 1 000 000 лева, с което е способствувал за подигането на местната индустрия и земледелие;

б) че от устните обяснения на г[осподин] Министра-Председателя, Трифкович, въз основание на услугите, които е направил на местната индустрия и земледелие, ще стане български подданик, и че от сега още е обещал на нашето правителство да подари на българската държава 1/3 част от фабриката си;

в) че според чл. 33 от Устава на Банката не може да се отпусне срещу една сграда с принадлежностите ѝ повече от 100 000 лева и

г) че големите здания в България, особено промишленните, при всичката си ценност, в случай на необходимост, мъчно се продават, защото няма богати капиталисти, а пък духа на асоциацията¹ у нас още не е развит, тъй щото Банката рискува да не може [да] получи, при продажба на имота, двестетях и петдесет хиляди лева, които ще отпусне Трифковичу срещу 2/3 от фабриката му.

От друга пък страна, Управителния[т] Съвет като признава голямата полза и облага за държавата от распореджанията на Трифковича и неговите очевидни жертви, които е положил за развитието на пивоварната индустрия,

Постанови:

1. Да се ходатайствува пред г[осподин] Минист[ъ]ра на Финансите, исключително за тоя случай, Височайши Указ, с който да се позволи на Банката, въпреки постановлението на Устава ѝ, да отпусне горното количество на Л. Трифковича под залог на 2/3 от фабриката му.

2. Управителния[т] Съвет разбира от Постановлението на Министерския Съвет, че в случай на продажба, ако Банката не може да реализира заетата сума срещу 2/3 от имота, правителството ще поеме недостига върху себе си.

*С. Караджов
Ив. Бракалов
М. Тенев
Ив. Андреев
Манол Багдатлийский*

ЦДА, ф. 285К, оп. 1, а. е. 5, л. 18 – 19. Оригинал. Ръкопис.

1. На сдружаването, на сдруженията.

№ 150

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА НАЗНАЧАВАНЕ НА ХРИСТО АНГЕЛОВ ЗА ДИРЕКТОР НА ПЛОВДИВСКИЯ КЛОН НА БАНКАТА

София, 6 април 1890 г.

Протокол № 15

Заседание на 6 Априлий 1890 г.

Присъствували: М. Тенев, Ив. Бракалов, Ст. Караджов, Ив. Андреев и Манол Багдатлийский

Съветът постанови:

[...]

55. С писмо от 28 Марта т. г., Директора на Пловдивский Банков Клон, Павел Икономов, си дава отставката, понеже щял да се установи на частна работа. Управителния[т] Съвет, съгласно чл. 14 от закона и чл. 86 от Устава на Банката, като взема акт от това, препраща отставката му на усмотрение г[осподину] Министру на Финансите и същевременно като взема пред вид: 1-во) Че района на Пловдивский Клон е твърде обширен, и в търговско, икономическо и етнографическо отношения, той е от преголяма важност; 2-ро) Че съществуването в Пловдив на един Клон от Оттоманската Банка, в която се избират за директори и поддиректори опитни и способни лица, налага длъжност на Управителния Съвет на нашата Банка да държи в тамошния си Клон персонал, който напълно да може да отговаря на деликатното положение и да не стои в нищо по-долу от ръководителите на Оттоманската Банка в Пловдив, с която нашата треба да бъде в постоянна конкуренция; 3-то) Че от наличните сили, с които разполага Банката, по своята опитност, честност и преданност към нейните интереси, за сега поне може да се посочи

исключително на директорите на двата Клона в Руссе и Варна, от които Руссенский, Ив. Иванов, в интереса на службата и вследствие [на] грамадното значение на Руссенский Клон, не може и не треба да бъде преместван, следователно като единствен кандидат за директор на Пловдивский Клон се явява сегашний Директор на Варненский Банков Клон, Христо Ангелов, когото Съвета препоръчва за заместник на г[осподина] Павли Икономова; 4-то) Вместо Хр. Ангелова, за директор на Варненский Банков Клон Съветът е на мнение да се повиши контролъора на същия Клон Пет[ъ]р Енчев, който е достатъчно подготвен за тая длъжност, а на негово място, за контролъор да се назначи Юрдан Радев, който с успех дълго време е изпълнявал тая длъжност и по недоразумение биде преместен против желанието му за счетоводител в Управлението на Руссе-Варненската железница.

*С. Караджов
Ив. Андреев
Манол Багдатлийский
М. Тенев
Ив. Бракалов*

ЦДА, 285К, оп. 1, а. е. 5, л. 22 – 24. Оригинал. Ръкопис.

№ 151

ПРАВИЛНИК

ЗА

ИПОТЕКАРНИТЕ ЗАЕМИ В БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА¹

София, 19 юни 1890 г.

I. ЗАЕМИ СРЕЩУ НЕДВИЖИМИ ИМОТИ (ИПОТЕКИ)

ГЛАВА I

СРОК И РАЗМЕР НА ЗАЕМИТЕ

§ 1.

Българската Народна Банка дава, на всички без разлика български граждани, на заем пари, под залог на недвижими имуществва (под ипотека), като: ниви, ливади, дворове (застроени или незастроени), градини, лозя, бранища², мелници, тепавици и др. т[акива] п[одобни], с[ъс] срок най-много за 30 години. Тия заеми не могат да бъдат по-малки от 1000 л[ева], нито пък може на едно и също лице, срещу една само сграда с пристройките ѝ, да се дадат повече от 100 000 л[ева].

§ 2.

Заемите под залог на недвижими имоти Банката отпуска само срещу първа ипотека.

§ 3.

Банката отпуска заем в размер най-много на половината от цената на имота, определена от банковата оценителна комисия. (§ 12).

§ 4.

Банката не приема под ипотека:

- а) Имоти, върху които има какъвто и да е запов.
- б) Орташки имоти, когато не се залагат изцяло от всички съдружници. Такива обикновено са дяловете в[ъв] водениците, тепавиците, къщите и др. подобни неделими имоти.
- в) Имоти цели или тия части от тях, които, според градските или селски планове, или според друга някоя обществена потреба, подлежат на отчуждение; и
- г) Маломерните незастроени градски места, съгласно правилата за строение частни здания, както и тия що остават без изход на новите улици.

ГЛАВА II

ЗАЯВЯВАНЕ И ПРЕДСТАВЯНЕ ДОКУМЕНТИ ЗА ИПОТЕЧНИ ЗАЕМИ

§ 5.

Искането на заем пари под залог на недвижими имоти става чрез писмено заявление, адресувано до Банката в София. Това заявление се подава от просителя: в София – на Ипотечния Отдел в Банката; в Русе, Варна и Пловдив – на Клоновете; а в[ъв] всички други градове – на Банковите Кореспонденти. В това заявление се забележават ясно: името, презимето, занятието и местожителството на просителя, каква сума иска и за колко години ще я изплати. Печатани заявления за тая цел се намират у Банката, Клоновете и Кореспондентите ѝ (образец № 1)³.

§ 6.

При заявлението си просителят представя още и следните документи, изисквани от чл. 12 от закона за ипотеки:

1. *Законен документ*, че е притежател на имота, който иска да ипотекира. Такива документи, признати от нашите закони са: крепостните актове, издадени в княжеството; румелийските „влада“ или турските тапии, представени в оригинал и с превод, потвърден или от Министерството на Външните Дела, или от преводачите при окръжните съдилища – гдето ги има. А който няма нито един от тези документи, той може да се снабди с крепостен акт, издаден съгласно чл. 34 от закона за Нотариусите, на основание обстоятелствената проверка, каквато нотариусът извършва по искането на просителя. Редовни се считат и завещанията (тестаменти), ако с тях се представя и едно съдебно решение, че завещанието е редовно.

2. *Описание на имота*, по образец № 2, съгласно § 8, което се дава на просителите от Банката, клоновете и кореспондентите ѝ.

3. *Застрахователна полица* – ако се ипотекират каквито и да било сгради. Тези полици трябва непременно да бъдат от такива дружества, на които е узаконено съществуването в България.

4. *Скица* – издадена просителю от общинското управление за разположението на местата и сградите в ония от градищата, където има утвърдени планове.

§ 7.

Освен горните, Банката си запазва правото да иска всеки⁴ други допълнителни документи, които тя счита необходими за удостоверение правото на собственост.

§ 8.

Описанието на имота, обр. N2 съдържа: 1) № по ред, 2) видът, местоположението и границите на имота, 3) дата и № на крепостния акт, с който се владее имота, 4) пространството на имота, 5) обозначение етажите на сградите, ако се описват такива, 6) за какво служи имота, 7) дава ли се с наем и срещу каква месечна или годишна сума, или се държи от собственика, и 8) забележки. Всички тия сведения трябва точно и ясно да се изпълнят от собственика, който подписва описанието на определеното място.

§ 9.

В едно описание могат да се вписват колкото и да са имоти. Ако те не се побират в печатаната бланка, вътре към нея се прибавят и пришиват обикновени бели книги, начертават се на според печатаните графи, и се вписват имотите един след друг, по вида си.

§ 10.

Ако между сегашния вид и състояние на имота и крепостните актове, съществуват някои разлики относително видът, границите (междите) или пространството му, то в описанието в рубриката „забележки“, трябва да се обясни от що произлиза разликата и с що се оправдава тя.

§ 11.

Изпълненото тъй „описание“ собственикът го подписва за потвърдяване в общинското управление. Това последното, от като го намери редовно и вярно, удостоверява върху същото:

1. Че описанието е вярно, и че вписаният в него имот действително принадлежи на собственика (чл. 34 от закона за нотариусите), както и че същият не дължи никакви правителствени и общински даждия.

2. За каква сума е оценен имота от последната емлячна комисия⁵, и

3. Подлежи ли или не тоя имот на отчуждение. За това нещо общинското управление прави обяснения, скрепени с печата му, в описанието в рубриката „забележки“.

ГЛАВА III

ОЦЕНЕНИЕ НА ИМОТА

§ 12

В цент[ъ]ра на всяка околия в България има по една комисия, за оценяване

[на] имотите, що се представляват за ипотекиране. Тая комисия се състои от един чиновник на Банката или от нейния кореспондент, от касиера на земеделческата каса и от трима членове, избрани от местния градско-общински съвет и утвърдени с приказ от Минист[ъ]ра на Финансите.

§ 13.

Мандатът на изборните трима членове се продължава до когато трае мандата на общинския съвет. Всеки нов състав на общинския съвет избира нови или преизбира старите членове – по свое усмотрение и представя избора им по надлежния ред, за утвърждение от Минист[ъ]ра на Финансите. Нови избори на членове стават и когато Банката би [в]дигнала доверието си от тях.

§ 14.

Членовете на оценителната комисия се обезщетяват за своя труд и денгуби според числото и важността на исканите заеми. Това обезщетение се плаща от просителя, който при подаване заявлението си с редовни документи, внася на Банката или на кореспондента, следното количество:

5 лева ако се иска заем до 1 000 л[ева].

8	„	„	„	„	„	от	1 001	до	3 000	л[ева].
10	„	„	„	„	„	„	3 001	„	10 000	„
15	„	„	„	„	„	„	10 001	„	15 000	„
20	„	„	„	„	„	„	15 001	„	20 000	„
25	„	„	„	„	„	„	20 001	„	30 000	„
30	„	„	„	„	„	„	30 001	„	40 000	„
35	„	„	„	„	„	„	40 001	„	50 000	„
40	„	„	„	„	„	„	50 001	„	75 000	„
50	„	„	„	„	„	„	75 001	„	100 000	„

Тая вноска се забелязва в самото заявление. Тя се разделя по равни части между кореспондента на Банката и тия членове на комисията, които са участвували в оценението. На чиновника от Банката не се дава дял.

Ако имотът лежи вън от местопребиваването на комисията, просителят е длъжен да плати и разносните, каквито би се направили за отиване и връщане на комисията.

§ 15.

Комисията се свиква за оценяване имотите: в София – от Ипотечния Отдел; в клоновете – от определения чиновник; а в[ъв] всички други градове – от кореспондентите. Председател на комисията е чиновникът на Банката или нейният кореспондент, а секретар – касиерът на Земеделската каса. В случай на отсъствие, председателя[т] се замества от най-стария измежду членовете. Комисията е пълна и решава щом присъствуват председателят и двама членове.

§ 16.

При преглеждане на имуществата може да присъствува и собственикът или заместникът му и да дава всички обяснения, каквито той счете за нужно, или как-

вито би му поискала Комисията. Но при определяне цените на имуществата собственикът се отдалечава и остава комисията сама.

§ 17.

Преди да извърши оценението на имотите, комисията ги сравнява с описанието и ако съгледа някоя съществена неточност, тя е длъжна да я отбележи в протокола, който съставя по установена форма (обр. 3).

§ 18.

При оценяването на имотите комисията отговаря на следните въпроси, поставени в протокола:

- а) Как се гледа имотът?
- б) Принася ли постоянен приход и колко лева?
- в) Лесно ли може да се продаде имотът?
- г) Каква цена би намерил имотът при обикновена, а каква при публична продажан?
- д) Цените на този вид имот в тая местност на горе ли гледат или на долу?
- е) За каква сума е оценен имотът в емлячната книга, и ако има разлика между това и емлячното оценение, от где произлиза тя?
- ж) Заемоискателят за какъв човек минава между хората: честен, редовен и пестелив ли е, или не?
- з) Има ли и други имоти и за каква стойност изобщо?
- и) Неоспорима собственост на заемоискателя ли е този имот или има и други да заявява право върху него?
- к) Поставя подробно цените на имота за всеки вид отделно.

При отговарянето на горните въпроси, при поставяне цените, при проверяване описанието с имотите и въобще при изпълнение оценителската длъжност, членовете са длъжни добросъвестно да изпълняват възложената им задача; тъй като, ако после се докаже, че е имало недобросъвестност и е нанесена загуба, било на Банката, било на заемоискателите, тая загуба се плаща на половина от тях и от общин[ския] Съвет, който ги е избрал.

§ 19.

За извършеното оценение комисията съставя протокол в два екземпляра, които се подписват от присъстващите членове и единият се изпраща в Банката, а вторият се пази в архивата на оценителната комисия, съхранявана от кореспондента. Софийската оценителна комисия не съставя втори екземпляр.

§ 20.

Селските имоти се оценяват от комисията в селото с участието на кмета или заместника му, гдето това е възможно, след като предварително се направи едно сравнение с „описанието“ и селските емлячни регистри. За участвуване в оценението кметът се подписва в протокола. Такива имоти комисията може да оценява без да ходи в селото, щом местността, качеството и цените ѝ са известни.

§ 21.

При оценяването гори, лозя, гюлове⁶ и овощни градини комисията спада 25% от цената им, понеже тия имоти подлежат на загинване от пожар или болест. А ако заемът се иска под залог на фабрики или заводи, стойността на машините и другите фабрични принадлежности никак не се вземат в[ъв] внимание при оценяването, но те се считат в ипотека и притежателят им не може да разполага с тях, до като не изплати дълга си на Банката.

§ 22.

Целокупното деяние на оценителната комисия е, и треба да остане, тайна. Ако някой от присъстващите членове на комисията не е съгласен с мнението на болшинството, той е свободен и може да подпише протокола при особно мнение, което също остава безизвестно на външни лица. За издаване тайните Банката [в]ди-га доверието си от членовете, като ги изключва от длъжността.

ГЛАВА IV**ОПРЕДЕЛЕНИЕ КОЛИЧЕСТВОТО, СКЛЮЧВАНЕ И ОТПУЩАНЕ
[НА]ЗАЕМА****§ 23.**

Щом протоколът на оценителната комисия се състави и подпише (§ 19) кореспондентът го изпраща незабавно в Банката, заедно с всички други книжа, според § 5 и 6, дето те, след проверката от ипотечния отдел, се внасят от същия в Управителния Съвет на Банката, който определя количеството на заема, или го отказва.

§ 24.

Решенията на Управителния Съвет се съобщават кореспонденту и на клоновете, а с туй заедно повръщат им се:

- а) крепостният акт и
- б) описанието.

С тия документи кореспондентите, придружени от заемоискателите, се явяват лично при надлежния Нотариус или Мирови Съдия, пред когото, въз основа на закона за ипотеките, свързват и подписват договор по обр. 4 за ипотечния заем и искат издаването [на] потребния ипотечарен акт. В Столицата и клоновете пълномощник на Банката е един от чиновниците.

§ 25.

Ипотеката на Банката бива винаги на *първо* място. Щом върху някой имот има друга ипотека или какъвто и да е запор, Нотариусът или Мировият съдия отказват извършването на ипотека, до като не се снесе запора. След поставяне на ипотека на първо място, Банката няма нищо против, ако отпосле последват върху същия имот каквито и да било втори частни ипотеки, запори и секвестри⁷.

§ 26.

Заедно с документите, за които става дума в § 24, Банката изпраща кореспонденту и парично искане обр. № 5 на името на просителя, за разрешената му сума от Управителния Съвет, от която е удържана лихвата и разноските, и щом се приготви ипотекарния[т] акт кореспондентът на Банката взема от заемоискателя запис (Соловексел) обр. № 9, в замяна предава на същия паричното искане, което предварително се визираща от Нотариуса или Мировия Съдия. С тъй визираното парично искане заемоискателят си истеглюва парите от местното Ковчежничество.

Забележка. В Банковите клонове не се изпращат парични искания. Те изплащат веднага заемите, щом се извърши ипотеката и задължават с[ъс] сумата сметката на централното седалище.

§ 27.

Редовния[т] ипотечен акт за извършената ипотека, наедно с[ъс] запис от заемоискателя, се изпращат от клоновете и кореспондентите с *първа* поща в Банката; а ако по някои причини върху някой имот не може да се извърши ипотеката, те също, с *първа* поща повръщат паричното искане (§ 26) с обяснение [на] причините.

§ 28.

Просителят има право всякога да се откаже от извършването от ипотеката, а също тъй може да отложи извършването ѝ най-много един месец, от когато му е съобщено решението на Банката, след което време документите му се повръщат обратно. Изключват се случаите, когато ипотеката не може да се извърши по незавершени от просителя причини като: запори, секвестри и др. т[аква], за премахването на които е потребно повече време. Но ако тези причини не се премахнат в продължение на 6 месеци, просителя[т] губи правото, както и в първите два случая, да извърши ипотеката въз основа на първото решение на Банката. За подобно нещо той изново трябва да представи ново заявление с документи, както за всеки нов заем.

§ 29.

Просителят може да извърши ипотеката върху имотите, но да не получи веднага цялата сума. Тая сума може да стои на разположението му и да я вземе, цяла или на части, в[ъв] всяко време, когато му трябва.

§ 30.

Кореспондентите на Банката, при изпълнението § § 1 – 22 от настоящия правилник, трябва добре да внимават, та да представляват в редовност всичко, иначе те ще повръщат обратно на просителите направените разноси, щом заемът не се отпуща поради нередовности в документите.

ГЛАВА V**ИЗПЛАЩАНЕ [НА] ЗАЕМИТЕ****§ 31.**

Сроковете на ипотечните актове биват за не повече от 30 години, според во-

лята на заемоискателя, изказана в заявлението му (§ 5), а на записите (соловексели-те), които показват действителната дължима сума, биват най-много за 1 година и най-малко за 3 месеци. Лихвите се плащат предварително, според сроковете на записите. В изключителни случаи Банката може да позволи сроковете на записите и внасяне лихвите да бъдат за по-малък срок от три месеци.

§ 32.

Погашенията се внасят в размер, какъвто се пада според срока, определен от самия длъжник за изплащане заема. Това погашение се смята от първоначално отпуснатата в заем сума. То обязательно трябва да бъде внесено, през течение на годината, или наведнъж, или при подновяването на записите, според § 31.

§ 33.

Без да чакат покана в деня на падежа на соловекселя, длъжниците по ипотечните заеми, за уреждане сметките си и подновяване записите, се явяват лично или чрез пълномощници, в София – у Ипотечния Отдел на Банката; в Русе, Варна и Пловдив – у клоновете, а в[ъв] всички други градове – при кореспондентите на Банката. В тези последните градове длъжниците се явяват при кореспондентите, не в деня на падежа, а най-малко 8 дена по-рано.

§ 34.

Длъжниците в София, Пловдив и Варна, след като подписат нов запис и се снабдят в Банката с потребната бележка, внасят следуемите се суми в касата, а тия из всички други градища в провинцията, внасят следуемите се суми в ковчежничествата или с пощенски запис, на основание бележката, дадена им от кореспондента, и получената срещу внесената сума платежна заповед или пощенски запис, както и нов соловексел за остатъка от дължимата сума, предават на кореспондента, който ги изпраща в Ипотечния Отдел при Банката с такъв расчет, щото те да бъдат получени до деня на падежа.

§ 35.

Срещу получения нов запис и следуемите се суми, било в брой или чрез платежни заповеди, на основание бележките от Ипотечния Отдел, касиерът на Банката повръща старите записи непосредствено на лицата в столицата, а на тия от другите градища – посредством отделението.

§ 36.

Длъжникът има право да изплати в[ъв] всяко време било цялата, било част от дължимата сума. В такъв случай броените предварително лихви се връщат от Банката в установения от Управителния ѝ Съвет размер, но само за пълните месеци, що остават до срока.

§ 37.

Длъжникът има право да изплати следуемото се погашение наведнъж за няколко години, и в такъв случай той, ако пожелае, може да бъде освободен през последующите години, като внася само лихвите, до като не изтече времето, за колкото е бил предвнесъл.

§ 38.

В случай, че някой длъжник не си уреди записа един месец след падежа, Банката го поканва писмено и му определява едно-месечен срок за уреждане, след който срок тя се отнася до съда, да иска изпълнителен лист за продаване ипотекирани имоти.

§ 39.

За всичкото просрочено време от деня на падежа до деня на подновяването или издължаването [на] заема, Банката взема освен установената лихва, още и 4 % годишно върху дължимата сума [за] обезщетение.

§ 40.

За да могат клоновете и кореспондентите да следят дали всичките длъжници из техния район внасят редовно и на време амортизацията⁸ и лихвите, те трябва да държат един списък, в който да бъде отбелязано: 1) името и презимето на длъжника; 2) какъв и кой имот е заложил (в общи думи); 3) № и дата на ипотечния акт; 4) сумата, която първоначално му е била отпусната; 5) падежа и 6) какво остава да дължи по соловексела, след променяванията (§ 33 и 34).

ГЛАВА VI**ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ****§ 41.**

Щом се извърши ипотеката върху един имот, той веднага влиза под надзора на банковите оценителни комисии, които следят за целостта му. В края на м. декемврий всяка година, комисииите, по поканата на кореспондентите, правят един общ повърхностен преглед на всички ипотекирани на Банката имоти в техния район и за туй съставляват ръкописен протокол, в който отбелязват: претърпели ли са тези имоти някои обезщетения и в какъв размер, или не? Тоя протокол се изпраща в Банката, която на спроти него взема мерки за запазване интересите си.

§ 42.

Ако собственикът на едно ипотекирано имущество иска да прави на него или да преправя съществуващата вече на него сграда, той е длъжен, в София, да изпроси позволенията на ипотечния отдел, а в провинцията – на клоновете и кореспондентите. Тези последните, откакто се уверят, че тия преправяния и доправяния няма да намалят цената на имота, дават съгласието си, а за сведение изпращат в ипотечния отдел писмените заявления на просителите, в които трябва да е отбелязано ясно, в какво именно ще се състои поправката.

§ 43.

Който желае да продаде или отстъпи някому заложения имот или част от него с прехвърляне на дълга си, длъжен е да заяви писмено в Банката, която одобрява това и се распорежда при Нотариуса да станат нужните променения в документите.

§ 44.

При изплащане преди срока цялата дължима сума от заема, Банката се порежда за погасяване ипотеката и прекратяване надзора на оценителната комисия. Ако, обаче, длъжникът заяви, че желае, щото и за напред, до истичането срока на ипотечния акт, да се ползува от сумата, Банката оставя ипотеката в сила, и държи отворена партида на името на заложителя.

§ 45.

Ипотекираните сгради (§ 6, пункт з) трябва да бъдат осигурени от пожар при дружества, узаконени в България. Заложителът отстъпва на Банката правото, в случай на пожар, да получи тя направо от дружеството припадащото се обезщетение, съгласно чл. 3 от закона за ипотеките.

§ 46.

Застраховката трябва да се поддържа през целия период на заема. Ако някой не изпълни това, Банката изплаща на надлежното дружество следуемите се премии и даже подновява застраховката. С броената сума, плюс 5 лева глоба, и следуемите се лихви, задължава се сметката на длъжника.

§ 47.

В едномесечен период ипотечният отдел съобщава на надлежните усигурителни дружества списък на усигурените при тях сгради, които са ипотекирани на Банката, за да могат дружествата да изискват от Банката усигурителните такси на ония притежатели, които не са се погрижили да ги внесат у време, или да си подновят усигорацията, и които Банката заплаща за тяхна сметка, съгласно горния § 46.

§ 48.

Когато се случи да останат за сметка на Банката имоти, при публичната продажба на които не са се явили наддавачи (ст. ст. 468 и 471 Вр[еменните] съд[ебни] пр[авила]), такива могат да се продадат по доброволно съгласие, частним образом⁹, с одобрението на управителния съвет.

II. ЗАЕМИ НА ОКРЪЖИЯ И ОБЩИНИ**ГЛАВА VII****УСЛОВИЯ ЗА ОТПУЩАНЕ И ИСПЛАЩАНЕ [НА] ЗАЕМИТЕ****§ 49.**

Българската Народна Банка прави заеми на Окръжия и Общини, с одобрението на Управителния ѝ Съвет.

§ 50.

Заемите на Окръжия и Общини се правят под залог на недвижими имоти или на приходи, произхождащи от законни окръжни или градски даждия.

Размерите на заложените даждия не могат да се намалят, до гдето не се изп-

лати заема, направен срещу тях, освен ако на Банката се даде допълнителен залог.

§ 51.

За да се отпусне от Банката заем на окръжието или общината, окръжната постоянна комисия, или общинското управление, трябва да представи в централното управление на Банката в София следните документи:

а) Указ от *Негово Царско Височество*, с който се разрешава да се направи заем и да се заложат еди-кои си недвижими имоти, или еди-кои си приходи.

б) Заверен препис от постановлението на окръжния или общинския Съвет, с който е решено да се направи заема, както и в какъв срок ще бъде изплатен.

Ако заемът се прави под залог на недвижими имоти, към горните документи се прилагат още следните:

1. Крепостен акт за правособственост върху имота, който се ипотекира.
2. „Описание“ на имота по нарочно изработената от Банката форма (обр. № 2), която се намира при всички банкови кореспонденти.
3. Застрахователна полица от едно дружество, ако върху имотите има и сгради.

Ако ли заемът се прави под залог на приходи, то към указа и постановлението се прилагат:

1. Препис от бюджета на окръжието или общината.
2. Сравнителна таблица за постъпленията през последните четири години от прихода, който се дава под залог.

§ 52.

Ако заемът се иска под залог на недвижими имоти, цената на имотите трябва да е най-малко двойна от сумата на искания заем, а ако се иска под залог на приходи, то ежегодното постъпление от тях трябва да е поне 1/5 от искания заем. С други думи, ако се иска 50 000 лева заем, трябва да се заложи имот, цената на който е най-малко 100 000 лева, или приход, който носи ежегодно 10 000 лева.

§ 53.

Щом се намерят документите исправни, Управителният Съвет определя количеството на заема и се разпорежда за отпусчане сумата.

§ 54.

От разрешения заем Банката удържа лихвата за до 31 Декемврий текущата година и другите разноси, като: порто¹⁰, герб и пр.; а остатъка отпуска чрез парични искания до ковчежничеството, или чрез групове, ако това пожелае заемоищецът.

§ 55.

Срещу сумата на разрешения заем надлежното управление изпраща с първа поща в Банката:

1. Обвезателство по приложената тук форма, обр. № 7, потвърдено от Нотариуса, ако заемът е срещу приходи, или ипотекарен акт, ако е срещу недвижими имоти.
2. Запис за сумата на заема, тоже по формата, обр. № 8. За редовността в сче-

товодството и на Банката, и на заемоприемателите, падежите на записите (сроковете) трябва да бъдат 31 Декемврий или 30 Юний.

§ 56.

Управлението, получивше заема, е задължено да предвижда ежегодно в бюджета си сума за припадащите се лихви и за погашение капитала, съгласно с обвезателството си, и тая сума трябва да внася в Банката най-късно до падежа (срока) на записа 30 Юний или 31 Декемврий. Сумите се внасят в Банката чрез платежна заповед от местното ковчежничество или чрез груп по пощата. Заедно с поменатата сума надлежното управление изпраща и нов запис за остатъка от дълга, след което от Банката му се повръща вехтия запис.

§ 57.

В случай, че сумата за лихвата и амортизацията на един заем не се внесе до падежа, то Банката взима за просроченото време 4 % обезщетение върху цялата сума.

Ако целият заем или част от него се внесе преди падежа, Банката повръща определената от Управителния съвет част от лихвата, за пълните месеци.

ГЛАВА VIII

ОСОБ[Е]НИ РАЗПОРЕЖДЕНИЯ

§ 58.

Длъжниците по заеми, направени до 1 Януарий 1890 г., ще трябва да заяват, по начин, указан от Банката, в какъв срок мислят да се издължат, та на спроти¹¹ това да внасят и погашенията. Ипотечните актове, обаче, ако останат неиздължени до определения им от чл. 22 от закона за ипотеките десетгодишен срок, трябва да бъдат подновени.

§ 59.

Настоящият правилник отменява правилника за ипотечарните заеми на Българската Народна Банка, утвърден от Негово Височество с указ под № 142 от 19 Август 1885 г. и всичките особ[е]ни разпореждания¹².

1. Документът не беше открит сред архивните фондове на Централния държавен архив, поради което съдържанието му се публикува по: Сборник на законоположенията по уредбата на Банката, издаден през 1879 – 1905 г. С., 1908 (официално издание на Българската народна банка).

2. Гори, забранени да сечене.

3. Приложенияте към Правилника образци на документи, поради по-малкото им значение не се публикуват тук.

4. В смисъл на „всички“.

5. Данъчна комисия за оценка на данъците върху недвижими имоти.

6. Градини с маслодайни рози.

7. Ограничаване на правото на един длъжник да разполага свободно с движимото си имущество.

8. Погасяване на заем (англ. – amortisation). В случая се имат предвид вноските за погасява-

нето на заема.

9. По частен път, а не чрез публичен търг.

10. Такса за пренасяне на писма, колет и др. (итал. – porto).

11. Според.

12. Този правилник е утвърден с Указ № 103 от 19 юни 1890 г.

№ 152

ДОКЛАД ОТ МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ ДО КНЯЗ ФЕРДИНАНД С МОЛБА ЗА ПОДПИСВАНЕ НА УКАЗ ЗА УДЪЛЖАВАНЕ СРОКА НА НАПРАВЕН ОТ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ЗАЕМ И РАЗРЕШАВАНЕ НА БАНКАТА ДА СКЛЮЧИ ЗАЕМ С ДОЙЧЕ БАНК

София, 10 ноември 1890 г.

№ 39008

ДОКЛАД

до Негово Царско Височество Княза

Господарю!

На основание I-то постановление на Министерский Съвет, станало в заседанието му на 24-й Октомврий т. г. (протокол № 61), имам чест най-покорно да моля Ваше Царско Височество да благоволите, чрез подписване приложения тук указ, да одобрите:

1) Направения от Българската Народна Банка, на основание Височайшия указ под № 129 от 18 Август т. г. заем от 3 000 000 лева, с тримесечен срок, да се продължи още за шест месеца, с предвидените в същия указ условия, като се издават на Банката 60 съкровищни бона по на 50 000 лева.

2) Да се разреши на Българската Народна Банка, да сконтира гореспоменатите бонове, на Дойче Банк, или гдето намери, с 7 % годишна лихва и с право да продължи срока още за шест месеца, ако правителството намери това за нужно.

3) Да се разреши на Българската Народна Банка, да заеме от Дойче Банк 2 000 000 лева, под залог на част от ипотечарните си облигации, издадени на основание закона от 30-й Юлий 1886 г., но с означените в пункт 2 от настоящия доклад условия, за сконтирането на съкровищни бонове, като се предостави право на последната Банка, в продължение на една година, да поеме остатъкът от издадените от първата Банка ипотечарни облигации за заемът от 10 000 000 лева, по курс: 89 лева за 100 лева номинални, изплатими за шест месеца.

4) Лихвата на заема, споменат в пункт 1, на основание чл. 4 от закона за сключване един заем от 50 000 000 лева, утвърден с Височайшия указ под № 262 от 17 Декемврий 1887 год., да се изплати от резервния фонд и да се впише: припадащата се

част за текущата 1890 година, тазгодишния бюджет, а частта която ще следва да се изплати през идущата 1891 год. – в бюджета за последната (1891) година.

Съм, Господарю,

на Ваше Царско Височество, най-покорен служител и верен поданик.

Министър на Финансите: *Хр. Белчев*

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 166, л. 23 – 24. Оригинал. Бланка. Ръкопис.

№ 153

УКАЗ НА КНЯЗ ФЕРДИНАНД ЗА УДОВЛЕТВОРЯВАНЕ МОЛБАТА НА МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ, ОТПРАВЕНА С ДОКЛАД № 39008 ОТ 10 НОЕМВРИ 1890 г., ПО ОТНОШЕНИЕ СКЛЮЧЕНИТЕ ОТ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ЗАЕМИ

София, 12 ноември 1890 г.

УКАЗ № 182

НИЙ, ФЕРДИНАНД I,

С Божията милост и Народна воля Княз на България,

По предложение на Нашия Министър на Финансите, представено Нам с доклада му под № 39008 от 10 Ноемврий т. г. и съгласно с I-то постановление на Министерския Съвет от 24 Октомврий с. г. (протокол № 61),

Постановихме и постановяваме:

I. Направеният от Българската Народна Банка, на основание указа Ни под № 129 от 18-й Август т. г., заем от 3 000 000 лева с тримесечен срок, разрешаваме да се продължи още за пет месеца с предвидените в същия указ условия, като се издадът на Банката 60 съкровищни бона, по на 50 000 лева.

II. Разрешаваме на Българската Народна Банка, да сконтира гореспоменатите бонове, на Дойче Банк, или гдето намери, с 7 % годишна лихва и с право да продължи срока още за шест месеца, ако правителството Ми намери това за нужно.

III. Разрешаваме на Българската Народна Банка да заеме от Дойче Банк, 2 000 000 лева, под залог на част от ипотекарните си облигации, издадени на основание закона от 30-й Юлий 1886 год[ина], но с означените в ст. II от настоящия указ условия, за сконтирането на съкровищните бонове, като се предостави право на последната Банка в продължение на една година, да поеме остатъкът от издадените от първата банка ипотекарни облигации за заемът от 10 000 000 лева, по курс: 89 лева за 100 лева номинални, изплатими за шест месеца.

IV. Лихвата на заемът, споменат в ст. I (112 500 лева), на основание чл. 4 от законът за сключване един заем от 50 000 000 лева, утвърден с указа Ни под № 262 от 17 Декемврий 1887 год., да се изплати от резервния фонд и да се впише: припадащата се част за текущата 1890 год., в тазгодишния бюджет, а частта, която ще

следва да се изплати преди идущата 1891 година, в бюджета за последната (1891) година.

V. Изпълнението на настоящия Указ възлагаме на Нашия министър на Финансите.

Издаден в Нашата Столица София на 12 Ноемврий 1890 год.

Фердинанд

Министър на Финансите: Хр. Белчев

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 166, л. 25 – 26. Оригинал. Бланка. Ръкопис.

№ 154

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ НА ПРЕДОСТАВЯНЕТО НА ИПОТЕЧНИ ЗАЕМИ

София, 30 ноември 1890 г.

Протокол № 55

Заседание на 30-й Ноемврий 1890 год.

Присъствували: М. Тенев, Ив. Бракалов, Ст. Караджов, Д. Иванов и Ив. Андреев.

В днешното заседание, Управителния[т] Съвет на Банката прочете доклада на Администратора Ст. Караджова от 12 Ноемврий т. г., в който доклад той предлага да се вземат ограничителни мерки при отпускане на ипотечните заеми. След прочитанието му, като взе за основание действующия по тая част правилник от 19 Юний 1890 г., и като се съобрази с интересите на Банката, с практиката ѝ по ипотеките и с движението на ипотечния ѝ портфейл,

Съветът постанови:

1. Да се предприше на банковите Клонове и кореспонденти да не приемат от клиентите заявления за залагане в Банката [на] праздни селски места и къщи, тъй като тие имоти като не донасят приход и като не може да се утилизират за някоя доходна цел, нямат никаква реална стойност.

2. Понеже опитът е показал, че фабриките и др. по-големи промишленни заведения в страната като се експлоатират мъчно и не могат да противостоят на външната конкуренция, то и продажването им било по частно съглашение, било на публична продан е твърде затруднително, вследствие на това и за обезпечение [на] интересите на банката необходимо е такива заведения, при ипотекирането им, да се оценяват по минималната им стойност. В категорията на фабриките да се причислят и по-големите столични здания, които тоже да се оценяват умеренно и с най-голямо предпазване.

3. Да се препоръчи на банковите Клонове и оценителни комиссии да не насърдчават чрез заемите на Банката купуванието от нашето селско и градско население [на] земите на изселвающите се из Княжеството турци.

4. При отпущание [на] заеми на Градските Общински управления, независимо от гаранцията, която те представляват, необходимо е да се изучават тщательно бюджетите им и целта, за която ще се употреби заема. За да има Банката по-точни и положителни сведения върху финансовото положение на общините, които прибегват към нея за заем, треба местните оценителни комиссии да осветляват Банката върху искания заем, както става това и с[ъс] заемите, отпущани на частни лица.

5. Да се внуши на Софийската банкова оценителна комисия да оценява недвижимите в столицата имоти по най-умеренната им цена, особено големите постройки и по-скъпите места. Освен това, понеже ипотекарните заеми се развиват най-много в столицата, то да се дадат практически упътвания на Комисията, които да ѝ служат за ръководство в бъдещите оценки.

6. Да се задължат кореспондентите да дават на Банката поне веднъж в годишната отчет за движението на поземлената собственост, за текущите цени на земите и др. имоти, за спаданието или качванието им и причините на това повишение или намаление, за частните капитали в околията и лихвата, платима за техния наем, а равно да доставляват и други сведения на Банката, касаещи се до икономическото състояние на поверения им район.

[...]

*С. Караджов
Ив. Бракалов
М. Тенев
Д. Иванов*

ЦДА,ф. 285К, оп. 1, а. е. 5, л. 99 – 102. Оригинал. Ръкопис.

№ 155

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА ВРЕМЕННО ПРЕКРАТЯВАНЕ НА ПРЕДОСТАВЯНЕТО НА ИПОТЕЧНИ ЗАЕМИ

София, 17 декември 1890 г.

Протокол № 58

Заседание на 17 Декемврий 1890 г.

Присъствували: М. Тенев, С. Караджов, Ив. Бракалов, Д. Иванов

Като се съобрази с чл. 32-й от Устава на Банката; с баланса на 7 текущий Декемврий; с количеството на срочните влогове; с[ъс] задълженията, които Банката има спрямо разни лица и учреждения по разни висящи сметки, Управителния[т] Съвет намери, че отредения[т] за ипотекарни заеми фонд е исчерпан вече, вследствие на това постанови: от 20 същий месец Декемврий да се приостанови отпущани-

ето на ипотекарни заеми и да не се приемат никакви заявления за тая цел. За това распореджание веднага телеграфически да се извести на кореспондентите на Банката, за да не приемат заявления и никакви други книжа, касаещи се за отпущание на ипотекарни заеми, и на г[осподин] Минист[ъ]ра на Финансите за сведение.

*С. Караджов
Ив. Бракалов
Д. Иванов
М. Тенев*

ЦДА, ф. 285К, оп. 1, а. е. 5, л. 106. Оригинал. Ръкопис.

№ 156

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА ОТСТРАНЯВАНЕ ОТ ДЛЪЖНОСТ НА КОНТРОЛЪОРА В ПЛОВДИВСКИЯ КЛОН НА БАНКАТА ГЕОРГИ БЕНЕВ

София, 22 февруари 1891 г.

Протокол № 9

Заседание на 22 Февруарий 1891 г.

Присъствували: М. Тенев, С. Караджов, Ив. Бракалов, Д. Иванов и Ив. Андреев.

Прочете се телеграммата на Директора на Пловдивския Банков Клон с[ъс] следующето съдържание: „Прося минутното Ви распореджание за отстранението [на] контролѡра Бенев¹, който си позволи да ме удари в канцелярията ми. Подробности с особен рапорт. Директор Ангелов“. Като взе пред вид, че предосъдителната постъпка на контролѡра Бенев убива престижа на учреждението и дискредитира директорската власт, Съветът постанови: 1-во) Незабавно да отстрани от длъжност контролѡра Бенев, и 2-ро) Да се командирова в г[р]. Пловдив Администратора г[осподин] Бракалов за изследвание станалото между директора и контролѡра на Тамошния Клон стълкновение. За тия распореджания на Банката да се извести г[осподин] Минист[ъ]ра на Финансите.

*М. Тенев
Ив. Бракалов
Д. Иванов
С. Караджов
Ив. Андреев*

ЦДА, ф. 285К, оп. 1, а. е. 5, л. 113 – 114. Оригинал. Ръкопис.

1. Георги Бенев.

№ 157

**ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С
РЕШЕНИЕ ЗА УВОЛНЕНИЕ НА КОНТРОЛЪОРА В ПЛОВДИВСКИЯ КЛОН НА
БАНКАТА ГЕОРГИ БЕНЕВ***София, 25 февруари 1891 г.***Протокол № 10**

Заседание на 25 Февруарий 1891 год.

Присъствували: М. Тенев, Ив. Бракалов, Ст. Караджов, Д. Иванов и Ив. Андреев.

В днешното си заседание, Управителния[т] Съвет на Банката се занимава с въпроса за недостоплепното поведение на контролѐра при Пловдивския Банков Клон Бенев, който си е позволил да оскърби с действие прямия си началник, Директора на Клона Ангелова, в канцелярията, в[ъв] време на изпълнение на длъжността му. Повод за нанисание удар Директору послужили някои твърде уместни служебни бележки, които той е направил Беневу за нередовност на един запис, сконтиран от Банката. От направеното на мястото изследвание от Администратора г[осподин] Бракалова, от дадените писменни показания от секретаря на Клона Балчева и практиканта [от] София Илиева се установява напълно, че контролѐра Бенев, разсърден от бележките на директора, му нагрубил, а когато последния[т] го е поканил да пази приличие и да уважава прямия си началник, Бенев му нанесъл удар. Управителния[т] Съвет на Банката като взе пред вид: 1-во) Че своеволната и грубата расправия на контролѐра не е начин за оправдание на неговите служебни дела, и че освен дето го избличава в незначитание на прямото му началство и в отсъствие на дисциплина, но и расклаща добрия ред в едно учреждение, като убива престижа му. 2-ро) Че от официалните рапорти на Директора на Пловдивский Клон, с дата 23 Юлий 1890 г. и от 21-й Февруарий 1891 г., се констатира по най-положителен начин постоянната небрежност и ленивост на контролѐра, придружена още с неговата неспособност за длъжността, която занимава. Провераванията на контролѐра са се ограничавали просто с подписванието [на] името му върху проверяемите книжа. По повод на горепоменатия рапорт на директора от 23 Юлий 1890 г., Управлението на Банката с цел да опъти контролѐра в истинската посока на длъжността му, предложи на директора да му заповяда писменно да уреди изостаналите му назад работи, да се отнася с по-голямо внимание към проверката на банковите книжа, с една дума да се хване да изпълнява длъжността си точно и правилно. Обаче, от рапорта на същия директор, с дата 21 Февруарий, т. г., се вижда, че контролѐрът не само че не се е поправил, но е извършил масса погрешки, като е продължавал да се отнася още по-небрежно към своите обязанности; 3-то) Още бившия директор на Пловдивския Банков Клон, г[осподин] Павел Икономов, с цял ред писма до г[осподина] Управляющия на Банката, от които като на най-съответствующи може да се укаже на двете му писма от 16 и 18 Декемврий 1887 г., се е оплаквал от контролѐра Бенев за неразбиране на длъжността му, за отсъствие на трудолюбие в него и пр., но Управлението на Банката като се е надявало, че той с

време ще се поправи и ще обърне по-сериозно внимание върху бележките на началството му, търпяло го е и е предлагало на директорите полумерки за неговото поправление. На основание, прочее, на всичките тия мотиви и съображения и пред вид на скандалното поведение на контрольора Бенева, което е държал на 21 Февруарий т. г. спрямо Директора си, Управителния[т] Съвет съгласно чл. 87 от Устава на Банката и чл. 50 от Закона за чиновниците постановява: да се ходатайствува пред г[осподин] Минист[ъ]ра на Финансите за отчислението на контрольора Бенева от занимаемата му длъжност за незачитание на началството си и постоянна немарливост, и за назначението на негово място Герджикова, бившия контрольор при същия Клон, който притежава всичките необходими качества на един ревностен, способен и добросъвестен чиновник.

*Ив. Бракалов
М. Тенев
С. Караджов
Ив. Андреев
Д. Иванов*

ЦДА, ф. 285К, оп. 1, а. е. 5, л. 114 – 115. Оригинал. Ръкопис.

№ 158

ДОКЛАД ОТ АДМИНИСТРАТОРА НА КАСОВИЯ ОТДЕЛ ДО УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ЗА АЖИОТО МЕЖДУ ЗЛАТОТО И СРЕБРОТО В КЛОНОВЕТЕ НА БАНКАТА

София, 27 април 1891 г.

До Управителний съвет на
Българската народна банка

ДОКЛАД от администратора на Касовия отдел И. Н. Бракалов

От надписът на Българската народна банка под № 5811 от 12-й текущий, отправен до господина Министъра на финансите, от който при настоящия си доклад прилагам препис, Управителният съвет ще се осветли за положението на среброто и златото в страната ни, начиная от края на миналата 1890 г. до 12 априлий [1891 г.].

Понеже от 12 априлий положението на тия два метала отива все в ущърб на златото, което следва да се търси повече и повече, и тъй като Правителството има голяма нужда от злато за да покрива задълженията си в странство и няма възмож-

ност да ни обменява сребро срещу злато; от друга страна пък Централното седалище на Банката от две недели вече взема ажио на среброто, като се ръководи от местната пияца, то излиза, че *de facto* конвенцията с Финансовото министерство¹ е нарушена и остава само да се оформи с разрешение от страна на това министерство за да се позволи и на банковите клонове да вземат ажио на среброто. Клоновете на Банката още от декемврий 1890 г. уведомиха Централното седалище, че по-нататъшното поддържане на ажиото е в ущърб на Банката, защото се явявали клиенти с големи количества сребро, което оставяли на текуща лихвена сметка, като го теглели от после в злато. За да се прекрати тази спекулация даде се заповед на клоновете да приемат суми в сребро на текущи лихвени сметки като им плащат лихва, това, което е противно на чл. 13 от Устава на Банката.

На последното, Пловдивският банков клон съобщава, че ажиото се качило в пияцата [- - -] по 1 1/2 % и понеже клонът приемал безразлично злато срещу сребро по операциите си, то произлизло значителна загуба за Банката, за отстранение на което предлага да се въдвори ажиото.

Понеже златото става ежедневно все по-скъпо и тъй като тук ние вземаме вече ажио, с което се доказва, че нямаме доста[тъчно] злато за да под[д]ържаме ажиото, то съм на мнение за избежание на загуби и на недоразумения с публиката, да се денонсира конвенцията, направена с Финансовото министерство, като се поръча на клоновете да почнат да вземат ажио като се ръководят от респективните си пияци.

С почитание Администратор на
Касовия отдел: *И. Бракалов*

ЦДА, ф. 285К, оп. 1, а. е. 3, л. 110 – 111. Оригинал. Ръкопис.

1. Става дума за сключената през 1890 г. конвенция между Министерството на финансите и Българската народна банка за изравняване на курса между златото и среброто.

№ 159

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА ОТМЯНА НА ДОГОВОРЕНОСТИТЕ МЕЖДУ БАНКАТА И МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ ЗА АЖИОТО МЕЖДУ ЗЛАТОТО И СРЕБРОТО

София, 29 април 1891 г.

Протокол № 13

Заседание на 29 Априлий 1891 г.

Присъствували: М. Тенев, Ив. Бракалов, Ст. Караджов, Дим. Иванов и
Манол Симов.

В днешното заседание се прочете доклада на Администратора г[осподин]

Бракалова, с дата 27 Априлий, в който доклад като се привеждат разни мотиви за възстановление на ажиото между златото и среброто, обръща се вниманието на Управителния Съвет, че е необходимо да ходатайствува пред г[осподин] Минист[ъ]ра на Финансите за денонсирание на сключената конвенция по въпроса на монетната циркуляция в страната. Съветът, като взе в съображение мотивите на горния доклад; подписа си до Финансовото Министерство под № 5811 от 12 тек[ущий] месец Априлий; рапортите на Банковите Клонове относително покачванието на ажиото и загубата, която произлиза за Банката от разменяване [на] среброто на злато без ажио, постанови: да моли г[осподин] Минист[ъ]ра на Финансите за отменение на означената Конвенция и за разрешение да става в Банката разменение на златото и среброто по ежедневния курс, означен в бюлетините на Банката.

*Ив. Бракалов
С. Караджов
М. Симов
М. Тенев
Д. Иванов*

ЦДА, ф. 285К, оп. 1, а. е. 5, л. 118. Оригинал. Ръкопис.

№ 160

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА УРЕЖДАНЕ НА ЗАДЪЛЖЕНИЯТА НА КЛИЕНТИТЕ СЪС СПЕЦИАЛНИ ТЕКУЩИ СМЕТКИ, ЗА ИЗДАВАНЕТО НА БАНКНОТИ СЪС СРЕБЪРНО ПОКРИТИЕ И ЗА ПРЕОБРАЗУВАНЕТО НА БАНКАТА В АКЦИОНЕРНА

София, 6 ноември 1891 г.

Протокол № 24

Заседание на 6-й Ноемврий 1891 г.

Присъствували: Мих. Тенев, Ив. Бракалов, Ст. Караджов, Димит[ъ]р Иванов, Никола Странски и Таки Димитров

Съветът реши:

1. Да се поиска от клиентите на Банката, които имат отворени в нея специални текущи с[мет]ки, да внесат най-късно до 5-й Януарий идущата 1892 г. 1/4 от сумите, които остават да й дават по тие сметки.

[. . .]

4. Да се съобщи на г[осподи]на Министра на Финансите решението на Управителния Съвет на Банката относително издаването на сребърни банкноти и на-

малението [на] комисионните операции, като се помоли да се распореди за утвърждението на това решение. Същевременно, съгласно с[ъс] собственото му желание, да се представи и доклада на Съвета относително преобразуването на сегашната Народна Банка в Акционерна. При настоящия Протокол се прилага Протокола на съединеното заседание на Управителния Съвет с Директорите на Банката, в който протокол са изложени мотивите по издаване на сребърни банкноти; по операциите на банката; по намаление [на] таксите на комисионните и по преустройството на Народната Банка в Акционерна¹.

*С. Караджов
Н. Странски
Д. Иванов
Т. Димитров
М. Тенев
Ив. Бракалов*

ЦДА, ф. 285К, оп. 1, а. е. 5, л. 122. Оригинал. Ръкопис.

1. Протоколът на съединеното заседание на Управителния съвет на банката с директорите на банковите клонове в действителност не се намира като приложение към Протокол № 24 на Управителния съвет от 6 ноември 1891 г.

№ 161

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА ОТПУСКАНЕ НА ПАРИЧНА СУМА НА БЪЛГАРСКОТО КНИЖОВНО ДРУЖЕСТВО

София, 16 януари 1892 г.

Протокол № 1

Заседание на 16 януарий 1892 г.

Присъствували: Управляващия Банката: М. Тенев:

Администратори: Ив. Бракалов, Ст. Караджов и Д. Иванов

1-о. Съгласно проткола на Управителния Съвет на Българското книжовно дружество от 17 декемврий 1891 г., изпроводен в Банката в препис при писмо на г[осподи]н Министъра на финансите от 23 същия месец под № 46062, и въз основа на гаранцията, която финансовото министерство дава на Банката, Съветът постанови срещу залог на мястото, състоящо се от 5057 кв. метра, оценени квадратния метър по 10 лева, всичко за 50 570 лева и зданието, състоящо се от 415 кв. метра, оценени по 100 л[ева] метъра, или всичко 41 500 лв., да се отпуснат на поменатото дружество 40 000 лева, във вид на изключение от общото правило.

[...]

*М. Тенев
Ив. Бракалов
Ст. Караджов
Д. Иванов*

ЦДА, ф. 285К, оп. 1, а. е. 5, л. 127. Оригинал. Ръкопис.

№ 162

ПИСМО ОТ ДИРЕКТОРА НА ПЪРВОТО БЪЛГАРСКО ЗЕМЕДЕЛСКО-ПРОМИШЛЕНО ИЗЛОЖЕНИЕ В ПЛОВДИВ ДО ДИРЕКТОРА НА ПЛОВДИВСКИЯ КЛОН НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

Пловдив, 4 август 1892 г.

Първо Българско Земеделческо-Промислено Изложение под Височайше Покровителство на Негово Царско Височество Княз Фердинанд I

№ 1138

До Господин Директора на
Българската Народна Банка
Пловдивский Клон

Г[осподи]не Директоре,

Имам чест да Ви помоля да разпоредите да се открие в поверената Ви банка, една текуща лихвена сметка под название „Дирекция на I-то Българско Земеделческо-Промислено Изложение в гр. Пловдив“, в която ще се записват всичките суми, които главният Касиер при поверената ми Дирекция К. И. Секулов ще внася и разбира се, такива, които същия ще изтегля.

Няма да се авансира по същата сметка на дирекцията никаква банкова сума, а само ще се изтегля от касата.

Приключването на сметката моля да става ежемесечно, а след закриването на изложението ще се уравни окончатено.

На Главния Касиер К. Секулов, моля да се даде една книга с чекове и сумите да се отпуснат под негова разписка, подпечатана с печата на поверената ми дирекция.

За откриването на сметката моля Ви, Господине Директоре, да ме уведоми-те по възможност по-скоро.

Директор на Изложението: *М Георгиев*¹
Глав[ен] Касиер: *К. И. Секулов*
Вярно:

Секретар при Изложението: [- - -]

ЦДА, ф. 285К, оп. 2, а. е. 29, л. 439 – 440. Оригинал. Ръкопис.

1. Михалаки Георгиев (1854, Видин – 1916). Учи в гимназия в гр. Табор, Чехия и завършва Земеделско-индустриално училище в същия град. Работи като учител преди и след Освобождението. След Освобождението заема различни държавни длъжности – управител на видинската митница, ревизор на митниците, организатор и директор на Първото българско земеделско и промишлено изложение в Пловдив, началник на отделение в Министерството на обществените сгради, земеделието и търговията, и в Министерство на финансите, дипломатически представител на Княжество България във Виена и в Белград. Известен е със своята публицистична дейност и белетристика. Виден деец е в ръководството на Народната партия. Редовен член е на Българското книжовно дружество.

№ 163

ПИСМО ОТ ДИРЕКТОРА НА ПЛОВДИВСКИЯ КЛОН НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ДО ДИРЕКТОРА НА ПЪРВОТО ЗЕМЕДЕЛСКО- ПРОМИШЛЕНО ИЗЛОЖЕНИЕ В ПЛОВДИВ

Пловдив, 5 август 1892 г.

№ 6404

До Господина Директора на
Първото Бълг[арско] Земедел[ческо]-
Промиишлено Изложение
в г[r]. Пловдив

В отговор на отношението Ви от вчера под № 1138, приятно ни е да Ви съобщим, че сме разположени да открием при клона си на името на Дирекцията Ви текуща лихвена сметка, съгласно желанието Ви и по условията на Банката ни.

Взели сме също бележка от това, гдето опълномощаваме Главния Ви Касиер г[осподин] К. И. Секулов да внася и тегли срещу казаната с[мет]ка.

Отварянieto на с[мет]ката става при първа вноска, която не може да бъде по-малка от 100 лева и тогава ще Ви се даде чекова книжка с чекове, служайки за тегление.

С най-отлично почитание:
Българска Народна Банка
Пловдивский клон
Директор: *Хр. Ангелов*
Контрольор: *Д. Василев*
Вярно:

Секретар при Дирекцията на Изложението: [- - -]

ЦДА, ф. 285К, оп. 2, а. е. 29-II ч., л. 441. Оригинал. Ръкопис.

№ 164

**ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА
БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА ОТКРИВАНЕ НА БАНКОВ КЛОН В ТЪРНОВО, ЗА
КАДРОВИ ПРОМЕНИ В БАНКОВИТЕ КЛОНОВЕ И ПУСКАНЕ В
ОБРЪЩЕНИЕ НА БАНКНОТИ СЪС СРЕБЪРНО ПОКРИТИЕ**

София, 19 октомври 1892 г.

Протокол № 14

Заседание на 19 октомври 1892 г.

Присъствували: М. Тенев, Ив. Бракалов, Ст. Караджов и Дим. Иванов

Съветът постанови:

1-о. Съгласно разрешението на Министерството на финансите, съобщено на Банката с писмо от ... под № ..., да се вземат необходимите мерки за откриване на Банков клон в гр. Търново от 1-й януарий 1893 година. за същата цел да се препоръчат г[осподи]ну Министру на финансите за назначение следующите лица:

а) контрольора на Варненския банков клон Ю. Радев за управител на Търновския клон с годишна заплата 6000 лева;

б) секретаря на същия клон Асен Попов за контрольор на Търновския банков клон с предвидената в бюджета заплата;

и в) книговодителя при Централното управление на Банката Панайот Генишев за касиер на Търновския банков клон с годишна заплата 4000 лева.

2-о. Вместо Радев за контрольор на Варненския банков клон да се премести контрольорът на Пловдивския клон Балчев, а на негово място [да] се повиши счетоводителят на същия клон М. Малеев.

3-о. Вместо Асен Попов да се назначи за секретар на Варненския банков клон Кабакчиев, свършивший Търговската академия в Марсилия.

4-о. С цел да се развият търговските операции на Банката, необходимо е да се подкрепят паричните ѝ средства чрез издаване на сребърни банкноти, съгласно Закона, утвърден с Височайший указ от 15 декември 1891 год. под № 235, обнародван в „Държавен вестник“, брой 20 от 27 януарий 1892 г. Затова Съветът постановява да се поднови ходатайството на Банката за разрешение испущанието на банкноти от сребърен еталон.

*М. Тенев
Ив. Бракалов
Ст. Караджов
Дим. Иванов*

№ 165

ПИСМО ОТ ДИРЕКТОРА НА ПЪРВОТО БЪЛГАРСКО ЗЕМЕДЕЛСКО-ПРОМИШЛЕНО ИЗЛОЖЕНИЕ В ПЛОВДИВ ДО УПРАВИТЕЛЯ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

Пловдив, 11 декември 1892 г.

Първо Българско Земеделческо-Промислено Изложение в Пловдив
Под Височайшето покровителство на Негово Царско Височество *Княз Фердинанд I*

№ 3020

До Господина Управителя на
Българската народна Банка
Тук

Г[осподи]н Управителю,

През месец Август т. г., по предложението на поверената ми Дирекция, Пловдивският Банков Клон откри на името на Глав[ния] касиер при същата К. И. Секулов една текуща лихвена сметка, която се продължава до 5 того, когато остатъкът от сумата по същата се преведе в поверената Ви Банка.

С писмото си за приключването на сметката, аз молих Банковия клон да преведе остатъка от сумата заедно с припадащите се лихви до денът на приключването. Той, обаче, е превел тук само остатъка (без лихвите) и с писмото си под № 10 009 от 5 того, при което ми изпрати извлечение от сметката, явява ми, че лихви не е смятал на внасяните суми, понеже ги е взимал като държавни.

Като Ви съобщавам горното и като Ви изпращам при това препис от писмата: № 1138 на Дирекцията на Изложението и № 6404 на банковия клон, от който се вижда, че по предварително взаимно споразумение е открита текущата лихвена сметка, имам чест да Ви помоля да заповядате на казания клон, да пресметне и изпрати тук, в поверената Ви Банка, все на името на К. Секулов, припадащите се лихви по същата сметка до денът на приключването ѝ.

За направеното моля Ви, Господине Управителю, да не ма оставите без уведомление.

Директор на Изложението: *М. Георгиев*
Глав[ен] Касиер: *К. И. Секулов*

№ 166

**ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА
БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА ПАРИЧНИТЕ СУМИ, ВНЕСЕНИ В ДЪРЖАВНИТЕ
КОВЧЕЖНИЧЕСТВА ЗА СМЕТКА НА БАНКАТА***София, 20 януари 1893 г.***Протокол № 2**

Заседание на 20 януарий 1893 г.

Присъствували: М. Тенев, Ив. Бракалов, Ст. Караджов и Димитър Иванов.

В днешното заседание се предложи от председателстващият на разглеждане в Управителний съвет въпроса за сумите, които през изтеклата 1892 г. са били внесени в държавните ковчежничества за сметка на Банката, но неизплатени ней, а задържани и употребени за в полза на държавното съкровище. Тия суми произлизат от срочни влогове, които клиентите на Банката в провинцията са внесли срещу квитанции в местните ковчежничества, за да се броят на Банката.

Като взе във внимание:

1-о. Че Законът на Банката не допуска да се дават без лихва нейните суми било на частни лица, било на учреждения, било на самото държавно съкровище.

2-о. Че срочните влогове, които се внасят през държавните ковчежничества за сметка на Банката, се ползуват със следуюмата лихва от деня на постъпването им в ковчежничествата, а със задържането им в хазната Банката се лишава от възможността да ги пласира и губи от това по 8 % годишно.

3-о. Че годишните отчети на Банката между другото трябва да представляват най-точно сметките на дивидента ѝ, а пък ако се допусне щото държавното съкровище да се ползува с безлихвена сметка в Банката върху неограничени количества, тогава независимо [от] опасността, която угрозява Банката, сметките ѝ за печалбите не ще бъдат верни.

и 4-о. Че за държавното съкровище е безразлично ако пресметнат и вземат от него лихвите на внесените банкови суми, защото след сключаване на годината те ще постъпят в него като чисти печалби от Банката.

Управителният съвет като взе в съображение всичките тия обстоятелства, постанови:

I. Да се пресметне по 8 % годишна лихва от сумите, внесени в държавните ковчежничества за сметка на Банката и изразходвани от държавното съкровище за негови нужди, и произведението на тия лихви в размер на 59 000 лева да се прибави на общите печалби, които Банката ще покаже за 1892 година.

II. Разрешава се на директора на Пловдивския банков клон да даде помощ от 100 лева за в полза на бедните, за която цел според писмото му от ... № ... се е съставил особен комитет за събиране на такива помощи.

[...]

*М. Тенев
Ив. Бракалов
Ст. Караджов
Д. Иванов*

ЦДА, ф. 285К, оп. 1, а. е. 5, л. 136 – 37. Оригинал. Ръкопис.

№ 167

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ПО СКЛЮЧЕНИЯ ЗАЕМ С ДОЙЧЕ БАНК И ДРЕЗДНЕР БАНК

София, 20 март 1893 г.

Протокол № 8

Заседание на 20 март 1893 г.

Присъствували: Михаил Тенев, Ив. Бракалов, Ст. Караджов и Дим. Иванов

1-о. Като изслуша докладът на Управляващия банката г[осподи]н Тенев за преговорите, които е водил с Deutsche Bank и Dresdner Bank относително ипотекарния заем, който те предлагат на нашата Народна банка, Съветът постанови да се приемат условията им изцяло, както са изложени в проекта на контракта и правилника за изпълнение на законите от 30-й юний 1886 г. и 15-й декемврий 1891 г., с които се упълномощава Народната банка да сключи ипотекарни заеми. По-главните точки от условията се заключават в следующето:

а) остатъкът от вехтия заем в размер 6 411 420 зл[атни] фр[анка] номинални се поема от гореказаните банки *ferme*¹ по курс 84 за 100 с лихва 6 %;

б) цялата сума по последния закон от 1891 г. в размер 20 000 000 зл[атни] фр[анка] номинални ще се даде от заемодателите така:

- 10 000 000 зл[атни] фр[анка] н[оминални] с опция² след 1 година по курс 86 за 100, лихва 6 %

- 10 000 000 зл[атни] фр[анка] н[оминални] с опция след 2 години по курс 88 за 100, лихва 6 %,

и 2-о. Издадените през 1889 г. от Банката ипотекарни облигации за 9 920 000 зл[атни] фр[анка] ще се унищожат. Ония от тях, които се намират у Deutsche Bank и Dresdner Bank или в публиката ще се изтеглят и ще се заменят с нови.

*М. Тенев
Ив. Бракалов
Ст. Караджов
Дим. Иванов*

ЦДА, ф. 285К, оп. 1, а. е. 5, л. 141. Оригинал. Ръкопис.

1. Твърдо (фр.)

2. Предварително уговорено и определено в условията на заема право на кредиторите да се купуват (или продават) ценните книжа по заема по фиксиран курс.

№ 168

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С ПРИЛОЖЕНИ ТАБЛИЦА И ПРАВИЛА ЗА ОЦЕНКА НА НЕДВИЖИМИТЕ ИМОТИ ПРИ ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ИПОТЕЧНИ ЗАЕМИ

София, 6 април 1893 г.

Протокол № 9

Заседание на 6 Априлий 1893 [г.]

Присъствуваха: М. Тенев, Ив. Бракалов, С. Караджов и Дим. Иванов.

Съветът постанови:

1. За напред оценението на покритите и непокрити стежания, които ще се ипотекират в Банката от месец Априлий нататък, ще става съгласно с изработените от Управ[ителния] Съвет Правила и особенната таблица, приложени при настоящия Протокол.

2. За Ипотечните заеми, които за напред ще отпуща Банката на клиентите си, ще взема, независимо от установената вече лихва по 8% в годината и припадащото се погашение, още и 1 % веднъж за всякога за разноски (frais d'administration) и загуби, които ще я последоват през първата година след сключване на заема в Deutsche Bank и Dresdner Bank. За тая надбавка от 1 % треба да се иска предварително разрешение от г[осподин] Минист[ъ]ра на Финансите.

3. Приема се отставката на адвоката Хр. Камбурова¹, вместо когото Управ[ителният] Съвет решава да ходатайствува пред г[осподин] Минист[ъ]ра на Финансите за назначението на един юрисконсулт в Банката.

*С. Караджов
Ив. Бракалов
Д. Иванов
М. Тенев*

ТАБЛИЦА
за оценката на празните места в г[р]. София

	Цена на местата на кв. м.:
Квартал № 1: Състои от улиците: „Търговска“ от Дворецът до Банята, „Дондуков“-булевард от „Св. Крал“ ² до Регентската улица заедно с Пасажът, зданията между „Св. Крал“, „Св. Спас“, хотел „Одеса“ и разположените по площадът на Банята здания.	1-ва кат.: от 80 до 150 лв. 2-ра кат.: от 20 до 80 лв.
Квартал № 2: Състои между улиците: „Витоша“, „Генерал Муткуров“, „Александър I“ и Търговска улица.	от 15 до 40 лв.
Квартал № 3: Състои между улиците: „Левски“, „Генерал Муткуров“, „Стамболов“ и „6-ти Септемврий“	от 15 до 40 лв.
Квартал № 4: Намира се между улиците: „Витоша“ и от „Генерал Муткуров“ с „Патриарх Ефтимий“.	от 6 до 20 лв.
Квартал № 5: Намира се между улиците: „Витоша“, „Нишка“, реката (Вайсовата воденица) и булевард „Сливница“.	от 4 до 15 лв.
Квартал № 6: Между улиците: „Витоша“, булевард „Сливница“, улица „Раковски“ и задната част на „Дондуков“-булевард.	от 4 до 15 лв.
Квартал № 7: Намира се между улиците: „6-ти Септемврий“, „Генерал Муткуров“, булевард „Фердинанд I“, булевард „Дондуков“ и „Раковска“ улица.	от 4 до 15 лв.
Квартал № 8: Между: булевард „Фердинанд I“, улица „Нишка“ и улица „Витоша“.	от 3 до 15 лв.
Квартал № 9: Състои от:	

улица „Витоша“ от Шарения мост ³ към станцията.	от 3 до 6 лв.
Квартал № 10: Между: булевард „Фердинанд I“, булевард „Стамболов“, Регентска улица до реката Перловец.	от 2 до 10 лв.
Квартал № 11: Между: булевард „Фердинанд I“, улица „Самоковска“, „Генерал Муткуров“ и реката.	от 1 до 3 лв.
Квартал № 12: Между: „Дондуков“-булевард, булевард „Фердинанд I“, булевард „Сливница“ и улица „Раковски“.	от 1 до 3 лв.
Квартал № 13: Между: булевард „Фердинанд I“, булевард „Скобелев“ и реката (при Вайсовата воденица)	от 1 до 2 лв.
Квартал № 14: Между: „Патриарх Ефтимий“ и булевард „Фердинанд I“.	от 1 до 3 лв.

*М. Тенев
С. Караджов
Д. Иванов
Ив. Бракалов*

ПРАВИЛА

за оценение на недвижимите имоти, които ще се ипотекират в Българската Народна Банка, от месец Априлий 1893 г. и нататък

Отдел I

1. За по-справедливо оценение на столичните недвижими имоти, залагаеми в Банката, г[р]. София се разделя на 14 участъци, съобразно с[ъс] значението на разните места, в които спадат залагаемите имоти.

2. Банката определя минимума и максимума на сегашните цени на местата,

според както е указано в особенната за това таблица, по която Комисията е длъжна да се ръководи при оценките.

3. Като основание за оценяване [на] покритите имоти, именно: къща, дюкяни, фурни, кафенета и пр., ще служи най-главно тяхната доходност и стойност, която може да добият на публичен търг, а не стойността на тяхната направа.

4. Зданията ще се оценяват на квадратен метър, като се вземе за правило, щото паянтовите къща единия[т] кв. метър да се не оценява повече от 20 – 40 лева; Капиталните едноетажни, според размерите на зидовете, от 50 – 70 лева; 1 1/2-етажните, според размера на зидовете, от 60 – 80 лева; двоетажните Капит[ални] здания, без зимници, от 100 до 120 лева на кв. метър; двоетажните с[ъс] зимници от 120 – 50 лева и троетажните от 160 – 200 лева на кв. метър.

5. Скъпите фасади, външните и вътрешните украшения от гипс, мрамор и пр., и въобще всичките луксозни работи на една къща не треба да се вземат в[ъв] внимание при оценението ѝ от Комисията.

6. Фабриците за бира и спирт, парните мелници и другите промишленни заведения, оценителната Комисия, под страх на строга отговорност, е длъжна да оценява съвършено умеренно и след най-старателно проучване на доходността на предприятието, свързано с тоя род имоти.

7. Чифлици, градски и селски земи, ливади и други работни имуществва, се оценяват от Комисията, след най-тщателно изучаване на приходите, които дават въпросните имоти при условията на разработването, в които се намират. Ако в състава на Комисията няма нито един член, който да е запознат практически с[ъс] земледелието, Банката се распорежда да командирова някое вещо лице.

Отдел II

8. Не се приемат под ипотека:

а) праздните места и бостани вън от чертата на г[р.] София, както е определена на градский план от Управителний Съвет на Банката;

б) всички покрити и непокрити имоти в Юч-бунар;

в) имотите в другите отдалечени части на г[р.] София, като: Подуене, Банишор, Княжевското шосе от Паметника нататък, Шарения[т] мост по-надалеч от Витошката улица към железницата, Цариградското шосе по-надалеч от моста, Курру-Баглар⁴ и пр., които нямат никакъв изглед за напредване;

г) селските покрити стежания и дворове;

д) имотите на ония банкови клиенти, които имат много лични и имущественни задължения спрямо Банката, освен ако с новите си ипотекы осигурят съществуващите вече задължения.

Отдел III

За размерите и сроковете на ипотечните заеми

9. Заемите да не привишават 40% от оценката на имотите и винаги да се обръща внимание не само на стойността, но и на доходността им. Срещу капиталните големи постройки заемът да не надминава 30%, защото големите и скъпи здания по-трудно се продават; и срещу: фабрични здания, мелници на пара и вода, ниви, ливади, гори, лозя и други работни земи, заемът да не надминава 25% от оценката.

10. Заемите да не бъдат по-малки от 500 лева.

11. Ипотечните заеми да се изплащат в следующите срокове:

а) паянтовите [сгради] в срок от 10 години

б) Капиталните сгради, между 15 и 20 години, като се гледа на солидността на имотите; тъй също и заемите срещу празните градски места треба да се изплащат в срок най-много от 10 години.

12. При оценката на имотите в София и околността да присъствува винаги администраторът на Ипотечний Отдел, а когато е възможно, да присъствува и го придружава и друг от администраторите на Банката.

*М. Тенев
С. Караджов
Ив. Бракалов
Д. Иванов*

ЦДА, ф. 285К, оп. 1, а. е. 5, л. 141 – 44. Оригинал. Ръкопис.

1. Христо Камбуров (неизв.). Роден е в Болград, Бесарабия. Завършва Юридическия факултет на Новоросийския университет в Одеса. След Освобождението на България е адвокат, съдия, народен представител.

2. Черквата „Св. Неделя“.

3. Лъвов мост.

4. Квартал „Лозенец“.

№ 169

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ИПОТЕЧНИ ЗАЕМИ НА ИВАН Н. ХАДЖИЕНОВ, ТОДОР БАЛАБАНОВ, ИВ. ГРОЗЕВ, Г. МИМИДИ И СИЕ, И НА Н. И. СТРАНКИ

София, 9 септември 1893 г.

Протокол № 29

Заседание на 9-й Септемврий 1893 [г.]

Присъствували: М. Тенев, С. Караджов, Ив. Бракалов и Дим. Иванов.

Съветът постанови:

1. Съгласно заявлението на Ив. Н. Хаджиенова от 7-й Септемврий т. г. разрешава се да му се отпусне от Българската Народна Банка една гаранция от 750 000 лева зл[атни] под привременен залог на недвижимите му имоти, оценени от емлячната комиссия за, с цел да [в]земе участие в търга по направата на желез-

нопътната линия София-Роман.

2. Съгласно заявлението на същия от 9-й тек[ущий] Септемврий, отпуска му се гаранция от 250 000 лева зл[атни] под личното поръчителство на следующите лица: подполковник Бонев¹, Недялко Витков, В. Василиев², Запасний подполковник Г. Попов³, К. Помянов⁴ и Симеон Янчев⁵ за същата цел с условие, щото в разстояние на 3 месеца от издаването ѝ да се замени с ипотечна гаранция.

3. Съгласно заявлението на Софийский жител Тодор Балабанов⁶ от 9-й текуш[ий] мес[ец] Септемврий разрешава се да му се отпусне гаранция от 500 000 л[ева] зл[атни] под личното поръчителство на следующите лица: [- - -]⁷, Бр. Сребърникови, Кр. Конярски, Н. Витков, Илия Сакаров, Коцо Лазаров, Д-р Помянов, Захар[ий] Н. Печеняков, Ив. Кръстенияков, Ив. Кътов, Г. Пенчов, К. Бошняков, Тодораки Димитриев, Ив. Цветков, Ст. Саввов, Вас. Статков, Маркус Пинкас и Сие, и Кр. Диловски, с условие след 3 месеца да се замени личната гаранция с ипотечарна.
[...]

11. Съгласно заявлението на г[осподин] Ив. Грозева, разрешава се да му се отпусне лична гаранция за 600 000 лв. зл[атни] за правоучастие в търга по направата на железницата на София-Роман с поръчителството на Бр. Прошекови⁸, Дим. Шишков, Ганчо Гаврилов, П. Горбанов⁹ и Стефчо Наумов с 3 мес[ечен] срок, след който да я замени с недвижими имоти.

12. Съгласно заявлението на Г. Мимиди и Сие с дата 11-й Септемврий т. г., разрешава се да му се отпусне лична гаранция за 950 000 лева зл[атни] за правоучастие в търга по направата [на] железнопътната линия от София до Роман, с поръчителството на Калъпов и Марков, Бр. Николови, Ив. Стоянов, Тод. Тишев, Бойко Нешов, Юрд. Калпакчиев, Н. Фархи, Ат. Каракашев и полковник Петров¹⁰, с условие да я замени в разстояние на 3 месеца с недвижими имоти, в случай че търга остане върху него.

13. Съгласно заявлението на Н. И. Странски от 15 тек[ущий] Септемврий, разрешава се да му се отпусне лична гаранция за 1 000 000 лева [златни] за правоучастие в търга по направата на железнопътната линия София-Роман, с поръчителството на Д. Съсьлов, Юрд. Джумалиев, Д. А. Ценов, Ст. Ноев, Хр. П. Ковачев, К. Балабанов, Бр. Юс. Маджар, Ик. П. Георги Забунов, Ив. Стоянов и Бр. Горанови.

*Ив. Бракалов
С. Караджов
М. Тенев
Д. Иванов*

ЦДА, ф. 285К, оп. 1, а. е. 5, л. 179 – 80. Оригинал. Ръкопис.

1. В оригинала е написано името на д-р Константин Стоилов, но е зачертано и върху него е написано името на подполковник Бонев. Вероятно Никола Богданов Бонев (неизв., Трявна – 1928). Служи в Първи пехотен полк, заема длъжността окръжен военен началник в Пловдив.

2. Васил Кирилов Василиев (1849, Болград – 1923). Завършва Физико-математическия факултет на Новорусийския университет в Одеса. След Освобождението работи дълги години като преподавател във Военното училище в София. Дописен и действителен член е на Българското книжовно дружество.

3. Вероятно Георги Иванов Попов (1858, Добрич – 1921). Служил в Първи артилерийски

полк и като завеждащ въоръженията във войската.

4. Константин А. Помянов (1850, Прилеп – 1913). Учи в гр. Табор, Чехия, завършва гимназия в Прага и право в университет във Виена. Работи като помощник-секретар във Виенския съд. След Освобождението е народен представител в Учредителното събрание. Защищава докторат в Хайделбергския университет. Член е на Апелативния съд; работи като съдия, адвокат, издател на вестник, министър на правосъдието. Неколкократно е избран за народен представител. Член е на Прогресивно-либералната, а по-късно на Народно-либералната партия.

5. Симеон Янчев (неизв.). Роден е в Шумен. Завършва френския католически колеж в Бек, Цариград.

6. Тодор Иванчов Балабанов (1850, Враца – 1912). Работи като търговец, участва в националноосвободителната борба. След Освобождението е едър търговец и предприемач. Кореспондент (т. е. представител) е на Българската народна банка във Враца; построява жп линията Перник – Радомир, Львовия мост в София и др. Притежава мелница, спиртна фабрика, дъскорезна фабрика и др. Инициатор е за основаване на Съюза на българските индустриалци и негов председател.

7. На това място в оригинала е изписано името на Димитър Петков, което е зачертано.

8. Богдан (1858 – 1905) и Георги (1847 – 1905) Прошекови. По произход чехи. Заселват се в България, като първи пристига Георги Прошек, който работи като инженер в компанията „Източни железници“, издирва мраморни находища и съставя карта за тях, подпомага българското национално-освободително движение. След Освобождението пристига и Богдан Прошек, и двамата отварят първата печатница в София, известна като Придворна печатница, започват фабрично производство на тухли и порцелан, създават пивоварната фабрика „Братя Прошекови“, участват в строежа на Варненското пристанище и др. Съдействат за създаването на дружеството „Славянска беседа“ и Българското инженерно-архитектурно дружество.

9. Вероятно Петко Василев Горбанов (1846, Елена – 1909). Завършва Духовна академия в Киев и Робърт колеж в Цариград, работи като учител. Участва в Руско-турската война през 1877 – 1878 г. като разузнавач в руската армия. След Освобождението е народен представител в Учредителното събрание, главен секретар на Министерството на правосъдието, помощник-кмет на София, учител по български език на княз Александър I Батенберг, редактор на вестници. Неколкократно е избран за народен представител, подпредседател е на IX обикновено народно събрание.

10. Вероятно Рачо Петров (1861, Шумен – 1942). Завършва Военна академия в Русия. Началник-щаб е на българската армия в Сръбско-българската война. Участва дейно в потушаването на офицерските бунтове в 1886 – 1887 г. Заема редица важни държавни постове – министър на войната, министър на вътрешните работи, министър-председател. Командва III армия в Междусъюзническата война, а в Първата световна война е военен губернатор на Македония. Съден е от Държавен съд като един от виновниците за националните катастрофи през 1913 – 1918 г.

№ 170

ИЗЛОЖЕНИЕ ОТ УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ДО МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ ВЪРХУ МОНЕТНИЯ ВЪПРОС В БЪЛГАРИЯ

София, 3 февруари 1895 г.

Господине Министре,

През последните няколко месеци от всякъде пристигат писменни и словесни натяквания, че Банката е виновницата за съществуването на ажиото, или поне за много високото му покачване. Тия обвинения не ни учудват ни най-малко; защото

обществото не е посветено в тайните на канцелярските сношения. То не може да знае, какво поведение е държала Банката по този толкова важен за населението въпрос, и понеже ажиото е предмет на спекулация, всеки има право да мисли, че Банката, като търговско учреждение, следователно заинтересована в съществуването на ажиото и честите му колебания, трябва непременно да е спомогнала за довеждането му до днешното незавидно положение; а също, че не е взела никакви мерки за ограничение размера му.

Обвиненията, които се хвърлят върху Банката, не почиват на никакво основание; защото, ако е имало някой, който най-живо да се е интересувал за установяването на здрава и трайна монетна система в Княжеството, който най-енергически да се е борил против приспособяването на всяка противна на економическата наука мярка, то е именно Българската Нар[одна] Банка, управлението на която се е считало, и е трябвало да бъде, най-компетентно по този въпрос. За оправдание на Банката, ние считаме за своя длъжност да ви изложим накратко течението на монетният въпрос от освобождението на Княжеството, за да видите, че тя е направила всичко, зависящо от нея. – Ако резултатът е излязъл неблагоприятен, другаде трябва да се търсят погрешките, и не към Банката трябва да се отправят натякванията за загубите, които търпи населението от ажиото.

По монетният въпрос се работи още от 1880 год. Управителят на Банката ни, като петгодишен началник на Счетното Отделение при Финансовото Министерство, под ведомството на което е спадал този въпрос, е вземал най-голямо участие за благоприятното му разрешение. Даже след излизането му от Финансовото Министерство и постъпването му в Банката, той се е живо интересувал и инициативата за всички мерки, необходими за достигането на предначертания план, е излизала повече от него.

От 1881 до 1887 год. са били извършени всички подготвителни работи за въвеждане монетното единство в Княжеството. Само който си припомня положението на монетната система в Турция преди освобождението, която наследихме и след освобождението на България, може да си представи, какви старания и постоянство се е изисквало, за да се преследва успешно целта. В обръщение, редом с турските бешлици, алтълџици, ирмилици, манџри и модерните европейски сребърни монети, се срещаха разни парчета странни монети, изтъркани до толкова, щото не можеха да се познаят на коя държава принадлежат. Само по обема и формата, горе-долу, публиката ги различаваше и им даваше разни названия. Като че те не стигаха, та през войната за освобождението, и през времето на окупацията, трябваше да нахлуят от всички видове сребърни рубли, много от които бяха изгубили чрез търканието половината от метала си. Как да не ни надари спекулацията с всевъзможните видове, когато курсът на рублата беше установен от руските власти 4 лева, а в същност тя не представляваше нито 2. Този курс беше не само за България, но и за Румъния и Сърбия. Когато през 1879 год. в Румъния и България курсът на рублата се намали на лева 3,70, Сърбия го победи на 3,30, и това даде възможност да нахлуят в България големи количества рубли, от които имаше печалба по 40 стотинки на всяка. С[ъс] закон от 27 Ноемврий 1880 год. румънското правителство демонетизира всички видове сребърни рубли, като даде срок на населението да ги внася за размяна в ковчежничеството до 31-й Декемврий 1880 год. по курс 3 л. 50 ст. Голяма част от рублите трябваше да се пренесат из Румъния в България, понеже всека даваше очевидна печалба по 20 стот[инки].

За да затвори пътя на рублевото передвижение из Сърбия и Румъния, нашето правителство трябваше да побива курса при всяко изменение в съседните държави; но то, неизвестно по какви съображения, остана хладнокръвно до 15-й Август 1881 год., когато постоянният наплив на останалите в Сърбия и Румъния рубли го застави да реши понижението на курса поне на 3 л. 50 ст., като разреши на правителствените учреждения да приемат рублите до 1-й Декемврий същата година по 3 л. 70 стот. само за сметка на недоборите от прямите даждия. Внесените от Румъния и Сърбия рубли, види се, не бяха доста, та трябваше да ни се изпратят и от Турция. През 1883 год. турското правителство демонетизира всички чужди сребърни монети, и макар из провинциите да не може да се приспособи напълно разпореждането, от Цариград почнаха да внасят в България нови количества рубли. Това възмути най-после нашето правителство, което се реши да вземе сериозни мерки за пречистването на монетното обръщение. За да се пристъпи към целта, трябваше преди всичко, да се пригответи достатъчно количество народни монети. Понеже по това време имаше насечени само за 12 500 000 лева сребърни монети, с[ъс] закон от 12-й Декемврий 1884 год. се разреши на правителството да насече още 10 милиона лева максимум нови сребърни пет левови монети.

През същата сесия Народното Събрание вотира други два закона. Според единия (от 15-й Ноемврий 1884 год.) трябваше да се демонетизират веднага румънските и сръбски сребърни монети. С другия (от 28-й Януарий 1885 год.) се постановяваше да се намали от 1-й Май 1885 год. курса на рублите с надпис „рубль“ на 3 л. 40 ст. и на ония с разни надписи на 3 л. 30 ст.; а щом пристигнат половината от новите 5-левови монети, да се демонетизират окончателно рублите, като се предизвести населението два месеца по-рано. Поръчаните монети, които се сякоха в Петербург от събрани в България рубли, се приготвиха едва през Септемврий; но съединението на двете Българи и войната с[ъс] Сърбия не позволиха да се изпълни веднага закона. Чак на 27-й Юний 1886 год. се обяви с указ, че след два месеца от тая дата рублата се демонетизирва. Това демонетизиране, обаче, не беше пълно; защото се отнасяше само до държавните учреждения, като се оставяше населението свободно да приема или отказва рублите, което право му се даваше от член 17 на закона за монетите от 1880 год., гласящ така: „Всеки жител на Княжеството е длъжен, да приема чуждестранните монети по цената, която е определена в монетните тарифи за правителствените каси. *На всекиго обаче е свободно, да ги приема и с повисоки цени, както и да приема такива монети, които не са обозначени в монетните тарифи за правителствените каси.*“

Не се мина много време, и едностранчивото приложение на закона за демонетизирането показва своите неприятни последствия. От всички краища на България захванаха да се оплакват, че пияците са препълнени с рубли, курсът на които се определя произволно от спекулантите. В някои околии цената им до толкоз беше побита, щото даноплатците не можеха да намерят да ги продават даже по-доле от 3 лева.

По ходатайството на Банката, правителството се реши да даде още един удар за разрешение въпроса по монетното единство в Княжеството, като поднесе указ на Господа Регентите, с който се отменяваше чл. 17 от закона за монетите. С тоя указ (от 13-й Март 1887 год.) на държавните каси се позволи отново, да приемат срещу даждията здравите сребърни рубли по цена 3 лева, но само в продължение на 3 месеца, а след тоя срок да се запрети абсолютно обръщението им и в търговските

[в]зимания-давания, под строга отговорност на ония, които ги изпусчат, като се решава само на банкерите и сарафите да ги събират с цел за изнасяние из княжеството.

Издаването на един указ не беше достатъчно да премахне всичките посрещани затруднения при разрешението на такъв капитален въпрос. През Юлий 1887 год. Управителят ни (тогас администратор при Банката) счете за нужно, да отпрати на Г[осподи]на Финансовия Минист[ъ]р следующия рапорт:

„Господине Министре,

Повече от четири години става, как Министерството на Финансите се занимава с постепенното пречистване на разнородните иностранны сребърни и разменни монети, които бяха наводнили страната и с[ъс] заменението им изключително с народна монетна единица. Въпросът беше от най-сериозните и за постигането на целта се изискваше време и такт. – Постепенното понижаване курса на монетите, а след това окончателното им демонетизиране преследваше целта, като даваше възможност на населението да се предпазва от чувствителни загуби, които в подобни случаи непременно последват, и да се убеждава повече и повече в добрите последствия от въвеждането на един само вид монети в страната. С последната мярка за окончателното демонетизиране на сребърните рубли може да се мисли, че се достига вече изгонването на чуждите сребърни и разменни монети; но при обиколката си за ревизия на банковите клонове, през дето преминах, имах случай да забележа, че всъщност има много още да се работи, докато се разреши окончателно монетният въпрос. Имал съм удоволствието, Господине Министре, да следя за всичките промени, които е претърпявал въпросът, и смея да кажа, всички до сега вземани мерки са се изпълнявали без съпротивление или негодувание от страна на населението, което е бивало проникнато от убеждението, че всяка мярка има своите добри последствия. За окончателното довършване на монетний въпрос мене ми се вижда необходимо да се направят още няколко малки разпореждания. Затова, позволявам си, да обърна вниманието ви върху следующите пунктове:

а) Пръскат се слухове в разните градове, особено из Южна България, че рубли в някои околии продължавали да циркулират, и че скоро правителството щяло да отмени мерките за демонетизирането, като остави свободен ход на рубли. Тия слухове влияят много на населението и карат мнозина, у които има останали рубли, да ги пазят с надежда за изпускане изново в обръщение. Нужно е, прочее, да се разгласи между населението, че подобни слухове са неосновни, и че то трябва да се постарее за изменение на останалите у него рубли с по-износна цена срещу злато или български левове, като се пази да не приема рубли под никакви условия;

б) Административните власти да обърнат по-сериозно внимание върху разпорежданията на Министерството по преследването разпространителите на рубли. Да разгласят отново, че ако някой се хване да разпространява тайно рубли или други иностранны сребърни монети, освен гдето ще се разсичат монетите, но ще се предава на съда за незачитание разпорежданията на властта;

в) Из Южна България циркулират, като разменна монета, големи количества от руските 20, 15 и 10 копейки, от турските петачета по 2 пари, от румънските гологани и всевъзможни други дребосъци, а също и частни тенекиени марки, под предлог, уж че имало недостаток от българска разменна монета, когато всъщност целта на разпространението [на] подобни монети е чисто спекулативна. Необходи-

мо е да се запрети час по-скоро обръщението на всички чужди разменни монети и да се преследват и наказват строго разпространителите им, като се унищожават хващаните монети. Ако се усеща недостиг от разменна монета в някои околии на Южна България, да се вземат привременно мерки за пренасяние из ония околии, гдето има излишек, като: Дупнишка, Кюстендилска и пр., а да се вземат от сега мерки за отсичанието на нови разменни никелови монети, съгласно приложения при това законопроект. Законопроектът щеше да се представи за вотирание още миналата година в Народното Събрание, но по нямаше време, изостана. Аз мисля, че пред вид на належаща нужда, Министерският Съвет може да разреши, след утвърждение от регентството, изпълнението на поменатия законопроект, който ще се внесе на утвърждение в най-близката сесия на Събранието.

г) Голямо разнообразие се забелязва в смятанието на лева с грошове. На едни места левът се смята 6 гроша, на други – 5 1/2, на трети – 5 1/4 и пр. Да се внуши на населението, че трябва да привикне еднъж за всегда, да смята всичките си [в]земания-давания в левове и стотинки, а докато привикне на това, да смята лева пет гроша, което е по-лесно и не излага населението на експлоатация. Министерството трябва да издаде закон, щото всички книжа и документи, както и всички записи и други задължителни, да стават в законната монетна единица лев, и всички записи и други парични документи, извършени в страната в друг вид монети, да се считат за недействителни;

д) За да се избави населението, особено селското, от насилственото приемане на монетите по разни курсове, да се внуши на градските Кметове, или по-добре на Окръжните постоянни комиссии, да издават периодически прикази, в които да определят курса на разните златни монети, като се ръководят от сведенията, които Банката може да се задължи да им доставя при всяко изменение. С тая мярка ще се достигне постепенно еднообразие в курса на монетите;

е) По железните линии в Северна и Южна България всичките такси и билети се смятат в лири турски, меджидии и грошове, което много влияе, щото [в]земание-даванията в близните окръзи да се вършат в същите монети. Трябва да се задължат администрациите на споменатите железници, да преобърнат всичките си такси в местната монетна единица и да им се запрети абсолютно, да приемат чужди сребърни и разменни монети.

С изпълнението на означените в горните пунктове мерки и с усилията, които банката ще положи за постепенното намаляване ажиото до минималний размер, може да се вярва, Господине Министре, че монетният въпрос ще се разреши окончателно и всеки ще почувства след това благотворното влияние от въвежданието на един само вид монети“.

Господин Минист[ъ]р, като одобряваше напълно гореизложените мерки, с едно окръжно от 21-й Юлий 1889 год. (обнародвано в 82-й брой на Държав. вестник от същата година), даде нужните наставления на Окръжните управители за приспособяването само на пунктовете *а*, *б*, *в* и *д* от гореприведения рапорт.

Приложението на испратените до Г[оспо]да Окръжните Управители наставления дадоха в продължение на два месеца добър резултат. В обръщение из цяла България останаха само чисто народни монети, и изнасянето из страната на всички чужди сребърни монети докара в замаяна злато. Тоя успех насърчи Банката за да следва предначертания си път. Тя реши да се помъчи за унищожението на ажиото между златото и среброто, или ако не може се постигна унищожението му напъл-

но, да го доведе до минималний размер. През 1884, 85, 86 и 87 год. ажиото в цяла България се колебаеше между 4 и 9 %. На 13-й Юний 1887 г., деня от който се запрещаваше окончателно обръщението на рублата, ажиото беше 7 1/2 %. До края на годината, с постепенни понижавания, Банката успе да намали ажиото на 1 %; а през цялата 1888 и 1889 год. тя можа да го крепи между 1/2 и 1 %. За достигане целта, Банката в продължение на 2 1/2 години си служи чрез постоянните комисии и кореспондентите си. С периодически окръжни тя им съобщаваше всяко изменение на ажиото и те от своя страна, чрез обявления, разгласяваха в[ъв] всички градове и села цената на златните монети, по която е длъжно да ги приема и дава населението в търговските си обръщения, като му внушаваха, че то трябва да се придържа строго у дадените курсове и да не приема по никакъв начин означените в обявлението монети с по-висока цена, ако иска да се предпазва от загуба.

През Януарий 1890 год. Г[осподи]н Финансовий Минист[ъ]р Саллабашев счете за нужно да състави, под свое председателство, една комисия, която да разгледа някои економически въпроси. В състава на комисията влизаха: Управителят и администраторите на Банката: Тенев, Караджов и Бракалов; директорите на банковите клонове: Иванов, Ангелов и Икономов; Главний Секретар при Финансовото М[инистерст]во покойний Белчов; съветникът от Сметната палата В. Золотович; Началниците на Счетното Отделение и Съкровищничеството при Финан. Министерство: Наумов и Тричков. Възползувано от тоя случай, Управлението на Банката подложи на разискване между другото и предложение за окончателното уреждане на монетний въпрос. След като се обсъдиха всички вземени до тогаз от страна на Банката и Правителството мерки, както и средствата, които Банката намираще необходимо да се турят в изпълнение, комисията, в заседанията си на 30 и 31-й Януарий 1890 год. реши едногласно, да се препоръчи на правителството следующето:

1) Да се изработи закон за в[ъ]веждането в страната златний еталон.

2) Да се определи максимума на сребърната монета, която ще се получава в касите и в търговията задължително. Тоя максимум да бъде до 50 лева, в които влизат монетите от 5 лева, 2 лева, 1 лев и 50 стот.

Никелови или медни монети да се приемат само до 1 лев в правителствени каси и в търговията задължително.

3) Да се не секат разрешените 8 000 000 лева сребърни, защото сегашната сребърна наличност е достатъчна.

4) Да се унищожи ажиото в страната.

5) Ковчежничествата да не правят разлика между златната и сребърната наличност. Така също и Банката. Тая последната ще задържа само 1/4% комисиона за обменяването среброто срещу злато.

6) За да може окончателно да се унищожи ажиото в страната, Българската Народна Банка, представлявана от своите Администратори, се задължава, като задържа сегашната си сребърна наличност, да употреби един фонд от 1 000 000 лева златни за обменение срещу сребро. Всяко количество извън това ще бъде за сметка на Държавното Съкровище.

7) Обменяването злато срещу сребро ще става в[ъв] всичките ковчежничества с изключение на ония, които са в градовете, гдето има Банкови клонове.

Това обменение да почне от 15-ий Февруарий т. г. нататък, до която дата да се направят всичките по това разпореждания. Министерството на Финансите и Банката, всеки от своя страна, ще употребят всичките средства, които се намерят

за нужни, за да се даде най-голяма гласност на разпорежданията по ажиото.

8) Държавните каси от утре да почнат да плащат злато без разлика, за съдържанието на държав[ните] служаци и за други расходи.

9) Приема се по принцип, че курсът на монетите трябва да се изравни по всичките Окръзи.

Като средство за това изравняване се препоръчват:

а) Да се конфискуват всички иностранны монети, сребърни, медни или никелови, които се уловят у населението. Да се конфискуват и у сарафите, които ги разпространяват у населението. Тая мярка да се обяви, че влиза в сила 15 деня след обявлението. Распространението да се преследва пред съдилищата съгласно действующия у нас Турски закон.

б) Да се предпише, че левът трябва да се смята 5 гроша. Ония, които не се съобразяват с това, ще бъдат глобявани по административен ред, както е било предписано това и миналата година. Постоянните Комиссии да се задължат, да разгласят тая мярка най-вече между селското население.

в) Да се допълни чл. 18 от закона за монетите, като се постанови, че всички записи и разни документи, както и всички търговски книги и сметки, съставени и държани в други монетни единици, освен лев и стотинки, ще се считат за недействителни.

г) Да се убеди Компанията на Источните железници, да промени тарифите си в левове. Български лев да го приема по курса, който Правителството определи, като се пресметне, по каква цена ще изнася на Правителството да обменява събраните от тях левове.

Всичко, което се касаеше до Банката, тя го приложи в изпълнение веднага и с най-голяма акуратност. Също и Министерството от своя страна взема нужните мерки, за да се реализират някои от установените пунктове; но за жалост, главните точки, от които зависеше постиганиято на целта, а именно: 1) Решението да се внесе в Народното Събрание закон за въвеждане златний еталон в Княжеството; 2) Да се спре сечението на разрешените нови 8 милиона лева сребърни монети и 3) Да се узакони обязательното водение на всички парични документи в народна монетна единица; тия три най-важни пункта останаха без последствие, а от това всичките няколко годишни усилия на Банката се осуетиха и то в минутата, когато с[ъс] закон от 3 – 4 члена можеше да се добие спасителний за цялото население и за държавата резултата. Независимо от това, Министерството не можа да изпълни и задължението си, да обменява на Банката превишаващата 2 1/2 милиона лева сребърна наличност, която оставаше за сметка на съкровището.

На 12-й Априлий 1891 год. Банката, след като беше авансирала правителството до 6 милиона лева злато за задгранични преводи, доведе до минимум златния си фонд, и се намери в затруднение да удовлетворява всички нужди на търговците с[ъс] злато. При все това, тя се придържаше строго до сключената с М[инистерст]вото конвенция; приема сребро в неограничени количества за разните си операции без никакво ажио, а за размяна на сребро срещу злато е вземала само 1/4 % комисиона. След истошаванието на златната ѝ наличност Банката, на основание конвенцията, поиска от Министерството да ѝ обмени една сума от 800 000 лева сребро срещу злато, но подир няколко месеца едва 400 000 л[ева] се обмениха. Вследствие невъзможността на Министерството да устои на задълженията си Банката се видя принудена, да увеличи комисионата за отпущаното от нея злато на 1/2,

а после на 3/4 и 1 %. В същото си писмо от 12 Априлий Банката е изложила на Г[осподи]на Финансовий Минист[ъ]р следующото: „Ако ажиото сега от няколко месеца насам е почнало да се проявява и Банката захвана да взема мерки за запазване златната си наличност, главната причина за това са: 1) Невнасянието в Народното Събрание закона за въвеждането златний еталон в страната, според както бивший министър на финансите Г[осподи]н Саллабашев при сключване на конвенцията беше обещал; 2) неудовлетворителната миналогодишна реколта на храните и големите платежи, които държавата имаше в странство“; 3) гдето администрацията не бди доста силно, щото да запрети на търговците и сарафите да прокарват между населението златните монети с известно ажио. Така щото, целта и стремленията както на правителството, тъй и на Банката, да създадат едно постоянно и трайно положение във вътрешната циркулация на златните и сребърни монети, което да не излага населението на загуби от разницата на курса, се разбиват в по-горните препятствия. . . „Ако последните усилия и средства не сполучат да удържат ажиото, Банката ще влезе с ходатайство пред вас, Г[осподи]не Министре, да се развали конвенцията“. . . „При това длъжни сме да ви явим тук, още веднъж, че повереното ни учреждение не само не печели, но губи всяка година най-малко 70 – 80 000 лева от несъществуването на ажио, и ако сме се съгласили с правителството за уравнение на курса между златото и среброто, то е защото сме имали предвид ползата от това за цялото население“.

Няколко дни по-късно с писмо от 30-й Априлий 1891 г. Банката уведоми Г[осподи]на Фин. Минист[ъ]р, че по решението на Управителний Съвет, тя денонсира сключената конвенция относително поддържанието среброто на равна нога с[ъс] златото.

Една от главните цели на Банката за унищожение на ажиото, беше и тая, че издаваните от нея банкноти, които имат златна стойност, ще може да се разпръснат в по-големи количества и с това ще се увеличат средствата за операциите ѝ. Опитът беше доказал, че при съществуване каквото и да е било ажио между златото и среброто, понеже Държавното съкровище не прави никаква разлика между 1 наполеон и 4 пет-левови монети, а от това който притежава банкноти златни, ако ги внесе за даждия, губи ажиото; то всеки дава винаги предпочитение на среброто пред банкнотите, или пък се принуждава да ги обменява, преди да отиде да плаща.

Като не успя да прокара решението на комисията за въвеждане златний еталон и понеже с насичанието на 8 милиона нови среб. левове се изгуби всяка надежда за унищожение на ажиото, Управлението на Банката трябваше да хване други път, за да постигне целта си по разпространение банкнотите.

През Ноемврий месец 1891 год. бяха свикани в София Директорите на клоновете за разискване, заедно с Управителний Съвет, някои важни въпроси. Между другото, внесе се за разглеждане и предложението да се пуснат в обръщение сребърни банкноти от 5 и 10 лева. Съветът одобри това предложение, като взема в съображение следующите мотиви, съобщени на Г[осподи]на Финансовия Минист[ъ]р с писмо от 6-й Ноемврий същата година:

1) Няма съмнение, че златните банкноти имат голямо преимущество пред сребърните; понеже базисът им като е златната единица, те ще държат в равновесие курса на циркулирующите в страната сребърни монети. Опитът, обаче, е показал, че тяхното разпространение в държави като нашата не може лесно да се осъществи. Настояванието и усилието на Банката да унищожи окончателно ажиото

дадоха за резултат, че до 1-й Август 1891 г. ажиото изчезна и златните банкноти от 1 400 000 лева достигнаха на 2 400 000 лева в обръщение. Прокарването на златните банкноти можеше да се достигне, ако Финансовото Министерство, според решението на миналогодишната комисия (протокол № 1), издадеше закон за златния еталон и наказателни распоредения за противодейците, но такъв закон като не излезе, то и кръгообръщението на златните банкноти се държи и ще се държи в ограничени предели.

2) С насичанието на новите сребърни монети в размер на 8 милиона лева ажиото непременно ще се породи и по никакъв начин не ще може вече да се отстрани. Ще се насече отново почти толкова сребро, колкото рубли са изнесени от Княжеството, вследствие на демонетизирането им, а при съществуването на ажио не само че не е възможно да се разпространяват златните банкноти, но и тия, които са сега в циркулация, ще се върнат в Банката. Това най-нагледно се доказва с факта, че от 2 400 000 лева банкнотите достигнаха, след появяването на ажиото, на 1 400 000 лева и по-нагоре не се качват.

3) С испущанието на сребърни банкноти ажиото не може да се качва значително. Ако обикновенната му норма бъде 1 %, 3 %, 5 % или 7 %, то колебанията може да се допуснат само 2 % повече, сиреч, че ажиото ще достигне от 1 % – 3%, 3 % – 5 %, 5 % – 7 %, 7 % – 9 %, особено пък ако Банката употреби всичките възможни старания, както и до сега, да го държи в известна граница.

4) В сегашните времена и в сегашното положение ползата от сребърните банкноти ще бъде тая, че те ще се разпространят в по-голямо количество между селското население, което ще си служи с тях, без загуба, в[ъв] всички [в]земания-давания и при изплащане правителственните даждия, и въобще, ще навикне постепенно да ги приема и пази. Освен това, понеже среброто е тежък и неудобен метал, то за всички вътрешни транзакции населението, като ще употребява сребърните банкноти, няма да стане нужда да ги представлява за разменяване срещу сребро, а това, без друго, ще му вдъхне доверие в[ъв] фидуциарните средства¹ на страната.

5) Ако в Ромъния от самото начало бяха въвели златни банкноти не можеха никога да пуснат в кръгообръщение нито 1/2 от това, което днес имат, т. е. 140 000 000 лева. Също и в Сърбия, Банката почна в началото да издава златни банкноти и никога не ги докара по-горе от 780 000 лева, когато сега сребърните достигнаха до 30 000 000 лева, а златните спаднаха на 70 000 лева само.

и 6) Сребърните банкноти ще дадат средства на Банката да функционира правилно, да удовлетворява в много по-голям размер нуждите на населението, като в същото време и спомогне да намали сконтото до 6 %. Неоспоримо е, че ажиото ще причинява известни загуби за някои класи от населението, но ползата от евтиния и достъпен кредит ще възнагради загубите. Нищо не пречи на Банката, при известни благоприятни обстоятелства, например в случай на един удачен вънкашен заем или на две-три урожайни години, да замести сребърните банкноти с[ъс] златни, като вземе отгоре си загубата от това преобръщане.

Пред вид на изложените до тук мотиви и съображения, постанови се да се по-моли Г[осподи]н Минист[ъ]ра на финансите, да се съгласи за издаването на сребърните банкноти, за която цел да се направи, по законодателен ред, следующето допълнение към чл. 4-й от закона за Банката.

„Предоставя се право на Банката да пусне в обръщение и банкноти, платими в сребро“.

Закон от 15-й Декемврий 1891 год. разреши пушанието в обръщение сребърни банкноти. С окръжно от 3-й Януарий 1892 год. Банката помоли Г[оспо]да Окръжните Управители да разгласят с всички възможни средства из населението, че ония лица, у които се намират златни банкноти от 5 и 10 лева, трябва да ги внесат най-късно до 1-й Февруарий в окръжните и околийски ковчежничества, или в Банката и клоновете ѝ, срещу които ще им се брои припадащата се сума в злато. Вследствие на това окръжно, всички 5 и 10 левови златни банкноти се истеглиха от обръщение. На 28-й Януарий 1892 год. Управлението на Банката отправи на Г[осподи]на Финансовия Минист[ъ]р следующето писмо:

„Съгласно обнародваний в[ъв] вчерашний брой на Държавен Вестник закон от 15 Декемврий 1891 г. Банката ще трябва да пристъпи към постепенното емитиране на сребърни банкноти. Както ви съобщихме с писмото си от 15-й того № 646, Управителний Съвет е постановил да се почне за сега пушанието само на 5 и 10 левови билети, и ако се окаже нужда, по-после да се отпечатаат два нови типа за окончателни банкноти от 20 и 50 лева. При всичко, че в закона е установено да се пази в кассите на Банката сребърни монети за едно количество равно с третата част от стойността на издадените банкноти с[ъс] сребърен еталон, Управителний Съвет е на мнение да се постъпи в началото с най-голямо предпазване, като се почне отпушанието на банкноти за равно количество на сребърната наличност и постепенно да се увеличи на половина от наличността.

По тоя начин пушаните в обръщение сребърни банкноти няма да повлияят ни най-малко за увеличението на ажиото. Само ако ажиото се установи на един размер и не представлява отпосле значителни колебания, Банката ще реши да се възползува да държи определената в закона пропорция една третя, в който случай ще може да се турят в разположение на населението по-големи сумми от заемните Банкови операции.

Като сме убедени, че сребърните банкноти шу способствуват в скоро време да се популяризира в населението ползата и преимуществото на фидуциарната система, с която всички Банки си доставят най-добри средства за улеснение на същото население, имаме чест да Ви помолим, Г[осподи]не Министре, да дадете съгласието си, за да се почне емитирането на сребърните банкноти от 15-й идущий февруарий“.

Като не получи дълго време отговор, Управлението на Банката биде принудено да поднови ходатайството си с писмо от 21-й Октомврий същата година, както следва:

„Господину Министру на Финансите

По наше ходатайство Вие благоволихте миналата година да прокарате по законодателен ред издаването на банкноти от сребърен еталон. За съжаление, обаче, закона по тая част остана неиспълнен вследствие на това, че Министерският Съвет не даде съгласието си за пушане на такива банкноти в обръщение. Като си позволяваме отново да припомним мотивите, изложени в писмото ни от 6-й Ноемврий 1891 г. под № 17361, в полза на сребърните банкноти, имаме чест най-покорно да Ви молим, Г[осподи]не Министре, да не откажете вторично да внесете въпроса в почитаеми Министерският Съвет, с най-покорна от наша страна молба за привеждане в действие горепоменатия закон за банкнотите. Към мотивите и съображенията, които Ви представихме по тоя въпрос, ще прибавим още и следующето:

1-о) При всичко, че в ра[з]стояние на последните две години се насякоха сребърни монети за 13 000 000 л[ева], ажиото, както предвиждахме от самото начало,

не се качи повече от 3 – 4 %. С писмото си от 13 Февруарий т. г. под № 3164 ний Ви съобщихме, че за поддържане ажиото в известни граници, Банката тури под разположение на по-главните банкери и търговци един фонд, с който безпрепятствено и *телеграфически* им разменяваше златото и среброто, и с тая мярка тя успя да попречи на спекулантите и сарафите да качват произволно ажиото. А с писмото си от 28-й Януарий с. г. под № 1958, ние имяхме честта да Ви доложим, че при всичко че в закона е установено да се пази в касите на банката сребърна наличност за едно количество равно с третия част от стойността на издадените банкноти с[ъс] сребърен еталон, управителният съвет на Банката беше и сега е на мнение, да се постъпи в началото с най-голямо предпазване, като се почне испущанието на банкноти за равно количество на сребърната наличност и постепенно да се увеличи наполовина от наличността, а едва след окончателното установление на ажиото, да държи една третя от стойността на банкнотите в сребърна монета. Тия мерки взети, няма съмнение, че емисията на сребърните банкноти не заплашва по никой начин нашето монетно обращение, а наопаки, усилва средствата на Банката, като създава същевременно и значителни улеснения на търговията и промишлеността; в случай пък, ако пушчанието на банкнотите от сребърен еталон ще трябва по някои причини да се ограничи, правителството в сила на правото, което закона му е дал, всякога може да спре по-нататъшното им издаване.

2-о) Когато пуснатите наведнъж в обращение 5 000 000 лева сребро, а подир това и другата серия от 8 000 000 лева не покачиха извънредно много ажиото, толкова повече сребърните банкноти няма да изменят значително неговия размер, защото ще се пушат, както забележихме по-горе, постепенно, а в началото няма да произвеждат никакво променение, защото колкото банкноти ще се пуснат, толкова сребро ще се тури в касата. Благоприятни условия за издаване на сребърните банкноти представлява и сключения от правителството в последне време вънкашен заем от 142 780 000 лева.

3-о) От година на година, с развитие на икономическите сили на Княжество-то, ще се усеща нуждата от отваряне на нови клонове и агенций на Банката. Тъй например, за идущата година ние тъкмим откриването на банков клон в г[r]. Търново, а след направата на Бургаското пристанище ще трябва да се учреди в Бургас една агенция на Банката. За откриването, обаче, на тия учреждения и поддържането им в интереса на населението, се изискват парични средства, които по най-лесен и износен начин може да се добият с разпространението на банкнотите.

4-о) Като знаем, че с емисията на нашите банкноти неизбежно се свързва представлението за лошавата репутация на гръцките банкноти, ние считаме за своя длъжност да Ви съобщим, Господине Министре, че там банковите билети са имали и сега имат *cours forcé*, който особено и ги е обезценил, и че те са пуснати в грамадно количество и без съблюдене на никаква предпазителна мярка. Също тъй и по-напрешните Румънски банкноти от сребърен еталон изгубиха значително от стойността си сравнително с[ъс] златото, защото количеството им беше достигнало 120 000 000 лева. У нас подобно нещо не може да се повтори, тъй като целта на нашата Банка не е да спекулира с банковите билети, а да удовлетвори чрез тях най-насъщните потребности на производителната част от населението. Затова от сега още може да се каже, че като се пушат постепенно, тяхното количество не може да вземе големи размери.

и 5-о) Навсякъде вътрешните заеми се предпочитат пред вънкашните, а бан-

кнотите, които банките издават, не са друго освен един вътрешен заем за местното население. Лихвите, които то ще плаща срещу заемите си на банката, ще си остават в страната. Независимо от това, с увеличение средствата на Банката чрез разпространение на банкнотите ѝ, ние сме убедени, че в недалечно бъдеще ще имаме възможност да намалим сконтото от 8 % на 7 %, и даже на 6 %.

Пред вид на всичко гореизложено, надяваме се, че ще ни ошастливите с положителен отговор, а до тогава, поднасяме Ви, Г[осподи]не Министре, нашите най-искренни поздравления.“

В отговор на горното писмо Министерството на Финансите едва на 1-й Февруарий 1893 год. ни съобщи, че *за сега не намира за възможно пуцанието в циркуляция сребърните банкноти*. Макар в писмото да се не казват мотивите, те се заключаваха в страха на Министерския Съвет да не би ажиото да се покачи твърде много. Тоя възглед Министерския Съвет трябваше да приеме по-рано преди сечението на сребърните монети за 8 и 5 милиона, защото, както ще забележите от цялата изложена в настоящето преписка, идеята за унищожение ажиото е ръководила постоянно и Управлението на Банката. При всичко, че Банката се задължаваше да не изпуска повече банкноти, отколкото сребро ще държи в касите си, с което никакво увеличение на ажиото не може да се допусне, отказът на Министерския Съвет, да даде съгласието си за пуцание сребърни банкноти пак можеше да бъде оправдан, ако съветът останаше последователен и не додеше с други распореждания да докаже, че мотива за отказа му не е бил основателен.

Без да вземе в[ъв] внимание, че от пуцанието в обращение насечените през 1891 и 92 год. 8 и 5 милиона среб. монети ажиото окончателно се възстанови и достигна до 4 %, като забрави и страха на Министерския Съвет за покачване на ажиото, Г[осподи]н Минист[ъ]р на Финансите пред вид на печалби за покриване бюджетен дефицит, внесе нов законопроект, с който се искаше разрешение за сечението още 12 милиона лева сребро, който се вотира от Събранието на 18-й Декемврий 1893 год. Управлението на Банката чрез всевъзможни агитации между Г[оспо]да представителите, чрез големи молби до Г[оспо]да Министрите, направи всичко, за да убеди правителството да се откаже от решението си, но за жалост то остана непреклонно. Управителят на Банката в словесни разговори излага няколко пъти на Г[осподи]на Министра-Председателя и Г[осподи]на Финанс. Минист[ъ]р печалний резултат, който тоя закон ще принесе на страната, като им представляваше следующите съображения:

1-ва загуба:

Търговския баланс представлява:

		ВНОС	ИЗНОС
1890 [г.]	л[ева]	84 500 000	71 000 000
1891 [г.]	л[ева]	84 300 000	71 000 000
1892 [г.]	л[ева]	<u>77 300 000</u>	<u>74 000 000</u>
		243 100 000	216 000 000
средно л[ева]		81 000 000	72 000 000

* разлика в наша вреда
аннуитети на заеми

	9 000 000
	<u>17 000 000</u>
Всичко	26 000 000

(*Разликата за миналата 1894 г. е много по-голяма, понеже на 1-й Ноемврий е имало дефицит 20 000 000 лева).

Понеже тая сума трябва да се изнесе зад граница в злато, ако допуснем, че ажиото ще се закрепи на 5 %, ще се претърпява ежегодно загуба поне 1 300 000 лева.

2) Не е, обаче, тая истинската загуба от съществуването на ажиото. Всеки търговец, който внася из странство стоки, като е задължен да изплаща стойността им в злато, при пресметване цената, по която ще ги продава в България, трябва обязательно да прибави и ажиото, а понеже то търпи значителни колебания през течение на годината, за да не се изложи на случайни загуби, той ще прибавя 1 – 2 % повече от средното ажио. Туй увеличение в цената на стоките се плаща от всички съсловия съразмерно с консумираните от всекиго предмети, без обаче да има от где да го извади консуматора, понеже чиновниците, свободните занятия, работниците, добиват за работната си плата въ сребро, а и земеделческото население продава произведенията си в сребърни монети, или ако някому се плати в злато, то ще е непременно с ажиото. – Може някой да възрази, че срещу изнасяните из България храни постъпва изключително злато и за тая сума не може да има никаква загуба от ажиото. Това възражение, обаче, няма да е вярно, защото печалбата от ажиото остава в ръцете на главните закупувачи житари, без да се ползва нещо производителят. Цените на храните в България зависят изключително от ония на Европейските тържища. От горното следва, че загубата от ажиото трябва да се сметне върху цялата сума на вноса 81 000 000 plus аннуитетите за заемите 17 000 000 или на 98 000 000 лева по 5%, което съставлява ежегодната загуба на 4 900 000 л[ева].

3). Не трябва да забравяме и загубите от извършваните задължения в страната, които, пред вид на голямото колебание на ажиото, стават повечето в злато. Миналото ни доказва, че в известни времена ажиото е достигало до 9 %, а след няколко недели то е спадало на 3 %. Значи, че всички, които са направили задължения при високо ажио и са си набавили сребро по текущий курс, а са имали падеж за изплащане при ниско ажио, се ползват от разликата, когато, напротив, всички, които се задължават при ниско ажио, а имат падежи през период на високо ажио, губят разликата в повишението на ажиото между датата на задължението и оная на изплащанieto. Ако приемем за тия операции в цялото княжество минимум 100 милиона лева, загубата на ажиото по 5 % ще бъде 5 милиона лева. Ако допуснем само 50 милиона, пак загубата ще е 2 1/2 милиона лева. Заключениеето по пунктове 2-и и 3-и е, че при 5 % колебание в ажиото минималната загуба за населението ще бъде $4\,900\,000 + 2\,500\,000 = 7\,400\,000$ лева.

4) Ако новите 12 милиона лева сребърни монети се секат с цел да се попълни част от бюджетния дефицит, хилядо пъти по-предпочтително е да се направи заем от 6 милиона [лева], за лихви и погашения на който ще се плаща ежегодно по 420 000 лева, нежели да се излага населението на загуби с милиони.

5) Ако отсечените досега сребърни монети са недостатъчни за удовлетворение транзакциите в страната, което ний не вярваме, то много по-предпочтително е да се разреши на Българската Народна Банка да пусне в обръщение 5 левови сребърни банкноти, които освен че имат важни преимущества над сребърните монети, но може да принасят постоянен доход за хазната и да доставят ефтини средства за населението. Досегашното поведение на Банката по монетний въпрос представлява всички гаранции, че тя и за напред ще регулира циркулацията на банкнотите по начин, щото да отстранява силните колебания на ажиото и да го държи в известни

граници, като изтеглява из обращение една част банкноти при всяко стремление за покачване на ажиото“.

Всички доводи, убеждения и усилия от страна на Банката, като не постигнаха никакъв резултат, най-после, за очищение совести, Управителят ни намери за нужно да отправи на 17-й Февруарий 1894 година последня молба Г[осподи]ну Министру Председателю с[ъс] следующето писмо:

„Многоуважаемый Господин Стамболов,

При всичките ни ходатайства да се откаже правителството ни от насичанието на нови сребърни монети, обявление беше обнародвано и търг се произведе на 5-й и 10-й Февруарий. Благодарение на обстоятелството, че предложените цени бяха много високи, търга не се утвърди от Министерский Съвет. Това отлагание ни дава възможност да се помъчим още веднъж, дано се откаже правителството от решението си. Интересите на съкровището, на търговията и на населението диктуват, да не се увеличава стока на среброто, който и без това е много. Това е общето убеждение. 10 години вече се занимавам с тоя въпрос. Бях против насичанието на по-първите 13 милиона лева ср[ебърни] монети, защото с тях се осуетиха всичките ни надежди за окончателното премахване на ажиото. Бях представал, че ажиото, което тогаз беше 1/2 до 1% ще отиде най-малко до 3 1/2, до 4 %, а това се сбъдна напълно и то в[ъв] времена, когато от заемите ежегодно влизаха в страната значителни количества злато. Моето дълбоко убеждение е, че с насичането на нови 12 милиона сребро, до като постъпва в България злато от заеми, ажиото няма да бъде по-доле от 5 %, а ако един ден заемите престанат, ажиото не ще може да се задържи нито на 10 %.

Даже при ограничение ажиото на 5 %, *ежегодната загуба* за съкровището и населението ще бъде по-голяма от привременната облага, която ще се добие еднъж за винаги от насичанието на 12-те милиона. Имах удоволствието да говоря преди няколко дни и на Г[осподи]на Саллабашева по тоя въпрос. Ако за по-маловажни въпроси се назначават комиссии, мисля че тоя, от най-голямо значение за търговията и цялото население въпрос заслуж[а]ва да се изучи всестранно, още повече, че една многочленна комисия, състояща от целия управителен съвет на Банката, от Директорите на Клоновете, от началници отделения в[ъв] Фин. Министерство и съветници от Сметната Палата, под председателството на Г[осподи]на Финансовий Минист[ъ]р, беше решила още през 1891 год. да не се сечат и по-предишните 13 милиона лева. Отсичанието на новите монети ще има много печални последствия и за съкровището, и за населението. Най-убедително ви моля, прочее, ако е възможно, настояте да се отложи за няколко време обявяването на нов търг и да се назначи комиссия, колкото се може от повече членове и от разни убеждения по въпроса, за да го обмисли всестранно и да даде своето заключение.

Като мисля, че с това изпълнявам една моя обязанност, моля ви, многоуважаемый Г[осподи]н Стамболов, да приемете уверение в отличното ми почитание и съвършенна преданност.

М. Тенев“.

При всичко това, законът си се приспособи, търгът се произведе, новото сребро се пусна в обращение, печалбата от монетите около 6 000 000 лева покри една част от бюджетний дефицит, но и резултатът се появи много по-плачевен и много по-скоро, от колкото го предвиждахме и очаквахме. Ажиото от 3 – 4 %, каквото беше преди пушчанието на новите монети, достигна преди няколко дни до 9 %. Има

право населението да се оплаква и негодува, но не против Банката трябва да отправя нападенията си. Като народно учреждение, тя е правила до сега всичко възможно за да му се притече на помощ в най-трудни обстоятелства, и в тоя случай Банката спокойно може да каже, че е направила много повече, отколкото средствата и благоразумието ѝ позволяват, когато други кредитни учреждения гледаха с най-голямо хладнокървие на резултата, без да са принесли ни пара помощ за облекчение положението, а напротив, даже са се старали да го затрудняват. За да ограничи, колкото се може, покачването на ажиото, Банката е държала отворени гишетата си за всякакви количества сребро, внасяни по разните ѝ операции, като се е пазила само да не испуща златото си за пълнение касите на други банкови учреждения и сарафи. На 1-й Августа мин. год. Банката имаше златна наличност за 12 000 000 лева, а на 31-й Декемврий златото оставаше в касите ѝ само 2 000 000 лева. Значи, че в продължение на 5 месеци Банката е пуснала за вътрешни или загранични нужди на населението 10 000 000 лева злато, независимо от придобитото чрез обменяване в тия месеци сребро срещу злато. Понеже всичките си заемни операции през това време тя е правила в сребро, цялото количество на отпуснатото злато е употребено за поддържане курса на ажиото. Ако при тия жертви на Банката ажиото постепенно достигна до 9 %, то кой знае до къде можеше да се качи, ако тя останеше хладнокървна и гледаше да пази само своите интереси.

Ажиото е последствие от незачитанието политико-економическия принцип, за предложението и спроса² (*l'offre et la demande*), особено в страни, гдето народното богатство е ограничено, а търговският баланс им е повечето време неблагоприятен. Сребърният метал в последните години е претърпял такъв обезценение, щото каквито мерки и да се вземат за поддържане законната цена на сребърните монети, щом стокът на последните е в по-голямо количество, отколкото е необходимо за улеснение малките платежи, те трябва да теглят една разлика в сравнение с[ъс] златните, и разликата е толкос по-чувствителна, колкото златото е по-рядко. С насичанието 8 милиона сребърни монети в 1891 год., 5 милиона в 1892 год. и 12 милиона в 1894 год., освен че се изнесе из страната 15 000 000 лева злато за изплащане стойността на пуснатите въ обращение монети, но и стокът на среброто се увеличи с 25 милиона лева, вместо които щеше да циркулира злато в страната. Цялото количество на сребърните монети възлиза сега на 47 500 000 лева, което се пада по 15 лева на глава. Ако през годините 1884 до 1887, когато търговският баланс на княжеството беше много по-ограничен и нямаше никакви аннуитети за изплащане в странство, ажиото се колебаеше между 4 и 9 %, то при увеличение стока на среброто, при значителните аннуитети, които съкровището има да плаща в странство, при всичкото понижение цената на земеделческите произведения, и намалението на експорта през истеклата година, който на 1-й Ноемврий представляваше един дефицит от 20 милиона лева, покачването на ажиото се обяснява много лесно и даже трябваше да достигне по-висок размер от 9 %.

Не е само България, която страда от излишък на сребърни монети. Ромъния до 1890 год. беше в много по-трудно положение. Независимо от около 55 милиона сребърни банкноти непокрити, там имаха в обращение още около 78 милиона лева среб. монети, или всичко 133 милиона лева, които се падаха по 25 лева на глава. Понеже това количество беше повече, от колкото можеше да носи ромънското благосъстояние, ажиото през 1886 до 1890 год. се колебаеше между 14 и 21 %.

Положението на Сърбия в последне време не е по-завидно от нашето. През

цялата 1893 г. ажиото се е колебало там между 7.50 и 19 %, а през миналата 1894 г. между 11 и 20 %. Това извънмерно повишение на ажиото се дължи тоже на пушчанията в обращение на сребърни монети и сребърни банкноти много повече, от колкото може да понесат вътрешните нужди на сръбското население. Сребърни монети има насечени в Сърбия за 9 600 000 лева, а сребърни банкноти, непокрити, в обращение за 20 000 000, или всичко 29 600 000, които се падат по 13 лева на глава. Докато в Сърбия циркулираха само сребърни монети без банкноти, ажиото обикновено беше $1/2$ до $1\frac{1}{2}$, а рядко достигаше 2 %.

За да тури край на неслосното положение в страната от колебанието на ажиото, ромънското правителство в 1890 год. взема радикални мерки, като узакони въвеждането златний еталон и демонетизирванието на 40 милиона сребърни 5 левови монети. В сила на тоя закон, от 9-й Октомврий 1890 год., всички банкноти около 110 000 000 лева се преобърнаха в една минута на златни, а от сребърните монети се изтеглиха около 40 милиона лева из обращение и изнесоха извън Ромъния за претопяване, тъй щото, в обращение останаха само около 40 000 000 сребърни монети или по $7\frac{1}{2}$ лева на глава.

При това с[ъс] същия закон се определи, щото при разни платежи никой да няма право да дава повече от 50 лева сребро и повече от 5 лева медни. Съ тая радикална мярка ажиото в няколко дни изчезна и от тогаз до сега никак не се появи, макар кризата, която прекарва Ромъния от миналата година насам, да не е по-лека от нашата.

За да намали по възможност ажиото, сръбското правителство с[ъс] закон от 15-й Декемврий 1893 год. реши, да се ограничи свободата на Народната им Банка по издаването сребърни банкноти. Законът от 22-й Септемврий 1885 година позволяваше на Банката да издава сребърни банкноти от 10 лева, като пази срещу тях наличност 40 %. За припадающата се наличност срещу сребърните банкноти банката допускаше, че може да държи по-голямата сума в златни монети. От това количеството на сребърните банкноти в обращение растеше много бързо. През Ноемврий 1893 година имаше в обращение сребърни банкноти за 29 000 000 лева срещу сребърна наличност 4 000 000, пропорцията на наличността беше следователно не 40, а 14 %. Ако Банката съблюдаваше строго изисквания от закона размер, даже ако сполучеше да истегли из обращение всичките насечени в Сърбия сребърни монети, които са 9 600 000 лева, пак не можеше да пусне в обращение сребърни банкноти за повече от 24 000 000, когато тя беше достигнала 29 000 000 лева. Като се убеди, че извънмерното покачване на ажиото се дължи изключително на голямото количество сребърни банкноти в обращение, Скупщината с[ъс] закона от 15-й Декемврий 1893 година постанови ясно, че наличността срещу среб. банкноти трябва да е безусловно въ сребърни монети. Понеже всичкото сребро в Сърбия възлиза на 9 600 000 лева, а по-голямата част е необходима за разменна монета в земания-даванията, опитът е доказал, че Банката не може да събере в касите си по-голяма сума от 4 до $4\frac{1}{2}$ милиона лева. Срещу такваз наличност Банката няма право да пусне в обращение повече от 10 до 11 милиона среб. банкноти, когато тя на 22-й Януарий тек. год е имала в обращение за 24 800 000 л[ева] банкноти. Законът задължава Банката да истегли за 13 000 000 лева среб. банкноти, но понеже тя при ограничените средства, с които разполага, няма никаква възможност да изпълни в кратко време туй постановление, предоставен ѝ е срок от 5 години, през който период трябва да доведе постепенно сребърните банкноти до определената от закона пропорция.

Независимо от горнята мярка, за да спомогне за ограничение постоянното покачване на ажиото, сръбското правителство през миналата година разреши на митниците да приемат вместо злато среб. банкноти с ажио 13 1/2 % без да гледат, какво е ажиото в пияцата. Последната мярка може би е спомогнала отчасти да поограничи ажиото, но неоспоримо е, че като се приспособи напълно първата, сир. изтегляването на една част среб. банкноти, намалението ще бъде много чувствително.

Мерките, които нашата Банка употреби, в границите на своите средства, за да се бори срещу покачването на ажиото, както споменахме по-горе, са:

1. Приемането сребърни монети в неограничени количества за всички видове операции, по които клиентите са били длъжни да внесат злато. С това Банката е предлагала услугите си на всички, които са имали нужда от злато за загранични платежи.

2. Понеже една от причините за качване ажиото е навика на по-големите търговци да вършат продажбите си в злато, срещу полици, издавани от купувачите, както и решението на банкери, сарафи и пр. да обръщат креансите си все в злато. За предпазване от колебанията, Банката още през 1891 година като видя, че няма надежда за унищожение ажиото, съветва клиентите си и населението да избягва от златните задължения за вътрешните си земания-давания, с което ще се ограничи нуждата от злато само за заграничните платежи. Съветите, обаче, много малко повлияха, защото заемодавците търговци, сарафи и лихвари, се извиняваха с това, че не искат да се излагат на неизвестността в ажиото. За да спомогне и в туй отношение, Банката постепенно намалява заемите в злато, и настоява пред клиентите си търговци и сарафи, да ѝ представят за шконтиране повечето сребърни полици, като им преобръща и специалните сметки, колкото се може, в сребро.

3. За ограничение покачване ажиото, Управителният ни съвет, както и Вие, Господине Министре, бяхме на мнение, че може да се спомогне с пушанието въ обращение посредством Банката още няколко милиона злато. Понеже банковата златна наличност е доведена вече до минимален размер, вий имахме добрината, да обещае една жертва от съкровището за в полза на населението, и да турите в разположение на Банката 4 милиона лева злато. С обявления по вестниците и с окръжно до кореспондентите си Банката разгласи, че от 1-й Февруарий почва да разменява телеграфически чрез ковчежничествата из цяла България всякакви сумми сребро срещу злато, по установяваното ежедневно ажио. Това средство ще подейства непременно за спиране покачването и даже за спадане на ажиото, докато експортът на храните се размърда.

Всичките тия мерки, обаче, трябва да го признаем, са палеативни. Те може привременно да действуват, но не може да послужат за окончателно установление един траен размер в ажиото.

Единственото радикално средство за да се прекратят периодическите загуби, които съкровището и населението е осъдено да търпи от колебанието на ажиото, и да се повърне блаженната епоха, която съществуваше през 1888 и 1889 год., когато всякакво ажио беше забравено, е: да се тури в изпълнение в най-скоро време решението на комисията от 1891 год., като се въведе златният еталон в страната, и да се истегли постепенно от обращение част от 5 левовите сребърни монети, които се отсякоха и пуснаха в обращение в последните години. Рецептата може би е горчива, но в интереса на хазната и населението, тя трябва непременно да се приеме. Загубата, която ще претърпи съкровището от тая мярка, нека ни служи за урок, да бъдем

за напред по-внимателни при разрешаване въпроси от таква капитална важност за страната. Тая загуба ще се възнагради постепенно с намалението на шконтото, което Банката ще има възможност да направи след пуцанието в обращение по-голямо количество златни банкноти и от печалбата, която тя ще изкарва за съкровището от тях.

Като се надяваме, че няма да пропуснете първия удобен случай за поправяние направените по въпроса погрешки, имаме чест да Ви засвидетелствуваме, Г[осподи]не Министре, дълбоките си почитания.

Управител: *М. Тенев*

Администратори: *И. Н. Бракалов*

Д. П. Иванов

Ж. Н. Вълчев³

В. Д. Золотович⁴

ЦДА, ф. 568К, оп. 2, а. е. 199, л. 26 – 31. Печатно.

1. Неосигурените с металически запас банкноти.

2. Търсенето (рус.).

3. Ж. Н. Вълчев е администратор и член на Управителния съвет на Българската народна банка през 1894 – 1905 г.

4. Владислав Димитров Золотович (неизв. – 1911). Завършва гимназия в гр. Николаев, Русия, учи в търговско училище в Москва, слушател е в Московския университет. След Освобождението е помощник-губернатор в Русе, служител е в Българската народна банка, администратор и член на Управителния ѝ съвет (1894 – 1905).

№ 171

ПРАВИЛНИК

ЗА

ИПОТЕКАРНИТЕ ЗАЕМИ В БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

София, 14 юли 1895 г.

ЗАЕМИ СРЕЩУ НЕДВИЖИМИ ИМОТИ (ИПОТЕКИ)

Глава I

Срок и размер на заемите

§ 1. Българската Народна Банка дава, на всички без разлика български граждани, на заем пари, под залог на недвижими имуществва (под ипотека), като: ниви, ливади, дворове (застроени или незастроени), градини, лозя, бранища, мелници, тепавици и др. т. п., с[ъс] срок най-много за 30 години. Тия заеми не могат да бъдат по-малки от 1000 л[ева] нито пък може на едно и също лице, срещу една само сграда с пристройките ѝ, да се дадат повече от 100000 л[ева].

§ 2. Заемите под залог на недвижими имоти Банката отпуща само срещу първа ипотека.

§ 3. Банката отпуща заема в размер най-много на половината от цената на имота, определена от Банковата оценителна комисия. (§ 12).

§. 4. Банката не приема под ипотека:

а) Имоти, върху които има какъвто и да е запов.

б) Орташки имоти, когато не се залагат изцяло от всички съдружници. Такива обикновено са дяловете във водениците, тепавиците, къщите и др. подобни неделими имоти.

в) Имоти цели или тия части от тях, които според градските и селски планове, или според друга някоя обществена потребност подлежат на отчуждение.

г) Маломерните, незастроени градски места, съгласно правилата за строение частни здания, както и тия що остават без изход на новите улици и

д) Селските покрити (стежание¹) (къщи, дюкяни и други сгради), а също селските дворове и празни места.

Забележка. Мелниците и тепавиците в селата се приемат под ипотека.

Глава II

Заявяване и представяние документи за ипотечни заеми

§ 5. Исканието на заем пари под залог на недвижими имоти става чрез писмено заявление, адресувано до Банката в София. Това заявление се подава от просителя: в София – в Ипотечний отдел в Банката; в Русе, Варна, Пловдив и Търново – на клоновете; а във всички други градове – на Земледелческите каси. В това заявление се забелязват ясно: името, презимето, занаятието, местожителството на просителя, каква сума иска и за колко години ще я изплати. Печатни заявления за тая цел се намират у Банката, клоновете и Земледелческите каси (образец № 1)².

§ 6. При заявлението си просителя[т] представя още и следните документи, изисквани от член 12 от Закона за ипотеките:

I-во. Законен документ, че е притежател на имота, който иска да ипотекира. Такива документи, признати от нашите закони, са: крепостните актове, издадени в Княжеството, Румелийските „Владада“, или турските тапии, представени в оригинал и с превод, потвърден или от Министерството на външните дела, или от преводачите при окръжните съдилища – гдето ги има. А който няма нито един от тези документи, той може да се снабди с крепостен акт, издаден съгласно чл. 34 от Закона за нотариусите, на основание обстоятелствената проверка, каквато нотариусът извършва по исканието на просителя. Редовни се считат и завещанията (тестаменти), ако с тях се представи и едно съдебно решение, за [това] че завещанието е редовно.

II-ро. Описание на имота, по образец Б 2, съгласно § 8, което се дава на просителите от Банката, клоновете и Земледелческите каси.

III-то. Застрахователна полица – ако се ипотекирват каквито и да било сгради. Тези полици трябва да бъдат непременно от такива дружества, на които е узаконено съществуването в България.

IV-то. Скица – издадена просителю от общинското управление за разположе-

нието местата и сградите в тях от градищата, гдето има утвърдени планове.

§ 7. Освен горните, Банката си запазва правото да иска всеки³ други допълнителни документи, които тя счита необходими за удостоверение правото на собственост.

§ 8. Описанието на имота обр. 2 съдържа: 1-во. № по ред. 2-ро. Видът, местоположението и границите на имота. 3-то. Датата и № на крепостния акт, с който се владее имота. 4-то. Пространството на имота. 5-то. Означение етажите на сградата, ако се описват такива. 6-то. За какво служи имота. 7-мо. Дава ли се под наем и срещу каква месечна или годишна сума, или се държи от собственика; и 8-мо. Забележки. Всички тия сведения трябва точно и ясно да се попълнят от собственика, който подписва описанието на определеното място.

§ 9. В едно описание могат да се вписват колкото и да са имоти. Ако те не се побират в печатната бланка, вътре към нея се прибавят и пришиват обикновени бели книги, начертават се според печатните графи и се вписват имотите един след друг, по вида си.

§ 10. Ако между сегашния вид и състояние на имота и крепостните актове съществуват някои разлики относително видът, границите (междите) или пространството му, в рубриката „Забележки“ трябва да се отбележи от що произлиза разликата и с що се оправдава тя.

§ 11. Изпълненото тъй „описание“ собственикът го поднася за потвърждение в Общинското управление. Това последното, от като го намери редовно и вярно, удостоверява върху същото:

1-во. Че описанието е вярно, и че вписания в него имот действително принадлежи на собственика (чл. 34 от Закона за нотариусите), както и че същия[т] не дължи никакви правителствени и общински даждия.

2-ро. За каква сума е оценен имота от последната емлячна комисия; и

3-о. Подлежи или не тоя имот на отчуждение. За това нещо Общинското управление прави обяснения, скрепени с печата му, в описанието, в рубриката „забележки“.

Глава III

Оценение на имота

§ 12. В центъра на всяка околия в България има по една комисия за оценяване имотите, що се представляват за ипотекиране. Тая комисия се състои от един чиновник на Банката, или от касиера или контрольора на Земледелческата каса, и от трима членове, избрани от местния Градско-общ[ински] съвет и утвърдени с приказ от Министъра на финансите.

§ 13. Мандатът на изборните трима членове се продължава до когато трае мандатът на Общинския съвет. Всеки нов състав от Общинский съвет избира нови или преизбира старите членове – по свое усмотрение и представя избора им по надлежния ред за утвърждение от Министъра на финансите. Нови избори на членове стават и когато банката би дигнала доверието си от тях.

§ 14. Членовете на оценителната комисия се обезщетяват за своя труд и денгуби според числото и важността на исканите заеми. Това обезщетение се плаща от

просителя, който при подаването заявлението си с редовни документи, внася на банката или на Земледелческата каса следното количество:

5 лева, ако се иска заем		до	1 000	лева
8 „ „ „ „ „ от	1 001	до	3 000	лева
10 „ „ „ „ „ от	3 001	до	10 000	лева
15 „ „ „ „ „ от	10 001	до	15 000	лева
20 „ „ „ „ „ от	15 001	до	20 000	лева
25 „ „ „ „ „ от	20 001	до	30 000	лева
30 „ „ „ „ „ от	30 001	до	40 000	лева
35 „ „ „ „ „ от	40 001	до	50 000	лева
40 „ „ „ „ „ от	50 001	до	75 000	лева
50 „ „ „ „ „ от	75 001	до	100 000	лева

Тая вноска се забелязва в самото заявление. Тя се разделя по равни части помежду Земледелческата каса и тия членове от комисията, които са участвували в оценението. На чиновника от банката не се дава дял.

Ако имотът лежи във от местопребиваването на комисията, просителят е длъжен да плати и разноските, каквито им се направили за отиване и връщане на комисията.

§ 15. Комисията се свиква за оценяване имоти от: в София – от администратора на Ипотечний отдел; в клоновете от определен чиновник, а във всички други градове – от Земледелческата каса. Председателят на комисията е чиновник на Банката, или контрольора или касиера на Земледелческата каса, а секретар: в София, Русе, Варна, Пловдив и Търново – касиера или контрольора на Земледелческата каса; а във всички други градове – един от членовете на оценителната комисия. В случай на отсъствие председателят или секретарят се заменят от най-старите между членовете. Комисията е пълна и решава, щом присъствуват председателят и двама членове.

§ 16. При преглеждане имуществата може да присъствува и собственикът или заместника му и да дава всички обяснения, каквито той счете за нужно, или каквито би му поискала комисията. Но при определянето на цените на имуществата собственикът се отдалечава и остава комисията сама.

§ 17. преди да извърши оценението на имотите – комисията ги сравнява с описанието и ако съгледа някоя съществена неточност, тя е длъжна да я отбележи в протокола, който съставя по установената форма (обр. 3).

§ 18. При оценяването имотите комисията отговаря на следните въпроси, поставени в протокола:

- а) Как се гледа имота?
- б) Лесно ли може да се продаде имота?
- в) Принася ли постоянен приход и колко лева?
- г) Каква цена би намерил имотът при обикновенна, а каква при публична продан?
- д) Цените на тоя вид имоти в тая местност нагоре ли гледат или надолу?

е) За каква сума е оценен имотът в емлячната книга и ако има разлика между това и емлячното оценение, от де произлиза тя?

ж) Заемоискателят за какъв човек минува между хората: честен, редовен и пестелив ли е, или не?

з) Има ли други имоти и за каква стойност изобщо?

и) Неспорима собственост на заемоискателя ли е тоя имот или има и други да заявява права върху него?

к) Поставя подробно цените на имота за всеки вид отделно.

При отговарянието на горните въпроси, при поставяние цените, при проверяване описанието с имотите и въобще при добросъвестно изпълнение оценителската длъжност, членовете са длъжни добросъвестно да изпълняват възложената им задача, тъй като, ако после се докаже, че е имало недобросъвестност, та е нанесена загуба, било на Банката, било на заемоискателите, тая загуба се плаща по наполовина от тях и общинския съвет, който ги е избрал.

§ 19. Самите фасади, вънкашни и вътрешни украшения от гипс, мрамор и пр. и въобще всичките луксозни работи на една къща, не трябва да се вземат във внимание при оценяването от комисията. Тъй също не се вземат във внимание: оградите и кладенците в дворовете.

§ 20. За извършеното оценение комисията съставлява протокол в два екземпляра, които се подписват от присъстващите членове, и единият се изпраща в Банката, а вторият се пази в архивата на оценителната комисия, съхранявана от Земледелческата каса. Софийската оценителна комисия не съставлява втори екземпляр.

§ 21. Селските имоти се оценяват от комисията в селото с участието на кмета или заместника му – гдето това е възможно, след като предварително се направи едно сравнение с „описанието“ и селските емлячни регистри. За участие в оценението кметът се подписва в протокола. Такива имоти комисията може да оценява без да ходи в селото, щом местността, качеството и цените ѝ са известни.

Забележка: Ако в състава на комисията няма нито един член, който да е запознат практически със земледелието, комисията поканва за тая цел някое друго лице.

§ 22. Ако пространството на имота е по-малко от описанието в крепостния акт, в протокола се забелязва и оценява само пространството, намерено на лице. В случай, че имотът е повече, отколкото е показано в крепостния акт, повечето пространство не се взема във внимание, преди притежателят му да се снабди с редовни документи за него.

§ 23. При оценяването: гори, лозя, гюлове и овощни градини, комисията спада 25 % от цената им, понеже тия имоти подлежат на загинване от пожар или болест. А ако заем се иска под залог на фабрики или заводи, стойността на машините и другите фабрични принадлежности никак не се взема във внимание при оценяването, но те се считат в ипотеката и притежателят им не може да разполага с тях докато не изплати дълга си в Банката.

Забележка: Парните или водни мелници, тепавици, фабриките за бира, спирт и други индустрии, оценителните комисии, под страх на строга отговорност са длъжни да оценяват след най-старателно проучване доходността на предприятието, свързано с тоя род имоти.

§ 24. Целокупното деяние на оценителната комисия е и трябва да остане тай-

на. Ако някой от пристъпстващите членове на комисията не е съгласен с мнението на болшинството, той е свободен и може да подпише протокола при особено мнение, което също остава безизвестно на външни лица. За издаване тайната Банката [в]дига доверието си от членовете, като ги изключва от длъжността.

Глава IV

Определение количеството, сключване и отпущание заема

§ 25. Щом протоколът на оценителната комисия се състави и подпише, Земледелческата каса го изпраща незабавно в Банката, заедно с всички други книжа, според § 5 и 6, гдето те, след проверката от Ипотечний отдел се внасят от същия в Управителния съвет на Банката, който определява количеството на заема или го отказва.

§ 26. Решението на Управителния съвет се съобщава на Земледелческата каса и на клоновете, а с туй заедно повръщат им се:

- а) крепостният акт и
- б) описанието.

С тия документи касиерът или контрольорът на Земледелческата каса, придружен от заемоискателите, се явяват лично при надлежний нотариус или мировий съдия, пред когото, въз основа на закона за ипотеките свързват и подписват договор по обр. 4 за ипотечния заем и искат издаването [на] потребния ипотечарен акт. В столицата и клоновете пълномощник на Банката е едни от чиновниците.

§ 27. Ипотеката на Банката бива всякога на първо място. Щом върху някой имот има друга ипотека или какъвто и да е запор, нотариусът или мировият съдия отказва извършването на ипотеката, докато не се снесе запора. След поставянето на ипотеката на първо място, Банката няма нищо против, ако от после последват върху същия имот, каквито и да било втори частни ипотеки, запори и секвестри.

§ 28. Заедно с документите, за които става дума в § 26, Банката изпраща на Земледелческата каса и парично искание обр. 5, на името на просителя, за разрешената му сума от Управителния съвет, от която е удържана лихвата и разноските, и щом се приготви ипотечарният акт, Земледелческата каса взема от заемоискателя запис (соловексел) обр. № 6, а в замяна предава му също паричното искание, което предварително се визирва от нотариуса или мировий съдия. С туй визираното парично искание, заемоискателят си изтеглява парите от местното ковчежничество.

Забележка: В банковите клонове не се изпращат парични искания. Те изплащат веднага заемите, щом се извърши ипотеката и задължават с[ъс] сумата сметката на Централното седалище.

§ 29. Редовният ипотечен акт за извършената ипотека заедно със записата от заемоискателя се изпращат от клоновете и земледелческите каси с първа поща в Банката, а ако по някои причини върху някой имот не може се извърши ипотеката – те също, с първа поща, повръщат паричното искание (§ 28) с обяснение причините.

§ 30. Просителят има право да се откаже всякога от извършването на ипотеката, а също туй може да отложи извършването ѝ най-много един месеци, от когато му е съобщено решението на Банката, след което време документите му се повръщат обратно. Изключват се случаите, когато ипотеката не може се извърши по независещи от просителя причини, като: запори, секвестри и др. т[аква], за премах-

ването на които е потребно повече време. Но ако тези причини не се премахнат в продължение на 6 месеца, просителят губи правото, както и в първите два случая, да извърши ипотеката въз основа на първото решение на Банката. За подобно нещо той изново трябва да представи ново заявление с документи, както за всеки нов заем.

§ 31. Просителят може да извърши ипотеката върху имотите и да не получи веднага цялата сума. Тая сума може да стои на разположението му и да я вземе, цяла или на части, във всяко време, когато му потрябва.

§ 32. Земледелческите каси при изпълнението §§ 1 – 24 от настоящий правилник трябва добре да внимават, та да представляват в редовност всичко, иначе те ще повръщат обратно на просителите направените разноси, щом заемът не се отпуска поради нередовност на документите, или по причина на твърде високи оценки.

Глава V

Изплащание заемите

§ 33. Сроковете на ипотечните заеми биват за не повече от 30 години, според волята на заемоискателя, изказана в заявлението му (§ 5), а на записите (соловекселите), които показват действителната дължима сума, биват най-много за 1 година и най-малко за 3 месеца. Лихвите се плащат предварително, според сроковете на записите. В изключителни случаи Банката може да позволи сроковете на записите и внасяние лихвите да бъдат за по-малък срок от 3 месеца.

§ 34. Погашенията се внасят в размер, какъвто се пада според срока, определен от самия длъжник за изплащание заема. Това погашение се смята всякога от първоначалната в заема отпусната сума. Но обязательно трябва да бъде внесено, през течение на годината или наведнъж, или при подновяване записите, според § 33.

§ 35. Без да чакат покана в денят на падежа на соловексела, длъжниците по ипотечните заеми за уреждане сметките си и подновяване записите, се явяват лично, или чрез пълномощници, в София – у Ипотечний отдел на Банката; в Русе, Варна, Пловдив и Търново – у клоновете, а във всички други градове – при земледелческите каси. В тези последните градове, длъжниците се явяват при касите, не в денят на падежа, а най-малко 8 дена по-рано.

§ 36. Длъжниците в София, Русе, Пловдив, Варна и Търново, след като подпишат нов запис и се снабдят в Банката с потребните бележки, внасят следуемите се суми в касата, а тия из всички други градища в провинцията внасят следуемите се суми в ковчежничествата или с пощенски запис, на основание бележката, дадена им от Земледелческата каса – и получената срещу внесената сума платежна заповед или по[щенски] запис, както и нов соловексел за остатъка от дължимата сума, предават на касата, която ги изпраща в Ипотечний отдел на Банката с такъв отчет, щото те да бъдат получени до денят на падежа.

§ 37. Срещу получения нов запис и следуемите се суми – било в брой или чрез платежни заповеди, на основание бележките, издадени от Ипотечний отдел, касиерът на Банката повръща старите записи непосредствено на лицата в столицата, а на тия от другите градища – посредством отделението.

§ 38. Длъжникът има право да изплати във всяко време било цялата, било

част от дължимата сума. В такъв случай броените предварително лихви се връщат от Банката в установения от Управителния ѝ съвет размер, но само за пълните месеци, що остават до срока.

§ 39. Длъжникът има право да изплати следуемото се погашение наведнъж за няколко години, като внася само лихвите, до гдето не изтече времето, за колкото е бил предвнесъл.

§ 40. В случай, че някой длъжник не си уреди записва един месец след падежа, Банката го подканва писмено и му определява едномесеч срок за уреждане, след който срок тя се отнася до съда да иска изпълнителний лист за продаване ипотекираните имоти.

§ 41. За всичко[то] просрочено време от деня на падежа до деня на подновяването или издължението заема, Банката взема, освен установената лихва, още и 4 % годишно върху дължимата сума, обезщетение.

§ 42. За да могат клоновете и земеделческите каси да следят дали всичките длъжници из техния район внасят редовно и на време амортизацията и лихвите, те трябва да държат един списък, в който да бъде отбелязано: 1-во. Името и презимето на длъжника; 2-ро. Какъв и кой имот е заложил (в общи думи); 3-то. № и дата на ипотечний акт; 4-то. Сумата, която първоначално му е била отпусната; 5-то. Падежа; 6-то. Каква сума остава да дължи по соловексела, след променяванията (§ 35 и 36).

Глава VI

Общи положения

§ 43. Щом се извърши ипотека в върху един имот, той веднага влиза под надзора на банковите оценителни комисии, които следят за целостта му. В края на м. декемврий, всяка година, комисииите по покана на земеделческите каси правят един общ повърхностен преглед на всички ипотекирани на Банката имоти в техния район и за туй съставят ръкописен протокол, в който отбележават: претърпели ли са тези имоти някои обезценения и в какъв размер, или не? Тоя протокол се изпраща в Банката, която на спроти него взема мерки за запазване интересите си.

§ 44. Ако собственикът на едно ипотекирано имущество иска да прави на него или да преправя съществуващата вече на него сграда, той е длъжен в София да изпроси позволенията на Ипотечния отдел, а в провинцията на клоновете и земеделческите каси. Тези последните от като се уверят, че тия преправяния и доправяния няма да намалят цената на имота, дават съгласието си, а за сведение изпращат в Ипотечния отдел писмените заявления на просителите, в които трябва да е отбелязано ясно в какво именно ще се състои поправката.

§ 45. Който желае да продаде или отстъпи някому заложения имот или част от него с прехвърляние на дълга си, длъжен е да заяви писмено в Банката, която одобрява това и се разпорежда при нотариуса да станат нужните променения в документите.

§ 46. При изплащане преди срока цялата дължима сума от заема, Банката се разпорежда за погасяване ипотека и прекратяване надзора на оценителната комисия. Ако обаче длъжникът заяви, че желае щото и за напред, до изтичанieto срока на ипотечния акт, да се ползува от сумата, Банката оставя ипотека в сила и държи отворена партида на името на заложителя.

§ 47. Ипотекираните сгради (§ 6, пункт 3) трябва да бъдат осигурени от пожар при дружествата, узаконени в България. Заложителят отстъпва на Банката правото, в случай на пожар, да получи тя направо от дружествата, припадащото се обезщетение, съгласно чл. 3 от Закона за ипотеките.

§ 48. Застраховката трябва да се поддържа през целия период. Ако някой не изпълни това, Банката изплаща на надлежното дружество следуемите се премии и даже подновява застраховката. С броената сума, плюс 5 лева глоба и следуемите се лихви, задължава се сметката на длъжника.

§ 49. В едномесечен срок Ипотечният отдел съобщава на надлежните осигурителни дружества списъка на осигурените при тех сгради, които са ипотекирани на Банката, за да могат дружествата да изискват от Банката осигурителните такси на ония притежатели, които не са се погрижили да ги внесат у време, или да си подновят осигурацията, и които Банката заплаща за тяхна сметка, съгласно горния § 48.

§ 50. Когато се случи да останат за сметка на Банката имоти, при публична продан на които не са се явили наддавачи, такива могат да се продадат по доброволие съгласие, частним образом, с одобрение на Управителния съвет.

Глава VII

Давание под съд нередовните длъжници

§ 51. Земледелческите каси изпращат в Банката списък на длъжниците, които след изтичане на дадения им срок не са си уредили заемите; земледелческите каси в околийските градове придружават тоя списък с препис от договорите на длъжниците, извлечени из ипотечните дела при мировите съдилища.

§ 52. След получаване на тоя списък Банката изпраща до надлежните съдилища заявления, придружени с нужните книжа, за издаване изпълнителни листове против длъжниците. Клоновете на Банката и земледелческите каси, чрез които се изпращат тия заявления, поканват устно за последен път длъжниците да уредят заемите си в разстояние на 4 дена. След тоя срок заявленията се предават по принадлежност.

§ 53. Клоновете на Банката и земледелческите каси следят за по-скорошното издаване на изпълнителните листове, които предават на съдебните пристави за незабавното им привеждане в изпълнение. Изпълнителните листове, назначени за изпълнение от съдебни пристави на други околийски градове, се изпращат до Централното седалище на Банката, в София, за да им даде по-нататъшен ход.

Забележка: Клоновете на Банката подобни изпълнителни листове сами изпращат до земледелческите каси в околийските градове, с нужното пълномощие, за предаване на съдебните пристави.

§ 54. След завеждането у Съдебния пристав изпълнителни дела по листовите, клоновете на Банката и земледелческите каси настояват за да им се дава своевременно ход и държат Централното седалище в течение на тия дела, като изпращат за тая цел, всеки 3 месеца сведения по образец № 9.

Глава VIII

Изпълнение на делата и продажба на ипотекираните имоти

§ 55. Съдебният пристав, като получи изпълнителния лист, дава на длъжника едномесечен срок да внесе доброволно дългът си заедно с лихвите и разноските. Ако в този срок длъжникът не внесе следуемата се сума, изисква се от съдебния пристав да пристъпи към опис на ипотекирания имот.

§ 56. Като се извърши описът, взема се от Общинското управление удостоверение за емляческата оценка на имота и се предава на Съдебния пристав, който след публикуване нужното обявление в Държавен вестник, произвежда първа продажба.

Глава IX

Произвеждане на публичната продажба

а) Първа продажба

§ 57. В денят на първата продажба, наддаването почва от емлячната оценка, означена винаги в обявлението. Чиновниците, опълномощени от Банката, клоновете и земеделческите каси да присъствуват на продажбата, преглеждат дали емлячната оценка е по-голяма от дългът на длъжника, или е по-малка?

Ако има купувачи, в първия случай няма да се взима участие в търга, а във втория – ще се наддава до сумата, която има да взима Банката по изпълнителния лист (главница, лихва, глоба, съдебни разноски и даждиета, които има да се плащат за имота). При нямание купувачи, ако емлячната оценка е по-малка от дългът, иска се да се приходи имота върху Банката, а когато емлячната оценка е по-голяма от дългът, иска се от пристава, писмено или устно, във време на съставяване протокола за нестаналата продажба, да произведе втора.

б) Втора продажба

§ 58. Втората продажба почва от по-долна оценка и обикновено се наддава от сумата, която даде първия явивший се купувач. Ако сумата, получена от наддаването, удовлетворява вземанието на Банката, земеделческите касиери и банковите чиновници няма да вземат участие в търга; в противен случай, те ще наддават до сумата, която Банката има да взема.

§ 59. Когато и на втората продажба не се явят купувачи, ще се иска от Съдебния пристав да възложи имота върху Банката за една сума по-малка от оная, която тя има да взема, а за остатъка ще се наложи запор върху другите длъжникови имоти, в случай, че той има такива, за да може Банката да се удовлетвори напълно.

Глава X

За имотите, останали върху Банката на публичен търг

§ 60. След като се утвърдят от надлежните съдилища продажбите за имотите, останали върху Банката, земеделческите каси и банковите чиновници ще се грижат за по-скорошното снабдяване Банката с крепостни актове, след което ще искат по установения от закона ред да се въведе Банката във владение на имота.

§ 61. Банковите клонове и земеделческите каси навременно се грижат за на-

миранието купувачи за доброволна продажба на останалите върху Банката имоти, а тъй също да се отдават под наем до гдето излезнат купувачи.

§ 62. За положението на тези имоти банковите клонове и земеделческите каси ще изпращат всеки 3 месеца сведения по обр. № 10 в Централното седалище.

ЗАЕМИ НА ОКРЪЖИЯ И ОБЩИНИ

Глава XI

Условия за отпущание и изплащание [на] заемите

§ 63. Българската народна банка прави заеми на окръжия и общини с одобрението на Управителния ѝ съвет.

§ 64. Заемите на окръжия и общини се правят под залог на недвижими имоти или на приходи, произходящи от законни окръжни или градски даждия.

Размерите на заложените даждия не могат да се намалят до гдето не се изплати заема, направен срещу тях, освен ако на Банката се даде допълнителен залог.

§ 65. За да се отпусне от Банката заем на окръжието или общината, окръжната постоянна комисия или общинското управление трябва да представи в Централното управление на Банката в София следните документи:

а) Указ от Негово Царско Височество, с който се разрешава да се направи заем и да се заложат еди кои си недвижими имоти или еди кои си приходи.

б) Заверен препис от постановлението на окръжний или общинский съвет, с който е решено да се направи заема, както и в какъв срок ще бъде изплатен.

Ако заемът се прави под залог на недвижими имоти, към горните документи се прилагат още следните:

1-во. Крепостен акт за правособственост върху имота, който се ипотекирва

2-ро. „Описание“ на имота по нарочно изработената от Банката форма (обр. № 2), която се намира при всички банкови кореспонденти (земеделческите каси).

3-то. Застрахователна полица от едно дружество – ако върху имотите има и сгради.

Ако ли заемът се прави под залог на приходи, то към Указа и постановление-то се прилагат:

1-во. Препис от бюджета на окръжието или общината

2-ро. Сравнителна таблица за постъпленията през последните четири години от прихода, който се дава под залог.

§ 66. Ако заемът се иска под залог на недвижими имоти, цената на имотите трябва да е двойна от сумата на искания заем, а ако се иска под залог на приходи, то ежегодното постъпление от тях да е поне 1/5 от искания заем. С други думи, ако се иска 50 000 лева заем, трябва да се заложимот, цената на който е най-малко 100 000 лева или приход, който носи ежегодно 10 000 лева.

§ 67. Щом се намерят документите изправни, Управителният съвет определя количеството на заема и се разпорежда за отпущание [на] сумата.

§ 68. От разрешения заем Банката удържа лихвата за до 31 декемврий текущата година и другите разноски като: порто, герб и пр., а остатъка отпуща чрез парични искания до ковчежничествата или чрез групове, ако това пожелае заемоищца.

§ 69. Срещу сумата на разрешения заем надлежното управление изпраща с първа поща в Банката:

I-во. Обвезателство по приложената тук форма обр. № 7, потвърдено от нотариуса, ако заемът е срещу приходи, или ипотекарен акт, ако е срещу недвижими имоти.

II-ро. Запис за сумата на заема, тоже по формата обр. № 8. За редовността в счетоводството и на Банката, и на заемоприемателите, падежите на записите (сроковете) трябва да бъдат 31 декемврий или 30 юний.

§ 70. Управлението, получивше заема, е задължено да предвижда ежегодно в бюджета си сума за припадащата се лихва и за погашение [на] капитала, съгласно с обвезателството си, и тая сума трябва да внася в Банката най-късно до падежа (срока) на записа – 30 юний или 31 декемврий. Сумите се внасят в Банката чрез платежна заповед от местното ковчежничество или чрез груп по пощата. Заедно с поменатата сума надлежното управление изпраща и нов запис за остатъка от дългът, след което от Банката му се повръща вехтия запис.

§ 71. В случай, че сумата за лихвата и амортизацията на един заем не се внесе до падежа, то Банката взема за просроченото време 4 % обезщетение върху цялата сума.

Ако целия[т] заем или част от него се внесе преди падежа – Банката повръща определената от Управителния съвет част от лихвата за пълните месеци.

Глава XII

Особ[е]ни разпореждания

§ 72. Ипотечните актове, останали неизпълнени до определения им по чл. 22 от Закона за ипотеките десетгодишен срок, трябва да бъдат подновени.

§ 73. Настоящий правилник отменява правилника за ипотекарните заеми на Българската народна банка, утвърден от Негово Височество с указ под № 103 от 19 юний 1890 г. и всичките особени разпореждания⁴.

ЦДА, ф. 285К, оп. 1, а. е. 9, л. 61 – 73. Оригинал. Чернова. Ръкопис.

1. Имоти (рус. – стежание)

2. Поради по-малкото им значение, приложените към Правилника образци на документите не са публикувани тук.

3. Неправилно изписано вместо „всички“.

4. Този правилник е утвърден с Указ № 112 от 14 юли 1895 г.

№ 172

БЮДЖЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ЗА 1896 г.

София, 17 януари 1896 г.

Параграфи	Название на длъжностите	Годишна заплата едному	Годишна заплата на всички	Обща сума по параграфите
		лева	лева	лева
§1.	Личен състав			
	А. Съдържание на служащите при Централното седалище			
	1 Управител	10 000	10 000	
	4 Администратори	7 200	28 800	
	1 Адвокат	6 600	6 600	
	1 Касиер	6 000	6 000	
	2 Секретари	5 400	10 800	
	1 Счетоводител	4 800	4 800	
	1 Проверител	4 000	4 000	
	2 Помощ. Касиера	3 600	7 200	
	12 Книгов[одители] I кл. раз. 1	4 000	48 000	
	6 " " " " 2	3 600	21 600	
	8 " II " " " 2	3 000	24 000	
	5 " III " " " 1	2 400	12 000	
	10 " " " " " 2	2 000	20 000	
	1 Архивар	2 700	2 700	
	10 Практиканти	1 500	15 500	
	3 Бройци	1 200	3 600	
	1 Огняр	1 500	1 500	
	7 Разсилни	960	6 720	
	2 Чистачки	600	1 200	234 520
	Б. Съдържание на служащите при Русенский Банков Клон			
	1 Директор	7 200	7 200	
	1 Контрольор	4 800	4 800	
	1 Касиер	4 200	4 200	
	1 Секретар	4 000	4 000	
	1 Счетоводител	4 200	4 200	
	1 Помощ. Касиер	2 700	2 700	
	2 " Счетовод[ители]	2 700	5 400	
	2 " Секретаря	2 700	5 400	
	6 Книгов[одители] I кл.	2 400	14 400	
	7 " II " " раз. 1	2 200	15 400	
	8 " " " " " 2	1 800	14 400	
	1 Архивар	1 800	1 800	
	3 Бройци-Инкасатори	1 200	3 600	
	4 Разсилни	960	3 840	
	1 Огняр	960	960	
	1 Чистачка	480	480	92 780

В. Съдържание на служащите при Варненский Банков Клон			
1 Директор	7 200	7 200	
1 Контрольор	4 800	4 800	
1 Кассиер	4 200	4 200	
1 Счетоводител	4 200	4 200	
1 Секретар	4 000	4 000	
1 Помощ. Кассиер	2 700	2 700	
2 „ Счетовод[ители]	2 700	5 400	
1 „ Секретаря	2 700	2 700	
1 Книговодител I кл.	2 400	2 400	
2 „ II „	2 200	4 400	
1 Архивар	1 800	1 800	
3 Бройци-Инкасатори	1 200	3 600	
3 Разсилни	960	2 880	50 280
Г. Съдържание на служащите при Пловдивский Банков Клон			
1 Директор	7 200	7 200	
1 Контрольор	4 800	4 800	
1 Кассиер	4 200	4 200	
1 Счетоводител	4 200	4 200	
1 Секретар	4 000	4 000	
2 Помощ. Кассиера	2 700	5 400	
2 „ Счетовод[ители]	2 700	5 400	
1 „ Секретаря	2 700	2 700	
4 Книговодители I кл.	2 400	9 600	
4 „ II „	2 200	8 800	
1 Архивар	1 800	1 800	
3 Бройци-Инкасатори	1 200	3 600	
2 Разсилни	960	1 920	63 620
Д. Съдържание на служащите при Търновский Банков Клон			
1 Директор	7 200	7 200	
1 Контрольор	4 800	4 800	
1 Кассиер	4 200	4 200	
1 Счетоводител	4 200	4 200	
1 Секретар	4 000	4 000	
1 Помощ. Кассиер	2 700	2 700	
1 „ Счетовод[ител]	2 700	2 700	
1 Книговод[ител] I кл.	2 400	2 400	
2 „ II „ раз. 1	2 200	4 400	
2 „ „ „ 2	1 800	3 600	
1 Практикант	1 200	1 200	
1 Архивар	1 800	1 800	
1 Броец-инкасатор	1 200	1 200	
2 Разсилни	960	1 920	46 320
Е. Съдържание на служащите при Видинската Агентура			
1. Агент-Кассиер	3 600	3 600	
1 Инкасатор-писар	1 800	1 800	
1 Разсилен	720	720	6 120
Всичко по § 1			493 640

Параграфи	Наименование на веществените разходи	Каква сумма се разрешава	Обща сумма по параграфите
		лева	лева
§ 2.	Възнаграждение на скомтовите комитети а) при Централното Седалище в София б) при Руссенский Банков клон в) при Варненский Банков клон г) при Пловдивский Банков клон д) при Търновский Банков клон	3 500 3 000 3 000 3 000 2 500	
		Всичко по § 2	15 000
§ 3.	Канцелярски разноси а) на Централното Седалище в София б) на Русенский Банков клон в) на Варненский Банков клон г) на Пловдивский Банков клон д) на Търновский Банков клон е) на Видинската Агентура	8 000 3 000 1 300 1 500 1 000 300	
		Всичко по § 3	15 100
§ 4.	Осветление и отопление а) на Централното Седалище в София б) на Руссенский Банков клон в) на Варненский Банков клон г) на Пловдивский Банков клон д) на Търновский Банков клон е) на Видинската Агентура	3 000 2 200 1 000 1 000 1 000 300	
		Всичко по § 4	8 500
§ 5.	Движими и недвижими имоти а) на Централното Седалище в София б) на Руссенский Банков клон в) на Варненский Банков клон г) на Пловдивский Банков клон д) на Търновский Банков клон	2 000 2 000 800 1 200 2 000	
		Всичко по § 5	8 000
§ 6.	Печатание регистри, бланки и пр. а) на Централното Седалище в София б) на Руссенский Банков клон в) на Варненский Банков клон г) на Пловдивский Банков клон д) на Търновский Банков клон	10 000 3 600 1 800 2 500 1 800	
		Всичко по § 6	19 700
§ 7.	Книги, вестници, курсове и пр. а) на Централното Седалище в София б) на Руссенский Банков клон в) на Варненский Банков клон г) на Пловдивский Банков клон д) на Търновский Банков клон	1 500 800 500 500 400	
		Всичко по § 7	3 700

§ 8.	Поправки здания а) на Централното Седалище в София б) на Русенский Банков клон в) на Варненский Банков клон г) на Пловдивский Банков клон д) на Търновский Банков клон	1 000 500 - 200 200	
		Всичко по § 8	1 900
§ 9.	Наем помещения а) на Централното Седалище в София б) на Русенский Банков клон в) на Варненский Банков клон г) на Пловдивский Банков клон д) на Търновския Банков клон е) на Видинската Агентура	- - 2 800 3 800 2 000 600	
		Всичко по § 9	9 200
§ 10.	Командировки На Централното Седалище в София и на всичките клонове	6 000	
		Всичко по § 10	6 000
	Общият разход за 1896 г.		580 740

Администратор:
В. Д. Золотович

Управител:
М. Тенев¹

ЦДА, ф. 285К, оп. 1, а. е. 9, л. 113 – 118. Печатно.

1. Този бюджет е одобрен на Управителния съвет на Българската народна банка в заседанието му на 17 януари 1896 г.

№ 173

ПИСМО ОТ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА VIII ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ ДО МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ ЗА ПРЕДОСТАВЕНИТЕ 500 000 ЛЕВА КАТО ДАРЕНИЕ НА ПРЕСТОЛОНАСЛЕДНИКА С ПРИЛОЖЕНИ ЗАКОН И ПИСМА МЕЖДУ БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА И МИНИСТЕРСТВОТО НА ФИНАНСИТЕ

София, 6 февруари 1896 г.

До Господина
Минист[ъ]ра на Финансите

Чест имам да Ви изпратя, Господин Министре, за надлежно разпореждане вотирания и приетия от VIII-то Обикновено Народно Събрание, през настоящата II-ра сесия, в LVIII-му заседание от 1-й того, закон „за вносване в Българската Народна Банка 500 000 лева златни, като дар на Негово Царско Височество Престо-

наследника¹“, проекто-предложение за който бе внесено в Народното Събрание от Беленский Народен Предствител – Г. Губиделников².

Председател: *Т. Теодоров*³

Началник на Канцеларията: [- -]

[Върху писмото – резолюция:] *Г[осподи]н Велчев, да се направят по-скоро нужните разпореждания за оформянето на вотираций от Н[ародното] Съб[рание] закон.*

Гешов

[Приложение 1]

ЗАКОН
за вписане в Българската Народна Банка,
500 000 лева златни, като дар на Негово
Царско Височество Престолонаследника

Член единствен. По случай свещенното Миропомазание на Негово Царско Височество Престолонаследника Борис, Княз Търновский, вписа се от Държавното съкровище в Българската Народна Банка, като дар петстотин хиляди (500 000) лева златни, които заедно с капитализираните си лихви да се предадат в пълно разпореждане на Негово Царско Височество Престолонаследника Бориса⁴, при встъпването му в съвършеномъжие.

Горният закон се вотира и прие в настоящата му форма от VIII Обикновено Народно Събрание, II-ра редовна сесия в LVIII му заседание от 1 февруарий 1896 год.

Председател на VIII Обикновено

Народно Събрание: *Т. Теодоров*

Началник на Канцеларията: [- -]

Началник на Стенограф[ското]бюро: *Хр. Константинов*

[Приложение 2]

София, 1 март 1896 г.

До Господина Управителя
на Българската Народна Банка

Господине Управителю,

В изпълнение на законът „за вписанието в Българската Народна Банка 500 000 лева златни, като дар на Негово Царско Височество Престолонаследника“, при настоящето като Ви изпращам паричното известие от 1 того под № 1237, имам

чест да Ви помоля да разпоредите да се прибере сумата му от 500 000 лева и mine по срочните лихвени влогове с капитализиране на лихвите, съгласно вишепоменатия закон.

Изваденото за тази цел срочно свидетелство, моля, да се изпрати незабавно в повереното ми Министерство.

Минист[ъ]р: *Гешов*

Главен секретар: *Велчев*

Началник на Отделението: *Георгиев*

[Приложение 3]

№ 10632

До Министерството
на Финансите

Съгласно с писмото на Министерството от вчера под № 2092, приложено при това, имаме чест да му изпратим свидетелство под № 356 за зл[атни] лева 500 000, записани в срочните лихвени влогове на името на Негово Царско Височество Престолонаследника Бориса, Княз Търновски.

Българска Народна Банка

Администратор: [- -]

Управител: [- -]

ЦДА, ф. 159К, оп. 1, а. е. 262, л. 1, 2, 10, 11. Оригинал. Бланка. Ръкопис.

1. Става дума за княз Борис Търновски, по-късно цар Борис III.

2. Георги Георгиев Губиделников (1859, Котел – 1952). Учи във френския католически колеж Бебек в Цариград. Завършва право във Франция. След Освобождението е помощник-прокурор, подпредседател на Русенския окръжен съд. Неколкократно е избран за народен представител, подпредседател е на XV и XVIII обикновени народни събрания. Деен член е на Народната партия. Един от основателите е на Българска търговска банка, член на управителния ѝ съвет и неин директор. Акционер и член на управителния съвет е на АД „Бъдеще“, АД „Бяло море“ и др. През 1920 г. е основан благотворителен фонд на негово име.

3. Теодор Иванов Теодоров (1859, Елена – 1924). Следва право в Одеса и в Париж. След Освобождението е прокурор, член на Апелативния съд, министър на правосъдието, министър на финансите, министър-председател, министър на външните работи и изповеданията. Многократно е избран за народен представител. Един от водачите е на Народната партия и на Обединената народно-прогресивна партия.

4. Княз Борис Търновски, по-късно цар Борис III (1894, София – 1943). Първороден син на княз Фердинанд I и на княгиня Мария Луиза. Завършва гимназия и военна академия в София. Взема участие в Балканската и Първата световна война. Цар на България е от 1918 до 1943 г.

№ 174

**ЗАПИСКА ОТ КОНСТАНТИН М. БИРА СЪС СВЕДЕНИЯ ЗА ДЕЙНОСТТА НА
БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА И С ПРЕЦЕНКА НА НЕОБХОДИМОСТТА ОТ
УЛЕСНЯВАНЕ СЪЗДАВАНЕТО НА РУСКО-БЪЛГАРСКА БАНКА**

Санкт-Петербург, 22 март 1896 г.

Несколько болгарских капиталистов актом от 22 Февраля 1896 года порешили составить в Болгарии одно кредитное учреждение под именем „Русско-Болгарский Банк“ в Софии. Имена этих капиталистов следующие: Савва Паница – в Вене, Георгий В. Шопов – в г. Измаиле и Софийские граждане: Иван Грозев, Д-р Д. Моллов, Д-р С. Данев, Михайловский и Гайрабедиян¹, П. В. Горбанов, Д. А. Шишков, Братъя Прошековы и Г. Гаврилов.

В этом предприятии упомянутыя лица поддерживаются многими болгарск[ими] капиталистами, живущими в Болгарии и вне ея.

Русско-Болгарский Банк проектируется учредит на следующих основаниях:

1. Капитал Банка в 10 миллионов франков, разделен на 50 000 акции по 200 франков каждая. Из этого капитала 1/5-ю берут на себя Болгарские основатели и их друзья, 2/5-х предоставляются участвующим в предприятии русским банкам и 2/5-х предполагается собрать посредством публичной подписки в Болгарии и в России. Подробности образования капитала изложены в Уставе. Болгарские основатели предполагают, что продолжительное время понадобится вести обороты половиной наименованного капитала.

2. Имея главное местонахождение в Софии, Русско-Болгарский Банк будет подчиняться действующим по этому предмету законам и уложениям в Княжестве Болгарии. Управление Банка будет доверено одному Административному Совету, составленному из 7 – 9 лиц, между коими трое могут быть из неподанных Болгарии.

3. Русско-Болгарский Банк будет производить всякия банковыя, финансовыя, кредитныя и промишленныя операций, так как это подробно изложено в заготовленном проекте-уставе.

4. Проект-устав Русско-Болгарскаго Банка может подвергнуться изменениям по взаимному согласию между теми Русскими банками, которые приняли бы участие в предприятии, и назначенными в Петербурге представителями болгарских основателей.

5. Главная задача Русско-Болгарскаго Банка состоит в том, чтобы открыть и закрепить финансовыя, экономическия и торговыя сношения между Россией и Болгарией, стараясь всевозможными способами оградить (эмансипировать) Княжество от финансового, экономического и торгового давления Австро-Венгрии.

Прилагаемое извлечение последнего годишного отчета Болгарскаго Народнаго Банка показывает, что в Болгарии, хотя она и находится еще в начале торгового и промышленного пробуждения, имеются все данныя для образования новаго банка. Материал для операций Банка из года в год увеличивается. Это доказывается и тем, что Banque Imperiale Ottomane кроме существующаго издавна отделения в г. Филиппополе, открыл несколько лет назад отделения в Софии и в Русуке.

Вероятно и по политическим соображениям и *Länder Banque* – в Вене – пытался – три недели тому назад – заручиться содействием болгарских капиталистов, чтобы основать банк в Болгарии.

Верно, что *Banque Imperiale Ottomane* собирает теперь разданные свои деньги, но это делается из за общего его состояния, а не ради неудачи в операциях или же недостатка дела в Болгарии. Надо заметить, что Болгарский Народный Банк дисконтирует векселя и дает под займ 8 % годовых, а *Banque Ottomane* – при 9 % и более, всетаки имеет большую клиентуру. Отстранение этого Банка из Болгарии поэтому и сильно чувствуется. Обыкновенные проценты частных лиц достигают 12 % годовых.

Это обстоятельство облегчает действия многих частных банкиров, которые существуют как посредники-конторы между Болгарским Народным Банком и купечеством.

Болгарский Народный Банк в 1894 году дал 11 %, а в 1895 году – 12 1/2 % прибыли сверх основного и запасного своего капитала. Имея в виду, что Болгарский Народный Банк по самому своему назначению как Державный Банк, ограничен в своих действиях и завален формальностями и обременен содержанием большого числа служащих, с другой стороны, большая часть его капитала имобилизирована ипотечными займами, и что платит 7 % сверх своих процентных вкладов – 30 миллионов в 1894 г. и 33 миллиона в 1895 г. – то нет сомнения, что один Банк, основанный на строгих торговых и экономических началах и располагающий более дешевыми капиталами, легко может дать прибылей по 15 % и более годовых.

О более прочном основании подобного Банка при помощи нескольких русских кредитных учреждений, болгарские основатели порешили исходатайствовать у Императорского Русского Правительства необходимое содействие. Болгарские инициаторы по учреждению Русско-Болгарского Банка уверены, что подъем местной промышленности и торговли в стране, сделает необходимым доступ в Болгарию чужих капиталов, которые без риска могут дать верный доход, которые в интересах как России, так и Болгарии, крайне желательно совершить при русском посредничестве.

Болгарские инициаторы по учреждению Русско-Болгарского Банка, оставляя на втором плане прибыли, отдают большую важность политическим и экономическим отношениям и торговым связям между Россией и Болгарией. Из прилагаемых статистических данных ясно, что в отношений ввозной торговли Болгария находится совершенно под давлением Австро-Венгрии. Надо заметить, что большая часть ввоза из Австро-Венгрии, не есть произведения этой страны.

Но так как торговые и банковые отношения между Австрией и Болгарией облегчены, то и чужие товары, проходя чрез Австрийскую границу, оставляют в их руках значительные доходы. Ввоз же русских товаров в Болгарию как видно в приложении к этому, доведен в последние годы до minimum'a. Было время, когда начали ввозить в Болгарию русские произведения ткацкой индустрии, затем - спирт, сахар, железные изделия и др. Эти времена могут и теперь вернуться, когда установится правильное паромное сношение между Одессой и г. г. Варной-Бургасом. Для этого необходимо нужно существовать банкового учреждения, к которому русские производители и болгарские потребители могли бы иметь полное доверие, которое служило бы посредником между двух стран в информационном и банковом отношениях. По мнению болгарских инициаторов Русско-Болгарский Банк будет

средством для удаления из Болгарии многих австрийских торговых агентов, и для открытия торговли для сбыта в Болгарии русских произведений. С другой стороны Русско-Болгарский Банк, посредством связей с французскими банками, лишит возможности Австрийцев быть уравниателями торговых сделок между Западной Европой и Болгарией.

Княжество находится и с другой стороны под сильным финансовым давлением Австро-Венгрии. Болгарские ипотечные займы 1889 года и 1892 года произведены в *Länder Banque* в Вене. Замечательно и то, что Австрия всегда находит деньги, когда дело касается займа Болгарией и Сербией. Нет нужды упоминать, что болгарскими займами Австрийское Правительство сделало чисто политический акт – 6 % облигаций Болгарского Ипотечного займа теперь котирует приблизительно 96 1/2 за 100, а болгарская казна платит около 6 миллионов франков процентов. Нет сомнения, что в виду теперешнего международного положения Княжества и курса облигаций, Болгарское Правительство хотело бы конвертировать займы дабы съэкономить около 1 миллиона фр[анков] ежегодно.

В подобных обстоятельствах Русско-Болгарский Банк посредством связей с русскими и французскими банками, легко мог бы содействовать освобождению Болгарии от Австрийской Кабалы.

Из вышеизложенного видно какое огромное значение имел бы Русско-Болгарский Банк и в политическом отношении. Время уже поставить помимо моральных связей, и матерьяльные основы в отношениях между освободителями и освобожденными. Учреждением Русско-Болгарского Банка болгары инициаторы далеки от мысли принимать жертвы или пользоваться чужими капиталами. Таковые, насколько представилась бы надобность, могли бы найтись в стране или вне Болгарии. Но твердо убежденные в светлом будущем, которое ожидает Болгарию, если она последует по пути, указанному ей освободительницей, они стремятся выиграть в своем предприятии русское содействие, чтобы смогли его мощью постичь цель создания крепких торговых, финансовых и экономических отношений между Россией и Болгарией.

*Константин М. Бира*²

ИЦДА, КМФ 09, инв. № 187/16, л. 3 – 6. Микрофилмово копие.

1. „Михайловски и Хайрабедиян“, предприемаческа фирма, създадена в 1896 г. като събирателно дружество в София от Ованес Хайрабедиян (пловдивски предприемач) и Георги Михайловски (от гр. Елена, занимаващ се с лихварство). Фирмата участва в големи държавни строежи в края на 90-те години на XIX в. и през първото десетилетие на XX в. – строеж на част от жп линия Роман – Шумен, доизграждане на пристанищата във Варна и Бургас и др. Фирмата е ликвидирана през 1911 г. след смъртта на О. Хайрабедиян.

2. Константин М. Бира е пълномощник, заедно с Михаил Сарафов, на групата български предприемачи и търговци, инициатори на проекта за създаване на Руско-българска банка.

№ 175

**ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА
БАНКА С РЕШЕНИЯ ОТНОСНО ИЗИСКВАНИЯТА ЗА ДЛЪЖНОСТТА
КАСИЕР В БАНКОВИТЕ КЛОНОВЕ И ВРЪЩАНЕ НА НЕПРАВИЛНО
ОТПУСНАТА ПАРИЧНА СУМА**

София, 24 април 1896 г.

Протокол № 26

Заседание на 24 априлий 1896 г.

Присъствували: М. Тенев, Ив. Н. Бракалов, Ж. Вълчев и В. Д. Золотович.

[...]

12-о. Понеже длъжността касиер в едно банково учреждение е твърде деликатна, управленията на всички такива учреждения се стараят да имат за касиери хора не само честни и вежливи, но въобще способни и пъргави в работата. Но понеже до сега из нашето общество твърде малко хора е могло да се намерят със всички изискуеми качества, а освен това и банковите операции като са били по-ограничени, обръщало се е внимание главно на честността. Предвид, обаче, на постоянното увеличение на операцияите, а особено след присъединяването на ковчежничествата в Банката, от което работата на касиера се удвоява и даже утроява, за да се избегне всяко замедление и се предварят всички оплаквания от бавното изпълнение делата на клиентите, Управителний съвет решава занапред да се назначават за касиери лица не само честни, но още млади, подготвени и с нужната енергия. Предвид на гореизложеното и понеже касиерът при Пловдивският банков клон Илия Калев е вече в доста напреднала възраст и е зает с много частни работи, Управителний съвет реши: Да се ходатайствува пред г[осподи]н министъра на финансите да се уволни в интерес на службата касиера при Пловдивският банков клон Илия Калев от денят на предаването длъжността. На негово място да се назначи от денят на приемането длъжността, [от] помощникът му Д. Лимонов.

13-о. С изпълнителен лист, издаден от нашите съдилища, русенският търговец Иван Стоянов е изтеглил от банката една сума, от около 70 000 лева от гаранцията на Евлогия Георгиев, който с писмо е гарантирал пред Министерството на финансите за търговеца от Букурещ Маргиломан да вземе участие в търговете за продажение храни от десетъка¹. Понеже Евлогия Георгиев не припозна за правилното отпускането на горната сума за негова сметка, почна се пред съдилищата дело² и най-после Касационният съд реши, че банката не е била в правото си да отпусне сумата, искана от Иван Стоянов по делото му с Маргиломана, понеже гаранцията на Евлогия Георгиева е била специално само за търговията за десетъка пред Финансовото министерство. За да може тази работа да се реши по миролюбив начин и за да не станат големи разноски, Управлението на банката няколко пъти е приканвало Иван Стоянова да върне неправилно отпуснатата му сума, като му е предлагало всевъзможни отстъпки и улеснения, но при всичките усилия на банката да се пос-

тигне един удовлетворителен резултат, Управлението дойде до заключение, че Иван Стоянов няма да се съгласи по доброволен начин да върне сумата и затова банката консултира столичните адвокати: г. г. Цеков, Ст. Данев и Танчева, които дойдоха до заключение, че по никой начин банката няма да изгуби процеса, ако възбуди против Иван Стоянова съдебно дело. На това основание Управителният съвет реши да се изискат броените неправилно Иван Стоянову пари обратно, по съдебен ред.

*М. Тенев
Ив. Бракалов
Ж. Вълчев
В. Д. Золотович*

ЦДА, ф. 285К, оп. 1, а. е. 9, л. 139. Оригинал. Ръкопис.

1. Става дума за гаранция, дадена от Евлоги Георгиев на М. И. Маргиломан пред Българската народна банка, въз основа на депозираните в банкерската къща на Евл. Георгиев румънски държавни ценни книжа на стойност 250 000 франка от фирмата „N. Germani & Fils“.

2. Съдебното дело между Евлоги Георгиев и Българската народна банка се води от 1891 г. и е възбудено от страна на банката, която изисква от Евл. Георгиев да ѝ възстанови въпросната сума, неправомерно отпусната от самата банка на Иван Стоянов.

№ 176

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ЗА ПРЕДАДЕНИ НА КАСИЕРА НА БАНКАТА БАНКНОТИ, ПРЕДНАЗНАЧЕНИ ЗА ПУСКАНЕ В ОБРЪЩЕНИЕ

София, 19 октомври 1896 г.

Днес, 19-ий октомврий 1896 година, ся предадох на Касиера на Българската Народна Банка за пущание в обръщение 19 998 (девятнаесет хиляди девятстотин девятдесет [и] осем) парчета банкноти от по 5 (пет) лева едната с номера 220 001, 220 004 до 240 000, от които две с №№ 220 002 и 220 003 липсват, като временно предадени за образец на Министерския съвет, на Господина Министър-председателя С. Стамболов и не повърнати. Сумата на предадените банкноти възлиза на 99 990 (девятдесет [и] девет хиляди девятстотин [и] девятдесет) лева златни.

За удостоверение на горното ся състави настоящия протокол съгласно чл. 101 от вътрешния правилник на Банката.

За Управител: *С. Караджов*
Администратор на Касовий отдел: *Ив. Бракалов*
Касиер: *К. Димитров*

ЦДА, ф. 285К, оп. 4, а. е. 1196, л. 11. Оригинал. Ръкопис.

№ 177

**ПРАВИЛНИК ЗА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ КАСИ ПО ОПЕРАЦИИТЕ НА
БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА***София, 28 януари 1897 г.***ВВЕДЕНИЕ**

Чл. 1. Всички операции, които Банката върши в градовете, гдето тя няма клонове, стават посредством Земледелческите Каси.

ГЛАВА I**ОБЯЗАНОСТИ НА КАССИТЕ*****А) ПО ИПОТЕЧНИЙ ОТДЕЛ*****Заявяване и представяване документи за ипотечни заеми**

Чл. 2. Исканието на заем пари срещу залог на недвижими имоти (ипотеки) става с писмено заявление до Банката (обр. № 1)¹, подадено чрез Земледелческата Каса, в района на която се намира предлагаемият за ипотека имот.

Чл. 3. Заявлението се придружава, съгласно чл. 12 от закона за ипотеките, с[ъс] следующите документи:

1) Законен документ, с който се владее имота. За такива се признават у нас: крепостните актове, издадени в Княжеството; румелийските владала и турските тапии, представени в оригинал и в превод, потвърден от Министерството на Външните Работи и Изповеданията. А който няма нито един от тия документи, може да се снабди с крепостен акт на основание чл. 34 от закона за Нотариусите. Редовни се считат завещанията (тестаменти), ако са придружени от едно съдебно решение, че завещанието е редовно.

2) Описание на имота в 4 екземпляра (обр. № 2).

Забележка. Един екземпляр остава в общинското управление при заверяването, вторият в архивата на Земледелческата каса, а другите два се изпращат на Банката.

3) Застрахователна полица, ако се ипотекират каквито и да било сгради. Тия полици трябва да са непременно от такива дружества, съществуванието на които е узаконено в България.

4) Скица, издадена от общинското управление, в която да се вижда както разположението и пространството на цялото място изобщо, така и на сградите върху него.

Чл. 4. Освен горните документи, Банката си запазва правото да иска и други допълнителни, каквито тя счита за необходими.

Чл. 5. Описанието, както се вижда и от обр. № 2, трябва да съдържа: видът, местоположението и границите на имота, №-ра и датата на владетелните документи, пространството на имота, означение етажите на сградите, за какво служи имота, дава ли се под наем и за колко годишно или месечно, и забележки.

Ако при сегашното състояние на имота и владетелните документи съществуват някои разлики относително видът, границите или пространството, то в рубриката „забележки“ на описанието се обяснява от що произлизат тия разлики и с що се оправдават те. Освен това, общинското управление отбелязва: подлежи ли или не тоя имот на отчуждение, според градския план и ако подлежи, то каква част.

В едно описание могат да се опишат и няколко имоти, ако те принадлежат на един и същи собственик и се намират в района на една и съща община. Ако те не се побират в печатната бланка, пришиват се обикновени бели книги, които се начертават според рубриките на бланката.

Съставеното описание се утвърждава от надлежното общинско управление.

Чл. 6. При получаванieto на заявлението, кассите проверяват тщателно редовността на приложените към него документи, като при това имат пред вид чл. 4 от правилника за ипотечарните заеми на Българската Народна Банка, според който не се приемат под ипотека:

а) Имоти, върху които има какъвто и да е заповест;

б) съдружнически имоти, когато не се залагат изцяло от всичките съдружници. Такива са: дяловете в[ъв] водениците, тепавиците, къщите и др. подобни неделими имоти;

в) имоти цели или тия части от тях, които според градските планове или друга някоя обществена потреба, подлежат на отчуждение;

г) маломерни незастроени градски места, съгласно правилникът за строение частни здания, както и тия, що остават без изход на новите улици; и

д) селските покрити стежания (къщи, дюгени и др. сгради), а също селските дворове и праздни места, с изключение на мелниците и тепавиците по селата, които се приемат под ипотека.

Освен тия, не се приемат още имотите в градовете, които изобщо имат по-малка стойност от 3000 лева, а в селата – 4000 лева.

Чл. 7. Като намери представените й документи за редовни, кассата събира от заемоискателя установената такса за оценителната комисия, според следующата таблица:

5 лева за заем от	1000 лева					
8 „ „ „ „	1001 „	до	3000 лева			
10 „ „ „ „	3001 „	„	10000 „			
15 „ „ „ „	10001 „	„	15000 „			
20 „ „ „ „	15001 „	„	20000 „			
25 „ „ „ „	20001 „	„	30000 „			
30 „ „ „ „	30001 „	„	40000 „			
35 „ „ „ „	40001 „	„	50000 „			
40 „ „ „ „	50001 „	„	75000 „			
50 „ „ „ „	75001 „	„	100000 „			

Тая такса се забелязва в самото заявление и се дели по равно между членовете на комисията, които са участвували при оценението, и Земледелческата Каса.

Ако имотът лежи вън от местопребиванието на комисията, просителят плаща и всички разноски за отиване и връщане на последната.

Оценение на имота

Чл. 8. Оценението на имота от оценителната комисия става на самото място, гдето се той намира.

Чл. 9. Преди да пристъпи към оценението на имота, комисията го сравнява с описанието и, ако съгледа някоя съществена неточност, отбелязва я в протокола.

Чл. 10. При оценението комисията отговаря на всички въпроси в протокола и поставя подробно цените на всички въпроси в протокола и поставя подробно цените на всеки вид имот отделно.

Чл. 11. Скъпите фасади, външни и вътрешни украшения от гипс, мрамор и др. подобни, и въобще всички луксозни работи на една сграда, както и оградите и кладенците в дворовете, не се вземат в[ъв] внимание при оценката.

Чл. 12. Селските имоти (ниви, ливади и др.) се оценяват в селото от комисията с участието на кмета или заместника му, гдето това е възможно, след като предварително се сравни описанието с[ъс] селските емлячни регистри.

За участието на кмета при оценката на имота се подписва в протокола. Такива имоти комисията може да оценява и без да ходи в селото, стига местността, качеството и цените да ѝ са известни.

Забел[ежка]. Ако в състава на комисията няма нито един член, който да е запознат практически с[ъс] земледелието, комисията поканва за тая цел някое вещо лице.

Чл. 13. Ако пространството на имота е по-малко от описаното в крепостния акт, в протокола се отбелязва и оценява само пространството, намерено налице. В случай, че имотът е повече, от колкото е показан в крепостния акт, повечето пространство не се взема в[ъв] внимание, преди притежателя[т] му да се снабди с редовен владетелен документ за него.

Чл. 14. При оценяването гори, лозя и овощни градини, комисията спада 25 % от цената им, което и отбелязва в протокола.

Чл. 15. При залагане на фабрики или заводи, притежателя[т] им представлява опис на машините и др. фабрични принадлежности, стойността на които не се взема в[ъв] внимание при оценяването, но се считат в ипотеката и притежателят им не може да разполага с тях, докато не исплати дългът си.

При такива случаи оценителните комисии събират следующите сведения:

1. За фабрики за бира и спирт

а) Зданията, които служат за помещения на фабриката, отговарят ли напълно на назначението си;

б) притежателите, ако те сами експлоатират фабриката, или наемателите, ако се дава тя под наем, разполагат ли с достатъчно капитали, за да я държат в постоянно действие;

в) местността, гдето е построена фабриката, в града ли е или вън от града, в последния случай, какво е разстоянието;

г) какво количество хектолитри бира или спирт се произвежда годишно;

д) къде се харчи произведената бира или спирт: само в окръга, където се намира фабриката, или и в съседните окръзи, и не изнася ли се вън от България, къде именно и в какво количество;

е) има ли в същия окръг и други подобни фабрики и колко;

ж) суровият материал, като: ячемик, ръж, кукуруз и др., потребен за произвеждане на бирата или спирта, от местно произведение ли е или се внася и от вън, в последния случай, от коя държава и в какво количество; и

з) Кои са причините, за гдето не се употребяват за производството на тия два артикули местните произведения, а се предпочитат такива от вън.

2. За парни мелници

а) Притежателите или наемателите, освен меление храни на частни лица срещу пари или в натура, произвеждат ли брашно и свое жито, кукуруз и др.; къде харчат брашната си, в[ъв] вътрешността на Княжеството, или изнасят и в други държави; къде именно и в какво количество годишно;

б) за произвеждане на брашна местните храни ли употребяват, или внасят такива и от чужди държави, от кои именно и в какво количество;

в) има ли в окръга и други парни мелници и колко.

3. За воденици (мелници на вода)

а) Същите сведения, както в пункт 1-ий, за парните мелници;

б) реките, покрай които са построени водениците, текат ли постоянно или пресъхват лятно време, или пък по причина на малкото вода, замръзват зиме, и в такива случаи стоят в бездействие;

в) има ли в достатъчно количество мливо за постоянно работение, или пък по причина, че има и други воденици в същата местност, няма достатъчно мливо за всичките воденици и стоят в бездействие през повечето време от годината.

Чл. 16. Собственикът или заместникът му може да присъствува при прегледане на имуществата и да дава на комисията всички обяснения, каквито той намери за нужно, или каквито комисията му би поискала, но при определянето цените той се отстранява.

Чл. 17. За извършеното комисията съставлява протокол (обр. № 3) в два еднообразни екземпляра, които се подписват от присъстващите членове, единият се испраща в Банката, а другият[т] остава в архивата на оценителната комисия, съхранявана от Земледелческите Каси.

Чл. 18. При отговаряне на въпросите в протокола, при определяне цените, при проверяване описанието с имотите, при събирането сведенията за фабриките и заводите, и въобще, при изпълнението оценителската си длъжност, членовете на оценителната комисия са длъжни добросъвестно да изпълняват възложената им задача, тъй като, ако отпосле се укаже, че е имало недобросъвестност, та е нанесена загуба на Банката, тая загуба се плаща по наполовина от тях и общинският съвет, който ги е избрал.

Чл. 19. Целокупното деяние на оценителната комисия е и трябва да остане тайна. Ако някой от присъстващите членове на комисията не е съгласен с мнението на болшинството, може да подпише протоколът при особено мнение, което също остава неизвестно на външни лица. За издаване тайните Банката вдига доверието си от членовете на комисията и иска тяхното изключване от длъжност.

Чл. 20. Оценителните комисии следят за целостта на ипотекираните имоти (покрити) и в края на м. Декемврий всяка година, по поканата на земледелческите каси, правят общ повърхностен преглед на всички ипотекирани имоти в техния район, и съставляват ръкописен протокол, в който отбелязват претърпели ли са тия

имоти някое обезценение или не. Тоя протокол се испраща на Банката за да вземе нужните мерки за запазване интересите си.

Определение количеството, сключване и отпускане [на] заема

Чл. 21. Единият екземпляр от протоколът на оценителната комисия, редовно подписан, заедно с всички други книжа според чл. чл. 2 и 3 от настоящия правилник, Кассите испращат незабавно в Банката за разрешение на заема.

Чл. 22. Като се разреши заема, Банката съобщава за резултата на Земледелческата Каса и повръща крепостния акт, и единия екземпляр описание, придружени с надлежното парично искание за чистата сума, която просителят трябва да получи.

След като се извършат нужните формалности пред нотариуса или мировия съдия и се получи ипотечния акт, Земледелческата Каса взема от заемоприемателя запис обр. № 6 и му предава паричното искание, с което той, след като се завери от нотариуса или мировия съдия, истегля суммата от Ковчежничеството.

Кассите внимават, щото ипотеката да е на *първо* място и, ако върху имота има някакъв заповор или ипотека, трябва предварително да се вдигнат те и тогава да се извърши ипотеката.

Чл. 23. Ипотечният акт с[ъс] записа Земледелческата Каса испраща с първа поща в Банката. В случай, че ипотеката не се извърши, паричното искание се повръща с обяснение на причините.

Чл. 24. Заемоискателят има право да се откаже от извършване на ипотеката. Също той може да отложи извършването ѝ най-много за един месец, от когато му е съобщено решението на Банката. Исклучват се случаите, когато ипотеката не може да стане по независещи от просителя причини, като: заповори, секвестри и др. такива, за премахването на които е потребно повече време. Но ако тия причини не се премахнат в продължение на шест месеци, просителят губи правото, както и в горните два случая, да извърши ипотеката въз основа на първото решение на Банката. В такива случаи, той изпълва формалностите, както при искането на нов заем.

Когато ипотеката, по едни или други причини, не се извърши, то при повръщането документите на просителя, Кассата събира от него 3 лева разноска за сметка на Банката.

Чл. 25. Ипотеката може да се извърши за цялата сума, а просителят да я истегля на части, според нуждите си.

Исплащане [на] заемите

Чл. 26. Сроковете на ипотечните заеми биват за не повече от 20 години, според желанието на искателя, изказано в заявлението. А на записите (соловекселите), които показват действителната дължима сума, биват най-много за година, а най-малко за 3 месеци. Лихвата се плаща предварително, според сроковете на записите.

Чл. 27. Погашенията стават през течението на годината наведнъж или на части, в размер според срока на ипотеката. Те винаги се смятат от първоначалната сума на ипотеката, и то в кръгла сума.

Длъжникът може да внесе следуемото се погашение наведнъж за няколко години. В такива случаи, ако пожелае, той се освобождава от погашение през годините, за които е предвнесъл, като внася само лихвите. Тъй също длъжникът е освободен в[ъв] всяко време да исплати целий си дълг, в който случай касата му повръща за сметка на Банката 7 % лихва за пълните месеци, от деня на вноската до падежа на соловекселя (записа).

Чл. 28. Длъжниците по ипотечните заеми са длъжни да се явят в денът на падежа при Земледелческата Каса за подновяване записите и внасяние следуемото се погашение и лихва.

При уреждане на записите, Кассите събират от длъжниците и всички направени за тяхна сметка разноси, както за поддържане застраховката и др.

Чл. 29. За всичко просрочено време от деня на падежа до деня на подновяването или издължението на записът, Кассите вземат, освен установенната лихва, и 4 % годишно, като глоба върху цялата сума на записа.

Чл. 30. За да могат да следят дали погашенията и лихвите се внасят редовно, Земледелческите Каси държат особенна книга, в която отбелязват: името и презимето на длъжника, какво е заложил (в общи черти), №-ра и датата и суммата на ипотечния акт, падежа и суммата на записа и вноските (погашенията).

Особенни распоредания

Чл. 31. Ако собственикът на едно ипотекирано имущество пожелае да прави или поправя съществуващата на него сграда, той е длъжен да поиска позволенията на Земледелческата Каса, която, след като се увери, че тия поправяния или доправяния няма да намалят цената на имота, дава съгласието си, а за сведение, испраща в Банката до ипотечния отдел писменното заявление на просителя, в което трябва да бъде отбележано ясно, в какво именно ще се състои поправката.

Чл. 32. Когато някой иска да продаде или отстъпи някому ипотекирания имот, или част от него с прехвърляние на дългът си, подава писмено заявление до Банката чрез Земледелческата Каса, подписано и от купувача. Ако сметката на просителя е редовна, т. е., ако той е внесъл следуемото се погашение и лихви за всичко[то] преминало време, Касата препраща заявлението на Банката, като даде и означените в пунктове 7 и 8 от протокола образец № 3 сведения за купувача.

След разрешението въпроса от Банката, последната дава чрез Земледелческата Каса своето съгласие пред надлежния нотариус или мир[овия] съдия.

Чл. 33. Купувачът, след като се снабди с крепостен акт, веднага приготвя описание (обр. № 2) и, въз основание на нов договор, снабдява Банката с ипотечен акт на негово име.

Ипотечния[т] акт, придружен с[ъс] запис, единия екземпляр описание и приписка към застрахователната полица, издадена по исканието на новия длъжник от надлежното застрахователно дружество, Касата испраща на Банката, която след това ѝ повръща стария ипотечен акт и запис за предаване по принадлежност.

Чл. 34. Ипотеката се погасява само след заплащането цялата дължима сума от заема. Ако, обаче, длъжникът заяви, че желае, щото и за напред, до истичание срокът на ипотека, да се ползува от суммата, Банката оставя ипотека в сила и държи отворена партидата.

Забележка. Може да се освободи част от ипотекираното дворно место или работни земи, щом предварително се внесе в Банката отпуснатата срещу тях сума.

Чл. 35. Застраховката трябва да се поддържа през целия период на заема. Ако някой не изпълни това, Банката (а не Кассите) плаща на надлежното дружество следуемите се премии или подновява застраховката. С броената сума, плюс 5 лева глоба и следуемите се лихви задължава сметката на длъжника.

Десет дни преди истичанието срокът на застраховката, длъжниците испращат в Банката нови застрахователни полици. Последните, ако не получи такива до денът на падежа на старите полици, подновява застраховката за сметка на длъжниците, като счита испратените ѝ от после застрахователни полици за недействителни. За случайните закъснения Кассите съобщават телеграфически на Банката за избягване двойните застрахования.

Съдебна част

Чл. 36. С особенни писма Банката, чрез Кассите дава един месечен срок на неисправните длъжници за уреждане на ипотечните си записи.

Ако след истичанието на тоя срок длъжниците не уредят своите записи, Кассите изискват от нотариуса или мировия съдия преписи от договорите и ги испращат на Банката.

Чл. 37. След получаванieto на договорите, Банката испраща на Кассите заявления до надлежните съдилища за искание изпълнителни листове. При получаванieto на тия заявления, Кассите поканват устно, за последен път, длъжниците да уредят записите си в продължение на 4 дни, а след тоя срок предават заявленията по принадлежност.

Чл. 38. Земледелческите Каси следят за по-скорошното издаване на изпълнителните листове, които предават на съдебните пристави за незабавното превеждане в изпълнение. Изпълнителните листове, назначени за изпълнение в други градове, се испращат в Банката за да им даде по-нататъшен ход.

Чл. 39. След завежданieto у съдебните пристави изпълнителни дела по листовете, Земледелческите Каси настояват, за да им се даде своевременен ход и държат Ипотечния Отдел на Банката в течението на тия дела, като испращат за тая цел всеки три месеци сведения по обр. № 7.

Чл. 40. В случай, че някой от длъжниците, срещу които вече е заведено изпълнително дело, уреди дългът си, Кассите поискват обратно изпълнителния лист, който, заедно с подновения запис, испращат в Банката.

Чл. 41. Срок за доброволно изплащание се дава един месец от денът на връчване призовката на длъжника от пристава. Ако в тоя срок длъжникът не внесе следуемата се сума, пристъпва се към опис и продажба на ипотекирания имот.

Чл. 42. При опис се описват само ипотекираните длъжникови имоти, като се отбелязват както старите, така и новите съседи, ако има такива. След извършването на опис Касата взема от общинското управление удостоверение за емлячната оценка на имота и го предава на съдебний пристав за публикуване нужното обявление в Държавен Вестник по произвеждане на продажбата съгласно чл. 1007 от гражданското съдопроизводство.

Чл. 43. Продажбата почва винаги от емлячната оценка. Ако не се явят купу-

вачи, поради високата цена, назначава се втора продажба, при която наддаването почва от суммата, която даде първия[т] купувач. Когато и на втората продажба не се явят купувачи, иска се от съдебния пристав присъжданието имота върху Банката.

Чл. 44. След като се утвърдят от надлежните съдилища продажбите на имотите, останали върху Банката, Земледелческите Каси се грижат за по-скорошното снабдяване Банката с надлежните крепостни актове и в[ъ]вежданието ѝ във владение. Крепостните актове се испращат в Банката.

Чл. 45. Земледелческите Каси се грижат за намиране купувачи за доброволно продаване останалите върху Банката имоти или за отдаването им под наем, докато се укажат такива.

В заявленията на купувачите трябва ясно да се вижда, както предлагамата цена, така и условията за изплащанieto ѝ. Тия заявления Кассите испращат в Банката заедно с нужните сведения за купувачите.

За положението на останалите върху Банката имоти, Кассите испращат на ипотечний отдел всеки 3 месеци сведения по обр. № 8.

ГЛАВА II

Б) ПО СКОНТОВИЙ ОТДЕЛ

Краткосрочни заеми

Чл. 46. Земледелческите Каси председателствуват чрез контрольора или кассиера в оценителната комисия на своя район, когато има да се произнася върху състоянието и кредитоспособността на лицата, които за пръв път се отнасят до Банката за заеми. (Чл. 201 от Устава на Земл. Каси); събират всички сумми, които банковите клиенти внасят за издължение заемите си или част от тях; следят за редовното подписване на полиците от длъжниците и поръчителите им.

Чл. 47. Всички заявления, било за нови заеми (краткосрочни) и продължение старите, било за откриване кредит в[ъв] вид на гаранция или специална текуща сметка, банковите клиенти подават на Земледелските Каси.

Тия заявления Кассите испращат направо в Банката, ако кредитът на заемоискателите или взаимнопоръчителите е определен. В случай, че някой от заемоискателите или поръчителите им нямат определен кредит, т. е. за пръв път се отнасят в Банката, заявленията им се внасят в оценителната комисия за определение кредитоспособността им и тогава се испращат в Банката.

Чл. 48. Оценителната комисия е длъжна за обръща особено внимание на материалното и морално състояние на заемоискателя и взаимнопоръчителите, като определя на каква сума приблизително заслужават кредит на основание движимите и недвижимите им имоти, дали те са честни, редовни в платките си, пестеливи и с какво се занимават.

Чл. 49. Решението на оценителната комисия се вписва в протокол, съставен според обр. № 9, който, заедно с[ъс] заявленията, се испраща незабавно от Кассите в Банката или клоновете ѝ.

Чл. 50. Заявленията за продължение срока на заемите се испращат от Касите в Банката или клоновете ѝ, без да се подлагат на разглеждане от оценителната комисия. Искключения ще се правят само в ония случаи, когато някои от поръчите-

лите се заменят с нови, на които кредитите са неизвестни.

Чл. 51. Когато Кассите забележат някое изменение в материалното или морално състояние на заемоискателя или взаимнопоръчителите, те веднага след разглеждане въпроса от оценителната комисия, съобщават това на Банката или клоновете ѝ, за да се вземат надлежните мерки.

Чл. 52. След разрешението заем на някое лице от Сконтовий Комитет, Банката съобщава за туй на Кассите, които от своя страна приготвяват надлежните записи, подписването на които става в присъствието на контрольора или касиера.

Заедно с[ъс] съобщението, Банката испраща на Кассите надлежните парични искания, издадени в името на заемоискателите, които им се предават щом подпишат полиците.

Паричните искания се издават за чистата сума, която се следва да получат заемоискателите, след като се спаднат лихвите и др. права на Банката.

Чл. 53. Подписаните записи Кассите с първа поща испращат на Банката или клоновете ѝ в препоръчани писма.

Пощенското право Кассите си удържат от заемоискателите.

Чл. 54. При подписването на полиците Кассите са обязани да се уверят в самоличността, както на заемоискателите, така и на взаимнопоръчителите им.

Подписите трябва да бъдат саморъчни. Ако някое от лицата не е грамотно, подписването му става от друго лице, познато на контрольора или касиера.

В случай, че някой от поръчителите откаже да подпише полицата, Кассата веднага повръща на Банката даденото парично искание.

Чл. 55. Длъжниците могат в[ъв] всяко време да внасят сумми срещу дългът си; в такъв случай Кассата им повръща 7 % лихва за пълните месеци от деня на вноската до падежа на полицата, за сметка на Банката. Ако длъжникът исплати целий си дълг, повръща му се полицата, а когато исплати част от дългът си, Кассите съобщават на Банката за да отбележи внесений аконт² на гърба на полицата.

Чл. 56. Всяка отпусната по полица сума трябва да се заплаща на падежа, освен ако Банката е съгласна за продължението ѝ. При всяко променение, обаче, длъжниците са обязани да внасят част от първоначално заетата сума, каквато Банката е установила и съобщила на Кассите.

Чл. 57. Кассите държат падежна книга за всички банкови полици и наумяват писмено на длъжниците поне 15 дни преди падежа за урежданието на полиците им.

Кассите съобщават на Банката телеграфически, *кои полици остават неуредени на падежа*, за да може да се протестира в време. Всички полици, *за които не се получи съобщение, се считат за уредени*.

Телеграмите за неуредените полици се подават вечерта в денът на падежа. Ако падежът е в празничен ден, телеграмите се испращат следующия присъствен ден, заранта.

Сконтирани полици

Чл. 58. Сконтирани полици са всички ония търговски полици, които Банката купува срещу отбив на лихвите до падежа им. За разлика от инкасираните чужди полици, те се испращат на Кассите без фишове 15 дни преди падежа им.

Чл. 59. При получ[а]ването на тия полици Земледелческите Касси веднага испращат писменни покани на длъжниците, за да се приготвят и ги исплатят на падежа. Не исплатените на падежа полици се протестират.

Кассите отделят ония полици, на които джирантите³ не живеят в техния район и ги повръщат на Банката на втория ден след протеста, а тези, на които джирантите живеят в района на Кассите, последните задържат до 3-й ден от протеста. През туй време те съобщават на джирантите, че сконтираните от тях полици не са исплатени от длъжниците и ги поканват да ги исплатят те най-късно до 3-й ден от датата на протеста. Ако в течение на тоя срок джирантите не ги исплатят, полиците се повръщат веднага в Банката, за да може последната да се възползува от чл. 122-ий от Търговския закон. В случай, че след повръщането на горните полици, се явят длъжниците или джирантите им, и пожелаят да ги исплатят, Кассите събират стойността им заедно с лихвите 10 % за просроченото време плюс разносните за протеста и веднага съобщават телеграфически на Банката за извършеното. Туй ще се практикува само в случаите, когато исплащанieto на тия полици става преди истичанието на 15-ий ден от денът на протеста.

Чл. 60. При протестиранieto на сконтираните полици, Кассите ще обръщат вниманието на нотариуса или мировий съдия, да съобщава протеста на всички лица, подписавши полицата, включително и джирантите.

Преписи от протестите Кассите испращат в Банката само по исканието на последната.

Записи за гаранции

Чл. 61. Когато на някое лице се разреши кредит за удостоверения срещу лична гаранция, Банката съобщава за това на Кассите, като им испраща и надлежния запис, който се обгербова и подписва съгласно чл. 54-ий от настоящий правилник.

Приготвеният по тоя начин запис Кассите повръщат в Банката и съобщават числото и целта на исканите удостоверения. Те събират от длъжника толкова гербови марки по 50 ст[отинки], колкото удостоверения са нужни, плюс 1/2 % комисиона върху цялата сума на записа и 50 ст[отинки] за порто.

Чл. 62. От разрешеный кредит заинтересованите могат да искат и удостоверение за други лица. В такъв случай те подават заявления по обр. № 15.

Чл. 63. Под лична гаранция Банката издава удостоверения само за следующи цели: за участие в разни правителствени, общински и окръжни търгове, за задгранични паспорти, за гаранции по служба и по следствени дела (освобождение при предварително дирение от съдебните власти). Такива удостоверения Банката не издава по углавни и граждански дела, било за освобождение от затвор, било за обезпечение искове и спиране на изпълнителни листове.

ГЛАВА III

В) ПО КАССОВИЙ ОТДЕЛ

Инкассирование чужди полици

Чл. 64. Чужди полици са всички местни и [чужде]странны полици и други търговски обвезательства, които постъпват в Банката и клоновете ѝ за събиране. Тия

полиции, за разлика от сконтираните, се испращат на Кассите с фишове. При одържанието на своите права, Кассите правят разлика между местните такива и чуждестранните. Местни се считат всички ония, върху фишовете на които стои думата „местна“.

Чл. 65. При получ[а]ването на тия полици Кассите веднага известяват на длъжниците писмено, за да се приготвят, а на падежа ги представят за изплащане. Всека неисплатена на падежа полица се протестира, или не, съгласно дадените наставления. Непротестираните полици се повръщат с първа поща, а протестираниите се задържат най-много 5 дни, за да се изиска препис от протеста. Ако в продължение на този срок тая формалност не бъде изпълнена, полиците се повръщат и без препис от протеста, като бъдат само нотирани на гърба от нотариуса или мировий съдия.

Протестът се извършва на следующия присъствен ден след падежа на полицата.

При протестиранието на чуждите полици Кассите не съобщават телеграфически, както при банковите полици.

Чл. 66. Събирането суммите по полиците, издадени в чуждестранни монети, става по дневния за инкассо⁴ курс на Банката, обнародван в „Държавен Вестник“. Тоя курс Кассите означават в писмата си, с които дават очищение на събраните сумми.

Кассите не могат да събират тия полици в натура, т. е. марка за марка, фиоринт за фиоринт, и пр.

ГЛАВА IV

Г) ПО СЧЕТНИЙ ОТДЕЛ

Чл. 67. Постъпилите от разни операции банковии сумми Кассите, след като си одържат следуемите се тям права и разноски, внасят *напълно обязательно веднъж в седмицата* чрез местното ковчежничество или главно бирничество срещу особенни за всякой отдел квитанции. Тези квитанции придружават писмата, с които се дава очищение за станалите операции (обр. №№ 11 и 12).

Забележка. Внасянието на суммите в клоновете ще става с обща квитанция.

Там, гдето няма ковчежничества или главни бирничества, вноските се правят чрез пощенски записи или по друг начин, какъвто Банката укаже.

Чл. 68. Очищението на сконтираните и чужди полици ще става направо в счетний отдел на Банката (обр. №№ 11 и 12).

Чл. 69. Бланките за кореспонденцията с Банката и клоновете ѝ, счетоводните книги, в които се записват банковите операции, както и операционните си бележки, Кассите получават направо от Министерството на търговията и земледелието.

Чл. 70. „Наставленията за счетоводството на Земледелческите Касси по операциите, извършвани за сметка на Българската Народна Банка и клоновете ѝ“ се отменяват, като се запазват само предвидените в тях счетоводни книги за водение на банковите сметки. Тия наставления се заместват с ония, дадени за тая цел от Министерството на търговията и земледелието (Окръжно № 7390 от 2-й Юлий 1896 г.).

ГЛАВА V

Д) ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 71. Земледелческите каси дават исканите от Банката и клоновете ѝ сведения върху кредита на ония лица, които имат [в]земание-даване в странство, когато [чужде]странните кореспонденти и клиенти поискат подобни сведения.

Чл. 72. Кассите представляват Банката пред съдебните учреждения по взисканията ѝ срещу неисправните длъжници чрез наети за тази цел поверенници. Те следят за бързото привеждане в изпълнение дадените на поверенниците изпълнителни листове, като им показват способи за това и им дават всичките сведения и улеснения.

Забележка. Поверениците се назначават от Банката, която определя и възнаграждението им.

Чл. 73. В отношенията си с клиентите на Банката служащите при Кассите трябва да бъдат вежливи и да се пазят да не дават повод за недоволство.

Чл. 74. Кассите са длъжни да пазят в най-голяма тайна задълженията на лицата от поверенний им район спрямо Банката. Те нямат право да дават никакви сведения на частни лица или на учреждения по операциите на банковите клиенти. Такива сведения могат да искат, на основание закона, само съдебните власти, и то направо от Банката.

Чл. 75. Правата, които Кассите получават за възложените тям операции, се определят от Управителний съвет на Банката.

Чл. 76. Разноските по операциите на разните отдели на Банката, Кассите си одържат от вноските, които те правят за сметка на тия отдели. Тия разноси трябва да се излагат в писмата подробно за всеки отделен случай.

Чл. 77. Кассите не могат да извършват за сметка на Банката непредвидените в настоящия протокол банкови операции, като:

- 1) приемание сумми за текуща сметка с лихва и без лихва;
- 2) приемание сумми за влогове лихвенни и безлихвенни, срочни и безсрочни;
- 3) приемание с лихва съдебни и други правителствени влогове, както и капиталите на спестовните каси;
- 4) даване на заем пари и отваряние текущи сметки под залог на: а) стоки, б) ценни книжа, коносаменти и товарителници, в) лихвоносни ефекти, г) скъпоценни метали, кюлче или пари и др. скъпоценни вещи;
- 5) обменяване сребро срещу злато и обратно, освен при вноските за банкови операции;
- 6) купуване и продаване на чуждестранни златни монети и банкноти;
- 7) исплащане купони от банкови срочни свидетелства и чекове; и
- 8) извършване телеграфически и писменни преводи до Банката и клоновете ѝ.

Чл. 78. Кассите са материално отговорни за всички загуби, които би произлезли от непротестирането или несвоевременното повръщане на неуредените на падежа [чужде]странни полици. Те са също отговорни и за загубите, причинени от непротестирането и ненавременното повръщане на сконтираните полици. Въобще за всяко нарушение на настоящия правилник Банката ще взема нужните, според обстоятелствата, мерки спрямо нарушителите, като се споразумява затова с Министерството на търговията и земледелието.

Чл. 79. Настоящият правилник отменява „Правилника за правата и обязаностите на Земледелческите Каси по извършване за сметка на Българската Народна Банка операции от 1895 год.“ и всички издадени до сега разпореждания.

ЦДА, ф. 285К, оп. 1, а. е. 9, л. 211 – 222. Печатно.

1. Поради по-несъщественото им значение, приложените към Правилника образци на документи не се публикуват тук.
2. Частично погашение на дълг, вноски за изплащане на дълг (фр. – *a compte*).
3. Лица, които прехвърлят полиците на други лица.
4. Събиране на сумите по полици, чекове, ценни книжа и др. (итал. – *incasso*). В случая явно се има предвид курсът на валутите.

№ 178

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА НАМАЛЯВАНЕ ЛИХВИТЕ ПО СРОЧНИТЕ ВЛОГОВЕ, СКОНТОТО И СПЕЦИАЛНИТЕ ТЕКУЩИ СМЕТКИ

София, 17 юни 1897 г.

Протокол № 34

Заседание на 17-й юний 1897 г.

Присъствували: М. Тенев, Ив. Н. Бракалов, Ж. Н. Вълчев, Ст. Караджов и В. Д. Золотович.

Съветът постанови:

1. На основание взетото решение в извънредното събрание на Управителния съвет заедно с директорите на банковите клонове и в присъствието на Г[осподи]н Министъра на финансите, изложено в протоколът от 1 май под № 8, относително намалението от 1 юлий н[астоящата] г[одина] лихвите по сročните влогове, които банката плаща, и лихвите по сконтото и по специалните текущи сметки, и съгласно чл. 25 от Устава на банката да се изиска одобрението на Министъра на финансите, щото за напред банката да плаща 6 % годишна лихва вместо 7% за влоговете, оставени на 5 години; 5 % вместо 6 % за влоговете, оставени на 3 години и 4 % вместо 5 % за едногодишните сročни влогове, същевременно да се изиска одобрението му, съгласно чл. 71 от Устава, за намалението от 1 юлий сконтото от 8 % на 7 % и лихвите по специалните текущи сметки в същия размер.

2. Едновременно с това реши се още, щото и земеделческите каси от същата дата да намалят в същия размер лихвите, които те плащат срещу вложени у тях суми, защото в противен случай влоговете, на които срокът изтича наскоро, може да се изтеглят от банката в заблуждение. Това решение да се съобщи на Г[оспо]

ди]на Министъра на финансите и да се иска съдействието му за да се тури в изпълнение.

*М. Тенев
Ив. Бракалов
Ж. Н. Вълчев
Ст. Караджов
В. Д. Золотович*

ЦДА, ф. 285К, оп. 1, а. е. 9, л. 239. Оригинал. Ръкопис.

№ 179

**ПИСМО ОТ КЛОНА НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА В ГР. БУРГАС
ДО ЗЕМЕДЕЛСКАТА КАСА В ГР. ЯМБОЛ С ПРЕПОРЪКИ ЗА ВЗЕМАНЕ НА
ПРЕДПАЗНИ МЕРКИ СРЕЩУ НЕДОБРОСЪВЕСТНИТЕ ДЕЙСТВИЯ НА
НЯКОИ ТЪРГОВЦИ ПРИ ИСКАНИЯТА ИМ ЗА ПОЛУЧАВАНЕ НА КРЕДИТ**

Бургас, 5 септември 1897 г.

Строго конфиденциално

Господа,

Наумяваме Ви писмото си от днешна дата под № 158 и в допълнение[то] му, по въпроса за определение на кредитоспособността, считаме за нужно да обърнем вниманието Ви в[ърху] следущето:

От събраните ни сведения излиза на яве, че повечето от Евреите търговци са завели практика да отварят, едни и същите, дюкяни под разни фирми, като представляват било полица за сконтиране, било като поръчители, лица, съставляващи членове от едно и също дружество. Понеже тия техни комбинации могат да се отразят лошо за интересите на Банката ни, то Управлението на Клонът реши да не приема за сконто полиците им, без да има в[ърху] тях и подписът на един или двама местни търговци християни, които безсъмнено имат по-добри случаи да узнават положението им (на Евреите).

Като имате това пред вид, за напред не ни испращайте еврейски п[оли]ци за сконтиране, освен снабдени и с по два подписа на местни търговци християни.

Вземете, молим, бележка от гореизложените и приемерте, Господа, отличните ни почитания.

Директор: *М. Михайлов*
Контрольор: *С. Стоянов*

ДА-Бургас, ф. 71К, оп. 1, а. е. 20, л. 128 – 129. Препис. Ръкопис.

№ 180

ОТЧЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ЗА 1897 г.

София, 14 февруари 1898 г.

Господину Министру на Финансите

Господине Министре,

Въз основание на чл. 98 и 100 от Устава на Българската Народна Банка, имаме чест да Ви представим годишния си отчет, за резултата от операциите на Банката за истеклата 1897 год.

1. Капитал на Банката

Съгласно чл. 2 от закона на Банката капиталът ѝ е определен на десет милиона лева. От тая сума държавното съкровище е било внесло до 1 Януарий 1897 год. само 9 120 349 лева 75 ст. През течението на 1897 год. съкровището не е внесло нищо, тъй щото на 31-й Декемврий 1897 година капиталът си остава същия.

2. Общо количество на операциите

Общото количество на операциите през 1897 год. възлиза:

В София	121 369	операции за лева	856 423 477,95	
„ Руссе	46 395	„ „ „	331 355 069,82	
„ Варна	25 575	„ „ „	141 304 326,88	
„ Пловдив	42 840	„ „ „	140 576 868,94	
„ Търново	24 837	„ „ „	97 970 592,23	
„ Бургас	3 942	„ „ „	21 834 811,16	1 589 465 146,98
Всичко	264 958	„ „ „		

Общото количество на операциите през 1896 год. възлизаше:

В София	112 501	операции за лева	779 691 904,49	
„ Руссе	47 400	„ „ „	319 297 104,53	
„ Варна	25 034	„ „ „	114 063 544,58	
„ Пловдив	40 659	„ „ „	143 954 578,43	
„ Търново	20 914	„ „ „	75 665 015,14	
„ Бургас	—	„ „ „	—	
Всичко	246 508	„ „ „		1 432 672 147,17

Следователно, през 1897 г. е имало 18 450 опер[ации]

повече за по-голяма сума л[ева] 156 792 999,81

3. Движение на кассата

На 31 Декемврий 1896 г. е имало наличност в кассите:

В София	лева	5 329 608,58	
„ Руссе	„	2 346 187,86	
„ Варна	„	1 270 683,43	
„ Пловдив	„	2 146 346,61	
„ Търново	„	556 370,73	
„ Бургас	„	—	11 649 197,21

През 1897 год. постъпили в кассите:

В София	54 823	операции за лева	160 561 115,51	
„ Руссе	15 321	„ „ „	107 078 654,97	
„ Варна	12 300	„ „ „	49 277 641,59	
„ Пловдив	19 146	„ „ „	39 223 904,76	
„ Търново	8 058	„ „ „	32 461 810,92	
„ Бургас	1 415	„ „ „	8 942 779,57	
Всичко	111 063	„ „ „		397 545 907,32
				409 195 104,53

През същата година излезли из кассите:

В София	36 683	операции за лева	157 881 062,51	
„ Руссе	8 161	„ „ „	104 100 591,78	
„ Варна	7 200	„ „ „	49 777 978,37	
„ Пловдив	15 068	„ „ „	39 451 415,18	
„ Търново	4 730	„ „ „	32 451 851,58	
„ Бургас	1 218	„ „ „	7 908 610,73	
Всичко	73 060			391 571 510,15

Останало наличност в кассите на

31 Декемврий 1897 год., лева 17 623 594,38

а именно:

В София	лева	8 009 661,58
„ Руссе	„	5 324 251,05
„ Варна	„	770 346,65
„ Пловдив	„	1 918 836,19
„ Търново	„	566 330,07
„ Бургас	„	1 034 168,84
Всичко	лева	17 623 594,38

която наличност се състоеше в следующите монети:

В Злато	лева	4 282 697,17
„ Сребро	„	4 637 917,21
„ Банкноти	„	8 702 980 -

Изобщо движението на кассите по приходо-расхода

през 1897 г. е било лева 789 117 417,47

Движението на същите през 1896 г. е било	655 115 531,38
Значи през 1897 г. движението на приходо-разхода	
е било в повече	лева 134 001 886,09

4. Сконтирани полици и записи

На 31 Декемврий 1896 г. е имало в портфейла сконтирани полици и записи

В София	5 301	полици за лева	5 815 811,01	
„ Руссе	4 068	„ „ „	4 247 170,87	
„ Варна	938	„ „ „	1 280 293,42	
„ Пловдив	2 466	„ „ „	1 906 783,43	
„ Търново	983	„ „ „	972 214,62	
„ Бургас	—	„ „ „	—	—
Всичко	13 756			14 222 273,35

През 1897 год. постъпили в портфейла:

В София	22 051	полици за лева	27 757 098,31	
„ Руссе	25 421	„ „ „	21 852 770,07	
„ Варна	9 632	„ „ „	11 130 539,18	
„ Пловдив	16 901	„ „ „	11 853 002,27	
„ Търново	5 059	„ „ „	4 753 034,68	
„ Бургас	556	„ „ „	901 730,65	
Всичко	79 620	„ „ „		78 248 175,16
А всичко	93 376	„ „ „		92 470 448,51

От поменатото число 62 451 записа за лева 60 431 326,34 са сконтирани на ново, а 17 169 записи за лева 17 816 848,82 са продължение на стари записи

През същата година излязло из портфейла:

В София	22 195	полици за лева	26 189 074,10	
„ Руссе	24 613	„ „ „	19 850 298,33	
„ Варна	8 274	„ „ „	9 967 222,18	
„ Пловдив	16 038	„ „ „	11 305 175,82	
„ Търново	4 799	„ „ „	4 526 389,47	
„ Бургас	277	„ „ „	426 067,20	
Всичко	76 196	„ „ „		72 264 227,10

Следователно, останало в портфейла на 31-й Декемврий 1897 година

полици и записи за лева 20 206 221,41

а именно:

В София	5 157	полици за лева	7 383 835,22
„ Руссе	4 876		6 249 642,61
„ Варна	2 296		2 443 610,42
„ Пловдив	3 329		2 454 609,88
„ Търново	1 243		1 198 859,83
„ Бургас	279		475 663,45

Общото количество на сконтираните полици и записи през 1897 год.

е било, както се вижда по-горе, 79 620 полици за лева 78 248 175,16

Общото количество на ония през 1896 г. е било 73 498 за лева 69 068 438,53
Значи през 1897 г. е имало 6122 полици повече за по-голяма сума
л[ева] 9 179 736,63.

Скотираните през 1897 г. полици и записи се разпределят както следва:

5 152	полици за лева	436 601,95	от 100 лева на доле
39 751	„ „ „	12 130 156,18	„ 101 до 500
17 271	„ „ „	13 339 678,81	„ 501 „ 1000
15 405	„ „ „	32 057 546,20	„ 1001 „ 5000
2 041	„ „ „	20 284 192,02	„ 5001 на горе

Останалите на 31 Декемврий 1897 година полици и записи в портфейла се разпределят според съсловието на длъжниците както следва:

	Търговци		Промиишленици		Занаятчи		Земл.-селени		Кред. дружества и банки		Свобод. занятия и чиновници	
София	2554	4725726,22	66	546213, -	539	348051, -	124	62435, -	205	230120, -	1669	1471290, -
Руссе	2194	1622291,42	54	42487,20	68	34629,60	740	625330,54	1581	3861653,85	239	63250, -
Варна	1923	2020252,84	-	-	56	69482,58	58	18300, -	-	-	259	335575, -
Пловдив	2740	2004075,88	-	-	202	190454, -	36	38610, -	-	-	351	221470, -
Търново	218	196354,70	550	397969,35	22	13760, -	-	-	333	508803,88	120	81971,90
Бургас	146	343718,10	4	4185, -	65	66526,05	11	14000, -	-	-	53	47234,30

Постъпилите през 1897 година полици в портфейла се разпределят по съсловие както следва:

	Търговци	Промиишленици	Занаятчи	Землед.-селени	Кред. дружества и банки	Свобод. занятия и чиновници
София	15381587,54	4264150,71	969723,	209650, -	435769,65	6496217,41
Руссе	12276339,48	379948,80	138518,45	1864404,45	6740558,89	453000, -
Варна	7277411,18	-	61634, -	677546, -	3000000, -	113948, -
Пловдив	7210647,64	886713,80	874785,02	177347,85	1692826,28	1010681,68
Търново	876331,45	1269486,02	15160, -	2570, -	2287246,81	302240,40
Бургас	682617,98	20354, -	108929,97	25554, -	2519, -	61755,70

Скотираните през 1897 година се разпределят по околии както следва:

Градът	София	лева	25 095 539,54
Околия	Софийска	„	112 470 -
„	Новоселска	„	7 605 -
„	Искрецка	„	4 990 -
„	Берковска	„	33 761 -
„	Пирдопска	„	4 750 -
„	Орханийска	„	45 880 -
„	Самоковска	„	12 117,35

„	Трънска	„	405 674,10
„	Вратчанска	„	519 375,20
„	Дубнишка	„	240 828,35
„	Плевенска	„	823 380,02
„	Радомирска	„	54 910 -
„	Царибродска	„	206 884,55
„	Кюстендилска	„	185 363,20
„	Брезнишка	„	3 570 -
	л[ева]		27 757 098,31
Околия	Руссенска	лева	17 426 176,66
„	Разградска	„	1 080 794,86
„	Свищовска	„	691 254,18
„	Тутраканска	„	297 408,47
„	Силистренска	„	313 228,20
„	Видинска	„	1 245 217,76
„	Ломска	„	452 769,63
„	Никополска	„	76 315 -
„	Оряховска	„	253 355,31
„	Беленска	„	16 250 -
	лева		21 852 770,07
Околия	Варненска	лева	10 851 205,23
„	Добричка	„	67 550 -
„	Балчикска	„	172 713,95
„	Провадийска	„	25 220 -
„	Шуменска	„	13 850 -
„	Ески-Джумайска	„	-
„	Осман-Пазарска	„	-
	лева		11 130 539,18
Околия	Пловдивска	лева	8 238 802,82
„	Харманлийска	„	20 882 -
„	Станимашка	„	320 174,12
„	Хасковска	„	102 963,25
Околия	Борисов-Градска	лева	4 100 -
„	Татар-Пазарджикска	„	1 049 451,40
„	Казанлъшка	„	470 470,74
„	Старо Загорска	„	338 559,35
„	Ямболска	„	264 389,50
„	Чирпанска	„	43 320 -
„	Брезовска	„	31 415 -
„	Карловска	„	75 015 -

„	Н.-Загорска	„	240 965 -
„	Карнобатска	„	46 369,90
„	Г.-Конарска	„	-
„	Т.-Сейменска	„	101 557,70
„	Панагюрска	„	47 540 -
„	Сливенска	„	390 778,99
„	Каваклийска	„	35 340 -
„	Пещерска	„	11 800 -
„	Бургазска	„	12 847,50
„	Анхиалска	„	1 460 -
„	Айтоска	„	4 800 -
	лева		11 853 002,27
Околия	Търновска	лева	1 222 800,80
„	Габровска	„	2 880 734,98
„	Г.-Оряховска	„	144 916,50
„	Дреновска	„	221 628,76
„	Ловчанска	„	2 000 -
„	Севлиевска	„	11 300 -
„	Лесковска	„	131 526,64
„	Тревненска	„	37 980 -
„	Осм.-Пазарска	„	99 305 -
„	Еленска	„	842 -
	лева		4 753 034,68
Околия	Бургазска	лева	692 185,85
„	Сливенска	„	47 075,35
„	Ямболска	„	95 035,15
„	Анхиалска	„	29 520 -
„	Карнобатска	„	19 876,50
„	Айтоска	„	7 157,80
„	Каваклийска	„	10 880 -
	лева		901 730,65
Всичко			78 248 175,16

През 1897 година е имало протестирани полици и записи:

В София	1892	полици за лева	1 914 596,89
„ Руссе	280	„ „ „	254 367,60
„ Варна	179	„ „ „	133 951 -
„ Пловдив	190	„ „ „	235 132,69
„ Търново	392	„ „ „	287 181,38
„ Бургас	7	„ „ „	5 298,45
Всичко	2940	„ „ „	2 830 528,01

През 1896 г. е имало протестиращи полицаи 4344 за лева 4 399 018,04

От всички протестиращи полицаи само по 870 на сума 689 373,70 е било възбудено съдебен иск. Останалите протестиращи полицаи не са представлявали никакъв риск за Банката и до края на годината са били уредени по-голямата част; тъй щото на 31 Декемврий са останали несъбрани:

В София	159	полицаи за лева	186 890,10
„ Русе	27	„ „ „	21 067,20
„ Варна	48	„ „ „	68 164,04
„ Пловдив	432	„ „ „	321 985,80
„ Търново	15	„ „ „	13 096,30
„ Бургас	1	„ „ „	100 -
Всичко	682	„ „ „	611 303,44

Надяваме се, че последната сума ще се уреди в скоро време и без загуба за Банката.

5. Заеми под залог на ценни книжа и скъпоценни метали.

На 31 Декемврий 1896 г. са останали заеми срещу ценни книжа и скъпоценни метали:

В София	577	за лева	734 719,19
„ Русе	156	„ „	227 060 -
„ Варна	51	„ „	91 732 -
„ Пловдив	221	„ „	251 614,25
„ Търново	162	„ „	180 194,70
„ Бургас	-	„ „	-
Всичко	1167	„ „	1 485 320,14

През 1897 год. е отпуснато:

В София	542	за лева	1 329 412,17
„ Русе	294	„ „	337 319 -
„ Варна	55	„ „	111 670 -
„ Пловдив	124	„ „	305 815,45
„ Търново	121	„ „	645 336,45
„ Бургас	7	„ „	28 140 -
Всичко	1143	„ „	2 757 693,07
А всичко	2310	„ „	4 243 013,21

През същата година постъпило:

В София	520	за лева	1 092 654,72
„ Русе	250	„ „	369 687 -
„ Варна	38	„ „	43 186 -
„ Пловдив	87	„ „	235 570,55
„ Търново	134	„ „	678 636,45
„ Бургас	1	„ „	250 -
Всичко	1030	„ „	2 419 984,72

На 31 Декемврий 1897 останали 1280 заема за лева

1 823 028,49

6. Заеми срещу ипотека

Заемите срещу ипотека и заемите на земеделческите каси и градски общински управления се правят само от централното седалище на Банката

На 31 декемврий 1896 год. е имало	8792	ипотеки за лева	28 579 399,27
-----------------------------------	------	-----------------	---------------

През 1897 год. дадени по	776	нови ипотеки за лева	5 304 690,43
--------------------------	-----	----------------------	--------------

Всичко	9568	ипотеки за лева	33 884 089,70
--------	------	-----------------	---------------

Погасени през 1897 год.	428	” ” ”	4 017 078,98
-------------------------	-----	-------	--------------

Остават на 31 Декемврий 1897 год.	9140	” ” ”	29 867 010,72
-----------------------------------	------	-------	---------------

които се разделят по околии както следва:

1 Околия Софийска	2202	ипотеки за лева	13 517 614,24
-------------------	------	-----------------	---------------

2 ” Варненска	758	” ” ”	2 334 800,90
---------------	-----	-------	--------------

3 ” Русенска	377	” ” ”	2 139 549,80
--------------	-----	-------	--------------

4 ” Пловдивска	290	” ” ”	771 833,82
----------------	-----	-------	------------

5 ” Старо-Загорска	330	” ” ”	576 399,13
--------------------	-----	-------	------------

6 ” Ямболска	480	” ” ”	717 099,49
--------------	-----	-------	------------

7 ” Хасковска	342	” ” ”	421 774,49
---------------	-----	-------	------------

8 ” Силистренска	79	” ” ”	237 173,15
------------------	----	-------	------------

9 ” Свищовска	105	” ” ”	256 739,60
---------------	-----	-------	------------

10 ” Казанлъшка	83	” ” ”	167 457,55
-----------------	----	-------	------------

11 ” Кюстендилска	183	” ” ”	447 747,98
-------------------	-----	-------	------------

12 ” Т.-Пазарджикска	173	” ” ”	424 488,10
----------------------	-----	-------	------------

13 ” Борисов-Градска	158	” ” ”	177 843 -
----------------------	-----	-------	-----------

14 ” Бургаска	160	” ” ”	592 244,30
---------------	-----	-------	------------

15 ” Станимашка (Конущка)	87	” ” ”	147 764,55
---------------------------	----	-------	------------

16 ” Дупнишка	104	” ” ”	240 468,35
---------------	-----	-------	------------

17 ” Провадийска	79	” ” ”	169 089,40
------------------	----	-------	------------

18 ” Габровска	72	” ” ”	118 876,65
----------------	----	-------	------------

19 ” Брезовска (Сърнено-Горска)	56	” ” ”	102 598,97
---------------------------------	----	-------	------------

20 ” Чирпанска	68	” ” ”	85 063,85
----------------	----	-------	-----------

21 ” Карловска	39	” ” ”	91 186,50
----------------	----	-------	-----------

22 ” Разградска	52	” ” ”	153 479,80
-----------------	----	-------	------------

23 ” Ломска	67	” ” ”	147 497,80
-------------	----	-------	------------

24 ” Т.-Сейменска	118	” ” ”	89 935,85
-------------------	-----	-------	-----------

25 ” Добричка	223	” ” ”	356 525,80
---------------	-----	-------	------------

26 ” Плевенска	135	” ” ”	416 159,80
----------------	-----	-------	------------

27 ” Раховска	70	” ” ”	169 353,05
---------------	----	-------	------------

28 ” Царибродска	89	” ” ”	155 300,25
------------------	----	-------	------------

29 ” Пещерска	65	” ” ”	98 899,62
---------------	----	-------	-----------

30 ” Харманлийска	30	” ” ”	39 466,75
-------------------	----	-------	-----------

31 ” Сливенска	218	” ” ”	404 941,77
----------------	-----	-------	------------

32	„ Карнобатска	84	„ „ „	196 284,40
33	„ Търновска (с Лесковец л[ева] 1228,20 и Дреново л[ева] 32500)	45	„ „ „	256 052,25
34	„ Пирдопска	28	„ „ „	38 752,40
35	„ Тутраканска	52	„ „ „	97 012,30
36	„ Панагюрска	48	„ „ „	81 979,85
37	„ Видинска	67	„ „ „	249 747,05
38	„ Севлиевска	13	„ „ „	28 733,05
39	„ Ново-Загорска	90	„ „ „	121 572,85
40	„ Врачанска	37	„ „ „	201 661,30
41	„ Балчикска	49	„ „ „	111 784,45
42	„ Никополска	51	„ „ „	118 987,77
43	„ Радомирска	60	„ „ „	126 430,17
44	„ Анхиалска	91	„ „ „	157 506,55
45	„ Беленска	22	„ „ „	48 319,25
46	„ Ловчанска	40	„ „ „	152 351,10
47	„ Айтоска	37	„ „ „	53 471,15
48	„ Самоковска	21	„ „ „	162 129,30
49	„ Каваклийска	101	„ „ „	130 853,75
50	„ Овче-хълмска	38	„ „ „	50 312,60
51	„ Берковска	27	„ „ „	55 474,50
52	„ Търнска	40	„ „ „	117 119,50
53	„ Орханийска	7	„ „ „	8 901,92
54	„ Осман-Пазарска	42	„ „ „	52 248,95
55	„ Ески-Джумайска	23	„ „ „	26 961,85
56	„ Троянска	1	„ „ „	2 800 -
57	„ Ихтиманска	2	„ „ „	6 100 -
58	„ Брезнишка	9	„ „ „	17 869,80
59	„ Шуменска	80	„ „ „	252 772,95
60	„ гр. Котел	643	„ „ „	1 173 445,40
Всичко		9140	ипотеки за лева	29 867 010,72

През 1897 г. от ипотечните заеми са просрочени (неисплатени или неподновени на падежа) 1 113 заема за лева 3 390 470 които на 31 Декемврий са останали неуредени и предадени на Съд 582 за лева 1 990 840.

7. Заеми на земеделческите каси

На 31 Декемврий 1896 г. земеделческите каси са останали да дължат			лева	3 500 628,30
През 1897 г. отпуснато			„	356 202,20
Всичко			лева	3 856 830,50
През 1897 неплатено			„	2 452 167,84

На 31 Декемврий 1897 г. остават да дължат лева		1 404 662,66
следующите каси:		
Казанлъшка	лева	20 000 -
Курт-Бунарска	”	7 000 -
Панагюрска	”	2 000 -
Разградска	”	15 000 -
Босилеградска	”	551 576 -
Брезовска	”	8 000 -
Искрецка	”	8 000 -
Ихтиманска	”	2 500 -
Карловска	”	10 000 -
Кеманларска	”	4 000 -
Кулска	”	5 000 -
Кюстендилска	”	352 454,30
Луковитска	”	10 000 -
Новоселска (Софийско)	”	10 000 -
Радомирска	”	231 770,06
Свищовска	”	25 000 -
Софийска	”	107 781,80
Т.-Пазаржикска	”	10 000 -
Трънска	”	25 000 -
Всичко	лева	1 405 082,16
Задържани от господарствените		
и чифлишки земи	лева	419,50
Остатък	лева	1 404 662,66

8. Заеми на Окръжия и Общини

На 31 Декемврий 1896 г. градско общ[ински] и окр[ъжни] управления		
останали да дължат л[ева]		12 418 359,22
През 1897 г. отпуснато		5 384 159,95
Всичко	лева	17 802 519,17
През същата година постъпило за погашение		4 250 365,89
На 31 Декемврий 1897 г. остават длъжни лева		13 552 153,28
а именно:		
Анхиалското общин[ско] управ[ление]	лева	5 000 -
Балчикското	”	6 670 -
Берковското	”	25 000 -
Борисовград[ското]	”	36 412,07
Бохоткоселско	”	2 000 -
Бургаското	”	207 000 -
Белослатинск[ото]	”	17 000,10
Айтоското	”	30 000 -

Видинското	„	„	„	10 000	-
Дреновското	„	„	„	30 000	-
Варненското общин[ско] управ[ление]			лева	227 168,30	
Варненската окр[ъжна] пост[оянна] ком[исия]			лева	120 000	-
Вратчанското общин[ско] управ[ление]			лева	170 000	-
Вратчанската окр[ъжна] пост[оянна] ком[исия]			лева	140 000	-
Г.-Оряховското общин[ско] управ[ление]			лева	120 000	-
Добричското	„	„	„	102 000	-
Дубнишкото	„	„	„	92 800	-
Ески-Джумайското	„	„	„	30 000	-
Тетевенското	„	„	„	10 000	-
Търново-сейменско[то],	„	„	„	4 500	-
Плевенското	„	„	„	255 000	-
Плевенската окр[ъжна] пост[оянна] ком[исия]			лева	80 000	-
Провадийското общин[ско] управ[ление]			лева	27 000	-
Разградското	„	„	„	30 770	-
Руссенското	„	„	„	562 800	-
Самоковското	„	„	„	8 000	-
Свищовското	„	„	„	341 500,10	
Карловското	„	„	„	3 000	-
Карнобатското	„	„	„	100 000	-
Кюстендилското	„	„	„	215 000	-
Ловчанското	„	„	„	65 163	-
Ловчанската окр[ъжна] пост[оянна] ком[исия]			лева	85 000	-
Ломската	„	„	„	31 016,76	
Ломското общин[ско] управ[ление]			лева	35 000	-
Лесковското	„	„	„	30 000	-
Никополското	„	„	„	21 688,15	
Ново-Загорс[кото]	„	„	„	17 700	-
Ново-Пазарс[кото]	„	„	„	3 500	-
Орханийското	„	„	„	4 150	-
Ореховското	„	„	„	168 300	-
Осм.-Пазарс[кото]	„	„	„	13 900	-
Пещерското	„	„	„	30 267	-
Пирдопското	„	„	„	3 900	-
Пловдивското	„	„	„	3 435 538,12	
Самоковското учил[ищно] Настоятел[ство]	„			18 000	-
Силистренск[ата] черква св. Апостол					
Петър и Павел			„	1 800	-
Свищовската окр[ъжна] пост[оянна] ком[исия]			„		-
Севлиевската	„	„	„	275 435	-
Севлиевското общ[инско] управл[ение]			лева	137 800	-
Силистренск[ото]	„	„	„	51 800	-

Сливенското общ[инско] управл[ение]	лева	180 000 -
Софийското	”	4 137 868,70
Созополското	”	5 100 -
Станимашкото	”	29 900 -
Ст.-Загорската окр[ъжна] пост[оянна] ком[исия]	лева	194 560 -
Т.-Пазарджик[ското] общин[ско] управ[ление]	лева	132 296,70
Т.-Пазарджик[ската] окр[ъжна] пост[оянна] ком[исия]	лева	28 500 -
Трънската	”	4 026,80
Тръстенишкото сел[ско] общин[ско] управ[ление]	лева	19 000 -
Тревненското град[ско]	”	20 000 -
Тутраканск[ото]	”	84 000 -
Харманлийск[ото]	”	14 000 -
Церовското сел[ско]	”	1 700 -
Чирпанското град[ско]	”	44 856 -
Шуменското	”	229 667 -
Шуменското читалище		
св. Архан[гел] Михаил	”	60 000 -
Ямболското град[ско] общин[ско] управ[ление]	лева	300 000 -
Търновското	”	430 599,48
Хасковското	”	134 500 -
Хасковската окр[ъжна] пост[оянна] ком[исия]	лева	30 000 -
Г.-Дъбнишк[ото] сел[ско] общин[ско] управ[ление]	лева	6 500 -
Костенското	”	25 000 -
Тодориченск[ото]	”	1 500 -
Всичко	лева	13 552 153,28

9. Специални текущи сметки

На 31 Декемврий 1896 г. е имало отпуснато по специални текущи сметки:

В София	лева	4 899 089,51	
„ Руссе	”	1 586 003,44	
„ Варна	”	851 576,05	
„ Пловдив	”	2 087 402,30	
„ Търново	”	812 463,69	
„ Бургас	”	—	10 236 534,99
През 1897 г. отпуснато:			
В София	лева	25 125 661,46	
„ Руссе	”	5 114 720,63	
„ Варна	”	3 538 759,30	
„ Пловдив	”	7 670 718,64	
„ Търново	”	3 018 308,64	
„ Бургас	”	1 274 665,17	45 742 833,84
Всичко	лева		55 979 368,83

През същата година постъпило:

В София	лева	22 175 660,94	
„ Русе	„	4 881 629,87	
„ Варна	„	3 046 927 -	
„ Пловдив	„	7 440 210,39	
„ Търново	„	2 841 443,84	
„ Бургас	„	473 854,83	40 859 726,87
На 31 Декемврий 1897 г. останали	лева		15 119 641,96

От които:

На търговци	лева	11 782 164,09
„ индустриалци	„	1 151 974,61
„ занаятчии	„	233 391,96
„ кредит[ни] банки и друж[ества]	„	855 791,43
„ свободни професии	„	1 096 319,87
		15 119 641,96

Целия[т] годишен оборот распределен по съсловия:

На търговци	лева	34 089 892,02
„ индустриалци	„	4 639 209,81
„ занаятчии	„	386 031,21
„ кредит[ни] банки и друж[ества]	„	6 540 383,08
„ свободни професии	„	1 673 321,17
		47 328 837,29

10. Текущи сметки безлихвенни

На 31 Декемврий 1896 г. солда¹ на текущите безлихвенни сметки представлявал:

В София	лева	2 011 516,86
„ Русе	„	758 205,94
„ Варна	„	14 549,61
„ Пловдив	„	272 636,82
„ Търново	„	378 947,06
„ Бургас	„	-
		3,4

През 1897 год. платено

В София	лева	45 800 952,91
„ Русе	„	7 100 283,15
„ Варна	„	494 334,43
„ Пловдив	„	738 615,30
„ Търново	„	3 641 180,78
„ Бургас	„	85 010 -
Всичко	лева	57 860 376,57
		61 296 232,86

През същата година постъпило:

В София	лева	48 013 939,19	
„ Русе	„	7 896 689,09	
„ Варна	„	789 694,34	
„ Пловдив	„	1 089 876,55	
„ Търново	„	4 021 952,47	
„ Бургас	„	99 394,40	61 911 546,04
На 31 Декемврий 1897 г. останало в кредит:			
	лева		615 313,18

11. Текущи сметки лихвенни

На 31 декемврий 1896 година солда на текущите лихвенни сметки представляват:

В София	кредит	лева	4 155 456,28	
„ Русе	„	„	216 158,56	
„ Варна	„	„	190 066,54	
„ Пловдив	„	„	343 011,23	
„ Търново	„	„	78 047,39	
„ Бургас	„	„	—	4 982 740 -

През 1897 година постъпило:

В София	лева	89 098 569,63	
„ Русе	„	3 253 475,04	
„ Варна	„	6 234 470,63	
„ Пловдив	„	4 510 250,21	
„ Търново	„	1 452 050,34	
„ Бургас	„	877 582,94	105 426 398,79
Всичко	лева		110 409 138,79

През същата година платено:

В София	лева	93 973 241,20	
„ Русе	„	3 683 168,29	
„ Варна	„	5 728 556,51	
„ Пловдив	„	4 526 073,26	
„ Търново	„	1 239 765,84	
„ Бургас	„	795 712,01	109 946 517,11

На 31 Декемврий 1897 год. останало солд 462 621,68

12. Влогове лихвенни

На 31 Декемврий 1896 год. в Банката оставало на срочни и безсрочни влогове:

В София	4069	влогове за лева	27 193 296,04
„ Русе	1748	„ „ „	4 649 405,89
„ Варна	1153	„ „ „	3 109 634,67
„ Пловдив	2909	„ „ „	7 908 199,42

„ Търново	1988	„	„	„	3 879 117,57	
„ Бургас	–	„	„	„	–	46 739 653,59
През 1897 год. вложено:						
В София	2244	влогове	за	лева	26 287 874,59	
„ Руссе	663	„	„	„	2 398 506,01	
„ Варна	699	„	„	„	1 868 587 -	
„ Пловдив	1546	„	„	„	4 328 639,59	
„ Търново	1207	„	„	„	2 042 462,40	
„ Бургас	37	„	„	„	116 790 -	37 042 859,59
Всичко				лева		83 782 513,18
През същата година истеглено:						
В София	1626	влогове	за	лева	20 631 690,39	
„ Руссе	558	„	„	„	1 791 496,07	
„ Варна	586	„	„	„	1 651 270,67	
„ Пловдив	977	„	„	„	2 518 799,09	
„ Търново	441	„	„	„	658 116,90	
„ Бургас	–	„	„	„	–	27 251 373,12
На 31 Декемврий 1897 г. останало 14 075 влога						56 531 140,06
От които с[ъс] срок за една година лева					3 566 334,27	
„	„	„	„	три „	2 323 154,98	
„	„	„	„	пет „	35 413 995,53	
„	„	„	„	безсрочни	607 817,91	
„	„	„	„	5 г[одини], но с		
капитарлизиране на лихвите					14 619 837,37	
Горните срочни влогове са постъпили:						
От дружества и учреждения лева					20 564 810,11	
„ чиновници и военни		„			6 663 137,62	
„ търговци и занаятчии		„			15 941 276,88	
„ земледелци – селени		„			1 219 320 -	
„ малолетни		„			1 984 787,16	
„ жени и свободни занятия		„			8 188 322,38	
„ духовни лица		„			995 275,05	
„ чужди поданници		„			366 392,95	
					55 923 322,15	

13. Депозити на хранение

На 31 Декемврий 1896 год. останало в Банката на хранение:

В София	65	депозити	за	лева	5 925 405 -	
„ Руссе	33	„	„	„	1 099 450 -	
„ Варна	13	„	„	„	124 129 -	
„ Пловдив	13	„	„	„	139 013,75	
„ Търново	6	„	„	„	24 700 -	
„ Бургас	–	„	„	„	–	7 312 697,75

През 1897 година е получено:

В София	92	депозити за лева	3 263 428,26	
„ Руссе	17	„ „ „	528 510 -	
„ Варна	13	„ „ „	127 940 -	
„ Пловдив	14	„ „ „	70 150 -	
„ Търново	2	„ „ „	24 500 -	
„ Бургас	2	„ „ „	50 000 -	4 064 528,26
Всичко		лева		11 377 226,01

През същата година е истеглено:

В София	97	депозити за лева	3 273 730 -	
„ Руссе	19	„ „ „	228 300 -	
„ Варна	14	„ „ „	174 754 -	
„ Пловдив	17	„ „ „	81 512,50	
„ Търново	4	„ „ „	13 000 -	
„ Бургас	–	„ „ „	–	3 771 296,50
На 31 Декемврий 1897 год. остават	119	депозити за лева		7 605 929,51

14. Чужди полици за инкасиране

На 31 Декемврий 1896 год. останали не събрани чужди полици:

В София	1002	за лева	626 997,20	
„ Руссе	1029	„ „	548 784,70	
„ Варна	127	„ „	169 958 -	
„ Пловдив	692	„ „	314 717,43	
„ Търново	286	„ „	156 323,47	
„ Бургас	–	„ „	–	1 816 780,80

През 1897 година получено:

В София	12298	полици за лева	9 290 967,61	
„ Руссе	5714	„ „	3 298 666,07	
„ Варна	4270	„ „	2 295 387 -	
„ Пловдив	7553	„ „	4 037 552,88	
„ Търново	3162	„ „	1 649 836,05	
„ Бургас	873	„ „	812 818,94	21 385 228,55
Всичко	33870	„ „		23 202 009,35

През същата година събрани и ремитирани:

В София	9852	полици за лева	7 671 956,34	
„ Руссе	5036	„ „ „	3 039 459,50	
„ Варна	3632	„ „ „	2 000 798 -	
„ Пловдив	6694	„ „ „	3 437 075,71	
„ Търново	2736	„ „ „	1 449 285,11	
„ Бургас	683	„ „ „	610 506,49	18 209 081,15
Остатък на 31 Декемврий 1897 г.				
8373	полици за лева			4 992 928,20

През същата г[одина] повърнати несъбрани

5979	полицы за лева	3 724 500,28
------	----------------	--------------

На 31 Дек. 1897 г. останало

2394	чужди полицы за инкасо за л[ева]	1 268 427,92
------	----------------------------------	--------------

През изминалата 1896 год. чужди полицы са постъпили за л[ева] 21 215 717,56 от тях повърнати несъбрани за л[ева] 4 176 790,57, следователно през 1897 год. са постъпили за по-голяма сума л[ева] 169 510,99, а повърнати несъбрани за по-малка сума л[ева] 452 290,29.

15. Преводи

А. Вътре в Княжеството

През 1897 г. Банката е издала парични искания и чекове за превеждане сумми от едно място до друго в Княжеството:

В София	7979	теглени за лева	47 197 796,01	
„ Руссе	3703	„ „ „	11 321 454,38	
„ Варна	844	„ „ „	3 120 126 -	
„ Пловдив	2941	„ „ „	5 898 108,92	
„ Търново	2757	„ „ „	4 472 611,52	
„ Бургас	366	„ „ „	729 088,15	
Всичко	18590			72 739 184,98

През 1896 г. издадено 16 830 тегления за лева	74 093 586,85
---	---------------

Следователно през 1897 г. е имало повече 1760 превода за по-малка сума л[ева]	1 354 401,87
---	--------------

Поменатите 18 590 преводи се разпределят както следва:

Срещу Банката и клоновете	5 694	за лева	16 461 151,41
„ разни ковчежничества	12 896	„ „	56 278 033,57
Всичко	18 590	„ „	72 739 184,98

Б. За[д]гранични

През 1897 година са теглени с чекове, писменни и телеграфически заповеди срещу разни кореспонденти в странство:

В София	11765	теглени за лева	34 808 009,24	
„ Руссе	2963	„ „ „	4 700 663,85	
„ Варна	1810	„ „ „	2 745 098 -	
„ Пловдив	1544	„ „ „	1 844 547,21	
„ Търново	719	„ „ „	580 458,04	
„ Бругас	129	„ „ „	270 103,96	
Всичко	18 930	„ „ „		44 948 880,30

През 1896 г. Банката и клоновете са теглили

17 492	превода за лева	34 764 411,67
--------	-----------------	---------------

Следов[ателно] през 1897 г. е имало 1438 превода за по-голяма сума л[ева]	10 184 468,63
---	---------------

[Чужде]странните кореспонденти на Банката са теглили през 1896 година с чекове, писменни и телеграфически заповеди:

Срещу София	998	тегления за лева	1 379 975,15	
„ Руссе	66	„ „ „	120 311,15	
„ Варна	113	„ „ „	152 425 -	
„ Пловдив	50	„ „ „	55 962,75	
„ Търново	4	„ „ „	14 447,05	
„ Бургас	14	„ „ „	78 574,55	
Всичко	1245	„ „ „		1 801 695,65

16. Камбио и Групове

За покриване на извършените повече от Банката тегления, купено е през 1897 година и испратено на [чужде]странните кореспонденти:

В София	466	чека за лева	18 962 097,75	
„ Руссе	1068	„ „ „	24 238 895,07	
„ Варна	194	„ „ „	2 806 381 -	
„ Пловдив	92	„ „ „	320 999,74	
„ Търново	26	„ „ „	117 709,60	
„ Бургас	16	„ „ „	108 290,55	
Всичко	1862			46 554 373,71

Испратено с групове по пощата:

От София	9	група за лева	268 505 -	
„ Руссе	41	„ „ „	187 167 -	
„ Варна	9	„ „ „	70 200 -	
„ Пловдив	20	„ „ „	315 173,25	
„ Търново	46	„ „ „	241 620 -	
„ Бургас	6	„ „ „	204 000 -	1 286 665,25
Всичко	131	„ „ „		47 841 038,96

17. Сконто, лихви и комисионни

В течение на отчетната 1897 г. сконтото и лихвите претърпяха изменение, а именно: срещу записи и специални текущи сметки се намали от 8 на 7 % от 1 Юлий, а на другите заеми лихвата си остана същата.

През 1897 г. суммата на сконтото, лихвите и комисионните възлиза на лева 6 695 758,95

През 1896 г. общата сума на сконтото, лихвите и комисионните възлизаше на л[ева] 6 713 882,38

Следователно, през 1897 г. е имало по-малко лева 18 123,43

18. Печалби и загуби

Общата сума на печалбите бруто, както се вижда от приложената при настоящата ведомост възлиза на лева 6 695 758,95

Разноските на Банката през същата година са били:

В София	лева	4 333 654,28	
„ Руссе	„	352 939,37	
„ Варна	„	170 609,66	
„ Пловдив	„	375 247,93	
„ Търново	„	192 152,33	
„ Бургас	„	15 447,98	5 440 051,55

Следователно чистата печалба е 1 255 707,40

Чистата печалба през 1896 година беше 1 669 958,47

Следователно, Банката е имала през 1897 год. чиста печалба по-малко от колкото през 1896 година лева 414 251,07

Чистата печалба на Банката се разпредели, съгласно чл. 3 от закона, както следва:

за възнаграждение на всички служаци при Банката и клоновете ѝ 3 %	37 671 -
в полза на Държавното съкровище 97 %	1 218 036,40
за запасний капитал нищо не се задържа, понеже е попълнен	
Всичко лева	1 255 707,40

Чистата печалба за 1897 година представлява 10 % върху основний и запасний капитал на Банката.

Известно Ви е, Господине Министре, че 1897 година беше за България една от най-тежките години. Честите и силни порои, които наводниха цялата страна, опропастиха окончателно земеделческите произведения, които съставляват главно-то богатство на нашата държава. По причина на това голямо зло, което твърде много се почувствува от населението и се отрази неблагоприятно върху економическото му състояние, Българската Народна Банка, като най-важно у нас кредитно учреждение, беше длъжна да се отзове на паричните нужди, които отвсякъде ѝ се предявяваха и да удовлетвори с кредита си своите многочисленни клиенти. Цифровите данни по операциите на Банката, изложени в настоящия отчет, показват най-ясно, че поверенното ни учреждение добросъвестно изпълни задачата си, като подкрепи и поддържа, с[ъс] своите мощни средства кредита на търговци, индустриалци, занаятчии, частни кредитни учреждения и пр. Излишно е да говорим тука за участието, което Банката взема за поддържане и консолидиране на държавния ни кредит.

Всичките видове операции, които извършва нашата Народна Банка, значително нарастнаха в течението на отчетната 1897 година, а това е най-доброто доказателство за постоянния напредък, който прави Банката.

Докато в 1896 год. общото количество на операциите възлизаше на 1 432 672 147 л. 17 ст., в 1897 год. то нарастна вече на 1 589 465 146 л. 98 ст., сиреч повече с 156 792 999 л. 81 ст. Тъй също и в движението на касите по прихода-расхода през 1897 год. се забележва едно увеличение от 134 001 886 л. 09 ст., а именно: от 655 115 531 л. 38 ст. прихода-расходът се е въскачил на 789 117 417 л. 47 ст.

С по-голяма още бързина се развиват най-важните банкови операции, сконтата и специалните текущи сметки, в основанието на които лежи търговският кре-

дит, който дава живот на търговската ни и промишленна деятелност, и без който нашите местни сили, под тежестта на високите лихви, би загинали в неравната борба с вънкашната конкуренция. За това и най-важната цел, която е преследвала и преследва нашата Банка, е, да покровителствува чисто търговските сделки, като най-сигурни и като такива, в които пласираните средства на банката най-лесно се реализират.

Отчетът за 1897 год. показва, че сконтираните полици и записи на 31 Декемврий 1896 год. са достигнали суммата 14 222 273 л. 35 ст., когато на 31 Декемврий 1897 год. портфейлът на тия полици и записи е бил равен на 20 206 221 л. 41 ст. Значи през последната година портфейлът се е качил с 5 983 948⁰⁶ л., или с 42.80%.

Специалните текущи сметки от 10 236 534 л. 99 ст. на 31 Декемврий 1896 год. се въскачиха на същата дата 1897 год. на 15 119 641 л. 96 ст., сиреч повече с 4 883 106 л. 97 ст., или с 47.70 %.

От распределението на полиците и записите, сконтирани в Банката, както и на специалните текущи сметки по съсловия на длъжниците, се установява, че търговците са оная класа, която прави най-големите обороти с нашата Народна Банка. Това толкова нагледно се вижда в отчета, щото е излишно да се повтарят тука цифрите, особено след като годишните обороти по портфейла и специалните текущи сметки се класираха според занятията на банковите длъжници. Достатъчно е само да се отбележи тука, че от годишния оборот на специалните текущи сметки, който в 1897 г. възлиза на 47 328 837 л. 29 ст., припадащата се на търговците част е 34 089 892 л. 02 ст., а от отпуснатите на 31 Декемврий с. г. по тие сметки 15 119 641 л. 96 ст. само на търговците е било раздадено 11 782 164 л. 19 ст.

От другите по-важни и крупни заеми оние срещу ипотека на недвижими имоти достигат на 31 Декемврий 1897 год. суммата 29 867 010 л. 72 ст. срещу 28 579 399 л. 27 ст. на същата дата в 1896 год., сиреч има едно увеличение с 1 287 631 л. 45 ст., а заемите на окръжия и общини са се уголемили с 1 133 794 л. 06 ст. на 31 декемврий 1897 год. (13 552 153 л. 28 ст. срещу 12 418 359 л. 22 ст. на 1896 година).

От как Банката престана да отпуска ипотекарни заеми срещу непокрити селски имоти, тие дългосрочни заеми се държат в своя нормален размер. Ипотеките в градовете срещу покрити стежания представляват за нашата Народна Банка сигурно пласиране на парите ѝ, а за клиентите ѝ – едно голямо улеснение да имат под разположение заеми за дълги години.

Вътрешните преводи на банката, извършени през отчетната 1897 год. са по-малко сравнително с 1896 год. с 1 354 401 л. 87 ст., но за това пък задграничните преводи превишават оние за 1896 год. с 10 184 468 л. 63 ст., сиреч от 34 764 411 л. 67 ст. се качиха на 44 948 880 л. 30 ст. За покриване на вънкашните си преводи Банката е теглила срещу своите кореспонденти в странство полици (камбио) на сума 46 554 373 л. 71 ст. и в групове по пощата е испратила 1 286 665 л. 25 стот[инки].

Цент[ъ]рът на камбиалната операция си остава пак в гр. Руссе, гдето нашият тамошен клон е сполучил да купи през отчетната 1897 г. камбио за 24 238 895 л. 07 ст., а след него иде Централното управление с 18 962 097 л. 75 ст.

За да даде такъв голям по[д]тик и толкова широко распространение на операцията си, подведомствената ни Народна Банка има много да благодари на нашата трезвенна публика, която не престава да храни пълно доверие към най-важното в страната кредитно учреждение и да влага в него економии си с пълна надежда, че те намират у нас сигурно място и добро оползотворение.

Считаме за нужно да Ви припомним тука, Господине Министре, че през ис-

теклата година, от 20 Априлий до 21 Май, бяха свикани в гр. София от Управление-то на Банката директорите на клоновете ѝ, за да вземат участие заедно с Управителния Съвет на Банката в решението на някои принципиални въпроси, които засягаха най-важните банкови операции. В тие общи заседания ръководителите на нашето кредитно учреждение обмениях мислите си върху вървежа на работата на нашата Банка, като същевременно изработиха и се съгласиха върху един общ план на действие, който има за цел да гарантира на Банката значително усилване на чисто търговските ѝ операции. От отчета, който имаме чест да Ви представим, напълно ще благоволите да се убедите, Господине Министре, че съвместното обсъждане с г. г. директорите [на]банковите работи даде още същата година най-ползотворни резултати.

В едно от тие заседания, председателствувано от Вашия Предшественник, се взе решение да се намалят лихвите на срочните влогове с 1 %, начиная от 1 Юлий м. г., а именно: за петгодишните влогове да се плаща 6 % вместо 7 %; за тригодишните – 5 % вместо 6 % и за едногодишните 4% вместо 5%, а същевременно да се намали сконтото и лихвата по специалните текущи сметки от 8 % на 7 %. Както е известно, в отчета си за 1896 год. Управлението на Банката беше се произнесло за не-навременността на тая мерка, която го туряше в пълна зависимост от в[ъ]веждането [на]златния еталон, когато банкнотите ще се пуснат свободно в обръщение, но пред вид на това, че нашето Княжество се намира в навечерието да конвертира² своите заеми от 6 % в 5 % и вследствие на доводите, че високата лихва на срочните банкови влогове отклонявала свободните вътрешни капитали от индустрията, Управлението на Банката се съгласи да намали, както лихвите на срочните влогове, тъй и ония по специалните текущи сметки и сконтото. Като прямо последствие от това се получи намаление на печалбите от 13 1/2 % на 10 %, тъй като Банката плаща и ще плаща още 3 – 4 години наред по 7 % за старите срочни влогове, които възлизат на 50 033 832 л. 90 ст. и същевременно взема по 7 % от кратко-срочните си операции, тъй щото излиза, че на цялата тая сума Банката не получава никаква полза.

При всичко, че чистите печалби на банката от 1 669 958 л. 47 ст. за 1896 г. се намалиха на 1 255 707 л. 40 ст. в 1897 год., поради намаление сконтото и лихвата на спец[иалните] тек[ущи] сметки и по причина на загубата, която банката е претърпяла от ажиото, което, пред вид на оскъдния износ на храните, тя с големи жертви е можала за задържи на 3 80 – 4 %, Управлението на банката мисли, че загубата в печалбите за 1897 год. в размер на 414 251 л[ева] 07 ст[отинки], напълно се възнагражда с евтиния и достъпен кредит, който единствено и само Народната Банка е в състояние да доставлява на такива износни условия на представителите на нашата вътрешна търговия, индустрия и занаятите.

Като поднасяме на Вашето благоусмотрение настоящия отчет, имаме чест да Ви помолим, Господине Министре, да благоволите и назначите предвидената в член 101 от устава на Банката комисия, за да го прегледа и сравни с книгите ѝ.

Благоволете да приемете, Господине Министре, уверение в отличното ни почитание.

Управител: М. Тенев

Администратори: Ст. Караджов

Ив. Н. Бракалов

Ж. Н. Вълчев

В. Д. Золотович

ЦДА, ф. 285К, оп. 4, а. е. 1137, л. 1 – 9. Печат.

1. Има се предвид салдото, т. е. наличността по приключените сметки (итал. – saldo).
2. От лат. (conversio) – промяна, превръщане. Предоговаряне на заем с цел за изменение на условията му и преди всичко за намаляване на лихвения процент.

№ 181

ПИСМО ОТ СТЕФАН КАРАДЖОВ ДО МИХАИЛ САРАФОВ С ОТЧЕТ ЗА СМЕТКИТЕ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

София, 10 март 1898 г.

Драгий Сарафов,

Урумов отсъства от София, Тенев¹ също заминал тая заран за Банкя. Въпросите, които ми остави и които за тебе са малко неясни, аз тая сутрин разгледах още веднъж и дойдох до следующето заключение.

1-о. Както ще видиш в Общия баланс на Банката на 31-й декемврий 1897 г., има едно перо „депозити за хранение“ от 7 605 929 л[ева] 51 ст., минато в актив, и друго перо на същата сума „депозанти“ – в пасив, тъй щото тая сметка в баланса се уравнява напълно. С други думи това значи, че колкото Банката притежава срещу прибраните от нея депозити, толкова тя има да дава (дължи) за тия депозити на депозантите. В актива е показано това, що е прибрала тя от депозитите, а в пасива онова, що има да дава на депозантите. Следователно, депозантите е оная сметка, чрез която се уравняват депозитите.

2-о. Текущите сметки на частни лица са сметки на банкови кредитори, сиреч на всички ония лица и фирми, които си влагат свободните суми и ги теглят с чекове според нуждите, които имат. Тия с[мет]ки в актива на общия баланс към 31 дек[ември] са показани за 12 466 242 л[ева] 16 ст., а в пасива за 10 524 491 л[ева] 20 ст. Това означава, че на 31-й декемвр[и] е имало на лихвени тек[ущи] с[мет]ки от частни лица лв. 1 941 750 [лева]. 96 [ст.]. Наистина, че малко мъчно е да се намери същата тая сума по частните ведомости на всеки клон отделно, защото както се види някои клонове показват тия с[мет]ки на частни лица и учреждения, а други инак. Но това са според мене детайли, които може да обясни само Урумов, когото за съжаление, няма.

3-о. Колкото за операциите на ипотекарните облигации, то в пасива на общия баланс на 31 декември 1897 г. (стр. 36 и 37) са минати 18 965 938 л[ева], а в актива 2 312 000 л[ева] под название „Разлика от курса на ипотекарните облигации“. Тая разлика произлиза от курса между номиналната и емисионната стойност на ипотекарните банкови облигации. Тя е в загуба на банката и затова при изплащане на заема, ни е отбита, сиреч банката е изплатила вече на Deutsche Bank и Dresdner Bank и по тая именно причина показва я в актива си, като креанса², която е вече издължена (погасена).

Колкото за историята на ипотекарните заеми, ще ти я съобщя след като нареда по-точни справки.

4-о. Наличността е показана само на златото и среброто.

Не зная, можа ли да ме разбереш добре, но ако имаш време, добре ще направиш да заминеш утре по 9 1/4 – 9 1/2 ч., когато ще бъдат Тенев и Урумов, та в тяхно присъствие да ти се дадат обяснения по горните и др. някои питання.

За първия ипотекарен заем мога да кажа това, че най-напред е бил сключен в 1889 г. за 10 000 000 л[ева] по 90 % емисия. От това количество се отпуснаха само 6 000 000 л[ева]. После се издаде нов закон за 30 000 000 л[ева], но с каква емисия – не помня добре. От тоя заем се упражни само една от опциите. Понеже контрактите са у Тенева, за това трябва той да направи утре справка и ти каже точните суми и пр.

С почит и поздрав
Твой: Ст. Караджов

НАБАН, ф. 17К, оп. 1, а. е. 70, л. 1 – 3 Оригинал. Ръкопис.

1. Михаил Тенев.
2. Парично вземане (фр. – créance).

№ 182

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЯ ЗА ОТКАЗ ДА СЕ АВАНСИРА ПРАВИТЕЛСТВОТО, ЗА УВЕЛИЧАВАНЕ НА СКОНТОТО И ЛИХВИТЕ ПО СПЕЦИАЛНИТЕ ТЕКУЩИ СМЕТКИ И ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ ПРЕДОСТАВЯНЕТО НА ЗАЕМИ

София, 24 март 1898 г.

Протокол № 16

Заседание на 24 Март 1898 г.

Присъствували: М. Тенев, Ив. Н. Бракалов, Ж. Н. Вълчев, Ст. Караджов и В. Д. Золотович.

Съветът постанови:

Пред вид на обстоятелството, че законът за златния еталон не можа да се въведе по разни причини, а също не може да се осъществи и предполагаемото конвертиране на държавните заеми, и защото банката явно губи от намалението [на]сконтото и лихвите по специалните текущи сметки, тъй като на повече от 50 000 000 лева срочни влогове плаща съща лихва, каквато взема и за своите операции, и понеже и настоящата година се отличава със застой и упадък на икономическите сили, и тъй като с притичанието си на помощ, както на правителството, така и на индустриалното и търговско съсловие е авансирала големи количества, от което значително се изчерпи златната и сребърна наличност, а задълженията и пред външните кореспонденти растат бързо и в големи размери,

Управителният съвет постанови:

1. Да се съобщи на Правителството, че не ще може да му се авансират вече никакви суми.

2. Да се ходатайствува пред Г[осподи]на Министъра на финансите да се уголеми сконтото и лихвите по специалните текущи сметки от 7 % на 7 [и] 1/2 % за частните лица и учрежденията, и от 6 1/2 % на 7 % за правителството, начиная от 1-й априлий (приспособеност 15 априлий) т. г., и

3. Да се раздават по-умерено и в по-ограничен размер заемите срещу сконтираните полици и записи на заповед, както и да се откриват нови специални сметки по-рядко и на особено здрави и солидни клиенти. Да се предупредят клиентите на банката, че трябва да бъдат готови на евентуална вноска срещу специалните сметки в размер от 15 до 20 % от кредита. Относително сконтираните и депозирани полици, както и до краткосрочните заеми, да се изпълняват по-строго правилата за изплащането им с изключение само на земеделческите заеми, които да се събират за сега постепенно. Мерките, изложени в п. п. 2 и 3 да се съобщят на банковите клонове своевременно.

*М. Тенев
Ив. Бракалов
Ж. Н. Вълчев
Ст. Караджов
В. Д. Золотович*

ЦДА, ф. 285К, оп. 1, а. е. 9, л. 265 – 266. Оригинал. Ръкопис.

№ 183

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ЗА УВЕЛИЧАВАНЕ НА СКОНТОТО И ЛИХВИТЕ ПО СПЕЦИАЛНИТЕ ТЕКУЩИ СМЕТКИ

София, 12 май 1898 г.

Протокол № 24

Заседание на 12 Май 1898 год.

Присъствували: М. Тенев, Ив. Н. Бракалов, Ж. Н. Вълчев, Ст. Караджов и В. Д. Золотович.

Съветът постанови:

В допълнение на мотивите, изложени в протокола под № 16 от 24 март н[ас-
тоящата] г[одина], за да се уголеми сконтото и лихвите по специалните тек [уши]
сметки от 7 на 7 1/2 % и пред вид на това, че финансовата криза в страната от ден
на ден става по-остра, и по-големи искания за заеми се явяват от страна на населе-
нието, и в подобни обстоятелства, общо правило на банките е да качват сконтото
си, и с това да ограничават до някъде сконтовите си операции, и понеже във време

на финансова криза винаги платежната сила на длъжниците отслабва, рискът от операциите се увеличава и загубите за банката се явяват по-големи, от колкото в нормални времена, Съветът постанови, щото от 1 идущий юний да се уголеми сконтото и лихвите по специалните текущи сметки от 7 1/2 на 8 % за частните лица и учреждения, а на 7 % за правителството, за което да се изиска разрешение от Министерството на финансите, съгласно Устава на Българската Народна Банка.

*М. Тенев
Ив. Бракалов
Ж. Н. Вълчев
Ст. Караджов
В. Д. Золотович*

ЦДА, ф. 285К, оп. 1, а. е. 9, л. 272. Оригинал. Ръкопис.

№ 184

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ОТНОСНО ИЗДАВАНЕТО НА ГАРАНЦИИ ПО ЛИЧНИЯ КРЕДИТ

София, 28 декември 1898 г.

Протокол № 50

Заседание на 28 декемврий 1898 г.

Присъствували: М. Тенев, Ив. Н. Бракалов, Ж. Н. Вълчев, Ст. Караджов и В. Д. Золотович.

Съветът постанови:

Администраторът на Сконтския отдел доложи, че записите за гаранция, които банката издава по личен кредит с двама и повече поръчители се уреждат много мъчно и в късо време са се насъбрали от 40 до 50 записи, на около 175 000 лева, които стоят висящи било за това, че длъжниците не се грижат да плащаа на срока следуюмата от тях комисионна, било че не вземат мерки за повръщане на издадените им удостоверения, и чрез това забавят ликвидиранието на отнетите им кредити, било най-после за това, че след като си послужат с банковите гаранции, не мислят вече за задълженията си към банката. Най-печалното в тоя случай е, че последната не може да принуди нито длъжниците, нито техните поръчители да се съобразят с предписаните правила, защото няма възможност да протестира записите по личните гаранции и да заведе съдебен иск. Заведений до сега ред за издаване на гаранциите представлява и други още по-големи неудобства, които се отразяват зле върху материалните интереси на банката. Твърде често удостоверенията по гаранциите, преди да се върнат на банката от учреждението, на което са представени, се секвестират от съдебните власти за дълг на трети лица и вследствие на това банката е длъжна или да плати на съдебния пристав от стойността на удостоверението

частта, която има запор, или пък да води дълга преписка и да доказва, че не е длъжна да се подчинява на подобни запови и др. т. Друго едно важно обстоятелство, което говори против сегашния ред за издаване на личните гаранции е това, че банковите удостоверения циркулират в публиката по няколко години наред, без да се знае къде и в кои учреждения са заложили за обезпечение на някое предприятие или доставка, защото се издават на правоимащите за да вземат участие не в един известен и определен търг, а във всеки търг изобщо.

Управителният съвет като разгледа възбудения въпрос всестранно и за да се избегнат съществуващите сега мъчнотии и непрактични разпореждания при издаването записи за гаранции, взе следующето постановление относително до гаранциите по личния кредит:

1-о. От 1-й януарий идущата 1899 година да се прекрати издаването лични гаранции на чиновници и служащи за службата, която занимават, както и за неотклонение от съдебно дирение и за задгранични паспорти, защото даванието подобни гаранции не е банкова операция. Интересующите се ще могат и за напред да представяват чрез банката изискуемите им гаранции или като влагат в последната пари, ценни книжа и банкови срочни свидетелства, или пък недвижими имоти, които ще залагат направо на правителството.

2-о. Комисионната по личните гаранции за в бъдеще да се увеличи от 1/2 % на 2 % годишно и да се взема от сумата на удостоверението.

3-о. Удостоверенията, които банката ще издава за в бъдеще за право участие в търгове по разни предприятия и доставки по личен кредит, да бъдат предназначени и строго определени само за целта, за която ще се издават.

4-о. Поръчителите по записите за гаранции да се задължават пред банката да отговарят за цялата сума на удостоверението заедно с лихвите и всичките разноси до окончателното свършване на предприятието или повръщането на удостоверението в банката и

5-о. За ликвидирание старите чиновнически гаранции, за гаранциите по неотклонение от съдебно дирение и за задгранични паспорти да се даде срок до 31 декемврий идущата 1899 година.

Настоящите разпореждания да се съобщят незабавно на всички банкови клонове.

Натоварва се Сконтовият отдел да приготви необходимите форми по въвеждането гореречените изменения.

*В. Золотович
М. Тенев
Ив. Бракалов
Ж. Вълчев
Ст. Караджов*

№ 185

**ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С
РЕШЕНИЯ ЗА УЧАСТИЕ НА БАНКАТА В СИНДИКАТ НА ЕВРОПЕЙСКИ ФИНАНСОВИ
ИНСТИТУТИ И ЗА ЗАКРИВАНЕ НА СПЕЦИАЛНАТА ТЕКУЩА СМЕТКА НА НИКОЛА
ХАДЖИЦВЕТОВ ПОРАДИ ИЗВЪРШЕНО ОТ НЕГО НАРУШЕНИЕ**

София, 30 декември 1898 г.

Протокол № 51

Заседание на 30 Декемврий 1989 г.

Присъствували: М. Тенев, Ив. Н. Бракалов, Ж. Н. Вълчев, Ст. Караджов и [В.] Д. Золотович.

Съветът постанови:

1-во. Като взе предвид: 1). Настоятелното желание на Г[осподи]на Министъра на финансите, изразено няколко пъти устно на Управителя ни, и постановление-то на Министерския съвет от 30 декемврий 1898 г. под № 72, изпратено ни с писмо на финансовото министерство под № 11861, за да вземе банката участие в Синдиката по слетия 5 % заем от 290 000 000 лева; 2). Че участието на Народната ни банка в синдикат, съставен от първокласни финансови институти като: Deutshe Bank, Wiener-Bank-Verein, Länderbank, Banque Internationale de Paris, Banque de Paris et des Pays Bas и пр., не само увеличава престижа и кредита на учреждението ни, но и усилва до известна степен доверието на европейската публика към държавните ни фондове; 3) Че по чл. 3 от Закона на Българската народна банка, изменен по решението на Народното събрание и утвърден с указ от 15 декемврий 1897 г. № 234, запасний капитал на банката, който постепенно ще достигне до десет милиона лева, трябва за напред да се облича в български ценни книжа; 4). Че при мобилизирането на банковите капитали и на срочните влогове в дългосрочни ипотечарни операции и не лесно реализуеми краткосрочни заеми, в интереса на учреждението е, да има постоянно известна сума ценни книжа, които в случай на криза или при временни нужди да може лесно да озлати или си достави средства чрез залагане в чуждестранни банки; 5). Че по чл. 6-и от Закона на банката Управлението има право, с разрешение на правителството, да купи държавни фондове за една сума, равна на целия ѝ основен капитал; 6). Че чрез участието си в синдиката банката има възможност да добие нужните ней държавни фондове по най-износна цена и ще ги получи по части според разпределенията на закона за слетия 5 % заем от 1898 г., утвърден с указ от 8 декември 1898 г. под № 155.

Пред вид на всичко гореизложено Управителният съвет постановява: Да вземе банката участие в Синдиката с три процента (3 %) върху сумата 52 милиона номинални, [в]зети ферме, както и върху трите опции, съставляващи сумата 238 милиона номинални.

2-о. Администраторът на Сконтския отдел Г[осподи]н С. Караджов съобщи, че на 28 декемврий н[астоящата] г[одина], часът по 4 подир пладне, бил дошел в канцеларията на банката Никола Х[аджи]Цветов, сарафин в улица „Търговска“, и

се обърнал към него да иска продължението на срока на една търговска полица, дадена за събиране в банката, което нещо му било отказано от надлежния чиновник В. Шишманов, а било уж разрешено на други някои търговци, именно на Д. Пиронков, Олдумати и др. Той, С. Караджов, веднага повиква при себе си чиновника В. Шишманова на обяснение и като му заявил, че ще го представи на глоба с 50 лева в случай, че е направил изключение от общите правила и то за някои само клиенти, поискал да му се представят бележките, за да се убеди той сам в правилността на извършеното. Чиновникът Шишманов заявил на Г[осподи]на Караджов, че е готов да претърпи и 100 лева глоба, ако се е отклонил от правилата и разпорежданията на банката. След това Шишманов и Цветов излезли от стаята на Караджова и не се минало много време Шишманов занесъл надлежните бележки, които Ст. Караджов като прегледал и проверил, намерил че Шишманов правилно е постъпил, понеже продължението на външни полици е изрично запретиено от наредбите на банката, още повече, че да се продължи срока на тая полица на Цветова, значи банката да поеме върху си отговорността пред седанта¹ си. Г[осподи]н Караджов предполагаше, че след горните обяснения Цветов се е убедил вече, че разпореждането за всички е еднакво и че полиците за събиране не може да се продължават. Обаче към 5 часът той пак се явил при Г[осподи]на Караджова и почнал натъртено да се изразява. Последний му заявил, че от бележките се е убедил, че няма никаква погрешка в действията на чиновниците, а наопък, съгледал е една точност в изпълнението на длъжностите на банката. Той прибавил, че не разбира как Цветов може да иска щото дълговете му да се покриват от банката пред външните му кредитори и намира следователно претенциите му за такива услуги съвършено неоснователни. На вежливата покана от страна на Г[осподи]на Караджова към Цветова да не му отнима вече времето с безцелни разпразии, последний все повече и повече се разпалвал и като му се отворила най-подир вратата да си излезе, той блъснал вратата и с висок глас извикал: „Шарлатанин“. След изказването на крайно оскърбителната дума, Цветов е почнал да бяга из коридорите на банката, вероятно като е съзнавал голямата отговорност за нея, и да [в]дига страшен шум.

От изложеното се вижда, че Цветов преднамерено е дошел в банката да предизвика скандал и да нанесе обида на администратора на Сконтския отдел при изпълнение служебните си обязанности, което той, Цветов, и извърши.

Администраторът Ст. Караджов, като съобщава тази неприятна случка, моли Управителния съвет да се наложи Цветову наказание, като предлага да му се закрие специалната текуща сметка.

Управителният съвет, като взе [във] внимание, че подобни нахални личности не трябва да останат ненаказани и понеже Съветът няма възможност по друг някакъв начин да наложи наказание освен с[ъс] закриване сметката на Цветова, постанови: Да се закрие специалната текуща сметка на Никола Х[аджи] Цветова и да му се пише веднага да внесе изтеглената по нея сума. Същото да му се поиска и от неговите поръчители.

М. Тенев
Ив. Бракалов
Ж. Н. Вълчев
Ст. Караджов
В. Д. Золотович

ЦДА, ф. 285К, оп. 1, а. е. 9, л. 307 – 309. Оригинал. Ръкопис.

1. Лице, което отстъпва, предоставя полица на друго лице за да я инкасира на падежа (фр. – *cédant*).

№ 186

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ЗА ОТПУСКАНЕ НА 5 % ЗАЕМ НА БЪЛГАРСКОТО ПРАВИТЕЛСТВО ОТ СИНДИКАТА НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ БАНКИ ЗА КОНВЕРТИРАНЕ НА ДЪЛГОВЕ НА ДЪРЖАВНОТО СЪКРОВИЩЕ

София, 20 март 1899 г.

Протокол № 15

Заседание на 20 март 1899 г.

Присъствували: Ив. Н. Бракалов, Ст. Караджов, Ж. Н. Вълчев и В. Д. Золотович.

Съветът постанови:

[...]

19-о. Синдиката на Европейските банки, състоящ се от „Banque Internationale de Paris“, „Wiener Bankverein“, „Länderbank“ и пр., който се е съгласил да направи на нашето Правителство един пет процентен заем от 260 000 000 зл[атни] лева за конвертиране на всички стари дългове от държавното ни съкровище, ще отпусне на Финансовото министерство, преди утвърждението от Народното Събрание на сключения контракт, един аванс от 5 000 000 лв. за три месеца с условие, обаче, ако нашето Правителство заложи у него срещу отпускаемия аванс български държавни 5 % облигации от 1892 г. за едно количество от 10 000 000 лева, и ако се подпише като длъжник не само Правителството, но и Българската народна банка. Понеже нашите делегати, министрите на финансите, Търговията и Земеделието, които бяха отишли във Виена да водят преговори с банковата група по сключване на горния заем, са дали съгласието си за подписване контракта по аванса и от нашата Народна банка, затова пристигналите в София преставители на означената група поканиха Банката да упълномощи двама свои администратори да подпишат надлежните книжа.

Като взе предвид:

1-о. Че държавният заем не ще може да се сключи, ако Народната банка не подпише условията за 5 000 000 л[ева] аванс;

2-о. Че главното обезпечение срещу отпускаемата в аванс сума са облигациите, които нашето правителство оставя в залог в банките за едно количество от 10 000 000 л[ева], и че подписът на Б. Н. Банка е една повечето морална отколкото материална гаранция;

и 3-о. Че от 5 000 000 лева най-малко половината ще получи Банката, която ще може веднага с тия пари да разплати много от дълговете си към разните банки, нейни кореспонденти, а това е много важно и за голяма полза на нашата банка, която сега за сега, в следствие на липсуванието злато в страната се затруднява да купува камбио за покриване своите давания в Европа.

Управителният съвет решава:

Да подпише Б. Н. Банка контракта за 5 000 000 лева аванс, който банковата група отпуска на българското правителство, като упълномощава за тая цел администраторите: Ст. Караджова и Ив. Бракалова да извършат всички потребни формалности и се подпишат гдето трябва.

[...]

20-о. Като взе предвид:

1) Настоятелното желание на г[осподи]на Министъра на финансите, изразено няколко пъти устно на Управителя ни, за да вземе Банката участие в Синдиката по конвертирания 5 % заем от 260 000 000 лева;

2) Че участието на Народната ни банка в Синдикат, съставен от първокласни финансови институции като: „Deutsche-Bank“, „Wiener Bankverein“, „Länderbank“, „Banque Internationale de Paris“, „Banque Internationale de Paris et de Pays Bas“ и пр., не само увеличава престижа и кредита на учреждението ни, но и усилва до известна степен доверието на Европейската публика към държавните ни фондове;

3) Че по чл. 3 от закона на Българската народна банка, изменен по решение на Народното събрание и утвърден с указ от 15 декемврий 1897 г., № 234, запасний капитал на банката, който постепенно ще достигне до десет милиона лева, трябва за напред да се облича в български ценни книжа;

4) Че при мобилизиранieto на банковите капитали и на срочните влогове в дългосрочни ипотечарни операции и на лесно реализуеми краткосрочни заеми, в интереса на учреждението е да има постоянно известна сума ценни книжа, които в случай на криза или привременни нужди да може лесно да озлати или си достави средства чрез залагане в чуждестранни банки;

5) Че по чл. 6 от Закона за Българската народна банка, управлението има права с разрешението на Правителството да купи държавни фондове за една сума, равна на целия ѝ основен капитал;

6) Че чрез участието си в Синдиката, Българската народна банка има възможност да добие нужните ней държавни фондове по най-износна цена и ще ги получи по части. Предвид на всичко гореизложено, Управителният съвет на Българската народна банка постановява:

Да вземе участие Банката в Синдиката с три процента (3 %) върху сумата 260 000 000 милиона лева номинални.

*Ив. Бракалов
Ст. Караджов
Ж. Вълчев
В. Золотович*

№ 187

**ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА
БАНКА ЗА ПУСКАНЕ В ОБРЪЩЕНИЕ НА БАНКНОТИ СЪС СРЕБЪРНО
ПОКРИТИЕ***София, 21 ноември 1899 г.***Протокол № 49**

Заседание на 21 ноември 1899 г.

Присъствували: Ст. Караджов, Ив. Н. Бракалов, Ж. Н. Вълчев, В. Золотович и М. Михайлов.

Съветът постанови:

Предвид на обстоятелството, че от няколко години в страната владее обща криза по причина на лошите урожаи и вследствие на това от застоя на търговията се чувствува голяма липса от ефективно злато, по ходатайството на Банковото управление се издаде закон за необменяване занапред златните банкноти в ефективно злато. Но за да може да се сдобие страната с повече парични средства, Банката е решила да пусне в обръщение банкноти от сребърна стойност, които ще се обменяват при поискване с ефективно сребро. За да бъде, обаче, Банката в състояние, в случай на нужда, да отговаря с ефективно сребро и за да не би да се покачи ажиото до големи размери, Съветът реши:

1/ Да се запечатат в касите на Централното седалище лева сребърни ефективни до 1 000 000 и до лева 500 000 в касите на Русенския банков клон, което сребро да служи за гаранция на пуснатите в обръщение около 10 000 000 лева сребърни банкноти.

2/ Понеже с въвежданието на горните мерки ще има голямо колебание в ажиото, то дава се право на администратора на Касовий отдел за покупка и продажба злато или сребро на по-значителни суми да не се ръководи от ежедневния курс на банката за ажиото, а в[ъв] всеки отделен случай да прави с продавачите или купувачите на злато или сребро особено условие, като пази всякога интересите на Банката.

*Ст. Караджов
Ив. Бракалов
Ж. Вълчев
В. Золотович
М. Михайлов*

№ 188

ОБЩ БАЛАНС НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ЗА 1899 г.

София, 31 декември 1899 г.

ОБЩ БАЛАНС
на 31 Декемврий 1899 г.

АКТИВ	Лева Ст.
Монетна наличност в касата	7 398 463.07
Капитал невнесен	879 650.25
Сконтирани полици и записи	22 928 280.26
Заеми срещу залог	1 996 325.09
„ срещу ипотека	32 137 929.66
„ на землед. каси	1 445 813.03
„ на окръжия и общини	15 088 975.22
„ на държавата	1 001 520
Текущи с[мет]ки [на] Частни Лица и Учреж[дения]	14 467 949.75
Специални текущи сметки	16 993 793.81
Банката и клоновете ѝ	8 131 388.02
Държавно съкровище	412 840.98
Депозити на хранение	10 995 615.26
Удостоверения с[рещ]у ц[енни] книги и записи	7 484 857.37
Ценни книжа за гаранция	
Разлика от курса на ипотек[арни] облигации	2 152 000
Движими и недвижими имоти	1 067 779.86
Присъдени недвижими имоти	
Общи разноски	
Държавни ценни материали	
Разни	1 215 079.62
Всичко	145 798 261.25
ПАСИВ	
Капитал основен	10 000 000 -
„ запасен	3 460 993
Банкноти в обръщение златни	3 778 660
Банкноти в обръщение сребърни	4 205 950
Текущи с[мет]ки лихвени	11 124 070.44
Държавно съкровище	375 230.06

Банката и клоновете	7 090 760.96
Ипотечарни облигации	18 471 259.15
Влогове лихвенни срочни	61 547 328.70
„ безлихв[ени] за гаранция	9 098 052.66
Чужди полици за инкасо	1 590 677.78
Депозанти	10 995 615.26
Влогове лихвени безсрочни	500 495.73
„ срещу ценни книжа	
Резервен фонд за покрив[ане] съмн[ителни] кр[еанси]	780 000
Държавно хранилище	
Лихви за 1900 г.	1 492 820.83
Печалби и загуби	<u>1 286 346.68</u>
Всичко	145 798 261.25

ЦДА, ф. 285К, оп. 4, а. е. 54, л. 97. Оригинал. Бланка. Ръкопис.

№ 189

ПРОТОКОЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА С РЕШЕНИЕ ПО ИСКАНЕТО НА МИНИСТЕРСТВОТО НА НАРОДНОТО ПРОСВЕЩЕНИЕ ЗА ЛИХВАТА НА ФОНДОВЕТЕ, ОСТАВЕНИ НА СРОЧЕН ВЛОГ И ЗАВЕЩАНИ ЗА УЧЕНОЛЮБИВИ ЦЕЛИ

София, 27 юни 1900 г.

Протокол № 21

Заседание на 27-ми Юний 1900 г.

Присъствували: Ст. Караджов, Ив. Н. Бракалов, Ж. Н. Вълчев, В. Золотович и М. Михайлов.

Съветът постанови:

Прочете се отношението на Министерството на народното просвещение от 8-ий май тек[ущата] год[ина] под № 5456, относително исканието на Министерството и за в бъдеще да плаща банката 7 % лихва на фондовете, завещани от разни българи и дружества за ученолюбиви цели, и оставени в банката на срочен влог.

Управителният[т] съвет, като обсъди въпросът всестранны, дойде до заключение, че Банката не може да плаща за в бъдеще по 7 % лихва за фондове, които ѝ се внасят на срочен влог за пет години. В началото, когато Банката нямаше нужните средства за обръщение, и когато трябваше да насърчава влаганието и оползотворяването свободните капитали на страната, тя трябваше да плаща по-високи лихви, но сега, когато притежава значително количество влогове, от около 62 000 000

[лева], няма интерес да увеличава лихвите, а напротив трябва да ги намалява. Народната банка е най-сигурното в Княжеството кредитно учреждение, следователно завещание за разни благотворителни цели фондове трябва да се поверяват само на първото кредитно учреждение у нас. Може би други някои банки и кредитни учреждения да платят 7 % за пари, внесени на 5-годишен срок, но те по своята сигурност, кредитоспособност и точност не могат да се сравняват с Народната банка. По тия съображения, мислим, че Г[осподи]н Министъра на народното просвещение не трябва да рискува да влага тия фондове в други учреждения, а ще ги остави и в бъдеще в Българската народна банка.

При това трябва да се вземе в съображение и обстоятелството, че в продължение на пет години нашата държава може да конвертира своите заеми от 6% в 5 %, тъй щото пласирането в държавни облигации на завещаните от разни благотворителни дружества капитали няма да бъде в полза на целта, за която са предназначени.

Касателно третия способ за пласиране на тия капитали в недвижими имоти, при сегашния отпадък на цените на недвижимата собственост в България, Управителният съвет е на мнение, че той представлява голямо неудобство и риск, и вярва, че Министерството на Народното просвещение няма да посегне да стори нещо в тоя смисъл.

Горните мотиви да се съобщят на Министерството като се предупреди, че за напред за петгодишните срочни влогове Банката ще плаща само 6 % годишна лихва.

Ст. Караджов

Ив. Бракалов

Ж. Н. Вълчев

В. Золотович

М. Михайлов

ЦДА, ф. 285К, оп. 1, а. е. 9, л. 459 – 460. Оригинал. Ръкопис.

№ 190

ОБЩ БАЛАНС НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА ЗА 1900 г.

София, 31 декември 1900 г.

АКТИВ	Лева	Ст.
Монетна наличност в касата	13 259 353	14
Капитал невнесен	879 650	25
Сконтирани полици и записи	23 060 864	19
Заеми срещу залог	2 029 964	59
Заеми срещу ипотека	32 787 758	
Заеми на земед[елски] каси	1 401 148	91
Заеми на окръжия и общини	15 054 297	84

Заеми на държавата	992 745	
Български държавни фондове	2 088 243	30
Специални текущи сметки	16 761 173	38
Банката и клоновете	8 479 436	22
Държавно съкровище	1 553 871	03
Депозити на хранение	9 999 465	26
Удостоверения срещу ценни книжа	6 778 154	92
Текущи сметки – лихвени	84 618	62
Разлика от курса на ипотек[арни] облигации	2 072 000	
Движими и недвижими имоти на банката	1 125 179	78
Текущи сметки на частни лица и учрежд[ения]	18 926 040	47
Разни	1 683 829	58
Всичко	159 017 794	48

ПАСИВ

Капитал основен	10 000 000	
Капитал запасен	3 589 627	
Банкноти в обръщение – златни	6 736 625	
Банкноти в обръщение – сребърни	15 089 935	
Текущи сметки – лихвени	13 602 230	27
Държавно съкровище	1 036 823	42
Банката и клоновете	7 497 476	84
Ипотекарни облигации	18 191 973	95
Влогове лихвени срочни	60 715 667	83
Влогове безлихв[ени] за гаранция	8 071 227	63
Чужди полици и инкасо	1 010 921	48
Депозанти	9 999 465	26
Влогове лихвени безсрочни	474 422	54
Резервен фонд за покрив[ане] съмн[ителни] креанси ¹	421 622	87
Лихви за 1901 година	1 161 898	99
Печалби и загуби	<u>1 417 856</u>	<u>10</u>
Всичко	159 017 794	48

ПРЕДМЕТЕН ПОКАЗАЛЕЦ

- A**
Anglo-Foreign Bank 312, 313
- B**
Bank of England 97, 98
Banque de l'Etat 196
Banque de Paris et des Pays Bas 436
Banque Imperiale Ottomane 391, 392
Banque Internationale de Paris 436, 438, 439
Banque Internationale de Paris et de Pays Bas 439
Banque Maritime 181
Basse Salve 94
- C**
Crédit Lyonnais 160, 161, 162
- D**
Deutsche Bank 334, 335, 349, 350, 431, 436, 439
Dresdner Bank 349, 350, 431
- J**
James Watt & Cie 93
Jorsch & Sohne 93
- L**
L. Y. Enthoven & Cie 94
Länderbank 315, 392, 393, 436, 438, 439
Ludwig Lowe & Cie 94
- R**
Ralph Heaton & Cie 94
Ralph Heaton & Sons 93, 95, 97, 98
- S**
Schöller & Cie 93
- W**
Wiener-Bank-Verein 436, 438, 439
- A**
Австрийско правителство 393
Английско правителство 96, 97, 98
- Б**
Банк Франции 79
Банка 31, 33 – 36, 40 – 43, 45, 46, 49 – 56, 59, 60, 62 – 71, 73 – 77, 91, 92, 99 – 101, 111, 112, 115, 116, 119 – 130, 132 – 139, 141 – 144, 146, 148, 149, 155, 167, 168, 171, 173 – 175, 177 – 192, 196 – 198, 212, 214 – 217, 222, 225 – 242, 244 – 248, 250, 252, 253, 255, 257, 259 – 265, 267 – 283, 285, 287, 291 – 294, 296, 297, 299, 300, 303, 305, 306, 308, 309, 311, 313 – 321, 323 – 325, 327 – 333, 337 – 339, 341 – 343, 345 – 350, 352, 353, 358, 360 – 367, 370, 372, 374 – 384, 394 – 396, 399 – 409, 416, 417, 423, 424, 427 – 431, 433 – 435, 437 – 440, 443
- Белгийски монетен двор** 93
Болница „Св. св. Козма и Дамян“ 306
Братя Паница, Виена 246, 264
Букурещка борса 195
Българска благотелна дружина 306
Българска народна банка 23, 26, 28 – 30, 32 – 34, 36, 38 – 46, 48 – 53, 55 – 57, 59, 67, 73 – 75, 77, 82, 83, 86, 89 – 93, 97 – 99, 101, 103, 104, 106 – 110, 113, 117, 118, 133, 140, 142, 144, 145, 147 – 157, 159, 160, 162, 164 – 173, 177, 189, 193, 194, 197, 199, 212 – 216, 219, 220, 222 – 229, 231 – 234, 236, 238, 242, 243, 245, 246, 248 – 251, 254, 256 – 264, 266 – 268, 271, 282, 284 – 288, 291 – 298, 300, 303, 305 – 313, 315, 316, 319 – 322, 331, 333 – 350, 352, 354, 356, 357, 361, 368, 373, 383 – 385, 388, 389, 391, 392, 394 – 397, 406, 408 – 410, 428 – 434, 436, 438 – 443
Българско книжовно дружество 343
- В**
В. Рашеев и Син 263
Вакъфи 21
Варненска окръжна постоянна комисия 420
Варненско ковчежничество 195
Велик везир 220, 221
Виенски монетен двор 93, 94
Високата порта 103, 139
Военен министър 85, 87, 89
Военно министерство 173, 183, 196
Врачанска окръжна постоянна комисия 420
Временно руско управление 48
- Г**
Г. Мимиди и Сие 354, 355
Галацка борса 195
Генерал-губернатор 104, 115, 139, 194
Главен управител на Източна Румелия 103, 105, 115, 117, 153, 220, 221
Градски съвети 39, 235, 236, 241
- Д**
Дачия и Румъния, застрахователно дружество 172

- Директор на Българската народна банка** 76
Директор на финансите на Източна Румелия 76, 102, 104, 105, 106, 114, 191 – 195, 221
Дирекция на земеделието, търговията и обществените сгради на Източна Румелия 114, 144, 155, 164, 189, 190, 305
Дирекция на финансите на Източна Румелия 102 – 106, 114, 117, 139, 153, 156, 164, 165, 167, 190 – 193
Дружество „Св. Пантелеймон“ 306
Държавен глава на Княжество България 149
Държавен съвет на Княжество България 102, 107, 108, 109, 110, 111, 113, 133, 151, 220
Държавно съкровище на Княжество България 175, 213, 224, 259, 288, 290, 348, 361, 363, 389, 410, 438
- З**
Земеделска банка 46, 220
Земеделски каси 28, 48, 144, 148, 156, 167, 188, 190, 191, 193, 214, 216, 224, 228, 229, 236, 244, 262, 269, 276, 374 – 383, 396, 397, 399 – 409
- И**
Императорски руски комисар в България 21 – 23, 26, 28, 30, 32, 35, 36, 38, 45 – 48, 51, 52, 82
Императорско руско правителство, вж. Руско правителство
- К**
Казначейства, вж. Ковчежничества
Касационен съд 394
Киевско отделение на Руската държавна банка 51
Княжеско правителство, вж. Министерски съвет на Княжество България
Княз на България 77, 96, 152, 153, 215, 219, 233, 234, 235, 316, 334, 335
Ковчежничества 21, 22, 40, 178, 195, 214, 223, 361, 365
Компания на Източните железници 362
Кралски монетен двор на Англия 94, 96, 98
- Л**
Ловчанска окръжна постоянна комисия 420
- М**
Маркус Пинкас и Сие 355
Министерски съвет на Княжество Бълга-
рия 31, 33, 52, 79, 81 – 89, 91, 92, 94 – 97, 102, 103, 107, 111, 115, 118, 132, 140, 145, 147 – 151, 154, 161, 165, 168 – 171, 176, 188, 190 – 193, 195, 213 – 217, 220 – 223, 225, 227 – 229, 234, 236, 250, 259, 263, 287, 288, 290, 320, 321, 334, 335, 340, 358, 359, 360, 362, 363, 365, 367, 369, 395, 433 – 435, 438, 439
Министерство на външните работи и изповеданията 92, 173, 323, 374, 396
Министерство на вътрешните работи 173
Министерство на народното просвещение 159, 160, 162, 173, 442, 443
Министерство на правосъдието 173
Министерство на обществените сгради, земеделието и търговията 173
Министерство на търговията и земеделието 406, 438
Министерство на финансите 38 – 40, 42, 43, 47, 54, 86, 87, 89 – 92, 99, 100, 104, 107, 109, 111, 113, 125, 137, 140, 142, 144 – 146, 155, 159, 160, 165 – 169, 173 – 175, 177, 178, 181, 182, 189 – 192, 195, 215, 216, 220, 224, 226, 227, 229, 230, 232, 233, 235 – 237, 244, 249, 256, 263, 265, 268, 275 – 277, 285, 287, 289, 290, 292 – 296, 304, 306, 311, 315, 317, 318, 341, 342, 346, 357, 359, 361, 364, 367, 388, 394, 434, 438
Министерство на финансите на Русия 47
Министър-председател на Княжество България 83, 84, 86 – 89, 95, 97, 150, 169, 289, 290, 294, 320, 369, 395
Министър на външните работи и изповеданията 83, 84, 86 – 89, 97
Министър на вътрешните работи 83, 85, 86, 87, 88, 89, 150, 289, 290, 294
Министър на обществените сгради, земеделието и търговията 150
Министър на правосъдието 83, 85, 87, 88, 89, 150
Министър на просвещението 83, 85, 87, 88, 89, 150
Министър на финансите 38 – 40, 42, 43, 67, 75, 77, 83, 85 – 90, 92, 95, – 98, 100, 101, 104, 108, 112, 118, 121, 122, 124, 126 – 128, 132, 147, 150 – 154, 162, 164, 165, 175 – 177, 186, 195, 197, 213, 215 – 217, 219, 223, 233 – 236, 242, 244, 256, 259, 260, 265, 276, 278, 284, 288, 292, 295 – 297, 304, 308, 313 – 316, 318, 320, 321, 325, 334 – 336, 338, 340, 342, 343, 346, 350, 356, 361, 363 – 365, 367, 375, 388, 394, 395, 408, 409, 416, 433, 436, 439
Михайловски и Хайрабедиян,
предприемаческа фирма 391, 393

Н

Народно събрание 26, 50, 76, 83, 90, 96, 98 – 100, 117, 126, 147, 151, 171, 173 189, 195, 211 – 213, 215 – 219, 222, 228, 234, 288 – 290, 300, 356, 358, 360, 362, 363, 367, 388, 389, 436, 438

Национална банка на Белгия 79, 81

О

Областна банка на Източна Румелия 115, 220, 221

Областна каса на Източна Румелия 103, 105, 114

Областно правителство на Източна Румелия 88, 89, 102, 103, 105, 111, 115, 140, 144, 155, 156, 157, 164, 167, 189, 192

Областно събрание на Източна Румелия 103, 105, 115, 153, 156, 191, 193, 220, 221

Общински управления 181, 188, 239, 303, 312, 419 – 421,

Окръжна постоянна комисия 303, 360

Окръжни съвети 39, 235

Окръжни съдилища 374

Отоманска банка 102, 103, 105, 106, 107, 321

П

Плевенска окръжна постоянна комисия 420

Пловдивско департаментно ковчежничество 103, 105

Пловдивско окръжно ковчежничество 114

Пловдивско окръжно управление 284

Постоянни комисии 190

Постоянен комитет на Източна Румелия 145, 190

Пощенски спестовни каси 228

Правителствена банка на Източна Румелия, вж. Областна банка на Източна Румелия

Президент-министър, вж. Министър-председател

Престолонаследник на Княжество България 388 – 390

Първо земеделско-промишлено изложение в Пловдив 344, 345, 347

Р

„Радев, Бойчев и Сие“, пивоварно дружество 264, 265

Регенти на България 287, 288, 293, 294, 295, 290

Российский Государственный Банк, вж. Руска държавна банка

Румелийска железница 37

Румелийско правителство 89, 141, 155,

167, 189, 190, 191, 192

Румънска народна банка 101, 305

Русенско ковчежничество 195, 259

Руска държавна банка 47, 51, 79

Руско-българска банка 391 – 393

Руско правителство 85, 88, 392

С

„С. Епнер“ (Ландесхут, Германия), фабрика 263

Самоковско училищно настоятелство 420

Свищовска окръжна постоянна комисия 420

Севлиево окръжна постоянна комисия 420

Силистренска черква „Св. апостоли Петър и Павел“ 420

Синдикат на европейските банки по конвертирания 5 % български държавен заем 436, 438, 439

Сметна палата 143, 236, 237, 361

Софийска окръжна постоянна комисия 303

Софийско ковчежничество 183, 191

Софийско окръжно ковчежничество 256

Спестителни каси 214

Сръбско дипломатическо агентство в София 297

Старозагорска окръжна постоянна комисия 421

Съвет на Императорския руски комисар 21, 22, 23, 45, 46

Т

Татар-пазарджишка окръжна постоянна комисия 421

Татар-пазарджишки департамент 194

Телеграфо-пощенско управление 293

Трънска окръжна постоянна комисия 421

Турско правителство 86

У

Училище „Св. Кирил“ 306

Ф

Фонд „Керемекчиев“ 306

Х

Хамбургски монетен двор 94

Хасковска окръжна постоянна комисия 421

Ч

Человеколюбиво дружество 306

Ш

Шуменско търговско дружество 263 – 265

Шуменско читалище 421

ИМЕНЕН ПОКАЗАЛЕЦ

Allard, A. 93

Queille 107

А

Аврамович 76

Александър I Батенберг, български княз
77, 108, 151, 152, 217, 222, 223, 225

Алексов, Т. 301

Алтънов, Тодор 300, **302**

Ангелов 338, 339, 361

Ангелов, Христо 249, 301, 321, 322, 345

Андреев, Иван 245, 246, 250, 251, 254, 258,
265, 291 – 293, 303, 309 – 314, 320 – 322,
336, 338 – 340

Анев, Димитър Г. 98, 100, 172

Астарджиеви 260

Б

Багдатлийски, Манол 309 – 314, 320 – 322

Баиев, Д. Х. 260

Байчев, Д. 301

Балабанов, К. 355, **356**

Балабанов, Марко Димитриев 24, **26**, 27

Балабанов, Тодор 354, 355

Балканский 163

Балчев 339, 346

Белчев, Христо М. **160**, 162, 336, 337, 361

Бенев, Георги 301, **303**, 338, 339, 340

Бержие 178, 181

Бешков, Мирон К. 24, **25**, 27, 29, 30

Биволаров, Цанко 260

Бира, Константин М. 391, **393**

Блъсков, В. Г. 260

Богориди, А. 115, 195

Богоров, Хр. Е. 260

Божинев, Никола И. 144, 146, 147, 149,
153, 155, 156, 160, 300

Бонев, подполковник **355**

Борис, княз Търновски **390**, 404

Бошняков, К. 355

Бракалов, Иван Н. **95**, 243 – 247, 249 – 251,
254 – 266, 284 – 287, 291 – 293, 295 – 298,
302 – 315, 319 – 322, 336 – 344, 346, 348 –
350, 352, 354, 355, 361, 373, 394, 395, 408,
409, 430, 432 – 434, 436, 438 – 440, 442, 443

Бурмов, Тодор С. **141**, 149, 176

Бух, Константин Андреевич 26, **27**, 29, 32,
34, 36, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52,
71, 73, 75

В

Василев, Д. 345

Василиев, Васил В. **355**

Вачов, Димитър К. **218**

Веженов, Стоян Д. 103, **104**, 106, 107, 114,
117, 149

Великсин, Д. 298, 299

Величков, Константин П. **142**, 149

Велчев 390, 404

Витков, Недялко 355

Влаев, Н. 200

Вълчев, Ж. Н. **373**, 394, 395, 408, 409, 430,
432 – 434, 436, 438 – 440, 442, 443

Вълчев, И. 200

Г

Гаврилов, Ганчо 355, 391

Генишев, Панайот 346

Генов, К. 200

Георгиев 390

Георгиев, Евлоги Н. 75, **76**, 149, 170 – 172,
180, 181, 187, 196, 198, 263, 285, 305, 394

Георгиев, М. 344, 347

Георгиев, Никола 246, 258 – 262, 284, 285,
297, 298, 302, 305, 307, 308

Герев, Георги 163, **164**

Гешов, Иван Евстратиев 24, **25**, 27, 76,
102 – 107, 114, 117, 139, 149, 153, 164 –
166, 169, 170, 194, 195, 243 – 245, 247,
249 – 251, 254 – 258, 260, 390, 404

Гинсбург, Г. О., барон 78, **83**

Гичев, Д. К. 260

Горанов А. 243, 244, 245

Горанови, братя 355

Горбанов, Петко В. 355, **356**, 391

Греков, Георги 182, 183, 186, 197, 198

Греков, Димитър П. 27, 109, **171**, 172, 178,
180

Гресер, П. А., генерал-майор 73, 74

Грозев, Иван 181, **211**, 354, 355, 391

Груев, Йоаким Проичев 24, **26**, 27

Грънчаров, Х. 200

Губиделников, Георги **390**, 404

Гьошев, Д. 261

Гюзелев, Иван Н. 83, **84**, 85, 87, 88, 89, 90

Д

Данев, Стоян, д-р 177, **210**, **391**, 395

Даскалов, Георги В. 149, 184, 185

Даскалов, Николай **112**
 Джумалиев, Юрдан 355
 Диловски, Кр. 355
 Димитриев, Тодораки 355
 Димитров, К. 319, 395
 Димитров, Павел **284**
 Димитров, Таки 342, 343
 Димов, Христо 313
 Домонтович, М. А., генерал-майор 73, **74**
 Дондуков-Корсаков, Александър
 Михайлович, княз 25, 26, **27**, 28, 30, 32,
 33, 36, 38, 43 – 45, 47 – 52, 73, 74, 169, 173
 Дорфани, Ж. 106
 Дринов, Марин Стоянов, проф. 27, 30, **31**,
 48, 51, 73

Е

Екзархов, Юрдан Д. 243
 Еленков, Димитрий 149
 Енчев, П. 301
 Енчев, Петър 322
 Ернрот, Йохан-Казимир Г., генерал **85**,
 87, 89

Ж

Желязкович, Георги Константинов **76**,
 91, 92, 99, 102, 107, 109, 176, 178, 181, 186,
 187, 196 – 198
 Живков, Георги **289**, 290, 295

З

Зааде, Кесим 200
 Забунов, Георги Ик. П. 355
 Златарски, Ас. 177
 Золотарев, В. Г., генерал-майор 73, **74**
 Золотович, Владислав Д. 361, **373**, 388,
 394, 395, 408, 409, 430, 432 – 436, 438 –
 440, 442, 443

И

Иванов 286, 361
 Иванов, Димитър П. 336, 337, 338, 339,
 340, 341, 342, 343, 344, 346, 348, 349, 350,
 352, 354, 355, 373
 Иванов, Иван А. 144, 145, **146**, 147, 149,
 151 – 153, 155 – 157, 160, 164 – 166, 169,
 186, 197, 301
 Иванов, Илия А. 24, 27, 32
 Иванов, Хр. 163
 Иванчов, Т. 200
 Изворов 163
 Икономов 361

Икономов, Павел **91**, 92, 249, 250, 301,
 313, 314, 321, 322, 339
 Икономов, Тодор Поппетров 24, **25**, 27,
 34, 35, 102, 109, 150, 260, 300
 Илиев 339

К

Калев, Илия 301, **303**, 394
 Калпакчиев, Юрдан 355
 Калчев, Г. Т. 261
 Калъпов, М. 184, 185, 186, 197, 198, 355
 Камбуров, Христо 350, **354**
 Каравелов, Петко Стойчев 24, **26**, 27, 83 –
 89, 95, 97, 100, 169 – 171, 223
 Караджов, Стефан 176, **210**, 246, 247, 249 –
 251, 254 – 266, 284, 285, 291 – 293, 297 –
 299, 302 – 315, 320 – 322, 336 – 344, 346,
 348 – 350, 352, 354, 355, 361, 395, 408, 409,
 430, 432 – 434, 436 – 440, 442, 443
 Каракашев Ат. 355
 Караколев, Гьорчо 261
 Карамфилович, Димитър П. 89, **90**
 Карбоньер 50, 51, 80
 Карловски, Петър 102, **103**, 106, 107, 114,
 117, 49, 195, 196
 Каулбарс, Александър В., генерал **141**, 149
 Качулев, Вел. Г. 260
 Каяндер, Александър И. 170, **171**
 Кейе, Емен **102**
 Керемекчиев, Петър 306, **307**
 Кесяков, Тодор И. 24, **25**, 27 – 29
 Ковачев, Йосиф **113**
 Ковачев, Хр. П. 355
 Колар, Адолф **305**
 Колев, Х. Х. 200
 Константинов, К. 301
 Константинов, Хр. 389
 Конярски, Кр. 355
 Коцев, Димитър 24, 27
 Коцов, Д. Х. 315
 Кръстенияков, Ив. 355
 Крыжановский 51, 52
 Кузев, К. 301
 Кустер 305
 Кътов, Ив. 355

Л

Лазаров, Коцо 355
 Лимонов, Д. 394
 Луканов, И. 200
 Луканов, Никола 213, **217**, 221

М

Маджар, Бр. Юс. 355
Маджаров, Илия 265
Маджаров, Михаил Ив. 102, **103**, 106, 107, 114, 117, 149
Малеев, М. Р. 103, **104**, 106, 107, 114, 117, 149, 301, 346
Манов, Н. 200
Манолов, Юрдан 260
Маргиломан 394
Маринов 187
Маринов, Г. Ив. 197
Марков, С. 184, 185, 197, 355
Марфов, В. 260
Минчович, Пантелей, д-р **112**
Миронов 163
Михайлов, Д. 181
Михайлов, М. 300, 301, **303**, 409, 440, 442, 443
Михайлов, Стати 149
Михайлов, Стоян 260
Михайлович 180, 185, 186, 198
Михайлович, Георги 178, 181
Михайлович, Исидор В. 99, 144, 145, **146**, 149, 151, 152, 153, 162, 163, 185, 195, 197, 198, 300
Михайловски, Георги 391, **393**
Михайловски, Никола **113**
Мишайков, Иван Д. 260, **261**
Моллов, Димитър, д-р **150**, 391
Москов, А. 300
Муткуров, Сава, подполковник **289**, 290, 295

Н

Наботков, Пантелей 157, **159**
Найденев, Г. Г. 195
Найденев, Ив. 194
Наумов 361
Наумов, Стефчо 355
Начев, И. А. 301
Начович, Григор Димитров 24, **25**, 27, 33, 49, 50, 75, 76, 77, 149, 150, 151, 152, 169, 170, 171, 172, 176, 178, 181, 197, 212
Нешов, Бойко 355
Никифоров, Хр. П. 200
Николови, братя 355
Нинов, Ц. 200
Ноев, Ст. 355

О

Олдумати 437

П

Павлитов, Васил 103, **104**, 106, 107, 114, 115, 117, 149
Павлов, Дойчин 308, 312, 313
Панарет, митрополит **306**
Паница, Сава **264**, 391
Паничерски, Михаил 99, 100, **101**
Панов, Трифон 213, **217**, 221, 222
Панчов, С. 249, 250, 263 – 266
Пезаро 186, 200
Пенчов, Г. 355
Петков, Хараламби 163
Петкович 162
Петкович, Ив. 301
Петров 164, 195, 196
Петров, Боне 247, **249**, 258, 260 – 262, 303, 304
Петров, Г. М. 189
Петров, П. 178, 180
Петров, подполковник 355, **356**
Печеняков, Захарий Н. 355
Пиронков, Д. 437
Познански, Йосиф 93
Поляков, Самуил Соломонович 78, **83**, 170
Помянов, Константин, д-р 355, **356**
Попов 301
Попов, Асен 346
Попов, Георги **355**
Попов, Димитър 167, **168**, 176, 177, 220, 242 – 247, 249 – 251, 254 – 266, 284 – 287, 291 – 293, 295 – 297, 303 – 313
Попов, М. 300
Попович, М. 163, 181
Прошекови, братя 355, **356**, 391
Пулиев, Христо **142**, 149

Р

Рабелю 181
Радев, Юрдан 322, 346
Радов, И. 301
Радославов, Васил Х., д-р **212**, 289, 290, 294, 295
Радулов, Сава 306, **307**
Рашеев, Васил Н. 263, **264**

С

Стойчев, Н. С. 97
Савов, Ст. 355
Саид паша 220, **221**
Сакаров, Илия 355
Салабашев, Иван **318**, 361, 363, 369

Сарафов, Михаил К. **95**, 168, 169, 176, 177, 223, 431
Секулов, К. И. 344, 345, 347
Симидов, Филип С. 100, **172**
Симов, Манол 341, 342
Соболев, Леонид Н., генерал **140**, 149
Сребърникови, Бр. 355
Стамболов, Стефан **289**, 290, 295, 319, 369, 395
Стамболски, Христо Т., д-р **145**, 157, 191
Станоев, К. 200
Статков, В. 355
Стоилов, Константин К. **150**, 169 – 172, 176, 212
Стойновски, П. 261
Стоянов, Б. 301
Стоянов, Иван 200, 212, 355, 394, 395
Стоянов, С. 409
Стоянов, хаджи Мано 250, **251**, 254 – 257, 284, 285, 297, 298, 302, 306
Стоянов, Христо Т. **84**, 85, 88, 89
Стоянович, Ив. 163
Странски, Никола И. **147**, 342, 343, 354, 355
Сукнаров, Н. 200
Съсъллов, Д. 355

Т
Таджер, Исак М. 185, 199
Танев, Цвятко 149
Танчева 395
Ташев, Ив. Д. 95
Ташикманов, Ангел М. **113**
Тенев, Михаил К. 107, **108**, 166 – 168, 176, 177, 194, 195, 197, 224, 243 – 247, 249 – 251, 254 – 256, 258 – 261, 263 – 266, 284, 285, 291 – 293, 297, 298, 302 – 308, 310 – 315, 319 – 322, 336 – 344, 346, 348 – 350, 352, 354, 355, 361, 369, 373, 394, 395, 401, 408, 409, 430 – 434, 436, 438
Теодоров, А. 198
Теодоров, П. Г. 146, 149
Теодоров, Теодор 389, **390**, 404
Теодоров, Ю. П. 109, 112
Тинев, П. 260, 301
Тишев, Георги Й. 83, **84**, 85 – 90
Тишев, Т. 355
Трифкович, Лазар 320
Тричков 361
Тропчиев, И. Д. 146
Тухолка 73, **74**
Тъпчилещов, Петко Н. **243**, 260, 301

Тъпчилещов, Стоян Х. 300, **303**

У

Узунов, А. 200
Урумов, Йордан 177, **211**, 300, 431, 432
Утин, Н. 82, **83**

Ф

Фарлей, Леви 190, **211**
Фархи 186
Фархи, Н. 355
Фердинанд I, български княз 316, 318, 334, 336, 344, 347

Х

Х. Димитър 182
Хаджидимитров, К. 249, 301, 302
Хаджиконстантинов, К. 305
Хаджиенов, Иван Н. 178 – 180, 190, 198, **211**, 354
Хаджицветов, Никола 436, 437
Хайдудов, С. 200
Хайрабедиян, Ованес 391, **393**
Хилков, Михаил И., княз **170**
Христов, Велико 315

Ц

Цанков, Драган 83, **84**, 85 – 90, 150
Цанов, Илия Хаджитомакев 24, **26**, 36
Цачев, Минчо Д. 181, **211**
Цветков, Ив. 355
Цветов 437
Цеко чорбаджи 172
Цеков 395
Ценов, Д. А. 355
Ценов, И. 95

Ч

Чакалов, И. 301
Чернев, Петър А. **172**

Ш

Шивачов 171
Шишков, Дим. А. 355, 391
Шишманов, В. 300, 437
Шмид **105**
Шойлеков, Генчо П. **102**, 109
Шопов, Георги В. 198, **211**, 391

Я

Янчев, Симеон 355, **356**

ГЕОГРАФСКИ ПОКАЗАЛЕЦ

А

Австрия (Австро-Унгария) 78, 391, 392, 393
Айтоска околия 415, 418
Алтона, предградие на Хамбург, Германия 94
Англия 81, 95, 97
Анхиалска околия 256, 415, 418

Б

Бали-ефенди, вж. Княжево
Балчишка околия 414, 418
Банишор 353
Беленска околия 414, 418
Берковска околия 245, 413, 418
Берлин 296, 297
Бирмингам 93, 94, 95, 97, 98
Борисовградска околия 414, 417
Брацигово 261
Брезнишка околия 414, 418
Брезово 261
Брезовска (Сърненогорска) околия 414, 417
Брюксел 93
Букурещ 75, 93, 94, 97 – 99, 140, 170 – 172, 186, 195, 264, 289, 305, 306, 394
Бургас 366, 392, 409 – 413, 415, 416, 421 – 428
Бургаска околия 256, 415, 417
България 21, 23, 28, 30 – 38, 40, 43, 45, 46, 48, 54, 68, 74, 78 – 82, 85, 92, 95, 97, 101, 107, 108, 111, 117, 130, 141, 147, 151, 168, 170, 172, 174, 188, 190, 191, 213, 214, 216, 218, 221, 222, 224, 225, 235, 245, 246, 258, 271, 273, 288, 290, 293, 296, 320, 323, 324, 331, 337, 356 – 359, 361, 362, 366, 368, 370, 374, 375, 381, 391 – 393, 396, 398, 400, 426, 428, 443

В

Варна 24, 38, 87, 92 – 94, 96, 98, 99, 111, 149, 188, 195, 245, 296, 322, 323, 329, 374, 376, 379, 392, 410 – 413, 415, 416, 421 – 428
Варненска околия 414, 417
Варненски окръг 245

Великобритания, вж. Англия
Видин 24, 36, 87, 92, 94, 96, 97, 111, 195
Видинска околия 414, 418
Виена, 75, 93, 99, 264, 286, 287, 295, 296, 297, 315, 392, 393
Врачанска околия 414, 418
Врачански окръг 245

Г

Габровска околия 415, 417
Галац 195
Горноконарска околия 415
Горнооряховска околия 415
Гюргево 163

Д

Добричка околия 414, 417
Дряново 418
Дунав 98
Дупнишка околия 360, 414, 417

Е

Европа 35, 75, 79, 80, 81, 141, 195, 196, 439
Еленска околия 415
Ески-джумайска околия 414, 418

З

Западна Европа 80

И

Измаил 391
Източна Румелия 103, 104, 111, 115, 139, 166, 188, 190 – 194, 220, 221
Искрецка околия 413
Италия 95, 97
Ихтиман 192
Ихтиманска околия 418

К

Каваклийска околия 415, 418
Казанлъшка околия 414, 417
Калофер 260
Карлово 260
Карловска околия 414, 417
Карнобатска околия 415, 418
Княжево 86, 181

Княжество България, вж. България
Котел 418
Куру-Баглаз 353
Кутловска околия 245
Кюстендилска околия 360, 414, 417
Кюстендилски окръг 245

Л

Ландесхут 263
Ловчанска околия 415, 418
Ловчански окръг 245
Лом (Лом-паланка) 87, 92, 94, 96, 97
Ломска околия 414, 417
Лондон 75, 93, 307, 312
Лясковец 418
Лясковска околия 415

М

Манчестър 75
Марсилия 75, 346
Москва 141

Н

Никопол 87, 92, 94, 96, 98
Никополска околия 414, 418
Ново село 260
Новозагорска околия 415, 418
Новоселска околия 413

О

Овчехълмска околия 418
Одеса 75, 264, 392
Одрин 106
Орханийска околия 413, 418
Оряхово (Рахово) 87, 92, 94, 96, 97, 163, 171
Оряховска околия 414, 417
Осман-пазарска околия 414, 415, 418
Османска империя 37

П

Пазарджик (Татар-Пазарджик) 192, 260
Пазарджишка околия 414, 417
Панагюрска околия 415, 418
Париж 99, 159, 160, 162, 302
Перушица 260
Петербург 93, 99, 141, 183, 196, 358, 391
Пещера 261
Пещерска околия 415, 417

Пирдопска околия 413, 418
Плевенска околия 414, 417
Плевенски окръг 245
Пловдив (Филипопол) 24, 28, 29, 76, 102,
104 – 106, 111, 114 – 117, 139, 140, 145,
153, 156, 157, 164, 190 – 193, 195, 221, 249,
250, 284, 321, 323, 329, 344, 345, 347, 374,
376, 379, 391, 410 – 413, 415, 416, 421 – 427
Пловдивска околия 414, 417
Подуене 353
Провадийска околия 414, 417

Р

Радомирска околия 414, 418
Разградска околия 414, 417
Роман 355
Румъния 37, 95, 97, 221, 357, 358, 364, 370,
371
Русе (Русчук) 24, 38, 87, 89, 90, 92, 94, 96,
98, 111, 149, 151, 152, 162, 165, 188, 246,
295 – 297, 303, 304, 322, 323, 329, 374, 376,
379, 391, 410 – 416, 421 – 429
Русенска околия 414, 417
Русия 80, 84, 85, 88, 141, 170, 391 – 393

С

Самоковска околия 413, 418
Санкт-Петербург 47, 289, 391
САЩ 81
Свищов 24, 29, 32, 87, 92, 94, 98, 111, 149
Свищовска околия 414, 417
Северна България 287, 306, 360
Севлиевска околия 415, 418
Силистра 34, 87, 92
Силистренска околия 414, 417
Сливен 29, 182, 260
Сливенска околия 415, 417
Сопот 260
Софийска околия 413, 417
Софийски окръг 245
Софийско 419
София 15, 21, 23, 24, 26, 30, 32, 33, 36, 44 –
46, 48, 49, 51, 52, 73, 75 – 78, 83, 84, 86 –
93, 95, 97 – 99, 101, 103, 104, 107 – 111,
113, 117, 122, 133, 140 – 142, 144, 145, 147,
150 – 157, 159, 162 – 169, 173, 174, 176,
188, 191 – 195, 199, 200, 206, 212, 213, 219,

220, 222, 228, 236, 238, 241 – 243, 245 –
247, 249 – 251, 254, 256 – 264, 266, 267,
274, 285 – 287, 289 – 298, 300, 303 – 313,
315, 316, 318 – 323, 325, 329, 330, 332,
334 – 343, 346, 348 – 350, 352 – 356, 363,
373, 374, 376, 379, 381, 383, 385, 387 – 389,
394 – 396, 408, 410 – 413, 415, 416, 421 –
428, 430 – 434, 436, 438, 440 – 443

Станимашка (Конушка) околия 414, 417

Стара Загора 260

Старозагорска околия 414, 417

Сърбия 37, 95, 97, 357, 358, 370, 371, 393

Т

Тревненска околия 415

Триест 75

Троянска околия 418

Троянски окръг 245

Трънска околия 414, 418

Турция 288, 296, 357, 358

Тутракан 92

Тутраканска околия 414, 418

Търново-Сеймен 261

Търново 24, 38, 48 – 51, 111, 149, 306, 346,
366, 374, 376, 379, 410 – 413, 415, 416,
421 – 428

Търново-сейменска околия 415, 417

Търновска околия 415, 418

Ф

Франция 78, 79, 95, 97

Х

Хага 94

Хаджи Елес (Първомай) 260

Харманли 260

Харманлийска околия 414, 417

Хасковска околия 414, 417

Ц

Царибродска околия 414, 417

Цариград 75, 99, 139, 166, 191, 192, 220, 246,
250

Ч

Чирпан 261

Чирпанска околия 414, 417

Ш

Шумен 34, 163, 263 – 265

Шуменска околия 414, 418

Шуменски окръг 245

Ю

Южна България 256, 262, 287, 291, 306, 359,
360

Ючбунар 353

Я

Ямбол 260, 409

Ямболска околия 414, 415, 417

РЕЧНИК

на често срещаните понятия

ажьо (итал. – aggio) – разлика в повече (сврхстойност) на действителната над номиналната стойност при обмяна на монети, банкноти и ценни книжа.

амортизация (фр. – amortisation) – постепенно погасяване на главницата на заем или дълг.

билети – книжни пари, банкноти.

бухгалтер (в рус. от нем.) – счетоводител.

вексел (нем. – wechsell) – запис на заповед; полица.

гросбух (нем. – Großbuch) – главна книга.

груп – вързоп от пари за изпращане по пощата.

даждия – данъци.

джирант – лице, което прехвърля полица на друго лице.

дивидент – част от печалбата, която по решение на общото събрание на акционерите е предназначена за разпределяне между тях.

камбио (итал. – cambio) – полици, чекове, купони, банкноти и други ценни книжа в чужда валута, платими в чужди държави, а продавани на местния пазар.

коносамент (фр. – connaissance) – удостоверение, декларация с опис на стоки, натоварени на един кораб; товарителница. Смята се за ценна книга на заповед,

която може да се прехвърля чрез джи-ро.

консолидѐта – ценни книжа, издадени за османските държавни дългове, които имат определени, сигурни източници за погасяване.

креанса (фр. – créance) – парично вземане.

монетар – опи, списък на монети.

опция (лат. – optio) – право на избор на банката емитент за закупуване част от облигациите от даден заем при определен срок и по определен цесионен курс.

порто (итал. – porto) – пощенска такса за писма, колет и стоки, която е за сметка на получателя.

седант (фр. – sédant) – лице, което отстъпва, предоставя полица на друго лице, за да я инкасира на падежа.

сконто (итал.) – отстъпка, отбив от номиналната стойност на ценна книга, изплатена преди срока.

солд (фр. – solde) – салдо.

стежание (рус.) – имот, имущество.

сток (англ. – stock) – запас; наличност.

сюкюрсал (фр. – succursale) – банков клон.
трансакция, транзакция – сделка.

титри (фр. – titre) – облигации; ценни книжа.

ГЛАВНО УПРАВЛЕНИЕ НА АРХИВИТЕ
ПРИ МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
СБОРНИК ДОКУМЕНТИ

ТОМ ПЪРВИ
1879 – 1900 г.

Първо издание

Предпечатна подготовка
Българска народна банка, отдел „Печатни издания“

Формат 1/16/70 × 100

Обем 28.5 п.к.

Печатница на БНБ

Книгата „**БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА. СБОРНИК ДОКУМЕНТИ, 1879 – 1900 г.**“, посветена на 120-годишнината от основаването на БНБ, за първи път представя на широката публика част от документалното наследство, свързано с една от най-старите държавни институции в България.

Българската народна банка е сред основните опорни точки, от които започва стопанското развитие на страната. Тя е въплътила в себе си всички черти на българския стопански бит, като същевременно е оставила върху него своя незаличим отпечатък. Обхванатият в сборника период отразява конституирането и укрепването на БНБ през периода 1879 – 1900 г.

Именно тогава се формират традиции, които впоследствие – за добро или лошо – присъстват трайно в икономическия живот на страната. Ето защо надникването в част от завещаното от онези години архивно богатство ще даде на внимателния читател допълнително просветление за много от проблемите, пренесени през десетилетията от стопанската памет на нацията.